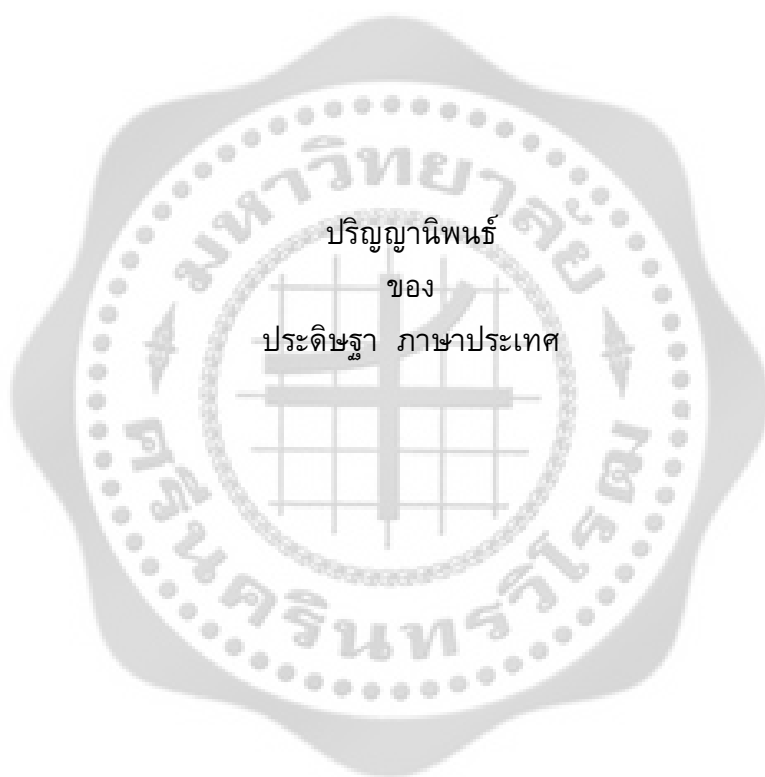

การพัฒนาารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขะฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2554

การพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฐ์บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2554

ประดิษฐา ภาษาประเทศ. (2554). การพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, อาจารย์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิลาสลักษณ์ ชวัลลี.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อศึกษาจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยก่อนและหลังการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP มีการดำเนินงานตามกระบวนการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัย และทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของชัลลิแวน แนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง หลักคำสอนทางพุทธศาสนาและหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทำให้ได้รูปแบบฝึกอบรม ASAP ซึ่งประกอบด้วย 4 ชั้น คือ ชั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) ชั้นกระตุ้น (S : Stimulus) ชั้นวิเคราะห์ (A : Analysis) และชั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking) หลังจากนั้นประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฝึกอบรม ASAP โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน คุณภาพรูปแบบฝึกอบรมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ทำการศึกษานำร่องรูปแบบฝึกอบรม ASAP กับครูปฐมวัย จำนวน 45 คน ในปีการศึกษา 2553 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 และเขต 2 เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม 3 วัน วัดประเมินผลก่อนและหลังฝึกอบรมด้วยแบบวัดจิตลักษณะและแบบวัดพฤติกรรมสันติจำนวน 6 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82, .76, .70, .80, .92 และ .92

ระยะที่ 2 การทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP ใช้แบบแผนการทดลอง Randomized Control Group Pretest - Posttest Design กลุ่มตัวอย่างเป็นครูปฐมวัย ในปีการศึกษา 2553 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 และเขต 2 จำนวน 100 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 50 คน กลุ่มควบคุมจำนวน 50 คน เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม 3 วัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t-test for Dependent Sample , t-test for Independent Sample และวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate analysis of variance: MANOVA) วัดประเมินผลเช่นเดียวกับระยะที่ 1

ระยะที่ 3 ระยะขยายผลการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP กับครูปฐมวัย ในปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนแยมสอาดรังสิต จังหวัดปทุมธานี จำนวน 60 คน เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม 3 วัน วัดประเมินผลเช่นเดียวกับระยะที่ 1

การศึกษาผลการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP ปรากฏผลดังนี้

1. ครูปฐมวัยกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการฝึกอบรม 1 เดือน เป็นผู้มีจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสำหรับครูปฐมวัยกลุ่มควบคุมแตกต่างจากก่อนการฝึกอบรม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ครูปฐมวัยกลุ่มทดลอง เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรมทันที เป็นผู้มีจิตลักษณะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรม 1 เดือน ครูปฐมวัยกลุ่มทดลองเป็นผู้มีจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาจิตลักษณะรายด้าน พบว่าครูปฐมวัยกลุ่มทดลองมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติและพฤติกรรมสันติสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ครูปฐมวัยกลุ่มทดลองที่มีจิตลักษณะสูง เป็นผู้มีพฤติกรรมสันติสูงกว่าครูปฐมวัยกลุ่มทดลองที่มีจิตลักษณะต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อวัดผลภายหลังการฝึกอบรม 1 เดือน

THE DEVELOPMENT OF ASAP TRAINING MODEL TO PROMOTE EARLY CHILDHOOD
TEACHERS' PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS AND PEACE BEHAVIOR

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctorate of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2011

Praditha Parsapratet. (2011). *The Development of ASAP Training Model to Promote Early Childhood Teachers' Psychological Characteristics and Peace Behavior*.

Dissertation, Ed.D. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Suchinda Kajonrunsilp, Dr. Rachan Boonthima, Asst. Prof. Dr. Wiladlak Chuawanlee.

The main purpose of this research was to develop ASAP training model to promote early childhood teachers' psychological characteristics and peace behavior. The specific purpose of the research was to have an in-depth understanding of the psychological characteristics and peace behavior before and after ASAP training model experiment. The study was conducted under a research processes which consisted of three stage as follows:

Stage 1: Establish and develop the ASAP training model. The model together with essential Instruments was established by synthesizing information from texts, theses and theories such as Freud's Psychoanalytic theory, Erickson's Psychosocial Development Theory, Sullivan's Interpersonal Relationship Theory, Galtaung' Peace Education Guild, Buddhist Doctrine and Cooperative Learning. ASAP training model consisted of 4 step: Atmosphere (A), Stimulus (S), Analysis (A), and Positive thinking (P). After that, ASAP training model was assessed by five experts. The results indicated that the ASAP training model as perceived by the experts were in high level of appropriation ($\bar{X} = 4.33$).

Further more, the pilot study of ASAP training model was conducted through forty-five early childhood teachers in the academic year 2010, under the Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1 and 2, practice for three days training. The efficient through practice of those teachers, before and after the follow up of the model for one month, were assessed using psychological characteristics and peace behavior assessment form. The reliabilities of 6 assessment form were .82, .76, .70, .80, .92 and .92

Stage 2: Experimental study of the invented ASAP Training model. The research design for experiment was primarily based on the Randomized Control Group Pretest – Posttest Design. The samples for the study were 100 early childhood teachers in the academic year 2010, under the Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1 and 2, practice for three days training. The early childhood teachers were divided into two groups: experimental and control group. Each group contained 50 early childhood teachers. Later on, the data analysis was done through two methods: t-test for studying the

relationship between dependent and independent variables, and MANOVA. The assessment was done using the same technique as stage 1.

Stage 3: Extending the ASAP training model with sixty early childhood teachers in the academic year 2010 at Yamsaard School Rangsit in Pathumthani province. After three days training period, The assessment was done using the same technique as stage 1.

The efficiency of the invented ASAP Training Model can be concluded as:

1. After one month of training, the psychological characteristics and peace behavior of experimental group was better at significantly .01 level. For the control group, was not significance.

2. With the assessment immediately after training, the result revealed that the psychological characteristics of the experimental group was better than the control group at significant .01 level. After one month training, the psychological characteristics and peace behavior of the experimental group had significant values more than the control group at .01 level. In addition to the results, the achievement motive and the belief in internal locus control was better at significant .05 level. The future orientation and self control, peace behavior attitude and peace behavior of the experimental group was greater than the control group at significant .01 level.

3. After one month training , the result revealed that early childhood teachers' psychological characteristics from the high group had gained the significant value of peace behavior more than the low group at .01 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย
ของ
ประติษฐา ภาษาประเทศ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

.....ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร.อารี สันหนวี)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เตชะคุปต์)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธานคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิลาศลักษณ์ ชวัลลี คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ ตลอดจนการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดียิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ ศ.ดร.อารี สัตถหวิ และรศ.ดร.เยาวพา เตชะคุปต์ กรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้ปริญญานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.กมลยา ตันติผลาชีวะ อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์ และรศ.ดร.สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ด้วยความรักและปรารถนาให้ลูกศิษย์เป็นนักวิชาการด้านการศึกษาปฐมวัยอย่างสมเกียรติ สมศักดิ์ศรี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบนมัสการพระอาจารย์ไพศาล วิสาโล ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ชูศรี วงศ์รัตนะ รศ.งามตา วนินทานนท์ ผศ.ว่าที่ ร.ต.ดร.สุทธิพร บุญส่ง อาจารย์ดร.ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ อาจารย์อังคณา มาตังสรสวรรค์ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินรูปแบบและการปรับปรุงคุณภาพ เครื่องมือวิจัย และขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.โคทม อารียา ผศ.ดร.ปาริชาติ สุวรรณบุบผา อาจารย์ดร.วรรณาท รักสกุลไทย ทันตแพทย์หญิง วรวรรณ อัครกุล และดร.อัคพงษ์ สุขมาตย์ ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการและการพัฒนาเครื่องมือวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.นายุทธ สงค์ธนาพิทักษ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี รศ.ดวงสุดา เตโชติรส อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผศ.ปรานี พรธนะวิเชียร รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีและคณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ ผศ.ดร.เจริญ เจริญชัย อดีตคณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ ผศ.ดร.สมชัย หิรัญวโรดม อดีตคณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ ศ.วีระพงษ์ และรศ.สุทัศน์ บุญโยภาส ผศ.ดร.พูนสุข เวชวิฐาน ดร.ปลื้มจิตต์ เตชธรรมรักษ์ อาจารย์กว้าง ผลสุข อาจารย์ดวงใจ ตระกูลช่าง และอาจารย์วาสนา วิเศษสมบูรณ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนในการทำวิจัยให้สำเร็จลงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อทองเหมาะ คุณแม่สุมนี คุณอาทุกๆคน คุณสุพัฒน์ และครอบครัวสว่างศรี ครอบครัวคุณวัฒนา บุรณะปิ่นท์ ครอบครัวคุณชูศรี รอดบุญพา ครอบครัวคุณเบญจา บุญสมธรรม คุณแม่สมบัติ ผศ.ดร.สมประสงค์ และด.ช.ชัยวุฒิ ภาษาประเทศ ครอบครัวคุณสุนทรี เพชรโรจน์ ครอบครัวอาจารย์รัตนารัตน์ ทองประวัติ และครอบครัวช่อนบุญ ทุกๆครอบครัว สร้างกำลังใจและเป็นแรงผลักดันให้สามารถ พินฝ่าอุปสรรคและทำวิจัยได้สำเร็จลุล่วงอย่างเต็มภาคภูมิ และขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยรุ่นที่ 4 ทุกคน เพื่อนๆทุกคนที่มีได้เขียนนาม ณ ที่นี้รวมทั้งอาจารย์คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ และนักศึกษา ที่ให้กำลังใจช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา และขอขอบพระคุณผู้บริหารและครูปฐมวัยทุกคนที่ให้ความร่วมมืออย่างดี

ประดิษฐา ภาษาประเทศ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ระยะเวลาในการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
สันติภาพ.....	12
ความหมายของสันติภาพ.....	12
ระดับของสันติภาพ.....	12
ความหมายของสันติศึกษา.....	13
ทฤษฎีสันติภาพ.....	14
การสื่อสารอย่างสันติ.....	18
ครุปฐมวัยกับแนวการฝึกพฤติกรรมสันติ.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
จิตลักษณะ.....	32
ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม.....	32
จิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	35
จิตลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน.....	37
จิตลักษณะความเชื่ออำนาจในตน.....	39
เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ.....	41
ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์.....	43
ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน.....	49
ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของชัลลิแวน.....	54
แนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง.....	57
หลักคำสอนทางพุทธศาสนา.....	58
หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	63
กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย.....	67
ความหมายของรูปแบบ.....	67
ทฤษฎี และแนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ.....	68
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
ระยะดำเนินงานวิจัย.....	73
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	75
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	77
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	103
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	106
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	106
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	106
ผลการสังเคราะห์ลารูปแบบฝึกอบรม.....	106
ผลการทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม.....	116
ผลการขยายผลรูปแบบฝึกอบรม.....	128
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	138
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	138
ขอบเขตของการวิจัย.....	138

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	140
วิธีดำเนินการวิจัย.....	140
สรุปผลการวิจัย.....	143
อภิปรายผล.....	145
อภิปรายผลการสังเคราะห์และสร้างรูปแบบฝึกอบรม.....	145
อภิปรายผลการทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรมและการขยายผลรูปแบบ.....	150
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	169
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	169
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	169
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้.....	170
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	170
บรรณานุกรม.....	171
ภาคผนวก.....	179
ภาคผนวก ก.....	180
ภาคผนวก ข.....	329
ภาคผนวก ค.....	360
ภาคผนวก ง.....	376
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	383

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของรูปแบบที่สร้างขึ้นกับหลักการทฤษฎี และแนวคิด.....	84
2 กระบวนการสังเคราะห์รูปแบบฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย.....	98
3 แบบแผนการทดลอง.....	101
4 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของรูปแบบฝึกอบรมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ.....	107
5 ความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ระยะการศึกษานำร่อง.....	109
6 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนการอบรมและภายหลังการอบรม 1 เดือน ระยะการศึกษานำร่อง.....	111
7 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนการอบรมและภายหลังการอบรมทันที ระยะการศึกษานำร่อง.....	113
8 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่มีจิตลักษณะระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำเมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือนระยะการศึกษานำร่อง.....	115
9 ความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP.....	117
10 ผลการเปรียบเทียบคะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มทดลองระหว่างก่อนอบรมและภายหลังอบรม 1 เดือน ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP.....	119
11 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มควบคุมระหว่างก่อนการอบรมและภายหลังการอบรม 1 เดือนระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP.....	121
12 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองที่วัดผลหลังการอบรมทันที ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP.....	123

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองเมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP	125
14 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มทดลองที่มีจิตลักษณะระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP.....	127
15 ความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ระยะการขยายผล.....	129
16 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนการอบรมและภายหลังการอบรม 1 เดือน ระยะการขยายผล.....	131
17 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรมทันที ระยะการขยายผล.....	133
18 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่มีจิตลักษณะระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1เดือน ระยะการขยายผล....	135

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม แสดงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา.....	34
3 ระยะเวลาดำเนินงานวิจัย.....	74
4 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน จิตลักษณะโดยรวม และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยของกลุ่มตัวอย่างภายหลังการอบรม 1 เดือน ระยะเวลาศึกษานำร่อง.....	112
5 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน และจิตลักษณะโดยรวม ของครูปฐมวัยของกลุ่มตัวอย่างเมื่อวัดผลก่อนการอบรมและหลังการอบรมทันที ระยะเวลาศึกษานำร่อง.....	114
6 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยจำแนกตามกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะสูงและต่ำของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน ระยะเวลาศึกษานำร่อง.....	116
7 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน จิตลักษณะโดยรวม และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยของกลุ่มทดลองภายหลังการอบรม 1 เดือน ระยะเวลาทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP.....	120
8 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจิตลักษณะรายด้าน โดยรวม และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มควบคุมหลังการอบรมไปแล้ว 1 เดือน ระยะเวลาทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP.....	122
9 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองเมื่อวัดผลหลังการอบรมทันที ระยะเวลาทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP.....	124
10 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองเมื่อวัดผลหลังการอบรมไปแล้ว 1 เดือน ระยะเวลาทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP	126
11 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มทดลอง ที่มีคะแนนจิตลักษณะระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน ระยะเวลาทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP.....	128
12 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจิตลักษณะรายด้าน จิตลักษณะโดยรวมและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างก่อนการอบรมและภายหลังการอบรม 1 เดือน ระยะเวลาขยายผล.....	132
13 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน และจิตลักษณะโดยรวม ของครูปฐมวัยของกลุ่มตัวอย่างเมื่อวัดผลก่อนการอบรมและหลังการอบรมทันที ระยะเวลาขยายผล.....	134

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ

หน้า

- 14 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง ที่มีคะแนนจิตลักษณะ
ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือนระยะการขยายผล..... 136

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับปัญหาสังคมอย่างมากมาย โดยเฉพาะการใช้ความรุนแรงในการจัดการความขัดแย้งและปัญหา หากทบทวนความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะพบว่า ความรุนแรงที่เกิดกับเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นมาเนิ่นนานและทวีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เด็กไทยจึงจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมสันติตั้งแต่ในช่วงปฐมวัย เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ หากเด็กได้เรียนรู้บทบาทของตนในสังคมอย่างถูกต้อง เช่น การอยู่ร่วมกัน การสื่อสารที่ดี การช่วยเหลือแบ่งปัน การเคารพสิทธิ์ จะทำให้เด็กมีสัมพันธภาพที่ดีทางสังคม และเป็นพื้นฐานของการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการจัดการความขัดแย้งเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

การจัดการความขัดแย้งและปัญหาที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาที่ถูกต้อง เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาความสามารถในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน มีความรับผิดชอบในการสร้างสังคมที่มีสันติสุข การใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสันติภาพนั้น องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้ทุ่มเทความพยายามที่จะหาแนวทางการจัดการศึกษา และสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งแนวทางหลักที่องค์การยูเนสโกใช้เพื่อสร้างเสริมสันติภาพ คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน โดยการติดต่อสื่อสารกันด้วยความเข้าใจ เคารพ เป็นมิตรและคิดช่วยเหลือกัน ลดการคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เข้าใจผลลัพธ์ของการตัดสินใจเลือกวิธีที่จะกระทำ (คันทันนี ยันท์อรานุกภาพ. 2549: 135) สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต. 2540: 25-33) ที่อธิบายวิธีการจัดการศึกษาเพื่อสร้างสันติภาพในใจเด็กว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนและครูควรปรับให้มีความสมดุล โดยปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กมีความสุขกับการให้ และมีเมตตาธรรม คือ ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข รวมทั้งการจัดการศึกษาในประเทศอินเดียของ ศรี สัตยา ไสบาบา (Sri Sathya Sai Baba) ได้เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาทำให้เกิดสันติภาพ โดยเน้นว่า การจัดการศึกษานั้นต้องกำหนดจุดหมายปลายทางของการศึกษา ให้ผู้เรียนได้เข้าถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ (Human values) ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด ไม่ว่าจะอยู่ประเทศใดในโลก ซึ่งถือเป็นหลักสากลกล่าวถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ 5 ประการ คือ ความประพฤติชอบ (Right Conduct) ความสงบสุข (Peace) ความจริง (Truth) ความรักความเมตตา (Love & Compassion) และการไม่เบียดเบียนหรืออหิงสา (Non-violence) (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. 2549: 148-163)

ผู้ที่จะทำหน้าที่ปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์โดยเฉพาะค่านิยมสันติวิธีที่ไม่ใช้ความรุนแรงจัดการปัญหาความขัดแย้ง คือ ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูปฐมวัย เป็นบุคคลแรกที่ทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ความเอื้ออาทร จัดประสบการณ์เรียนรู้และให้การศึกษา เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์.

2550: 30-31) ครูเป็นผู้ให้ความรัก ความเมตตา เอื้ออาทร และเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ ที่ถูกต้อง ดังคำกล่าวที่ว่า “ครูผู้สร้างโลก” คือ ครูสร้างจิตวิญญาณของเด็ก ครูจึงอยู่ในฐานะสร้างโลก โดยผ่านทางเด็ก (พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ). 2546: 46) สำหรับการพัฒนาครูปฐมวัยของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมสันติ ประกอบด้วย 1) การสื่อสารอย่างสันติ หมายถึง การใช้คำพูดที่เหมาะสม และการรับฟังความคิดเห็นของเด็กและเพื่อนร่วมงาน 2) การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หมายถึง การให้ความเมตตากรุณาต่อกัน การเคารพสิทธิผู้ที่เกี่ยวข้อง และการใช้สันติวิธีแก้ปัญหา อย่างไรก็ตามในการพัฒนาครูโดยเฉพาะพฤติกรรมสันตินั้นยังไม่เพียงพอกับการพัฒนาครู ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรมของดวงเดือน พันธุนาวิณ (2543: 1-20) เชื่อว่าการพัฒนาบุคคลนั้นจำเป็นต้องพัฒนาปัจจัยภายในนั้นคือ “จิตลักษณะ” ของบุคคลด้วย เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป้าหมายที่ยั่งยืน จิตลักษณะที่ช่วยในการผลักดันให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย ตามทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรมนั้นประกอบด้วย จิตลักษณะทั้งสิ้น 8 ประการ คือ 1) สติปัญญา 2) สุขภาพจิตดี 3) ประสบการณ์ทางสังคม 4) ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 5) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน 6) ความเชื่ออำนาจในตน 7) เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรม และ 8) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

การประมวลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของดุษฎีเดือน พันธุนาวิณ; และอัมพร ม้าคนอง (2547: 58,78,88) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 595 คน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก เป็นผู้ที่มีประสิทธิผลแห่งตนในการทำงาน และมีพฤติกรรมการสอนที่ดีมากกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนน้อย สำหรับการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศของดุษฎีเดือน พันธุนาวิณ (2551: 285-295) พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตนเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุลำดับต้น ที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดพฤติกรรมของบุคคลและเป็นจิตลักษณะที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในวัยผู้ใหญ่ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมจิตลักษณะของครูปฐมวัย 3 ด้านคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เพราะหากได้รับการส่งเสริมจิตลักษณะในแต่ละด้านให้มีความเข้มแข็งแล้ว การสร้างทักษะกระบวนการให้ครูปฐมวัยเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการสร้างพฤติกรรมสันติจะเกิดขึ้นได้เอง ดังที่พระไพศาล วิสาโล (2550: 91) กล่าวถึงการเสริมพลังให้แก่บุคคลที่ใช้สันติวิธีคือพลังที่มาจากภาวะภายในคือพลังทางใจที่มีผลต่อจิตใจ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านความสัมพันธ์ในสังคมเป็นการกระทำด้วยจิตใจที่ใฝ่ในอหิงสธรรม คือ การไม่คิดเบียดเบียนมุ่งร้ายและไม่แบ่งฝ่าย ที่มีให้เห็นคู่กรณีเป็นฝ่ายตรงข้าม สามารถก้าวข้ามผ่านจุดยืนของความแตกต่างโดยไม่ใช้ความรุนแรง มองเห็นความเป็นเพื่อนมนุษย์ซึ่งกันและกัน และตั้งมั่นในความรักปรารถนาดีแสดงความเป็นมิตร

อย่างไรก็ตามในการพัฒนาครูให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายนั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการพัฒนาครูที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงศึกษาและพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม ASAP เพื่อ

ส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย จากทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน ดังต่อไปนี้ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน (Psychosocial Development Theory) ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของชัลลิแวน (Interpersonal Relationship Theory) แนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง (Peace Education) หลักคำสอนทางพุทธศาสนา (Buddhist Principle) หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ซึ่งจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน ทำให้ได้รูปแบบการฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการในการฝึกอบรมครู 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) หมายถึง การเตรียมพร้อมเข้าสู่การอบรม หรือสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายสงบ สร้างความไว้วางใจ เป็นการปูพื้นฐานจิตใจด้วยความเมตตากรุณา 2) ขั้นกระตุ้น (S : Stimulus) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลได้รับการกระตุ้น ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้กิจกรรมหรือสถานการณ์ เพื่อให้ครูได้สนทนา พูดคุยเล่าเรื่องต่างๆ และฝึกการรับฟังอย่างใส่ใจในเรื่องราวของผู้อื่นที่แบ่งปัน 3) ขั้นวิเคราะห์ (A : Analysis) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลหรือกลุ่มคิดทบทวนเรื่องราว ค้นหาความรู้สึกภายในที่แท้จริงเพื่อระลึกถึงกรณีศึกษาหรือการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น หรือการกระทำที่ผู้อื่นแสดงออก วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย สะท้อนความคิดด้วยการเขียนถึงการวิเคราะห์กรณีศึกษา หรือสิ่งที่ตนเองได้กระทำ หรือสิ่งที่ตนเองอยากจะกระทำต่อบุคคลคนนั้น 4) ขั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลนำข้อคิดที่ได้จากขั้นวิเคราะห์ไปปรับปรุงการกระทำของตนเองทั้งการคิด การพูด และการกระทำ คิดถึงการกระทำของตนเองและผู้อื่นในทางบวก แบ่งปันให้สมาชิกในกลุ่มทราบถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองให้เกิดสันติในตนเองและผู้อื่น

ผู้วิจัยคาดว่า การพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย จะทำให้ครูปฐมวัยเป็นผู้มีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มุ่งอนาคตควบคุมตนเอง เชื่ออำนาจในตน ซึ่งส่งผลถึงเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ตลอดจนพัฒนาตนเองในการสร้างพฤติกรรมสันติ เพื่อการมีสัมพันธภาพที่ดีและเป็นหัวใจสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบฝึกอบรม ASAP สามารถส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยได้อย่างไร
2. จิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไรร
3. จิตลักษณะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย หรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายหลัก เพื่อพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนการฝึกอบรมและภายหลังการฝึกอบรม 1 เดือน
2. เพื่อเปรียบเทียบจิตลักษณะของครูปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรมทันที
3. เพื่อเปรียบเทียบจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรม 1 เดือน
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยในกลุ่มทดลอง ระหว่างกลุ่มที่มีจิตลักษณะสูงกับต่ำ เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรม 1 เดือน

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ที่มีประสิทธิภาพโดยมุ่งพัฒนาจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตน เพราะเป็นปัจจัยภายในของบุคคลในการส่งผลถึงการแสดงพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูปฐมวัยใช้ในการอยู่ร่วมกับเด็กและเพื่อนร่วมงาน เหตุที่ครูปฐมวัยจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพราะครูคือตัวแบบที่ดีให้แก่เด็ก ทำให้เด็กเรียนรู้การมีพฤติกรรมสันติโดยซึมซับในชีวิตประจำวัน และนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีได้อย่างเหมาะสม เพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข อีกทั้งผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้กับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาครู หน่วยงานทางการศึกษา ผู้บริหาร ครูปฐมวัย หรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็ก ได้นำรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบท เพื่อพัฒนาพฤติกรรมสันติของตนเองและเป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนรวมทั้งสิ้น 169 โรงเรียน และโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมการพัฒนาครู

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่อง ขั้นที่ 1 การสังเคราะห์และสร้างรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) จำนวน 7 โรงเรียน ทำให้ได้ครูปฐมวัยจำนวน 45 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ขั้นที่ 2 การทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) จำนวน 37 โรงเรียน ทำให้ได้ครูปฐมวัยจำนวน 100 คน และทำการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) อีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 50 คน และ กลุ่มควบคุมจำนวน 50 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการขยายผล ขั้นที่ 3 การขยายผลการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน คือ โรงเรียนแย้มสอาดรังสิต จังหวัดปทุมธานี จำนวน 60 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมการพัฒนาครู

ระยะเวลาในการวิจัย

1. ระยะเวลาในการสังเคราะห์และสร้างรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เริ่มตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ถึงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

2. ระยะเวลาในการนำร่อง (Pilot study) การพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยใช้ระยะเวลา 3 วัน และติดตามผลเมื่อผ่านไปแล้ว 1 เดือน

3. ระยะเวลาในการทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยใช้ระยะเวลาในการทดลอง 3 วัน และติดตามผลเมื่อผ่านไปแล้ว 1 เดือน นำผลการศึกษามาปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์และแล้วเสร็จภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อพร้อมสำหรับการนำไปใช้ขยายผล

4. ระยะเวลาในการขยายผลการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยใช้ระยะเวลาในการขยายผล 3 วัน และติดตามผลเมื่อผ่านไปแล้ว 1 เดือน

ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยนี้ประกอบด้วยตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย
2. ตัวแปรตาม คือ จิตลักษณะ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนารูปแบบฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในการดำเนินการสร้างรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ประกอบด้วย ระยะเวลาดำเนินงานดังต่อไปนี้ ระยะเวลาที่ 1 การสร้างและพัฒนารูปแบบฝึกอบรม เพื่อให้ได้รูปแบบฝึกอบรมสำหรับใช้ในการฝึกอบรมครูปฐมวัย ระยะเวลาที่ 2 การทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม เพื่อศึกษาผลของรูปแบบฝึกอบรมและปรับปรุงรูปแบบฝึกอบรมให้มีความสมบูรณ์ ระยะเวลาที่ 3 การขยายผลการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม เพื่อนำไปขยายผลรูปแบบฝึกอบรมให้ครูปฐมวัยกลุ่มอื่นได้ใช้รูปแบบฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติ

2. รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย หมายถึง แบบแผนหรือแนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับพัฒนาจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบโดยมีทฤษฎีและแนวคิดเป็นพื้นฐานในการพัฒนา โดยมีกระบวนการฝึกอบรมครู 4 ขั้นตอน กล่าวคือ

2.1 ขั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) หมายถึง การเตรียมพร้อมเข้าสู่การอบรม หรือสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายสงบ สร้างความไว้วางใจ เป็นการปูพื้นฐานจิตใจด้วยความเมตตากรุณา

2.2 ขั้นกระตุ้น (S : Stimulus) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลได้รับการกระตุ้น ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้กิจกรรมหรือสถานการณ์ เพื่อให้ครูได้สนทนา พูดคุยเล่าเรื่องต่างๆ และฝึกการรับฟังอย่างใส่ใจในเรื่องราวของผู้คนที่แบ่งปัน

2.3 ขั้นวิเคราะห์ (A : Analysis) ขั้นตอนที่บุคคลหรือกลุ่มคิดทบทวนเรื่องราว ค้นหาความรู้สึกภายในที่แท้จริงเพื่อระลึกถึงกรณีศึกษาหรือการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น หรือการกระทำที่ผู้อื่นแสดงออก วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย สะท้อนความคิดด้วยการเขียนถึงการวิเคราะห์กรณีศึกษา หรือสิ่งที่ตนเองได้กระทำ หรือสิ่งที่ตนเองอยากจะกระทำต่อบุคคลคนนั้น

2.4 ขั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลนำข้อคิดที่ได้จากขั้นวิเคราะห์ไปปรับปรุงการกระทำของตนเองทั้งการคิด การพูด และการกระทำ คิดถึงการกระทำของตนเองและผู้อื่นในทางบวก และแบ่งปันให้สมาชิกในกลุ่มทราบบถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาให้เกิดสันติในตนเองและผู้อื่น

3. จิตลักษณะ หมายถึง ลักษณะทางจิตของบุคคลที่มีส่วนช่วยในการเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ในการวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งเน้นการพัฒนาจิตลักษณะ 4 ด้าน คือ

3.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ปริมาณความพากเพียรพยายามของครูที่จะพัฒนาตนเองและงานของตนเองให้ประสบความสำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความล้มเหลว รู้จักกำหนดเป้าหมายให้เหมาะสมกับความสามารถของตน อดทนทำงานที่ยากลำบากได้เป็นเวลานาน และมุ่งแสวงหาความรู้สิ่งใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาในการทำงานอยู่เสมอ ตลอดจนชอบเลือกเพื่อนที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก วัดโดยแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของดุจเดือน พันธุนาวิณ; และอัมพร ม้าคนอง (2552: 76, 409-410) ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความและมาตราประเมินค่า 6 ระดับ

3.2 มุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ และเห็นความสำคัญของผลดีและผลเสียที่จะเกิดในอนาคตทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สามารถวางแผนการปฏิบัติเพื่อรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น และสามารถควบคุมตนเองให้กระทำสิ่งที่จะก่อให้เกิดผลดีหรือละเว้นกระทำบางสิ่ง วัดโดยแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนของดุจเดือน พันธุนาวิณ; และอัมพร ม้าคนอง (2552 : 76-78, 410-417) ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความและมาตราประเมินค่า 6 ระดับ

3.3 ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การที่บุคคลรับรู้และมีความเชื่อว่า เหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจทำให้เกิดผลดีหรือผลเสียแก่ตนเองและผู้อื่นนั้น เกิดจากการกระทำของตน เมื่อมีการกระทำที่เหมาะสมจะก่อให้เกิดผลดี วัดโดยแบบวัดของดุจเดือน พันธุนาวิณ; และอัมพร ม้าคนอง (2547: 61,324-326) ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความและมาตราประเมินค่า 6 ระดับ

3.4 เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย หมายถึง การเห็นประโยชน์หรือโทษความรู้สึกรักพอใจหรือไม่พอใจ และความตั้งใจในลักษณะยินดีพร้อมกระทำ หรือพยายามหลีกเลี่ยงของครูปฐมวัยที่จะแสดงพฤติกรรมสันติต่อเด็กและเพื่อนร่วมงาน วัดโดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความและมาตราประเมินค่า 6 ระดับ

4. พฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติตนของครูปฐมวัยต่อเด็กและเพื่อนร่วมงาน ประกอบด้วย

4.1 การสื่อสารอย่างสันติ หมายถึง ปริมาณการรายงานของครูปฐมวัยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเด็กและเพื่อนร่วมงานใน 2 ด้าน คือ

1) การใช้คำพูดที่เหมาะสม ได้แก่

- พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ เช่น ขอขอบคุณ ขอโทษ
- พูดบนพื้นฐานของข้อมูลหลายด้าน ระมัดระวังใช้คำพูดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ตีความ หรือประเมินค่า
- ตั้งสติคิดก่อนพูด
- รู้จักพูดชมเชย พูดให้กำลังใจ พูดให้อภัย เช่น ยกโทษให้

- 2) การรับฟังความคิดเห็นของเด็กและเพื่อนร่วมงาน ได้แก่
 - ตั้งใจฟังด้วยการแสดงออก เช่น สบตา พยักหน้ารับรู้ ยิ้ม สัมผัสกาย
 - รับฟังให้เข้าใจความต้องการของผู้พูด ใส่ใจกับประสบการณ์ที่ผู้พูดกำลังถ่ายทอดให้ฟังมากกว่าการคิดเตรียมที่จะโต้ตอบกับผู้พูด

4.2 การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หมายถึง ปริมาณการรายงานของครูที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเด็กและเพื่อนร่วมงานใน 3 ด้าน คือ

- 1) การให้ความเมตตากรุณาต่อกัน ได้แก่
 - การแสดงความรักและปรารถนาดี
 - การช่วยเหลือเกื้อกูลเมื่อต้องการ
- 2) การเคารพสิทธิผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - ยอมรับความคิดที่แตกต่าง
 - ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล
- 3) การใช้สันติวิธีแก้ปัญหา ได้แก่
 - เจรจาไกล่เกลี่ย
 - วิเคราะห์เหตุและผล
 - เสนอทางเลือกสร้างข้อตกลงร่วมกัน

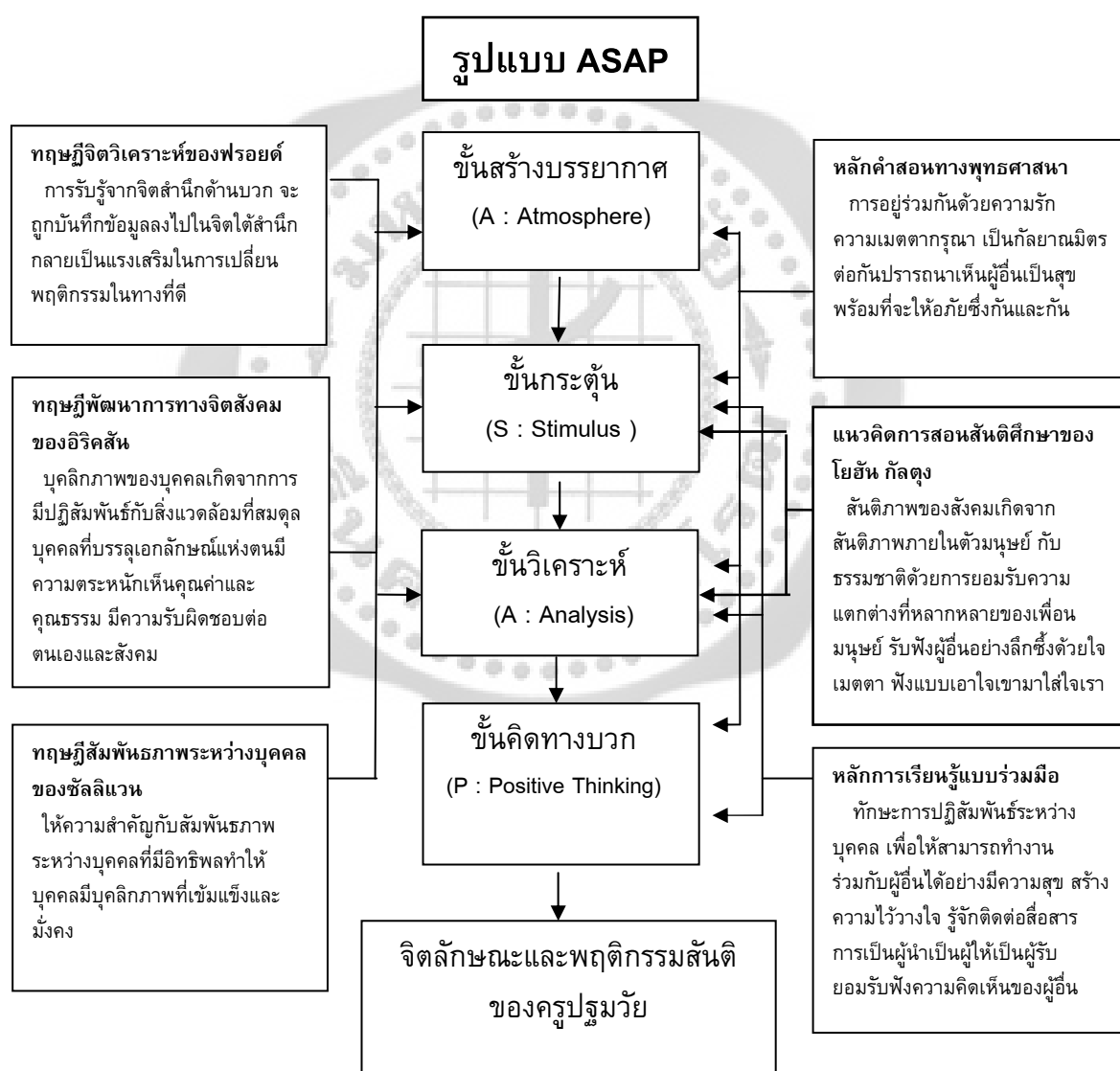
5. **ครูปฐมวัย** หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 และโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมการพัฒนาครู

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาในรูปแบบฝึกรูปแบบ ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีด้วยการให้ความรัก เมตตากรุณาต่อเด็กและเพื่อนร่วมงาน ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบโดยมีทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานต่างๆ ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ เกี่ยวกับการบรรจุข้อมูลด้านบวกหรือลบลงไปในจิตใต้สำนึกโดยอัตโนมัติ (Unconscious) การที่จิตสำนึก (Conscious) รับรู้ตามความรู้สึกนึกคิดดี ๆ บ่อยๆ เป็นการใส่โปรแกรมใหม่ในตัวตนกลายเป็นแรงเสริมในการเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน กล่าวถึงบุคลิกภาพของบุคคลเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิดถึงปัจจุบัน บุคคลที่บรรลุเอกลักษณ์แห่งตนมีความตระหนัก เห็นคุณค่าและคุณธรรมต่างๆ ทำให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของฮัลลิแวน ให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลมีอิทธิพลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่เข้มแข็งและมั่นคง แนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง กล่าวถึงสันติภาพภายในสังคมเกิดจากสันติภาพภายในตัวมนุษย์กับธรรมชาติ ด้วยการยอมรับความแตกต่างที่หลากหลายของเพื่อนมนุษย์ รับฟังผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง

ด้วยใจเมตตา ฟังแบบเอาใจเขามาใส่ใจเรา ตรงกับหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ในเรื่องการอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเมตตากรุณา เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน พร้อมทั้งจะให้ภัยซึ่งกันและกัน และหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทำให้บุคคลได้ใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกันอย่างสันติ

ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย โดยมีกระบวนการฝึกอบรมครู 4 ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) ขั้นกระตุ้น (S : Stimulus) ขั้นวิเคราะห์ (A : Analysis) และ ขั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking) แสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. คุรุปฐมวัยในกลุ่มทดลอง ภายหลังการฝึกอบรมเป็นผู้ที่มีจิตลักษณะ และพฤติกรรมสันติ สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม สำหรับคุรุปฐมวัยในกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างจากก่อนการฝึกอบรม เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรม 1 เดือน
2. คุรุปฐมวัยในกลุ่มทดลองเป็นผู้ที่มีจิตลักษณะสูงกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรมทันที และมีจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติสูงกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรม 1 เดือน
3. คุรุปฐมวัยในกลุ่มทดลองที่มีจิตลักษณะสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสันติสูง เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรม 1 เดือน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครู
ปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สันติภาพ

- 1.1 ความหมายของสันติภาพ
- 1.2 ระดับของสันติภาพ
- 1.3 ความหมายของสันติศึกษา
- 1.4 ทฤษฎีสันติภาพ
- 1.5 การสื่อสารอย่างสันติ
- 1.6 ครูปฐมวัยกับแนวการฝึกพฤติกรรมสันติ
- 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. จิตลักษณะ

- 2.1 ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม
- 2.2 จิตลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- 2.3 จิตลักษณะด้านความเชื่ออำนาจในตน
- 2.4 จิตลักษณะด้านมุ่งอนาคตควบคุมตน
- 2.5 จิตลักษณะด้านเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ

3. ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม

- 3.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์
- 3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน
- 3.3 ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของชัลลิแวน
- 3.4 แนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง
- 3.5 หลักคำสอนทางพุทธศาสนา
- 3.6 หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ

4. กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและ

พฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

- 4.1 ความหมายของรูปแบบ
- 4.2 ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม

1. สันติภาพ

1.1 ความหมายของสันติภาพ

สันติภาพ ด้วยรูปคำเป็นคำที่สื่อความหมายในแง่บวกของนามธรรม แต่แท้จริงนั้นสันติภาพใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่แสดงถึงการให้ความเคารพซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันในสังคมโดยปราศจากการใช้ความรุนแรง คำว่า “สันติภาพ” ในภาษาไทยตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “peace” ปัจจุบันความหมายของคำนี้ ใช้ในความหมายของสภาวะอันหนึ่งซึ่งเป็นที่พึงปรารถนาของมนุษย์และสังคมมนุษย์หรือความสงบนั่นเอง (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546: 1166) คำว่า “สันติ” เป็นความสงบที่เกิดจากการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขตรงกับคำไทยที่มีผู้นำมาใช้เสมอๆ ว่า “อยู่เย็นเป็นสุข” หรือ “ความร่มเย็นเป็นสุข” ในศาสนาทุกศาสนา ได้บ่มเพาะความมีสัมพันธภาพระหว่างกันผ่านคำสอนทางศาสนาที่พระศาสดาทุกพระองค์ทรงประกาศไว้ว่า คุณค่าและความประเสริฐของชีวิตอันเป็นอิสระจากอำนาจนั้น เกิดขึ้นได้ด้วยความรัก ความเมตตากรุณา การชำระล้างความขุ่นเคือง ความเกลียดชังในจิตใจและสรรเสริญพลังของการใช้สติและปัญญา การรู้จักตัวตน การรู้เท่าทันตน รู้ทันสรรพปัญหาของชีวิตและสังคม การรู้จักควบคุมตนแก้ไขข้อบกพร่องของตน รู้จักพัฒนาตนเองด้วยหลักศีลธรรมอันดีงาม (ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุล. 2546: 4-15) และท่านพุทธทาส ได้กล่าวถึงความหมายของสันติภาพว่า เป็นลักษณะการและปรากฏการณ์ ความสงบเย็น ไม่กระทบกระทั่ง การยอมได้ทุกอย่างเกิดความสมดุลของทุกสิ่ง จิตสงบ การอยู่กันอย่างสงบสุข หรือเรียกว่า สันติภาวะ คือ ภาวะแห่งความสงบ ไม่ยุ่ง ไม่มีปัญหาทุกคนยิ้มได้ (พุทธทาสภิกขุ. 2531: 1-17)

1.2 ระดับของสันติภาพ

ประชุมสุข อาชวอำรุง (2530ก: 115) ได้กล่าวถึง การสร้างสันติภาพในระดับบุคคลว่าเป็นสิ่งสำคัญเพราะสันติภาพระดับบุคคลเป็นรากฐานของสันติภาพในระดับที่สูงขึ้นไป ซึ่งสภาหลักสูตรและการสอนของโลกได้แบ่งระดับของสันติภาพออกเป็น 9 ระดับ ดังนี้

1. สันติภาพระหว่างบุคคล (Intrapersonal peace) คือ สภาวะที่ไม่มีความขัดแย้งในตัวเอง คือเป็นผู้ที่มีจิตใจสงบ (Peace of Mind)
2. สันติภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Peace) คือ สภาวะที่ไม่มีความขัดแย้งระหว่างบุคคล
3. สันติภาพในหมู่คณะ (Intragroup Peace) คือสภาวะที่ไม่มีความขัดแย้งในหมู่คณะ
4. สันติภาพระหว่างหมู่คณะต่าง ๆ (Intergroup Peace) คือ สภาวะที่ไม่มีความขัดแย้งในระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน
5. สันติภาพในเผ่าพันธุ์ (Intraracial Peace) คือ สภาวะที่ไม่มีความขัดแย้งในแต่ละเผ่าพันธุ์
6. สันติภาพระหว่างเผ่าพันธุ์ (Interracial Peace) คือ สภาวะที่ไม่มีความขัดแย้ง

ระหว่างเผ่าพันธุ์ต่างๆ ต่อกันและกัน

7. สันติภาพภายในประเทศชาติ (Intranational Peace) คือ สภาวะที่ไม่มีความขัดแย้งภายในชาติหนึ่งๆ

8. สันติภาพระหว่างประเทศชาติ (International Peace) คือ สภาวะที่ไม่มีความขัดแย้งกันระหว่างประเทศชาติต่างๆ

9. สันติภาพของโลก (World Peace) คือ สภาวะของโลกทั้งโลกเป็นปกติสุขปราศจากสงครามขัดแย้งและมีความยุติธรรม

1.3 ความหมายของสันติศึกษา

ดู เซค (Duczek) กล่าวถึงสันติศึกษาว่า สันติศึกษาได้พยายามที่จะทำให้ตระหนักถึงความขัดแย้งทั้งในระดับบุคคลและในระหว่างชาติ สันติศึกษามุ่งที่จะสืบสวนหาสาเหตุของความขัดแย้งและความรุนแรงที่มวลมนุษย์รับรู้ คุณค่าและมีเจตคติต่างๆ กับได้พยายามหาสาเหตุของความขัดแย้งและความรุนแรงที่มีอยู่ในสังคมทางการเมือง และในโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสังคม นอกจากนี้สันติศึกษายังมุ่งช่วยแสวงหาทางเลือกที่จะแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีและพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อความมั่นคงของชีวิตมนุษย์ (The Peace Education Task Force of the Ministry of Education. 1986: 4)

ประชุมสุข อาชวอำรุง (2530: 325) ได้ให้ความหมายของสันติศึกษาไว้ว่า สันติศึกษาเป็นกระบวนการเรียนการสอนสันติวิทยา เพื่อให้นักเรียนหรือประชากรของสังคมเกิดความเจริญงอกงามในความรู้ความเข้าใจถึงสาเหตุของความขัดแย้ง วิธีป้องกันและแก้ไข มีทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธีและมีเจตคติอันดีงาม พร้อมทั้งจะตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะนำไปสู่ความสงบสุขในสังคม

ไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2529: 25-26) กล่าวว่า สันติศึกษา (Peace Education) มีความหมายที่เข้าใจกันอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของสันติภาพ (Education About Peace) หมายถึง การศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสันติภาพในด้านขอบเขต ความหมาย เนื้อหา องค์ประกอบ และปัญหาต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของสันติภาพที่เกิดขึ้น ซึ่งถือเป็น Peace Studies และเป็นการศึกษาเพื่อดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสันติภาพ ซึ่งถือเป็น Peace Activities

2. การศึกษาเพื่อสร้างสันติภาพ (Education for Peace) เป็นการเสริมสร้างสันติภาพที่เน้นเนื้อหาและกระบวนการทางการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสงบสุขในตัวบุคคล สังคมซึ่งก่อให้เกิดสันติภาพในระดับโลกได้ การศึกษาเพื่อสร้างสันติภาพนี้จึงครอบคลุมกระบวนการการศึกษาทั้งในและนอกระบบ คือ ระบบบทบาทของโรงเรียน สื่อมวลชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นกระบวนการร่วมกันก่อให้เกิดสันติขึ้นได้

ณัฐพร คำมะสอน และคนอื่นๆ (2529: 36) กล่าวถึงสันติศึกษาไว้ว่า สันติศึกษา เป็นความพยายามจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติภาพ โดยมีลักษณะเด่นที่การให้เนื้อข้อมูล การคิดแก้ปัญหา ตลอดจนการฝึกปฏิบัติให้เกิดเจตคติและความรู้สึกที่ดีในการอยู่ร่วมอย่างสงบสุข การจัดการศึกษาตามแนวคิดสันติศึกษาจึงต้องใช้ระเบียบวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนต่างๆ เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านการนำไปปฏิบัติ

มาร์ช (Marsh: 1986) ได้เสนอไว้ว่า “การศึกษาเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ของสันติศึกษาไม่เพียงแต่ให้เนื้อหา และปัญหาเท่านั้น แต่ต้องมีกระบวนการของการสนทนาโต้ตอบสะท้อนปัญหา และการลงมือทำ”

โยฮัน กัลตุง (Galtung Johan. 1969: 167-191) กล่าวถึง สันติศึกษาเน้นที่การอยู่ร่วมกัน เข้าใจกัน เห็นอกเห็นใจกัน เห็นว่าทุกคนมีค่า และกระบวนการในการจัดการศึกษาสันติศึกษาประกอบด้วย 5 ขั้น คือ

1. การจำแนกแยกแยะปัญหา (Analysis)
2. การกำหนดเป้าหมาย (Goal-Formation)
3. การวิเคราะห์และการคาดการณ์ (Criticize)
4. การเสนอทางเลือก (Proposal-Making)
5. การลงมือปฏิบัติ (Action)

ทั้ง 5 ขั้นนี้ตั้งอยู่บนฐานที่ต้องการให้ผู้เรียนได้มองเห็น เข้าใจอย่างแท้จริงต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน เมื่อเข้าใจแล้วจะต้องมองให้ออกถึงทิศทางที่จะแก้ไขและดำเนินการตามแนวทางเหล่านั้นด้วย ในด้านการลงมือปฏิบัติ (Action) ถือได้ว่าเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่สำคัญของสันติศึกษา เพราะสันติศึกษานั้นเข้าใจวิเคราะห์ประเด็นและชี้ทางออกของปัญหาแต่เพียงข้อมูลเท่านั้นไม่เพียงพอ ต้องมีการฝึกฝนทักษะ นั่นคือ การร่วมมือ การทำงานกลุ่ม การยอมรับการคัดค้าน และความเชื่อที่ต่างกัน ไม่ด่วนตัดสินใจว่าใครดีแล้ว การใช้เหตุผลในชีวิตจริง การอดทน และสำนึกที่จะทำงาน และการยึดมั่นยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการที่สันติศึกษาจะต้องสร้างและพัฒนาขึ้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว สันติศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความสงบสุขทั้งต่อบุคคล และสังคมโดยรวม ต้องมีทักษะการฝึกฝนพฤติกรรมสันติ ที่มีความรู้ความเข้าใจถึงสาเหตุของความขัดแย้ง วิธีป้องกันและแก้ไข สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธีและมีเจตคติอันดีงาม

1.4 ทฤษฎีสันติภาพ

ในมุมมองของสังคมศาสตร์ สันติภาพเป็นสภาพของความสงบ การทำให้บุคคลในสังคมได้ตระหนักถึงแนวทางและเป้าหมายร่วมกันอันจะนำไปสู่สังคมที่มีความสงบสุขและสันตินั้นย่อมจะเป็นวิธีที่พึงประสงค์ ดังนั้นทฤษฎีสันติภาพในมุมมองของนักสังคมวิทยา คือการศึกษาธรรมชาติของมนุษย์และ

ธรรมชาติของสังคมมนุษย์ที่มีความโน้มเอียงไปในการเกื้อกูลกัน ฟังพากัน พร้อมทั้งจะยอมรับซึ่งกันและกัน รวมถึงการอยู่ร่วมกันของมนุษย์โดยปราศจากความรุนแรงในทุกรูปแบบซึ่งเราจะเรียกลักษณะของสังคมดังที่กล่าวมานี้เป็นสังคมที่มีความสันติสุข

วิเชนต์ มาตินเนส กุสมัน (เอกพันธ์ ปิณฑวณิช. 2553: ออนไลน์; อ้างอิงจาก Vicent Martinez Guzman. 2001. *Filosofia para hacer las paces.*) นักปรัชญาสันติภาพ ให้นิยามของสันติภาพว่า “สันติภาพนั้นเกิดจากการตื่นตัวของผู้คนในแต่ละชุมชนที่จะสร้างสังคมแห่งสันติสุขในบริบทของแต่ละชุมชนเอง” กุสมันเชื่อว่าสันติภาพเป็นแนวทางที่จะสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมทางสังคมอันสันติสุขตั้งแต่ชุมชนขนาดเล็กจนถึงระดับชุมชนโลก เขาได้หลักความคิดทางสันติศึกษาจากโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung) ผู้ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นบิดาของสันติศึกษายุคใหม่เขาได้เขียนหนังสือชื่อว่า “สันติภาพโดยสันติวิธี” (Peace by Peaceful Means) จากแนวคิดที่ว่ามนุษย์นั้นมีศักยภาพในการสร้างสรรค์และทำลาย ทฤษฎี และแนวทางการปฏิบัติทางสันติวิธีที่สร้างสรรค์จะช่วยนำพาให้มนุษย์ คิดและทำในสิ่งที่เป็นการคุณประโยชน์ต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบตัว และคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้นก็ส่งผลให้มีวิวัฒนาการของสันติวัฒนธรรมขึ้นในสังคมมนุษย์ และทัศนะของพระไพศาล วิสาโล (2552: ออนไลน์) กล่าวถึง “สันติวิธี” คือ การละทิ้งหรือการไม่เลือกที่จะใช้ความรุนแรงเมื่อเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง นั่นคือวิธีการแก้ไขความขัดแย้งหรือตอบโต้ในสถานการณ์หนึ่งๆโดยไม่ใช้ความรุนแรงต่อคู่กรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นการประทุษร้ายต่อร่างกายและชีวิต หรือทัศนะที่ว่า สันติวิธี คือ มุมมองในการจัดการกับความขัดแย้งที่ยึดมั่นในวิถีแห่งสันติโดยปฏิเสธการใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบซึ่งรวมถึงการไม่ตอบโต้อีกฝ่ายโดยใช้ความรุนแรงแม้ว่าจะถูกกระทำด้วยความรุนแรงก็ตาม

ความรุนแรง (Violence) ตามแนวคิดของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung)(ไชยันต์ รัชชกุล: 31) หมายถึง อุปสรรคที่ขัดขวางความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ไม่ให้เกิดบรรลุผลซึ่งความต้องการพื้นฐานนี้มี 4 ประการคือ 1) ความต้องการมีชีวิตอยู่ (survival) 2) ความต้องการมีความเป็นอยู่ที่ดี (welfare) 3) ความต้องการมีเสรีภาพ (freedom) 4) ความต้องการมีอัตลักษณ์หรือความรู้สึกว่ามีความหมายในชีวิต (identity) ความต้องการพื้นฐานนี้มี 4 ประการนี้หากไม่ได้รับการตอบสนองหรือได้รับไม่เพียงพอ กัลป์ตุงเรียกว่า ภาวะการณ์ของความรุนแรง ซึ่งสามารถอธิบายความรุนแรงได้ดังนี้

1. ความรุนแรงทางตรง (Direct violence) เป็นความรุนแรงทางตรงที่มีผลในเชิงการทำร้ายร่างกายและมีผู้กระทำอย่างชัดเจน ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1.1 มีผู้ก่อความรุนแรง

1.2 มีเครื่องมือที่ใช้ในการก่อความรุนแรง เช่น ร่างกาย มีด อาวุธ เป็นต้น

1.3 มีผลที่เกิดขึ้นต่อการทำลายร่างกาย (Anatomy) เช่น การบดขยี้ การฉีกกระชาก การแทง การเผาไหม้ การถูกยาพิษ และผลในเชิงการขัดขวางการทำงานของร่างกาย (Physiology) เช่น

การไม่ให้มีอากาศ การไม่ให้น้ำ การไม่ให้อาหาร การปฏิเสธการเคลื่อนไหวได้แก่ การใช้โซ่ล่าม การกักขัง

1.4 มีผลในเชิงจิตวิทยา เป็นความรุนแรงที่ก่อให้เกิดผลทางจิตใจ เช่น ความกดดัน ความกลัว การบีบคั้นไม่ได้รับความเป็นธรรม การกีดกันให้รู้สึกโดดเดี่ยวหรือรู้สึกถูกรังเกียจ

2. ความรุนแรงทางโครงสร้าง (Structural violence) เป็นความรุนแรงที่โครงสร้างสังคมได้กระทำต่อคนในสังคม เกิดช่องว่างระหว่างศักยภาพของมนุษย์ (Potentiality) กับสิ่งที่มนุษย์เป็นอยู่จริง (Actuality) มีผลให้ชีวิตของเขาถูกบั่นทอนให้ตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน ทั้งทางกาย คือความยากจนข้นแค้น เจ็บป่วยเป็นโรคและทางจิตใจเกิดความหวาดหวั่นไม่มั่นคง รู้สึกว่าชีวิตขาดความปลอดภัย มีภาวะกดดันในใจ ความรุนแรงชนิดนี้หาตัวคนที่เป็นสาเหตุหรือผู้กระทำรุนแรงได้ไม่ชัดเจน เพราะไม่ใช่ตัวบุคคลแต่เป็นระบบหรือโครงสร้าง ซึ่งลักษณะเด่นของความรุนแรงนี้คือ ไม่ใช่สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนและสามารถหายไปได้อย่างรวดเร็ว หากแต่เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่อย่างยาวนานและต่อเนื่องในรูปของกระบวนการมากกว่าที่จะเป็นเหตุการณ์เฉพาะ ซึ่งผู้กระทำรุนแรงจริงๆคือโครงสร้างสังคมอันอยู่ดีธรรม ซึ่งทุกคนล้วนเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่ช่วยอำนวยความสะดวกขึ้น นั่นคือระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรมต่อชาวต่างชาติ แบบแผนการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวของเมืองหลวงละเลยชนบท หรือโครงสร้างสาธารณสุขที่รวมศูนย์อยู่ในเมือง ความรุนแรงทางโครงสร้าง 2 ประการที่ดำรงอยู่อย่างโดดเด่นในบริบททางการเมืองและเศรษฐกิจคือ การกดขี่ (Repression) และการขูดรีด (Exploitation) (พระไพศาล วิสาโล. 2550: 24-29)

3. ความรุนแรงทางวัฒนธรรม (Cultural violence) กฤษณามูรติ (ชัชวพันธ์ สถาอานันท์. 2545: 79; อ้างอิงจาก กฤษณามูรติ)นักปราชญ์ชาวอินเดีย เคยแสดงทรรศนะว่า การที่มนุษย์เข้าใจว่าตนเองตัดขาดและแยกตัวออกจากมนุษย์และสิ่งอื่นๆ นั่นก็เป็นความรุนแรงอยู่แล้ว เหตุหนึ่งที่แยกตัวเป็น “เรา” เป็น “เขา” เกิดขึ้นได้เพราะมนุษย์สร้าง “เอกลักษณ์” ขึ้นมาเป็นชุดๆ ภายใต้มายาการแห่งเอกลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นทำให้มนุษย์สามารถใช้ความรุนแรงต่อ “ผู้อื่น” ได้ไม่ยากหากเกิดความขัดแย้งขึ้น เอกลักษณ์ถูกกำหนดขึ้นโดยผู้มีมนุษย์ผู้อาศัยกฎหมายและภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือ แบ่งความเป็นชาติ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและชัชวพันธ์ สถาอานันท์ (2545:76-77)ได้นำแนวคิดมายาการแห่งเอกลักษณ์เขียนไว้ในบทความ “ความรุนแรงกับมายาแห่งเอกลักษณ์” เขาได้เลือกใช้คำถามจากทฤษฎีสันติภาพเชิงวิพากษ์มาวิเคราะห์ โดยอธิบายว่า หากเรายอมรับว่าความรุนแรงเป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่ใช้เผชิญกับความขัดแย้ง คำถามก็คือ “อะไรเป็นข้ออ้างรองรับ (Justification)ที่ทำให้มนุษย์เห็นว่าการรุนแรงแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างตนกับผู้อื่นได้” การหาคำตอบต่อคำถามนี้ จะช่วยให้เราเข้าใจว่าความรุนแรงนั้นมีธรรมชาติเป็นกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย “ที่มา” หรือตัวผู้ใช้ความรุนแรง เป้าของความรุนแรง และเหยื่อของความรุนแรง ดังนั้นความรุนแรงทางวัฒนธรรมเป็นความรุนแรงที่มนุษย์กำหนดขึ้นภายใต้บริบทของวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในรูปของสัญลักษณ์ ศาสนา อุดมการณ์ ภาษา

ศิลปะ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น เป็นความรุนแรงที่รองรับและให้ความชอบธรรมแก่การใช้ความรุนแรงทางตรงและความรุนแรงทางโครงสร้าง

ตัวอย่างของการอธิบายแนวคิดความรุนแรงทั้ง 3 ประการ (พระไพศาล วิสาโล. 2552: ออนไลน์)

เหตุการณ์: พ่อใช้ไม้บรรทัดตีเด็กชายหนึ่ง

ความรุนแรงทางตรง: พ่อ คือ ผู้กระทำ

อาวุธที่ใช้ คือ ไม้บรรทัดและอาจจะมีคำพูดดูว่า

ผลแห่งการกระทำ คือ อาการบาดเจ็บของเด็กชายหนึ่งที่เกิดจากการตีและบาดแผลทาง

จิตใจ

ความรุนแรงทางโครงสร้าง: ควรจะเริ่มจากการตั้งคำถามว่า “อะไรที่ทำให้พ่อสามารถตีลูกได้” หรือ “อะไร” ที่ทำให้ตัวผู้กระทำสามารถระทำการรุนแรงได้ และ “อะไร” ที่ว่านั้นต้องเป็นการทำให้ผู้ที่ถูกระทำ (เป้าของความรุนแรงหรือเหยื่อของความรุนแรง) สูญเสียศักยภาพบางอย่าง ซึ่งการตั้งคำถามแบบนี้แตกต่างจากการถามว่าทำไมพ่อถึงตีลูก เนื่องจากการถามว่าทำไมพ่อถึงตีลูกเป็นการหาสาเหตุของการกระทำ เช่น พ่อตีลูกเพราะลูกขโมยของ เป็นต้น ในขณะที่การถามว่าอะไรที่ทำให้พ่อสามารถตีลูกได้เป็นการถามถึงโครงสร้างหรือเหตุผลที่อยู่เหนือจากการกระทำที่เกิดขึ้น ซึ่งในกรณีนี้ “อะไร” ที่ว่านั้นอาจจะเป็นโครงสร้างทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันที่กดขี่อีกฝ่าย หมายความว่า โครงสร้างทางสังคมเอื้อให้พ่อมีอำนาจที่มากกว่าลูกในการตัดสินใจได้ว่าอะไรถูกอะไรผิด ซึ่งโครงสร้างทางอำนาจดังกล่าวทำให้ลูกสูญเสียศักยภาพในการอธิบายถึงสาเหตุของการกระทำซึ่งอาจจะคิดต่อไปได้อีกว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการปิดกั้นศักยภาพของลูกในการใช้เหตุผลได้อย่างมีตรรกะและอิสระ เป็นต้น

ความรุนแรงทางวัฒนธรรม: ควรเริ่มจากการตั้งคำถามว่า “อะไรที่ทำให้การกระทำของพ่อเป็นเรื่องที่ถูกต้อง” หรืออีกนัยหนึ่งคือ มีวัฒนธรรมแบบใดในสังคมบ้างหรือไม่ ที่ทำให้การกระทำของพ่อเป็นเรื่องที่ถูกต้องชอบธรรม ในกรณีนี้ พ่ออาจจะเชื่อหรือได้รับข้อมูลมาว่าลูกขโมยของของผู้อื่น ซึ่งความเชื่อที่ว่า การขโมยเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรม ก็เป็นเหตุหนึ่งในการให้สิทธิแก่พ่อในการตีลูกของตนเอง หรือสุภาษิตที่ว่า รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี ก็อาจจะนำมาใช้อธิบายการกระทำของพ่อได้ว่า การที่พ่อตีนั้นเป็นเพราะพ่อรักลูกไม่ยอมให้ลูกเป็นคนไม่ดี เป็นต้น อนึ่ง ในประเด็นเรื่องความรุนแรงทางวัฒนธรรมนี้ นอกจากจะถามว่าอะไรที่ทำให้การกระทำเป็นเรื่องที่ถูกต้องแล้ว อาจจะถามในทางกลับกันได้ว่าอะไรที่ทำให้การกระทำบางประการไม่ถูกต้อง

สรุปความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่มีผลกระทบต่อคนในสังคมทุกอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพครู ครูในปัจจุบันขาดความภาคภูมิใจในอาชีพพบว่าค่านิยมในการสอบเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย ระดับคะแนนสูงสุดในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยจะเน้นผู้สอบเข้าสายวิทยาศาสตร์ ได้แก่คณะแพทยศาสตร์

คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะทันตแพทย์ คณะเภสัชฯ คณะบริหาร และคณะอื่นๆที่เป็นที่นิยม เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาการศึกษาวิชาชีพครูกลับได้นักศึกษาที่มีคะแนนท้ายๆหรือสอบเข้าที่ไหนไม่ได้ก็มาสมัครเรียนครู ต่างจากค่านิยมในสมัยก่อนการบรรจุบุคคลเข้ารับราชการครู คือผู้ที่สอบได้คะแนนสูงสุดของสาขาต่างๆ ครูในปัจจุบันจึงขาดความภาคภูมิใจในอาชีพ รู้สึกว่าความรู้ไม่ทัดเทียมอาชีพอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการศึกษาที่อิงระบบราชการ ครูตกเป็นเบี้ยล่างของระบบการศึกษา และระบบการศึกษาก็สัมพันธ์กับระบบอำนาจนิยมมาก เป็นการบริหารในระบบใช้อำนาจสั่งการ เพราะฉะนั้นครูที่อยู่ในระบบนี้ก็จะถูกกดเป็นทอดๆ ซึ่งทำให้ครูไม่มีความสุขไม่มีสันติในตัวเอง มีแต่ความทุกข์เครียด และทำให้เกิดการระบายอารมณ์แก่นักเรียน นักเรียนก็ได้รับความทุกข์จึงระบายความทุกข์ใส่ผู้อื่นเป็นทอดๆ ต่อไป เพราะฉะนั้น ความรุนแรงเชิงโครงสร้างส่งผลกระทบต่อสังคมขณะนี้ ในอาชีพครูต้องผจญความเหน็ดเหนื่อยที่ต้องดูแลเด็กนักเรียนห้องละประมาณ 35 คนขึ้นไป และในบางโรงเรียนครูปฐมวัย 1 คนต้องดูแลนักเรียน 2 ห้องเรียนเนื่องจากครูในโรงเรียนลาออกก่อนเกษียณอายุราชการ เพราะทนต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปฏิรูปไม่ได้ ทำให้ครูทำงานหนักในภาระหน้าที่สร้างคนให้เป็นคนดี ดังนั้นความลำบากของครูปฐมวัยยุคนี้จึงลำบากในการควบคุมชั้นเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมากๆ และยากที่จะทำให้นักเรียนสงบเงียบได้ ต้องอาศัยการใช้อำนาจสั่งการกับเด็กปฐมวัย เด็กๆจึงตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงเชิงโครงสร้างนี้ด้วย การแก้ไขเยียวยาต้องให้กำลังใจครูปฐมวัยให้เห็นคุณค่าของการมีสันติภาพที่จะแก้ไขปัญหาคความรุนแรง ด้วยพลังความรักความเมตตากรุณา ที่จะนำสังคมไทยสู่สันติ ด้วยการมีเมตตาต่อตนเองเห็นคุณค่าในตนเองวางอัตตาตัวตนของตนลงแล้วปรับเจตคติทางบวกต่อวิชาชีพครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนว่าตนสามารถสร้างเด็กๆให้เป็นคนดีได้ด้วยฝีมือตนและแสดงพฤติกรรมสันติเพื่อสื่อสารอยู่ร่วมกับเด็กๆและเพื่อนร่วมงานด้วยการเห็นคุณค่าของความเป็นเพื่อนมนุษย์ที่มองคุณความดีที่มีอยู่ในคนทุกคน

1.5 การสื่อสารอย่างสันติ

กระบวนการสร้างสันติที่แท้จริงควรเริ่มสร้างจากใจเราก่อน ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี (2550: 47-57) กล่าวถึงการฟังอย่างลึกซึ้งซึ่งทำให้เรารู้ความหมายภายในของคน เมื่อการเข้าใจกันและกันเกิดขึ้น คนก็สามารถจัดการความรู้ เรียนรู้ แลกเปลี่ยนพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ แต่ถ้าเป็นการฟังแบบเรื่อยเปื่อยจะเป็นการรู้แบบ “รู้เปรี้ยง ทำเปรี้ยง” อย่างที่เราเห็นกันอยู่ทุกวันในสังคม เป็นอารมณ์ที่เป็นเหยื่อของกิเลส การฟังอย่างลึกซึ้ง ออกโต๊ ซามเมอร์ (Otto Scharmer) ได้สร้างทฤษฎีตัวยู (U) คือ การได้รับรู้อะไรมาอย่าเพิ่งตัดสินให้แหว่นความรู้นั้นไว้ก่อนและนำมาพิจารณาอย่างสงบ มีสติ แล้วก็จะเกิดปัญญา เมื่อเราเกิดปัญญาแล้วจะสามารถเชื่อมโยงอดีต ปัจจุบัน อนาคต ทำให้เห็นอนาคตและกลับไปพิจารณาอดีตปัจจุบันด้วยกระบวนการทางปัญญา ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ใครพูดอะไรอย่าเพิ่งรับ อย่าเพิ่งปฏิเสธ ให้แหว่นไว้ก่อน หรือพิจารณาอย่างลึกซึ้ง มีสติ ก็จะทำให้ปัญญาเกิดขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการทางบวกที่เรามองความสำเร็จ ทำให้เกิดพลังเพิ่มขึ้น การเจริญธรรมะ ๔ ประการ

คือ การเรียนรู้ร่วมกันที่เรียกว่า “interactive learning” ได้แก่ 1) ความเอื้ออาทรต่อกัน 2) เปิดเผยมต่อกัน 3) มีความจริงใจ และ 4)ไว้วางใจกัน การเรียนรู้ร่วมกันในทางปฏิบัติถือเป็นหัวใจของการจัดการความรู้ สร้างเครือข่ายระหว่างคนกับคน คนกับกลุ่มคน กลุ่มคนกับกลุ่มคน ทำให้เกิดโครงสร้างใหม่ขึ้นในองค์กร และสังคม

การฟังอย่างลึกซึ้งที่ศ.นพ.ประเวศ วะสี อธิบายมาข้างต้น เดวิด โบห์ม ใช้คำว่า dialogue (ปาริชาติ สุวรรณ บุษผา. 2552: 24; อ้างอิงจาก David Bohm. 1991) ที่อธิบายว่าเป็นคำที่มาจาก ภาษาละติน *dia+logos* *dia* = ผ่าน (through) *logos*=คำพูด / ความหมาย (the word) *logos* ในที่นี้ หมายถึง "ความหมายของคำ"(the meaning of the word) เดวิด โบห์ม เปรียบว่า dialogue ให้ ความหมายของคำที่ผ่านหรืออยู่ท่ามกลางคนหลาย ๆ คน ดังนั้น กระบวนการสานเสวนาของ เดวิด โบห์ม จึงเป็นทั้งการฟังตนเอง การฟังผู้อื่นภายในกลุ่ม การฟังความเงียบ การฟังผลกระทบที่เกิด จากการฟังตนเองและผู้อื่นในกลุ่ม การสานเสวนาของเดวิด โบห์ม เป็นการฟังที่ไม่ตัดสินหรือหาเหตุผล ไว้ก่อน อันจะนำไปสู่ความเข้าใจใหม่ ๆ ที่สามารถแก้ปัญหาได้

ดังนั้นหัวใจของการเสวนาคือการฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน รวมถึงการแขวน (suspension) การตัดสินหรือสมมติฐานใด ๆไว้ก่อนเป็นการเฝ้าสังเกตอย่างตระหนักรู้ ถึงสิ่งที่ฟังโดยไม่ตัดสินก่อนว่าผิดหรือถูก การตามความรู้สึกให้เท่าทันจึงเป็นการป้องกันความเอนเอียง และการสงบ คือการสร้างปัญญาที่เกิดจากการฟัง สอดคล้องกับ จอห์น เอ. แมคคอนเนล

(John A. McConnell. 2549: 275-287) ที่กล่าวถึงทักษะการฟัง เป็นทักษะพื้นฐานที่สุดของการสื่อสาร เราจึงควรฟังด้วยจิตกรุณา ความกรุณาเป็นความรู้สึกของเราที่มีต่อผู้อื่น เราจึงปรารถนาที่จะเข้าใจ เรื่องราวทั้งหมดที่ก่อให้เกิดความทุกข์ เราควรฟัง **อย่างมีสติ** ไม่เก็บกตเสียดใจ ๆ หรือความนึกคิดใด การเก็บกตจะส่งผลให้เกิดความตึงเครียดในการฟัง เมื่อเราสูญเสียสมาธิในการฟัง เราก็เพียงแต่ค่อย ๆ ดิ่งใจกลับมาใหม่ และไม่ต้องกลัวเสียหน้าที่จะซักถามข้อมูลที่เรตามไม่ทัน “ขอโทษ เมื่อกี้พูดอะไรนะ ฟังไม่ชัด กรุณาพูดใหม่อีกครั้ง” ให้เราอ่อนโยนกับใจของเราและผู้พูดด้วย นั่นก็คือการมีความกรุณา มีความเข้าใจ การฟังอย่างแท้จริงจะเป็นการค่อย ๆ สร้างความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งเพราะ **การฟังอย่างแท้จริง จะทำให้เราเข้าใจผู้พูดอย่างลึกซึ้ง** ดังนั้นหลักการฟัง **ควรฟังด้วยความเมตตา ฟังโดยไม่ตัดสิน ฟังโดยเอาใจเขามาใส่ใจเรา** การฟังที่เกิดขึ้นจะเข้าสู่กระบวนการคิดและให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่ฟัง นั้นเอง การเปิดพื้นที่ให้บุคคลต่าง ๆ ได้มีความสัมพันธ์ใหม่ในการ ฟังและพูดและมีวิธีที่จะสำรวจ เงื่อนไขปัจจัยของวิกฤตการณ์ความรุนแรงที่กำลังเกิดขึ้น นั้น เป็นโอกาสให้บุคคลหลายฝ่ายได้มีโอกาส เปิดใจ พูดคุย แสดงความรู้สึก ตั้งคำถาม ตั้งความ ปรารถนา สังเกต และเรียนรู้ปรากฏการณ์เพื่อค้นหา "ความหมาย" ร่วมกัน ความหมายนั้น อาจ นำไปสู่ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหา และความสงบสมดุลง อาจกลับคืนมาได้ ดังนั้นแนวทางสร้างสรรค์ที่จะปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างสงบสันติ ใช้หลักการปฏิบัติ ต่อผู้อื่นเช่นเดียวกับการปฏิบัติต่อตนเอง คือถ้าเราต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเราอย่างไร เราก็จะ

ปฏิบัติต่อเขาอย่างนั้น และเราไม่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเราอย่างไร เราก็จะไม่ปฏิบัติต่อเขาอย่างนั้น และยอมรับความจริงว่า ถึงแม้จะมีความแตกต่างหลากหลายแต่เราเป็นเพื่อนมนุษย์ร่วมโลก เดียวกันมีความสุขและทุกข์เหมือนกันเราควรคิดว่าสรรพสิ่งล้วนมีความเชื่อมโยงการให้ความเมตตา เอาใจเขามาใส่ใจเรา นำมาสู่สันติสุข (ปารีชาติ สุวรรณบุบผา. 2552: 62)

กล่าวโดยสรุปกระบวนการสร้างสันติทำได้ด้วยความเมตตา ให้คุณค่าในความเป็นเพื่อนมนุษย์ที่พร้อมจะให้โอกาสในความสัมพันธ์ที่เคารพสิทธิ และปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม กระบวนการสร้างสันติในตัวเองต้องผ่านการคิดใคร่ครวญอย่างละเอียดและช้าๆ ให้ลงหยั่งถึงกันด้วยของทฤษฎีของ ออโต ซามเมอร์ ทำให้เรารู้จักนั่งเพื่อรับฟัง ฟัง และฟังผู้อื่นให้เข้าใจเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เห็นใจกันรับรู้ถึงความต้องการความรู้สึกที่มีให้แก่กันได้กระบวนการสร้างสันติจะเกิดในใจเรา แล้วควรฝึกการสื่อสารอย่างสันติให้เกิดทักษะต่อไป

มาร์แชล โรเซนเบิร์ก (Marshall Rosenberg) กล่าวถึง การสื่อสารอย่างสันติเป็นการสื่อสารที่มุ่งให้ผู้สื่อสารสามารถ ฟัง พูด ด้วยความกรุณา ด้วยความเข้าใจ สัมผัสได้ถึงความเป็นมนุษย์ของทุกคน ซึ่งวิธีนี้จะเอื้อให้เราสามารถสร้างความเข้าใจและแก้ไขความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์ ทั้งกับผู้อื่นและตนเองโดยไม่ใช้ความรุนแรง และช่วยให้เราสานสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ตามหลักการสื่อสารโดยไร้ความรุนแรง (Nonviolent Communications (NVC) การสื่อสารอย่างสันติจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เราสามารถฟังและพูดด้วยความกรุณา ความเข้าใจและสัมผัสถึงความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และสานสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้ง วิธีนี้จะเอื้อให้เราแก้ไขข้อขัดแย้งได้โดยไม่ใช้ความรุนแรง ในการสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้ การสื่อสารอย่างสันติของมาร์แชล โรเซนเบิร์ก ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) การสังเกต 2) ความรู้สึก 3) ความต้องการ 4) การขอร้อง (ไพริินทร์ โชติสกุลรัตน์. 2550: 26-53)

1. การสังเกต

การสังเกต หมายถึง การพูดถึงเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่เราต้องการสื่อสารให้ผู้อื่นรับทราบ โดยพยายามบรรยายสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เฉพาะเจาะจง และเป็นกลาง เหมือนกับการบันทึกภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยกล้องวิดีโอ เราจะบรรยายถึงสิ่งที่เราเห็นอย่างตรงไปตรงมา หรือถ้าเราได้ยินอะไรมา เราจะพูดไปตามนั้น โดยไม่เสริมเติมแต่ง หัวใจของการสังเกตก็คือ แยกแยะคำตัดสิน การประเมิน การตีความ หรืออคติของเราออกจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ เช่น ถ้าเราพูดกับคนๆ หนึ่งว่า “คุณหยาบคายมาก” เขาฟังแล้วอาจจะรู้สึกตกใจหรือโกรธ และพูดตอบกลับมาในลักษณะปกป้องตัวเองหรือตอบโต้อย่างรุนแรงมากขึ้น แต่ถ้าเราพูดว่า “ฉันเห็นคุณเดินผ่านไปโดยไม่ได้ทักทายฉัน” เขาอาจจะลึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ว่าเขาทำเช่นนั้นจริงๆ และชี้แจงให้เราทราบว่า เขาเดินผ่านไปไม่ได้หยุดทักทายเราเพราะเหตุใด ขั้นตอนแรกนี้มีความสำคัญสำหรับการสื่อสารอย่างสันติเป็นอย่างมาก เพราะในการสื่อสารทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ไม่ว่าจะในระดับส่วนบุคคลหรือสังคม ผู้คนมักจะพูดถึงอีกฝ่ายหนึ่งโดยนำเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมารวมกับสิ่งที่เป็นการ

คิดเห็น อคติ หรือการตัดสิน คำพูดที่มาจากความร่วมมือสองส่วนนี้เข้าด้วยกันอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความขัดแย้งขยายตัวกว้างขึ้นและกลายเป็นความรุนแรงในเวลาต่อมาเมื่อเราสามารถบรรยายสิ่งที่เราเห็นหรือได้ยินอย่างตรงไปตรงมาราวกับเป็นกล่องวิดีโอบันทึกภาพและเสียง จะเป็นรากฐานสำคัญในการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของตัวเอง คือทำให้เรารู้เท่าทันและปล่อยวางการตัดสินว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นถูกหรือผิด ช่วยให้เรารับผิดชอบต่อปฏิกิริยาของเราแทนการกล่าวโทษอีกฝ่ายหนึ่งอีกทั้งยังช่วยให้อีกฝ่ายหนึ่งยินดีรับฟังสิ่งที่เราต้องการจะสื่อสารต่อไป โดยไม่ต้องการโต้เถียงด้วยการทำเช่นนี้ การสังเกตจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการสื่อสารเพื่อก่อให้เกิดสันติได้ เมื่อเรากล่าวถึงการสังเกต ไม่ได้หมายความว่าเราไม่สามารถประเมินหรือตัดสินใครได้เลย เราสามารถทำได้ แต่ขอให้เราทราบว่า การประเมินหรือตัดสินนั้นขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ เช่น ในเวลาและสถานการณ์หนึ่ง เราอาจพูดได้ว่า “เธอเป็นคนใจแคบ” แต่มนุษย์นั้นเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา คนๆ เดียวกัน ในสถานการณ์และเวลาที่เปลี่ยนไปอาจจะเป็นคนใจกว้างก็ได้

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างในการแยกแยะการสังเกตออกจากคำตัดสิน

คำตัดสิน	การสังเกตแบบกล่องวิดีโอ
เขาเป็นนักเทนนิสที่ห่วยแตกจริงๆ	จากการแข่งขันเทนนิส 10 ครั้งที่ผ่านมา เขาแพ้ 9 ครั้ง
เธอไม่เคยคิดถึงฉันเลย	เมื่อวานนี้ฉันโทรหาเธอ 4 ครั้ง เธอไม่ได้โทรกลับมาหาฉัน
เขาชอบผลัดวันประกันพรุ่งจริงๆ	เขาส่งงานที่ได้รับมอบหมายในตอนเย็นของวันกำหนดส่ง
อะไรกันนี้ทำงานเป็นดินพอกหางหมู	เขายังมีงานที่ยังทำไม่เสร็จอยู่อีก 6 ชิ้น
เจ้าหน้าที่ที่โรงพยาบาลนี้ไม่เอาไหน	ผมรอมมา 50 นาทีจึงได้พบหมอ
ไอ้เด็กเวร!	เด็กคนนั้นพูดกับฉันว่า “ป่าแก่แล้วอยู่เฉยๆ เกอะ”
หัวหน้าพูดมามาก	หัวหน้าใช้เวลาพูดในที่ประชุมประมาณ 1 ชั่วโมง
เธอช่างไม่มีมารยาทเอาซะเลย	เมื่อเข้าฉันยิ้มให้เธอ แต่เธอเดินผ่านไปโดยไม่มองฉัน

2. ความรู้สึก

ความรู้สึกแสดงถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทางกายและใจความรู้สึกต่างๆ ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากความต้องการที่ได้รับการตอบสนองหรือไม่ได้รับการตอบสนอง ในขั้นตอนนี้จุดมุ่งหมายของเราคือ จับความรู้สึกและระบุชื่อความรู้สึกนั้น ความรู้สึกต่างๆ มีความลึกซึ่งหลายระดับ เราสามารถเลือกแสดงออกในระดับใดก็ได้หัวใจสำคัญในการจับความรู้สึกและแสดงความรู้สึกคือ ใช้คำที่แสดงความรู้สึกของเรา ไม่ใช่ความคิด ในภาษาพูดต่างๆ ไปความรู้สึก และความคิด มักปะปนมาด้วยกัน ดร.มาร์แชล โรเซนเบอร์เกอร์ เสนอหลักในการแยกแยะความรู้สึกออกจากความคิดดังนี้

ความรู้สึก และ ความคิด เมื่อเราพูดว่า “ฉันรู้สึกว่าคุณ...” หรือ “ฉันรู้สึกเหมือนกับ...” หรือ “ฉันรู้สึกว่าคุณ, เธอ, เขา...” สิ่งก็ตามมาอาจเป็นความคิด เช่น “ฉันรู้สึกว่าคุณควรทำได้ดีกว่านี้” หรือ “ฉันรู้สึก

เหมือนกับจะร้องไห้” เราสามารถพูดสื่อความรู้สึกได้อย่างง่าย ๆ ตรง ๆ เช่น “ฉันรู้สึกผิดหวัง” หรือ “ฉันเสียใจ”

ฉันรู้สึก และ ฉันคิดว่าฉันเป็น สองสิ่งนี้ต่างกัน เช่น ถ้าเราพูดว่า “ฉันรู้สึกเป็นคนแย่มาก” “ฉันรู้สึกทำได้ไม่ดีพอ” นั่นเป็นการประเมินหรือตัดสินตัวเอง ความรู้สึกจริงๆ อาจจะเป็น “ฉันผิดหวัง” หรือ “ฉันรู้สึกท้อแท้”

ฉันรู้สึก และ ฉันคิดว่าคนอื่นคิด หรือ ทำกับฉันอย่างไร สองสิ่งนี้ต่างกัน ถ้าเราพูดว่า “ฉันรู้สึกว่าหัวหน้าไม่สนใจฉันเลย” นี่เป็นการตีความการกระทำของผู้อื่น ความรู้สึกจริงๆ อาจจะเป็น “ฉันรู้สึกน้อยใจ” หรือ “ฉันรู้สึกลุ่มใจ” หรือ “ฉันกังวลใจมาก” หรือ ถ้าเราพูดว่า “ฉันรู้สึกว่าถูกหักหลัง” ก็เป็นการตีความการกระทำของผู้อื่นเช่นกัน ความรู้สึกที่ตรงไปตรงมาอาจจะเป็น “ฉันรู้สึกเสียใจ” หรือ “ฉันโกรธมาก” อีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น “ฉันรู้สึกว่าเธอไม่รักฉัน” เป็นการตีความความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่ง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในอาจจะเป็น “ฉันรู้สึกเหงา” หรือ “ฉันรู้สึกน้อยใจ”

การสัมผัสความรู้สึกและแสดงความรู้สึกเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้เราเริ่มรับผิชอบต่อประสบการณ์ของเราเอง โดยไม่ต้องกล่าวโทษผู้อื่น เราจะตระหนักได้ว่า ความรู้สึกที่กำลังเกิดขึ้นนี้มาจากความต้องการของเราเองที่ได้รับการตอบสนองหรือไม่ได้รับการตอบสนอง

การสื่อสารอย่างสันติเปรียบเทียบกับ ความรู้สึกเป็นดั่งกลิ่นของดอกไม้ และความต้องการคือตัวดอกไม้ เมื่อเราได้กลิ่นของดอกไม้ เราสามารถค้นกลิ่นไปหาดอกไม้หรือความต้องการในส่วนลึกของเราได้ การกระทำ หรือคำพูดของคนอื่นไม่ได้เป็นสาเหตุให้เราเกิดความรู้สึกขึ้นมา มันอาจเป็นเพียงตัวกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกนั้นๆ แต่สาเหตุหลักจริงๆ แล้วมาจากความต้องการ ซึ่งเราสามารถดูแลให้ความต้องการของเราได้รับการตอบสนองได้ เช่นเดียวกับขั้นตอนการสังเกต การแสดงความรู้สึกโดยไม่กล่าวโทษอีกฝ่ายหนึ่งจะช่วยให้เขาได้ยินในสาระสำคัญที่เราสื่อออกไป หลังจากนั้นเราจะพบว่า ความใส่ใจ ความเข้าใจ และความร่วมมือจะเกิดขึ้นตามมาได้โดยง่าย

3. ความต้องการ

ความต้องการเป็นหัวใจหลักของการสื่อสารอย่างสันติ ยิ่งเรามีความเข้าใจและเข้าถึงความต้องการได้ชัดเจนเพียงใด ก็ยิ่งช่วยให้เรามอบความกรุณาต่อผู้อื่นได้มากขึ้นเพียงนั้น แม้ว่าบุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้ที่เรารู้สึกขัดแย้งด้วยก็ตามในแนวทางของการสื่อสารอย่างสันติ ความต้องการ หมายถึง สิ่งที่มีชีวิตชีวาที่สุดในตัวเรา เป็นคุณค่าและความปรารถนาที่ลึกซึ้งที่สุดของมนุษยชาติ และมนุษย์ทุกคนต่างก็มีความต้องการเช่นนี้ ความต้องการเป็นการแสดงออกของความเป็นมนุษย์ เราทุกคนต้องการปัจจัยในการดำรงชีวิต เช่น น้ำ อาหาร การนอนหลับพักผ่อน ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์กับผู้อื่น นอกจากนี้เรายังมีความต้องการร่วมอีกมากมาย แต่ละคนมีความต้องการในระดับที่แตกต่างกันไป ในบางวาระอาจมีความต้องการใดความต้องการหนึ่งมากหรือน้อยเป็นพิเศษโปรดระลึกไว้ว่า ความต้องการ

ในที่นี้ไม่ใช่ความต้องการผิวเผินอย่าง เงิน วัตถุ หรือชื่อเสียงเกียรติยศ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นเพียงวิธีการที่มนุษย์ใช้เพื่อตอบสนองความต้องการในส่วนลึกความต้องการเป็นต้นเหตุก่อให้เกิดความรู้สึกในขณะหนึ่ง การรับรู้ความต้องการของเรา การทำความเข้าใจและระบุความต้องการเหล่านั้น จะช่วยให้เรารับมือต่อความรู้สึกของตัวเอง โดยไม่กล่าวโทษหรือตำหนิตัวเราเองและผู้อื่น การฝึกฝนเช่นนี้จะช่วยพัฒนาความเข้าใจในตัวเอง สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และทำให้ความต้องการของทุกคนบรรลุผลได้มากขึ้นหัวใจสำคัญในการระบุและแสดงความต้องการก็คือ เน้นคำพูดที่บรรยายความต้องการร่วมของมนุษย์ แทนที่จะใช้คำพูดที่บรรยายวิธีการหรือแผนการเฉพาะเจาะจงที่ใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของเรา เช่น การพูดว่า “ฉันต้องการให้คุณมางานวันเกิดของฉัน” เป็นการพูดถึงวิธีการมากกว่าความต้องการ ในที่นี้ความต้องการจริงๆ ของผู้พูดอาจจะเป็น “ฉันต้องการความรักและมิตรภาพ”ที่เราพูดถึงความต้องการในระดับที่เป็นความต้องการร่วมของมนุษย์ก็เพราะว่า ในระดับความต้องการนั้น มนุษย์เราจะไม่ขัดแย้งกัน เพราะต่างคนต่างก็มีความต้องการเช่นกัน ทำให้เข้าใจความเป็นมนุษย์ของอีกฝ่ายหนึ่งได้ แต่ความขัดแย้งมักเกิดขึ้นเพราะเราไม่ได้มองลึกที่ตัวความต้องการ หากแต่มองไปที่วิธีการในการตอบสนองความต้องการที่ต่างกัน การมองเช่นนี้อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้

ดังนั้น เราจึงพยายามมองผ่านตัววิธีการลงไปหาความต้องการร่วมของมนุษย์ การทำเช่นนี้จะเปิดโอกาสให้ต่างฝ่ายต่างเห็นความเป็นมนุษย์ของกันและกัน ความกรุณา ความเข้าใจต่อกันก็จะเกิดตามมาได้โดยง่าย และด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกันว่าแท้จริงแล้ว แต่ละฝ่ายต้องการอะไร เราจะมีอิสระในการหาวิธีการอันหลากหลายมาตอบสนองความต้องการในส่วนลึกของทุกฝ่าย

4. การขอร้อง

การขอร้องเป็นการบอกให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบว่าจะทำอะไรได้บ้างเพื่อช่วยให้ความต้องการในส่วนลึกของเราได้รับการตอบสนอง หรือวิธีการใดที่เราคาดว่าจะตอบสนองความต้องการในส่วนลึกของเราได้ เป้าหมายของการขอร้องคือ เลือกว่าเราจะขอให้เขากระทำการใด ที่เชื่อว่าจะทำให้ความต้องการของเราบรรลุผล แล้วบอกให้เขาได้รับทราบอย่างชัดเจนการที่อีกฝ่ายหนึ่งจะตอบสนองความต้องการของเราหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับว่าความสัมพันธ์ระหว่างเรากับเขาเป็นอย่างไร บ่อยครั้งคำขอร้องก็เป็นไปเพื่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเรากับเขาและเป็นการหยั่งดูว่า เราเปิดใจต่อกันเพียงพอที่จะเดินหน้าขอร้องให้เขาทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือไม่ ตัวอย่างคำขอร้องเพื่อการสร้างความสัมพันธ์ เช่น “คุณจะสามารถบอกผมได้ไหมว่าคุณรู้สึกอย่างไรกับความสัมพันธ์ของเรา” นอกนั้นยังมีคำขอร้องอีกประเภทหนึ่ง คือคำขอร้องเพื่อให้เขากระทำการใดสิ่งหนึ่ง เช่น “คุณจะช่วยทำรายงานให้หน่อยได้ไหมคะ”หัวใจสำคัญของการขอร้องคือ เราเต็มใจเปิดรับการปฏิเสธและยังพร้อมที่จะดำเนินการสนทนาต่อไป เพื่อหาหนทางให้ความต้องการของทุกฝ่ายบรรลุผล เราไม่สามารถตอบสนอง

ความต้องการของเราฝ่ายเดียวโดยไม่คำนึงถึงความต้องการของผู้อื่น การสื่อสารอย่างสันติ เชื่อว่าเมื่อเราสามารถเห็นอีกฝ่ายหนึ่งเป็นมิตร เราจะสามารถหาวิธีการที่สร้างสรรค์มาตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายได้หัวใจหลักของการขอร้องคือ การใช้ภาษาที่เป็นรูปธรรม สามารถปฏิบัติได้จริง เช่น ถ้าเราขอร้องว่า “ฉันต้องการให้เธอมาทำงานตรงเวลาทุกครั้ง” คำขอร้องเช่นนี้มักไม่สามารถปฏิบัติได้จริง แต่ถ้าเราขอร้องว่า “คุณมีเวลาคุยกับฉันสัก 15 นาทีจะได้ไหม เราจะได้ปรึกษากันว่า จะช่วยให้คุณมาทำงานทัน 9 โมงเช้าได้อย่างไร” คำขอร้องเช่นนี้เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้จริงแต่ในคำขอร้องแรกนั้น แม้ว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะตอบรับว่าจะมาตรงตามเวลาทุกครั้ง แต่ความต้องการในส่วนลึก อาทิ การยอมรับความมั่นใจ ความรับผิดชอบ ความเคารพ ฯลฯ อาจไม่ได้รับการตอบสนองแต่อย่างใด คำขอร้องนั้นแตกต่างจากคำสั่ง สิ่งที่เราแสดงออกในกรณีที่คำขอร้องของเราถูกปฏิเสธ เป็นตัวชี้ว่าเราขอร้องหรือเราออกคำสั่งถ้าเราออกคำสั่ง เราจะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกผิด หรือถูกตำหนิที่ไม่ทำตามเรา แต่ถ้าเราขอร้อง เราจะสนทนากันต่อไปด้วยใจที่เปิดกว้าง หรือถามคำถามอีกฝ่ายหนึ่งเพิ่มขึ้นเพื่อช่วยให้เราเข้าใจได้มากขึ้นว่า เพราะอะไรเขาจึงปฏิเสธคำขอร้องของเรา

เมื่อเรากล่าวคำขอร้องออกมาได้อย่างชัดเจน อีกฝ่ายหนึ่งก็จะรับรู้ว่าเป็นคำขอร้อง ไม่ใช่คำสั่ง เขาจะไม่รู้สึกว่าถูกบังคับ แต่จะรู้ว่ายังมีทางเลือกอื่นๆ อีก ผลก็คือ ถึงแม้เขาอาจจะไม่ตอบสนองคำขอร้องหรือความต้องการของเราในทันที แต่เป็นไปได้ว่าเขาอาจตอบสนองคำขอร้องหรือความต้องการของเราเมื่อเวลาผ่านไปคำขอร้องจะกลายเป็นคำสั่งเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งเชื่อว่า เขาจะถูกตำหนิหรือถูกลงโทษถ้าไม่ทำตามที่เราขอร้อง เมื่อเป็นเช่นนี้เขาจะมีทางเลือกเพียงสองทางคือ ยอมจำนนอย่างไม่เต็มใจแล้วฝืนใจทำตามคำขอร้องของเรา หรือ ต่อต้านโดยไม่ทำตามคำขอร้องของเราแต่อย่างใดเลย ยิ่งถ้ามีเหตุการณ์ในอดีตที่เขาถูกเราตำหนิหรือลงโทษเมื่อเขาปฏิเสธไม่ทำตามคำขอร้องของเรา เขาก็ยิ่งมีความฝังใจว่าสิ่งที่เรากำลังขอร้องเขาอยู่นี้เป็นคำสั่ง คำขอร้องจะเป็นคำขอร้องอย่างแท้จริงได้ก็ต่อเมื่อเรามีความเข้าใจว่า สาเหตุที่อีกฝ่ายหนึ่งปฏิเสธเรานั้นเป็นเพราะว่าเขามีความต้องการอะไรบางอย่าง การใช้คำบางคำก็กลับคำขอร้องของเราให้กลายเป็นคำสั่งขึ้นมาได้ทันที เช่นการใช้คำว่า “คุณต้องทำ...” “เธอควรจะทำ...” “ฉันควรจะได้รับ...” “ผมมีสิทธิที่จะ...” “สมควรแล้วที่เธอจะต้อง...” หรือ “มันเป็นหน้าที่ของคุณที่ต้อง...” การใช้คำพูดในลักษณะเช่นนี้ เป็นการแสดงให้เห็นให้อีกฝ่ายหนึ่งรับรู้ ถ้าเขาไม่ทำตามที่เราขอร้อง เขาจะถูกตำหนิหรือถูกตัดสิน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ช่วยให้คำขอร้องของเราชัดเจนขึ้นก็คือ การใช้ภาษาในเชิงบวก ซึ่งหมายถึงการพูดเป็นประโยคบอกเล่า แทนการพูดเป็นประโยคปฏิเสธ เช่น หลีกเลี่ยงการใช้คำว่า “อย่า” หรือคำว่า “ไม่” เราจะบอกสิ่งที่เราต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งทำ แทนการบอกสิ่งที่เราไม่ต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งทำ เช่น หากหัวหน้าต้องการให้ลูกน้องทำรายงานให้เสร็จ แต่พูดว่า “คุณอย่าอู้งานได้ไหม” ลูกน้องอาจไม่ทราบแน่ชัดว่าหัวหน้าต้องการอะไร และลูกน้องอาจจะไปทำงานอื่นแทน ในกรณีเช่นนี้หัวหน้า สามารถพูดขอร้องให้ชัดเจนว่า “คุณช่วยทำรายงานนี้ให้เสร็จ

ภายในสองวันได้ไหม” เมื่อเรากล่าวคำขอร้องออกไปแล้ว เรามักจะอยากรู้ว่าอีกฝ่ายหนึ่งมีปฏิกิริยาอย่างไรต่อคำขอร้องของเรา

มาร์แชล โรเซนเบอร์ก สรุปลักษณะที่เรามักอยากรู้และวิธีการตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบเป็น 3 แนวทาง ดังนี้

1. เมื่อเราอยากทราบว่า อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกอย่างไรหลังจาก ได้ยินคำขอร้องของเรา และ เหตุผลเบื้องหลังความรู้สึกนั้นคืออะไร เราสามารถกล่าวถามอีกฝ่ายหนึ่งว่า “คุณจะช่วยบอกได้ไหมว่า หลังจากได้ยินคำขอร้องของผมแล้ว คุณรู้สึกอย่างไร และเพราะอะไรคุณจึงรู้สึกเช่นนั้น”

2. เมื่อเราอยากทราบว่า อีกฝ่ายหนึ่งคิดอย่างไรกับคำขอร้องของเรา ในกรณีนี้ถือเป็นสิ่งสำคัญมากที่เราจะระบุให้ชัดเจนว่า เราอยากให้อีกฝ่ายหนึ่งพูดในแง่ใด เช่น “คุณจะช่วยบอกฉันหน่อยได้ไหมว่า สิ่งที่คุณเสนอมา นั้นมีความเป็นไปได้มากน้อยอย่างไรบ้าง” คำถามเช่นนี้จะชัดเจนกว่าการกล่าวเพียงว่า “คุณคิดอย่างไรกับข้อเสนอของฉัน” หากเราไม่ระบุให้ชัดเจน ผู้ตอบอาจจะตอบในเรื่องอื่นที่เราไม่ได้ต้องการทราบ

3. เราอยากทราบว่า อีกฝ่ายหนึ่งจะทำตามสิ่งที่เราขอร้องได้หรือไม่ เราอาจถามเขาได้ เช่น “ไม่ทราบว่า คุณจะเลื่อนการประชุมตามข้อเสนอของคุณได้ไหม”

บ่อยครั้งที่ความต้องการของเราไม่ได้รับการตอบสนอง เพราะเราไม่รู้ว่าจริงๆ แล้วตัวเองต้องการอะไร หรือไม่ได้อธิบายให้คนอื่นว่าเราต้องการอะไร การสื่อสารอย่างสันตินั้นจะช่วยให้เรามีสติรู้ว่าเราต้องการอะไรและขอร้องในสิ่งนั้นอย่างจริงจัง ยิ่งเราใช้ภาษาที่ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจได้ชัดเจนมากเท่าไร ก็ยิ่งทำให้ความต้องการของเรามีโอกาสได้รับการตอบสนองมากขึ้นเท่านั้น

สำหรับในบางสถานการณ์ที่เกิดความความไม่เข้าใจกันหรือขัดแย้งกันครูปฐมวัยสามารถใช้ สันติวิธีในการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ ด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ยคู่ขัดแย้งที่ไม่สามารถเจรจากันได้ การเจรจากรณีไกล่เกลี่ย คือ การเป็นสื่อกลาง ระหว่างคู่ขัดแย้งจนทำให้สามารถกลับมาพูดคุยแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

สรุปแสดงพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยที่สามารถแสดงออกให้เห็นเป็นรูปธรรมด้วยการ เริ่มต้นที่จะสื่อสารอย่างสันติด้วยการใช้คำพูดที่เหมาะสมกับเด็กหรือผู้อื่น ครูปฐมวัยควรมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบของการสื่อสารอย่างสันติ 4 ประการ คือ เราสังเกตเห็นว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง แล้วเรารู้สึกอย่างไร เรามีความต้องการอย่างไร แล้วเราจะขอร้องอะไรจากอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมสันติ หากครูปฐมวัยได้เรียนรู้หลักการสื่อสารอย่างสันติแล้วการสร้างความสุขในชั้นเรียนจะเกิดขึ้นได้ง่ายโดยที่ครูสามารถสื่อสารกับเด็ก ๆ และเพื่อนร่วมงานอย่างเมตตาเมื่อเรียนรู้การสื่อสารอย่างสันติแล้วนำไปใช้ในการอยู่ร่วมกัน ชีวิตจะเกิดสันติได้เริ่มต้นที่ตัวเรานั้นคือการสร้างสันติในตนเอง ได้แก่ การรู้จักตนเอง คือ รู้ว่าเราควรจะมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ด้วยความรักเมตตา การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และการเข้าใจในบทบาทและเคารพในสิทธิของผู้อื่น รับผิดชอบในหน้าที่ รู้จักการแบ่งปัน เมื่อเกิด

ปัญหาต้องร่วมกันแก้ไขอย่างมีเหตุมีผล ที่สำคัญคือการให้อภัยซึ่งกันและกัน เมื่อครูปฐมวัยพัฒนาสันติให้เกิดขึ้นในตนเองได้ ครูปฐมวัยควรปลูกฝังแนวทางฝึกพฤติกรรมสันติของเด็กปฐมวัยต่อไป

1.6 ครูปฐมวัยกับแนวการฝึกพฤติกรรมสันติ

โรสมารี (Rosmarie) ได้เสนอแนวการฝึกพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยที่ปลูกฝังพฤติกรรมสันติในเด็ก ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กปฐมวัยได้มีโอกาสเรียนรู้ในเรื่องสันติศึกษา (Peace Education for the Young Child) โดยประกอบด้วยเนื้อหา 6 เรื่อง ดังนี้ (Edward. 2006: online)

1. การรู้จักตนเองและการรู้จักที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Knowledge of self & Connection to Others) การรู้สึกดีต่อความไว้วางใจของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ สร้างความรู้สึกปลอดภัยและมีปฏิสัมพันธ์ง่าย เด็กแต่ละคนรู้จักตนเอง (themselves) เข้าใจและยอมรับความรู้สึกตระหนักในเรื่องการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น (interconnection) ยอมรับในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและรักผู้อื่น เปิดโอกาสที่จะมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) ค้นหาและทำงานที่มีประโยชน์ร่วมกัน มีความเอาใจใส่เอื้อเพื่อ ยอมรับผู้อื่น เป็นมิตรกับผู้อื่นและมีความห่วงใยดูแลกัน

2. การรู้จักอยู่ร่วมกับความหลากหลายได้อย่างเป็นสุข (Joy in Diversity) ช่วยเหลือเด็กให้เข้าใจวัฒนธรรมในแต่ละครอบครัวที่หลากหลาย ได้แก่ ภาษา เอกลักษณ์ทางเพศหญิง เพศชาย การอบรมด้านจริยธรรม เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ศาสนา สอนให้เด็กรู้จักคิดและเข้าใจในคุณค่าดีของคุณสมบัติของบุคคล คำนี้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และปฏิเสธ (ignorance) ในความคิดอคติ ความรู้สึกกลัวไร้เหตุผลในการไม่ชอบหรือไม่ไว้วางใจใครบางคนหรือบางสิ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับเชื้อชาติ ศาสนาหรือเพศของบุคคลนั้น ความคาดหวังเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม อายุ ร่างกายและจิตใจ สร้างความเข้าใจในธรรมชาติที่แตกต่างของสรรพสิ่งในโลก

3. การรู้จักวิธีการจัดการกับความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ และรู้จักความยุติธรรม (Creative Conflict Resolution & Sense of justice) ให้เด็กมีประสบการณ์ครั้งแรกในความขัดแย้ง (เป็นความขัดแย้งที่ไม่เจ็บปวดหรือเกิดการเสียหาย) ให้ฝึกคิดหาทางแก้ไข โดยผู้ใหญ่ทำเป็นไม่สนใจไม่ช่วยแก้ปัญหา ความรู้สึกกลัว ความขุ่นข้องใจ ความรู้สึกต่อต้านอย่างรุนแรง มักอาจเกิดขึ้นเมื่อไม่ได้รับความช่วยเหลือ เด็กจะรู้สึกถึงความเข้าใจ สามารถแสดงความรู้สึกในคำพูดและการกระทำ มีความรู้สึกไว และในที่สุดเด็กได้เรียนรู้ที่จะหาวิธีทางแก้ปัญหาพร้อมกันด้วยการตกลงทั้งสองฝ่าย ที่ทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจร่วมกัน นั่นคือ เด็กได้เรียนรู้ที่จะฟังผู้อื่น เด็กได้เรียนรู้ธรรมชาติของการให้ รู้จักการเอื้อเพื่อแบ่งปัน การเอาใจเขามาใส่ใจเรา การติดต่อทำงานร่วมกัน การสร้างข้อขัดแย้ง การหาหนทางแก้ไขข้อขัดแย้ง เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้เข้าใจในเรื่องของความยุติธรรม และความไม่ยุติธรรม ความเป็นธรรมและการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไม่เป็นธรรม เด็กสามารถเรียนรู้ที่จะเข้าใจในเรื่องความรุนแรง การระมัดระวังการบาดเจ็บเสียหายการเกิดอันตรายในผลที่ตามมาและเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาสัมพันธ์ภาพในการติดต่อสื่อสารในสังคมของเด็กปฐมวัย

4. การรู้จักคิดจินตนาการ และ การเล่น (Imagination & Playfulness) ในสัญชาตญาณและธรรมชาติของเด็ก การจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นอัตโนมัติ การสร้างสรรค์กระบวนการมองสิ่งต่างๆ เกิดในวิถีทางใหม่ การพยายามทำบางอย่างที่แปลกใหม่ก็ไม่ได้เตรียมมาก่อน จินตนาการของเด็กถูกค้นพบผ่านการเล่น ในขณะที่ความคิดสร้างสรรค์บางอย่างอาจไม่ถูกต้องนัก บางทีก็เป็นเรื่องที่ไม่คาดหวัง ทำให้เกิดสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง คุณค่าที่ได้จากการเล่นช่วยให้เด็กๆ ได้รับความสนุกสนานร่าเริงมีชีวิตชีวา และทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะทำงาน บางครั้งก็มีความสงสัยในสิ่งต่างๆ โลกที่พวกเขายังไม่เข้าใจ เด็กๆ มีความสุขในกับจินตนาการที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นการเตรียมตัวของการแก้ปัญหาในอนาคตและพัฒนาความรู้สึก เต็มด้วยพลังของความสุขจนเกิดความเชี่ยวชาญ

5. การรู้จักดูแลใส่ใจและรักในธรรมชาติ (Care & love of Nature) ความรู้สึกและความเข้าใจในความใกล้ชิดกับธรรมชาติเริ่มพัฒนาในวัยเด็กเล็กด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าที่เด็กได้จับต้อง เช่น ใช้นิ้วแหย่ จมึ สัมผัสดู ได้ดมกลิ่นชิมรส ได้ตัก เทของเหลว โดยผ่านอวัยวะร่างกายที่สัมผัสกับธรรมชาติแวดล้อมด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ พืช และสิ่งที่อยู่นอกบ้าน เป็นการเรียนรู้ที่วิเศษสุด ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้สำรวจตรวจสอบเกิดความรู้เชิงลึกจากการได้อยู่กับธรรมชาติ เป็นแรงกระตุ้นให้เด็กเกิดการตอบสนองที่จะดูแลใส่ใจและรักธรรมชาติในโลกใบนี้

6. การตระหนักในความเป็นมนุษย์ร่วมโลกเดียวกัน (Global Awareness) เด็กที่เติบโตในโลกปัจจุบันนี้ได้พบสถานการณ์ต่างๆ ของโลก ในขณะที่มีความเจริญเติบโตทางเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งกับอีกแง่มุมหนึ่งของการอพยพของผู้คน ความขาดแคลนที่ต้องการการสนับสนุนระหว่างประเทศ หลากๆ ครอบครัวยังอยู่ในชนบทห่างไกล ถึงแม้ว่าเป็นเรื่องไกลตัวเด็กที่จะเข้าใจได้ เราได้ให้ความสนใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นทุกภาคส่วนในโลก ในมุมมองที่เด็กๆ เข้าใจสถานการณ์ เช่น ในการนอนหลับของคนส่วนใหญ่ แต่บางคนนอนบนเตียงผ้าใบหรือเปลญวน บางคนนอนกับพื้นปูเสื่อ บางคนนอนห้องใต้หลังคา และบางคนนอนบนเตียง ในโลกนี้ล้วนมีผู้คนจำนวนมากที่มีความแตกต่าง การเรียนรู้ในความรักเพื่อนมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันในความเหมือนคือความเท่าเทียมกันของการเป็นเพื่อนร่วมโลก เป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างสันติภาพ

ครูปฐมวัยมืออาชีพจำเป็นต้องฝึกฝนเรียนรู้การปลูกฝังพฤติกรรมสันติในเด็กปฐมวัย การสอนเด็กปฐมวัยให้รู้จักกับการเปลี่ยนความขัดแย้ง ทะเลาะกัน แย่งของเล่นกัน ล้อเลียน หรือใช้กำลังสู้กัน สามารถสร้างความเข้าใจให้เด็กเรียนรู้ได้ อันที่จริงความขัดแย้ง เป็นเรื่องปกติที่จะเกิดขึ้นอย่างธรรมชาติในการทำงาน หรือมีชีวิตอยู่ร่วมกัน การเกิดความขัดแย้งในห้องเรียนเป็นจุดดีในประเด็นที่เด็กจะได้เรียนรู้ที่จะเผชิญกับความขัดแย้ง ได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในการแก้ปัญหาชีวิตที่เกิดขึ้นจริง ๆ ทักษะเหล่านี้จะสะสมอยู่ในตัวเด็กโดยอัตโนมัติ ทำให้เด็กสามารถนำไปปฏิบัติได้ต่อไป ตรงกับครอสเซอร์ (Crosser. 1992: 23-29) กล่าวถึง ความรู้สึกขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมชาติที่เกิดขึ้นในชีวิตที่เด็ก

ทำงานด้วยกันเป็นกลุ่ม ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของเด็กที่อยู่รวมกัน เป็นสิ่งที่พบเห็นในห้องเด็กอนุบาลทั่วไป เพราะว่าความขัดแย้งเป็นการเผชิญหน้าที่เด็กได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นที่จะใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงเนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การมาโรงเรียนมีเพื่อนใหม่เริ่มปรับตัวให้เข้ากับสังคม การกระทบกระทั่งแย่งของเล่นจึงมีให้เห็นในชั้นเรียนแทบทุกโรงเรียน ครูปฐมวัยที่ใช้วิธีการสอนเด็กโดยจัดการตัดสินใจปัญหาให้เด็กเมื่อเวลาเด็กทะเลาะกัน โดยใช้วิธีตำหนิลงโทษ ผู้กระทำผิดหรือทำให้เด็กเกิดความรู้สึกถึงความผิด แทนที่จะทำให้เด็กมีความรู้สึกอยากจะทำพฤติกรรมทางสังคมในการอยู่ร่วมกับเพื่อนใหม่ กลับทำให้เด็กซึมซับการลงโทษและเลือกใช้ความรุนแรงเป็นวิธีการแก้ปัญหา (Janice J. Beaty. 1995: 4-7)

ดังนั้น บทบาทของครูปฐมวัยในการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยให้เข้าใจวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง ในสถานการณ์ที่เด็ก ๆ เกิดความขัดแย้งกันหรือทะเลาะแย่งของเล่นกัน ครูปฐมวัยควรใช้วิธีให้ความช่วยเหลือเด็กปฐมวัยดังนี้ (Wheeler, Edyth J. 2004:123-141)

- แนะนำให้เด็ก ๆ ได้ลองตั้งกฎกติกาในการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนสัก 2-3 ข้อและอาจเปลี่ยนกฎได้ในแต่ละภาคเรียน ได้แก่กฎกติกาที่เราจะอยู่ร่วมกันโดยไม่รักแค้นกัน เราจะเล่นของเล่นด้วยกันและเราจะพูดจาด้วยถ้อยคำที่ดีต่อกัน ทุกคนจะต้องช่วยกันรักษากติกาของห้องเรียนร่วมกัน

- ปูพื้นฐานสันติภาพและวิธีการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยสันติวิธีให้เด็กปฐมวัย ครูและเด็กจะร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความรักความเมตตาต่อกันและช่วยสร้างสภาพแวดล้อมของห้องเรียนด้วยบรรยากาศแห่งความอบอุ่นมั่นคงปลอดภัย ไม่มีใครมารังแกทำให้บาดเจ็บ เด็ก ๆ เรียนรู้การอยู่ร่วมกันที่มีความสุข สร้างกติกาในการอยู่ร่วมกัน ไม่ทะเลาะหรือแย่งของเล่นกัน ที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในห้องเรียน เช่น ชั้นวางของเล่นในมุมต่าง ๆ ดูแลทำความสะอาดจัดเก็บของเข้าที่ การเคารพสิทธิและให้เกียรติตนเองและเพื่อน ๆ ในการทำหน้าที่รับผิดชอบตนเองและผู้อื่น

- การจัดการห้องเรียนครูปฐมวัยเน้นความสำคัญของการมีสันติภาพเป็นจุดมุ่งหมายที่ให้เด็ก ๆ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยจัดให้มีช่วงเวลาที่ได้พูดคุยเรื่องสันติภาพ มีนิทานที่ครูและเด็กสามารถอ่านด้วยกันในเรื่องการเข้าใจในความแตกต่างของบุคคล เข้าใจในคุณค่าของความเป็นเพื่อนมนุษย์ที่ไม่แบ่งเชื้อชาติ ศาสนา ผิวสี ฯลฯ การหว่านไถดูแลเอาใจใส่รับฟังที่ครูหล่อหลอมเด็ก ๆ โดยครูเป็นตัวอย่างและเชิญชวนเด็ก ๆ ให้ดูแลเพื่อน ๆ ในห้องเรียนเอาใจใส่ไต่ถามและสังเกต สิ่งที่เพื่อนชอบหรือไม่ชอบ ตัวอย่างในการสอนเด็กปฐมวัยให้รู้จักคิด “สิ่งใดที่เพื่อนทำกับเราแล้วเราไม่ชอบ จงอย่าทำสิ่งนั้นกับผู้อื่น”

- การจัดการข้อขัดแย้งของเด็กปฐมวัย หากมีเหตุการณ์ขัดแย้งขึ้นในห้องเรียน บทบาทของครูเป็นเสมือนผู้แนะนำเป็นสื่อกลางช่วยประสานให้เกิดการเจรจาร่วมกัน และให้ความยุติธรรมแก่เด็กทั้งสองฝ่ายในการเข้าใจถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนร่วมกัน โดยรับฟังและ เปิดโอกาสให้

เด็กทั้งสองฝ่ายคิดแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยตนเอง ให้ได้พูดเล่าเรื่องราวสาเหตุของข้อขัดแย้งของแต่ละฝ่าย ครูช่วยให้เด็กทั้งสองได้ตระหนักในพฤติกรรมที่กระทำต่อเพื่อน การคิดไตร่ตรองมองมุมกลับของการ นำเอาความรู้สึกของเพื่อนมาเป็นของตนเอง ตั้งคำถาม ถามว่าถ้าเด็ก ๆ ถูกเพื่อนรังแกหรือแย่งของเล่น ไปหนูจะรู้สึกอย่างไร? หรือตั้งคำถามกับคุณครูว่า เวลาที่เพื่อนมาขอเล่นด้วยแล้วหนูไม่แบ่งของเล่นให้ เพื่อนเล่นหนูคิดและรู้สึกอย่างไร? หนูเคยคิดถึงความรู้สึกของเพื่อนที่ไม่ได้เล่นของเล่นบ้างไหม? ให้เด็ก ลองคิดดู และเวลาที่หนูถูกเพื่อนแกล้งหนูจะรู้สึกอย่างไร? ให้เด็กคู่ขัดแย้งได้คิดพิจารณาและหาทางออก คิดทบทวนถึงสาเหตุ และเสนอทางเลือกร่วมกัน ครูจะไม่ตัดสินว่าใครเป็นฝ่ายถูกหรือผิดแต่ครูปฐมวัย จะให้เด็กให้แสดงการยอมรับการกระทำของตนเองและ ให้โอกาสแก่เด็กได้ลองปรับปรุงตัวใหม่โดยการ บอกขอโทษเพื่อน และแนะนำให้เด็กได้แสดงการให้อภัยเพื่อนมีน้ำใจไม่ถือโทษโกรธเพื่อนที่เพื่อนได้ สำนึกผิด (วรรณท รักสกุลไทย. 2548: สัมภาษณ์)

- บางครั้งสาเหตุที่ทำให้เด็กแย่งของเล่นกัน อาจเป็นเพราะเด็กปฐมวัยไม่รู้ว่าตนเองจะ สื่อสารกับเพื่อนอย่างไร เมื่อตนอยากจะเล่นของเล่นชิ้นนั้น ก็ไปแย่งมาเล่นเลยโดยไม่ได้ถามเพื่อนว่าขอ ฉันทเล่นได้ไหม? ครูปฐมวัยควรสอนเด็กให้รู้จักการสื่อสารกับเพื่อน ๆ และทำตัวอย่างให้เด็ก ๆ เห็น บ่อย ๆ ว่าถ้าอยากจะได้เล่น ต้องพูดขออนุญาตคนที่เล่นของเล่นชิ้นนั้นก่อน ครูพยายามเปิดพื้นที่ให้ เด็ก ๆ ได้มีโอกาสที่จะทำความดี เช่นชมเชยเด็กที่แบ่งปันของเล่นให้เพื่อน ๆ หรืออนุญาตให้เด็กเล่นของ เล่นเมื่อเด็กใช้การสื่อสารในการขออนุญาตเล่นของเล่น เพราะเด็กได้แสดงการสื่อสารที่ถูกต้องโดยไม่ใช้ กำลังเข้าแย่งชิงของเล่นจากมือเพื่อน

พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล (2554: ออนไลน์) กล่าวว่า คนเราทุกคนมีความดีอยู่ในตัว แม้แต่ ทารกวัย 8-9 เดือนเมื่อได้ยินเสียงร้องไห้ของเด็กอื่นเขาก็จะมองหาและพยายามคลานเข้าไปใกล้ ๆ กับ เสียงนั้น ๆ เพื่อจะช่วยเหลือ ในการให้พื้นที่แก่เด็กที่สังคมประเมินว่าเขาเป็นเด็กเกเร ตัวอย่างเช่น

เด็กอายุ 13 ปีถูกอันธพาลอายุ 15 ปีที่โรงเรียนแกล้งเป็นประจำรวมทั้งทำร้ายร่างกายเสมอคุณจะทำอย่างไร คุณจะใช้กำลังสู้เขาหรือยกพวกเรียกพี่มาจัดการกับวัยรุ่นคนนั้นหรือเปล่า หรือ ใช้สันติวิธี จะทำอย่างไร ใน ความเป็นจริงเด็กอายุ 13 ควรทำอะไร อาตมาบอกไว้เลยว่าเรื่องนี้ เรื่องจริง เด็กอายุ 13 คนนี้เขาไม่ยอม จะไปเรียนหนังสือเลยนะ เพราะเขาถูกวัยรุ่นคนนั้นแกล้งเป็นประจำ แต่เขาก็ต้องไปเรียนหนังสือ แล้ววันหนึ่ง เขาก็นึกอะไรบางอย่างขึ้นมาได้ ซึ่งเด็กคนนี้เขาชอบทำหนัง ชอบทำหนังตั้งแต่อายุ 13 วันหนึ่งเขาก็เลยเดิน ไปหาวัยรุ่นคนนั้น ซึ่งวัยรุ่นคนนั้นเป็นคน ตัวใหญ่ นะ แล้วก็บอกกับวัยรุ่นคนนั้นว่าเขากำลังจะทำหนัง ชื่อเรื่อง ตามล่านาซี ยังขาดพระเอกอยู่ขอชวนพี่มาเป็นพระเอกในหนังเรื่องนี้ได้ไหม วัยรุ่นคนนั้นตอนแรกก็คิดอยู่ สักพัก แล้วก็ยอมตกลง เล่นหนังเรื่องนี้ ก็ปรากฏว่าในที่สุดพอถ่ายทำไปได้ซักสองสามวันก็จบ วัยรุ่นคนนั้น ทำทางเปลี่ยนไปเลย แล้วต่อมาก็กลายเป็นเพื่อนที่สนิทที่คุ้นเคยของเด็กคนนี้ มันเปลี่ยนจากการที่เด็กคนนี้ เขายื่นบาทบาท ยื่นโอกาสให้ คือวัยรุ่นคนนั้นเขาประเภทว่า เหมือนกับนักเรียนช่างกลจำนวนไม่น้อยที่รู้สึกว่า ตัวเองไม่มีคุณค่า ไม่มีความสามารถ เมื่อเดินในทางที่ดีไม่ได้ก็เดินในทางร้าย แต่ว่าเมื่อเด็กอายุ 13 ปี คนนี้ เขาเหมือนกับหยิบยื่นไมตรีให้ เขาไม่เคยได้โอกาสนี้พอเขามาได้ เขาก็รู้สึกว่าเขามีคุณค่า ความรู้สึกว่ามีคุณค่า

ทำให้หนีร้ายๆ ที่เคยมีกับเด็กคนนี้เปลี่ยนไป แล้วกลายมาเป็นเพื่อนกัน เด็กคนนี้ ตอนหลังกลายเป็นนักสร้างหนังสือที่มีชื่อมาก แต่เขาไม่ใช่คนไทยนะเป็นคนอเมริกัน คุณรู้จักสตีเวน สปีลเบิร์กไหม เขาเป็นผู้กำกับและนักสร้างหนังที่มีผลงานโด่งดังมากมาย เช่น อีที จูราสสิคพาร์ค เซरिक ทอยสตอรี่ นี่คือประสบการณ์ตอนหนึ่งของสปีลเบิร์กว่าเขาแก้ปัญหาการถูกรังควานด้วยสันติวิธีได้อย่างไร

สรุปการใช้สันติวิธี คือ การดึงเอาความดีของเขาออกมาหรือเปิดโอกาสให้ความดีของเขาได้ มีพื้นที่แสดงความดีงาม แต่การที่เราจะดึงความดีออกมาได้ เราต้องเป็นฝ่ายริเริ่มก่อน ในการหยิบยื่นความดีที่กระทำต่อเขาก่อน เช่น “การให้” การที่เราทำความดีต่อผู้อื่นสามารถที่จะไปดึงเอาความดีของเขาที่มีอยู่ในส่วนที่ลึกในจิตใจ เมื่อบุคคลได้รับไมตรีเขาก็จะมีไมตรีตอบกลับเช่นกัน และเขาจะรู้สึกถึงการทำความดีทำให้ตนเองรู้สึกว่ามีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น การใช้สันติวิธีส่วนหนึ่งเป็นเรื่องของการใช้ใจที่กล้าหาญ ใจที่ไม่กลัว และใจที่ไม่โกรธไม่เกลียด รวมถึงความพร้อมที่จะหยิบยื่นไมตรีให้

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มานิตา ลิโทซาลิต (2544: 70-73) ได้ศึกษาวิธีการส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมสันติ โดยเนื้อหาของงานวิจัยได้ทำการวิเคราะห์นิทานชาดกที่ส่งเสริมสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์นิทานชาดกที่ส่งเสริมสันติธรรมให้แก่เด็กปฐมวัย ในการส่งเสริมพฤติกรรมสันติด้านการขจัดความขัดแย้ง โดยการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี และการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบ โดยศึกษานิทานชาดกที่เป็นนอร์รถก จำนวน 547 เรื่อง ซึ่งคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร 2540 ได้รวบรวมและเรียบเรียงเป็นนิทานร้อยแก้วแล้ว เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอดคล้องกับสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในนิทานชาดก โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์สันติธรรมในนิทานชาดก และศึกษาวิธีการนำนิทานชาดกไปใช้ในการส่งเสริมสันติธรรมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมสันติ โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตพฤติกรรมการนำนิทานชาดกไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า (1) มีนิทานชาดกจำนวน 39 เรื่องที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ นิทานชาดกที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับสันติธรรม ด้านการละเว้นความชั่ว จำนวน 20 เรื่อง และด้านการทำความดี จำนวน 19 เรื่อง (2) นิทานชาดกสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยได้ แต่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการใช้ภาษาให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านภาษา และวิธีการนำไปใช้ต้องสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ที่เรียนรู้ผ่านการกระทำ และการเลียนแบบ ดังนั้นผู้นำนิทานชาดกไปใช้ส่งเสริมสันติธรรมให้แก่เด็กปฐมวัยจึงจำเป็นต้องปรับแต่งภาษาในนิทานให้ง่ายขึ้น และสร้างบรรยากาศในการนำไปใช้ที่สงบ มีสมาธิ และยังต้องพัฒนาตนให้เป็นตัวแบบของการมีพฤติกรรมสันติที่ดีให้เป็นตัวแบบแก่เด็กอีกด้วย

นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข และคนอื่นๆ (2549: 95-102) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการสร้างค่านิยมสันติวิธีกับจริยธรรมในระบบการสอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อทดลองรูปแบบการสร้างค่านิยมสันติวิธีร่วมกับจริยธรรมในระบบการสอน (2) เพื่อประเมินพฤติกรรมของครูและนักเรียนที่เกิดขึ้นระหว่างทดลอง และ (3) เพื่อประเมิน ผลที่เกิดขึ้นภายหลังการทดลอง โดยประเมินความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และความเปลี่ยนแปลงทุกมุมมองในภาพรวม รูปแบบการสร้างค่านิยมสันติวิธีร่วมกับจริยธรรมในระบบการสอน มีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ (1) การเสริมพลังกรอบความคิดทางบวกต่อตนเองและเหตุการณ์ (2) การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางบวกที่มีประสิทธิผลด้วยทักษะฟังใจ (3) การปกครองชั้นเรียนทางบวก (4) สันติวิธี (5) การสอนจริยธรรมสอดแทรกตามหลักจิตวิทยามนุษยนิยม และ (6) การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการบริหารชั้นเรียน โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างมี 2 โรงเรียน คือ (1) โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัยเขต 1 และ (2) โรงเรียนบ้านป่าเร็ด อำเภอนาหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัยเขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานครู แบบประเมินพลังบุคลิกภาพของครูก่อนและหลังการทดลอง แบบบันทึกระหว่างการทดลอง และแบบสังเกตพฤติกรรมสื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางบวก การปกครองชั้นเรียนทางบวกและสันติวิธีในกระบวนการสอน จำนวน 17 แบบ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการทดสอบค่าไค-สแควร์ (Chi – square test) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงพรรณนา คือ ข้อมูลการตอบแบบสอบถามปลายเปิด ข้อมูลการบันทึกของครูและการบันทึกของนักเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การดำเนินงานของโครงการวิจัยประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง การเข้าร่วมในโครงการมีผลทำให้ครูในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เช่น ครูยิ้มแย้มแจ่มใส ครูครึ่งหนึ่งใช้ทักษะฟังใจได้ 3 ทักษะ คือ ทักษะรับฟัง มองในมุมบวกมากขึ้น ทักษะสะท้อนความรู้สึกได้ถูกต้อง และควบคุมอารมณ์โกรธของตนเองได้ดีขึ้น ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารชั้นเรียนมากขึ้น ครูได้รวบรวมรายชื่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมปัญหาและศึกษาเฉพาะกรณีเพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียน ครูบางคนได้ตั้งกรรมการสันติวิธีประจำห้องเรียนและให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ครูทุกชั้นเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารชั้นเรียนและประการสุดท้ายครูได้สอนจริยธรรมต่างๆ สอดแทรกในบทเรียนตามโอกาสและตามเนื้อหาของบทเรียน เมื่อพิจารณาในภาพรวมสรุปได้ว่าโครงการยังไม่บรรลุผลสำเร็จถึงขั้นเปลี่ยนพฤติกรรมปฏิบัติของครูต่อนักเรียนให้ใช้การรับฟังสื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางบวกด้วยทักษะฟังใจ การบริหารชั้นเรียนทางบวก และใช้สันติวิธีแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและทั่วถึง ทั้งนี้มีผลการวิจัยหลายประการที่สนับสนุนข้อสรุปดังกล่าวนี้ เช่น พลังบุคลิกภาพของครู 3 ด้าน คือ ด้านความรักความห่วงใยต่อศิษย์อย่างจริงจัง ด้านความมั่นใจในการสอนศิษย์ให้ประสบความสำเร็จในการเรียนและด้านความสามารถในการจัดการเหตุการณ์ในทางบวก พบว่าก่อนกับหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน ครูอีกครึ่งหนึ่งใช้การสื่อสารด้วยทักษะฟังใจน้อย และไม่ครบกระบวนการใช้สันติวิธีแก้ปัญหาและความขัดแย้งยังทำได้น้อย ครูยังทำหน้าที่เป็นคนกลางคิดหาทาง

เลือกที่ไม่ใช้ความรุนแรง ยังไม่เปิดโอกาสให้คูกรณีคิดหาทางเลือกที่ไม่ใช้ความรุนแรง การสอนจริยธรรมสอดแทรกในบทเรียนยังไม่ได้ใช้ยุทธศาสตร์สร้างค่านิยมหรือเหตุผลเชิงจริยธรรมและศีลธรรม รวมทั้งยังไม่ได้คำถามในมุมมองตามทฤษฎีจิตวิทยามนุษยนิยม

เอลส์วูด (Elswood. 1998) ได้ศึกษาปัญหาความขัดแย้งและพฤติกรรมรุนแรงในเด็กปฐมวัยในสหรัฐอเมริกา ในโปรแกรม Head Start โดยเข้าสังเกตอย่างใกล้ชิด เป็นเวลา 9 เดือน พบว่าเด็กปฐมวัยนั้นมักใช้ความรุนแรงทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ในกรณีนี้ครูไม่ได้อยู่ใกล้ชิดเพื่อทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ย

ยูโกะ ฮาชิโมโตะ (Hashimoto Yuko. 1996: 62-84) ได้ศึกษาการส่งเสริมการแก้ไขความขัดแย้งผลกระทบที่มีต่อเด็กโดยใช้วิธีการสอนแบบคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) ในห้องเรียนชั้นอนุบาล 2 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาต่อเนื่อง 6 สัปดาห์ ด้วยวิธีสังเกตและสัมภาษณ์โดยครูอนุบาล 2 คน ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ (Constructivist) ศึกษาถึงวิธีการที่ครูแต่ละคนใช้กระบวนการสร้างความรู้ (Constructivist) การมีส่วนร่วมทำให้มีผลดีต่อเด็ก จุดประสงค์หลักของการศึกษาเรื่องนี้คือ

1) การบรรยายและการวิเคราะห์ การที่ครูมีความใกล้ชิดเด็กและส่งเสริมการแก้ปัญหาขัดแย้งในห้องเรียน 2) พิจารณาถึงการให้ครูมีความเชื่อในการส่งเสริมการแก้ปัญหาความขัดแย้งและแบบทดสอบที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาขัดแย้งที่สอดคล้องกับทฤษฎีกรอบแนวคิดของ กระบวนการสร้างความรู้ (Constructivist) ผลการทดลองพบว่า ครูที่เข้าไปช่วยเหลือเด็กในขณะที่เกิดปัญหาขัดแย้ง ทำให้เด็กได้รับความอบอุ่น ห่วงใย ครูได้ส่งเสริมให้เด็กค้นหาวิธีคิดแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยตนเอง การศึกษานี้มีความเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยและ ความเชื่อของครูที่สามารถส่งเสริมเด็กให้รู้จักใช้วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยกระบวนการสร้างความรู้ (Constructivist) ในผลการทดลองพบว่าการปลูกฝังทัศนคติทางบวกในการแก้ปัญหาด้วยตัวเด็กเอง การศึกษาวิจัยพบว่าครูพยายามจัดสภาพแวดล้อมส่งเสริมบรรยากาศของสันติวิธี ให้เด็กเข้าใจความแตกต่างที่หลากหลายของบุคคล และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู การสร้างกฎกติกาข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันระหว่างเด็ก ๆ ในห้องเรียน การใช้สันติวิธีแก้ปัญหาโดยการแบ่งปัน และการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยควรส่งเสริมให้เด็กมีความเข้าใจในทักษะการเข้าสังคมในการติดต่อสื่อสาร และการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ตลอดจนการคิดเชิงบวกที่นำไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

2. จิตลักษณะ

2.1 ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทยเกิดจากการวิจัยที่ศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมประเภท ต่างๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่มีอายุตั้งแต่ 6 – 60 ปี จำนวนรวมหลายเรื่อง โดยศึกษาจากคนไทยหลายพันคนทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด และในปัจจุบันมีผู้นำทฤษฎีนี้ไปใช้ในงานวิจัย

อย่างกว้างขวาง การประมวลผลการวิจัยทางด้านนี้ได้มีการนำเสนอเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2523 และต่อมาได้มีการประมวลงานวิจัยเพิ่มเติมโดยเฉพาะทางด้านจริยธรรม ทฤษฎีนี้ได้นำเสนอครั้งแรกในหนังสือชื่อ “ครูกับการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน” หลังจากนั้นได้ขยายความขึ้น โดยใช้ผลวิจัยต่อมาที่ศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมอันหลากหลายของคนไทย แล้วนำมาสรุปผลพบว่า มีสาเหตุทางจิตใจ 8 ประการ ที่พบบ่อยในผู้ที่มีพฤติกรรมเป็นคนดีและเก่ง ซึ่งสามารถเสนอให้เข้าใจง่ายในรูปของต้นไม้ โดยเรียกทฤษฎีนี้ว่า ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2552)

ลักษณะของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้ ได้อธิบายสาเหตุที่บุคคลมีพฤติกรรมของการเป็นคนดีและเก่งว่า พฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นดอกและผลไม้มือของต้นไม้ ส่วนลำต้นและส่วนที่เป็นราก

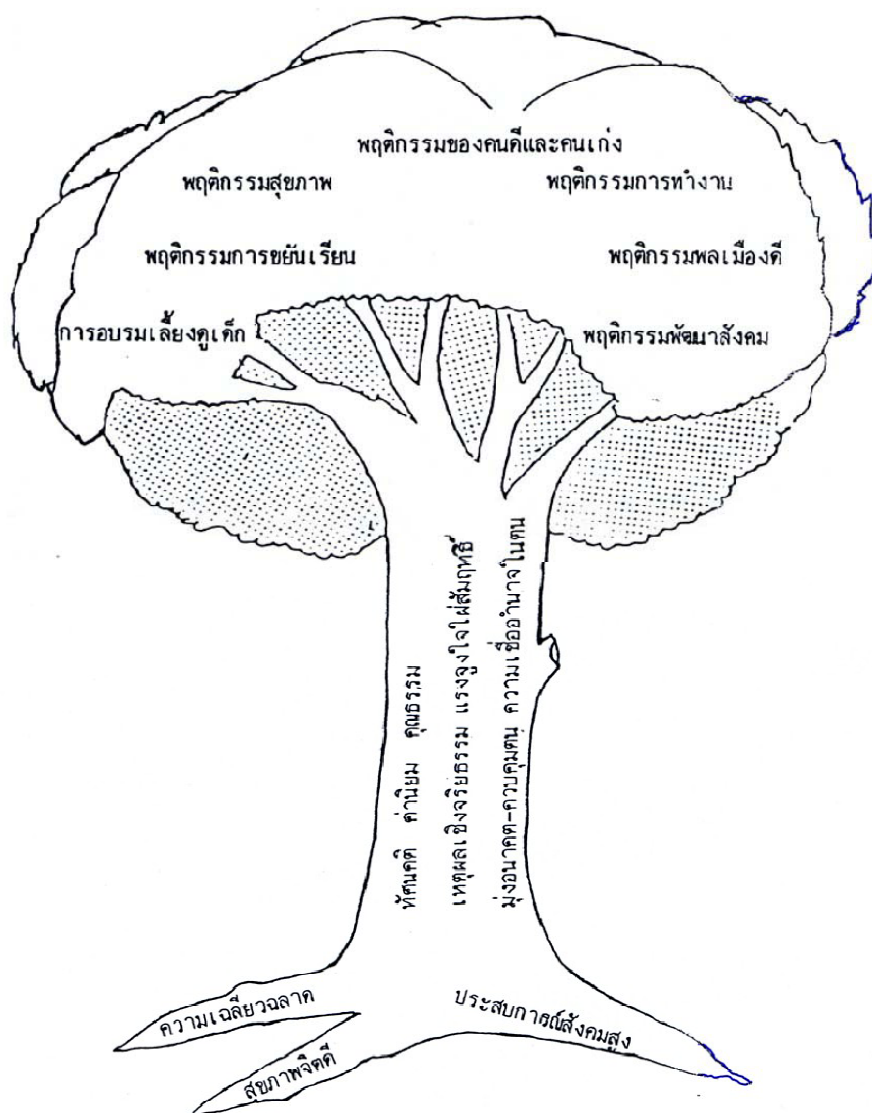
ในส่วนแรก คือ ดอกและผลบนต้น แสดงถึงพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของคนดีและเก่ง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการทำความดีแล้ว พฤติกรรมการทำงานอย่างขยันเพื่อส่วนรวม การเป็นพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ เป็นต้น สาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ เกิดจากสาเหตุ 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก คือ สาเหตุทางจิตใจที่เป็นส่วนลำต้นของต้นไม้ อันประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน 3) ความเชื่ออำนาจในตน 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ 5) เจตคติ คุณธรรม และค่านิยม (ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นๆ หรือสถานการณ์นั้น) ถ้าต้องการที่จะเข้าใจ อธิบายทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมชนิดใด จะต้องเข้าใจจิตลักษณะบางด้านหรือทั้ง 5 ด้านนี้ ประกอบกันจึงจะได้ผลดีที่สุด

กลุ่มที่สอง คือ สาเหตุทางจิตใจที่เป็นส่วนรากของต้นไม้ ซึ่งเป็นจิตลักษณะกลุ่มที่สอง มี 3 ด้าน คือ 1) สติปัญญา 2) ประสบการณ์ทางสังคม และ 3) สุขภาพจิต จิตลักษณะทั้งสามนี้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น กล่าวคือ บุคคลต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงเหมาะสมกับอายุถึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการที่ลำต้น โดยจิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าว และอยู่ในสภาวะแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่นๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและเก่งนั่นเอง นอกจากนี้ จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ที่รากนี้ อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้นเพื่อใช้อธิบายทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมได้ (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2543: 1-16)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเชื่อว่า การที่ครูปฐมวัยจะมีพฤติกรรมสันติ ซึ่งเป็นพฤติกรรมการอยู่ร่วมกับเด็ก และเพื่อนร่วมงานนั้นจะต้องได้รับการพัฒนาจิตลักษณะด้วย จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

พฤติกรรมที่พึงปรารถนาต่างๆ นั้น ผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและความเชื่ออำนาจในตนเป็นลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ดีหลายพฤติกรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดให้ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและความเชื่ออำนาจในตนเป็นจิตลักษณะที่ควรได้รับการพัฒนาในการศึกษา

ภาพประกอบ 2 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แสดงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา

ที่มา : ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2543). ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม : การวิจัยและพัฒนาบุคคล. หน้า 1

2.2 จิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

การที่บุคคลมีความต้องการ มีแรงผลักดันตนเองและมีความพยายามที่จะเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิดความหวังและพลังในการดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมาย เป็นลักษณะทางจิตที่สำคัญซึ่งเป็นการบ่งชี้ว่า บุคคลเกิดแรงจูงใจขึ้นภายในนั้นคือ การเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) หมายถึง ความปรารถนาที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ฝ่าฟันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความพากเพียรพยายามที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จลงด้วยมาตรฐานที่ดีเยี่ยม ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำงาน เพื่อมุ่งประสบผลสำเร็จอย่างมีเป้าหมายมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง เมื่องานสำเร็จเป็นไปตามความมุ่งหมายจะมีความสุขเกิดความภาคภูมิใจ หากผลงานล้มเหลวจะไม่เกิดความย่อท้อ คิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่แปลกใหม่มองเหตุการณ์ที่ผ่านมาเป็นประสบการณ์ที่สอนตน ให้คิดวางแผนการทำงานด้วยความรอบคอบมีเหตุผล คิดวางแผนสำรองเพื่อการแก้ปัญหาที่สมบูรณ์ (งามตา วณิชานนท์. 2545: 401)

งานวิจัยที่แสดงถึงความสำคัญของการเป็นผู้มีจิตลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เช่น งานวิจัยของบุญรับ ศักดิ์มณี (2532: 107-110) ที่ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีต่อการทำงานในอาชีพราชการศึกษาโดยทำการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการบรรจุใหม่ ที่เข้าอบรมหลักสูตรพื้นฐานการปฏิบัติราชการที่สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ. จำนวน 120 คน เป็นชาย 51 คนและหญิง 69 คน สังกัดกระทรวงต่างๆ และทำงานไม่เกิน 1 ปี ผู้วิจัยได้ทำการวัดก่อนแบ่งกลุ่มทดลองในเรื่องจิตลักษณะ 5 ด้านคือ ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติต่อการทำงาน สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรมและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เมื่อทำการวัดจิตลักษณะเสร็จแล้ว จึงแบ่งกลุ่มทดลองเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกจิตลักษณะการมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกจิตลักษณะการมุ่งอนาคตเพียงอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกการควบคุมตนเองอย่างเดียว กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกแต่อย่างใดและจัดให้ทำกิจกรรมอื่นแทน ผลการทดลองการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะด้านต่างๆ ของข้าราชการกลุ่มนี้กับพฤติกรรมการทำงานราชการ 4 ประเภท (พฤติกรรมเตรียมตัวเพื่อการทำงานเพื่อในอนาคต พฤติกรรมการทำงานแบบมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง พฤติกรรมการทำงานเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน) พบว่า ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถทำนายพฤติกรรมเตรียมตัวเพื่อทำงานในอนาคตได้ 13 เปอร์เซ็นต์ในกลุ่มข้าราชการที่ได้รับการฝึกการควบคุมตนเองอย่างเดียวและผลของการศึกษาชี้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเตรียมตัวเพื่อการทำงานในอนาคตกับพฤติกรรมการทำงานแบบมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองในระดับที่ยอมรับได้ (ค่า $r = .18$ และ $.25$ ตามลำดับ)

การศึกษาวิจัยของวิชัย เอียดบัว (2534: 178-181) ปรากฏผลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ การศึกษาเรื่องลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครู

ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในครูชายจำนวน 236 คนและครูหญิงจำนวน 232 คน รวมทั้งสิ้น 468 คน พบว่า ครูที่มีพฤติกรรมยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการสูงคือ ผู้ที่ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของความรู้ การแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ และการนำความรู้ไปปฏิบัติ คือ ครูที่มีระยะเวลาทำการสอนมากซึ่งพฤติกรรมยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการสูง จะต้องมียุทธศาสตร์ความเชื่ออำนาจในตนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงด้วย และอยู่ในโรงเรียนที่มีบรรยากาศทางสังคมภายในโรงเรียนดีคือ ผู้บริหารโรงเรียนกับครู และครูกับครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถเพิ่มอำนาจในการทำนวยพฤติกรรมยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการสูงด้วย นอกจากนี้ดูจตุเดือน พันธุมนาวิณ; และ อัมพร ม้าคะนอง (2547: 73, 245-246) ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของพฤติกรรมการพัฒนา นักเรียนของครูคณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานของครูคณิตศาสตร์ทั้งในด้านจิตใจและด้านสถานการณ์รวมทั้งเพื่อศึกษาผลของพฤติกรรมการทำงานของครูคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 595 คน ประกอบด้วยครูชาย 134 คน และครูหญิง 458 คน และไม่ระบุเพศ 3 คน มีอายุระหว่าง 22 ถึง 60 ปี พบว่าครูที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีความเชื่ออำนาจในตนมากและมีเจตคติที่ดีต่องานครูคณิตศาสตร์มากเป็นผู้ที่มีประสิทธิผลแห่งตนในการทำงานมากกว่าครูที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ มีความเชื่ออำนาจในตนน้อยและมีเจตคติที่ดีต่องานครูคณิตศาสตร์น้อย

ผลการประมวลเอกสาร สรุปว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นจิตลักษณะที่สำคัญที่ส่งเสริมให้บุคคลกระทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ฉะนั้นในงานวิจัยครั้งนี้ จึงคาดว่า ครูที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากนั้นจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสันติมากกว่าครูที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น้อย

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของจตุเดือน พันธุมนาวิณ; และ อัมพร ม้าคะนอง (2552: 76) จากการศึกษารายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การฝึกอบรมจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่มีผลต่อพฤติกรรมพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษา เป็นปริมาณความเพียรพยายามของครูที่จะพัฒนาตนเองและงานของตนเองให้ประสบความสำเร็จ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความล้มเหลว รู้จักกำหนดเป้าหมายให้เหมาะสมกับความสามารถของตน อดทนทำงานที่ยากลำบากได้เป็นเวลานาน และมุ่งแสวงหาความรู้สิ่งใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาในการทำงานอยู่เสมอ ตลอดจนชอบเลือกเพื่อนที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก แบบวัดนี้ปรับมาจากแบบวัดของจินตนา บิลมาศ และคนอื่นๆ (2529) ซึ่งประกอบไปด้วย 15 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตรวัด 6 หน่วยประกอบ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ซึ่งปรับลดให้ลดเหลือ 12 ข้อในแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีพิสัยคะแนน เท่ากับ 12 ถึง 72 คะแนน สำหรับค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบวัดนี้ เท่ากับ .82

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับโดยข้อความทางบวก ให้คะแนน “จริงที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน ลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” เท่ากับ 1 คะแนน ถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน ดังนั้น จึงมีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 12 ถึง 72 คะแนน ครูที่ได้คะแนนเท่ากับ หรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง สำหรับครูที่ได้คะแนนต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

2.3 จิตลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นจิตลักษณะหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของ คนดี เก่งและมีสุข ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (Future Orientation and Self Control) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ (ดูจเดือน พันธุมนาวิณ; และอัมพร ม้าคอง. 2547: 28) คือ

องค์ประกอบแรก ความสามารถคาดการณ์ไกลว่า อะไรจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ซึ่งเป็นความสามารถในการรู้การคิดในระดับนามธรรม เพราะเป็นความสามารถในการคิด จินตนาการและเข้าใจถึงความสำคัญของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้และไกล ความสามารถนี้ อาจเกิดได้จากสองวิธี คือ 1) เกิดจากประสบการณ์ในอดีต และ 2) เกิดจากการศึกษาค้นคว้า ดังนั้นผู้ที่ มุ่งปัจจุบันจึงเป็นผู้คิดได้ต่ออนาคตอันใกล้ตัวที่สุดเท่านั้น

องค์ประกอบที่สอง ความเชื่อว่า สิ่งที่จะเกิดในอนาคตนั้น อาจเกิดกับตนได้เช่นเดียวกับที่จะเกิดกับผู้อื่น การยอมรับว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต หรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น อาจเกิดขึ้นกับตนเอง ได้ โดยเฉพาะสิ่งที่ไม่ดี หรือปัญหาต่างๆ บุคคลที่ไม่ยอมรับสิ่งเหล่านี้ มักเป็นบุคคลที่มุ่งปัจจุบัน มักจะ ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์กับตนมากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งต่อตนเองและส่วน รวม เมื่อไม่ยอมรับจึงไม่สนใจที่จะคาดการณ์ในอนาคต และไม่สามารถควบคุมบังคับตนให้ปฏิบัติตน อย่างเหมาะสมได้

องค์ประกอบที่สาม สิ่งที่จะเกิดในอนาคตมีคุณค่าหรือความสำคัญที่ไม่ลดลง เป็นการรับรู้ คุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่เกิดในปัจจุบัน แต่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งถ้าเกิดขึ้นแล้ว ก็จะเป็นสิ่งที่มี คุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อตนอย่างมาก ดังนั้น ผู้ที่มุ่งปัจจุบันจึงเห็นว่า การรอคอยรางวัลหรือผล ประโยชน์นานเกินไปไม่คุ้มค่า ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับรางวัลที่มีคุณค่า แต่มีค่าน้อยกว่าซึ่งไขว่คว้า ได้ในปัจจุบันอันใกล้ทันที

นักวิจัยหลายคนพบผลที่สอดคล้องกันว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมากเป็นผู้ที่มี พฤติกรรมที่น่าปรารถนามากกว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนน้อย เช่นจากการศึกษาวิจัยของ สุภาสิณี นุ่มเนียม (2546: 136) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด จำนวน 576 คน ประกอบด้วยนักเรียนชายจำนวน 250 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 326 คน พบผลว่า นักเรียนที่มี ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมาก เป็นผู้ที่มีความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่มากกว่า

นักเรียนประเภทตรงข้าม สำหรับสุรพงษ์ ชูเดช และ อนิสรา จรัสศรี (2542: 54) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะที่สำคัญของนักศึกษา กับพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 364 คนพบว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง มีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำสูงกว่านักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

การวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง งานวิจัยของ บุญรับ ศักดิ์มณี (2532: 56-57) ได้พัฒนาแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองที่ใช้กับข้าราชการพลเรือน โดยมีข้อคำถามฉบับละ 10 ข้อ รวมเป็น 20 ข้อ โดยแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .78 และแบบวัดการควบคุมตนเอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81 ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ผู้ตอบจะได้คะแนนในช่วง 20-120 คะแนน ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองสูง ผู้ตอบที่ได้คะแนนต่ำ แสดงว่ามีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองต่ำ สำหรับ ดุจเดือน พันธุมนาวิณ; และ อัมพร ม้าคนอง (2547: 62) ได้นำแบบวัดของจินตนา บิลมาศ และคนอื่นๆ (2529) จำนวน 20 ข้อ แบบวัดเป็นแบบมาตราประเมินรวมค่า 6 หน่วย จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มาปรับลดให้เหลือ 10 ข้อ โดยเป็นการวัดความสามารถที่จะคาดการณ์ และวางแผนเพื่อรอรับผลดี และป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนควบคุมตนเองให้รู้จักอดได้รอได้อย่างเหมาะสม แบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 3.00 ถึง 8.24 และมีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .68 นอกจากนี้ วิลาสลักษณ์ ชัชวัลลี ; งามตา วนิทานนท์ ; และวิริทธิ์ ธรรมนารถสกุล (2547: 116) ศึกษาวิจัยกรณีศึกษาบุคคลตัวอย่างและเครื่องชี้วัด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมข้าราชการยุคใหม่ ซึ่งเป็นแบบวัดที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบวัดความสามารถที่จะคาดการณ์ การเห็นความสำคัญของผลดี ผลเสีย การวางแผน การควบคุมพฤติกรรมของตน การอดได้รอได้ ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความ และมาตราประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจากจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย ซึ่งมีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ จำนวน 27 ข้อ ผู้ตอบจะมีคะแนนอยู่ระหว่าง 27-162 คะแนน แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86

การประมวลเอกสาร สรุปว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองเป็นจิตลักษณะที่สำคัญที่มีความสำคัญกับการแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของบุคคล ฉะนั้นในงานวิจัยครั้งนี้ จึงคาดว่า ครูที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองมากนั้น จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสันติมากกว่าครูที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองน้อย

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองของดุจเดือน พันธุมนาวิณ ; และอัมพร ม้าคนอง. (2552: 76-78, 410-417) ซึ่งใช้ในการฝึกอบรมจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่มีผลต่อพฤติกรรมพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา โดยใช้แบบวัดการควบคุมตนเอง จำนวน 15 ข้อ และแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 10 ข้อ แบบวัดควบคุมตนเองเป็นทักษะความสามารถในการควบคุมตนเอง โดยแบ่งเป้าหมายหลักออกเป็นเป้าหมายย่อยๆ ที่จะดำเนิน

ไปสู่เป้าหมายหลัก มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ตนปฏิบัติตามเป้าหมายย่อยๆ ได้สำเร็จ และมีการให้รางวัลตนเองเมื่อดำเนินการตามเป้าหมายย่อยได้สำเร็จในแต่ละชั้น ดุจเดือน พันธุมนาวิณ; และอัมพร ม้าคนองได้นำมาจากแบบวัดของยุพาวรรณ ดวงอินตา (2549) ประกอบด้วยประโยค 15 ประโยค แต่ละประโยคประกอบด้วยมาตรประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน สำหรับค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบวัดนี้ เท่ากับ 0.76 (ดุจเดือน พันธุมนาวิณ; และอัมพร ม้าคนอง. 2552: 76) เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อ มีคะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวก ให้คะแนน “จริงที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน ลดลงตามลำดับจน ถึง “ไม่จริงเลย” เท่ากับ 1 คะแนน ถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน ดังนั้นจึงมีพิสัยคะแนนอยู่ ระหว่าง 15-90 คะแนน ครูที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีการควบคุม ตนมาก สำหรับครูที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีการควบคุมตนน้อย

แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต เป็นความสามารถในการคาดการณ์ไกลสู่ออนาคตทั้งระยะสั้น และระยะยาวว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตนเองและบุคคลอื่นๆ เห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต วัดโดยแบบวัดของยุพาวรรณ ดวงอินตา (2549) ประกอบด้วยประโยค 15 ประโยค แล้วคัดเลือกให้ เหลือ 10 ประโยค แต่ละประโยคประกอบด้วยมาตรประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริง เลย” แบบวัดนี้มีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน สำหรับค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์อัลฟา ของแบบวัดนี้ เท่ากับ .70 (ดุจเดือน พันธุมนาวิณ; และ อัมพร ม้าคนอง. 2552: 78)

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับโดยข้อความทางบวก ให้คะแนน “จริงที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน ลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” เท่ากับ 1 คะแนน ถ้าข้อความทาง ลบจะให้คะแนนกลับกัน ดังนั้น จึงมีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูง กว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง สำหรับผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ กลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

2.4 จิตลักษณะความเชื่ออำนาจในตน

บุคคลที่ประสบความสำเร็จในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักเป็นผู้ลงมือคิดหรือกระทำสิ่ง ต่างๆ ด้วยตนเอง โดยไม่รีรอที่จะพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ดังนั้นบุคคลผู้นี้จึงมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความเชื่อ อำนาจในตน (Belief in Internal Locus of Control) หมายถึง การที่บุคคลเชื่อว่าผลที่ตนกำลังได้รับเกิด จากการกระทำของตนเอง มิใช่เกิดจากสิ่งอื่น เช่น โชคกลาง ความบังเอิญ หรืออยู่ภายใต้อิทธิพลของคน อื่น เป็นต้น (ดุจเดือน พันธุมนาวิณ; และ อัมพร ม้าคนอง. 2547: 24-25; อ้างอิงจาก Rotter. 1966)

งานวิจัยในประเทศไทยนั้น มีงานวิจัยที่ทำการศึกษเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตน จำนวนมาก เช่น งานวิจัยของ ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี (2532: 150-170) ซึ่งศึกษาเรื่องความแปลกแยกกับ พฤติกรรมการทำงานของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูจำนวน 405 คน จากการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนกับพฤติกรรมการทำงานของครู พบว่า ครูที่มีความเชื่ออำนาจใน

ตนสูง มีพฤติกรรมการทำงานสูงด้วย และผู้ที่รายงานว่าตนมีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ ครูผู้นั้นจะมีพฤติกรรมการทำงานต่ำด้วย นอกจากนี้ยังพบอีกด้วยว่า ความเชื่ออำนาจในตน เป็นตัวทำนายที่สำคัญหนึ่งในห้าอันดับของพฤติกรรมการทำงานของครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมการสอน และพฤติกรรมอบรมจริยธรรมตามคำรายงานของครู จากงานวิจัยของ ดุจเดือน พันธุมนาวิน; และ อัมพร ม้าคนอง (2547: 58, 78, 88) ซึ่งทำการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 595 คน พบว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก เป็นผู้มีประสิทธิผลแห่งตนในการทำงาน และมีพฤติกรรมการสอนที่ดีมากกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนน้อย นอกจากนี้การวิจัยเรื่อง จิตลักษณะและสถานการณ์ของมารดาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอบรมเลี้ยงดูบุตรออกทิสติกพบว่า มารดาที่มีความเชื่ออำนาจในตนในการเลี้ยงดูบุตรมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมอบรมเลี้ยงดูบุตรออกทิสติกมากกว่า มารดาที่มีความเชื่ออำนาจในตนในการเลี้ยงดูบุตรน้อย (อภิชาติ วังตระกูล. 2550: 87)

การวัดความเชื่ออำนาจในตนนั้น รอตเตอร์ (Rotter) (ศักดิ์ชัย นิรัญทิวี. 2532: 21-29; อ้างอิงจาก Rotter, 1966) ได้สร้างเครื่องมือวัดความเชื่ออำนาจในตน – นอกตน โดยเครื่องมือวัดจะประกอบไปด้วยข้อความที่ประกอบกันเป็นคู่ ทั้งคู่ที่มีความหมายตรงกันข้าม มีเนื้อความคลุมถึงบริบทต่างๆ ของชีวิต คำตอบจะมี 2 คำ คือ แสดงความเชื่อที่เป็นความเชื่ออำนาจนอกตน (External locus of control) ซึ่งจะได้คะแนน เท่ากับ 1 คะแนน และอีกประโยคหนึ่งจะเป็นประโยคที่แสดงความเชื่ออำนาจในตน (Internal locus of control) ซึ่งจะได้คะแนน เท่ากับ 0 คะแนน และจากการรวบรวมของ สตรี๊กแลนด์แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่ใช้แบบวัดของรอตเตอร์แพร่หลายไปอย่างกว้างขวางก็มีนักวิจัยหลายท่านได้สร้างเครื่องมือวัดความเชื่ออำนาจในลักษณะที่วัดเจาะลงไปถึงความเชื่ออำนาจในตน เช่น งานของลิเวลสัน ที่ปรับเครื่องมือของ Rotter จนสามารถใช้การประเมินค่าในลักษณะมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert Scale) และใช้ความรู้สึกถูกควบคุมโดยอำนาจของผู้อื่น (Powerfull others) กับการเกิดขึ้นโดยบังเอิญ (Change or unorders) เป็นองค์ ประกอบแสดงความเชื่ออำนาจนอกตน แสดงให้เห็นว่าความเชื่ออำนาจเป็นตัวแปรที่สามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบเป็นผู้รายงานทระศนะของตนเอง สำหรับในประเทศไทย จินตนา บิลมาศ และคนอื่นๆ (2529) ได้สร้างเครื่องมือวัดความเชื่ออำนาจในตนนอกตน ในสภาพการทำงานข้าราชการเป็นแบบสอบถาม “เหตุการณ์ในชีวิตการทำงาน” ในรูปประเมินค่าแบบลิเคิร์ต แต่ละข้อมีมาตรวัด 6 อันดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” จำนวน 20 ข้อ พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 20 – 120 คะแนน แต่ละข้อมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 4.17 ถึง 7.31 ($p < .01$)

ผลการประมวลเอกสาร สรุปว่า ความเชื่ออำนาจในตนเป็นจิตลักษณะที่สำคัญที่ส่งเสริมให้บุคคลกระทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ฉะนั้นในงานวิจัยครั้งนี้ จึงคาดว่า ครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนมากนั้นจะเป็นผู้มีพฤติกรรมสันติมากกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนน้อย

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบวัดความเชื่ออำนาจในตนของจุดเดือน พันธุมนาวิณ; และ อัมพร ม้าคนอง (2547: 61-62) ซึ่งเป็นแบบวัดปริมาณความเชื่อที่ว่า ผลดีผลเสียที่เกิดขึ้นในงาน หรือการที่นักเรียนจะเป็นคนดี คนเก่งและมีสุขในโรงเรียนเกิดจากการกระทำของครูเป็นส่วนใหญ่ มากกว่าที่จะเกิดจากโชค ความบังเอิญ หรือเกิดจากคนอื่น แบบวัดฉบับนี้ปรับมาจากแบบวัดของจินตนา บิลมาต และคนอื่นๆ (2529) จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความและมาตราประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจากจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย โดยงานวิจัยของจุดเดือน พันธุมนาวิณ; และ อัมพร ม้าคนอง (2547: 61-62) นี้ปรับลดให้เหลือจำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ ผู้ตอบจะมีคะแนนอยู่ระหว่าง 15 - 90 คะแนน พิสัยของค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 3.92-8.19 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .24-.60 ค่าความเชื่อมั่นแบบอัลฟาเท่ากับ .80 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ และศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกัน ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับ หรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง สำหรับผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ

2.5 เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ

เจตคติ คือ จิตลักษณะประเภทหนึ่งของบุคคล เกิดจากการรู้คิดเชิงประมาณค่าเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทำนองประโยชน์หรือโทษ ทำให้มีความรู้สึกโน้มเอียงไปทางชอบ พอใจมากน้อยต่อสิ่งนั้นๆ หรืออาจกล่าวได้ว่า เจตคติคือเป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยอารมณ์เป็นส่วนประกอบ รวมทั้งความพร้อมการแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่าง เจตคติที่ดีของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมมีความสอดคล้องกันทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบทางการรู้คิด (Cognitive Component) หมายถึง การที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่างๆ รวมทั้งความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อมนั้นว่าเลวหรือดี มีประโยชน์หรือมีโทษมากน้อยเพียงใด บุคคลส่วนใหญ่มักจะมีความรู้เชิงประมาณค่าสิ่งของต่างๆ เพียงเล็กน้อย และอาจจะเป็นความรู้ที่ไม่ถูกต้องด้วย ทำให้เกิดคติหรือมี เจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้นๆ ไม่ตรงกับความเป็นจริง เป็นผลให้เกิดผลเสียต่อบุคคลหรือส่วนรวมได้และเนื่องจากความรู้เชิงประมาณค่านี้เป็นต้นกำเนิดของเจตคติของบุคคล ดังนั้นการเปลี่ยนเจตคติที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การปรับองค์ประกอบความรู้เชิงประมาณค่า โดยการให้ความรู้ที่ตรงกับความจริงแก่บุคคลนั้นๆ

2) องค์ประกอบทางความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง อารมณ์ของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุทางเจตคตินั้น เช่นเดียวกับองค์ประกอบแรก ความรู้สึกของบุคคลก็จะต้องมีทิศทางด้วย ซึ่งหมายถึง ความชอบความไม่ชอบสิ่งหนึ่ง หรือความพอใจไม่พอใจสิ่งหนึ่ง องค์ประกอบนี้ของเจตคติต่อสิ่งหนึ่งของบุคคลจะสอดคล้องกับทิศทางขององค์ประกอบแรกของบุคคลด้วย กล่าวคือ ถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งใดดีมีประโยชน์ บุคคลก็จะชอบและพอใจสิ่งนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งนั้นเลวหรือมีโทษ บุคคลก็จะไม่ชอบไม่พอใจสิ่งนั้น 3) องค์ประกอบทางการพร้อมกระทำ (Action tendency component) เมื่อบุคคลมีความรู้เชิงประมาณค่า และมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้นแล้ว สิ่งที่สอดคล้องกันซึ่งติดตาม

มาคือ ความพร้อมที่จะกระทำการให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตนต่อสิ่งนั้นด้วย ตัวอย่างเช่น การที่บุคคลมีความรู้ว่า หญิงคนหนึ่งป่วยเป็นโรคเอดส์ซึ่งเกิดขึ้นโดยมิใช่ความผิดของผู้ป่วย แต่ผู้ป่วยคนนี้เป็นผู้รับเคราะห์กรรมเพราะความประจวบเหมาะของสาเหตุหลายประการ เมื่อบุคคลมีความรู้เกี่ยวกับผู้ป่วยโรคเอดส์เช่นนี้ ก็ย่อมจะลดความรู้สึกในทางที่ไม่ดีต่อคนที่เป็นโรคนี้นิ่งและ อาจเกิดความรู้สึกในทางที่ดีต่อเขา เช่น เกิดความสงสารและเห็นใจ เมื่อมีความรู้สึกในทางที่ดีขึ้นต่อผู้ป่วยโรคเอดส์ บุคคลย่อมพร้อมที่จะบริจาคเงินหรือให้ความพร้อมในการปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จึงเป็นเครื่องสะท้อนให้เข้าใจเจตคติของบุคคลต่อสิ่งนั้นด้วย (อภิชาติ วังตระกูล. 2550: 27-28; อ้างอิงจาก งามตา วณิชทานนท์. 2535)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับเจตคติพบว่า มีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าผลของการที่บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้หลายเรื่อง ดังตัวอย่างจากรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การฝึกอบรมจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาของดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์; และ อัมพร ม้าคอง (2552: 140-145) ที่ระบุว่า ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมพัฒนานักเรียนเป็นการเห็นประโยชน์หรือโทษของการมีพฤติกรรมพัฒนานักเรียน และความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ผลการศึกษาพบว่า ครูที่ได้รับการฝึกจิตลักษณะและทักษะทางพฤติกรรมศาสตร์ ได้รับการฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และมีความพร้อมทางจิตลักษณะมาก มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมพัฒนานักเรียนที่วัดทันทีหลังฝึกอบรมมากกว่า ครูที่ไม่ได้รับการฝึกจิตลักษณะและทักษะทางพฤติกรรมศาสตร์ ไม่ได้รับการฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์และมีความพร้อมทางจิตลักษณะน้อย และจากรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การฝึกอบรมจิตและทักษะแก่การตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการค้าและทัศนคติสุขภาพบุตรก่อนวัยเรียนของบรรณารักษ์ อิศวกุล (2551: 39, 57) โดยใช้แบบวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมการค้าและทัศนคติสุขภาพบุตรก่อนวัยเรียนซึ่งหมายถึง ปริมาณความรู้สึกรักใคร่พอใจและความพร้อมของผู้ตอบที่จะส่งเสริมหรือสนับสนุนบุตร มองเห็นประโยชน์มากโทษน้อยของการมีพฤติกรรมการค้าและทัศนคติสุขภาพบุตรก่อนวัยเรียน หรือความรู้สึกพอใจ และความมุ่งกระทำพฤติกรรมการค้าและทัศนคติสุขภาพของบุตร พบว่า การที่มารดามีเจตคติที่ดีส่งผลถึงการเอาใจใส่ดูแลทัศนคติสุขภาพบุตรก่อนวัยเรียนด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยขึ้นใหม่ภายใต้องค์ประกอบของการเห็นประโยชน์และโทษ ความรู้สึกรักใคร่พอใจ ไม่พอใจ และความพร้อมที่จะกระทำของผู้ตอบที่จะส่งเสริมหรือสนับสนุน โดยแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ หมายถึง การเห็นประโยชน์หรือโทษ ความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ และความตั้งใจในลักษณะยินดี หรือพยายามหลีกเลี่ยงของครูปฐมวัยที่จะแสดงพฤติกรรมสันติต่อเด็กและเพื่อนร่วมงาน มีจำนวนข้อคำถามรวม 51 ข้อ ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความและมาตราประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” คะแนนเท่ากับ 6 คะแนน ลดลงมาตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” เท่ากับ 1

คะแนน ถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติสูง สำหรับผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติต่ำ สำหรับค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบวัดนี้ เท่ากับ .92 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่อยู่ในระดับสูง

3. ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม

3.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Psychoanalytic Theory)

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Psychoanalytic Theory) เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญของพัฒนาการในวัยเด็กซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ และเขาเชื่อว่าบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมของมนุษย์มาจาก (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2551: 25-27)

1. พลังสัญชาตญาณ (Instinctual Drive or Instinct or Drive) เป็นพลังกระตุ้นให้ มนุษย์เกิดความต้องการที่จะกระทำเพื่อลดแรงกระตุ้นหรือสนองตอบความต้องการเพื่อให้เกิดความ พึงพอใจ ได้แก่ สัญชาตญาณเพื่อการดำรงชีวิต (Life instinct) และสัญชาตญาณเพื่อความตาย (Death instinct) สัญชาตญาณเพื่อการดำรงชีวิต เป็นแรงขับที่มีมาตั้งแต่เกิด เช่น ความหิวความกระหาย แรงขับด้านทางเพศ รวมถึงความพึงพอใจที่มนุษย์ได้รับจากกิจกรรมทางกาย เช่น กิจกรรมทางปาก (กิน พูด ฯลฯ) กิจกรรมการขับถ่าย กิจกรรมความสนใจในเพศของตนและต่างเพศ เป็นต้น สำหรับสัญชาตญาณเพื่อความตาย ฟรอยด์อธิบายว่า ในส่วนลึกของจิตใต้สำนึกมนุษย์ตระหนักดีว่าเป้าหมายสุดท้ายของชีวิตคือความตาย ลักษณะเด่นของสัญชาตญาณนี้คือแรงกระตุ้นให้ก้าวร้าว ทำลาย เป็นความจริงที่มนุษย์บางครั้งก้าวร้าวต่อตนเอง เช่น ทำตัวเองให้เจ็บปวด หรือยากลำบาก และทำต่อผู้อื่น เช่น รังแก ช่มเหิง วางอำนาจ

ดังนั้นพลังสัญชาตญาณเป็นพลังที่กระตุ้นให้มนุษย์ประกอบพฤติกรรมต่าง ๆ นานา พลังนี้มีอิทธิพลเหนือสติปัญญา มนุษย์โดยทั่วไปใช้ความรู้สึกมากกว่าเหตุผลในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. โครงสร้างบุคลิกภาพ ประกอบด้วยพลัง 3 ประการ คือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และ ซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego) ดังนี้ (สุรงค์ โคว์ตระกูล. 2548: 36)

2.1 อิด (Id) เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่ติดตัวเรามาตั้งแต่เกิด แต่เป็นส่วนที่เป็นจิตไร้สำนึก มีหลักการเพื่อให้ได้มาซึ่งการตอบสนองตนเองจนเกิดความพึงพอใจ (Pleasure) โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลตามความเป็นจริงหรือไม่พิจารณาว่าสิ่งใดถูกต้องเหมาะสมในระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม อิด (Id) เป็นพลังงานที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด เมื่อร่างกายถูกกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าทั้งภายนอกหรือสิ่งเร้าภายในตัวเอง ทำให้เกิดความต้องการ อันนำไปสู่ความตึงเครียด อิด (Id) แสดงพฤติกรรมลดความตึงเครียดทันที ในช่วงวัยเด็ก พลังอิด (Id) มีแรงผลักดันสูงมากกว่าพลังอีโก้ (Ego) และ ซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego) หากเด็กถูกควบคุมมากเกินไปไม่ได้รับความพึงพอใจตอบสนองหลายๆ อย่างจะ

ถูกเก็บไว้ในอิด (Id) ซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อพัฒนาการบุคลิกภาพที่สมดุลในภายภาคหน้า เช่น ทำให้คนๆ นั้นเป็นคนอ่อนไหวง่ายต่อคำสรรเสริญ นินทา หรือเป็นคนแสวงหาแต่ความสนุกสำราญจนเกินพอดี เป็นต้น

2.2 อีโก้ (Ego) เป็นส่วนของบุคลิกภาพที่พัฒนามาจากการที่ทารกได้ติดต่อกับหรือมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกเกิดการเรียนรู้และเข้าใจ พัฒนาความคิดและการรับรู้อย่างมีสติ ตามข้อเท็จจริง โดยการใช้เหตุผล เพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย แสวงหาวิธีการเพื่อตอบสนองความต้องการอย่างถูกต้องเหมาะสมไม่เอาแต่ใจหรือเข้าข้างตนเอง ตัวอย่างของพลัง อิด (Id) เช่น เมื่อหิว อีโก้ (Ego) จะใช้เหตุผลตรึงตรองว่า จะบำบัดความหิวด้วยวิธีใดตามสภาพแวดล้อม เช่น ไปหาอาหารรับประทานด้วยการไปซื้ออาหาร หรือทำอาหารเอง ฯลฯ บุคคลที่มีบุคลิกภาพปกติ คือ บุคคลที่อีโก้ (Ego) สามารถปรับตัวให้เกิดสมดุลระหว่างความต้องการของ อิด (Id) โลกภายนอก และซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) พฤติกรรมการแปรพลังงานที่อีโก้ (Ego) ใช้เป็นไปตามกฎความเป็นจริง (Reality Principle)

ดังนั้นกฎกระบวนการสำคัญของอีโก้ (Ego) คือ การรู้จักหาวิธีตอบสนองอย่างมีเหตุผลด้วยกระบวนการคิดการรับรู้พิจารณาตัดสินใจโดยหลีกเลี่ยงจากการปะทะชน หรือตอบโต้ด้วยความก้าวร้าวรุนแรง โดยที่บุคคลต้องได้รับการฝึกหัดด้วยการใช้เหตุผลและได้รับการตอบสนองในทางที่ถูกต้องตามความเป็นจริง

2.3 ซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) เป็นส่วนของบุคลิกภาพที่เกิดขึ้นในระยะที่ 3 ของขั้นแสวงหาความสุขจากอวัยวะเพศ (Phallic Stage) เป็นส่วนของบุคลิกภาพที่ตั้งมาตรฐานของพฤติกรรมให้แต่ละบุคคลโดยได้รับค่านิยมและมาตรฐานจริยธรรมของบิดามารดาเป็นของตน โดยตั้งเป็นมาตรฐานความประพฤติ มาตรฐานนี้จะเป็นเสียงแทนบิดามารดาบอกว่าจะอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ มาตรฐานของพฤติกรรมโดยมากได้มาจากกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่พ่อแม่สอนและมักจะเป็นมาตรฐานจริยธรรมและค่านิยมต่างๆ ของพ่อแม่ ฟรอยด์กล่าวว่า เป็นผลของการปรับของปมวิกฤติ (Oedipus Complex) ในเด็กชาย และปมวิกฤติ (Electra Complex) ในเด็กหญิง ซึ่งนอกจากทำให้เด็กชายเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ชายจากบิดา และเด็กหญิงเลียนแบบพฤติกรรมของผู้หญิงจากมารดาแล้วยังยึดถือหลักจริยธรรมค่านิยมของบิดามารดาเป็นมาตรฐานของพฤติกรรมด้วย

องค์ประกอบของซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) ประกอบด้วยความรู้สึกนึกคิดสองส่วน คือ มโนธรรม (Conscience) และอุดมคติของอีโก้ (Ego Ideal) (นวลละอ อสุภาผล. 2527: 35) มโนธรรม (Conscience) คือ หิริโอตตัปปะ หมายถึง ความละอายชั่วกลัวบาป เป็นส่วนหนึ่งของซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) ที่คอยบอกเราให้หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาหรือไม่ควรทำ และเมื่อบุคคลเกิดความต้องการที่จะทำในสิ่งนั้นอย่างรุนแรงก็จะลงโทษบุคคลนั้นด้วยความรู้สึกผิด (Guilt) สำหรับอุดมคติของอีโก้ (Ego Ideal) เป็นส่วนประกอบของความคาดหวังที่ดีงาม (Positive aspiration) เป็น

ความปรารถนาที่จะเป็นซึ่งสนับสนุนให้มีความประพฤติดี ตัวอย่างมโนธรรม(Conscience) มักจะเกิดจากการชู้ว่าจะทำโทษ เช่น ถ้าทำอย่างนั้นเป็นเด็กไม่ดี ควรจะละอายแก่ใจที่จะประพฤติเช่นนั้น ส่วนอุดมคติของอีโก้ (Ego Ideal) มักจะเกิดจากการให้แรงเสริมบวกหรือการยอมรับ เช่น แม่รักหนูเพราะหนูเป็นเด็กดี

ดังที่ได้กล่าวมานี้จะเห็นว่า บทบาทสำคัญของโครงสร้างบุคลิกภาพประกอบด้วยพลังทั้งสามซึ่งอยู่ภายใน โดยทำงานอย่างประสานสัมพันธ์กันดีหรือขัดแย้งกัน บุคคลจะมีพัฒนาการของบุคลิกภาพแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะการปะทะสังสรรค์ของพลังทั้งสามและการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกด้วยการอบรมเลี้ยงดู การเป็นตัวแทนของบิดามารดา การให้เหตุผลการยอมรับในคุณธรรมจริยธรรมความจริงที่ปรากฏ ที่หล่อหลอมความคิดเข้าไปสู่จิตสำนึกในการแสดงพฤติกรรมของบุคคลต่างๆ

3. ขั้นตอนการพัฒนาบุคลิกภาพ ฟรอยด์กล่าวว่า บุคคลแสวงหาความสุขความพอใจจากส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ไวต่อความรู้สึก และได้เรียกส่วนนี้ว่า อีโรจีเนียส โซน (Erogenous Zones) แบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้ คือ ส่วนปาก (Oral) ส่วนทวารหนัก (Anal) และส่วนทางอวัยวะสืบพันธุ์ (Genital Orggan) ความพึงพอใจในส่วนต่างๆ ของร่างกายนี้เป็นไปตามวัย พัฒนาไปเป็นขั้นตอนตามลำดับ เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยผู้ใหญ่ เรียกว่า ขั้นตอนพัฒนาการทางจิตเพศ (Psychosexual Developmental Stage) โดยบุคคลใดพัฒนาไปตามขั้นตอนดังกล่าวด้วยดี ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ หากไม่เป็นไปตามดังกล่าวก็จะเกิดสภาวะ “ติดขัดอยู่” (Fixation) อาจเป็นการติดขัดอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่งหรือหลายขั้นก็ได้ ผู้ใดติดขัดอยู่ในวัยใดขั้นใด ก็จะต้องยังคงแสวงหาความพอใจในขั้นที่ติดขัดอยู่ต่อไป แม้ว่าจะผ่านวัยนั้นๆ ที่เป็นไปตามขั้นตอนมาแล้วสภาวะ “ติดขัดอยู่” (Fixation) มีผลต่อพัฒนาการด้านบุคลิกภาพในแง่ลบ แต่บุคคลสามารถเปลี่ยนพลังนี้ให้เป็นบวกได้ หากเขารู้จักปรับตัว ฟรอยด์แบ่งขั้นพัฒนาการทางจิตเพศ (Psychosexual Developmental Stage) ออกเป็น 5 ขั้น คือ (สรวงศ์ โค้วตระกูล. 2548: 33 - 36)

3.1 ขั้นปาก (Oral Stage) ช่วงอายุโดยประมาณตั้งแต่คลอดจนถึง 18 เดือน ทารกมีความสุข พึงพอใจอยู่ที่ช่องปาก เช่นดูด กัด เคี้ยว ผู้ที่มีพัฒนาการขั้นนี้ไม่สมบูรณ์ในช่วงวัยนี้ เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็ยังคงชอบแสวงหาความสุขด้วยปาก เช่น ชอบกินจุบจิบ พูดคุย เคี้ยวหมากฝรั่ง นินทา สูบบุหรี่ เป็นต้น

3.2 ขั้นทวารหนัก (Anal Stage) ช่วงอายุตั้งแต่ 18 เดือนถึง 3 ปี ทารกมีความสุขโดยทำกิจกรรมที่ใช้ทวารหนัก (ขับถ่ายหรือไม่ขับถ่าย) หากช่วงเวลานี้มีพัฒนาการไม่สมบูรณ์ ทารกนั้นจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพเจ้าระเบียบ จู้จี้พิถีพิถัน รักความสะอาดอย่างมาก

3.3 ขั้นอวัยวะเพศ (Phallic Stage) ช่วงอายุตั้งแต่ 3 - 6 ปี เด็กมีความพึงพอใจทำกิจกรรมเนื่องด้วยอวัยวะเพศ เช่น เล่นกับอวัยวะเพศของตน ซึ่งเป็นการเล่นขั้นหนึ่งในการพัฒนาตาม

ธรรมชาติ เมื่ออายุผ่านพ้นไปแล้ว เด็กจะเลิกเล่น การกระทำเช่นนี้ยังผลให้เกิดการสำนึกถึงเพศของตนอย่างลึกซึ้งว่าเป็นหญิง หรือชาย ต่อไปก็เลียนแบบบทบาททางเพศ คือเด็กเลียนแบบผู้ใหญ่เพศเดียวกับตน ซึ่งตนรู้สึกรัก โกลีซิดสนิทสนม เป็นยุคที่เด็กชาย “ติดแม่ เอาอย่างพ่อ” และเด็กหญิง “ติดพ่อ เอาอย่างแม่” ซึ่งฟรอยด์เชื่อว่า เป็นช่วงเวลาวิกฤต (Critical Period) เด็กหญิงเด็กชายที่ละเลยการเลียนแบบให้ถูกเพศระยะนี้ จะโตเป็นหญิงสาว ชายหนุ่มที่นิยมบทบาททางเพศตรงข้ามกับเพศทางกายจริงของตน ฟรอยด์ยังเชื่อว่า การรู้จักผูกพันกับเพศตรงข้ามมีต้นกำเนิดในช่วงเวลานี้เช่นกัน และเขายังอธิบายปมเอดิปัสไว้อย่างละเอียดว่า พัฒนาขึ้นในระยะเวลาที่ พร้อมๆ กับการเลียนแบบบทบาททางเพศ เด็กเริ่มพัฒนาความก้าวร้าว อยากเป็นตัวของตัวเอง และเริ่มแสวงหาอัตลักษณ์แห่งตน (Self Identity)

3.4 ชั้นแฝง (Latency Stage) ช่วงอายุ 6 -12 ปี แสวงหาความสุขจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นระยะเวลาพักพัฒนาทักษะใหม่ (Plateau) เด็กเริ่มพัฒนาชีวิตสังคมนอกครอบครัว แสวงหาความพึงพอใจจากการติดต่อกับผู้คนรอบตัวและเพื่อนร่วมวัย

3.5 ชั้นสนใจเพศตรงข้าม (Genital Stage) ช่วงอายุ 12 – 20 ปี เด็กทั้งสองเพศมีความพอใจคบหาสมาคม รักใคร่ผูกพันกับเพื่อนต่างเพศ ขณะเดียวกันก็พยายามประพฤติดนให้สมบทบาททางเพศ โดยเลียนแบบคนเพศเดียวกันที่ตัวนิยมเห็นชัดเจนว่า เด็กคนไหนแสดงบทบาททางเพศผิดปกติ เช่น แสดงบทบาททางเพศตรงข้ามกับเพศจริงของตน เด็กที่ไม่มีเยื่อใยต้องใจบุคคลต่างเพศ หรือเป็นเด็กที่เลียนแบบบทบาททางเพศจากต้นแบบที่ผิด

ฟรอยด์เห็นว่า เมื่อเด็กพัฒนามาถึงขั้นนี้แล้ว มิได้หมายความว่าเลิกแสวงหาความสุขจากส่วนต่างๆ ของร่างกาย แต่ลดความติดใจและความเข้มข้นลง ผู้ที่พัฒนาตามขั้นไม่สมบูรณ์จะเกิดภาวะติดข้องอยู่ (Fixation) ซึ่งอาจเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมแอบแฝงรูปแบบต่างๆ หรือเปลี่ยนเป็นรูปแบบอย่างอื่นทางอ้อม แต่แรงจูงใจที่เป็นพื้นฐานคือภาวะติดข้องอยู่นั่นเอง

4. กลไกป้องกันตัวของอีโก้ (Ego) (Defense Mechanism)

ฟรอยด์อธิบายว่า มนุษย์ไม่สามารถหลบหลีกความกังวลและความเครียดที่เกิดจากกระบวนการเป็นไปทางกาย ความคับข้องใจ (Frustrations) ความขัดแย้ง (Conflicts) ความกระทบกระเทือนขวัญ (Threats) ภาวะบีบเหล่านี้บีบคั้นจิตใจ มนุษย์ไม่เพียงปรารถนาจึงพยายามหาทางผ่อนคลาย ดังนั้นอีโก้ (Ego) จึงแสวงหาวิธีลดภาวะไม่พึงปรารถนาเหล่านี้โดยวิธีการที่เรียกว่า “กลไกป้องกันตัว” ซึ่งเป็นการปฏิเสธ หรือปิดบังอำพรางความเป็นจริง เป็นกลไกทางจิตไร้สำนึก มากกว่าทางจิตสำนึก กลไกป้องกันตัวของอีโก้ (Ego) มีประเภทต่างๆ ดังนี้

4.1 การเก็บกด (Repression) การเก็บกดความไม่พอใจต่างๆ ไว้ในระดับจิตใต้สำนึก คนที่โกรธเพื่อนอย่างรุนแรงอาจจำชื่อเพื่อนคนนั้นไม่ได้ หรือนึกหน้าไม่ออก บางครั้งการเก็บกดอาจแสดงออกในรูปสลับที่ (Displacement) เช่น เด็กผู้ชายที่เก็บกดความก้าวร้าวต่อพ่อ แล้วไประบายความ

ก้าวร้าวต่อเพื่อนชาย ซึ่งการเก็บกดเป็นกลไกทางจิตที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วแก้ยากมาก เพราะว่าเขาได้กดความเครียดที่เกิดจากความกลัวนั้นไว้ในจิตใต้สำนึกเป็นเวลานาน

4.2 การทำตนให้เหมือน (Identification) คือ การเลือกบุคคลบางคนเป็นแบบเพื่อทำตาม ซึ่งคนไม่ลอกทุกอย่างทุกอย่างจากบุคคลที่เขายึดเป็นแบบ เขาคัดเลือกเอาแต่ลักษณะบุคลิกภาพที่เขาต้องการ ตั้งแต่เป็นเด็กจนกว่าบุคลิกภาพของตัวเองจะลงตัว สัมพันธ์มากมายในหลายช่วงตอนของชีวิต

4.3 การทดแทน (Displacement) ได้แก่การหยิบยกเอาสิ่งหนึ่งมาทดแทนสิ่งที่ปรารถนาแล้วไม่สมหวังตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยไปจนถึงเรื่องใหญ่ การรู้จักทดแทนนี้ทำให้เรามีวิวัฒนาการทางอารยธรรม และทำให้มนุษย์มีลักษณะบุคลิกภาพเป็นไปในด้านต่างๆ เช่นความสนใจ ค่านิยม คติความชอบ ฯลฯ กลวิธาน Displacement ที่มีค่ามาก คือการชดเชย (Sublimation)

4.4 การซัดทอดโทษผู้อื่น สิ่งอื่น (Projection) เกิดจากแรงกดดันของ Neurotic Anxiety และ Moral Anxiety เช่น ผู้ใหญ่เดินซุ่มซ่ามเตะกระโถนกลับโทษว่าเด็กวางกระโถนไม่ถูกที่

4.5 การแสดงปฏิกิริยาแกล้งทำ (Reaction Formation) ผู้ที่มีความรู้สึกอย่างหนึ่ง แต่ไม่กล้าแสดงออกตรงไปตรงมา (ปากอย่างใจอย่าง) การแสดงปฏิกิริยาแกล้งทำนี้ เมื่อแสดงบ่อยๆ จะกลายเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของบุคคล พฤติกรรมเสแสร้งนี้ในชีวิตประจำวันบุคคลอาจใช้เพื่อแก้ปัญหาชีวิตเป็นครั้งคราว แต่หากบุคคลได้ใช้กลวิธานนี้มากและรุนแรงแล้ว เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพที่อ่อนแอเพราะบุคคลนั้นอยู่ในโลกของการหลอกหลวงตนเอง และหลอกผู้อื่น สภาพเช่นนี้เป็นภัยต่อสุขภาพจิตเป็นอย่างยิ่ง

4.6 การชะงักงันของพัฒนาการ (Fixation) มนุษย์เรานั้นย่อมมีพัฒนาการจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งตลอดเวลาตามวัย แต่บางคนไม่ต้องการพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งไปสมตามวัย เพราะกลัวว่าถ้าหากมีพัฒนาการก้าวหน้าไปแล้ว ตนเองจะสูญเสียความมั่นคงทางจิตใจ เช่น กรณีที่เป็นผู้ใหญ่แล้วแต่ยังมีพฤติกรรมเหมือนเด็กไม่รู้จักโต ก็เป็นการใช้กลไกแบบนี้

4.7 การถดถอยสู่วัยที่ผ่านมา (Regression) ในบางครั้งบางคราว บุคคลใช้กลวิธานแบบแสดงพฤติกรรมในวัยที่ผ่านมาแล้วอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด เพื่อเรียกร้องความสนใจ

กลไกป้องกันตัวทุกประเภท ทั้งคนปกติและผิดปกติใช้เพื่อผ่อนคลายความหวาดกังวล ความตึงเครียด และความไม่มั่นใจโดยประการต่างๆ ความแตกต่างของพฤติกรรมปกติและผิดปกติอยู่ที่ความรุนแรงของการใช้กลไกนั้นว่ามีมากน้อยเพียงไร การที่บุคคลมีบุคลิกภาพที่ดี คือการประสมประสานการได้รับความพอใจ ตอบสนองแรงกระตุ้นจากส่วนต่างๆ ของร่างกายเหล่านั้น ฟรอยด์ยืนยันว่า บุคลิกภาพของมนุษย์ถูกกำหนดโดยพลังที่เรียกว่า “สัญชาติญาณ” (instincts) หรือ “แรงขับ” (drives) และเชื่อในการมีอยู่ของสัญชาติญาณแห่งความตาย (death instinct) หรือความปรารถนาใน

ความตาย ที่มุ่งไปยังภายนอก เช่น ความก้าวร้าว หรือมุ่งเข้าสู่ภายใน เช่น พฤติกรรมที่ทำลายตัวเอง สิ่งที่สำคัญต่อการสร้างทฤษฎีได้ครอบคลุมในเรื่องโครงสร้างของจิต (psyche structure) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกคือ อิด (id) ซึ่งทำงานในระดับจิตไร้สำนึก เกี่ยวข้องกับการตอบสนองของความต้องการในความปลอดภัยขั้นพื้นฐานและการปกป้องตัวเอง (self-preservation) ทำงานโดยเกี่ยวข้องกับหลักแห่งความปรารถนา (pleasure principle) และอยู่นอกขอบเขตของกฎเกณฑ์ทางสังคมและข้อกำหนดทางศีลธรรม ส่วนต่อมาคือ อีโก (ego) เป็นส่วนที่ทำหน้าที่ตัดสินใจซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุผล อีโกควบคุมพลังของอิดและนำมันเข้าสู่แนวทางของหลักแห่งความจริง (reality principle) และนำพลังของอิดไปสู่พฤติกรรมที่สามารถยอมรับได้ และส่วนสุดท้ายคือ ซุปเปอร์ อีโก (super ego) เป็นส่วนที่ได้รับการอบรมแล้วรู้จักรับผิดชอบ รู้จักควบคุมอารมณ์และความรู้สึก หรือการนำศีลธรรมมาควบคุมการตัดสินใจ ซึ่งการพัฒนาศีลธรรมเกิดขึ้นในวัยเด็ก ซุปเปอร์ อีโก คอยสอดส่องและตรวจสอบอีโก ปรับเปลี่ยนค่านิยมภายนอกให้เข้าสู่ภายในบุคคล เป็นกฎแห่งการควบคุมตัวเองซึ่งใช้ในการต่อต้านอิด ฟรอยด์มองพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลว่าเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนของจิตทั้งสิ้น

แก่นของโครงสร้างทางจิตของฟรอยด์ คือ การเก็บกดความต้องการทางสัญชาตญาณที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ในกระบวนการของจิตไร้สำนึก การเก็บกดเกิดขึ้นผ่านชุดของกลไกป้องกันตัวเอง (defense mechanisms) ฟรอยด์เป็นผู้ตั้งชื่อกลไกหลักๆ เหล่านี้ เช่น การปฏิเสธ (denial) คือ การไม่สามารถยอมรับสิ่งที่ทำให้เกิดความวิตกกังวล การหาเหตุผลให้กับตัวเอง (rationalization) คือ การอธิบายการกระทำของตนเองโดยจุดมุ่งหมายที่สามารถยอมรับได้ การแทนที่ (displacement) คือ การเปลี่ยนแปลงความรู้สึกที่เก็บกดไว้ไปสู่ความรู้สึกที่สามารถยอมรับได้ การซัดโทษ (projection) คือ การถ่ายเทความปรารถนาที่ไม่สามารถยอมรับได้ของตนเองไปยังบุคคลอื่น และการชดเชย (sublimation) คือการเปลี่ยนความปรารถนาทางสัญชาตญาณที่ไม่สามารถยอมรับได้ของตนเองไปเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่สามารถยอมรับได้

สรุปได้ว่า ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ เน้นความสำคัญของการที่บุคคลรับรู้ตัวเอง ตลอดเวลาว่า กำลังนึกคิดอย่างไร สิ่งแวดล้อมที่ห้อมล้อมตนอยู่ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตเป็นการรับรู้โดยทั่วไปของมนุษย์ (man's perception) แม้ว่าฟรอยด์ จะให้ความสำคัญแก่จิตไร้สำนึกแต่อย่างไรก็ตาม ฟรอยด์ถือว่า สิ่งที่ควบคุมการกระทำส่วนใหญ่อยู่ในระดับรู้ตัวหรือระดับจิตสำนึกเพราะพฤติกรรมส่วนใหญ่ของคนแสดงออกมาโดยเจตนาและมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสนองความต้องการที่เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม การได้รับการยอมรับ การแสดงออกอย่างรู้จักกาลเทศะ รู้จักใช้เหตุผล ดังนั้นการแสดงออกจึงประกอบด้วยความคิด ความจำ การแยกแยะวิเคราะห์ความแตกต่าง การตัดสินใจ การสรุปกฎเกณฑ์

3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน (Psychosocial Development Theory)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน (Psychosocial Development Theory) (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2541: 1-12; อ้างอิงจาก Erikson, 1968) เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงการเกิดและการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม อีริกสันได้เสนอจิตลักษณะที่สำคัญในมนุษย์ คือ เอกลักษณ์แห่งตน (ego identity) ตามทฤษฎีเอกลักษณ์แห่งตน (แนวคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง) เป็นจิตลักษณะของบุคคลแต่ละคนซึ่งใช้เวลาในการพัฒนาตั้งแต่วัยแรกเกิด วัยเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ใช้เวลา 15-20 ปีแรกของชีวิต บุคคลจะบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนในด้านต่างๆ เช่น ด้านบทบาทประจำเพศ ด้านศาสนา ด้านการงาน ฯลฯ ในปริมาณที่แตกต่างกันส่วนอีก 50 ปีหลังของชีวิตของแต่ละคน เป็นการนำเอกลักษณ์แห่งตนมาใช้ในประจักษ์วิถีชีวิตตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าก่อประโยชน์หรือทำร้าย (โดยวจา การกระทำหรือจิตคิดร้าย) ผู้อื่นจนเป็นโทษแก่สังคมในปริมาณต่างๆ

การบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนได้รับการถ่ายทอดผ่านการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความอบอุ่น การอบรมสั่งสอนความประพฤติจากครอบครัว และ ครูปฐมวัยเป็นบุคคลสำคัญที่สุตรงจากพ่อแม่ที่จะถ่ายทอดการดูแลเอาใจใส่หล่อหลอมด้วยความรัก ความเมตตา สอนให้เด็ก ๆ ได้ปฏิบัติ ในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและได้ฝึกช่วยเหลือตนเอง การพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนให้เกิดความสมดุลของการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจนกลายเป็นบุคลิกภาพของบุคคลเป็นประสบการณ์ที่ได้รับต่อเนื่องตั้งแต่แรกเกิดถึงวัยชรา การที่บุคคลจะปรับสมดุลได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการคือ 1) การเปลี่ยนแปลงทางสรีระในแต่ละช่วงวัยตั้งแต่วัยทารกเป็นเด็ก วัยรุ่นเป็นผู้ใหญ่จนกลายเป็นวัยชรา ทำให้บุคคลมีวุฒิภาวะ มีความสามารถ ความต้องการ ที่แตกต่างกันไปตามช่วงวัย 2) การปฏิสัมพันธ์กับสังคม โดยคนรอบๆ ตัวที่มีข้อเรียกร้อง ข้อกำหนดที่คาดหวังคนในแต่ละช่วงวัยต้องตอบสนอง ปฏิบัติ รับผิดชอบในเรื่องที่แตกต่างกันไปตามอายุ 3) ปริมาณการปรับตัวของบุคคลในแต่ละช่วงวัยมีมากน้อยเพียงใด ก็จะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงปัจจุบันได้มากหรือน้อยตามไปด้วย ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลสำคัญต่อการสร้างรูปแบบการพัฒนบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล อีริกสันได้แบ่งพัฒนาการของแต่ละช่วงวัยออกเป็น 8 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความไว้วางใจ-ไม่ไว้วางใจขั้นพื้นฐาน (Basic Trust vs. Distrust) (อายุ 0-1½ ขวบ)

ระยะนี้เป็นระยะวัยทารกแรกเกิดจนถึง 1½ ขวบ มารดาหรือผู้เลี้ยงดูมีบทบาทสำคัญมากต่อเด็กถ้ามารดามีอารมณ์และเจตคติที่ดีและปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก ยอมรับ ดูแลให้เด็กได้รับความสุขสบายทางกาย ด้วยการให้นมและอาหาร ดูแลเปลี่ยนผ้าอ้อมที่สะอาดและทำให้การสัมผัสอ่อนโยนนุ่มนวล และการห่อหุ้มก่อนนอนที่อบอุ่นใกล้ชิด เมื่อปฏิบัติต่อเด็กได้อย่างเหมาะสมจะทำให้เด็กรู้สึกมั่นคงปลอดภัยไว้วางใจผู้เลี้ยงดู และมีความพร้อมที่จะไว้วางใจโลก เด็กจะมีความพร้อมที่จะพบ

ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของตนคู่กับมารดาที่ให้อำนาจและความมั่นใจแก่เด็ก ซึ่งเป็นการวางรากฐานของการที่จะช่วยให้เด็กต่อสู้และผ่านพ้นวิกฤตการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของร่างกายตามมา ในทางตรงข้ามถ้ามารดาที่มีความวิตกกังวล หวาดกลัวมีความตึงเครียดหรือไม่พอใจจะถ่ายทอดความรู้สึกต่างๆ ไปที่เด็ก ทารกจะรับรู้จากการปฏิบัติ ทำที่ การสัมผัสของผู้เลี้ยงดู เด็กจะรู้สึก รู้สึกไม่สบายกาย และใจ หวาดกลัวและหวาดระแวงไม่ไว้วางใจผู้เลี้ยงดูตน เด็กจะกลัวสิ่งที่ไม่รู้และเด็กจะเป็นคนจู้จี้เอาใจยาก ปรับตัวไม่ได้มากเท่าที่ควรในการจะรับความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย

ขั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเอง-ความสงสัยอับอาย (Autonomy vs. Shame and Doubt)

(อายุ 1½ -3 ขวบ)

เด็กในช่วงนี้เป็นระยะอยู่ในวัยทารกตอนปลาย ทารกเริ่มรู้จักหัดควบคุมตนเองในการใช้กล้ามเนื้อ ประสาทสัมผัส มีความกระหายใคร่รู้จักสิ่งแวดล้อมรอบตัว และพากเพียรที่จะเป็นตัวของตัวเอง ทำอะไรด้วยตนเอง (autonomy) ทารกจึงซุกซนอยู่ไม่สุข ทารกที่ผู้เลี้ยงดูปล่อยให้เขาได้ทำอะไรตั้งใจปรารถนา โดยไม่เกินไปเลยเกินไปจะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง แต่ถ้าทารกถูกควบคุมมากเกินไป ก็จะเกิดความรู้สึกละอายใจและไม่แน่ใจตนเอง ความรู้สึกทั้งสองประการ (ละอายใจและไม่แน่ใจ) ถ้ามีมากจะทำให้ทารกผู้นั้นพัฒนาบุคลิกภาพที่ชอบทำอะไรแอบๆ ซ่อนๆ ปิดบัง จะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ชอบทำอะไรลับๆ ไม่เปิดเผย ชอบพูดปิด แต่ทารกที่มีความเป็นตัวของตัวเองมากเกินไป ก็อาจเกิดนิสัยเป็นคนเข้าคนยาก ไม่ยอมเคารพกฎระเบียบของสังคม ชอบทำอะไรแผลงๆ ต่อต้านสังคม ความพอดีระหว่างความเป็นตัวของตัวเองกับความละอายใจและไม่แน่ใจ ทำให้เขาพัฒนานิสัยรู้จักควบคุมตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเองตามความเหมาะสม มีความตั้งใจมั่นในการกระทำกิจต่างๆ รู้จักตัดสินใจด้วยตนเองว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรดีอะไรชั่ว อะไรเหมาะสมอะไรควร เหล่านี้เป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนาในโครงสร้างบุคลิกภาพอันมั่นคง

ขั้นที่ 3 ความริเริ่ม - ความรู้สึกผิด (Initiative vs. Guilt) (อายุ 3-6 ปี)

เป็นระยะวัยเด็กตอนต้น เด็กมีความสามารถทางกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส พึ่งตนเองได้ดีในการเคลื่อนไหว หยิบฉวย เดิน เริ่มพูดภาษาสื่อความได้และเข้าใจภาษาพูดซึ่งเป็นภาษาแม่ด้วยดี สมรรถภาพทางกายและจิตใจเริ่มทำงานร่วมประสานกัน ชีวิตประจำวันของเด็กเป็นไปอย่างมีความมุ่งหมายและตัดสินใจเด็ดเดี่ยวมั่นคงกว่าเดิม เด็กอยากเรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัว รู้จักใช้ความคิดฝัน และมีความคิดสร้างสรรค์ ชอบเล่นการเป็นเกมต่างๆ และชอบของเล่นทุกชนิด เด็กที่ถูกสกัดกั้นความคิดฝัน หรือห้ามไม่ให้สำรวจตรวจตราสิ่งต่างๆ หรือห้ามไม่ให้เล่น เด็กที่บิดามารดาทะนุถนอมมากเกินไป เด็กที่ต้องอยู่ในกรอบของกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เด็กที่ถูกทำโทษมากเกินไป ถูกห้ามด้วยคำสั่งห้าม “อย่าทำ” “อย่าเล่น” “อย่ายุ่ง” ฯลฯ บ่อยๆ ครั้ง จะเกิดความรู้สึกผิดและกลัวการถูกลงโทษ จนอาจพัฒนาบุคลิกภาพแบบรู้สึกผิด (guilt personality) หรือเป็นคนชอบหลีกหนีความจริง โดยใช้ความคิดฝัน (Fantasy) หรืออาจชอบแสดงความก้าวร้าวอวดดีเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนปรารถนา ความ

พอใจระหว่างความคิดริเริ่มและความรู้สึกผิดจะทำให้เด็กพัฒนาคุณสมบัติเป็นคนชอบสร้างสรรค์ รู้จักคิดหาวิธีแก้ไขปรับปรุงกิจการต่างๆ ที่ต้องกระทำและเป็นคนกล้าเผชิญความเป็นจริงของตนเองและของชีวิต

ขั้นที่ 4 ความขยันขันแข็ง – การมีปมด้อย (Industry vs. Inferiority) (อายุ 6-13 ปี)

เป็นระยะวัยเด็กตอนปลาย เป็นช่วงเวลาที่เด็กมีความสามารถควบคุมกิจกรรมของตน รู้จักเคารพระเบียบวินัยของบ้านของโรงเรียนและของสังคม เด็กเข้าโรงเรียนและเรียนหนังสืออย่างเป็นทางการ ทำให้เด็กต้องพัฒนาคุณสมบัติเอาจริงเอาจัง เพื่อเป็นการปรับตัวต่อความคาดหวังของครู พ่อแม่และเพื่อน เด็กเลิกเล่นแบบความคิดฝัน เปลี่ยนเป็นการเล่นที่มีกฎเกณฑ์ ของเล่นจริงๆ น้อยลง แต่หันมาเล่นของเล่นกึ่งของจริง เช่น เครื่องไม้เครื่องมือต่างๆ เด็กที่มีครูและพ่อแม่ช่วยเหลือแนะนำการเรียน การเล่น ตั้งความคาดหวังกับเด็กพอสมควร และสามารถให้อภัยเด็กได้ เมื่อเด็กไม่ประพฤติตามความคาดหวัง เด็กจะเกิดกำลังใจมุ่งมั่นที่จะหัดเรียน หัดเล่น และทำกิจกรรมต่างๆ ช่วงนี้เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการฝึกฝนกิจกรรมประเภททักษะต่างๆ ให้แก่เด็กได้ เช่น การร้องรำทำเพลง การกีฬา การดนตรี งานบ้าน และสุขนิสัยต่างๆ เช่น การรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบ ซึ่งจะติดตัวเด็กไปใน ทางกลับกันเด็กที่ไม่มีผู้ใหญ่คอยแนะนำและให้กำลังใจ หรือตั้งความคาดหวังในตัวเด็กเกินความสามารถเฉพาะตัวของเด็ก จะทำให้เด็กรู้สึกว่าตนต่ำต้อยไร้ความสามารถ ความรู้สึกเช่นนี้ถ้ามีมาก ๆ จะก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีปมด้อย ในแง่ใดแง่หนึ่ง ความพอดีระหว่างความเอาใจเอาตนกับความรู้สึกด้วยจะพัฒนาไปสู่ความมีสมรรถภาพที่แท้จริง คือไม่มีความรู้สึกยกตนเอง เก่งตนหลงตนเอง หรือมีความรู้สึกว่าตนต่ำต้อยด้อยค่า จนกลายเป็นคนหยิ่งโหยง ไม่นำพาต่อกิจการใดๆ

ขั้นที่ 5 ความมีเอกลักษณ์หรือความสับสนในเอกลักษณ์

(Identity Achievement vs. Identity Diffusion) (อายุ 13-19 ปี)

ในระยะนี้เป็นระยะวัยรุ่น ในบรรดาขั้นตอนแห่งความขัดแย้งทางสังคม จิตใจของมนุษย์ทั้ง 8 ขั้นตอนนั้น อีริคสันเชื่อว่า ขั้นนี้เป็นช่วงที่ความขัดแย้งมีลักษณะวิกฤติยิ่งกว่าช่วงอื่น เพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ ถ้าหากไม่สามารถแก้ไขภาวะวิกฤติให้ลุล่วงด้วยดี เด็กจะกลายเป็นวัยรุ่นที่มีอัตลักษณ์อันสับสนและกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพสับสนไม่มั่นคง

อีริคสันอธิบายว่า ระยะนี้เด็กกำลังละทิ้งภาพในวัยเด็กของตนเอง เพื่อเข้าถึงภาพของผู้ใหญ่ สภาพเช่นนี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านสัมพันธภาพกับผู้ใหญ่กับเพื่อนร่วมวัย กับเพื่อนต่างเพศ กับสังคมและเกิดความสับสนทางจิตใจอย่างรุนแรง

สภาพทางจิตใจที่สำคัญประการหนึ่งของเด็กวัยรุ่น ได้แก่ การแสวงหาอัตลักษณ์แห่งตนเองเพื่อรู้จักตนเองในแง่มุมต่างๆ เช่น ความชอบ ความสนใจ ความปรารถนาในชีวิต ปรัชญาชีวิต อาชีพที่ตนประสงค์ เพื่อนต่างเพศที่ตนปรารถนาจะคบหรือที่จะเลือกเป็นคู่ชีวิต ความถนัดเฉพาะตน ฯลฯ ในขณะที่เดียวกันเด็กวัยรุ่นก็ต้องผสมผสานลักษณะเฉพาะของตนในแง่มุมต่างๆ ให้เข้ากันได้กับ

ความเป็นจริงของครอบครัว วัฒนธรรม ค่านิยมของสังคม ของกลุ่มเพื่อนร่วมวัย ซึ่งการผสมผสานดังกล่าวมิใช่เรื่องที่จะสามารถทำได้ง่ายตาย

วัยรุ่นที่ไม่รู้จักสมรรถภาพและคุณลักษณะของตนเองจะไม่สามารถประสานอัตลักษณ์ของตนกับโครงสร้างของสังคมได้ จึงมักจะกลายเป็นวัยรุ่นที่หลงตนและสับสน ซึ่งอีริกสันใช้คำว่า Identity crises และ Identity confusions วัยรุ่นเหล่านี้เป็นวัยรุ่นที่ว้าวุ่น ไม่เป็นตัวของตัวเอง เหนงหางอย ขี้กังวล ตัดสินใจไม่ได้ รู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้งอาจกลายเป็นอันธพาล ดิตยาเสพติด ขาดความรับผิดชอบต่อนตนเองและต่อสังคมในรายที่มีความสับสนรุนแรง

การพัฒนาตนที่สมบูรณ์ของเด็กวัยรุ่นเมื่อสิ้นสุดวัยได้แก่ การเห็นตนเองตามความเป็นจริง เช่น เข้าใจจุดด้อย จุดเด่นของตน ปรัชญาชีวิตของตน ความต้องการในชีวิตของตน และสามารถทำใจยอมรับตนอย่างที่มีที่เป็นจริง ๆ

อีริกสันยังได้อธิบายว่า ผู้ที่มีความสมดุลระหว่างการพบตนกับการไม่เข้าใจตนเองจะพัฒนาความรู้สึกจงรักภักดีต่ออุดมคติ ปรัชญาชีวิต กลุ่มบุคคล ชุมชน ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ ในขณะที่เดียวกันความรู้สึกจงรักภักดีก็จะส่งผลให้เด็กคลายความสับสนในตนเอง และช่วยให้เด็กผ่านพ้นช่วงวิกฤติในชีวิตไปได้ด้วยดี

ขั้นที่ 6 ความสนิทชิดใกล้ หรือ ความโดดเดี่ยว (Intimacy vs. Isolation) (อายุ 25-35 ปี)

ช่วงนี้อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เมื่อพ้นวัยรุ่นมาแล้ว บุคคลรู้จักอัตลักษณ์ของตนและพร้อมผสมผสาน อัตลักษณ์ของตนกับบุคคลอื่น บุคคลจะแสวงหาคู่ครองโดยทั้งสองฝ่ายต้องลดความเป็นตัวของตัวเองลงบ้าง หรือต้องเสียสละบางอย่างของตนแก่บุคคลที่ตนรัก มิตรภาพนั้นจึงจะมั่นคงถาวร

อีริกสัน อธิบายว่า ระยะนี้เป็นช่วงที่ชีวิตเพศแบบ “ผู้ใหญ่” เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ในระยะที่ผ่านม้อัตลักษณ์ทางเพศ (Sexual identity) อยู่ในขั้นแสวงรูปแบบสำหรับตนจึงมักเป็นไปในลักษณะฉาบฉวยผิวเผิน ชีวิตเพศและชีวิตคู่ช่วงพ้นวัยรุ่นมาแล้วจะเป็นไปในแง่ของการร่วมแบ่งปันซึ่งกันและกัน มีความเชื่อถือไว้วางใจกันและกัน สำหรับบุคคลที่ไม่มีโอกาสพบชีวิตเพศก็ควรจะต้องมีมิตรอันสนิทสนมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไว้นื้อเชื่อใจ และนับถือซึ่งกันและกัน

อีริกสันกล่าวว่า ผู้ใหญ่ซึ่งไม่สามารถสร้างความรู้สึกสนิทสนมจริงจังกับผู้ใดผู้หนึ่งได้ จะมีความรู้สึกอ้างว้างเดียวดาย ผู้ใหญ่ประเภทนี้ไม่สามารถ “ละตนเพื่อเข้าถึงผู้อื่น” ถ้ามีลักษณะเช่นนี้มากๆ จะก่อให้เกิดปัญหาบุคลิกภาพที่รุนแรงได้ (severe personality problem)

อีริกสันอธิบายว่า ความสมดุลระหว่างความสนิทสนมกับความเปลี่ยวเปลี่ยวนั้น จะพัฒนาคุณสมบัติ “สร้างมิตรและมีความรัก” กับบุคคลอื่นได้ เป็นมิตรใจดีและความรักแบบผู้ใหญ่ซึ่งมีลักษณะเยื่อใยมิตรและความเอื้ออาทรต่อกัน ผู้ใดที่ไม่สามารถพัฒนาความรักแบบผู้ใหญ่ได้จะเป็นคนที่หลงรักเฉพาะตนเอง ซึ่งเรียกว่า Narcissism ซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์

ขั้นที่ 7 การสร้างขยาย หรือ ความล้าถอย (Generativity vs. Stagnation) (อายุ36-59 ปี)

ช่วงเป็นระยะวัยกลางคน จุดเด่นของช่วงวัยกลางคนคือ การแบ่งปัน การเผื่อแผ่ การแนะนำ การสร้างสรรค์ทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของและความรู้ ความคิด ความชำนาญต่างๆ ต่อบุคคลอื่น ต่อโลกและต่อสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบุคคลเยาว์วัยกว่า

อีริคสันกล่าวว่าหากขาดการแบ่งปัน เผื่อแผ่ แนะนำแล้ว ผู้ใหญ่วัยกลางคนจะมีบุคลิกภาพอ่อนแอและมีความสับสนใจในขณะที่คุณสมบัติแห่งรักแท้เกิดในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น คุณสมบัติแห่งความเอาใจ (care) ที่แท้จริงก็เกิดขึ้นแก่บุคคลที่พัฒนาทางบุคลิกภาพมาด้วยดีในช่วงวัยกลางคน บุคคลแสดงความเอาใจได้หลายวิธี เช่น การเลี้ยงดูอบรมให้การศึกษาแก่เยาวชน การสาธิต แนะนำ ความรู้ความชำนาญแก่บุคคลอื่น การให้ปันอนุเคราะห์ส่งเสริมผู้อื่นอย่างจริงใจ คุณสมบัติแห่งความเอาใจเช่นนี้เป็นคุณสมบัติความเป็นมนุษย์ จึงทำให้ผู้กระทำพฤติกรรมแบบนี้มีความรู้สึกปลื้มอímอกอímใจพอใจในตนเอง เห็นตนเองมีค่า มีคนวัยกลางคนที่พะวงเฉพาะตนจะกลายเป็นผู้ที่เห็นแก่ตน เป็นบุคคลที่แสดงอำนาจไม่หยุดยั้ง ซึ่งอีริคสันกล่าวว่า คนเหล่านี้ฉาบอารมณืและบุคลิกภาพของตนอันไม่มั่นคงไว้ด้วยความใฝ่อำนาจอย่างใดอย่างหนึ่ง ความสมดุลระหว่างการบำรุงส่งเสริมผู้อื่นและการพะวงถึงตน ทำให้เกิดผลงานสร้างสรรค์ เป็นมนุษย์ที่มีค่า และความสามารถที่จะอนุเคราะห์บุคคลอื่นๆ ได้เป็นคนวัยกลางคนที่มีความสุข

ขั้นที่ 8 ความภาคภูมิใจในเกียรติของตน หรือ ความสิ้นหวัง (Integrity vs. Despair) (อายุ 60-80 ปี)

ระยะนี้เป็นวัยสูงอายุ อีริคสันอธิบายว่า เมื่อถึงขั้นนี้แล้วบุคคลจะต้องพัฒนาความรู้สึกว่าตนได้กระทำกิจการต่างๆ ที่ควรกระทำเสร็จสิ้นตามหน้าที่ของตนแล้ว เช่น ได้ให้การอบรมเลี้ยงดูผู้เยาว์ ได้แบ่งปันความรู้ ความคิดแก่ผู้ควรได้รับ ได้พบและยอมรับทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวของชีวิตของตนเอง เขามองย้อนหลังไปดูชีวิตด้วยความไม่ยึดมั่นถือมั่นทั้งความสมหวังและผิดหวัง (ปล่อยวาง) สามารถทำใจยอมรับชีวิตของตนเองและผู้อื่นอย่างที่เขาเป็นและความพอใจในชีวิตของตน

ผู้สูงอายุบางคนเมื่อย้อนนึกถึงอดีตอาจรู้สึกอาลัยอาวรณ์หรือยอมรับอดีตไม่ได้ กลัวความตายที่กำลังจะมาถึงคิดว่าเวลาไม่เพียงพอที่จะทำอะไรใหม่ๆ หรือแก้ไขความผิดพลาดในอดีต อีริคสันอธิบายว่า ถ้าผู้สูงอายุคนใดรู้สึกเช่นนั้นมากๆ จะเกิดอาการซึมเศร้าสิ้นหวัง และหลีกเลี่ยงชีวิตความพอใจระหว่างความมั่นคงทางใจและความสิ้นหวัง ทำให้บุคคลเกิดความเฉื่อยฉวยฉลาด รู้เท่าทันโลกและชีวิตซึ่งเป็นสิ่งพึงปรารถนา

สรุปได้ว่าทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริคสัน ได้เน้นพัฒนาการเกี่ยวกับการปรับตัวของบุคคลต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและวุฒิภาวะ และข้อเรียกร้องจากสังคมภายนอกในแต่ละช่วงชีวิต อีริคสันได้ชี้ให้เห็นว่า การปรับตัวในช่วงต้นของชีวิตจะเป็นสาเหตุที่สำคัญของการปรับตัวในช่วงต่อๆ มาจนตลอดชีวิต อีริคสันกล่าวว่า หากบุคคลปรับตัวได้ในขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4 ตั้งแต่วัย

ทารกถึงวัยรุ่น เป็นการรวบรวมสะสมประสบการณ์ในการแก้ปัญหาจากการปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ สมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว เพื่อนๆ ที่โรงเรียนและประสบการณ์ปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก การปรับตัวได้ทำให้บุคคลเกิดการบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนในช่วงวัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ทำให้บุคคลเข้าใจตนเองและสิ่งต่างๆ ที่แวดล้อมด้วยการปรับตัว แสดงพฤติกรรมสมวัยตั้งอยู่ในเหตุผลมีภาวะผู้นำด้วยการนำตนเองให้แก้ปัญหาอุปสรรคอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งการบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนเองเป็นหัวใจของทฤษฎีอันจะนำไปสู่การบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนในด้านต่างๆ เช่น ด้านบทบาทประจำเพศ ด้านศาสนา ด้านการงานความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการเมือง เช่น ยืนหยัดต่อต้านนักการเมืองคดโกง และส่งเสริมการใช้สันติวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้ง เป็นต้น สำหรับพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสันในขั้นที่ 6 ถึงขั้นที่ 8 เป็นการนำเอกลักษณ์แห่งตนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมเมื่อเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว

3.3 ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน (Interpersonal Relationship Theory of Harry Stack Sullivan)

แฮร์รี สแตค ซัลลิแวน (Harry Stack Sullivan) กล่าวว่า “บุคลิกภาพของมนุษย์เป็นผลพวงมาจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคล” และได้อธิบายเพิ่มเติมว่า มนุษย์เราอยู่ภายใต้อิทธิพลของความสัมพันธ์กับผู้อื่นตั้งแต่แรกเกิดออกมาเป็นตัวตนจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต มนุษย์เป็นสัตว์สังคมไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงหรือตัดขาดความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2539ก: 63) ซึ่งจากลักษณะดังกล่าว สัมพันธภาพระหว่างบุคคลจึงเป็นโครงสร้างที่สำคัญของบุคลิกภาพ

3.3.1 โครงสร้างบุคลิกภาพ

ซัลลิแวน (Sullivan) ได้อธิบายว่า โครงสร้างบุคลิกภาพมีหลากหลาย เป็นผลระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อาจเป็นบุคคลที่มีตัวตนจริงๆ หรือบุคคลในความคิดฝัน เช่น ดารานักแสดงหรือบุคคลที่รู้จักจากการอ่าน เช่น นวนิยาย บุคคลในประวัติศาสตร์ ซัลลิแวนกล่าวว่าส่วนต่างๆ ของโครงสร้างบุคลิกภาพมนุษย์ เช่น ความเชื่อ ความใฝ่ฝัน ค่านิยม ความปรารถนาของชีวิต ลักษณะอารมณ์ เจตคติ ฯลฯ ล้วนแล้วแต่ถูกหล่อหลอมมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งสิ้น (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2551ข: 78-81) จากการศึกษาโครงสร้างของบุคลิกภาพ เป็นการศึกษาพบความแตกต่างกันของแต่ละคน ซึ่งสามารถแบ่งได้แบบหยาบๆ 3 ประการคือ

1) กระบวนการปรับเปลี่ยนพลังงาน (Dynamisms) คือ พฤติกรรมที่เป็นความเคยชินในด้านความสัมพันธ์กับคนอื่น เช่น ชอบรับใช้ช่วยเหลือบุคคลอื่น ชอบเอาเปรียบ ชอบบ่นให้ใครๆ เห็นอกเห็นใจ ฯลฯ ศูนย์กลางของกระบวนการปรับเปลี่ยนพลังงาน คือ ระบบตัวตน (Self System) หรือ Self ซึ่งเป็นกระบวนการที่พัฒนามาจากวิธีการป้องกันตนเอง เพื่อให้ความสัมพันธ์กับผู้อื่นดำเนินไปอย่างราบรื่น ความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ทำให้เด็กเรียนรู้ว่าพฤติกรรมไหนที่พ่อแม่พอใจ หรือไม่พอใจ การเรียนรู้ลักษณะนี้จะช่วยให้เด็กตัดสินใจว่า ตนเองเป็นคนดีหรือคนเลวตามคำบอกเล่าของพ่อแม่ ทำให้เด็ก

พัฒนาภาพของตนเอง (Self) การหลีกหนีความจริง เช่น การพูดปด เสแสร้ง ทำมารยา อ้อน ฯลฯ เด็กทำเพื่อผ่อนคลายความกดดันต่างๆ ทางอารมณ์และความคิดของเขา ซึ่งลักษณะดังกล่าวอาจเป็นนิสัยติดตัวเป็นส่วนหนึ่งของ Self และของบุคลิกภาพขึ้นอยู่กับลักษณะความสัมพันธ์ของเด็กกับพ่อแม่

2) กระบวนการสร้างภาพบุคคล (Personifications) คือ มโนภาพของบุคคลวาดเป็นภาพตัวเอง เป็นภาพคนอื่นที่มีสัมพันธ์ภาพกับตัวเอง โดยจะมีความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับความรู้สึก เจตคติและความคิดที่บุคคลมีขึ้น เนื่องจากได้รับประสบการณ์ทางด้านความพึงพอใจและวิตกกังวล และมีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของบุคคลที่เคยได้รับจากบุคคลอ้างอิง และสร้างภาพบุคคลจากประสบการณ์ที่ได้รับซึ่งจะทำให้บุคคลมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตนกับบุคคลอื่น นั่นคือบุคคลสามารถที่จะประเมินตนเองได้ ดังนั้นภาพก็จะเกิดขึ้น

3) กระบวนการคิด (Cognitive Processes) ซัลลิแวนเชื่อว่า กระบวนการคิดเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างบุคลิกภาพ ซึ่งมีประสบการณ์ของการคิด 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ (นวลละออ สุภาผล. 2527: 169-170)

ลักษณะที่ 1 รูปแบบการคิดขั้นต้น (Prototaxic) เป็นระบบความคิดเบื้องต้นอย่างง่าย ๆ ที่สุดของมนุษย์ที่ยังไม่ได้พัฒนาปรับปรุงเป็นความคิดระดับทารกซึ่งรับรู้สิ่งต่างๆ อย่างไม่เข้าใจ ความหมายของสิ่งที่รับรู้ลักษณะความคิดอยู่ในระดับประสาทสัมผัส (Sensorimotor) ดังนั้นทารกไม่สามารถคิดเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อม หรือคิดแบบสัมพันธ์ภาพ (Associative Thinking) ไม่เข้าใจความหมายของกาลเวลาและสถานที่ ไม่สามารถแยกตนเองออกจากสิ่งแวดล้อม ทารกมองเห็นผู้คนและเห็นอะไรๆ ผ่านหูผ่านตา ผ่านการสัมผัสรับรู้ที่หลากหลาย แต่ไม่ตระหนักว่าสิ่งนั้นดำรงอยู่และในที่สุดบุคคลไม่สามารถรำลึกได้อีก

ลักษณะที่ 2 รูปแบบการคิดคู่ขนาน (Parataxic) เป็นระบบการคิดในระยะต่อมา เมื่อเด็กมีประสบการณ์เพิ่มขึ้น (ประมาณวัยเด็กตอนต้น) เป็นประสบการณ์ที่ต่อเนื่องจากประสบการณ์เบื้องต้น ลักษณะความคิดพัฒนาจากพื้นฐานเริ่มแรกในขั้นประสบการณ์เบื้องต้นสู่ขั้นประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง ความคิดขั้นตอนนี้ มีลักษณะเข้าใจสัมพันธ์ภาพระหว่างสิ่งต่างๆ (Associative Thinking) บุคคลเริ่มเชื่อมโยงสิ่งแวดล้อมให้มีความสัมพันธ์เป็นประสบการณ์ได้ แยกได้ว่าสิ่งใดคือตนเอง สิ่งใดที่ไม่ใช่ตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะการเข้าใจสัมพันธ์ภาพระหว่างสิ่งต่าง ๆ

ลักษณะที่ 3 รูปแบบการคิดสังเคราะห์ (Syntactic) เป็นประสบการณ์ขั้นสูงสุดของบุคคล เริ่มมีความสามารถทางภาษาเพิ่มขึ้น เรียนรู้การใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Period) ลักษณะความคิดตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น มีผลให้บุคคลสามารถติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ดี และตรงกับข้อเท็จจริงยิ่งกว่าเดิม สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อกับผู้อื่นรอบข้างได้อย่างดี

ซัลลิแวน เน้นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคม เพราะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรมขึ้น และเน้นความมั่นคง สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ดี เพื่อสุขภาพจิตสังคมสมบูรณ์ การมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ไม่ดีจะก่อให้เกิดปัญหามากมาย อันเป็นผลมาจากการขาดความพึงพอใจ

3.3.2 ขั้นตอนการพัฒนาการของซัลลิแวน (Sullivans's development of personality)

แฮร์รี สแตค ซัลลิแวน (Harry Stack Sullivan) เชื่อว่าบุคลิกภาพของคนเป็นผลมาจากสังคม ไม่ว่าจะเป็นมโนคติเกี่ยวกับตัวเอง (Self Concept) ซัลลิแวนชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของบุคคลกับสังคมในระยะต่างๆ ของชีวิต ซึ่งมีผลต่อบุคลิกภาพและการเติบโตดังนี้ คือ

1. ระยะเวลาทารก เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงระยะที่ทารกฟังภาษาได้รู้เรื่อง วัยนี้เป็นวัยแห่งความต้องการความสบายกาย ความพอใจของเด็กจะอยู่ที่การใช้ปากดูดนม และมีปฏิกิริยาแบบเดียวกับที่ผู้ใหญ่ให้ปฏิบัติต่อตนโดยตรง เช่น ถ้าพ่อแม่เลี้ยงดูลูกด้วยความเครียด เด็กก็จะเป็นเด็กที่งอแง เพราะมีความเครียดไปด้วย เป็นต้น

2. ระยะเวลาเด็กตอนต้น คือ ระยะเวลาเด็กจะเริ่มเรียนรู้ภาษา เริ่มพูดได้ เดินได้ ก็เริ่มที่จะเรียนรู้ว่า ทำอย่างไรจะทำให้ผู้ใหญ่รักตนเอง

3. ระยะเวลาก่อนวัยรุ่น เด็กวัยนี้จะเริ่มปลีกตัวออกจากพ่อแม่และสนใจที่จะไปรวมกิจกรรมกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะกับเพื่อนวัยเดียวกัน เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการแข่งขัน การร่วมมือ และรู้จักควบคุมพฤติกรรม

4. ระยะเวลาเข้าสู่วัยรุ่น เด็กวัยนี้ต้องการมีเพื่อนเพศเดียวกัน ระยะเวลาเป็นวัยเหมาะต่อการอบรมสั่งสอนให้เรียนรู้จริยธรรมและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมที่สังคมต่อไป

5. ระยะเวลาวัยรุ่นตอนต้น เด็กเริ่มที่จะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ ถ้าพ่อแม่เลี้ยงดูเด็กแบบเก็บกด มากเกินไปอาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมแสดงออกทางรักร่วมเพศได้

6. ระยะเวลาวัยรุ่นตอนปลาย เด็กวัยนี้จะสนใจทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพศตรงข้าม เหมือนในวัยผู้ใหญ่ ควรฝึกนิสัยความรับผิดชอบและสำนึกในหน้าที่ การเรียนรู้สิทธิและวิธีสนองความพอใจที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์

7. ระยะเวลาผู้ใหญ่ ระยะเวลาเป็นวัยที่บุคคลมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ รู้จักมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นคนมีเหตุผล

นอกจากนี้ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน เน้นถึงความจำเป็นในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม (social animal) ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม ซัลลิแวนอธิบายว่า เราจะตัดสินใจได้ว่าใครมีบุคลิกภาพอย่างไร โดยการสังเกตว่าบุคคลผู้นั้นมีสัมพันธภาพกับบุคคลผู้อย่างไร เช่น การชอบวางอำนาจ ชอบข่มขู่ ชอบเก็บตัว ถอยหนีจากบุคคลอื่น ชอบปรักปรำผู้อื่น ชอบทำตัวเป็นนายเหนือผู้อื่น ฯลฯ เนื่องจากมนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของความสัมพันธ์กับผู้อื่น

ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต ส่วนใหญ่อิทธิพลของความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรงในขณะที่ติดต่อสัมพันธ์กัน และเกิดจากประสบการณ์ทางอ้อม ได้แก่ เกิดจากการคิดฝันจินตนาการ นวนิยาย ประวัติศาสตร์ หรือผู้มีชื่อเสียงด้วยการเลียนแบบบุคลิกภาพที่ตนปรารถนาอยากเป็น ชลลิวานมีความเชื่อคล้ายกับทฤษฎีอื่นๆ ว่า ลักษณะบุคลิกภาพถูกหล่อหลอมมาจากความกดดันทางกายและทางจิต และการหาทางปลดปล่อยเป็นอิสระจากความกดดันเหล่านั้น ใครจะมีบุคลิกภาพเช่นใดขึ้นกับว่าเขาจะใช้วิธีใดในการขจัดความกดดัน คือ ความกดดันจากความปรารถนาทางกายเพื่อให้เกิดสมดุล เช่น ความหิว กระหาย ความต้องการอากาศหายใจ การขับถ่าย ความต้องการทางเพศ ฯลฯ ความกดดันดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองเพื่อการดำรงชีพ ส่วนความกดดันที่เกิดจากความกังวลใจ ที่มีทั้งความกังวลใจจริงๆ หรือนึกภาพเอาเองซึ่งเป็นความกังวลใจที่หนักเบาไม่เท่ากันในแต่ละเรื่องแตกต่างกันไปในรายบุคคล และความกังวลใจที่รุนแรงก่อให้เกิดผลทางกายและจิตได้ มนุษย์เรียนรู้ความกังวลใจตั้งแต่แรกเกิดโดยดูท่าทีที่ผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อเขาด้วย สายตา การสัมผัส น้ำเสียง ความกังวลใจที่เด็กได้รับการสื่อสารต่างๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อเจตคติต่อผู้คนและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากความกังวลใจเป็นสภาวะที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นเด็กและผู้ใหญ่จึงพยายามหาทางแก้ไขภาวะความวิตกกังวลด้วยวิธีที่แตกต่างกันไปบนพื้นฐานประสบการณ์ที่ตนได้รับ จึงทำให้บุคคลแต่ละคนมีบุคลิกภาพแตกต่างกันไป ในการแก้ไขความวิตกกังวลของมนุษย์ใช้วิธีแก้ไขในสองรูปแบบ คือ พลังภายนอก เช่น การดูหนัง การร้องไห้ การสะบัดมือ แขนและขา การสูบบุหรี่ การเดิน การวิ่ง ฯลฯ ส่วนพลังภายใน เช่น การรับรู้ ความนึกคิด ความจำ ฯลฯ ซึ่งพลังทั้งภายนอกและภายในมีความเกี่ยวพันไม่สามารถจะแยกกันได้โดยเด็ดขาด

ดังนั้นมนุษย์ทุกคนปรารถนาความมั่นคงทางจิตและโครงสร้างทางบุคลิกภาพ มนุษย์ที่มีความสับสนทางจิตใจและบุคลิกภาพนั้น ถูกบีบคั้นจากสภาวะความกดดันภายนอกของสังคมมากกว่าความเป็นไปภายในตัวบุคคล ชลลิวานไม่เชื่อว่า บุคลิกภาพของมนุษย์ถูกกำหนดว่าดีหรือเลว เข้มแข็งหรืออ่อนแอมาตั้งแต่กำเนิด บุคลิกภาพมีลักษณะไม่คงตัวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับอิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นตัวชี้้นำให้บุคคลมีบุคลิกภาพเข้มแข็งหรืออ่อนแอ ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างบุคคลกับบุคคลจะเป็นน้ำหล่อเลี้ยงมนุษย์มีบุคลิกภาพแข็งแกร่งและมั่นคง

3.4 แนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung)

โยฮัน กัลตุง นักทฤษฎีสันติศึกษา (Peace Education) ได้ให้ความหมายของสันติในเชิงแนวคิด (concept) ว่า สันติไม่ใช่สภาวะที่ปราศจากสงคราม แต่คือสภาวะที่ปราศจากความรุนแรงและความรุนแรงนี้มีความหมายกว้างหลายแง่มุม รวมถึงความรุนแรงทางกายภาพ ทางสภาพจิตใจ ความรุนแรงทางเศรษฐกิจ (สภาพที่คนขาดอาหารหรืออดตาย) ความรุนแรงทางการเมือง (สภาพคนที่ไม่มีเสรีภาพ ไม่มีสิทธิ์มีเสียง) ความรุนแรงทางสังคม (สภาพที่คนถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกดูถูกดูแคลน ถูก

ปิดกันไม่ให้พัฒนา) ไปถึงแ่งมุมที่ความรุนแรงที่เกิดขึ้นและความรุนแรงที่ซ่อนอยู่ซึ่งอาจจะปะทุปรากฏขึ้นได้ และครอบคลุมไปถึงความรุนแรงระดับบุคคล ระดับกลุ่มจนถึงระดับมหภาคระหว่างประเทศ ระดับโลกซึ่งเรียกว่า ความรุนแรงทางโครงสร้าง (Structural violence) (ไชยันต์ รัชชกุล. 2532: 30)

การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสันติภาพ เป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างสันติภาพและการมีจิตใจใฝ่สันติ จึงควรสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมใฝ่สันติ ด้วยการสอนให้ผู้เรียนมีความหวัง ความปรารถนาที่จะแก้ไข ปรับปรุงสังคมและโลกที่เขาอยู่ให้เป็นสังคมแห่งสันติ และเมื่อมีความหวังความปรารถนาเช่นนั้นแล้ว การจะไปให้ถึงความหวังจะต้องมีผู้จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้รูปแบบการสอนสันติศึกษาดังที่โยฮัน กัลตุง นักวิชาการด้านสันติภาพคนสำคัญของโลกได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาสันติศึกษานั้น ประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ๆ 5 ขั้นตอน คือ (คันทันย์ จันทร์อานุกาพ. 2549: 136)

ขั้นที่ 1 การจำแนกแยกแยะปัญหา (Analysis) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้มองเห็นและเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ในโลกปัจจุบันว่ทำอะไรคือสาเหตุของปัญหา จนเกิดเป็นปัญหาขึ้น

ขั้นที่ 2 การกำหนดเป้าหมาย (Goal-formation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนเมื่อเข้าใจและมองเห็นปัญหาแล้ว จะต้องมองให้ออกถึงทิศทางที่จะแก้ไข

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ วิจัยและการคาดเดา (Critique) เป็นขั้นที่ผู้เรียนใช้การวิเคราะห์ประเมินเพื่อคาดการณ์ถึงผลดี ผลเสีย ทางออกต่างๆ ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากข้อมูลและสถานการณ์แวดล้อม

ขั้นที่ 4 การเสนอทางเลือก (Proposal-making) เป็นขั้นเสนอแนวทางการเลือกด้วยทางออกวิธีต่างๆ ไตร่ตรองถึงผลที่จะตามมา

ขั้นที่ 5 การลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนลงมือฝึกฝนทักษะปฏิบัติด้วยการร่วมมือ การทำงานกลุ่ม การเข้าใจ และการยอมรับความคิดเห็น และความเชื่อที่แตกต่างหลากหลาย การไม่ด่วนตัดสินใจว่า ใครดี ใครเลว การใช้เหตุผลในชีวิตจริง ความอดทน และสำนึกที่จะทำงานและการยึดมั่นยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง

จากแนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสันติศึกษานั้น ประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ๆ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การจำแนกแยกแยะปัญหา ขั้นที่ 2 การกำหนดเป้าหมาย ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ วิจัยและการคาดเดา ขั้นที่ 4 การเสนอทางเลือก และขั้นที่ 5 การลงมือปฏิบัติหรือกระทำการวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมาย ร่วมกันคิดหาทางแก้ไข ปรับปรุง เสนอทางเลือก พิจารณาถึงผลดี ผลเสีย ยอมรับความคิดเห็นและสร้างข้อตกลงร่วมกัน

3.5 หลักคำสอนทางพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้รู้จักความรู้ ความจริง ความดี ความงาม สอนการปฏิบัติด้วยตนเอง เมื่อปฏิบัติท่านให้ปฏิบัติด้วยความสุขที่สำคัญ คือ การทำให้กุศลธรรมเกิดขึ้นใน

จิตใจตลอดเวลา ถ้าใครทำให้กุศลธรรมเกิดขึ้นในใจได้เสมอ คนนั้นจะมีการปฏิบัติธรรมที่แท้จริง แล้วก็จะมีสุขอยู่เรื่อยๆ เพราะการเกิดของกุศลธรรมนั้นเป็นการเกิดในจิตใจของเราแต่ละขณะนั่นเอง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต. ม.ป.ป.: 1-24) กล่าวถึง หลักของพระพุทธศาสนาได้สอนไว้ว่า จิตของเราเกิดดับอยู่ตลอดเวลา ในทางจิตเกิดดับนั้นก็เกิดและดับไปพร้อมด้วยกุศลธรรมและอกุศลธรรม ถ้าเกิดกุศลธรรมจิตนี้ก็เกิดดับพร้อมด้วยกุศลธรรม คำว่า *เกิด* นั้นใกล้เคียงกับคำว่า *เจริญงอกงาม* เมื่อเราเกิดมาในชีวิตขึ้นนี้ หลังจากเกิดแล้วเราหวังว่าจะมีความเจริญงอกงามต่อไปด้วย ถ้าวิเคราะห์ให้ละเอียดแล้วความเจริญคืออะไร *ความเจริญ* คือ สภาพที่มีการเกิดเพิ่มอัตราขึ้นในแนวทางนั้นๆ ต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ ในทางจิตใจก็เหมือนกัน จิตใจก็มีการเกิดอยู่เสมอ ถ้ามีการเกิดของกุศลธรรมอยู่เสมอตลอดเวลา ชีวิตเราก็จะเจริญงอกงาม จิตใจก็จะเจริญงอกงาม คือ มีความดีเพิ่มมากขึ้นๆ นั่นเอง ซึ่งหมายความว่า เมื่อกล่าวว่กุศลธรรมเจริญงอกงามยิ่งๆ ขึ้น นั่นคือกุศลธรรมเกิดขึ้นบ่อยๆ เรื่อยๆ ฉะนั้น *หลักการปฏิบัติธรรมสำคัญ* คือ ทำอย่างไรจะให้กุศลธรรมเกิดขึ้นอยู่เรื่อยๆ ต่อเนื่องกันไป แล้วจะกลายเป็นความเจริญงอกของจิตใจ

ความเจริญงอกนี้เรียกว่า *ภาวนา* ความมุ่งหมายของการภาวนา คือ การทำให้กุศลธรรมเกิดขึ้นในใจต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ แล้วกุศลธรรมจะเจริญเพิ่มพูนไปจนกระทั่งเต็มบริบูรณ์

การสำรวจตรวจดูและการวัดความเจริญงอกงามของกุศลธรรมที่เกิดเพิ่มขึ้นๆ ในจิตใจ พระพุทธเจ้าได้ตรัสหลักธรรมบางประการสำหรับวัดความเจริญงอกงามของจิตใจของแต่ละคน คือ หลักธรรมที่เรียกว่า *อริยวัฑฒิ* หรือ *อริยวัฑฒติ* แปลว่า ความเจริญอย่างอริยชน หลักความเจริญของอริยชนนี้ เป็นเครื่องมือวัดความเจริญก้าวหน้าของพุทธศาสนิกชนได้ทั่วไปด้วยหลัก 5 ประการคือ

ประการที่หนึ่ง คือ ศรัทธา ท่านให้ดูว่า ศรัทธาหนึ่งงอกงามขึ้นในใจของตนหรือไม่ ศรัทธา คือ ความเชื่อ ในความเชื่อ 2 ประการ คือ *อมุลิกาศรัทธา* แปลว่าความเชื่อที่ไม่มีมูลเหตุ คือ ไม่มีเหตุผลโดยเฉพาะความเชื่อที่มงายเห็นอะไรก็เชื่อตามกันไปไม่มีหลักคิด ความเชื่อประการที่สอง คือ *อาการวาศรัทธา* แปลว่า ศรัทธาที่มีเหตุผล คือ มีปัญญาประกอบ รู้เข้าใจเหตุผล รู้เข้าใจเหตุปัจจัย มองเห็นธรรมโดยเฉพาะความเป็นไปตามเหตุปัจจัย มองเห็นความเกิดขึ้นตั้งอยู่ดับไปซึ่งเป็นไปตามเหตุปัจจัย

ประการที่สอง คือ ศีล ศีลคือปกติของกายวาจา หมายถึง การสำรวมกายวาจาใจให้อยู่ในสุจริต คือ ความประพฤติที่ดีงาม ไม่ก่อให้เกิดการเดือดร้อนแก่ใครๆ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น การที่กายวาจาใจของเราสงบเรียบร้อย ไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นนี้เป็นศีลจะเห็นง่ายๆ ว่าหลักศีลเบื้องต้น คือ การที่บุคคลแต่ละคนอยู่เป็นปกติร่วมกับผู้อื่น

เริ่มด้วยศีลข้อหนึ่ง *ปาณาติปาตา เวรมณี* *สิกขาปทิสมาทียามิ* คือ การไม่ก่อความเดือดร้อนเบียดเบียนทำร้ายชีวิตร่างกายของเขา แม้แต่คิดหรือวางแผนก็ถือว่าผิดศีลแล้ว

ลำดับที่สอง *อทินฺนาทานา เวรมณี สิกขาปทํสมาทียามิ* คือ การไม่เบียดเบียนทำร้ายเขา เรื่องกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่างๆ รวมถึงการเบียดบัง ฉ้อราษฎร์บังหลวง เอาเปรียบคนอื่น แม้แต่คิดหรือวางแผน ก็ถือว่าผิดศีลข้อนี้แล้ว

ลำดับที่สาม *กาเมสุมิฉนฺจาจารา เวรมณี สิกขาปทํสมาทียามิ* คือ การไม่ทำร้ายเบียดเบียนเขาในเรื่องของรักของหวง โดยไม่ละเมิดต่อคู่ครองของเขา แม้แต่คิดหรือวางแผนก็ผิดศีลแล้ว

ลำดับที่สี่ *มุสาวาทา เวรมณี สิกขาปทํสมาทียามิ* คือ การไม่ใช้วาจาเบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น เช่น ไม่ตัดรอนผลประโยชน์ของเขาด้วยคำเท็จ หรือหลอกลวง หรือทำให้เกิดโทษ เกิดภัยต่อชีวิตของเขา รวมถึงการพูดคำหยาบหรือพูดส่อเสียด ให้คนแตกความสามัคคีกันด้วย

ลำดับที่ห้า *สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณี สิกขาปทํสมาทียามิ* คือ การดื่มสุราของมีนเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ทำให้ขาดสติ ควบคุมสติไม่ได้อาจทำร้ายเบียดเบียนผู้อื่นได้ทุกอย่าง แม้กระทั่งอุบัติเหตุเช่นรถชนกันก่อความเดือดร้อนแก่สังคม

ข้อปฏิบัติต่างๆ ทั้งห้าประการ คือ การสำรวมกายวาจาใจเบื้องต้นให้เป็นปกติ หากวันจากการเบียดเบียนทั่วไปได้แล้ว ก็จะเป็นพื้นฐานการฝึกจิตใจที่จะดำเนินชีวิตบนความไม่ประมาทเกิดความดีงามในสังคมต่อจากนั้นการฝึกกายวาจาใจควรมีความประณีตยิ่งขึ้นไปอีกจนเข้าถึงวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมต่างๆ แสดงถึงความเจริญของอารยชน

ประการที่สาม คือ สุตะ สุตะ คือ ความรู้หรือสิ่งที่ได้ยินได้ฟังนี้อาจเป็นความรู้ทั่วไปอย่างชาวโลก เช่น ความรู้ข่าวสารข้อมูลต่างๆ และความรู้จากวิชาการที่เรียน ตลอดจนความรู้ที่รับฟังจากพ่อแม่ท่านผู้ใหญ่หรือคนรุ่นก่อน เพื่อให้รู้จักการดำเนินชีวิตที่ดีงาม

ประการที่สี่ คือ จาคะ จาคะคือความเสียสละ หมายความว่า สละความยึดติด จิตใจไปยึดติดถึมันผูกพันกับสิ่งต่างๆ ความยึดติดของคนเราที่มองเห็นง่าย ๆ คือ ความยึดติดผูกพันในวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่เราสร้างขึ้นมากเพื่อเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต การสละสิ่งของให้แก่ผู้อื่นเรียกว่า ทาน การให้ทานแก่บุคคลยากไร้ที่ต้องการความช่วยเหลือ การบริจาคเพื่อสนับสนุนบุคคลทำกิจการที่ทำความดีงามบำเพ็ญประโยชน์และการสละให้ปันกันในหมู่ญาติมิตรหรือคนที่เสมอกัน เพียงผูกน้ำใจไมตรี ส่วนในด้านจิตใจของตนเอง เมื่อเผื่อแผ่ไปแล้วก็มีความสุขจากการให้ คนเรานั้นเริ่มแรกจะมีความสุขจากการได้ก่อน เราได้ของหรือสร้างสิ่งของขึ้นมา หรือมีใครให้ได้มาเป็นของตัวเราก็มีความสุข ต่อมาจิตใจเจริญขึ้น เรารู้จักความสุขจากการให้ แต่การให้จะทำให้เกิดความสุขได้ต้องมีความพร้อมที่จะให้ คือ จิตใจมีความรักความปรารถนาดีหรือมีเมตตา พ่อแม่รักลูกมีเมตตาต่อลูกจึงมีจิตใจพร้อมที่จะให้ลูกทั้งๆ ที่ของนั้นถูกสละออกไปแต่แทนที่จะนึกเสียดายก็ไม่เสียดาย แทนที่จะทุกข์ก็ไม่ทุกข์กลับมีความสุขขึ้นมาแทน เมตตากรุณาเป็นธรรมสำคัญที่ช่วยหนุนจาคะให้เกิดขึ้นดังพุทธพจน์ที่ว่า “ ผู้ให้ความสุข ก็ได้ความสุข ” ผลจากการให้ก็จะทำให้กลายเป็นความสุขมากยิ่งขึ้นเท่านั้น บางคนมีความสุขจากการพึ่งพาสิ่งภายนอกมาก ถ้าไม่มีสิ่งภายนอกแล้วหาความสุขไม่ได้ เมื่อได้พัฒนาจิตใจ

ด้วยการเจริญสติแล้วก็มีความสุขอยู่กับใจของตัวเอง เป็นความสุขที่เกิดจากภายใน ฟุ้งตนเองได้ไม่ต้อง ฟุ้งความสุขจากภายนอก เมื่อจิตใจมีจาคะมากขึ้นจิตใจคลายความยึดติดผูกพัน มีความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงแล้ว ความไม่ยึดติดผูกพันในสิ่งทั้งหลายเจริญขึ้นในใจ ใจก็เป็นอิสระ ปลอดโปร่งโล่งสบาย

ประการที่ห้า คือ ปัญญา ปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เป็นความรู้ความเข้าใจของตัวเองที่เกิดขึ้นจากการเจริญภาวนาซึ่งต่างจากสุขะ เพราะเป็นความรู้จากการได้สดับตรับฟังมา บางคนมีสุขะมาก เล่าเรียนได้มากมายแต่มีปัญญาน้อย คือ ไม่รู้ไม่เข้าใจในสิ่งที่ได้สดับเล่าเรียนมานั้น ก็ไม่เกิดประโยชน์แท้จริง เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนเน้นว่า นอกจากจะมีสุขะแล้ว ต้องมีปัญญาด้วย ท่านว่า “ปัญญา สุตวินิจฉิน” แปลว่า ปัญญาเป็นเครื่องวินิจฉัยสุขะ คนที่มีปัญญาจะสามารถวินิจฉัยได้ เลือกเฟ้นได้ว่าอันนี้จะเอาไปใช้ประโยชน์เพื่อการนั้น เอาไปใช้ทำอย่างนั้นได้ ถ้าเราจะทำอะไรให้สำเร็จจะต้องนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาจัดทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จผลตามต้องการได้ ความรู้ที่เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ความรู้ที่สามารถสืบสาวสาเหตุปัจจัยของสิ่งต่างๆ ความรู้ที่สามารถวินิจฉัยเชื่อมโยงประสานได้ ความรู้นั้นเรียกว่า ปัญญา

ปัญญาเป็นสิ่งสำคัญ เป็นตัวควบคุมทั้งหมด ควบคุมตั้งแต่ศรัทธาจนถึงจาคะ จะรู้อะไรควรเชื่อ อะไรไม่ควรเชื่อ จะประพฤติศีลได้ถูกต้องก็ต้องมีปัญญากำกับ เพราะมีปัญญาจึงทำให้เรามีจาคะไม่ยึดติดถ้อยมั่นในสิ่งทั้งหลาย รู้เข้าใจเท่าทันสังขาร รู้เท่าทันโลกและชีวิตตามความเป็นจริงจึงจะทำให้จิตหลุดพ้นเป็นอิสระ ดังนั้น หลักธรรมห้าประการจึงเป็นสิ่งที่ได้เกิดขึ้นในจิตใจของเราอยู่เสมอและให้เกิดมากขึ้นบ่อยขึ้นยิ่งเจริญองกามขึ้นเท่านั้น

สำหรับพุทธธรรมที่ได้กล่าวมาแล้วยังมีหลักธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งผู้วิจยได้นำมาใช้เป็นหลักสำคัญที่ส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี คือ สังคหัตถ์ 4 พรหมวิหาร 4 และอริยสัจ 4 กล่าวคือ

สังคหัตถ์ 4

สังคหัตถ์ แปลว่า วิธีสงเคราะห์ หมายถึง วิธีปฏิบัติเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่นที่ยังไม่เคยรักใคร่นับถือ หรือที่รักใคร่นับถืออยู่แล้วให้สนิทแนบยิ่งขึ้น มีทั้งหมด 4 ประการ ดังนี้

1. ทาน ทาน คือ การให้ ได้แก่ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ การให้ทานให้เพื่อขจัดกิเลส เช่น การบริจาคทาน

2. ปิยวาจา ได้แก่ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสมานสามัคคี ปิยวาจาทำได้ง่าย เพราะวาจานั้นมีในตัวเรา เพียงเรามีสติ มีเมตตาในใจก็สามารถพูดออกมาได้

3. อุตถจริย หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกัน มีอะไรพอจะช่วยเหลือคนอื่น และสังคมได้ก็เอาใจใส่ชวนชวยช่วยเหลือตามสติกำลัง ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า "คนทำหม่อมณะให้จงงาม" อยู่ที่ไหนก็สร้างความสำเร็จที่นั่น

4. สมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การวางตนได้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ในสังคม เช่นเป็นครูอาจารย์ ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น เสมอในสุขและทุกข์ คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ และร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสังคม

พรหมวิหาร 4

เป็นพุทธธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงสอนบุคคลทั้งหลายให้นำมาใช้เกิดปัญญาในการขจัดอวิชชา เป็นธรรมประจำใจที่ประเสริฐบริสุทธิ์ หรือคุณธรรมประจำตัวของบุคคลที่มีจิตใจดีและสงบเย็น ในการนำหลักธรรมของพรหมวิหาร 4 มาใช้ส่งเสริมพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เพื่อสร้างความเมตตากรุณาให้ได้ตระหนักถึงการปฏิบัติตนในการใช้สติ ผ่อนหนักผ่อนเบา ให้อภัยในความพลั้งเผลอการการขาดสติ ลดความตึงเครียดของความขัดแย้งซึ่งขยายตัวด้วยการใช้กำลังแก้ปัญหาโดยการนำพรหมวิหาร 4 มาเป็นหลักในการคิด ได้แก่ (ชินวุธ สุนทรสีมะ. 2530: 285)

1. เมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาดี อยากให้มนุษย์และสัตว์มีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่ผู้อื่น
2. กรุณา คือ ความสงสาร อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์
3. มุทิตา คือ การยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี มีความสุข
4. อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง วางจิตเรียบสงบ สม่่าเสมอเที่ยงตรงดุจตราขึงมองเห็นมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายได้รับผลดี ผลร้ายตามเหตุปัจจัยที่ประกอบ ไม่เอนเอียงไปด้วยชอบหรือชัง

อริยสัจ 4

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2549: 731-732) ได้กล่าวถึงพุทธธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้วิธีดับทุกข์ ทรงแนะนำสั่งสอน วิธีการแห่งปัญญา ซึ่งเป็นวิธีคิดแบบแก้ปัญหาของการดับความทุกข์ให้ชาวโลกได้รู้ข้อปฏิบัติของอริยสัจ 4 โดยมีขั้นตอนของอริยสัจมาประยุกต์เป็นขั้นตอนในการสอนแบบพุทธวิธีอริยสัจ ดังนี้

1. ทุกข์ เป็นผล เป็นตัวปัญหา เป็นสถานการณ์ที่ประสบซึ่งไม่ต้องการ ชั้นนี้เป็นขั้นกำหนดทุกข์ ให้รู้ว่าทุกข์หรือปัญหาคืออะไร อยู่ที่ไหน มีขอบเขตแค่ไหน คือ ขั้นกำหนดปัญหา
2. สมุทัย เป็นเหตุ เป็นที่มาของปัญหา เป็นจุดที่ต้องกำจัดหรือแก้ไข จึงจะพ้นจากปัญหาได้ เป็นขั้นสืบสาว หยั้งสาเหตุของทุกข์หรือปัญหานั้น
3. นิโรธ เป็นผล เป็นภาวะสิ้นปัญหา เป็นจุดหมายที่ต้องการจะเข้าถึง เป็นขั้นคาดการณ์ให้เห็นกระบวนการที่แสดงว่าเป็นการดับทุกข์ และการแก้ปัญหาเป็นไปได้และจะสำเร็จได้อย่างไร ชั้นนี้

คือขั้นตั้งสมมติฐาน

4. มรรค เป็นเหตุ เป็นวิธีการ เป็นข้อปฏิบัติที่ต้องการกระทำในการแก้ไขสาเหตุเพื่อบรรลุนิติจุดหมาย ได้แก่ ภาวะสิ้นปัญหาอันได้แก่ ความดับทุกข์ แยกย่อยออกได้เป็น 3 ขั้น คือ

4.1 มรรค 1: เอสนา แสดงหาข้อมูลพิสูจน์/ทดลอง คือ ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล

4.2 มรรค 2: วิมังสา ตรวจสอบ ตัดสินใจเลือกเก็บข้อที่ถูกต้องใช้ได้จริง คือ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 มรรค 3: อนุโพธ กันข้อที่ผิดออก จับหรือเพิกให้ได้มรรคแท้ซึ่งนำไปสู่ผล คือ แก้ปัญหาได้ คือ ขั้นสรุปผล

หลักคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเรื่องการอยู่ร่วมกันด้วยความรักความเมตตาช่วยเหลือเกื้อกูล เห็นอกเห็นใจ ให้ความกรุณาปราณี ปรารถนาเห็นผู้อื่นเป็นสุข พันทุกข์พร้อมที่จะให้อภัยซึ่งกันและกันโดยการให้อโหสิกรรมแก่กัน การไม่ผูกพยาบาทอาฆาตจองเวรอิจฉาริษยาให้ร้ายต่อกัน ทั้งกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม การเข้าสู่ การฝึกปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาเพื่อให้เข้าใจการเจริญกุศลธรรม เพราะว่าชีวิตประกอบด้วยองค์รวมสองส่วน คือ กายและใจ ความเจริญด้านที่หนึ่ง คือ ด้านกายซึ่งอาศัยปัจจัยสี่ โดยเฉพาะอาหารเป็นเครื่องบำรุงเลี้ยงร่างกายทำให้เจริญเติบโต ต่อมาอีกด้านหนึ่ง คือ ด้านจิตใจ ต้องมีความเจริญองกวมอยู่ในศีลธรรม จิตใจได้มีการชำระล้างความขุ่นมัวของอกุศลกรรมอยู่ตลอดเวลา เมื่อปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา การเกิดของจิตใจที่ใสสะอาดบริสุทธิ์บริบูรณ์นั้น ต้องให้มีความหมายเป็นการทำกุศลธรรมให้เกิดมีขึ้นในใจ ตลอดจนผู้วิจัยได้เน้นเนื้อหาหลักธรรม พรหมวิหาร 4 และอริยสัจ 4 นำมาใช้เป็นหลักธรรมประจำใจในการส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ถ้าครูปฐมวัยนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดความคิดพิจารณาไตร่ตรอง ทบทวน ข้อคิดที่ได้จากการปฏิบัติ มีจิตเมตตาให้ความช่วยเหลือชี้แนะเพื่อนครู หรือผู้ร่วมงานในสังคม น้อมนำกระบวนการทางสังคมด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนรับฟัง อย่างมีความหมายด้วยบรรยากาศของความเป็นกัลยาณมิตร ร่วมกิจกรรมทางความคิดที่ดีๆ การมีสัมพันธภาพใกล้ชิดของบุคคลที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมร่วมกัน เป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในกระบวนการพัฒนาจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เกิดเป็นความเจริญความงามของกายและจิตใจครบทั้งสองประการ ก็จะสามารถดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์มีความสุขที่แท้จริง สร้างคุณประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

3.6 หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ได้มีผู้ให้ความหมายของ การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ไว้ดังนี้

สลาวิน (Slavin. 1987 : 4) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มมี 4 คน ซึ่งมีความสามารถ

ต่างกัน ประกอบด้วยคนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน โดยสมาชิกแต่ละคนจะได้เรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และถ้ากลุ่มสามารถทำคะแนนเฉลี่ยได้ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วสมาชิกของกลุ่มจะได้รับรางวัล

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson; & Johnson. 1994 : 5) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้บุคคลเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิก 3 – 5 คน โดยที่สมาชิกในกลุ่มมีความแตกต่างกัน เช่น ความสามารถทางการเรียนรู้ เพศ เชื้อชาติ เป็นต้น สมาชิกในแต่ละกลุ่มต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับผิดชอบงานของกลุ่มร่วมกัน

อารี สัททหวิ (2539 : 89) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการเรียนรู้ที่ทำให้บุคคลทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้และทางด้านจิตใจ ช่วยให้ผู้ในกลุ่มเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อน ๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้คนที่แตกต่างจากตน ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อน ๆ

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2546 : 134) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จัดให้บุคคลได้ร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้โดยแบ่งกลุ่มสมาชิกที่มีความสามารถต่างกันออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนรวมเพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ทิศนา แชนมณี (2550 : 98) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3 – 6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม

จากความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย โดยแต่ละกลุ่มมีจำนวนสมาชิก 3-5 คน ที่มีความสามารถทางการเรียนรู้แตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

จอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson; & Johnson. 1994 : 31 – 37; อ้างอิงจาก ทิศนา แชนมณี. 2547: 99-101) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่ามี 5 ประการ ดังนี้

1. การพึ่งพาอาศัยกันในทางบวก (Positive Interdependent) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การพึ่งพากันเชิงผลลัพธ์ คือการพึ่งพากันในด้านที่ได้รับผลประโยชน์จากความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน ซึ่งความสำเร็จของกลุ่มอาจจะเป็นผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่ม ในการสร้างการพึ่งพา

กันในเชิงผลลัพธ์ที่ดีนั้น ต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ทุกคนได้ทำงาน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน จึงจะเกิดแรงจูงใจให้สมาชิกกลุ่มมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน สามารถร่วมมือกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ และการพึ่งพาในเชิงวิธีการ คือ การพึ่งพากันในด้านกระบวนการทำงานเพื่อให้งานกลุ่มสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมาย ซึ่งต้องสร้างสภาพการณ์ให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มได้รู้ว่าตนเองมีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่ม ในการสร้างสภาพการพึ่งพากันในเชิงวิธีการ มีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 การทำให้เกิดการพึ่งพาทรัพยากรหรือข้อมูล (Resource Interdependence) คือ แต่ละบุคคลจะมีข้อมูลความรู้เพียงบางส่วนที่เป็นประโยชน์ต่องานของกลุ่ม ทุกคนต้องนำข้อมูลมารวมกัน จึงจะทำให้งานสำเร็จได้ ในลักษณะที่เป็นการให้งานหรืออุปกรณ์ที่ทุกคนต้องทำหรือใช้ร่วมกัน

1.2 ทำให้เกิดการพึ่งพาเชิงบทบาทของสมาชิก (Role Interdependence) คือ การกำหนดบทบาทของการทำงานให้แต่ละบุคคลในกลุ่ม และการทำให้เกิดการพึ่งพาเชิงภาระงาน (Task Interdependence) คือ แบ่งงานให้แต่ละบุคคลในกลุ่มมีทักษะที่เกี่ยวข้องกัน ถ้าสมาชิกคนใดคนหนึ่งทำงานของตนไม่เสร็จ จะทำให้สมาชิกคนอื่นไม่สามารถทำงานในส่วนที่ต่อเนื่องได้

2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Face to Face Promotive Interdependence) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด การอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างสมาชิกในกลุ่มทำให้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกภายในกลุ่มก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิดของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ได้รู้จักการทำงานร่วมกันจากการช่วยเหลือสนับสนุนกัน การเรียนรู้เหตุผลของกันและกัน ทำให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการทำงานของตนเอง จากการตอบสนองทางวาจา และท่าทางของเพื่อนสมาชิกช่วยให้รู้จักและคุ้นเคยกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual Accountability) หมายถึง ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน โดยต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนสมาชิก ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสามารถและความรู้ที่แต่ละคนจะได้รับ มีการตรวจสอบเพื่อความแน่ใจว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือไม่ โดยประเมินผลงานของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งรวมกันเป็นผลงานของกลุ่มให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งกลุ่มและรายบุคคล ให้สมาชิกทุกคนรายงานหรือมีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง ตรวจสอบสรุปผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหลังจบกิจกรรม เพื่อเป็นการประกันว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มรับผิดชอบทุกอย่างร่วมกัน ทั้งนี้สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องมีความมั่นใจและพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small Group Skills) หมายถึง การมีทักษะทางสังคม (Social Skills) เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คือ มีความเป็นผู้นำ รู้จักตัดสินใจ สามารถสร้างความไว้วางใจ รู้จักติดต่อสื่อสาร

และสามารถแก้ไขปัญหาคือขัดแย้งในการทำงานร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกันที่จะช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ

5. กระบวนการทำงานของกลุ่ม (Group Processing) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยสมาชิกแต่ละคนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด มีความร่วมมือทั้งด้านความคิด การทำงาน และความรับผิดชอบร่วมกันจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ การที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายนั้น กลุ่มจะต้องมีหัวหน้าที่ดี สมาชิกดี และกระบวนการทำงานดี นั่นคือ มีการเข้าใจในเป้าหมายการทำงานร่วมกัน ในกระบวนการนี้สิ่งที่สำคัญคือ การประเมินทั้งในส่วนที่เป็นวิธีการทำงานของกลุ่ม พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มและผลงานของกลุ่ม โดยเน้นการประเมินคะแนนของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมาเป็นคะแนนกลุ่ม เพื่อตัดสินความสำเร็จของกลุ่มด้วย ประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม ประเมินหัวหน้า และประเมินสมาชิกกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญของกระบวนการกลุ่มที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 : 68 – 70) เสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ดังนี้

1. ขั้นประสบการณ์ เป็นการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของบุคคล มาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ ให้เล่าประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำกิจกรรม หรือการใช้คำถามให้ตอบหรือใช้สื่อการสอนนำเพื่อให้สมาชิกแต่ละคน ได้ใช้ความรู้เดิมตอบคำถามสามารถแสดงออกให้เพื่อนชื่นชม

2. ขั้นการสะท้อนความคิดและถกเถียง ผู้จัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้แสดงออกเพื่อและเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยแบ่งกลุ่มสมาชิกตามความเหมาะสม เช่น เก่ง ปานกลาง อ่อน ในกลุ่มเดียวกัน แต่ละคนในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ชัดเจน เช่น ประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการกลุ่ม ทุกคนต้องช่วยเหลือกันทำงานตามหน้าที่ร่วมกัน ปรึกษาหารือ ศึกษาค้นคว้า ทดลองแบบกัลยาณมิตร คนเก่งช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน โดยที่ผู้จัดกิจกรรมคอยกระตุ้นเตือน ให้กำลังใจ เสียสละ ความสามัคคีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน เพราะการทำงานที่ประสบความสำเร็จ ถูกต้อง ต้องร่วมมือกัน

3. ขั้นสร้างความเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันในระบกกกลุ่มในเรื่องที่เรียนรู้เพื่อนำไปสู่ความคิดรวบยอด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ทุกคนในกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์ สรุปข้อมูลเพื่อความถูกต้องของกลุ่ม เพื่อนำเสนอต่อที่ประชุม โดยการนำเสนอเป็นรายบุคคลหรือเป็นทีม ตามที่กลุ่มได้กำหนด ผู้จัดกิจกรรมต้องเอาใจใส่ รับฟัง ติดตามในเรื่องที่ทุกกลุ่มได้ออกมารายงานผล เพื่อการสรุปผลที่ถูกต้อง ชัดเจนและเสริมเนื้อหาที่มีความสำคัญ และควรมีอุปกรณ์เสริม เช่น ระบบเสียง เครื่องถ่ายวีดีโอเช่นเดียวกับการอ่านข่าว เพื่อฝึกความกล้าแสดงออกของสมาชิก ซึ่งจะเป็นการสร้างความสนใจของทุกคน

4. ขั้นการทดลองหรือประยุกต์แนวคิด เป็นการนำเอาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ไปประยุกต์ใช้จนเกิดแนวทางปฏิบัติ เช่น การทำกิจกรรมเสริม ร่วมกันสรุปเนื้อหาสำคัญการปฏิบัติ การร่วมกันจัดแสดงผลงาน เขียนคำขวัญ ฯลฯ

5. ขั้นการประเมินผลตนเอง เป็นการประเมินผลที่สนับสนุนให้บุคคลรู้ ความก้าวหน้าของตนเองและมีโอกาสปรับปรุงแก้ไข ทุกคนร่วมกันประเมินผลงานของตนเอง ให้เพื่อนประเมิน ผู้จัดประเมิน ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดร่วมกัน เก็บผลงานใส่แฟ้มของตนเองและของกลุ่ม

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยโดยสมาชิกแต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้ที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อให้ตนเองและกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดย องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ การพึ่งพาอาศัยกันในทางบวก การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และกระบวนการทำงานของกลุ่ม นอกจากนี้การเรียนรู้แบบร่วมมือยังช่วยส่งเสริมให้เกิดการค้นพบ การเลือกใช้ยุทธวิธีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การสร้างแนวคิดใหม่ ตระหนักในคุณค่าของตนเอง (Self - Esteem) และเกิดการยอมรับความสามารถของตนเองในการแก้ปัญหา

4. กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

4.1 ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เป็นแบบแผนหรือแนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับพัฒนาจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบโดยมีหลักการ แนวคิด รูปแบบและทฤษฎีต่างๆ เป็นพื้นฐานในการพัฒนา โดยมีกระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูปฐมวัย 4 ขั้นตอน กล่าวคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) หมายถึง การเตรียมพร้อมเข้าสู่การอบรมหรือสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายสงบ สร้างความไว้วางใจเป็นการปูพื้นฐานจิตใจด้วยความเมตตากรุณา

ขั้นที่ 2 ขั้นกระตุ้น (S : Stimulus) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลได้รับการกระตุ้น ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้กิจกรรมหรือสถานการณ์ เพื่อให้ครูได้สนทนา พูดคุยเล่าเรื่องต่างๆ และฝึกการรับฟังอย่างใส่ใจในเรื่องราวของผู้คนที่แบ่งปัน

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ (A : Analysis) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลหรือกลุ่มคิดทบทวนเรื่องราว ค้นหาความรู้สึกภายในที่แท้จริงเพื่อระลึกถึงกรณีศึกษาหรือการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น หรือการกระทำที่ผู้อื่นแสดงออก วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกัน ยอมรับความ

แตกต่างกันที่หลากหลาย สะท้อนความคิดด้วยการเขียนถึงการวิเคราะห์กรณีศึกษา หรือสิ่งที่ตนเองได้กระทำ หรือสิ่งที่ตนเองอยากจะกระทำต่อบุคคลคนนั้น

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลนำข้อคิดที่ได้จากขั้นวิเคราะห์ไปปรับปรุงการกระทำของตนเองทั้งการคิด การพูด และการกระทำ คิดถึงการกระทำของตนเองและผู้อื่นในทางบวก แบ่งปันให้สมาชิกในกลุ่มทราบถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาให้เกิดสันติในตนเองและผู้อื่น

4.2 ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม

การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยวิเคราะห์แนวคิดจากทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของชัลลิแวน แนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง หลักคำสอนทางพุทธศาสนา การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) จากนั้นจึงสังเคราะห์แนวคิดจากทฤษฎีและหลักการดังกล่าวทำให้ได้รูปแบบฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย โดยกระบวนการจัดกิจกรรมดำเนินตามลำดับขั้น ประกอบด้วย 4 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) หมายถึง การเตรียมพร้อมเข้าสู่การอบรม หรือสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายสงบ สร้างความไว้วางใจ เป็นการปูพื้นฐานจิตใจด้วยความเมตตากรุณา

การสร้างบรรยากาศในขั้นนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดการนำหลักพุทธศาสนาที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้หลักธรรม พรหมวิหาร 4 (ชินนุฐ สุนทรสิมะ. 2530: 285) ในเรื่องความเมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา การส้ารวมกายวาจาเบื้องต้นให้เป็นปกติ มนุษย์ผู้ได้รับการยกย่องให้เป็นสัตว์ประเสริฐ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบในเรื่องความรักความเมตตา การให้ความปรารถนาดี อยากให้เพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายในโลกมีความสันติ สงบสุข ในขั้นสร้างบรรยากาศ เต็มไปด้วยความผ่อนคลาย ภาวะความว่างด้วยการนำจิตมาอยู่กับตัวเอง ได้รับความรู้สึกสัมผัสรู้ ตามลมหายใจเข้าออก แผ่เมตตาบารมี ให้น้ำใจไมตรีแก่กัน สร้างบรรยากาศความเป็นมิตร และคิดทำประโยชน์แก่ผู้อื่น และสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของดร.อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา (2549: 158, 163) ที่ได้กล่าวถึง กิจกรรมแรกที่ใช้เตรียมผู้เรียนก่อนเข้าเรียน ในเวลาเช้าประมาณ 05.00 น.ว่า บรรยากาศที่สงบในห้องประชุม ควรเริ่มต้นจากการบรรยายในสิ่งที่ดีงามโดยเฉพาะการปูพื้นฐานเริ่มต้นเรื่องความรักและความเมตตา แล้วเริ่มด้วยการสวดมนต์ นั่งสมาธิ ให้อิทธิบาทด้วยการพูดทางบวก หรือเล่านิทาน ร้องเพลงเกี่ยวกับความรักและความเมตตา และจบกิจกรรมด้วยการแผ่เมตตา การสร้างบรรยากาศดีๆ ด้วยกิจกรรมทางบวกเป็นการบรรจุข้อมูลลงไปในชีวิตได้สำนึก เนื่องจากอินทรีย์ คือ ตัวเรารับข้อมูลจากภายนอกผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าแล้วบันทึกข้อมูลลงไปในชีวิตได้สำนึกโดยอัตโนมัติ ดังนั้นจิตได้สำนึกจะมีความทรง

จำดี ๆ ของบุคคลจากอดีต ซึ่งจะกลายเป็นแรงเสริมในการเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลได้ (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. 2550: 9-11) สอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ที่อธิบายหลักการเกี่ยวกับการเกิดของจิตไร้สำนึก (Unconscious) ว่า เนื่องจากจิตสำนึก (Conscious) เป็นสภาวะที่บุคคลรับรู้ตามประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย การรับรู้นี้จะรวมกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดภายใน การรับรู้จากจิตสำนึกด้านบวกหรือด้านลบดังกล่าวจะไปเก็บไว้กลายเป็นส่วนหนึ่งของจิตไร้สำนึก สิ่งที่เก็บไว้นี้ยังทำงานและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม แม้แต่ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริคสันก็ยอมรับและให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับความสำคัญของจิตไร้สำนึกของฟรอยด์และกล่าวเสริมว่า บุคลิกภาพกับความสมดุลกันของสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การแสดงออกด้วยคำพูดและการกระทำ การมองเห็นคุณค่าและคุณธรรมต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของการเจริญเติบโต โดยเฉพาะคุณธรรมส่วนหนึ่งเกิดจากกระบวนการฝึกฝนในวัยเด็ก ซึ่งเป็นบรรยากาศในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อย่างไรก็ตามทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของชัลลิแวน ได้เห็นว่า บุคลิกภาพของมนุษย์อยู่ที่การรับรู้ในสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ดี รวมทั้งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ซึ่งทำให้มนุษย์ต้องการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เกิดเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของบุคลิกภาพ ชัลลิแวนยังได้กล่าวถึงการพัฒนาบุคลิกภาพมีองค์ประกอบของอารมณ์เป็นตัวแปรสำคัญในการเกิดพฤติกรรม หากบุคคลมีสภาวะทางจิตใจที่มีความรู้สึกผ่อนคลาย (Euphoria) มีความสุขและสงบ เป็นระยะที่อินทรีย์มีความสมดุล (Equilibrium) และมีผลต่อการปรับโครงสร้างบุคลิกภาพของบุคคล (นวลละออ สุภาพล. 2527: 28-29, 69-72, 156-159)

ขั้นที่ 2 ขั้นกระตุ้น (S : Stimulus) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลได้รับการกระตุ้น ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้กิจกรรมหรือสถานการณ์ เพื่อให้ครูได้สนทนา พูดคุยเล่าเรื่องต่างๆ และฝึกการรับฟังอย่างใส่ใจในเรื่องราวของผู้คนที่แบ่งปัน

ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้หลอมรวมขั้นการสอนขั้นที่ 2 ขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 ตามแนวคิดของหลักการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง กล่าวคือ ขั้นที่ 2 การกำหนดเป้าหมาย (Goal-formation) เป็นขั้นที่สมาชิกเมื่อเข้าใจและมองเห็นปัญหาแล้ว จะต้องมองให้ออกถึงทิศทางที่จะแก้ไข ขั้นที่ 4 การเสนอทางเลือก (Proposal-making) เป็นขั้นเสนอแนวทางการเลือกด้วยทางออกวิธีต่างๆ ไตร่ตรองถึงผลที่จะตามมา และขั้นที่ 5 การลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นขั้นตอนที่ให้สมาชิกกลุ่มลงมือฝึกปฏิบัติด้วยความร่วมมือ ในการทำงานกลุ่ม เข้าใจและยอมรับฟังความคิดเห็น และความเชื่อที่แตกต่างหลากหลาย การไม่ด่วนตัดสินใจว่าใครดี ใครเลว การใช้เหตุผลในชีวิตจริง ความอดทน และสำนึกที่จะทำงานและการยึดมั่นยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง (คันทันนีย์ จันทรอานุกาพ. 2549: 136) ซึ่งทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ กล่าวถึง สัญชาตญาณของมนุษย์ มีแรงขับที่กระตุ้นให้มนุษย์ประกอบพฤติกรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ถ้ามนุษย์ถูกกระตุ้นจากสื่อ หรือสิ่งแวดล้อมภายนอกให้เกิดความต้องการ มนุษย์ก็จะสนองตอบต่อสิ่งกระตุ้นนั้นเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมหรือหาประสบการณ์จนกว่าจะ

บรรลุลูกมุ่งหมาย เป็นสภาวะที่มนุษย์รับรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า การรับรู้นี้จะเข้ารวมกับความรู้สึกนึกคิดภายในเกิดแรงกระตุ้นให้คิดแสดงเจตนาในการหาแนวทางกำหนดเป้าหมาย กระทำการเพื่อให้ได้ผลสู่ความสำเร็จ (นวลละอ อสุภาผล. 2527: 24-29) และในทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน ได้อธิบายระบบการทำงานของอีโก้ (Ego) ว่า มีความสำคัญเพราะเป็นพลังที่ทำให้มนุษย์เกิดพัฒนาการของชีวิต เกิดความคิดรวบยอดและความสามารถในการตีความหมายและการสร้างมโนภาพ ซึ่งเกิดจากการกระบวนกรสังคมประกิต (Socialization) ในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม การที่บุคคลบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนทำให้มีความตระหนักในตนเองมีความสามารถคิดแบบระบบ กำหนดเป้าหมาย คิดถึงผลดีผลเสีย รับฟังข้อคิดเห็นและพร้อมร่วมปฏิบัติการในกิจกรรมกลุ่มจนบรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2541: 13-14, 70) สอดคล้องกับทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน ความสำคัญของพัฒนาการทางบุคลิกภาพ คือ บุคคลผ่านระบบสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลจะทำให้เกิดความสามารถความพร้อมในการปฏิบัติจริง อิทธิพลของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลเป็นตัวการชักนำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่เข้มแข็งและมั่นคง การได้รับสิ่งกระตุ้นจากภายนอกและรวมกลุ่มกันคิดหาหนทาง วางแผนและลงมือปฏิบัติการเป็นการส่งเสริมพัฒนาการและพฤติกรรมที่ซัลลิแวนกล่าวไว้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2551: 90) สำหรับแนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Face to Face Promotive Interdependence) โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด การอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ได้รู้จักการทำงานร่วมกันจากการช่วยเหลือสนับสนุนกัน การเรียนรู้เหตุผลของกันและกัน ทำให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานร่วมกัน (Johnson; & Johnson. 1994: 31–37) ในทางหลักของพุทธศาสนา สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ใช้ศรัทธา คือ ความเชื่อ เป็นสิ่งกระตุ้นให้มนุษย์เกิดความเชื่อและเกิดการปฏิบัติ เมื่อปฏิบัติก็เกิดปัญญา รู้เข้าใจเหตุผล รู้เข้าใจเหตุปัจจัยมองเห็นธรรมโดยเฉพาะความเป็นไปตามเหตุปัจจัย เมื่อพิจารณาเรื่องราวต่างๆ ก็ดูว่าเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับความเป็นไปตามหลักเหตุผล (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). ม.ป.ป.: 1-24)

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ (A : Analysis) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลคิดทบทวนเรื่องราว ค้นหาความรู้สึกภายในที่แท้จริงเพื่อระลึกถึงการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น หรือการกระทำที่ผู้อื่นแสดงออก วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย สะท้อนความคิดด้วยการเขียนถึงสิ่งที่ตนเองได้กระทำในเรื่องราวต่างๆ หรือสิ่งที่ตนเองอยากจะทำต่อบุคคลคนนั้น

ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้หลอมรวมขั้นการสอนขั้นที่ 1 และขั้นที่ 3 ตามแนวคิดของหลักการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง กล่าวคือ ขั้นที่ 1 ขั้นการจำแนกแยกแยะปัญหา (Analysis) เป็นขั้นที่สมาชิก

กลุ่มได้มองเห็นและเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ในโลกปัจจุบันว่าอะไร คือ สาเหตุของปัญหา จนเกิดเป็นปัญหาขึ้น และขั้นที่ 3 วิเคราะห์ วิเคราะห์และการคาดเดา (Critique) เป็นขั้นที่สมาชิกใช้การวิเคราะห์ประเมินเพื่อคาดการณ์ถึงผลดี ผลเสีย ทางออกต่างๆ ต่อปัญหาที่เกิดขึ้น จากข้อมูลและสถานการณ์แวดล้อม (คันทันนีย์ จันทรอนุภาพ. 2549: 136) สอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ فروยด์ที่ว่า บุคคลรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อมพยายามแสดงออกเพื่อตอบสนองโดยใช้ความคิดในจิตสำนึกที่บุคคลนำความรู้จากประสบการณ์มาร่วมพิจารณาด้วยการคิด วิเคราะห์ ตัดสิน สรุปผล จึงเป็นระบบที่แสดงคุณค่าเป็นที่ยอมรับ เพื่อแสดงบทบาทที่เหมาะสมในบุคลิกภาพที่ต้องการแสดงออกในความคิดสร้างสรรค์และมีความสามารถสอดคล้องกับความเป็นจริงที่อยู่รอบๆ ตัวเขา เป็นกระบวนการปรับตัวของบุคคลหรือมนุษย์ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมตามความสามารถและประสบการณ์ที่เคยได้รับผ่านกระบวนการจิตสำนึก (นวลละอ อสุภาผล. 2527: 72, 75) สำหรับทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสันกล่าวว่าบุคคลที่บรรลุเอกลักษณ์แห่งตน จะรู้จักความรู้ความสามารถและรู้ความต้องการของตนเอง มีความพร้อมที่จะทำงานเกิดความมั่นใจว่าตนสามารถรับมือกับตนเองและสังคม ให้ความร่วมมือสามารถปรับตัวและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงปัจจุบันและวิเคราะห์ปัญหา นำแนวทางไปปรับปรุงแก้ไข ให้ความเข้าใจในเหตุผลและค่านิยมในสังคม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2541: 13-14) และทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน กล่าวถึง การปฏิสัมพันธ์ของบุคคลทำให้เกิดการรับรู้บุคลิกภาพของตนเอง บุคคลสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์สิ่งแวดล้อมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พัฒนาการคิดที่สลับซับซ้อนมากขึ้น เป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมจากสังคมจนเกิดเป็นความรู้ที่ได้แลกเปลี่ยนกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า บุคคลสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ตรงกับข้อเท็จจริงในเหตุในผล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ และข้อสรุปกับผู้นรอบข้าง (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2551ข: 81) สำหรับหลักการทางพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักอริยสัจ 4 เพื่อเป็นหลักคิดนำพาบุคคลในการแก้ปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุแสวงหาทางออกและมรรค วิธีจัดการให้เกิดผลสำเร็จในการดับทุกข์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). 2549: 731-732) ตลอดจนหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เปิดโอกาสการมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด การอธิบาย ให้บุคคลระดมความรู้ความสามารถคิดวิเคราะห์ร่วมกันแก้ปัญหา เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกภายในกลุ่มก่อให้เกิดการกระบวนสะท้อนความคิด เพื่อพัฒนาการคิดของตนเอง และสรุปผลร่วมกัน (Johnson; & Johnson. 1994: 31 – 37)

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลนำข้อคิดที่ได้จากขั้นวิเคราะห์ไปปรับปรุงการกระทำของตนเองทั้งการคิด การพูด และการกระทำ คิดถึงการกระทำของตนเองและผู้อื่นในทางบวก และแบ่งปันให้สมาชิกในกลุ่มฟัง ถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาให้เกิดสันติในตนเองและผู้อื่น

ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้นำหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทำให้บุคคลได้ใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small Group Skills) ซึ่งการมีทักษะทางสังคม (Social Skills) เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขสามารถนำไปปรับใช้ในการทำงาน เช่น สามารถสร้างความไว้วางใจ รู้จักติดต่อสื่อสาร การเป็นผู้นำ เป็นผู้ให้ เป็นผู้รับ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมกันตัดสินใจ และมีความสามารถแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกันที่จะช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ (Johnson; & Johnson. 1994: 31–37) ในหลักคำสอนทางพุทธศาสนาสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติในศีลเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ศีล คือ ปกติกของกาย วาจา ใจ หมายถึง การสำรวมกาย วาจา ใจ คือ ความประพฤติที่ดีงาม ไม่ก่อให้เกิดการเดือดร้อนแก่ใครๆ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น การที่กาย วาจา ใจ ของเราสงบเรียบร้อย ไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นนี้เป็นศีลจะเห็นง่ายๆ ว่าหลักศีลเบื้องต้น คือ ศีลห้า ทำให้บุคคลแต่ละคนอยู่เป็นปกติร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข จากหลักคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในเรื่องการอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเมตตาช่วยเหลือเกื้อกูล เห็นอกเห็นใจ ให้ความกรุณาปรานี ปรารถนาเห็นผู้อื่นเป็นสุข พันทุกข์พร้อมที่จะให้อภัยซึ่งกันและกันโดยการให้อโหสิกรรมแก่กัน การไม่ผูกพยาบาทอาฆาตจองเวรอิจฉาริษยาให้ร้ายต่อกัน ทั้งกายกรรม วาจกรรม มโนกรรม การเข้าสู่ การฝึกปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา เพื่อให้เข้าใจการเจริญกุศลธรรม ดำเนินชีวิต ทำให้เกิดความคิดพิจารณา ไตร่ตรอง ทบทวน ข้อคิดที่ได้จากการปฏิบัติ มีจิตเมตตาให้ความช่วยเหลือชี้แนะเพื่อนครู หรือผู้ร่วมงานในสังคม น้อมนำกระบวนการทางสังคมด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนรับฟัง อย่างมีความหมายด้วยบรรยากาศของความเป็นกัลยาณมิตร ร่วมกิจกรรมทางความคิดที่ดีๆ การมีสัมพันธภาพใกล้ชิด ของบุคคลที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมร่วมกัน เป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในกระบวนการพัฒนาจิตลักษณะ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เกิดเป็นความเจริญความงาม กาย วาจาและจิตใจ (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต. 2549: 731-732)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีระยะการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ระยะการดำเนินงานวิจัย

ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนาารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ประกอบด้วย

1. สังเคราะห์และสร้างารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย
2. สร้างและประเมินความเหมาะสมของารูปแบบฝึกอบรม ASAP และประเมินคุณภาพเครื่องมือประกอบการใช้ารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย และปรับปรุงแก้ไข
3. ศึกษาสำรวจ (Pilot study) การพัฒนาารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย และปรับปรุงารูปแบบให้มีความเหมาะสมเพื่อนำไปทดลองต่อไป

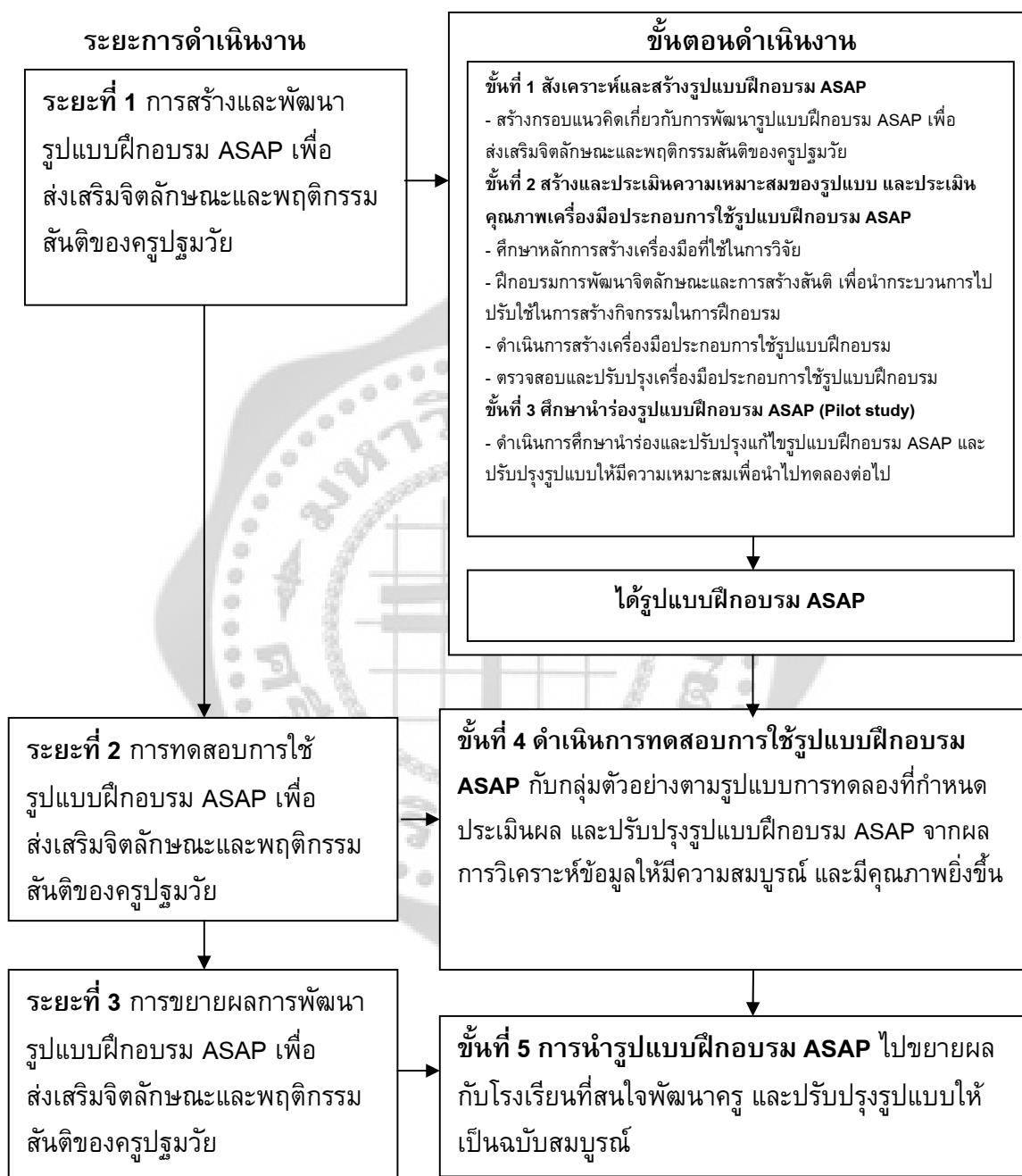
ระยะที่ 2 การทดสอบการใช้ารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ประกอบด้วย

ดำเนินการทดสอบการใช้ารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย กับกลุ่มตัวอย่างตามารูปแบบการทดลองที่กำหนด ประเมินผล และปรับปรุงารูปแบบฝึกอบรม จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ และมีคุณภาพยิ่งขึ้น

ระยะที่ 3 การขยายผลการพัฒนาารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ประกอบด้วย

นำารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ไปใช้ขยายผลกับโรงเรียนที่สนใจพัฒนาครูและปรับปรุงารูปแบบให้เป็นฉบับสมบูรณ์

ระยะการดำเนินงานวิจัย

ภาพประกอบ 3 ระยะการดำเนินงานวิจัย

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในระยะดำเนินงาน ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย มีดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญในประเมินรูปแบบฝึกอบรม และประเมินคุณภาพคู่มือมือชุดฝึกอบรม ASAP คือ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ นักวิชาการด้านการศึกษาปฐมวัย นักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปหรือมีความเชี่ยวชาญพิเศษในสาขาที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพเครื่องมือ แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติและแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คือ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ นักวิชาการด้านการศึกษาปฐมวัย นักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปหรือมีความเชี่ยวชาญพิเศษในสาขาที่เกี่ยวข้อง

3. ครูปฐมวัยที่ใช้ในการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติและแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คือครูปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

4. ครูปฐมวัยที่ใช้ในการศึกษานำร่องรูปแบบ ASAP (Pilot study) คือ ครูปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประชากรในระยะดำเนินงาน ระยะที่ 2 การทดสอบการใช้และปรับปรุงรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนรวมทั้งสิ้น 169 โรงเรียน

ประชากรในระยะดำเนินงาน ระยะที่ 3 การขยายผลการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติงานสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 3 ระยะ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนาารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฝึกอบรมและประเมินคุณภาพของคู่มือชุดฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

คือ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ นักวิชาการด้านการศึกษาปฐมวัย นักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปหรือมีความเชี่ยวชาญพิเศษในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ประเมินคุณภาพของเครื่องมือแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติและแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ นักวิชาการด้านการศึกษาปฐมวัย นักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี เป็นสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปหรือมีความเชี่ยวชาญพิเศษในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติและแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย (Try Out) คือ ครูปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 64 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะที่ 1 การศึกษานำร่อง (Pilot study) คือครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุขานี เขต 1 และเขต 2 ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) จำนวน 7 โรงเรียน ทำให้ได้ครูปฐมวัยจำนวน 45 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะที่ 2 การทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุขานี เขต 1 และเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) จำนวน 37 โรงเรียน มีจำนวนครูปฐมวัยทั้งสิ้น 100 คน และทำการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) อีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 50 คน และ กลุ่มควบคุมจำนวน 50 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะที่ 3 การขยายผลการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติงานสอนระดับปฐมวัย ใน

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนแย้มสอาดรังสิต จำนวน 60 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมการพัฒนาครู

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. คู่มือประกอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย
2. แผนการฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย
3. แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
4. แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน
5. แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน
6. แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ
7. แบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย
8. แบบประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การสังเคราะห์และสร้างรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 สังเคราะห์และสร้างรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

1. สร้างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

1.1 การศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม พบว่า รูปแบบฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงจิตลักษณะและพฤติกรรมของครูปฐมวัย ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังจะเห็นได้จากการศึกษาวิจัยผลของการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ต่อจิตลักษณะและประสิทธิผลของครูของอ้อมเดือน สดมณี (2536: 61-83) พบว่า ครูที่ได้รับการฝึกอบรมมีคะแนนพฤติกรรมการสอนสูงกว่าครูที่ไม่ได้รับการฝึก และพบว่ามีลักษณะทางจิตมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการทำงานของครู และจากการศึกษาวิจัยของงามตา วณิชานนท์ และคนอื่นๆ (2551: 60) เรื่องการพัฒนาจิตลักษณะและทักษะการอบรมเลี้ยงดูแก่ผู้ปกครอง เพื่อเสริมสร้างนิสัยรักการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พบว่า ผู้ปกครองที่ได้รับฝึกอบรมด้วยชุดกิจกรรมการพัฒนาจิตลักษณะและทักษะการอบรมเลี้ยงดูมีความพร้อมที่จะอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบ

รักสนับสนุนมากและแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์มากกว่าผู้ปกครองในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม

1.2 การศึกษาทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน การพัฒนาจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ได้แก่

1.2.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Psychoanalytic Theory) ที่อธิบาย เกี่ยวกับการเกิดของจิตใต้สำนึก (Unconscious) ฟรอยด์ เชื่อว่า จิตสำนึก (Conscious) ของบุคคลเป็นสภาวะที่บุคคลรับรู้ตามประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย การรับรู้นี้จะรวมกับความรู้สึกนึกคิดภายใน และการรับรู้จากจิตสำนึกด้านบวกหรือด้านลบจะถูกเก็บไว้กลายเป็นส่วนหนึ่งของจิตใต้สำนึกสิ่งที่เก็บไว้นี้ยังทำงานและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม (นวลละอ อสุภาผล. 2527: 28-29)

อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา (2550: 9-11) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตใต้สำนึกว่า เมื่อบุคคลรับรู้ข้อมูลจากภายนอกโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าแล้ว บุคคลจะบันทึกข้อมูลลงในจิตใต้สำนึกโดยอัตโนมัติ ดังนั้น ข้อมูลจากอดีตจะถูกบันทึกไว้โดยไม่หายไปจากจิตใต้สำนึก การที่บุคคลจะจดจำสิ่งใด บุคคลต้องสามารถดึงเอาข้อมูลจากจิตใต้สำนึกมาสู่จิตสำนึก ดังนั้น เมื่อมีการบรรจุความทรงจำหรือข้อมูลด้านบวกจากอดีตลงในจิตใต้สำนึก ทำให้กลายเป็นแรงเสริมในการเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล โดยสิ่งที่บันทึกไว้ในจิตใต้สำนึกจะถูกนำไปใช้ประกอบกับข้อมูลใหม่ๆ ที่รับเข้ามา เมื่อบุคคลคิดอย่างนั้นบ่อยๆ จะเป็นการใส่โปรแกรมใหม่เข้าไปภายในตัวตน และพฤติกรรมจะปรับเปลี่ยน เช่น เมื่อบุคคลฝึกให้ตนเองคิดดี พูดดี ทำดีตลอดเวลาจะกลายเป็นคนดีโดยอัตโนมัติ

1.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริคสัน (Psychosocial Development Theory) กล่าวถึงบุคลิกภาพของบุคคลว่า เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและภาวะสมดุลกันของสุขภาพจิต กระบวนการฝึกฝนในวัยเด็กช่วยให้บุคคลแสดงพฤติกรรมทางคำพูด การกระทำ รวมทั้งการเห็นคุณค่าและคุณธรรมต่างๆ ด้วย โดยเฉพาะบรรยากาศในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะมีผลทำให้บุคคลบรรลุเอกลักษณ์แห่งตน มีความตระหนักในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมด้วย (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2541: 13-14, 70)

1.2.3 ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน (Interpersonal Relationship Theory) เน้นหลักการมีชีวิตร่วมกัน หลักการปฏิบัติกิจกรรมและหลักการจัดระบบ การให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลทำให้บุคคลได้รับสิ่งกระตุ้นจากภายนอก จนเกิดความสามารถ ความพร้อมในการแสดงพฤติกรรม แสดงให้เห็นว่า อิทธิพลของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลเป็นสิ่งชักนำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่เข้มแข็งและมั่นคงได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2551: 90; นวลละอ อสุภาผล. 2527: 156-157)

1.2.4 แนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลป์ตุง (Peace Education) กล่าวถึงสันติภาพภายในสังคมต่างๆ สันติภาพระหว่างและภายในตัวมนุษย์ และสันติภาพระหว่างมนุษย์กับ

ธรรมชาติว่า มีปัจจัยร่วมกันอันเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อสันติภาพสองประการคือ ความแตกต่างที่หลากหลายของเพื่อนมนุษย์ และการพึ่งพาอาศัยระหว่างกันและกัน สถานะนั้นนำไปสู่การรับฟังผู้อื่นอย่างลึกซึ้งด้วยใจเมตตา ไม่ด่วนตัดสิน เอาใจเขามาใส่ใจเรา การลดอัตตาตัวตนของเราลงและรับรู้ถึงมนุษย์ทุกคนล้วนมีความรู้สึกสุข-ทุกข์ ย่อมแสวงหาความสุขและเกลียดกลัวความทุกข์เป็นธรรมดา จึงเป็นปัจจัยร่วมกันของการสร้างสันติภาพ (โยฮัน กัลตุง. 2538: 11-13,99-113)

1.2.5 หลักคำสอนทางพุทธศาสนา (Buddhist Principle) สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เน้นให้บุคคลอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเมตตา ช่วยเหลือเกื้อกูล เห็นอกเห็นใจ ให้ความกรุณาปรานี ปรารถนาเห็นผู้อื่นเป็นสุขพ้นทุกข์พร้อมที่จะให้อภัยซึ่งกันและกันโดยการให้อโหสิกรรมแก่กัน การปฏิบัติเช่นนี้จะน้อมนำไปเกิดกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนรับฟัง และมีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต. 2549: 731-732)

1.2.6 หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และทำงานร่วมกันเป็น เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจ ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Johnson; & Johnson. 1994: 31-37) และความสามารถในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกันอย่างสันติได้

1.3 สร้างรูปแบบฝึกรอบ ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย การวิเคราะห์เอกสารหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ได้รูปแบบการฝึกรอบ ASAP ที่มีรายละเอียดขั้นตอนการฝึกรอบ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) หมายถึง การเตรียมพร้อมเข้าสู่การอบรม หรือสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายสงบ สร้างความไว้วางใจ เป็นการปูพื้นฐานจิตใจด้วยความเมตตากรุณา

การสร้างบรรยากาศในขั้นนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดการนำหลักพุทธศาสนาที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้หลักธรรม พรหมวิหาร 4 (ชินวุธ สุนทรสีมะ. 2530: 285) ในเรื่องความเมตตา กรุณา การให้ความปรารถนาดี อยากให้เพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายในโลกมีความสุข การจัดการศึกษาที่โรงเรียนสัตยาไส ของอาจารย์ ชุมสาย ณ อยุธยา (2549: 158,163; 2550: 9-11) ใช้เตรียมผู้เรียนก่อนเข้าเรียน การสร้างบรรยากาศดี ๆ ด้วยกิจกรรมทางบวกเป็นการบรรจุข้อมูลลงในจิตใต้สำนึกเนื่องจากอินทรีย์คือตัวเรารับข้อมูลจากภายนอกผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า แล้วเราจะบันทึกข้อมูลลงในจิตใต้สำนึกโดยอัตโนมัติ ดังนั้นจิตใต้สำนึกจะมีความทรงจำดี ๆ ของเราจากอดีต ซึ่งจะกลายเป็นแรงเสริมในการเปลี่ยนพฤติกรรมของเรา สอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ให้หลักการเกี่ยวกับการเกิดของจิตไร้สำนึก (Unconscious) เนื่องจากจิตสำนึก (Conscious) เป็นสถานะที่

บุคคลรับรู้ตามประสาทสัมผัสทั้งห้า การรับรู้นี้จะรวมกับความรู้สึกนึกคิดภายใน การรับรู้จากจิตสำนึก ด้านบวกหรือด้านลบดังกล่าว จะไปเก็บไว้กลายเป็นส่วนหนึ่งของจิตไร้สำนึกสิ่งที่เก็บไว้นี้ยังทำงานและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม แม้แต่ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน กล่าวเสริมว่า บุคลิกภาพกับความสมดุลกันของสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การแสดงออกด้วยคำพูดและการกระทำ การมองเห็นคุณค่าและคุณธรรมต่างๆขึ้นอยู่กับธรรมชาติของการเจริญเติบโตโดยเฉพาะคุณธรรมส่วนหนึ่งเกิดจากกระบวนการฝึกฝนในวัยเด็ก ซึ่งเป็นบรรยากาศในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน ได้เน้นว่าบุคลิกภาพของมนุษย์อยู่ที่การรับรู้ในสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ดี การพัฒนาบุคลิกภาพมีองค์ประกอบของอารมณ์เป็นตัวแปรสำคัญในการเกิดพฤติกรรม หากบุคคลมีสภาวะทางจิตใจที่มีความรู้สึกผ่อนคลาย (Euphoria) มีความสุขและสงบ เป็นระยะที่อินทรีย์มีความสมดุล (Equilibrium) และมีผลต่อการปรับโครงสร้างบุคลิกภาพของบุคคล (นวลละออ สุภาพล. 2527: 28-29, 69-72, 156-159)

ขั้นที่ 2 ขั้นกระตุ้น (S:Stimulus) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลได้รับการกระตุ้น ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้กิจกรรมหรือสถานการณ์ เพื่อให้ครูได้สนทนา พูดคุยเล่าเรื่องต่างๆ และฝึกการรับฟังอย่างใส่ใจในเรื่องราวของผู้อื่นที่แบ่งปัน

ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของหลักการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง กล่าวถึงการกระตุ้น การรับฟังความคิดเห็น และความเชื่อที่แตกต่างหลากหลายของเพื่อนมนุษย์ไม่ใช่สิ่งความผิดไม่ด่วนตัดสินใจว่าใครดี ใครเลว ควรใช้เหตุผลเป็นหลักการคิด (ตันสนีย์ จันทรานุกาพ. 2549: 136) และหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่บุคคลใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งการมีทักษะทางสังคม (Social Skills) สร้างความไว้วางใจ รู้จักติดต่อสื่อสาร เป็นผู้ให้ เป็นผู้รับ ยอมรับฟังซึ่งทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ กล่าวถึง สัญชาตญาณของมนุษย์มีแรงขับสนองตอบต่อสิ่งกระตุ้นนั้นเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมหรือหาประสบการณ์จนกว่าจะบรรลุจุดมุ่งหมาย (นวลละออ สุภาพล. 2527: 24-29) และในทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน ได้อธิบายการกระตุ้นให้เกิดความคิดรวบยอดและความสามารถในการตีความหมายและการสร้างมโนภาพ ซึ่งเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2541: 13-14,70) สอดคล้องกับทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน ความสำคัญของพัฒนาการทางบุคลิกภาพคือบุคคลผ่านระบบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะทำให้เกิดความสามัคคีพร้อมในการปฏิบัติจริง อิทธิพลของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลเป็นตัวการชักนำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่เข้มแข็งและมั่นคง การได้รับสิ่งกระตุ้นจากภายนอกและรวมกลุ่มกันคิดหาหนทาง วางแผนและลงมือปฏิบัติการเป็นการส่งเสริมพัฒนาการและพฤติกรรมที่ซัลลิแวนกล่าวไว้ (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2551ข: 90) สำหรับแนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Face to Face Promotive Interdependence) โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้

ความคิด การอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ได้รู้จักการทำงานร่วมกันจากการช่วยเหลือสนับสนุนกัน การเรียนรู้เหตุผลของกันและกัน ทำให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานร่วมกัน (Johnson; & Johnson. 1994: 31 – 37) ในทางหลักของพุทธศาสนา สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ใช้ศรัทธา คือ ความเชื่อ เป็นสิ่งกระตุ้นให้มนุษย์เกิดความเชื่อและเกิดการปฏิบัติ เมื่อปฏิบัติก็เกิดปัญญา รู้เข้าใจเหตุผล รู้เข้าใจเหตุปัจจัยมองเห็นธรรมโดยเฉพาะความเป็นไปตามเหตุปัจจัย เมื่อพิจารณาเรื่องราวต่างๆก็ดูว่าเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับความเป็นไปตามหลักเหตุผล (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). ม.ป.ป.: 1-24)

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ (A : Analysis) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลหรือกลุ่มคิดทบทวนเรื่องราว ค้นหาความรู้สึกภายในที่แท้จริงเพื่อระลึกถึงกรณีศึกษาหรือการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น หรือการกระทำที่ผู้อื่นแสดงออก วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย สะท้อนความคิดด้วยการเขียนถึงการวิเคราะห์กรณีศึกษา หรือสิ่งที่ตนเองได้กระทำ หรือสิ่งที่ตนเองอยากจะทำต่อบุคคลคนนั้น

ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้หลอมรวมขั้นการสอนแนวคิดของหลักการสอนสันติศึกษาของ โยฮัน กัลตุง กล่าวคือ การ ไตร่ตรองถึงผลที่จะตามมา กล่าวคือ ขั้นที่ 1 ขั้นการจำแนกแยกแยะปัญหา (Analysis) เป็นขั้นที่สมาชิกกลุ่มได้มองเห็นและเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ในโลกปัจจุบันว่าอะไรคือสาเหตุของปัญหา จนเกิดเป็นปัญหาขึ้น และขั้นที่ 3 วิเคราะห์ วิจักษ์และการคาดเดา (Critique) เป็นขั้นที่สมาชิกใช้การวิเคราะห์ประเมินเพื่อคาดการณ์ถึงผลดี ผลเสีย ทางออกต่าง ๆ ต่อปัญหาที่เกิดขึ้น จากข้อมูลและสถานการณ์แวดล้อม (ตันสนีย์ จันทร์อานุกาพ. 2549 : 136) สอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ที่ว่า บุคคลรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อมพยายามแสดงออกเพื่อตอบสนองโดยใช้ความคิดในจิตสำนึกที่บุคคลนำความรู้จากประสบการณ์มาร่วมพิจารณาด้วยการคิดวิเคราะห์ ตัดสิน สรุปผล จึงเป็นระบบที่แสดงคุณค่าเป็นที่ยอมรับ เพื่อแสดงบทบาทที่เหมาะสมในบุคลิกภาพที่ต้องการแสดงออกในความคิดสร้างสรรค์และมีความสามารถสอดคล้องกับความเป็นจริงที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขา เป็นกระบวนการปรับตัวของบุคคลหรือมนุษย์ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมตามความสามารถและประสบการณ์ที่เคยได้รับผ่านกระบวนการจิตสำนึก(นวลละอ อ สุภาพล. 2527: 72, 75) สำหรับทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน กล่าวว่าบุคคลที่บรรลุเอกลักษณ์แห่งตน จะรู้จักความรู้ความสามารถและรู้ความต้องการของตนเอง มีความพร้อมที่จะทำงานเกิดความมั่นใจว่าตนสามารถรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ให้ความร่วมมือ สามารถปรับตัวและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงปัจจุบัน และวิเคราะห์ปัญหา นำแนวทางไปปรับปรุงแก้ไข ให้ความเข้าใจในเหตุผลและค่านิยมในสังคม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2541: 13-14) และทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของชัลลิแวน กล่าวถึงการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลทำให้เกิดการรับรู้บุคลิกภาพของตนเอง บุคคลสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์

สิ่งแวดล้อมปฏิบัติสัมพันธ์ทางสังคม พัฒนาการคิดที่สลับซับซ้อนมากขึ้น เป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมจากสังคมจนเกิดเป็นความรู้ที่ได้แลกเปลี่ยนกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า บุคคลสามารถคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ตรงกับข้อเท็จจริงในเหตุในผล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ และข้อสรุปกับผู้คนรอบข้าง(ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2551: 81) สำหรับหลักการทางพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักอริยสัจ 4 เพื่อเป็นหลักคตินำพาทบุคคลในการแก้ปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุแสวงหาทางออกและมรรควิธีจัดการให้เกิดผลสำเร็จในการดับทุกข์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2549: 731-732)

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลนำข้อคิดที่ได้จากขั้นวิเคราะห์ไปปรับปรุงการกระทำของตนเองทั้งการคิด การพูด และการกระทำ คิดถึงการกระทำของตนเองและผู้อื่นในทางบวก แบ่งปันให้สมาชิกในกลุ่มทราบถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาให้เกิดสันติในตนเองและผู้อื่น

ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ ในหลักคำสอนทางพุทธศาสนาสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติในศีลเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ศีลคือปกติของกาย วาจา ใจ หมายถึงการสำรวมกาย วาจา ใจ คือความประพฤติที่ดีงาม ไม่ก่อให้เกิดการเดือดร้อนแก่ใครๆ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น การที่กาย วาจา ใจ ของเราสงบเรียบร้อย ไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นนี้เป็นศีล จะเห็นง่ายๆว่าหลักศีลเบื้องต้นคือ ศีลห้า ทำให้บุคคลแต่ละคนอยู่เป็นปกติร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างสงบสุข จากหลักคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเรื่องการอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเมตตาช่วยเหลือเกื้อกูล เห็นอกเห็นใจ ให้ความกรุณาปรานี ปรารภนาเห็นผู้อื่นเป็นสุข พันทุข์พร้อมที่จะให้อภัยซึ่งกันและกันโดยการให้อโหสิกรรมแก่กัน การไม่ผูกพยาบาทอาฆาตจองเวรอิจฉาริษยาให้ร้ายต่อกัน ทั้งกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม การเข้าสู่ การฝึกปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาเพื่อให้เข้าใจการเจริญกุศลธรรม ดำเนินชีวิต ทำให้เกิดความคิดพิจารณา ไตร่ตรอง ทบทวน ข้อคิดที่ได้จากการปฏิบัติ มีจิตเมตตาให้ความช่วยเหลือชี้แนะเพื่อนครู หรือผู้ร่วมงานในสังคม น้อมนำกระบวนการทางสังคมด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนรับฟัง อย่างมีความหมายด้วยบรรยากาศของความเป็นกัลยาณมิตร ร่วมกิจกรรมทางความคิดที่ดีๆ การมีสัมพันธภาพใกล้ชิด ของบุคคลที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมร่วมกัน เป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในกระบวนการพัฒนาจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เกิดเป็นความเจริญความงามกาย วาจาและจิตใจ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2549: 731-732)

ตาราง 1 แสดงความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของรูปแบบที่สร้างขึ้นกับทฤษฎี และแนวคิด

องค์ประกอบรูปแบบ หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎี/รูปแบบการสอน	A: Atmosphere (ชั้นสร้างบรรยากาศ)	S: Stimulus (ชั้นกระตุ้น)	A : Analysis (ชั้นวิเคราะห์)	P: Positive Thinking (ชั้นคิดทางบวก)
1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ -สัญญาติญาณของมนุษย์ มีแรงขับที่กระตุ้นให้มนุษย์ประกอบพฤติกรรมต่างๆในการดำเนินชีวิต -พัฒนาการในวัยเด็กซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ -บุคคลรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อมพยายามแสดงออกเพื่อตอบสนองโดยใช้ความคิดในจิตสำนึกที่บุคคลนำความรู้จากประสบการณ์มาร่วมพิจารณาด้วยการคิด วิเคราะห์ ตัดสิน สรุปผล จึงเป็นระบบที่แสดงคุณค่าเป็นที่ยอมรับ เพื่อแสดงบทบาทที่เหมาะสมในบุคลิกภาพที่ต้องการแสดงออกในความคิดสร้างสรรค์และมีความสามารถสอดคล้องกับความเป็นจริงที่อยู่รอบๆ ตัวเขา เป็นกระบวนการปรับตัวของบุคคลหรือมนุษย์ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมตามความสามารถและประสบการณ์ที่เคยได้รับผ่านกระบวนการจิตสำนึก	✓	✓	✓	
2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริคสัน - บุคคลที่บรรลุเอกลักษณ์แห่งตน จะรู้จักความรู้ความสามารถและรู้ความต้องการของตนเอง มีความพร้อมที่จะทำงานเกิดความมั่นใจว่าตนสามารถ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ให้ความร่วมมือ สามารถปรับตัวและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงปัจจุบัน และวิเคราะห์ปัญหา นำแนวทางไปปรับปรุงแก้ไข ให้ความเข้าใจในเหตุผลและค่านิยมในสังคม	✓	✓	✓	
3. ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของชัลลิวน -การปฏิสัมพันธ์ของบุคคลทำให้เกิดการรับรู้บุคลิกภาพของตนเอง บุคคลสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์สิ่งแวดล้อมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พัฒนาการคิดที่สลับซับซ้อนมากขึ้น เป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมจากสังคมจนเกิดเป็นความรู้ที่ได้แลกเปลี่ยนกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า บุคคลสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ตรงกับข้อเท็จจริงในเหตุในผล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ และข้อสรุปกับผู้นรอบข้าง	✓	✓	✓	
4. แนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง(Peace Education) - กระบวนการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมใฝ่สันติสามารถทำได้โดยการกระตุ้นให้บุคคลมองเห็นและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งแก้ไขและนำสิ่งที่เรียนรู้แล้วไปใช้ในสถานการณ์ใหม่		✓	✓	
5. หลักคำสอนทางพุทธศาสนา -หลักการทางพุทธศาสนาหลักอริยสัจ 4 เพื่อเป็นหลักคิดนำพามุคคลในการแก้ปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุแสวงหาทางออกและมรรควิธีจัดการให้เกิดผลสำเร็จในการดับทุกข์ -หลักพรหมวิหาร 4 อยู่ร่วมกันด้วยความรักความเมตตา ให้ความกรุณาปรานี ปรารถนาเห็นผู้อื่นเป็นสุข พันทุกข์พร้อมที่จะให้อภัยและการปล่อยวาง	✓	✓	✓	✓
6. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) - เน้นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันคิดและแก้ปัญหา		✓	✓	✓

ขั้นที่ 2 สร้างและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฝึกอบรม ASAP และประเมินคุณภาพเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย และปรับปรุงแก้ไข

2.1 วัตถุประสงค์ มีดังนี้

- 1) เพื่อสร้างและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย
- 2) เพื่อประเมินคุณภาพเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

2.2 องค์ประกอบของคู่มือรูปแบบฝึกอบรม ASAP ประกอบด้วย

2.2.1 รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย การพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP ประกอบด้วย

- 1) ความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนารูปแบบ
- 2) ความมุ่งหมายของการพัฒนารูปแบบ
- 3) ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบฝึกอบรม
- 4) กระบวนการฝึกอบรมตามรูปแบบฝึกอบรม

2.2.2 ชุดฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ชุดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ประกอบด้วย

- 1) คำชี้แจง
- 2) ความมุ่งหมายของการฝึก
- 3) กลุ่มเป้าหมาย
- 4) บทบาทของผู้นำกิจกรรม
- 5) บทบาทของผู้เข้าอบรม
- 6) สาระการฝึกอบรม
- 5) ระยะเวลาการฝึกอบรม
- 6) ตารางการฝึกอบรม
- 7) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม
- 8) สื่อและอุปกรณ์
- 9) การจัดห้องฝึกอบรม

2.2.3 แผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ผู้วิจัยศึกษาและฝึกอบรมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อศึกษาเชิงลึกในเรื่องจิตลักษณะและ

ฝึกอบรมหลักการจัดกิจกรรมสันติวิธี การสื่อสารอย่างสันติ และสานเสวนา เพื่อนำกระบวนการต่างๆ ที่ได้รับความรู้ไปปรับใช้ในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาและฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในแนวสติปัฏฐาน 4 โดย พระธรรมมังคลาจารย์ (พระอาจารย์ทอง สิริมฺจฺโล) เจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และพ.อ. ณรงค์ อาจารย์สายพิณ ณ บางช้าง อาจารย์ผู้สอนวิปัสสนากรรมฐานฝ่ายฆราวาส เริ่มปฏิบัติ พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน จากการปฏิบัติธรรมทำให้ได้หลักธรรมจากหลวงปู่ คือนิ่งได้ ทนได้ รอได้ ฆ่าได้ ตีได้ มาใช้เป็นหลักสันติวิธีในการเตือนสติตนเอง และใช้หลักธรรมในการฝึกอบรม

2) ศึกษาและฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการโรงเรียนพ่อแม่ เรื่องเลี้ยงลูกด้วยจิตดีนรู้ ซึ่งได้รับความรู้เรื่องการสานเสวนา (Dialogue) ด้วยการสร้างสันติในครอบครัว จากอาจารย์อังคณา มาศรีรังสรรค์ และคณะ วันที่ 25-26 ตุลาคม 2551 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน จตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

3) ศึกษาและฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการโรงเรียนพ่อแม่ เรื่องการพูดและฟังให้หัวใจแจ่มชื่น ซึ่งได้รับความรู้เรื่องการสานเสวนา (Dialogue) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เทคนิคการสื่อสารอย่างสันติ จากอาจารย์อังคณา มาศรีรังสรรค์ และคณะ วันที่ 23-24 พฤศจิกายน 2551 ณ สำนักกลางคริสเตียนสาทร ซอยศาลาแดง ถนนสีลม กรุงเทพมหานคร.

4) ศึกษาและฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการโรงเรียนพ่อแม่ เรื่องการโยงโยที่ซ่อนเร้น ซึ่งได้รับความรู้เรื่องการสานเสวนา (Dialogue) การเข้าใจความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว และการใช้สันติวิธีเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง จากอาจารย์อังคณา มาศรีรังสรรค์ และคณะ วันที่ 20-21 ธันวาคม 2551 ณ สำนักกลางคริสเตียนสาทร ซอยศาลาแดง ถนนสีลม กรุงเทพมหานคร

5) ศึกษาและฟังการบรรยาย เรื่องวิถีสู่สานติสุขในโรงพยาบาล ได้รับความรู้เรื่องสัมพันธภาพและการสื่อสารด้วยการเอาใจเขามาใส่ใจเราของบุคคล หลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เช่นสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน คือ การให้ ปิยวาจา คือการพูดจาดีต่อกัน อตถจริยา คือการกระทำที่ดีต่อผู้อื่น และสมานัตตตา คือการวางตนให้พอดีในหน้าที่ของตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ทำตัวเป็นมิตรเท่าเทียมกัน และพรหมวิหาร 4 เมตตาคือความรัก ความปรารถนาดี อยากให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณา คือ ความสงสาร อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ มุทิตา คือ การยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี มีความสุขอุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง ความรู้จักสงบนิ่ง มองเห็นผลดีผลเสียตามเหตุปัจจัยไม่ยึดติด จาก พระไพศาล วิสาโล (เจ้าอาวาสวัดป่าสุคะโต ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ) วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 13.00 น.-16.00 น. ณ โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์

6) ศึกษาและฟังการบรรยายธรรม เรื่อง การสร้างสันติวิธีในเด็ก ตัวอย่างความรุนแรงในชั้นเรียนของเด็กอเมริกัน รู้จักมองความคิดที่แตกต่างและเห็นความเหมือนกันของมนุษย์ คือ รักสุขเกลียดทุกข์ ความไม่รู้ตัวตนก่อให้เกิดความยึดติดในโลก โกรธ หลง ความสงบและสันติเกิดได้ในใจเรา จากพระไพศาล วิสาโล (เจ้าอาวาสวัดป่าสุคะโต ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ) วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 17.30 น.-20.00 น. ณ โรงเรียนพ่อ แม่ ลูก เลขที่ ช 53/275 ถนนสวรรคคีติ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000

7) ศึกษาและฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่องชีวิตในอุดมคติ ซึ่งได้รับความรู้เรื่องการสานเสวนา (Dialogue) การสร้างสันติให้เกิดขึ้นในใจเรา การเข้าใจเรื่องอดีตของตัวเราผ่านกิจกรรมวาดภาพและการปล่อยวางตัวตน จากพระไพศาล วิสาโล (เจ้าอาวาสวัดป่าสุคะโต ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ) และ อาจารย์อังคณา มาศรีงสรรค์ และคณะโรงเรียนพ่อ แม่ ลูก วันที่ 20-22 กุมภาพันธ์ 2552 ณ สวนธรรมหาดเสลา อำเภอ เก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

8) ศึกษาและประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ในกระบวนการเรียนการสอน แนวทางจิตปัญญาศึกษา เรียนรู้การสานเสวนา ความคิดจิตและปัญญาจากความรักชอบ ที่สังคมแห่งการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่ได้สอนให้มนุษย์พันทุกข์ จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล ภัทรชีวิน และรองศาสตราจารย์ ดร.นันทนา ลามาศย์ ที่ปริญญาศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล วันที่ 26 สิงหาคม 2552 ณ ห้องประชุมศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

9) ศึกษาเรื่องทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม จิตลักษณะและแบบวัดจิตลักษณะตัวอย่าง เครื่องมือแบบวัดและภารกิจในการสร้างคุณธรรมให้สังคมไทยด้วยการปลูกฝังจิตลักษณะให้เข้มแข็ง เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน จากศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน วันที่ 9 พฤศจิกายน 2552 ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย ภารกิจสร้างเศรษฐกิจและสันติสุข สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เลขที่ 196 ถนนพหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

10) ศึกษาและฝึกปฏิบัติการฝึกอบรม เรื่องจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตน ตลอดจนได้รับความรู้ของเครื่องมือในการฝึกจิตลักษณะ จาก รองศาสตราจารย์ งามตา วนินทานนท์ วันที่ 21 มกราคม ถึง 7 กุมภาพันธ์ 2553 ณ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

11) ศึกษาและฝึกปฏิบัติการสร้างแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติและแบบวัดพฤติกรรมสันติปรับปรุงเพื่อให้แบบวัดมีความสมบูรณ์ จากรองศาสตราจารย์ งามตา วนินทานนท์ ระหว่างเดือนกันยายน ถึงพฤศจิกายน 2553 ณ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

12) ศึกษาเข้าร่วมและเผยแพร่ธรรมทานในเรื่อง ธรรมยาตรา “ศรัทธาแห่งสายน้ำ จากขุนเขาน้ำแม่ปิง สู่ที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยา” ณ นครสวรรค์ ซึ่งได้รับความรู้เรื่อง สายน้ำ สายใจ สายใยต่อธรรมชาติ การสร้างความสงบ ด้วยจิตใจที่มุ่งมั่น รับรู้การสัมผัสทุกอย่างก้าว การสร้างสันติที่เกิดขึ้นในใจเราที่ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติ การรักษาแม่น้ำ ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม จากพระไพศาล วิสาโล (เจ้าอาวาสวัดป่าสุคะโต ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ) รองศาสตราจารย์ ดร.ประมวล เพ็งจันทร์ และการภาวนาบนผืนผ้าใบ โดยอาจารย์อังคณา มาศรีงสรรค์ และคณะโรงเรียนพ่อ แม่ ลูก วันที่ 8-9 มกราคม 2554 ณ บ้านพักข้าราชการกรมป่าไม้ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

13) ศึกษาเรื่องการสื่อสารอย่างสันติและสานเสวนา จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สุวรรณบุบผา รองผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี วันที่ 17 มีนาคม 2554 ณ มหาวิทยาลัยมหิดล 999 สำนักงานอธิการบดีชั้น 2 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

14) ศึกษาและฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่องการช่วยเหลือดูแลเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้/นักเรียนเรียนร่วม ซึ่งได้รับความรู้เรื่อง การจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามแนวจิตตปัญญา และการสานเสวนา (Dialogue) จากดร.สรยุทธ รัตนพจนารถ ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล วันที่ 25 มีนาคม 2554 ณ ห้องสมุด โรงเรียนบดินเดชา (สิงห์ สิงหเสนีย์) 4 แขวงลำต้อยติ่ง เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร 10530

15) ศึกษาและฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการเปลี่ยนแปลงความขัดแย้ง เรื่องการสื่อสารอย่างสันติและสานเสวนา ซึ่งได้เรียนรู้แนวคิด เทคนิค ทักษะการฟังและการสื่อสารเพื่อสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งร่วมกัน จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สุวรรณบุบผา รองผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี วันที่ 21-23 เมษายน 2554 ณ ห้อง 514 สถาบันวิจัยภาษา มหาวิทยาลัยมหิดล 999 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

2.2.4 ดำเนินการสร้างแผนการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย โดยวิเคราะห์เนื้อหาและกระบวนการฝึกอบรม เพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย วัตถุประสงค์เพื่อหลักของการดำเนินกิจกรรม สำคัญเพื่อแสดงเนื้อหาความรู้ และทักษะที่ต้องการฝึกอบรมครู การดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม เพื่อกำหนดขั้นตอนการฝึกอบรมให้ เป็นไปตามขั้นของรูปแบบ สื่อและอุปกรณ์ เพื่อกำหนดและจัดสื่อและอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับกิจกรรม ฝึกอบรมและสาระสำคัญอย่างมีประสิทธิภาพ เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมฝึกอบรม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามที่กำหนด การวัดและประเมินผล เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน

2.2.5 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือรูปแบบฝึกอบรม ASAP ซึ่งประกอบด้วยการประเมินรูปแบบฝึกอบรม ASAP ชุดฝึกอบรม และแผนการฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของคู่มือรูปแบบฝึกอบรม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ดังนี้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 184)

ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

2.2.6 ผู้วิจัยนำคู่มือรูปแบบฝึกอบรม ASAP ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบฝึกอบรม ASAP ชุดฝึกอบรม และแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย และแบบประเมินความเหมาะสมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญการศึกษาปฐมวัยที่มีประสบการณ์การทำงานกับเด็กปฐมวัยและการจัดการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบฝึกอบรม ชุดฝึกอบรมและแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม

1) รศ. งามตา วนินทานนท์ รองผู้อำนวยการโครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ช่วยราชการ) และ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2) ดร.ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตการศึกษาพื้นที่ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

3) พระไพศาล วิสาโล เจ้าอาวาสวัดป่าสุคะโต (วัดเอราวัณ) อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ กรรมการมูลนิธิโกมลคีมทอง กรรมการมูลนิธิสันติวิธี กรรมการสถาบันสันติศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น กรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ ประธานเครือข่ายพุทธิกา นักเขียนรางวัลศรีบูรพาประจำปี พ.ศ.2553

4) อาจารย์อังคณา มาศรีงสรรค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนพ่อแม่ลูก ผู้จัดการกระบวนการสุนทรียสนทนา

5) ผศ.ว่าที่ ร.ต.ดร.สุทธิพร บุญส่ง หัวหน้าภาควิชาการศึกษา ประธานกรรมการดำเนินการหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

2.2.7 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน โดยนำผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฝึกอบรม ชุดฝึกอบรมและแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนน มาเทียบเกณฑ์ดังนี้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 184)

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง เหมาะสมมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปแสดงว่ารูปแบบฝึกอบรม ชุดฝึกอบรม และแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม มีคุณภาพเหมาะสม สำหรับข้อใดที่ได้คะแนนต่ำกว่า 3.50 ให้พิจารณาข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญรายข้อ เพื่อนำมาปรับปรุงรูปแบบต่อไป หากมีข้อเสนอแนะต่างๆ นอกเหนือจากข้อคำถามในแบบประเมินเมื่อมีผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3 ท่านขึ้นไปมีความเห็นสอดคล้องกัน ผู้วิจัยพิจารณาเพิ่มเติมข้อเสนอแนะไว้ในรูปแบบ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 214)

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฝึกอบรม ชุดฝึกอบรมและแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมครั้งนี้ ได้ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีคะแนนเท่ากับ 4.33 แสดงว่ารูปแบบฝึกอบรม ชุดฝึกอบรมและแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.2.8 การประเมินความสอดคล้องของกิจกรรมสันติในแต่ละเนื้อหา ผู้วิจัยได้หาความสอดคล้องของกิจกรรมอย่างประณีต โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นและให้คะแนนความสอดคล้อง แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากิจกรรมสันติ กับวัตถุประสงค์ การดำเนินกิจกรรม ระยะเวลาที่จัดกิจกรรมและการสรุปกิจกรรม (IOC) คะแนนเฉลี่ยที่เป็นที่ยอมรับเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526: 179)

ผลการประเมินความสอดคล้องปรากฏว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากิจกรรมสันติ กับวัตถุประสงค์ การดำเนินกิจกรรม ระยะเวลาที่จัดกิจกรรมและการสรุปกิจกรรม (IOC) คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.83 แสดงว่าของเนื้อหากิจกรรมสันติในการฝึกอบรมครั้งนี้ มีความสอดคล้องกัน

2.2.9 ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากรองศาสตราจารย์ ดร.โคทม อาริยา ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานอธิการบดี ชั้น 2 มหาวิทยาลัยมหิดล 999 ถ.พุทธมณฑลสาย 4 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170 ในการขออนุญาตใช้เครื่องมือการสื่อสารอย่างสันติ และได้รับการฝึกอบรมทางการสื่อสารอย่างสันติและสานเสวนาตลอดทั้งได้ตัวอย่าง

กิจกรรมและเทคนิคต่างๆ จาก ผศ.ดร.ปาริชาติ สุวรรณบุบผา รองผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี ผู้วิจัยนำคำแนะนำวิธีการฝึกอบรมที่ได้รับมาปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้ครูปฐมวัยสร้างพลังแห่งสันติ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมสันติในตนเอง

2.3 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.3.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือวัดจิตลักษณะ

2.3.2 ศึกษาแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีผู้ศึกษาและเป็นที่ยอมรับในการใช้ประเมินแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จากงานวิจัยต่างๆ ได้แก่แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแบบวัดของจินตนา บิลมาศ และคนอื่นๆ (2529) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน ในปัจจุบันแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของจินตนา บิลมาศ และคนอื่นๆ ดุจเดือน พันธุนาวัน; และอัมพร ม้าคนอง (2552: 57,69,70,409-410) ได้ปรับปรุงแบบวัดและนิยมใช้ในปัจจุบัน

2.3.3 การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในงานวิจัยครั้งนี้ กำหนดเป็นแบบวัดชุดที่ 2 เป้าหมายการทำงาน ซึ่งเป็นแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของดุจเดือน พันธุนาวัน; และอัมพร ม้าคนอง (2552: 76) ที่มีคุณภาพในการวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการศึกษารายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การฝึกอบรมจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา เป็นปริมาณความเพียรพยายามของครูที่จะพัฒนาตนเองและงานของตนเองให้ประสบความสำเร็จ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความล้มเหลว รู้จักกำหนดเป้าหมายให้เหมาะสมกับความสามารถของตน อดทนทำงานที่ยากลำบากได้เป็นเวลานาน และมุ่งแสวงหาความรู้สิ่งใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาในการทำงานอยู่เสมอ ตลอดจนชอบเลือกเพื่อนที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้ดุจเดือน พันธุนาวัน; และอัมพร ม้าคนอง (2552: 76) ปรับมาจากแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของจินตนา บิลมาศ และคณะ (2529) ซึ่งแบบวัดชุดเดิมประกอบไปด้วย 15 ประโยค จึงปรับลดให้ลดเหลือ 12 ข้อ แต่ละประโยคมีมาตรวัด 6 หน่วยประกอบ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ในแบบวัดใหม่นี้จึงมีพิสัยคะแนน เท่ากับ 12 ถึง 72 คะแนน มีค่าพิสัยค่าอำนาจจำแนก เท่ากับ 9.21 ถึง 13.51 พิสัยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดที่ไม่มีข้อนั้น เท่ากับ 0.42 ถึง 0.57 สำหรับค่าความเชื่อมั่น ชนิดสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบวัดนี้ เท่ากับ 0.82

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับโดยข้อความทางบวก ให้คะแนน “จริงที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน ลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” เท่ากับ 1 คะแนน ถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน ครูที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง สำหรับครูที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

2.3.4 นำแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่คัดเลือกมาเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท และจัดทำแบบวัดเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.4 แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

2.4.1 ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือวัดจิตลักษณะ

2.4.2 ศึกษาแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่มีผู้ศึกษาและเป็นที่ยอมรับในการใช้ประเมินลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน จากงานวิจัยต่าง ๆ ได้แก่ แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนของบุญรับ ศักดิ์มณี (2532) แสวง ทวีคุณ; นิภาพร โชติสุขเสนต์; และณรงค์ศักดิ์ บุญยมาลิก (2546) วิลาสลักษณ์ ชวัลลสี; งามตา วรินทร์านนท์; และวิริณห์ ธรรมนารถสกุล (2547)

2.4.3 การวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนในงานวิจัยครั้งนี้ กำหนดเป็นแบบวัดชุดที่ 3 การควบคุมของข้าพเจ้า และแบบวัดชุดที่ 4 ปัจจุบันและอนาคต วัดโดยแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนของดุจเดือน พันธุนาวิณ; และอัมพร ม้าคะนอง. (2552: 76-78, 410-417) ซึ่งใช้ในการฝึกอบรมจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษา โดยใช้แบบวัดการควบคุมตน จำนวน 15 ข้อ และแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 10 ข้อ

แบบวัดควบคุมตน (แบบวัดชุดที่ 3 การควบคุมของข้าพเจ้า จำนวน 15 ข้อ) เป็นทักษะความสามารถในการควบคุมตน โดยแบ่งเป้าหมายหลักออกเป็นเป้าหมายย่อยๆที่จะดำเนินไปสู่เป้าหมายหลัก มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ตนปฏิบัติตามเป้าหมายย่อยๆได้สำเร็จ และมีการให้รางวัลตนเองเมื่อดำเนินการตามเป้าหมายย่อยๆได้สำเร็จในแต่ละขั้น แบบวัดควบคุมตนฉบับนี้ ดุจเดือน พันธุนาวิณ; และอัมพร ม้าคะนอง (2552: 76-78, 410-417) นำมาจากแบบวัดของ ยุพาวรรณ ดวงอินตา (2549: 82-95) ประกอบด้วยประโยค 15 ประโยค แต่ละประโยคประกอบด้วย มาตรการประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน มีค่าพิสัยค่าอำนาจจำแนก เท่ากับ 5.41 ถึง 12.03 พิสัยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดที่ไม่มีข้อนั้น เท่ากับ 0.20 ถึง 0.58 สำหรับค่าความเชื่อมั่น ชนิดสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบวัดนี้ เท่ากับ 0.76

เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับโดยข้อความทางบวก ให้คะแนน “จริงที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน ลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” เท่ากับ 1 คะแนน ถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน ดังนั้น ครูที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีการควบคุมตนมาก สำหรับครูที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีการควบคุมตนน้อย

แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต (แบบวัดชุดที่ 4 ปัจจุบันและอนาคต จำนวน 10 ข้อ) เป็นความสามารถในการคาดการณ์ไกลสู่ออนาคตทั้งระยะสั้นและระยะยาวว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตนเองและบุคคลอื่นๆ เห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตฉบับนี้ ดุจเดือน พันธุนาวิณ; และอัมพร ม้าคะนอง (2552: 78, 410-417) นำมาจากแบบวัดของ

ยุพาวรรณ ดวงอินตา (2549) ประกอบด้วยประโยค 15 ประโยค แล้วคัดเลือกให้เหลือ 10 ประโยค แต่ละประโยคประกอบด้วยมาตราประเณินค่า 6 ระดับ เริ่มจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” แบบวัดนี้มีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน มีค่าพิสัยอำนาจจำแนก เท่ากับ 6.67 ถึง 10.64 พิสัยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดที่ไม่มีข้ออื่น เท่ากับ 0.24 ถึง 0.55 สำหรับค่าความเชื่อมั่น ชนิดสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบวัดนี้ เท่ากับ 0.70

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับโดยข้อความทางบวก ให้คะแนน “จริงที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน ลดลงมาตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” เท่ากับ 1 คะแนน ถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน ดังนั้น ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง สำหรับผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

2.4.4 นำแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองที่คัดเลือกมาใช้เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท และจัดทำแบบวัดเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.5 แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน

2.5.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือวัดจิตลักษณะ

2.5.2 ศึกษาแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนที่มีผู้ศึกษา และเป็นที่ยอมรับในการใช้ประเมินความเชื่ออำนาจในตน จากงานวิจัยต่าง ๆ เช่น แบบวัดความเชื่ออำนาจในตนของศักดิ์ชัย นิรัฐทวี (2532) อ้อมเดือน สดมณี (2536: 36-55, 142-145) แสง ทวีคุณ; นิภาพร โชติสุดเสนห์; และณรงค์ศักดิ์ บุญยมาลิก (2546) วรวรรณ อิศวกุลและคนอื่น ๆ (2546: 267-268) ดุจเดือน พันธุมนาวิน; และ อัมพร ม้าคอง (2547: 324-326)

2.5.3 สำหรับการวัดความเชื่ออำนาจในตนในงานวิจัยครั้งนี้ กำหนดเป็นแบบวัดชุดที่ 5 ความเชื่อในการทำงาน วัดโดยแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนของดุจเดือน พันธุมนาวิน; และ อัมพร ม้าคอง (2547: 48, 61-62, 324-326) ซึ่งใช้ในการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมการพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษา เป็นแบบวัดปริมาณความเชื่อ ว่า ผลดีผลเสียที่เกิดขึ้นในงาน หรือการที่นักเรียนจะเป็นคนดี คนเก่งและมีสุขในโรงเรียนเกิดจากการกระทำของครูเป็นส่วนใหญ่ มากกว่าที่จะเกิดจากโชค ความบังเอิญ หรือเกิดจากคนอื่น แบบวัดฉบับนี้ ดุจเดือน พันธุมนาวิน; และอัมพร ม้าคอง (2547: 48, 61-62) ปรับมาจากแบบวัดของจินตนา บิลมาศ และคนอื่น ๆ (2529) ประกอบด้วย 20 ประโยคปรับลดให้เหลือ 15 ประโยค แต่ละประโยคประกอบด้วยมาตราประเณินค่า 6 ระดับเริ่มจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” แบบวัดชุดใหม่นี้ มีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 15 ถึง 90 คะแนน พิสัยของค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดนี้อยู่ระหว่าง 3.92 ถึง 8.91 และพิสัยของความสัมพันธ์ภายในระหว่างรายข้อกับแบบวัดอยู่ระหว่าง .24 ถึง .60 สำหรับค่าความเชื่อมั่น ชนิดสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบวัดนี้ เท่ากับ 0.80

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับโดยข้อความทางบวก ให้คะแนน “จริงที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน ลดลงมาตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” เท่ากับ 1 คะแนน ถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน ดังนั้น ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง สำหรับผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ

2.5.4 นำแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนที่คัดเลือกมาเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท และจัดทำแบบวัดเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.6 แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรม

2.6.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ

2.6.2 ศึกษาการสร้างแบบวัดแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ที่มีผู้ศึกษา และเป็นที่ยอมรับจากงานวิจัยต่าง ๆ เช่น เช่นจากรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การฝึกอบรมจิตลักษณะ และทักษะแบบบูรณาการที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาของจตุรเดือน พันธมนาวิน; และ อัมพร ม้าคะนอง (2552: 86) และรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การฝึกอบรมจิตและทักษะแก้มารดาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดูแลทันตสุขภาพบุตรก่อนวัยเรียนของวรวรรณ อัครกุล (2551: 57)

2.6.3 สำหรับการวัดแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติในงานวิจัยครั้งนี้ กำหนดเป็นแบบวัดชุดที่ 6 ความรู้สึกของข้าพเจ้า เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งได้รับคำแนะนำในการสร้างแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติจากรองศาสตราจารย์ งามตา วณิชทานนท์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ความรู้ในการสร้างข้อคำถามที่มีองค์ประกอบของเจตคติ 3 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบที่ 1 คือ การเห็นประโยชน์หรือโทษของการมีพฤติกรรมสันติ เช่น มองเห็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติต่อนักเรียนและเพื่อนร่วมงานที่เห็นว่าการใช้คำพูดที่สุภาพอ่อนโยนช่วยให้สื่อสารกับเด็กได้ดี ฉันเห็นว่าการใช้คำพูดรุนแรงไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาให้กับเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น องค์ประกอบที่ 2 คือ ความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ ที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น เช่น รู้สึกเบื่อหรือท้อแท้หรือเหนื่อย ตัวอย่างเช่น ฉันเบื่อที่จะทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยแก้ปัญหาเด็กทะเลาะกัน ฉันดีใจที่สามารถสอนเด็กใช้คำพูด “ขอบคุณ” และ “ขอโทษ” ได้สำเร็จ เป็นต้น องค์ประกอบที่ 3 คือ ความพร้อมกระทำ หมายถึงความตั้งใจหรือมุ่งมั่นที่จะสนับสนุนที่จะแสดงพฤติกรรมกรรมการพัฒนานักเรียนหรือพยายามหลีกเลี่ยงไม่สนับสนุน เช่น ฉันไม่พร้อมที่จะรับฟังเด็ก ในขณะที่ฉันกำลังมีงานยุ่ง ฉันตั้งใจที่จะสอนเด็ก ๆ ให้รู้จักหยุดพูดแล้วรับฟังเหตุผลที่เพื่อนชี้แจง เป็นต้น แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นข้อความและมาตราประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจากจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย ซึ่งมีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ จำนวนทั้งสิ้น 70 ข้อ

2.6.4 นำแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท และปริญญาตรีเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม แล้วนำกลับมาปรับปรุงแก้ไข จึงปรับลดเหลือ 57 ข้อ

2.6.5 หาความเที่ยงตรงของแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ โดยนำแบบวัดเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ลงความเห็นและให้คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) เท่ากับ 0.50 ขึ้นไปจึงถือว่าใช้ได้ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526: 179) โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1) รศ. ชูศรี วงศ์รัตน์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2) รศ. งามตา วนิทานนท์ รองผู้อำนวยการโครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนาาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ช่วยราชการ) และ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3) ผศ.ดร.วิลาสลักษณ์ ชัชวาลย์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4) ดร.ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตการศึกษาพื้นที่ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

5) ผศ.ว่าที่ ร.ต.ดร.สุทธิพร บุญส่ง หัวหน้าภาควิชาการศึกษา ประธานกรรมการดำเนินการหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผลปรากฏว่าได้ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) ตั้งแต่ 0.80-1.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.91 แสดงว่าแบบวัดมีความเหมาะสม

2.6.6 ปรับปรุงแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และ นำแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ไปทดลองใช้ (Try Out) ในกลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างคือ ครูปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 64 คนเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

2.6.7 นำผลการตอบแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (item discrimination หรือ ค่า t) ค่า t-ratio ที่ยอมรับได้ คือ ค่าที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 หรือ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 2.0 ขึ้นไป (ดูเจ็อน พันธุมนาวิน. 2551: 46) พบว่าแบบวัดฉบับนี้มีข้อคำถาม 6 ข้อ ที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ต่ำกว่า 2.00 จึงตัดออกทำให้แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติมีข้อคำถามที่ใช้ได้จำนวนทั้งสิ้น 51 ข้อ

2.6.8 นำแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ทั้งฉบับ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของคอนบราค (Cronbach) คือ การหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha- coefficient) โดยค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นที่ได้ไม่ควรต่ำกว่า 0.70 (สุวิมล ติรกันนท์. 2550: 175-176,182) พบว่าคะแนนของแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ทั้งฉบับนี้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่อยู่ในระดับสูง

เกณฑ์การให้คะแนน แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ จำนวน 51 ข้อนี้ ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับโดยข้อความทางบวก ให้คะแนน“จริงที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน ลดลงมาตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” เท่ากับ 1 คะแนน ถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน ดังนั้น จึงมีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 51 - 306 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่าเป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติสูง สำหรับผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติต่ำ

2.7 แบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

2.7.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการสังเกตพฤติกรรมของครูปฐมวัย เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

2.7.2 ศึกษาการสร้างแบบวัดแบบพฤติกรรมของครูปฐมวัย ที่มีผู้ศึกษา และเป็นที่ยอมรับจากงานวิจัยต่าง ๆ เช่น เช่นจากรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การฝึกอบรมจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่มีผลต่อพฤติกรรมพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาของดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ และ อัมพร ม้าคะนอง (2552: 86) และรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การฝึกอบรมจิตและทักษะแก่บุคลากรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพบุตรก่อนวัยเรียนของ วรวรรณ อัครกุล(2551: 57) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานเสวนาสนทนาเชิงปฏิบัติการฟังด้วยเมตตาเพื่อสุขภาพทางปัญญาและสันติในกระบวนการเจรจาเพื่อลดความขัดแย้งของ ปารีชาติ สุวรรณบุบผา (2552: 27-40) และศึกษาการสร้างสันติด้วยสองมือเรา คู่มือสันติวิธีสำหรับนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงรวมทั้งการศึกษารูปแบบการเปิดใจรับความสุข (พระไพศาล วิสาโล. 2550: 25-40, 2554: 5-35) และ พระไพศาล วิสาโล (2552: สัมภาษณ์) ได้กล่าวถึงเรื่องการสร้างสันติให้เกิดขึ้นในใจเรา ด้วยการเจริญสติ ฝึกการปล่อยวางรู้เท่าทันอารมณ์ของเรา ทำให้ได้แนวทางวิธีการจัดกิจกรรมการในการฝึกสติ

2.7.3 สำหรับการวัดแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยในงานวิจัยครั้งนี้ กำหนดเป็นแบบวัดชุดที่ 7 การทำงานของข้าพเจ้า เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้รับคำแนะนำในการสร้างแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย จากรองศาสตราจารย์ งามตา วณิชานนท์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ความรู้ในการสร้างข้อคำถามจากความหมายของนิยามศัพท์ที่สร้างจากฐานข้อมูลการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์ การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมครูปฐมวัย และข้อมูลการสื่อสารอย่างสันติและสานเสวนาจากศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี

มหาวิทยาลัยมหิดล ทำให้สร้างข้อคำถามปริมาณการรายงานของครูปฐมวัยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเด็กและเพื่อนร่วมงาน ในด้านบวกและด้านลบ จำนวน 70 ข้อ โดยลักษณะของแบบวัดพฤติกรรมสันติเป็นข้อความและมาตราประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจากจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย ซึ่งมีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ

2.7.4 นำแบบวัดพฤติกรรมสันติ ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญา นินพธ์ และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม แล้วนำกลับมาปรับปรุงแก้ไข จึงปรับลดเหลือ 50 ข้อ

2.7.5 หาความเที่ยงตรงของแบบวัดพฤติกรรมสันติ โดยนำแบบวัด เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ลงความเห็นและให้คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) เท่ากับ 0.50 ขึ้นไปจึงถือว่าใช้ได้ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526: 179) โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1) รศ. ชูศรี วงศ์รัตน์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2) รศ. งามตา วนินทานนท์ รองผู้อำนวยการโครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ช่วยราชการ) และ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3) ผศ.ดร.วิลาสลักษณ์ ชัชวาลย์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4) ดร.ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตการศึกษา พื้นที่ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

5) ผศ.ว่าที่ ร.ต.ดร.สุทธิพร บุญส่ง หัวหน้าภาควิชาการศึกษา ประธานกรรมการดำเนินการหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผลปรากฏว่าได้ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) ตั้งแต่ 0.80-1.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.94 แสดงว่าแบบวัดมีความเหมาะสม

2.7.6 ปรับปรุงแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และ นำแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ไปทดลองใช้ (Try Out) ในกลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 64 คนเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

2.7.7 นำผลการตอบแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (item discrimination หรือ ค่า t) ค่า t-ratio ที่ยอมรับได้ คือ ค่าที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 หรือ ค่า

อำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 2.0 ขึ้นไป (ตุจเดือน พันธุมนาวิณ. 2551: 46) พบว่ามี 5 ข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ต่ำกว่า 2.0 จึงตัดออกทำให้แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติมีข้อคำถามที่ใช้ได้จำนวนทั้งสิ้น 45 ข้อ

2.7.8 นำแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ทั้งฉบับ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของคอนบรอก (Cronbach) คือ การหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-coefficient) โดยค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นที่ได้ไม่ควรต่ำกว่า 0.70 (สุวิมล ติรกันนท์. 2550: 175-176,182) พบว่าคะแนนของแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ทั้งฉบับนี้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่อยู่ในระดับสูง

เกณฑ์การให้คะแนน แบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย จำนวน 45 ข้อนี้ ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับโดยข้อความทางบวก ให้คะแนน“จริงที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน ลดลงมาตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” เท่ากับ 1 คะแนน ถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน ดังนั้น จึงมีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 45 - 270 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่าเป็นผู้ที่มีปริมาณการรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเด็กและเพื่อนร่วมงานในพฤติกรรมสันติสูง สำหรับผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มแสดงว่า เป็นผู้ที่มีปริมาณการรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเด็กและเพื่อนร่วมงานในพฤติกรรมสันติต่ำ

สรุป การสังเคราะห์และสร้างรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เริ่มจากการสร้างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม โดยการวิเคราะห์ทฤษฎี แนวคิด รูปแบบและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบฝึกอบรม และเครื่องมือซึ่งประกอบด้วย คู่มือรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เพื่ออธิบายความเป็นมาของรูปแบบ รวมทั้งประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ และใช้ประกอบการฝึกอบรมครูปฐมวัยในชั้นทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบและชั้นขยายผลรูปแบบแผนการฝึกอบรม เพื่อจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติและแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติและเพื่อวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ในประเด็นที่กำหนดไว้ในสถานการณ์จริง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์มากขึ้น

กระบวนการสังเคราะห์รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย และเครื่องมือแต่ละชนิดจึงมีกระบวนการพัฒนาที่สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 กระบวนการสังเคราะห์รูปแบบฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครู
ปฐมวัย

รูปแบบและเครื่องมือ	รูปแบบ ASAP	แผนการฝึกอบรม	แบบวัดเจตคติที่ต่อพฤติกรรมสันติ และแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย
กระบวนการพัฒนา			
สร้างกรอบแนวคิด	✓	-	-
วิเคราะห์เอกสาร/ศึกษาเอกสาร	✓	✓	✓
ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ฝึกอบรม/แบบวัด	✓	✓	✓
กลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง	-	-	✓
ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)	-	-	✓
ค่าเฉลี่ย (Mean)	✓	✓	✓
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	✓	✓	✓
ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ	✓	✓	✓
จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	5 คน	5 คน	5 คน

ขั้นที่ 3 การศึกษานำร่องรูปแบบฝึกอบรม ASAP (Pilot study)

3.1 วัตถุประสงค์ เพื่อการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ประการ ดังนี้

1) เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ที่พัฒนาขึ้น

2) เพื่อตรวจสอบเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยและปรับปรุงก่อนนำไปทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ

3.2 เครื่องมือในการศึกษานำร่อง ประกอบด้วย

1) คู่มือประกอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

2) แผนการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครู

3) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

4) แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

5) แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน

6) แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ

7) แบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

3.3 ขั้นตอนในการดำเนินการมีดังนี้

3.3.1 การจัดเตรียมเอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ คู่มือประกอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย แผนการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

3.3.2 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษานำร่อง (Pilot study) คือครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) จำนวน 7 โรงเรียน มีจำนวนครูปฐมวัยทั้งสิ้น 45 คน ดำเนินการอบรมเป็นเวลา 3 วัน เพื่อตรวจสอบขั้นตอน กระบวนการในการฝึกอบรม เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม โดยทำการทดลองเต็มรูปแบบ คือ ได้รับการพัฒนาจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย โดยดำเนินการดังนี้

- 1) ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 2) วัดและประเมินผลก่อนการฝึกอบรม
- 3) ดำเนินการฝึกอบรม
- 4) วัดและประเมินผลก่อนการอบรม หลังการฝึกอบรมทันที และหลังการอบรม

1 เดือน

5) ประเมินและวิเคราะห์ผลการศึกษานำร่องจากการสังเกตพฤติกรรมของครูปฐมวัย ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

3.3.3 นำเสนอผลการศึกษานำร่องต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท และปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดสอบการใช้รูปแบบ ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ต่อไป

ขั้นที่ 4 ดำเนินการทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 วัตถุประสงค์ของการทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เพื่อศึกษาประสิทธิภาพและปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นโดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1.1 การจัดเตรียมเอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ได้แก่ คู่มือประกอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย แผนการฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

4.1.2 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทมาล เขต 1 และเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 100 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling)

4.1.3 การจัดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองออกเป็น 2 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะมีจำนวนสมาชิกเท่ากัน คือ กลุ่มละ 50 คน และทำการสุ่มด้วยการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) อีกครั้ง เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มคือครูปฐมวัยจำนวน 50 คน และ กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม

4.1.4 แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการทดลอง Randomized Control Group Pretest - Posttest Design ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์; และองอาจ นัยวัฒน์. 2551: 44)

ตาราง 3 แบบแผนการทดลอง

การกำหนดเข้ากลุ่ม	สอบก่อน	สิ่งทดลอง	สอบหลัง	สอบหลัง 1 เดือน
(R) E	T _{1E}	X	T _{2E}	T _{3E}
(R) C	T _{1C}	X	T _{2C}	T _{3C}

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลองชนิดต่างๆมีดังนี้

X	แทน	ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ซึ่งจัดกระทำโดยผู้ทดลอง หรือเรียกว่า สิ่งทดลอง (Treatment) หรือตัวแปรทดลอง (Experimental Variable)
T ₁	แทน	การสอบก่อนที่จะทำการทดลอง (Pretest)
T ₂	แทน	การสอบหลังที่จะทำการทดลองแล้ว (Posttest)
E	แทน	กลุ่มทดลอง (Experimental Group) เป็นกลุ่มที่ได้รับตัวแปรอิสระ X
C	แทน	กลุ่มควบคุม (Control Group) เป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับตัวแปรอิสระ X
(R)	แทน	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มต่างๆ อย่างสุ่ม หน่วยการสุ่มเป็นแต่ละสมาชิกของกลุ่มตัวอย่าง
T _{1E} , T _{2E} , T _{3E}	แทน	การสอบก่อน หลังและหลัง 1 เดือน ในกลุ่มทดลองตามลำดับ
T _{1C} , T _{2C} , T _{3C}	แทน	การสอบก่อน หลังและหลัง 1 เดือน ในกลุ่มควบคุมตามลำดับ

จากตารางผู้วิจัยจัดวิธีดำเนินการดังนี้

1) สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรคือครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปฐมวัย เขต 1 และเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) จำนวน 37 โรงเรียน มีจำนวนครูปฐมวัยทั้งสิ้น 100 คน

2) ทำการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) อีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 50 คน และ กลุ่มควบคุมจำนวน 50 คน

3) กำหนดว่ากลุ่มใดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มใดเป็นกลุ่มควบคุม โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

4) ทำการทดสอบวัดก่อนการฝึกอบรม ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในเวลาเดียวกัน ด้วยเครื่องมือวัดจิตลักษณะชุดเดียวกันซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรตามที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ได้แก่ แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และแบบวัดพฤติกรรมสันติ

5) ทำการทดลอง (X) ชั้นนี้เป็นชั้นที่ผู้วิจัยนำรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ฝึกอบรมครูปฐมวัยที่เป็นกลุ่มทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมได้จัดกิจกรรมอื่นที่ต่างจากกลุ่มทดลองให้ ในชั้นนี้ผู้วิจัยได้ควบคุมสภาพการณ์ต่างๆในทั้งสองกลุ่มให้เหมือนกันตลอดระยะเวลาของการทดลอง ต่างกันเฉพาะตัวแปรที่จัดกระทำเท่านั้น

6) ทำการทดสอบวัดหลังการฝึกอบรมทันที ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในเวลาเดียวกัน ด้วยเครื่องมือวัดจิตลักษณะซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรตามที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ได้แก่ แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน และแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ

7) ทำการทดสอบวัดทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน ด้วยเครื่องมือวัดจิตลักษณะชุดเดียวกันในชั้นที่ 4 คือ แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และแบบวัดพฤติกรรมสันติ

4.1.5 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ เปรียบเทียบผลคะแนนที่ได้ และสรุปผล

4.1.6 นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้รูปแบบเพื่อฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยมีความสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะนำไปใช้ขยายผลต่อไป

ขั้นที่ 5 การนำรูปแบบฝึกอบรม ASAP ไปขยายผล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ เพื่อขยายผลการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

5.2 วิธีการขยายผล

5.2.1 นำรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ไปใช้ขยายผล กับครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน คือโรงเรียนแย้มสอาดรังสิต จังหวัดปทุมธานี จำนวน 60 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมการพัฒนาครู

- 1) ประสานงานกับโรงเรียนแย้มสอาดรังสิต จังหวัดปทุมธานี
- 2) กำหนดวัน เวลาในการดำเนินงานขยายผล
- 3) สร้างความเข้าใจและจัดเตรียมความพร้อมให้กับครูปฐมวัย
- 4) วัดและประเมินผลครูก่อนการฝึกอบรม
- 5) ดำเนินการฝึกอบรม
- 6) วัดและประเมินผลหลังการฝึกอบรมทันที
- 7) วัดและประเมินผลหลังการฝึกอบรม 1 เดือน
- 8) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ เปรียบเทียบผลคะแนนที่ได้และสรุปผล
- 9) นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยเป็นฉบับสมบูรณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร ดังนี้ (วาโร เพ็งสวัสดิ์. 2551: 283)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน ร้อยละ
	f	แทน ความถี่ (ข้อมูล) ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	n	แทน จำนวนความถี่ (ข้อมูล) ทั้งหมด

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้ในการวัดค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร ดังนี้ (วาโร เพ็งสวัสดิ์. 2551: 284)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	n	แทน จำนวนคนในกลุ่มหรือข้อมูลทั้งหมด

1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้ในการวัดการกระจายของข้อมูล โดยใช้สูตร ดังนี้ (พิสนุ ฟองศรี. 2549: 275)

$$S.D. = \frac{\sqrt{\sum(X - \bar{X})^2}}{n-1}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	ข้อมูลหรือคะแนนแต่ละจำนวน
	\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum(X - \bar{X})^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างหรือข้อมูลทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดตามวิธีของคอนบราค (Cronbach) โดย การหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha- coefficient) ซึ่งสามารถคำนวณได้จากสูตร ดังนี้ (สุวิมล ติรกานันท์. 2550: 175)

$$\alpha = \left[\frac{n}{n-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

α	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ
n	แทน	จำนวนข้อความในแบบวัด
S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนคำถามแต่ละข้อ
S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ตอบทั้งหมด

2.2 หาความเที่ยงตรงของแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติและแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยคำนวณจากสูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 117)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับลักษณะพฤติกรรม
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย

3.1 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 1 คือ การทดสอบที่ แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Sample)

3.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 2 คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate analysis of variance : MANOVA)

3.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 3 คือ การทดสอบที่ แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (t-test for Independent Sample)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์เพื่อใช้แทนความหมาย ดังนี้

N	แทน จำนวนตัวอย่าง
\bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงแบบที (t-distribution)
F-Univariate	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงแบบเอฟ (F-distribution)
p - value	แทน ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาแบบฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอตามลำดับดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์และสร้างรูปแบบฝึกอบรม
2. ผลการทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบฝึกอบรม
3. ผลการเผยแพร่รูปแบบฝึกอบรม

ผลการสังเคราะห์และสร้างรูปแบบฝึกอบรม

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของรูปแบบฝึกอบรมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	การพัฒนาารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย			
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนารูปแบบ	4.20	0.45	มาก
	1.2 ความมุ่งหมายของการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม	4.20	0.84	มาก
	1.3 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบฝึกอบรม	4.00	1.00	มาก
	1.4 กระบวนการหรือขั้นตอนการฝึกอบรม	4.00	0.71	มาก
2.	ชุดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและ พฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย			
	2.1 จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม	4.60	0.55	มากที่สุด
	2.2 บทบาทของผู้นำกิจกรรม	4.40	0.89	มาก
	2.3 บทบาทของผู้เข้าอบรม	4.20	0.84	มาก
	2.4 ระยะเวลาการฝึกอบรม จำนวน 3 วัน และติดตามผลภายหลังการฝึกอบรม 1 เดือน	5.00	0.00	มากที่สุด
3.	สาระการฝึกอบรม			
	3.1 ส่วนที่ 1 หน่วยก้าวสู่เป้าหมาย : การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์			
	3.1.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.20	0.84	มาก
	3.1.2 ความเหมาะสมของกิจกรรม	4.40	0.55	มาก
	3.1.3 เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4.60	0.55	มากที่สุด
	3.1.4 สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4.40	0.55	มาก
	3.2 ส่วนที่ 2 หน่วยมุ่งมั่นสู่นาคต : การส่งเสริมลักษณะมุ่งมั่นสู่นาคตควบคุมตน			
	3.2.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.20	0.84	มาก
	3.2.2 ความเหมาะสมของกิจกรรม	4.40	0.55	มาก
	3.2.3 เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4.60	0.55	มากที่สุด
	3.2.4 สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4.40	0.55	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
3.3	ส่วนที่ 3 หน่วยเชื่อมั่นในการกระทำ : การส่งเสริมความเชื่ออำนาจในตน			
3.3.1	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.40	0.55	มาก
3.3.2	ความเหมาะสมของกิจกรรม	4.00	0.71	มาก
3.3.3	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4.20	0.45	มาก
3.3.4	สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4.40	0.55	มาก
3.4	ส่วนที่ 4 หน่วยรวมพลังสร้างสันติ : พฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย			
3.4.1	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.00	1.00	มาก
3.4.2	ความเหมาะสมของกิจกรรม	4.60	0.55	มาก
3.4.3	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4.20	0.84	มากที่สุด
3.4.4	สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4.40	0.55	มาก
4.	ชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เพื่อส่งเสริม จิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย	4.40	0.55	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวมทั้งฉบับ	4.33	4.04	มาก

จากตาราง 4 พบว่า รูปแบบฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.33 ซึ่งส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จำนวน 20 รายการ จากทั้งหมด 25 รายการ คิดเป็นร้อยละ 80.00 แสดงว่ารูปแบบฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

2. ผลการศึกษานำร่องรูปแบบการฝึกอบรม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสองส่วนคือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างและผลการวิเคราะห์คะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ และค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ระยะการศึกษานำร่อง

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 เพศหญิง	45	100.00
1.2 เพศชาย	-	-
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 26 ปี	1	2.22
2.2 26 – 30 ปี	7	15.56
2.3 31 – 35 ปี	7	15.56
2.4 36 – 40 ปี	8	17.78
2.5 41 ปีขึ้นไป	22	48.89
3. วุฒิการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	5	11.11
3.2 ปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย	20	44.44
3.3 ปริญญาตรี สาขาวิชาอื่นๆ	16	35.56
3.4 สูงกว่าปริญญาตรี	4	8.89
4. ปัจจุบันสอนระดับอายุ		
4.1 เตรียมอนุบาล	12	26.67
4.2 3 – 4 ปี	15	33.33
4.3 4 – 5 ปี	15	33.33
4.4 5 – 6 ปี	3	6.67
5. จำนวนเด็กในห้องเรียนที่สอน		
5.1 น้อยกว่า 26 คน	30	66.67
5.2 26 – 30 คน	4	8.89
5.3 31 – 35 คน	5	11.11
5.4 36 – 40 คน	1	2.22
5.5 41 คนขึ้นไป	5	11.11

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
6. ประสบการณ์สอนระดับปฐมวัย		
6.1 น้อยกว่า 6 ปี	15	33.33
6.2 6 – 10 ปี	13	28.89
6.3 11 – 15 ปี	5	11.11
6.4 16 – 20 ปี	7	15.56
6.5 11 ปีขึ้นไป	5	11.11

จากตาราง 5 พบว่า ครูปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในระยะศึกษานำร่องรูปแบบ เป็นเพศหญิงทั้งหมดจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 48.89 ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ส่วนใหญ่มีจำนวนเด็กในห้องเรียนน้อยกว่า 26 คน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย น้อยกว่า 6 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

2.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของกลุ่มตัวอย่าง ในระยะศึกษานำร่องรูปแบบ ดังแสดงในตาราง 6

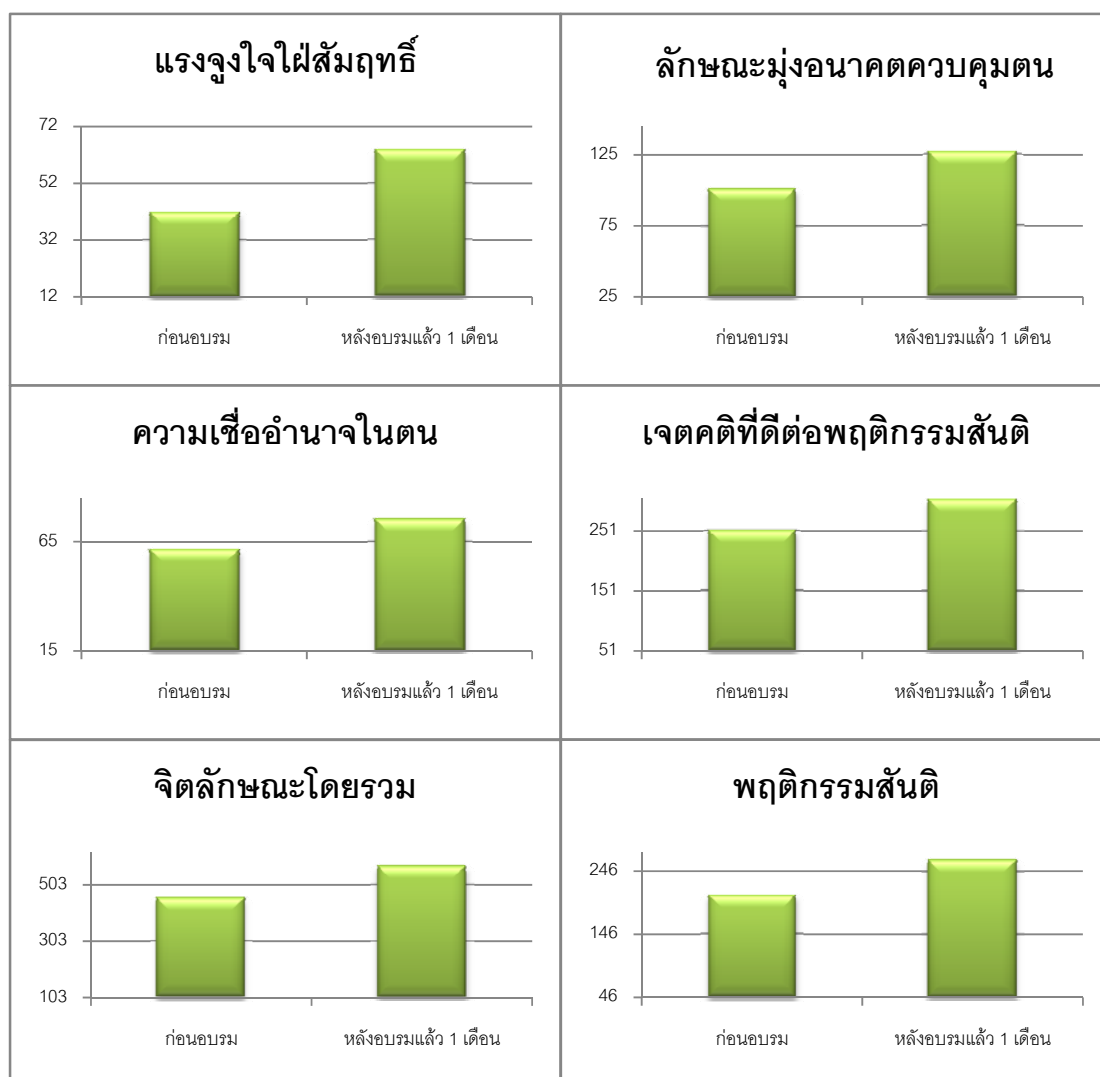
ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนการอบรมและภายหลังการอบรม 1 เดือน ระยะการศึกษานำร่อง

จิตลักษณะและพฤติกรรมสันติ	การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	t	p - value
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	ก่อนอบรม	45	41.89	4.19	23.92**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	45	63.73	5.22		
ลักษณะมุ่งอนาคต	ก่อนอบรม	45	101.40	8.90	15.08**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	45	126.60	10.47		
ควบคุมตน	ก่อนอบรม	45	61.49	3.99	9.55**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	45	75.36	8.71		
ความเชื่ออำนาจในตน	ก่อนอบรม	45	250.87	14.99	18.47**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	45	303.69	16.36		
เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ	ก่อนอบรม	45	455.64	20.43	28.075**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	45	569.38	28.66		
จิตลักษณะโดยรวม	ก่อนอบรม	45	206.84	14.23	16.11**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	45	264.13	18.36		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า ครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างในระยะศึกษานำร่องรูปแบบมีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ภายหลังการอบรม 1 เดือนสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการจัดอบรมตามแนวคิดของรูปแบบ ASAP ทำให้ครูปฐมวัยมีจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติสูงขึ้น

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย จิตลักษณะรายด้าน จิตลักษณะโดยรวม และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง ในระยะศึกษานำร่องรูปแบบมานำเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง ดังแสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน จิตลักษณะโดยรวม และพฤติกรรมสันติ
ของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างภายหลังการอบรม 1 เดือน ระยะเวลาห่าง

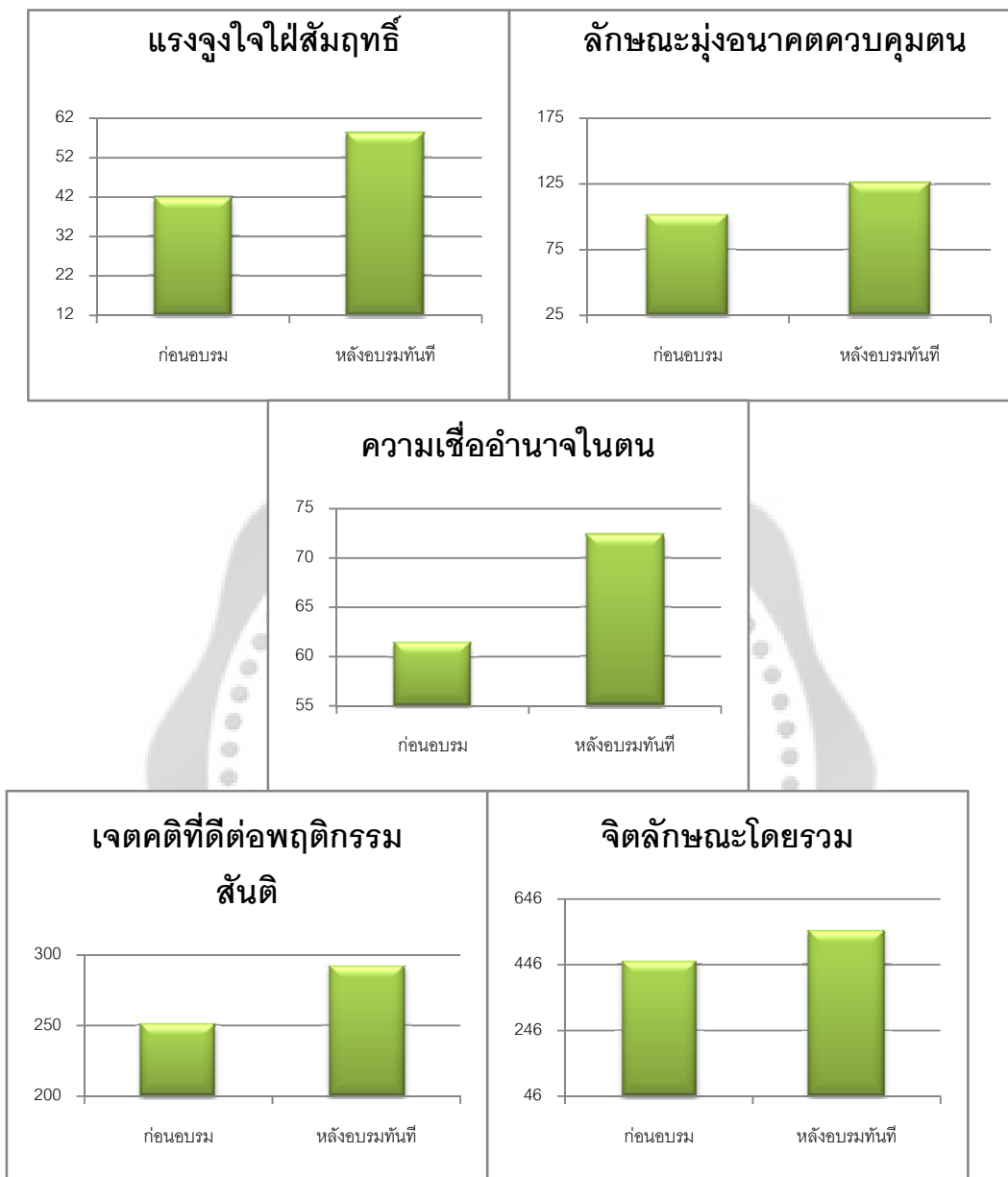
ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างก่อนการอบรมและภายหลังการอบรมทันที ระยะการศึกษานำร่อง

จิตลักษณะ	การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	t	p - value
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	ก่อนอบรม	45	41.89	4.19	19.466**	0.000
	หลังอบรมทันที	45	58.22	3.912		
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	ก่อนอบรม	45	101.40	8.90	19.230**	0.000
	หลังอบรมทันที	45	126.76	7.76		
ความเชื่ออำนาจในตน	ก่อนอบรม	45	61.49	3.99	8.701**	0.000
	หลังอบรมทันที	45	72.40	6.64		
เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ	ก่อนอบรม	45	250.87	14.99	13.243**	0.000
	หลังอบรมทันที	45	292.18	17.30		
จิตลักษณะโดยรวม	ก่อนอบรม	45	455.64	20.43	29.239**	0.000
	หลังอบรมทันที	45	549.56	19.36		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 พบว่า ครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างมีจิตลักษณะรายด้าน คือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ภายหลังจากอบรมทันทีสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการจัดอบรมตามแนวคิดของรูปแบบ ASAP ทำให้ครูปฐมวัยมีจิตลักษณะสูงขึ้น

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน และจิตลักษณะโดยรวมของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างเมื่อวัดผลก่อนการอบรมและภายหลังจากอบรมทันที ในระยะศึกษานำร่องรูปแบบ มานำเสนอเป็นแผนภูมิแท่งดังแสดงในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน และจิตลักษณะโดยรวมของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง เมื่อวัดผลก่อนการอบรมและหลังการอบรมทันที ระยะเวลาห้าสัปดาห์

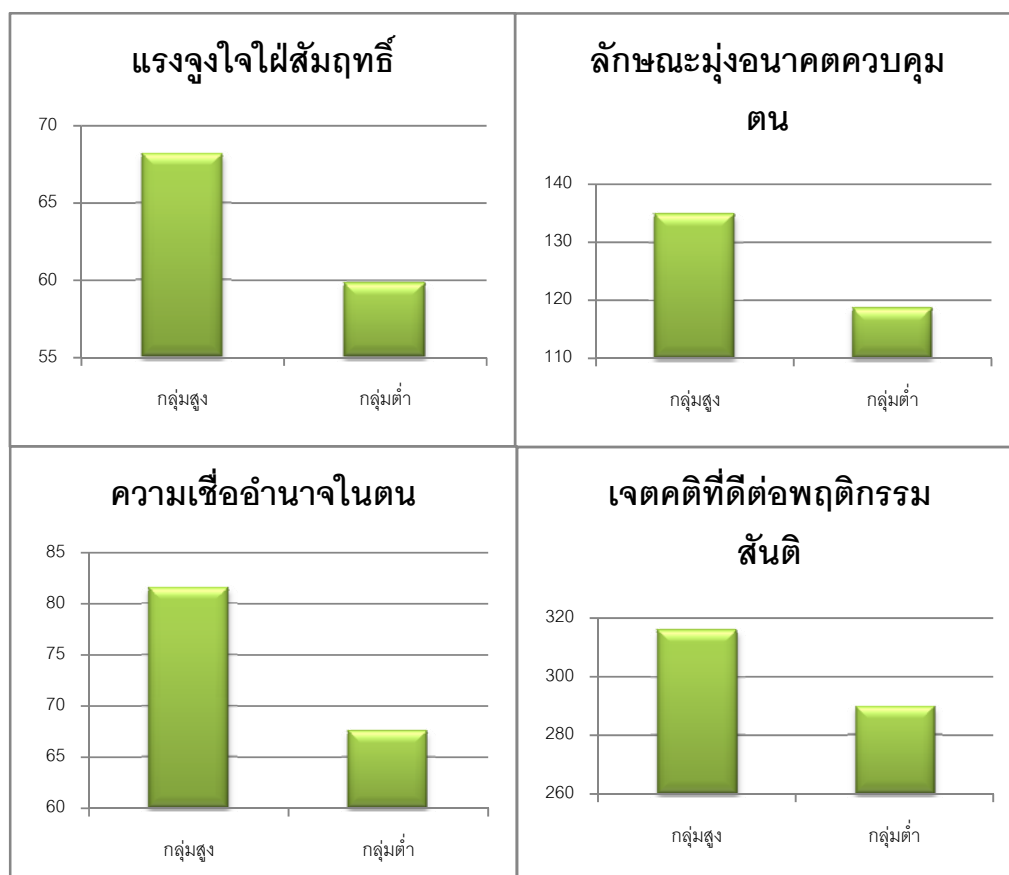
ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่มีจิตลักษณะ ระหว่างกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน ระยะการศึกษานำร่อง

จิตลักษณะ	กลุ่ม	N	\bar{X}	S.D.	t	p - value
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	สูง	21	68.19	2.04	8.986**	0.000
	ต่ำ	24	59.83	3.81		
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	สูง	22	134.95	6.46	8.419**	0.000
	ต่ำ	23	118.61	6.56		
ความเชื่ออำนาจในตน	สูง	25	81.56	3.84	8.910**	0.000
	ต่ำ	20	67.60	6.56		
เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ	สูง	24	316.00	8.95	9.178**	0.000
	ต่ำ	21	289.62	10.34		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 8 พบว่า ครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่มีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติสูง มีพฤติกรรมสันติสูงกว่าครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่มีจิตลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติต่ำ เมื่อวัดผลภายหลังการอบรม 1 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าครูปฐมวัยที่มีจิตลักษณะสูง มีพฤติกรรมสันติสูงกว่าครูปฐมวัยที่มีจิตลักษณะต่ำ

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยจำแนกตามกลุ่มที่มีคะแนนจิตลักษณะสูงและต่ำของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อวัดผลหลังการอบรมไปแล้ว 1 เดือน มานำเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง ดังแสดงในภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยจำแนกตามกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะสูงและต่ำของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน ระยะเวลาศึกษานำร่อง

ผลการทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม

1. ผลการศึกษาจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยในระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม เมื่อวัดผลก่อนการอบรม หลังการอบรม และหลังการอบรมแล้ว 1 เดือน โดยใช้รูปแบบฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสองส่วนคือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างและผลการวิเคราะห์คะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ และค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ระยะทดสอบการใช้
รูปแบบฝึกอบรม ASAP

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน		ร้อยละ	
	ควบคุม	ทดลอง	ควบคุม	ทดลอง
1. เพศ				
1.1 เพศหญิง	50	50	100	100
1.2 เพศชาย	-	-	-	-
2. อายุ				
2.1 น้อยกว่า 26 ปี	3	7	6.00	14.00
2.2 26 – 30 ปี	15	11	30.00	22.00
2.3 31 – 35 ปี	13	2	26.00	4.00
2.4 36 – 40 ปี	10	7	20.00	14.00
2.5 41 ปีขึ้นไป	10	33	20.00	66.00
3. วุฒิการศึกษา				
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	5	5	10.00	10.00
3.2 ปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย	15	9	30.00	18.00
3.3 ปริญญาตรี สาขาวิชาอื่นๆ	20	34	40.00	68.00
3.4 สูงกว่าปริญญาตรี	-	2	-	4.00
4. ปัจจุบันสอนระดับอายุ				
4.1 เตรียมอนุบาล	10	4	20.00	8.00
4.2 3 – 4 ปี	18	20	36.00	40.00
4.3 4 – 5 ปี	12	23	24.00	46.00
4.4 5 – 6 ปี	5	3	10.00	6.00
5. จำนวนเด็กในห้องเรียนที่สอน				
5.1 น้อยกว่า 26 คน	20	5	40.00	10.00
5.2 26 – 30 คน	10	11	20.00	22.00
5.3 31 – 35 คน	10	10	20.00	20.00
5.4 36 – 40 คน	5	11	10.00	22.00
5.5 41 คนขึ้นไป	5	13	10.00	26.00

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน		ร้อยละ	
	ควบคุม	ทดลอง	ควบคุม	ทดลอง
6. ประสบการณ์สอนระดับปฐมวัย				
6.1 น้อยกว่า 6 ปี	25	15	50.00	30.00
6.2 6 – 10 ปี	15	13	30.00	26.00
6.3 11 – 15 ปี	5	5	10.00	10.00
6.4 16 – 20 ปี	2	11	4.00	22.00
6.5 11 ปีขึ้นไป	3	6	6.00	12.00

จากตาราง 9 พบว่า ครูปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP ฝึกอบรมทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองเป็นเพศหญิงกลุ่มละ 50 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-30 ปีคิดเป็นร้อยละ 30 กลุ่มทดลองมีอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 66.00 ครูกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 15 และ 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และ 18.00 ตามลำดับ โดยครูกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีจำนวนเด็กในห้องเรียนน้อยกว่า 26 คน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ขณะที่ครูกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีจำนวนเด็กในห้องเรียนมากกว่า 41 จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 และครูปฐมวัยทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัยน้อยกว่า 6 ปี จำนวน 25 และ 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และ 30.00 ตามลำดับ

1.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตาราง 10 – 14

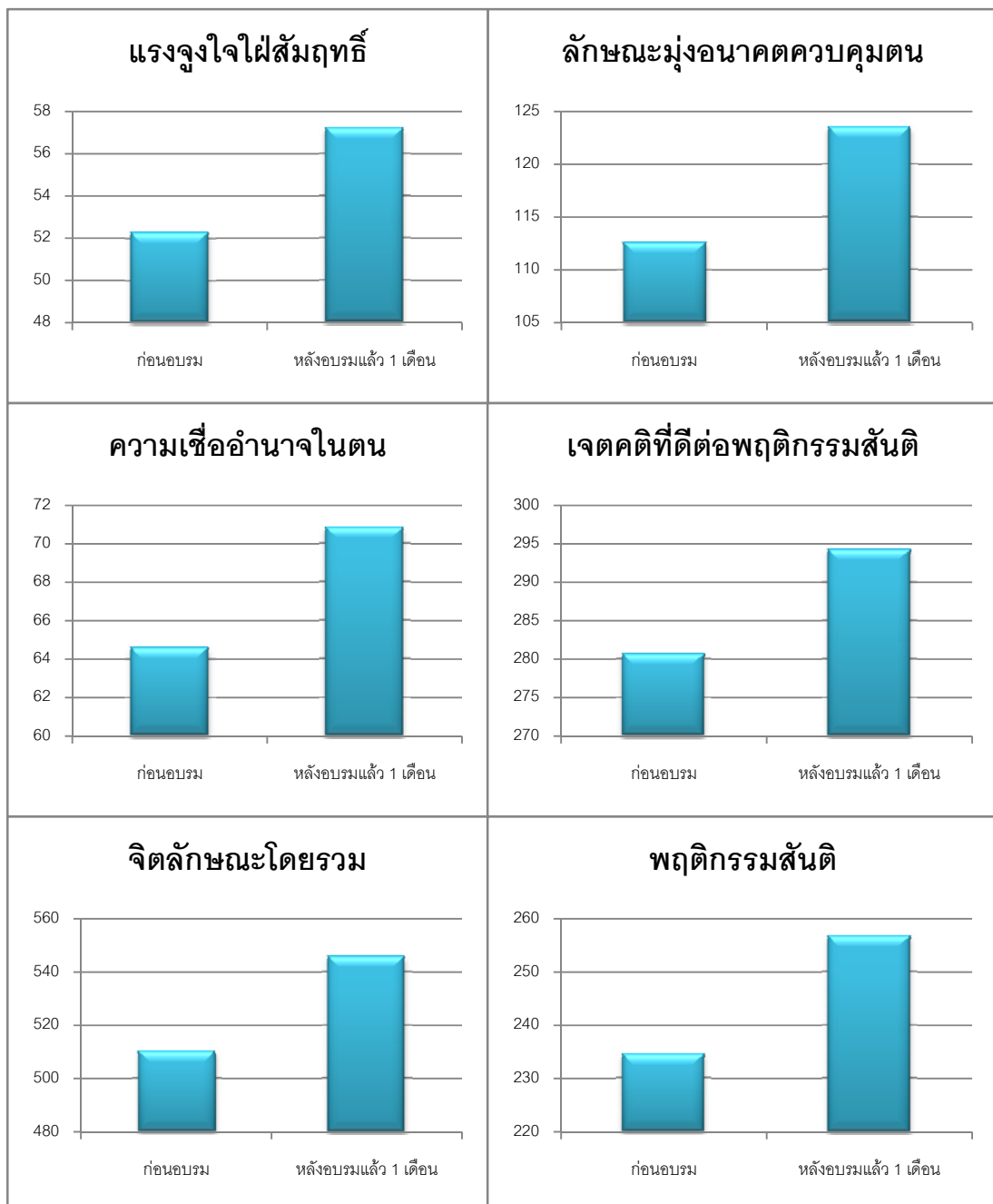
ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบคะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนอบรมและภายหลังอบรม 1 เดือน ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP

จิตลักษณะและ พฤติกรรมสันติ	การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	t	p - value
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	ก่อนอบรม	50	52.30	5.72	5.052**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	50	57.22	6.00		
ลักษณะมุ่งอนาคต	ก่อนอบรม	50	112.62	11.31	4.633**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	50	123.54	13.46		
ควบคุมตน	ก่อนอบรม	50	64.62	8.30	3.533**	0.001
	หลังอบรม 1 เดือน	50	70.84	9.93		
เจตคติที่ดีต่อ พฤติกรรมสันติ	ก่อนอบรม	50	280.70	20.41	3.973**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	50	294.28	18.79		
จิตลักษณะโดยรวม	ก่อนอบรม	50	510.24	35.37	5.650**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	50	545.88	40.07		
พฤติกรรมสันติของ ครูปฐมวัย	ก่อนอบรม	50	234.50	22.16	4.468**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	50	256.84	27.93		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 10 พบว่า ครูปฐมวัยกลุ่มทดลองมีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน เชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ภายหลังการอบรม 1 เดือนสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการจัดอบรมตามแนวคิดของรูปแบบ ASAP ทำให้ครูปฐมวัยมีจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติสูงขึ้นกว่าก่อนอบรม

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน จิตลักษณะโดยรวม และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มทดลอง มานำเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง ดังแสดงในภาพประกอบ 7

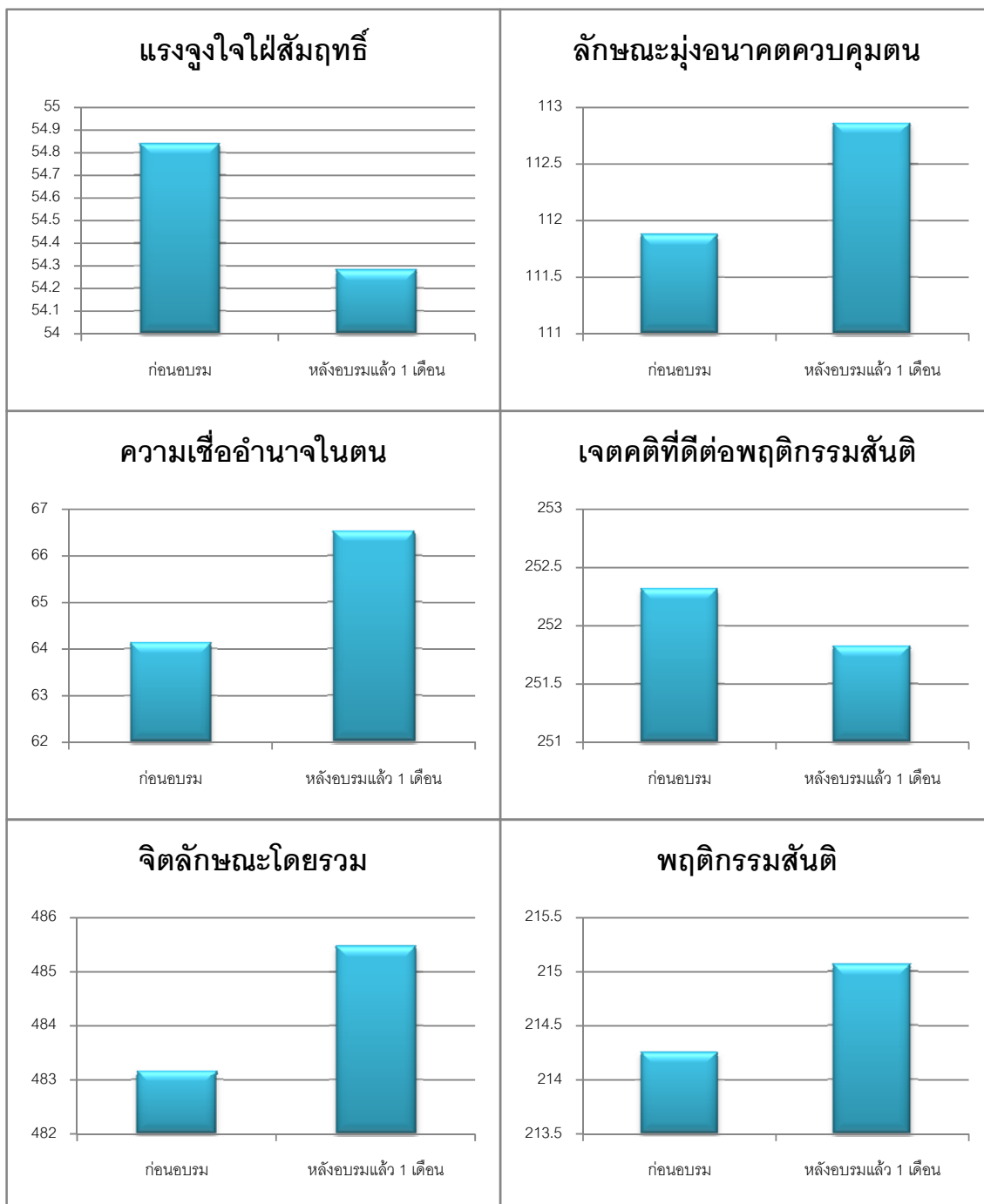
ภาพประกอบ 7 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน จิตลักษณะโดยรวม และพฤติกรรมสันติของครู
ปฐมวัยของกลุ่มทดลองภายหลังการอบรม 1 เดือน ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มควบคุมระหว่างก่อนการอบรมและภายหลังการอบรม 1 เดือน ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP

จิตลักษณะและพฤติกรรมสันติ	การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	t	p - value
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	ก่อนอบรม	50	54.84	5.34	0.546	0.588
	หลังอบรม 1 เดือน	50	54.28	5.10		
ลักษณะมุ่งอนาคต	ก่อนอบรม	50	111.88	8.28	0.508	0.614
	หลังอบรม 1 เดือน	50	112.86	10.33		
ควบคุมตน	ก่อนอบรม	50	64.12	8.05	1.464	0.149
	หลังอบรม 1 เดือน	50	66.52	8.50		
ความเชื่ออำนาจในตน	ก่อนอบรม	50	252.32	7.44	0.217	0.829
	หลังอบรม 1 เดือน	50	251.82	11.71		
จิตลักษณะโดยรวม	ก่อนอบรม	50	483.16	20.25	0.474	0.638
	หลังอบรม 1 เดือน	50	485.48	28.33		
พฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย	ก่อนอบรม	50	214.26	8.82	0.472	0.639
	หลังอบรม 1 เดือน	50	215.06	7.45		

จากตาราง 11 พบว่า ครูปฐมวัยกลุ่มควบคุมมีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ภายหลังการอบรม 1 เดือนและก่อนอบรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าภายหลังการอบรม 1 เดือนและก่อนอบรม ครูปฐมวัยกลุ่มควบคุมมีจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติไม่แตกต่างกัน

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน จิตลักษณะโดยรวม และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มควบคุมหลังการอบรม 1 เดือน มานำเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง ดังแสดงในภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน จิตลักษณะโดยรวม และพฤติกรรมสันติของครู
ปฐมวัยกลุ่มควบคุมหลังการอบรม 1 เดือน ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองเมื่อวัดผลหลังการอบรมทันที ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP

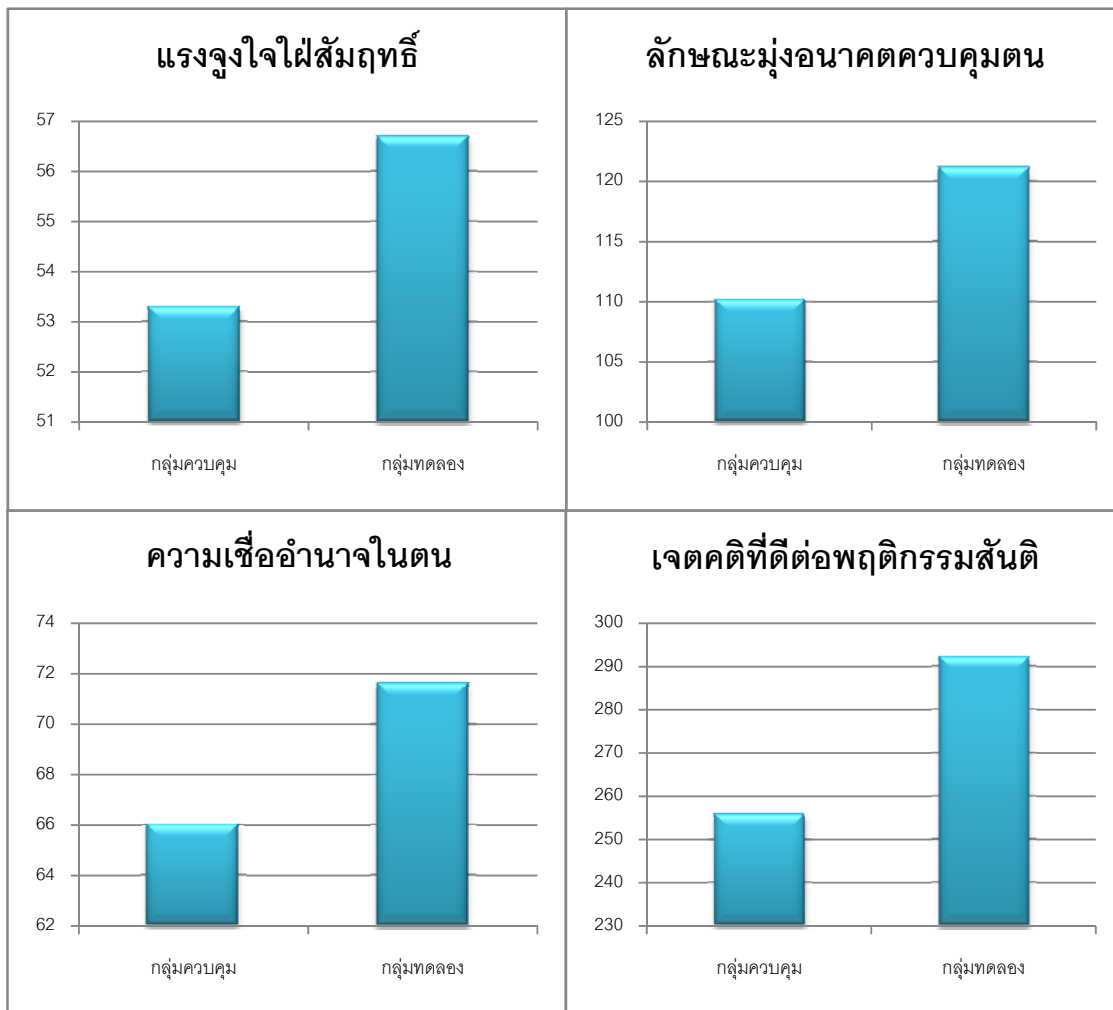
จิตลักษณะ	กลุ่ม	N	\bar{X}	S.D.	F-Univariate	p - value
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	ทดลอง	50	56.70	5.63	9.866**	0.002
	ควบคุม	50	53.28	5.25		
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	ทดลอง	50	121.16	13.48	21.541**	0.000
	ควบคุม	50	110.18	9.90		
ความเชื่ออำนาจในตน	ทดลอง	50	71.64	9.42	12.124**	0.001
	ควบคุม	50	66.02	6.45		
เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ	ทดลอง	50	292.22	21.48	111.947**	0.000
	ควบคุม	50	255.96	11.22		

Wilks' Lambda = 0.341
 F – Multivariate = 36.294**
 p – value = 0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 12 พบว่า ครูปฐมวัยกลุ่มทดลองมีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อวัดผลหลังการอบรมทันที แสดงว่าการจัดอบรมตามแนวคิดของรูปแบบ ASAP สามารถพัฒนาครูปฐมวัยให้มีจิตลักษณะและเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติสูงกว่าการอบรมของกลุ่มควบคุม

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะ เมื่อวัดผลหลังการอบรมทันที ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มานำเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง ดังแสดงในภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองเมื่อวัดผลหลังการอบรม
ทันที ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองเมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP

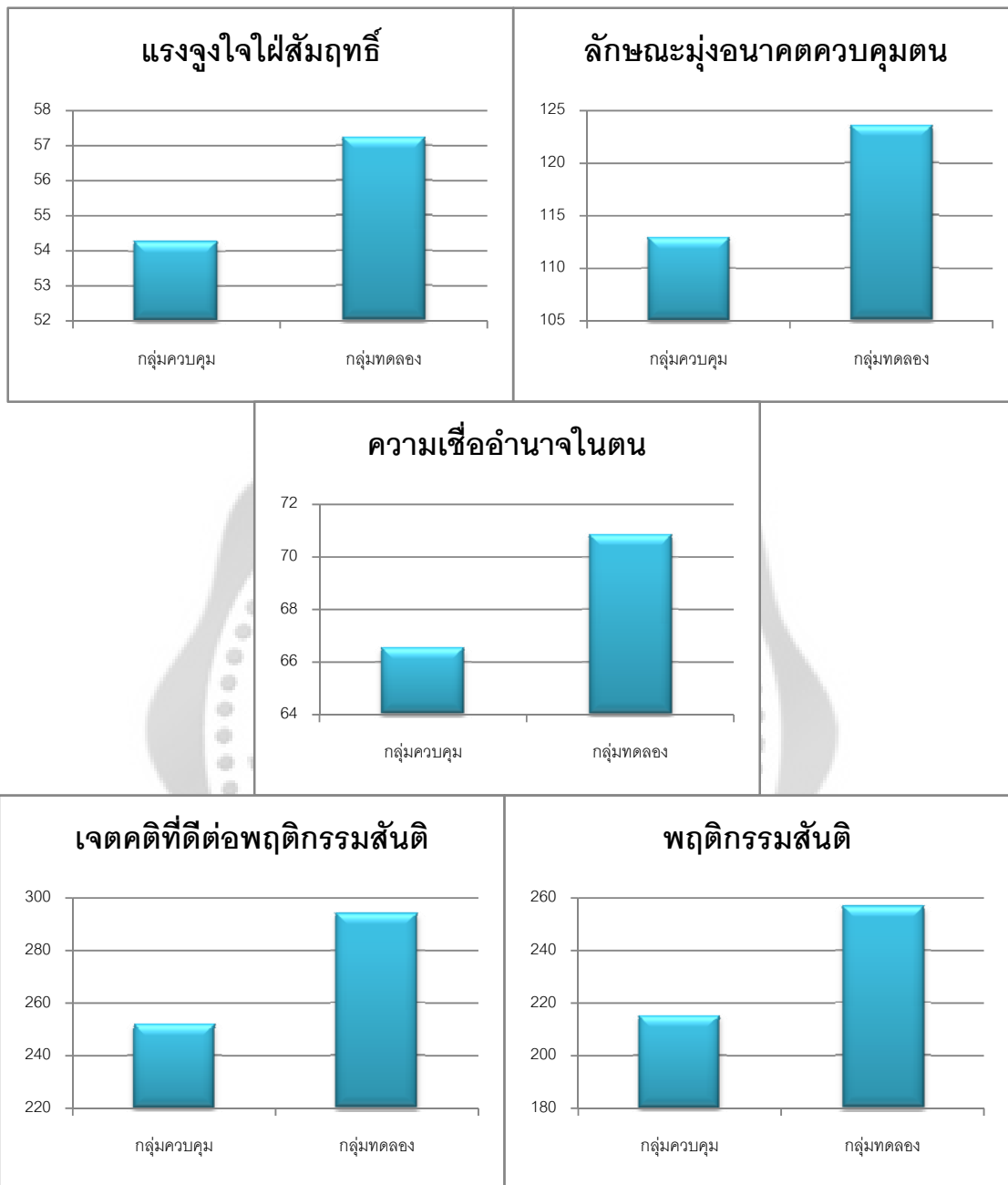
จิตลักษณะและพฤติกรรม	กลุ่ม	N	\bar{X}	S.D.	F-Univariate	p - value
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	ทดลอง	50	57.22	6.00	6.969*	0.010
	ควบคุม	50	54.28	5.10		
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	ทดลอง	50	123.54	13.46	19.81**	0.000
	ควบคุม	50	112.86	10.33		
ความเชื่ออำนาจในตน	ทดลอง	50	70.84	9.93	5.461*	0.021
	ควบคุม	50	66.52	8.50		
เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ	ทดลอง	50	294.28	18.79	158.284**	0.000
	ควบคุม	50	251.82	14.71		
พฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย	ทดลอง	50	256.84	27.93	104.432**	0.000
	ควบคุม	50	215.06	7.45		
Wilks' Lambda = 0.309						
F – Multivariate = 41.955**						
p – value = 0.000						

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 พบว่า ครูปฐมวัยกลุ่มทดลองมีจิตลักษณะด้าน คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความเชื่ออำนาจในตน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจิตลักษณะด้านลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อวัดผลภายหลังการอบรม 1 เดือน แสดงว่าการจัดอบรมตามแนวคิดของรูปแบบ ASAP สามารถพัฒนาครูปฐมวัยให้มีจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติสูงกว่าการอบรมของกลุ่มควบคุม

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มานำเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง ดังแสดงในภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองเมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน ระยะทดสอบการใช้รูปแบบ ASAP

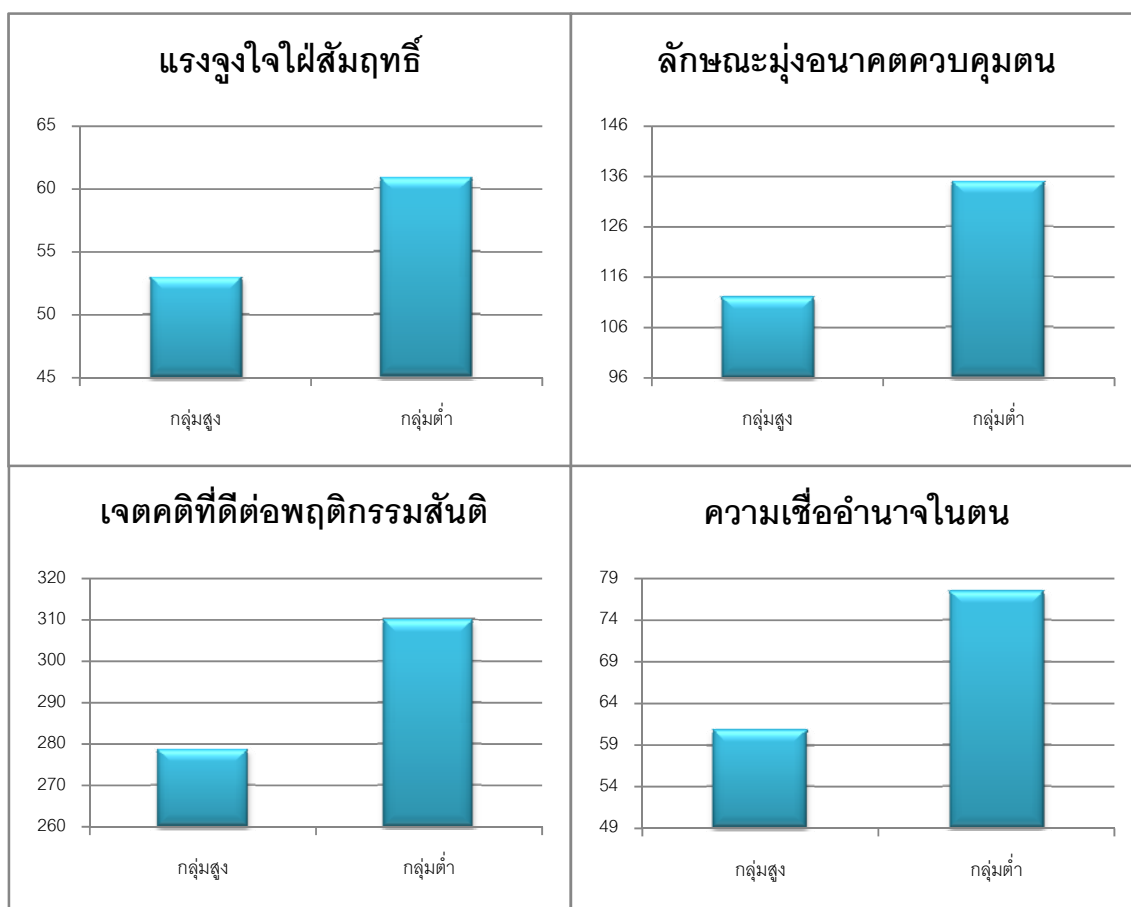
ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มทดลองที่มีจิตลักษณะ ระหว่าง
กลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP

จิตลักษณะ	กลุ่ม	N	\bar{X}	S.D.	t	p - value
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	สูง	23	52.96	4.34	6.132**	0.000
	ต่ำ	27	60.85	4.70		
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	สูง	25	112.16	7.23	11.372**	0.000
	ต่ำ	25	134.92	6.92		
ความเชื่ออำนาจในตน	สูง	20	60.85	5.05	10.30**	0.000
	ต่ำ	30	77.50	5.93		
เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ	สูง	25	278.72	9.41	10.57**	0.000
	ต่ำ	25	309.84	11.31		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 พบว่า เมื่อวัดผลภายหลังการอบรม 1 เดือน ครูปฐมวัยกลุ่มทดลองที่มีจิตลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสันติสูงกว่าครูปฐมวัยกลุ่มทดลองที่มีจิตลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าครูปฐมวัยกลุ่มทดลองที่มีพฤติกรรมจิตลักษณะสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสันติสูงกว่าครูปฐมวัยกลุ่มทดลองที่มีจิตลักษณะต่ำ

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มทดลอง ที่มีคะแนนจิตลักษณะระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน มานำเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง ดังแสดงในภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มทดลอง ที่มีคะแนนจิตลักษณะระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน ระยะทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP

ผลการขยายผลรูปแบบฝึกอบรม

1. ผลการศึกษาจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ระยะขยายผลรูปแบบฝึกอบรม ASAP จำนวน 60 คน เมื่อวัดผลก่อนการอบรมและหลังการอบรม โดยใช้รูปแบบฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสองส่วนคือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์คะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ และค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 15 ความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ระยะการขยายผล

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 เพศหญิง	60	100.00
1.2 เพศชาย	-	-
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 26 ปี	5	8.33
2.2 26 – 30 ปี	22	36.67
2.3 31 – 35 ปี	15	25.00
2.4 36 – 40 ปี	6	10.00
2.5 41 ปีขึ้นไป	12	20.00
3. วุฒิการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	10	16.67
3.2 ปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย	24	40.00
3.3 ปริญญาตรี สาขาวิชาอื่นๆ	25	41.67
3.4 สูงกว่าปริญญาตรี	1	1.67
4. ปัจจุบันสอนระดับอายุ		
4.1 เตรียมอนุบาล หรือ 3 – 4 ปี	20	33.33
4.2 4 – 5 ปี	18	30.00
4.3 5 – 6 ปี	22	36.67
4.4 ควบสองระดับ	-	-
5. จำนวนเด็กในห้องเรียนที่สอน		
5.1 น้อยกว่า 26 คน	24	40.00
5.2 26 – 30 คน	25	41.67
5.3 31 – 35 คน	11	18.33
5.4 36 – 40 คน	-	-
5.5 41 คนขึ้นไป	-	-

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
6. ประสบการณ์สอนระดับปฐมวัย		
6.1 น้อยกว่า 6 ปี	28	46.67
6.2 6 – 10 ปี	23	38.88
6.3 11 – 15 ปี	5	8.33
6.4 16 – 20 ปี	2	3.33
6.5 11 ปีขึ้นไป	2	3.33

จากตาราง 15 พบว่า ครูปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในระยะเวลาขยายผลรูปแบบฝึกอบรม ASAP เป็นเพศหญิงทั้งหมดจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 26 – 30 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนใหญ่มีจำนวนเด็กในห้องเรียน 26-30 คน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 และครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัย น้อยกว่า 6 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงใน ตาราง 16

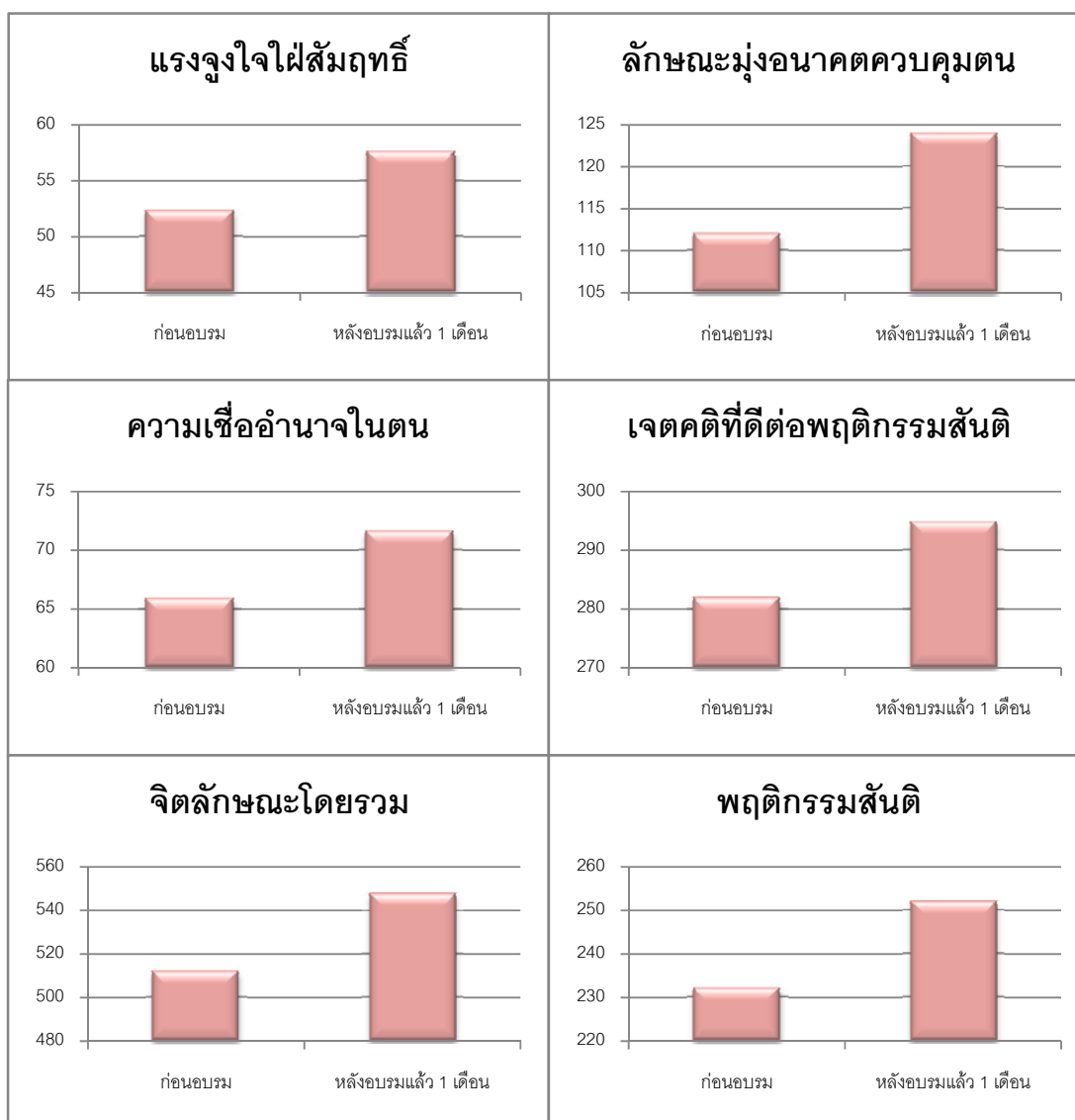
ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างระหว่าง
ก่อนการอบรมและภายหลังการอบรม 1 เดือน ระยะการขยายผล

จิตลักษณะและ พฤติกรรมสันติ	การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	t	p - value
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	ก่อนอบรม	60	52.17	5.39	5.772**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	60	57.77	6.07		
ลักษณะมุ่งอนาคต	ก่อนอบรม	60	112.28	12.15	5.306**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	60	124.48	13.39		
ควบคุมตน	ก่อนอบรม	60	65.65	8.50	3.658**	0.001
	หลังอบรม 1 เดือน	60	71.82	10.08		
ความเชื่ออำนาจใน ตน	ก่อนอบรม	60	280.98	20.94	4.452**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	60	295.15	18.98		
เจตคติที่ดีต่อ พฤติกรรมสันติ	ก่อนอบรม	60	511.08	31.92	6.896**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	60	549.22	37.71		
จิตลักษณะโดยรวม	ก่อนอบรม	60	256.03	18.98	11.476**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	60	295.15	31.69		
พฤติกรรมสันติของ ครูปฐมวัย	ก่อนอบรม	60	256.03	18.98	11.476**	0.000
	หลังอบรม 1 เดือน	60	295.15	31.69		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 16 พบว่า ครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างมีจิตลักษณะด้าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ภายหลังการอบรม 1 เดือนสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการจัดอบรมตามแนวคิดของรูปแบบ ASAP ทำให้ครูปฐมวัยมีจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติสูงขึ้น

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน จิตลักษณะโดยรวม และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการอบรมและภายหลังการอบรม 1 เดือน ระยะการขยายผล มานำเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง ดังแสดงในภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน จิตลักษณะโดยรวม และพฤติกรรมสันติของ
 ครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการอบรมและภายหลังการอบรม 1 เดือน ระยะการขยายผล

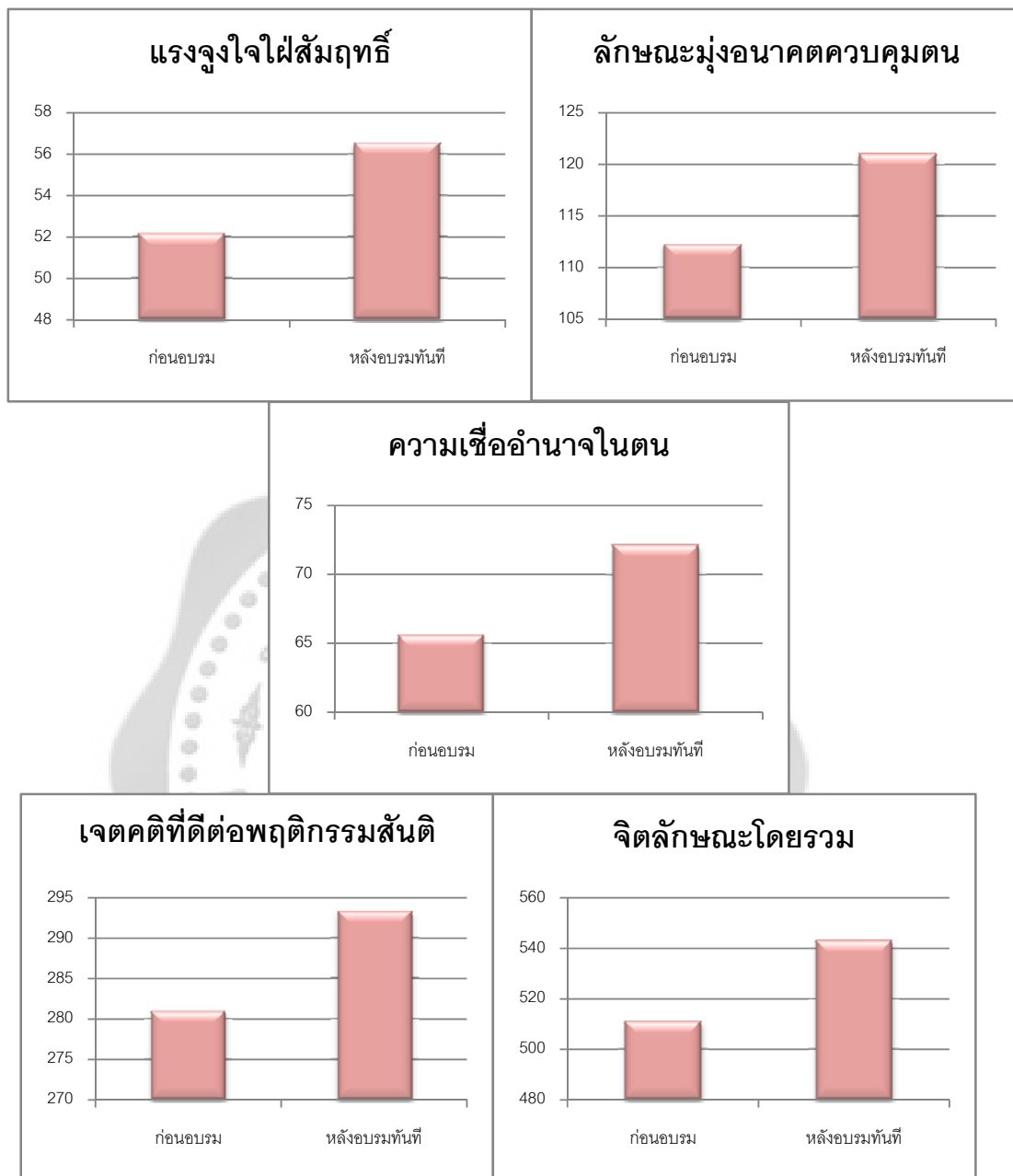
ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบจิตลักษณะของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างก่อนอบรมและภายหลังการอบรมทันที ระยะการขยายผล

จิตลักษณะ	การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	t	p - value
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	ก่อนอบรม	60	52.17	5.39	5.181**	0.000
	หลังอบรมทันที	60	56.55	5.82		
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	ก่อนอบรม	60	112.28	12.15	4.694**	0.000
	หลังอบรมทันที	60	121.07	13.33		
ความเชื่ออำนาจในตน	ก่อนอบรม	60	65.65	8.50	5.032**	0.000
	หลังอบรมทันที	60	72.18	9.25		
เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ	ก่อนอบรม	60	280.98	20.94	3.250**	0.002
	หลังอบรมทันที	60	293.35	21.03		
จิตลักษณะโดยรวม	ก่อนอบรม	60	511.08	31.92	6.478**	0.000
	หลังอบรมทันที	60	543.15	34.03		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 17 พบว่า ครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างมีจิตลักษณะด้าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ภายหลังจากอบรมทันทีสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าการจัดอบรมตามแนวคิดของรูปแบบ ASAP ทำให้ครูปฐมวัยมีจิตลักษณะสูงขึ้น

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน และจิตลักษณะโดยรวม ของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง เมื่อวัดผลก่อนการอบรมและภายหลังจากอบรมทันที ระยะการขยายผล มานำเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง ดังแสดงในภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 คะแนนเฉลี่ยจิตลักษณะรายด้าน และจิตลักษณะโดยรวมของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง เมื่อวัดผลก่อนการอบรมและหลังการอบรมทันที ระยะการขยายผล

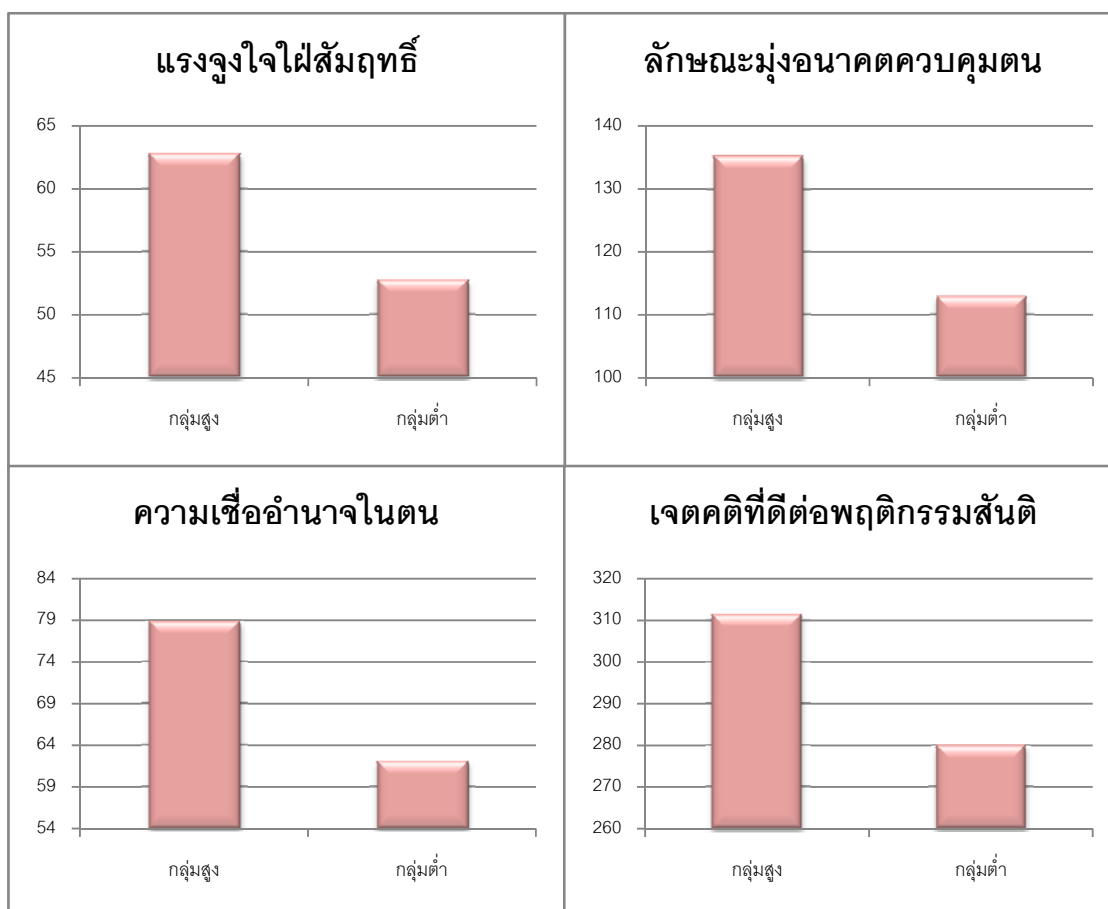
ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่มีจิตลักษณะ ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน ระยะการขยายผล

จิตลักษณะ	กลุ่ม	N	\bar{X}	S.D.	t	p - value
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	สูง	30	62.77	3.09	11.389**	0.000
	ต่ำ	30	52.77	3.68		
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	สูง	31	135.26	7.44	11.730**	0.000
	ต่ำ	29	112.96	7.26		
ความเชื่ออำนาจในตน	สูง	35	78.77	6.02	11.050**	0.000
	ต่ำ	25	62.08	5.40		
เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ	สูง	29	311.38	11.77	11.503**	0.000
	ต่ำ	31	279.97	9.31		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 18 พบว่า เมื่อวัดผลภายหลังการอบรม 1 เดือน ครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่มีจิตลักษณะด้าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสันติสูงกว่าครูปฐมวัยกลุ่มทดลองที่มีจิตลักษณะด้าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่มีจิตลักษณะสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสันติสูงกว่าครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่มีจิตลักษณะต่ำ

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง ที่มีคะแนนจิตลักษณะระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน มานำเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง ดังแสดงในภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่าง ที่มีคะแนนจิตลักษณะระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เมื่อวัดผลหลังการอบรม 1 เดือน ระยะการขยายผล

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย
สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายหลัก เพื่อพัฒนาแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริม
จิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่ม
ควบคุม ระหว่างก่อนการฝึกอบรมและภายหลังการฝึกอบรม 1 เดือน
2. เพื่อเปรียบเทียบจิตลักษณะของครูปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เมื่อวัดผลหลัง
การฝึกอบรมทันที
3. เพื่อเปรียบเทียบจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่ม
ควบคุม เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรม 1 เดือน
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยในกลุ่มทดลอง ระหว่างกลุ่มที่มีจิตลักษณะ
สูงกับต่ำ เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรม 1 เดือน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรม
สันติของครูปฐมวัย มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และ
เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนรวมทั้งสิ้น 169 โรงเรียน และโรงเรียนที่สนใจ
เข้าร่วมการพัฒนาครู

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย การศึกษานำร่อง (Pilot study) คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) จำนวน 7 โรงเรียน มีจำนวนครูปฐมวัยทั้งสิ้น 45 คน ใช้เวลาอบรม 3 วัน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะที่ 2 การทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) จำนวน 37 โรงเรียน ทำให้ได้ครูปฐมวัยจำนวน 100 คน และทำการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) อีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 50 คน และ กลุ่มควบคุมจำนวน 50 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะที่ 3 การขยายผลการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนแยมสอาดรังสิต จังหวัดปทุมธานี จำนวน 60 คนได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมการพัฒนาครู

ระยะเวลาในการวิจัย

1. ระยะเวลาในการสังเคราะห์และสร้างรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เริ่มตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ถึงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

2. ระยะเวลาในการนำร่อง (Pilot study) การพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยใช้ระยะเวลา 3 วัน และติดตามผลเมื่อผ่านไปแล้ว 1 เดือน

3. ระยะเวลาในการทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยใช้ระยะเวลาในการทดลอง 3 วัน และติดตามผลเมื่อผ่านไปแล้ว 1 เดือน นำผลการศึกษามาปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์และแล้วเสร็จภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อพร้อมสำหรับการนำไปใช้ขยายผล

4. ระยะเวลาในการขยายผลการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยใช้ระยะเวลาในการขยายผล 3 วัน และติดตามผลเมื่อผ่านไปแล้ว 1 เดือน

ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยนี้ประกอบด้วยตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย
2. ตัวแปรตาม คือ จิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. คู่มือประกอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย
2. แผนการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย
3. แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
4. แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน
5. แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน
6. แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ
7. แบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย
8. แบบประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 3 ระยะ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

ขั้นที่ 1 สังเคราะห์และสร้างรูปแบบฝึกอบรม ASAP ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ทฤษฎี แนวคิด หลักการ และรูปแบบการสอน ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของชัลลิแวน แนวคิดการสอนสันติศึกษาของ โยฮัน กัลตุง หลักคำสอนทางพุทธศาสนา และหลักการ

เรียนรู้แบบร่วมมือ จากนั้นจึงนำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลมาสังเคราะห์นิยาม ความหมาย และสร้างรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

ขั้นที่ 2 สร้างและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฝึกอบรม ASAP ประเมินคุณภาพ เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP และปรับปรุงแก้ไข

ผู้วิจัยสร้างคู่มือรูปแบบฝึกอบรม ASAP มีองค์ประกอบคือ รูปแบบฝึกอบรม ASAP ชุด ฝึกอบรมและแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญ ความมุ่งหมายของการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน กระบวนการหรือขั้นตอนการฝึกอบรม พฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย บทบาทของผู้นำ กิจกรรมหรือวิทยากร บทบาทของผู้เข้าอบรม สารการอบรม ระยะเวลาการฝึกอบรม ขั้นตอนการจัด กิจกรรม แผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม การวัดผลและประเมินผล และสร้างแบบประเมินความ เหมาะสมของรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบฝึกอบรม ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยสร้างแบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย และหา คุณภาพโดยการเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หลังจากนั้นนำ แบบวัดไปทดลองใช้ (try out) กับ ครูปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 64 คน เพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพ เหมาะสมไปใช้

ขั้นที่ 3 ศึกษานำร่องรูปแบบฝึกอบรม ASAP (Pilot Study) และปรับปรุงแก้ไข

ผู้วิจัยศึกษานำร่องรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของ ครูปฐมวัยและปรับปรุงแก้ไข โดยนำแผนการฝึกอบรมตามแนวคิดของรูปแบบฝึกอบรม ASAP ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นและได้ผ่านการประเมินคุณภาพแล้ว ไปทดลองกับครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบ กลุ่ม (Cluster sampling) จำนวน 7 โรงเรียน ทำให้ได้ครูปฐมวัยจำนวน 45 คน ใช้เวลาอบรม 3 วัน โดย ทำการวัดผล 3 ครั้ง คือ ก่อนการอบรม หลังการอบรมทันที และหลังการอบรมไปแล้ว 1 เดือน ในการ วัดผลก่อนการอบรม และหลังการอบรม 1 เดือน ใช้แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดลักษณะมุ่ง อนาคตควบคุมตน แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และแบบวัด พฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย สำหรับการวัดผลหลังอบรมทันที ใช้ทุกแบบวัดยกเว้นแบบวัดพฤติกรรม สันติของครูปฐมวัย เนื่องจากพฤติกรรมยังไม่เกิดขึ้นทันทีหลังจากอบรมเสร็จสิ้น ต้องเว้นระยะเวลาให้

นำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ซึ่งจะปรากฏพฤติกรรมสันติภายหลัง หลังจากทำการศึกษานำร่องนำ
ข้อบกพร่องและข้อเสนอแนะที่ได้รับ นำมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริม
จิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ให้มีความสมบูรณ์

**ระยะที่ 2 การทดสอบการใช้รูปแบบ ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครู
ปฐมวัย และปรับปรุงรูปแบบฝึกอบรม**

ขั้นที่ 4 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP

ผู้วิจัยทดลองใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสันติและจิตลักษณะ
ของครูปฐมวัย โดยกำหนดประชากร ครูที่ปฏิบัติงานสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2553 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2
สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนรวมทั้งสิ้น 169 โรงเรียน และเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ
ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบ
กลุ่ม (Cluster sampling) จำนวน 37 โรงเรียน ทำให้ได้ครูปฐมวัยจำนวน 100 คน และทำการสุ่มแบบ
ง่าย (Simple random sampling) อีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 50 คน และ กลุ่มควบคุม
จำนวน 50 คน โดยกำหนดแบบแผนการทดลองเป็นแบบ Randomized Control Group Pretest -
Posttest Design การจัดกิจกรรมฝึกอบรมตามแนวคิดของรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริม
จิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เป็นเวลา 3 วัน โดยทำการวัดผล 3 ครั้ง คือ ก่อนการ
อบรม หลังการอบรมทันที และหลังการอบรมไปแล้ว 1 เดือน ในการวัดผลก่อนอบรม และหลังการ
อบรมไปแล้ว 1 เดือน ใช้แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แบบวัดความ
เชื่ออำนาจในตน แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย สำหรับ
การวัดผลหลังอบรมทันที ใช้ทุกแบบวัดยกเว้นแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เนื่องจาก
พฤติกรรมยังไม่เกิดขึ้นทันทีหลังจากอบรมเสร็จสิ้น ต้องเว้นระยะเวลาให้ครูนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้
ซึ่งจะปรากฏพฤติกรรมสันติภายหลัง หลังจากทำการทดสอบโดยใช้แบบวัด นำผลการทดสอบมา
วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและ
พฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ระยะที่ 3 การขยายผลการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรม สันติของครูปฐมวัย

ขั้นที่ 5 การนำรูปแบบฝึกอบรม ASAP ไปขยายผล

ผู้วิจัยนำรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสันติและจิตลักษณะของครูปฐมวัย ไปขยายผลกับโรงเรียนที่สนใจพัฒนาครู โดยประสานงานกับโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เพื่อนำรูปแบบการฝึกอบรมที่ได้รับการปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะที่ 3 คือ ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติงานสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนแย้มสอาดรังสิต จำนวน 60 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมการพัฒนาครู การจัดกิจกรรมฝึกอบรมใช้เวลาอบรม 3 วัน โดยทำการวัดผล 3 ครั้ง คือ ก่อนการอบรม หลังการอบรมทันที และหลังการอบรมไปแล้ว 1 เดือน ในการวัดผลก่อนอบรม และหลังการอบรมไปแล้ว 1 เดือน ใช้แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย สำหรับการวัดผลหลังอบรมทันที ใช้ทุกแบบวัดยกเว้นแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เนื่องจากพฤติกรรมยังไม่เกิดขึ้นทันทีหลังจากอบรมเสร็จสิ้น ต้องเว้นระยะเวลาให้ครูนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ซึ่งจะปรากฏพฤติกรรมสันติภายหลัง หลังจากทำการทดสอบโดยใช้แบบวัด นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูลสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้เป็นฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์และสร้างรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

1. รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33

2. ครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างในระยะศึกษานำร่องรูปแบบ มีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ภายหลังจากอบรมไปแล้ว 1 เดือนสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างในระยะศึกษานำร่องรูปแบบ มีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ภายหลังจากอบรมทันทีสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. คุรุปรฐมว้ยกลุ่มตัวอย่างในระยะศึกษานำร่องรูปแบบ มีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติสูง มีพฤติกรรมสันติ สูงกว่าคุรุปรฐมว้ยที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติต่ำ เมื่อวัดผลภายหลังการอบรมไปแล้ว 1 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของคุรุปรฐมว้ย

1. คุรุปรฐมว้ยในกลุ่มทดลอง ภายหลังกการฝึกอบรมเป็นผู้ที่มีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และพฤติกรรมสันติ สูงกว่า ทั้งก่อนการฝึกอบรม และเมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. คุรุปรฐมว้ยในกลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ได้รับการฝึกอบรมเป็นผู้ที่มีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และพฤติกรรมสันติ ไม่แตกต่างจากก่อนการฝึกอบรม และเมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน

3. คุรุปรฐมว้ยในกลุ่มทดลองเป็นผู้ที่มีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ สูงกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรมทันที อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. คุรุปรฐมว้ยในกลุ่มทดลองมีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความเชื่ออำนาจในตนสูง กว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจิตลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และพฤติกรรมสันติของคุรุปรฐมว้ย สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อวัดผลภายหลังการอบรมไปแล้ว 1 เดือน

5. คุรุปรฐมว้ยในกลุ่มทดลองที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติสูง มีพฤติกรรมสันติสูงกว่าคุรุปรฐมว้ยกลุ่มควบคุมที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติต่ำ เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการขยายผลรูปแบบรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของคุรุปรฐมว้ย

1. คุรุปรฐมว้ยกลุ่มตัวอย่างระยะการขยายผลมีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และพฤติกรรมสันติของคุรุ

ปฐมวัย ทั้งก่อนการฝึกอบรม และเมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างในระยะการขยายผลมีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ภายหลังจากอบรมทันทีสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างในระยะการขยายผลที่มีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติสูง มีพฤติกรรมสันติสูงกว่าครูปฐมวัยที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติต่ำ เมื่อวัดผลภายหลังจากอบรมไปแล้ว 1 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

อภิปรายผลการสังเคราะห์และสร้างรูปแบบ

รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 มีผลต่อการพัฒนาจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เพราะรูปแบบสร้างขึ้นจากการสังเคราะห์บนทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการและหลักการเรียนรู้ของครูปฐมวัย ซึ่งทำให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย จากนั้นได้กำหนดขั้นตอนการเรียนรู้ตามแนวคิดของรูปแบบฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันและครอบคลุมองค์ประกอบของรูปแบบฝึกอบรม ASAP จึงมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) หมายถึง การเตรียมพร้อมเข้าสู่การอบรมหรือสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายสงบ สร้างความไว้วางใจ เป็นการปูพื้นฐานจิตใจด้วยความเมตตา กรุณา ผู้วิจัยได้นำมาทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ที่อธิบายหลักการเกี่ยวกับการเกิดของจิตไร้สำนึก (Unconscious) ว่า เนื่องจากจิตสำนึก (Conscious) เป็นสภาวะที่บุคคลรับรู้ตามประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย การรับรู้นี้จะรวมกับความรู้สึนึกคิดภายใน การรับรู้จากจิตสำนึกด้านบวกจะไปเก็บไว้กลายเป็นส่วนหนึ่งของจิตไร้สำนึก สิ่งที่เก็บไว้นี้ยังทำงานและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และ อาจอง ชุ่มสาย ณ อยุธยา ได้ใช้ขั้นนี้ในการเตรียมผู้เรียนก่อนเข้าเรียน ด้วยการสร้างบรรยากาศดี ๆ โดยใช้กิจกรรมทางบวกเป็นการบรรจุข้อมูลดี ๆ ผ่านจิตสำนึกคือการรับรู้ข้อมูลจากประสาทสัมผัสทั้งห้า

แล้วทำการบันทึกข้อมูลลงไปในจิตใต้สำนึกโดยอัตโนมัติ ดังนั้นจิตใต้สำนึกจะมีความทรงจำดี ๆ ของเรา จากอดีต ซึ่งจะกลายเป็นแรงเสริมในการเปลี่ยนพฤติกรรมของเราให้เป็นพฤติกรรมที่ดี ๆ (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. 2549 : 158,163 ; 2550 : 9-11)

ขั้นที่ 2 ขั้นกระตุ้น (S : Stimulus) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลได้รับการกระตุ้น ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้กิจกรรมหรือสถานการณ์ เพื่อให้ครูได้สนทนา พูดคุยเล่าเรื่องต่างๆ และฝึกการรับฟังอย่างใส่ใจในเรื่องราวของผู้อื่นที่แบ่งปัน ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของ ซัลลิแวนเน้นการกระตุ้นความสนใจเป็นความจำเป็นในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลที่ชักนำให้มีผลต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2551ข: 78) และนำหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือที่กระตุ้นให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Face to Face Promotive Interdependence) โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด การอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ได้รู้จักการทำงานร่วมกัน จากการช่วยเหลือสนับสนุนกัน การเรียนรู้เหตุผลของกันและกัน ทำให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานร่วมกัน (Johnson; & Johnson. 1994: 31-37)

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ (A : Analysis) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลหรือกลุ่มคิดทบทวนเรื่องราว ค้นหาความรู้สึกภายในที่แท้จริงเพื่อระลึกถึงกรณีศึกษาหรือการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น หรือการกระทำที่ผู้อื่นแสดงออก วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย สะท้อนความคิดด้วยการเขียนถึงการวิเคราะห์กรณีศึกษา หรือสิ่งที่ตนเองได้กระทำ หรือสิ่งที่ตนเองอยากจะกระทำต่อบุคคลคนนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการสอนสันติศึกษาของ โยฮัน กัลตุง (Peace Education) กล่าวถึงพุทธศาสนากับสันติภาพในสังคม การเกิดจากสันติภาพจะต้องเริ่มจากการเกิดสันติภายในตัวของมนุษย์ก่อน ด้วยการยอมรับความแตกต่างที่หลากหลายของเพื่อนมนุษย์ มีความเมตตากรุณาเห็นความสัมพันธ์ในการดำรงอยู่อย่างพึ่งพิงอาศัยกัน และหลักพุทธธรรมเรื่องอริยสัจ 4 เป็นหลักคิดนำพามนุษย์ในการแก้ปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุแสวงหาทางออกและมรรควิธีจัดการให้เกิดผลสำเร็จในการดับทุกข์ เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมใฝ่สันติสามารถทำได้โดยการกระตุ้นให้บุคคลวิเคราะห์มองเห็นและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งจะแก้ไข และการนำสิ่งที่เรียนรู้แล้วไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ (โยฮัน กัลตุง. 2538 : 11-21 ; พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต. 2549 : 731) สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริคสัน ที่ว่าบุคคลที่บรรลุเอกลักษณ์แห่งตน จะรู้จักความรู้ความสามารถและรู้ความต้องการของตนเอง มีความพร้อมที่จะทำงานด้วยความมั่นใจว่าตนสามารถรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมได้สำเร็จ พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือปรับตัว

และสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นและหาทางปรับปรุงแก้ไขจนลุล่วงไปด้วยดี รวมทั้งการให้ความเข้าใจในเหตุผลและค่านิยมในสังคม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2541: 13-14)

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking) หมายถึง ขั้นตอนที่คุณคนนำข้อคิดที่ได้จากขั้นวิเคราะห์ไปปรับปรุงการกระทำของตนเองทั้งการคิด การพูด และการกระทำ คิดถึงการกระทำของตนเองและผู้อื่นในทางบวก และแบ่งปันให้สมาชิกในกลุ่มทราบถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาให้เกิดสันติในตนเองและผู้อื่น ผู้วิจัยได้นำการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) (Johnson; & Johnson. 1994 : 31 – 37) เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเรียนรู้ร่วมกันคิดทางบวกในการแก้ปัญหา โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงเป็นทางออกที่จะทำให้มนุษย์เกิดสันติ ตรงกับหลักคำสอนทางพุทธศาสนาที่กล่าวถึง หลักพรหมวิหาร 4 การอยู่ร่วมกันด้วยความรักความเมตตา ให้ความกรุณาปราณี ปรารถนาเห็นผู้อื่นเป็นสุขพร้อมที่จะให้อภัยซึ่งกันและกัน และเป็นเหตุผลที่ครูในปัจจุบันต้องคิดทางบวกโดยใช้สันติวิธีในการปลูกฝังจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติให้เด็กปฐมวัย ดังนั้นครูปฐมวัยควรระลึกคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ตรัสว่า “เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร” (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต. 2549 : 747 ; พระไพศาล วิสาโล. 2554: ออนไลน์) และหลักปฏิบัติของพระธรรมมิ่งคลาจารย์ (พระอาจารย์ทอง สิริมงคล. 2552: สัมภาษณ์) เจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่นำพุทธวจนะจากพระโอษฐ์ของพระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า “นิ่งได้ ทนได้ รอได้ ซ้ำได้ ดีได้” มาใช้เป็นหลักสันติวิธีในการเตือนสติตนเอง และใช้ในการฝึกอบรมครูปฐมวัยให้มีพฤติกรรมสันติด้วย

การสร้างรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญของการศึกษาจิตลักษณะเพราะครูต้องเป็นคนที่มีความตั้งใจรักเด็กเสียสละอุทิศตนในการอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดีโดยเฉพาะครูปฐมวัยเป็นครูคนแรกของชีวิตเด็ก ทำให้เด็กประทับใจรักการเรียนรู้ หรือทำลายพลังแห่งการเรียนรู้ที่ครูคนแรก จากงานวิจัยของระบบพฤติกรรมไทยมีหลักฐานการวิจัยในเด็กไทยและต่างประเทศ พบว่าการปลูกฝังจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะเป็นแรงพลังผลักดันให้บุคคลทำงานสำเร็จอย่างมุ่งมั่นไม่ห่อต้ออุปสรรค จะเสริมสร้างจิตลักษณะด้านนี้ด้วยการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมและให้เด็กพึ่งพาตัวเองเร็วตั้งแต่อายุประมาณ 2 ปีเป็นต้นไปจึงจะได้ผลดีที่สุด (งามตา วนิทนานนท์. 2545: 356) สำหรับความสำคัญของการปลูกฝังพฤติกรรมสันติในงานวิจัยของสุนีย์ สุขเจริญ (2533 : 85) ที่ศึกษาทางเลือกในการจัดสันติศึกษาในหลักสูตรมหาวิทยาลัยตามทัศนะของนักวิชาการ พบว่า การปลูกฝังให้บุคคลมีความเชื่อในการใช้สันติวิธีแก้ปัญหา นั้นต้องพัฒนาที่จิตใจเป็นสำคัญ ที่สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังให้มีพฤติกรรมสันติ ด้วยการจัดการศึกษาในหลักสูตรสันติศึกษาทุกระดับชั้นเริ่มตั้งแต่วัยอนุบาลถึงวัยเรียนในมหาวิทยาลัยที่ทุกประเทศให้ความสำคัญกับสันติภาพซึ่งเป็นบทบาทของมนุษย์ในฐานะเป็นประชาคมโลก แนวคิดที่ต้องการให้สังคมสงบสุข

ปราศจากความขัดแย้ง ความรุนแรง โดยคำถามว่าเพราะอะไรคนบางคนจึงตัดขาดจากความกรุณาที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์แล้วใช้ความรุนแรงหรือกดขี่ผู้อื่น แล้วเพราะอะไร คนบางคนยังคงมีใจกรุณา แม้ว่าเขาจะได้รับ ความรุนแรงหรืออยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้ายก็เพราะมนุษยธรรมในจิตใจของคนยังมีอยู่ สามารถกระตุ้นให้แสดงออกเมื่อคนในสังคมมีความยับยั้งชั่งใจตระหนักและเห็นความขัดแย้งมิใช่เรื่อง พันวิสัยที่จะพูดจาทำความเข้าใจกัน โดยเต็มใจร่วมทำการอ้อมขอมกันในเรื่องประโยชน์ที่ขัดแย้งกันอยู่ สังคมก็จะอยู่กันอย่างสงบสุข และสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของปพาณี จิตวิวัฒนาและคณะ (2542 : 131-147) เรื่องการพัฒนาสันติสุขด้วยกระบวนการศีลธรรม พบว่าพฤติกรรมของผู้มีสันติสุขเป็นผู้ที่มี เหตุผลเชิงศีลธรรม อยู่ในกรอบของศีล 5 เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีจิตใจเมตตาเห็นอก เห็นใจและพร้อมที่จะเข้าไปช่วยเหลือแก้ไขปัญหาผู้อื่น การที่บุคคลได้รับประสบการณ์ศีลธรรมอย่าง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ จะทำให้บุคคลนั้นมีกำลังใจที่จะลด ละ เลิก อบายมุขมีความอดทนอดกลั้นมากขึ้น และมีหลักที่พึงทางใจเกิดปัญญาเพิ่มพูนขึ้นซึ่งจะเป็นผลดีต่อการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงมีได้รูปแบบฝึกอบรมที่มีผลส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครู ปรุวมวัย

เมื่อได้รูปแบบที่เหมาะสม ผู้วิจัยทำการศึกษานำร่องรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิต ลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปรุวมวัย พบว่าครูปรุวมวัยกลุ่มตัวอย่างในระยะศึกษานำร่องรูปแบบ มี จิตลักษณะสูงขึ้นเมื่อวัดผลหลังการอบรมทันทีและเมื่อวัดผลภายหลังการอบรมไปแล้ว 1 เดือน พบว่าครู ปรุวมวัยมีจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติ สูงกว่าก่อนอบรม หากพิจารณาครูปรุวมวัยกลุ่มตัวอย่างในระยะ ศึกษา นำร่องรูปแบบที่มีจิตลักษณะสูง พบว่ามีพฤติกรรมสันติสูงกว่าครูปรุวมวัยที่มีจิตลักษณะต่ำ เมื่อ วัดผลภายหลังการอบรมไปแล้ว 1 เดือน นั้นเป็นเครื่องยืนยันว่ารูปแบบฝึกอบรม ASAP มีประสิทธิภาพ ในการส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปรุวมวัย เมื่อศึกษางานวิจัยรูปแบบการจัดการความ ขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี: ศึกษาวิเคราะห์กรณีลุ่มแม่น้ำตาซัง จังหวัดเชียงใหม่ ของพระมหาพรหมชา วมมหาโส (นรินุญยากร) (2547: 319-323) พบกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบมีตัวแปรที่ศึกษา การสลายอัตตา การยอมรับความคิดที่หลากหลาย การเคารพและให้เกียรติ การมีส่วนร่วม การพึ่งพา อาศัยกันและการแบ่งปัน ซึ่งพบตัวแปรที่ศึกษาล้ำๆกันกับรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิต ลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปรุวมวัย กิจกรรมฝึกอบรมประกอบด้วยกิจกรรมเข้าใจความแตกต่าง เคารพสิทธิ การปล่อยวางอัตตา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม การสื่อสารอย่างสันติ และผลของการ พัฒนารูปแบบมีประสิทธิภาพที่ได้ผลดีเช่นเดียวกัน

ผลการศึกษานำร่องพบว่ากิจกรรมการสร้างบรรยากาศใช้ได้ดี กิจกรรมที่สร้างความประทับใจ ของผู้เข้าอบรม คือกิจกรรมวงแห่งความสัมพันธ์ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้นึกถึงผู้ที่เรารักผู้ที่รักเราผู้ที่ เราไม่เคยใส่ใจในความรู้สึกของผู้ที่อยู่ใกล้ชิด แต่เรากลับไปใส่ใจ เกรงใจ ให้ความเคารพกับคนอื่น ใน

ที่สุดกิจกรรมได้ให้ผู้เข้าอบรม กล่าวถึงคนที่เรารัก และคนที่รักเรา และเราอยากจะบอกคำ ขอบคุณ ขอโทษ ในความผิดที่ละเลยไม่สนใจในความรู้สึกของคนที่เรารัก กิจกรรมนี้ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศความไว้วางใจในคู่สนทนาและให้ผู้เข้าอบรมเขียนถึงความรู้สึกในใจและบอกเล่าให้คู่สนทนาฟังเพื่อให้เปิดใจระบายความคับข้องใจและความรู้สึกอยากจะขอโทษผู้ที่เรารัก บรรยากาศตอนนี้อย่างคู่ซึ่งใจถึงกับกลั้นน้ำตาไว้ไม่ได้ วิทยากรเข้าไปดูแลแจกกระดาษเช็ดหน้าให้ ผู้เข้าอบรมหลายๆคนบอกว่าแต่คำพูดขอโทษสองพยางค์ง่าย ๆ ยังพูดไม่ค่อยได้เพราะเรายึดถือว่า เราถูกคนอื่นผิด เราไปสร้างตัวตนให้เกิดอึดอัดทำให้เราไม่เคยยอมใครจากเรื่องเล็กก็สามารถกลุกลามเป็นเรื่องใหญ่ได้ การทำกิจกรรมครั้งนี้ทำให้คลายปมปัญหาขัดแย้งในใจที่ผู้เข้าอบรมรู้สึกดีมากที่ได้ฝึกการขอโทษ สอดคล้องกับอังคณา มาศรีงสรรค์ (2553 : 114,149,156) ที่ศึกษาจากประสบการณ์การเป็นกระบวนกรในการทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา กล่าวว่าความรักที่แท้จริงยอมไม่มีเงื่อนไข หากเราเรียนรู้ที่จะอยู่กันอย่างเคารพในกันและกัน จำเป็นอย่างยิ่งที่เราดำรงอยู่ในความรู้สึกใคร่ครวญจากความตระหนักรู้ ค่อย ๆ กลับมามองตนเองและรู้สึกผิดอยากกลับไปขอโทษ เป็นคำพูดที่มีความหมายสื่อจากหัวใจที่ยอมรับอย่างกล้าหาญผลของการกระทำนั้นยอมนำมาซึ่งการให้อภัย และยอมรับว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีข้อบกพร่อง หากเราอยู่ร่วมกันด้วยความรักเอาใจใส่ดูแลกันจะเป็นการสร้างความสุขและสันติได้ สำหรับการสื่อสารกับบุคคลที่ไม่รู้จักมาก่อนทำให้ผู้เข้าอบรมลำบากในการเล่าเรื่องส่วนตัว ได้นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสร้างบรรยากาศ ด้วยการเดินอย่างมีสติ และเมื่อเชิฐระฆังหยุดเดินอยู่กับลมหายใจเข้าออก เมื่อเงยหน้าสบตากับเพื่อนที่สบตาด้วยจับคู่เพื่อสนทนา การสร้างความไว้วางใจให้ผู้เข้าอบรมจูงมือเพื่อนที่หลับตาเดินไปด้วยกันดูแลเพื่อนให้ดีสร้างความไว้วางใจให้เพื่อเชื่อว่าคู่ของเขาจะพาเดินไม่หกล้ม การใช้เวลาในการทำกิจกรรมมากกว่าที่คาดไว้ ซึ่งการทดลองในครั้งต่อไปต้องปรับเวลาให้พอดีกับกิจกรรม ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำเรื่องสื่อการบรรยาย จากผู้เข้าอบรม ว่า “มีเนื้อหาสาระดีแต่สื่อยังไม่ค่อยสมบูรณ์ สื่อการสอนการบรรยายยังไม่ค่อยเห็นเด่นชัดยังมองไม่ค่อยเห็นภาพกับส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระจึงทำให้ดูบางครั้งยังไม่ค่อยเข้าใจ น่าจะเป็นสื่อที่มีตัวอย่างประกอบ” ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้รับไปปรับปรุงในการทดลองครั้งต่อไป ด้วยการเตรียมสื่อประกอบกิจกรรมและงานนำเสนอภาพประกอบเพิ่มขึ้น ได้แก่ เอกสารประกอบในแต่ละกิจกรรมและภาพประกอบในการนำเสนอระหว่างการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

สรุปอภิปรายผลการสร้างและพัฒนา รูปแบบฝึกอบรม ผู้วิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องตรงกันว่ารูปแบบฝึกอบรมมีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เนื่องจากรูปแบบ ASAP มีหลักการและแนวคิดพื้นฐานจากการพัฒนาจิตใจด้วยการฝึกจิตลักษณะทั้ง 3 ด้านคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งการฝึกจิตลักษณะและฝึกทักษะด้วยการส่งเสริมให้เกิดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ รวมทั้งการใช้กิจกรรมที่กระตุ้นให้คิดและลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมและมีความ

หลากหลาย สอดคล้องกับการเรียนรู้สำหรับบุคคล เช่น การให้ครูปฐมวัยฝึกคิดวิเคราะห์ในสถานการณ์ วิเคราะห์สาเหตุและผลที่เกิดขึ้น รู้จักการวางแผน การระดมความคิดในกรณีตัวอย่างที่ได้รับโจทย์ การเล่นเกมและการศึกษาพฤติกรรมของตัวละครต่างๆ พร้อมทำแบบฝึกหัดของจิตลักษณะด้านต่างๆ สอดคล้องกับวรรณ อัครกุล (2551: 177-180)จากการฝึกอบรมจิตลักษณะและทักษะแก่มารดา ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมดูแลทันตสุขภาพบุตรก่อนวัยเรียนพบว่า มารดาได้รับการฝึกอบรมการฝึก จิตลักษณะและทักษะการดูแลทันตสุขภาพบุตรมากเท่าใดก็ยิ่งจะมีจิตลักษณะและพฤติกรรมดูแล ทันตสุขภาพบุตรมากขึ้นเท่านั้น

สำหรับกิจกรรมการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมสันติ เริ่มจากการสร้างบรรยากาศ ผ่อนคลายจาก ความเครียด ความวิตกกังวล กระตุ้นให้ผู้เข้าอบรมเปิดใจพูดคุยกัน ฟังกันและกันอย่างลึกซึ้ง ด้วย เมตตา ฝึกผู้เข้าอบรมให้ได้คิดใคร่ครวญถึงการกระทำของตนเอง วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์ ความไม่เข้าใจกัน และตกตะกอนความคิด หาทางออกที่จะปรับปรุงตนเอง ในวิธีการต่างๆ เช่น การเขียนถึงความรู้สึกของตนเอง ตลอดจนการแบ่งปันให้ผู้อื่นได้รับฟัง การเปิดใจ ฟัง ผู้อื่น และฟัง เสียงความรู้สึกของตนเอง จะเอื้อให้เกิดความรู้สึกรู้สึกเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ไม่ เพียงแต่ให้โอกาสตนเองได้ฝึกฟังผู้อื่นเป็นเท่านั้น แต่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในจิตใจของตนเอง ที่พร้อมจะมอบความปรารถนาดีให้ผู้อื่น อยากช่วยผู้อื่นให้ได้รับความสุขและที่สำคัญที่สุดคือผู้เข้าอบรม จะได้ข้อคิดที่จะปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ สอดคล้องกับฮอลล์ ฮันเดอร์ (Hal Saunders) (ปาริชาติ สุวรรณบุบผา. 2552: 23; อ้างอิงจาก Saunders, Hal. 1999. A Public Peace Process: Sustained Dialogue to Transform Radical and Ethnic Conflicts. pp. 22) ว่ากระบวนการสานเสวนา ของการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง โดยผ่านการฟังกันและกัน ของบุคคลอย่างลึกซึ้งอย่าง เพียงพอจะถูกเปลี่ยนแปลงโดยสิ่งที่ได้ยิน ได้เรียนรู้และเข้าใจกันมากขึ้น แต่ละบุคคลพยายามอย่าง จริงจังที่จะรับข้อกังวลใจของผู้อื่นมาใส่ใจของตนทำให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกันและแสดงออกต่อบุคคล ที่ตนเคยไม่เห็นด้วยอย่างแตกต่างออกไปจากความรู้สึกเดิม ดังนั้นรูปแบบ ASAP จึงมีความเหมาะสม ในการนำไปใช้เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและเกิดพฤติกรรมสันติในความเห็นใจกันและกันของครูปฐมวัย

อภิปรายผลการทดสอบการใช้รูปแบบ และการขยายผลรูปแบบ

ผู้วิจัยทำการศึกษาทดสอบการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและ พฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย พบว่าครูปฐมวัยในกลุ่มทดลองเป็นผู้ที่มีจิตลักษณะ สูงกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรมทันที และครูปฐมวัยกลุ่มทดลองภายหลังการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน เป็นผู้ ที่มีจิตลักษณะ และพฤติกรรมสันติ สูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งก่อนได้รับการฝึกอบรมและภายหลังการ ฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน สำหรับครูปฐมวัยในกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างจากก่อนฝึกอบรม เพราะไม่ได้รับ

การฝึกอบรมด้วยรูปแบบ ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติ หากพิจารณาครูปฐมวัยในกลุ่มทดลองที่มีจิตลักษณะสูงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสันติสูงกว่าครูปฐมวัยกลุ่มควบคุมที่มีจิตลักษณะต่ำ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสันติต่ำ เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรมไปแล้ว 1 เดือน

สำหรับการศึกษาการขยายผลรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย พบว่าครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างในระยะขยายผลรูปแบบ มีจิตลักษณะสูงขึ้น เมื่อวัดผลหลังการอบรมทันทีและเมื่อวัดผลภายหลังการอบรมไปแล้ว 1 เดือน พบว่าครูปฐมวัยมีจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติ สูงกว่าก่อนอบรม หากพิจารณาครูปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างในระยะขยายผลรูปแบบที่มีจิตลักษณะสูง พบว่ามีพฤติกรรมสันติสูงกว่าครูปฐมวัยที่มีจิตลักษณะต่ำ เมื่อวัดผลภายหลังการอบรมไปแล้ว 1 เดือน เช่นกัน

ผลการวิจัยนี้แสดงว่ารูปแบบฝึกอบรม ASAP มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ในเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจาก ในแต่ละชั้นของรูปแบบมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์ในขั้นที่ 1 การสร้างบรรยากาศ ที่ปูพื้นฐานจิตใจในความสงบผ่อนคลาย ด้วยความไว้วางใจ ความเมตตากรุณา ที่ตรงกับอวจรุทนามาย (2549:158,163) เตรียมผู้เรียนก่อนเข้าเรียนหรือเข้ารับการอบรมด้วยบรรยากาศความผ่อนคลาย ภาวะความว่างด้วยการนำจิตมาอยู่กับตัวเอง ได้รับความรู้สึกสัมผัสรู้ ตามลมหายใจเข้าออก แผ่เมตตาบารมี ให้น้ำใจไมตรีแก่กัน สร้างบรรยากาศความเป็นมิตรและคิดทำประโยชน์แก่ผู้อื่น

ในการทดสอบการใช้รูปแบบ ASAPและการขยายผลการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยพบว่า ครูปฐมวัยรู้สึกได้พักใจผ่อนคลาย พร้อมทั้งจะเปิดใจรับกิจกรรมสันติทุกกิจกรรม ในขั้นที่ 2 การกระตุ้นให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้กิจกรรมหรือสถานการณ์ เพื่อให้ครูได้สนทนา พูดคุยเล่าเรื่องต่างๆ และฝึกการรับฟังอย่างใส่ใจในเรื่องราวของผู้อื่นที่แบ่งปัน เปิดพื้นที่ในใจให้เป็นพื้นที่ ที่ปลอดภัยเพื่อสื่อสารอย่างเปิดใจ สามารถพูดเล่าเรื่องราวของตนเอง ได้ระบายความซับซ้อนใจต่างๆ ผ่านกิจกรรมการจับคู่สนทนา ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมวงแห่งความสัมพันธ์ พบว่าการพูดเปิดใจและไว้วางใจกันและกัน ผู้ฟัง ฟังด้วยความเมตตา ฟังโดยไม่ด่วนตัดสิน ฟังด้วยความเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทำให้ผู้พูดได้ระบายความอัดอั้นจากการเก็บกดความไม่เข้าใจน้อยใจและเกิดจิตวิญญูความอดดีดื้อดีขึ้นในจิตใจ กลายเป็นคนอยากเอาชนะไม่ยอมคนไม่อาจากกล่าวคำขอโทษใครได้ก่อน พอกิจกรรมดำเนินเข้าสู่เงื่อนไขของการใคร่ครวญถึงการกระทำของตนเองต่อผู้ที่เรารักและผู้ที่เราถูกเรารัก ผู้เข้าอบรมคลายความท้อแท้ มองเห็นการกระทำของตนเองรู้สึกถึงผลกระทบที่เข็ดแค้นบาดลึกทำร้ายจิตใจผู้ที่เรารักและผู้ที่เราถูกเรารัก ระลึกถึงคุณความดีที่บุคคลที่รักเรานั้นทำดีต่อเรา กระทั่งใจจนอยากที่จะกล่าวคำ “ขอโทษ” และ “ขอขอบคุณ” ที่รักเราหรือคนที่เรารักดูแลเรามาตลอดเวลา แต่เรากลับมองข้ามและไปเกรงใจกับคนอื่นที่ไม่ใกล้ชิด ความรู้สึกต้องการกล่าวคำ “ขอโทษ” ความรู้สึก

ถึงการ “อโหสิ ให้อภัย” คนที่เรารัก คนที่เราเคยทะเลาะไม่เข้าใจกันกลับฟื้นความสัมพันธ์ที่เคยมีให้แกกัน เป็นการกระทำใฝ่หาสันติความสงบสุขให้กลับมามีดังเดิมอีกครั้ง ซึ่งพระไพศาล วิสาโล (2549: 49-53) กล่าวว่า เป็นทางหลุดพ้นจากวังวนแห่งความขัดแย้งซึ่งต้องจัดการที่ความรู้สึกนึกคิดในใจเริ่มตั้งแต่อารมณ์ อคติ และความคิดปรุงแต่ง เพราะหากปล่อยให้สิ่งเหล่านั้นครองใจ ก็จะทำให้การรับรู้ผิดพลาดคลาดเคลื่อนหรือมองเห็นแต่ในแง่ร้าย หลักเหตุผลในการคิดใคร่ครวญโดยใช้สติช่วยให้เรา รู้เท่าทันอารมณ์ ไม่ปล่อยใจให้ปรุงแต่งไปตามอคติ อีกทั้งยังช่วยรับรู้สิ่งต่างๆตามความเป็นจริง สำคัญก็คือสติยังสามารถเตือนใจให้เรา รู้จักการสำนึก และรู้จักการให้อภัย ใช้ปัญญาในการแก้ไขความขัดแย้ง ด้วยสันติวิธี

สำหรับกิจกรรมที่สร้างความประทับใจมากอีกกิจกรรมหนึ่งของผู้เข้าอบรม คือกิจกรรมการวาดภาพสะท้อนตัวตน ผู้วิจัยให้ผู้เข้าอบรมวาดภาพที่สวยที่สุดตามจินตนาการ แล้วอธิบายภาพให้เพื่อนในกลุ่มฟังถึงความประทับใจในภาพนั้น จากนั้นผู้วิจัยให้ผู้เข้าอบรมสลับเปลี่ยนกลุ่มไปชมภาพของเพื่อนๆกลุ่มอื่น โดยผู้วิจัยวางเงื่อนไขให้ผู้เข้าอบรมมองหาข้อตำหนิของภาพวาดแล้วเขียนคำวิพากษ์วิจารณ์ลงไปบนภาพนั้นๆให้ครบทุกภาพ ในรอบแรกๆ ผู้เข้าอบรมลังเลไม่ค่อยกล้าเขียนวิจารณ์ รอบที่ 2 สลับเปลี่ยนย้ายไปชมภาพของกลุ่มอื่นอีก แล้วผู้วิจัยวางเงื่อนไขให้ผู้เข้าอบรมเขียนวิพากษ์วิจารณ์ภาพให้แรงขึ้นกว่าเดิม รอบที่ 3 สลับเปลี่ยนกลุ่มไปชมภาพของเพื่อนๆกลุ่มอื่นๆต่อไป โดยผู้วิจัยวางเงื่อนไขเช่นเดิมแต่ให้ผู้เข้าอบรมมองข้อบกพร่องของภาพเพิ่มขึ้นและวิจารณ์แรงขึ้นตามสิ่งเร้าที่วิทยากรวางเงื่อนไขในแต่ละรอบ พอผู้เข้าอบรมกลับมาอยู่กลุ่มของตนเองพิจารณาภาพที่ตนเขียนด้วยความตั้งใจ ผู้เข้าอบรมบางคนถึงกับรับไม่ได้กับคำวิพากษ์วิจารณ์นั้น วิทยากรสัมภาษณ์ความรู้สึกผู้เข้าอบรมต่อการได้รับคำตำหนิวิพากษ์วิจารณ์ในรูปที่ตนวาดด้วยความตั้งใจ การแสดงออกทางท่าทาง น้ำเสียง อารมณ์สะท้อนถึงความรู้สึกเสียใจ โกรธและพยายามอธิบายภาพให้เพื่อนๆเข้าใจ ในความรู้สึกของตนที่วาดรูปแห่งความประทับใจ ซึ่งพระอาจารย์ไพศาล วิสาโล (2553: 94-103)กล่าวในเรื่องการก้าวข้ามความโกรธว่าความโกรธเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ง่ายที่เราจะเห็นคนอื่นเป็นศัตรูเพียงเพราะความคิดของเขาไม่เหมือนเรา เมื่อมีความโกรธแล้วก็มักมีเหตุผลมารองรับว่าสมควรที่ต้องโกรธ ความโกรธมันฉลาด มันจะไม่ยอมอยู่เฉยๆแต่จะพยายามหาเหตุผลมารองรับว่าความโกรธเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ความโกรธเป็นสิ่งที่ชอบธรรม ดังตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้บันทึก คำพูดที่ครูกลุ่มตัวอย่างแสดงความรู้สึกต่อการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมวาดภาพสะท้อนตัวตน ว่า

ความรู้สึกที่ได้ แสบแสบ!!! ที่เห็นคำที่เขียนวิจารณ์ในภาพของตนว่า โอ้โฮ ! บอกได้คำเดียวเลยว่า “ไม่มีศิลปะในหัวใจเลย” ผู้วิจัยสังเกตอารมณ์ของผู้เข้าอบรมที่หายใจแรงขึ้น ถี่ขึ้นและมีน้ำเสียงสูงขึ้นว่า “โอ้โฮ!!! และอยากจะบอกความรู้สึก ที่ได้ทำกิจกรรมนี้ ว่า แหม !!! (น้ำเสียงยิ่งสูงขึ้นกว่าเดิม) อยากจะเห็นหน้าคนเขียนจริง ๆเลยละ และเมื่อได้อ่านคำวิพากษ์วิจารณ์ในภาพแล้ว ก็หยุดคิดสักพักแต่ก็เข้าใจจะคะว่า

คนเราต่างจิตต่างใจ ว่าหลายๆคนเขาก็ต่างมุมมอง แต่ว่า... ก็รู้สึก ใจเย็นลง **แหม!!!** แต่สิ่งที่เราเห็นครั้งแรก ที่แรกเราเห็น คำตำหนิเรารู้สึก **ปื๊ด!!!** (น้ำเสียงยิ่งสูงขึ้นกว่าเดิม) เลย แต่พอมาคิดระยะหลังต่อมาก็รู้สึกว่าจะ ดีขึ้น เริ่มเข้าใจ กิจกรรมมากขึ้น

ความรู้สึกแรกที่ได้เห็นภาพของตน และคำวิจารณ์ต่างๆนั้นก็พอรับได้ แต่คำวิจารณ์นั้นนี้ ไม่ทราบว่าจะยังงี้ ตกใจมาก เพราะเขียนว่าเป็นเรื่องลามก **โอโห!!!** (ผู้พูดถอนหายใจ) ไม่รู้ว่าจะมองไปได้อย่างไรว่า ลามก เราก็หัวเราะไปด้วย น้ำตาไหลไปด้วยเมื่อกี้ก็นึกข้างน้ำตาไหล ขออธิบายความหมายของคนวาดนะคะ ว่า ภาพนี้หมายถึง การที่เราจะทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เราต้องเริ่มจากก้าวแรก คือก้าวเล็กๆ ก้าวไปจิบๆน้อยๆ ก่อนถ้ามีอุปสรรคถ้าเราถอยหลัง ก้าวต่อไปก็จะมีขึ้น ก้าวต่อมาเรามีความพยายามมากขึ้นประสบความสำเร็จมากขึ้น เราก็จะก้าวได้กว้างขึ้น ฉะนั้นเราเจออุปสรรคตั้ง 2 อย่างก็ไม่กลัวก้าวที่ 3 ก้าวที่ 4 อาจไม่พบอุปสรรคเลย แต่อย่าเผลอ ก้าวที่ 5 อาจเจอกับสองสามอุปสรรคแต่เราจะทำไหวใหม่คะ ทำได้ทำไหวแต่ห้ามถอย ก้าวต่อไปฝ่าฟันอุปสรรคไปให้ได้ในที่สุดก้าวสู่เป้าหมายไปถึงดวงดาวที่เราตั้งใจไว้จะคะ และในเวลาต่อไป สิ่งที่เราคิดว่าเป็นอุปสรรคก็อาจไม่ใช่อุปสรรคอีกต่อไปแล้ว ก็เพราะเรามีความสามารถแล้ว ก็จะประสบความสำเร็จสดใส ได้เลยนะคะ พอดิฉันมาดูคำวิจารณ์ในภาพก็อยากจะทำบอกรับทราบความหมายนะคะ ไม่รู้ว่าจะคิดอย่างนี้ไปได้อย่างไร

เมื่อเห็นภาพของเรา เราอยากจะทำบรรยายที่เพื่อนๆได้วิพากษ์วิจารณ์เราได้มากมายเหลือเกินใช่ใหมคะ แต่เพื่อนๆอาจจะไม่รู้จุดประสงค์ของเรา ว่าเรามีความหมายอะไรบ้างเพราะฉะนั้นทำให้เราทราบว่าการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรืออยู่ในองค์กร หรือว่าเพื่อนบ้าน หรือว่าเพื่อนฝูง เราก็ควรเปิดใจให้กว้างพอ ที่จะรับฟังคำติเตียนของผู้อื่น เพื่อที่เราจะได้นำมาปรับปรุงตัวเราเอง จะได้ทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดขึ้นในตัวเราและองค์กรต่อไปคะ แล้ววิทยากร ถามต่อไปว่า แล้วมีคำพูดอะไรที่ฟังแล้ว ปื๊ด!!! ไหมคะ? ผู้เข้าอบรมตอบว่า อันที่จริงก็ไม่มีอะไร แต่ก็มีอยู่อันหนึ่งว่า รูปหัวใจสีแดงที่ตัวเองวาดว่า **เหมือนตุตดิง!!!** ไม่ทราบว่ามีเขียนมองตำ้า!!! เลยสะคือไปหน่อยหรือเปล่านั้นคะ มองให้ขึ้นมานิดหนึ่งเถอะคะ หัวใจคนเรานั้นคะ นี้เรามีความรัก เรามีหัวใจ หัวใจเป็นเครื่องหมายของความรักใช่ใหมคะ? มีเสียงตอบจากผู้เข้าอบรมท่านอื่นๆว่า ใช่คะ ผู้พูดเน้นคำถามอีกครั้ง ใช่ใหมคะพี่ๆ มีเสียงตอบกลับมาว่า ใช่ ใช่ ผู้พูดพูดต่อว่า เราก็อยากจะมอบความรักให้กับเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมห้องอบรมในครั้งนี้ และก็เพื่อนทั่วๆไป นะคะรู้ว่า ความรักที่ยิ่งใหญ่ เป็นสิ่งที่สวยงาม ไม่ว่าจะรักนั้นจะสมหวังหรือผิดหวังและนั่นคือความรัก รักเพื่อนร่วมโลก นะคะ

ผู้วิจัยให้ผู้เข้าอบรมช่วยกันวิเคราะห์ข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม การที่คนเราได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ ใจเราต่อต้าน ห่อเหี่ยว เศร้าหมองไม่พอใจที่ใครๆมาว่าเรา นั่นคืออดีตที่เกิดขึ้นจึงเกิดความรู้สึกเป็นของฉันทัน เป็นตัวฉันทัน รู้สึกโกรธที่โดนตำหนิหรือต่อว่า ทั้งๆที่เมื่อไม่กี่นาทีที่แล้ว ก่อนวาดภาพกระดาษแผ่นนั้นยังเป็นแค่กระดาษแผ่นเดียวที่ไม่มีความรู้สึกอะไรเลย เมื่อเราเป็นเจ้าของ

ผลงานที่เราวาดเราก็เกิดตัวตนเป็นเจ้าของ ถือว่าภาพวาดนั้นคือตัวของเรา ข้อคิดของกิจกรรมนี้ทำให้เข้าใจว่าคนทุกคนต่างความคิด ต่างจิตใจ ต่างความรู้สึกในขณะที่เราเริ่มมองเห็นสิ่งไม่ดีของผู้อื่น ใจของเราเกิดอคติแล้ว เราก็จะเริ่มเห็นสิ่งไม่ดีของเขาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะเราไปเพ่งโทษนั่นเอง ดังนั้น กิจกรรมนี้ได้ข้อสรุป เรื่อง ความหมายของ “อัตตา” คือตัวตนของตนเอง ดังที่พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล (2552: สัมภาษณ์) กล่าวว่า “กิจกรรมนี้ช่วยให้เราเห็นอะไรสักๆในตัวเราเป็นทุกข์กับคำวิจารณ์ เป็นสุขกับคำชม นี่แหละเป็นอัตตา คือ ตัวตน ถ้าเราไม่รู้เท่าทันมันจะออกมาจับหนಾಯู่ตลอดเวลา รับเอาคำวิจารณ์มาเป็นตัวกู ของกู หากเราปล่อยวางได้ เมื่อได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์ ตัวปัญญาจะออกมาแทน” ฉะนั้นการปล่อยวางสำคัญมาก เกิดขึ้นได้จากการมีสติรู้เท่าทันความคิดที่มากครอบงำจิตพอเปลือยจิตใจฟุ้งซ่าน เมื่อมีสติรู้แล้วก็วางเมื่อวางจากความคิดได้ ความโปร่งเบาสบายจากการรู้สึกปล่อยวาง ทำให้มีสติอยู่กับปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยาศักดิ์ ชุมมานนท์ (2541: 149-152) ที่ศึกษาศาสนากับสันติภาพ : การศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนและวิธีการสร้างสันติภาพในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและพระพุทธ ศาสนาเถรวาท กล่าวถึงวิธีการสร้างสันติภาพในพระพุทธศาสนา ได้แก่ ระดับศีล ระดับสมาธิ ระดับปัญญา บุคคลที่ปฏิบัติตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องเป็นผู้ปฏิบัติที่สามารถปล่อยวางกิเลส หลุดพ้นจากความทุกข์จิตใจจะโปร่งเบาสบายมีเมตตาต่อคนอื่นสัตว์อื่นย่อมเกิดสันติภาพขึ้นในโลกได้

ผลของการทำกิจกรรมการสื่อสารอย่างสันติ พบว่าครูปฐมวัยเรียนรู้วิธีการสื่อสาร เข้าใจองค์ประกอบ 4 ประการของการสื่อสารอย่างสันติ คือ 1)การสังเกต คือ การพูดอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่เพิ่มเติมอคติ 2)ความรู้สึก คือ บอกความชอบไม่ชอบพอใจหรือเสียใจไม่ใช่เป็นความคิด 3)ความต้องการ คือ พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น เช่นยอมรับ ชื่นชม เห็นอกเห็นใจไม่ใช้วิธีการ 4) การขอร้อง คือ วิธีการที่เราคาดว่าจะมาตอบสนองความต้องการของเรา ขอร้องให้ทำตามความต้องการของเรา หรือขอร้องเพื่อสร้างความสัมพันธ์หาวิธีตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่าย ในการสื่อสารอย่างสันติการฝึกองค์ประกอบที่ 1 การสังเกต ผู้วิจัยมีภาพถ่ายกริยาอาการของคนแบบต่างๆ ให้ผู้เข้าอบรมฝึกสังเกตภาพแล้วบรรยายว่าเป็นภาพบุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างไร บรรยายโดยไม่ตีความหรือเพิ่มอคติต่อภาพนั้น ในครั้งแรกที่ครูปฐมวัยบรรยายภาพก็มีการตีความปนมาด้วย ผู้วิจัยจึงถามครูปฐมวัยท่านอื่นๆว่าสังเกต คุณคนในภาพว่าเขากำลังทำอะไร ถามครูปฐมวัยหลายๆคน จะพบคำตอบที่ชัดเจนโดยไม่มีมีการตีความปนเข้ามา และมีตัวอย่างประโยคให้ฝึกว่าประโยคใด คือการสังเกต ประโยคใดคือการตีความ ตัวอย่างเช่น “เมื่อวานเธอโกรธฉันอย่างไม่มีเหตุผลเอาเสียเลย” (การตีความ) “เย็นวานนี้เวลาเธอพูดกับฉัน เธอไม่มองหน้าฉัน” (การสังเกต) เป็นต้น

จากนั้นฝึกองค์ประกอบที่ 2 ความรู้สึก เนื้อหาของความรู้สึก คือ ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งทางกายและใจ เป็นผลมาจากความต้องการที่ได้รับการตอบสนองหรือไม่ได้รับการตอบสนอง และยกตัวอย่าง เช่น “คุณไม่สนใจปัญหาของฉันเลย” ความรู้สึกของประโยคนี้คือ โกรธ เสียใจ น้อยใจ ผู้วิจัยเตรียม

แบบฝึกประโยคต่างๆว่าประโยคใด คือความรู้สึก หรือความคิด เช่น “ผมรู้สึกดีใจที่ได้รับเชิญ” (ความรู้สึก) “ฉันรู้สึกว่าฉันถูกหักหลัง” (ความคิด) เป็นต้น

จากนั้นฝึกองค์ประกอบที่ 3 ความต้องการ เนื้อหาของความต้องการ คือ สิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนต่างมีร่วมกัน อาจเป็นความต้องการพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ หรือเป็นคุณค่าที่ลึกซึ้งของมนุษยชาติ และยกตัวอย่าง เช่น “เวลาที่ฉันพูดก็หัดฟังเสียบ้างสิ”(บอกความต้องการที่เป็นภาษาหมาป่า คือ สื่อสารแบบคำหยาบ ฟังโห่) “คุณรู้สึกหงุดหงิด ต้องการคนฟังใช่ไหม?”(บอกความต้องการเป็นภาษายีราฟที่บอกความรู้สึกและรู้ความต้องการของคนพูด) จะเห็นได้ว่าภาษาที่สื่อสารทั้ง 2 ตัวอย่างผู้ฟังเกิดความรู้สึกต่างกัน เราควรบอกความต้องการด้วยภาษาที่น่าฟังเพื่อให้คู่สนทนาอยากที่จะตอบสนองทำให้ หรือถ้าบอกความต้องการแบบคำหยาบ ฟังโห่คงไม่มีใครอยากจะช่วยงานเราอีก

จากนั้นฝึกองค์ประกอบที่ 4 การขอร้อง เนื้อหาของการขอร้อง คือ การขอในสิ่งที่คาดว่าจะทำให้ความต้องการได้รับการตอบสนอง โดยขอในสิ่งที่ปฏิบัติได้จริง และไม่ใช้รูปแบบพิเศษ หรือคำสั่ง ยกตัวอย่าง การขอร้องแบบที่ 1) ขอร้องเพื่อสร้างความสัมพันธ์ เช่น คุณคิดยังไงกับสิ่งที่ผมพูดไป คุณรู้สึกยังไงกับเรื่องนี้ คุณช่วยทวนได้ไหมว่าคุณได้ยินผมพูดว่าอะไรบ้าง การขอร้องแบบที่ 2) ขอร้องให้เกิดการกระทำ ใช้หลัก PLATO ระบุให้ชัดเจนถึง P = Person = บุคคล , L = Location = สถานที่ A = Action = การกระทำ , T = Time = เวลา , O = Object = สิ่งของ เช่น ขอความกรุณาคุณช่วยส่งเอกสารให้ทันวันพรุ่งนี้หน่อยจะได้ไหมคะ? คุณจะจริงจังไหมที่จะพาฉันไปทำธุระสัก 15 นาทีที่ทำการไปรษณีย์ปากทางเข้ามหาวิทยาลัยจะได้ไหมคะ? จากการฝึกการสื่อสารอย่างสันติของครูปฐมวัย ทำให้ครูสามารถใช้ภาษาทางบวกสื่อสารกันดีขึ้นกว่าภาษาหมาป่าที่คุ้นเคยและใช้เป็นประจำ จนมี “การขอให้วิทยากรช่วยไปอบรมเรื่องการใช้ภาษาสื่อสารให้ผู้บริหารที่โรงเรียนของผู้เข้าอบรมมีความรู้ จะได้ไม่ใช้ภาษาหมาป่ากับลูกน้องอีก ครูปฐมวัยจะได้มีกำลังใจทำงานขึ้นอีกเยอะ” ตัวอย่างที่ครูปฐมวัยฝึกการสื่อสารอย่างสันติ

ภาษาเดิม : เข้าแถวไม่มีระเบียบเลย ไม่รู้จักระเบียบหรือไง?

ภาษาสื่อสารการอย่างสันติ : ครูดูเวลาเข้าแถว (สังเกต) ห้องเราเข้าแถวไม่เรียบร้อย (ความรู้สึก) ครูอยากให้ห้องเรามีระเบียบสวยงาม(ต้องการ) เด็กๆช่วยเข้าแถวให้ตรงและมีระเบียบจะได้ไหมคะ? (ขอร้อง)

ภาษาเดิม : นี่เด็กๆ ทำไมวันนี้ทั้งขยะไม่ลงถังเลย เห็นไหมเนี่ยห้องสกปรกหมดแล้ว?

ภาษาสื่อสารการอย่างสันติ : ครูเห็นเด็กๆทั้งขยะไม่ลงถัง (สังเกต) เด็กๆรู้สึกไม่ว่าขยะมันสกปรกและมีกลิ่นเหม็น (ความรู้สึก) ครูอยากให้ห้องเรียนของเราสะอาด (ต้องการ) เด็กๆช่วยคุณครูทั้งขยะให้ลงถังขยะจะได้ไหมคะ? (ขอร้อง)

ภาษาเดิม : ทำไมเวลาตีมนมถึงเดินไปเดินมาทุกที่เลย ดูซิ! นมหกหมดแล้ว เตี้ยวเพื่อนเดินมาล้มหัวแตกเลย ใครจะรับผิดชอบ?

ภาษาสื่อสารการอย่างสันติ : ครูเห็นนักเรียนตีम्मแล้วเดินไปเดินมาจนนมหกและพื้น (สังเกต)ครูเป็นห่วงว่ากลัวว่าหนูจะเหยียบนมที่หกจนลื่นล้มหัวแตก (ความรู้สึก) ครูอยากให้เด็ก ๆ หนึ่งตีम्मให้เรียบร้อย (ต้องการ) เด็ก ๆ จะเดี๋ยวดอนพักตีम्मช่วยนั่งลงตีम्मให้เรียบร้อยและตีम्मตี๊ ๆ และตีम्मให้หมดถุงจะได้ใหม่คะ? (ขอร้อง)

ภาษาเดิม : แย่งกันทำไม? ไม่ต้องเล่นทั้งคู่เลย ครูบอกแล้วไม่ใช่หรือ ว่าเป็นแบ่งกันเล่นของเล่น!

ภาษาสื่อสารการอย่างสันติ : ครูเห็นหนูแย่งของเล่นกันอยู่ (สังเกต) ครูเห็นแล้วรู้สึกไม่สบายใจเลยเพราะของเล่นนี้มีชิ้นเดียว (ความรู้สึก) ครูอยากให้หนูได้ลองแบ่งปันให้เพื่อนๆ ได้เล่นด้วย หนูจะได้มีเพื่อนเล่นด้วย (ต้องการ) หนูจะช่วยแบ่งของเล่นให้เพื่อนเล่นด้วยคนได้ใหม่คะ? (ขอร้อง)

จากการเรียนรู้การใช้ภาษาสื่อสารอย่างสันติ คุณครูปฐมวัยจับคู่ช่วยกันคิดคำพูดที่จะสื่อสารอย่างสันติกับเด็กในห้อง และสำนึกถึงคำพูดแรง ๆ ที่พูดทำร้ายเด็ก เพราะอยากจะทำสอนให้เด็กได้ดีจะได้ไม่ทำผิดอีก แต่คำพูดเหล่านั้นถ้ามีคนมาพูดกับเราบ้างเราก็คงไม่ชอบใจเช่นกัน ผู้เข้าอบรมตั้งใจและจำนำความรู้ที่ได้ไปใช้ “การที่มาอบรมในครั้งนี้ได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการสื่อสารอย่างสันติแล้ว จะนำไปใช้กับเด็ก ๆ ในห้องและจะนำกลับไปใช้พูดกับลูก ๆ และครอบครัวที่บ้าน” ดังที่ทฤษฎีของการสื่อสารอย่างสันติของ มาแซล โรเซนเบอร์ค ที่ว่าการสื่อสารอย่างสันติจึงเน้นให้เรามองที่ความต้องการเป็นหลัก เพื่อให้เห็นกันและกันเป็นมนุษย์ ละวางการตัดสิน กล่าวโทษ หรือเห็นอีกฝ่ายเป็นศัตรูแล้วหันมาร่วมมือกันหาทางที่จะทำให้ความต้องการของทุกฝ่ายได้รับการตอบสนอง (ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธีมหาวิทยาลัยมหิดล. 2553: ออนไลน์)

ในการอบรมครั้งนี้ผู้วิจัยทำทนายให้คุณครูปฐมวัยทดลองนำขั้นของรูปแบบ ASAP เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสันติของเด็กปฐมวัย ที่มีกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนสันติประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) หมายถึง การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายสงบ เป็นการปูพื้นฐานจิตใจด้วยความเมตตากรุณา

ขั้นที่ 2 ขั้นกระตุ้น (S : Stimulus) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็ก ๆ ได้รับการกระตุ้น ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้กิจกรรม เพื่อให้เด็กได้สนทนา พูดคุยเล่าเรื่องต่างๆ และฝึกการรับฟังอย่างใส่ใจในเรื่องราวของผู้อื่นที่แบ่งปัน เป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ (A : Analysis) หมายถึง ขั้นตอนที่เด็กช่วยกันคิดทบทวนเรื่องราว วิเคราะห์สาเหตุและผลที่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างที่หลากหลายเป็นขั้นสอน

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking) หมายถึง ขั้นตอนที่ครูและเด็ก ๆ ร่วมกันสรุป และนำข้อคิดที่ได้จากขั้นวิเคราะห์ไปปรับปรุงการกระทำของตนเองทั้งการคิด การพูด และการกระทำ ในทางบวก ที่จะพัฒนาให้เกิดสันติในตนเอง

ตัวอย่างที่ 1 ครูปฐมวัยช่วยกันคิดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบ ASAP เพื่อส่งเสริม พฤติกรรมสันติของเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) ครูร้องเพลง จับมือข้างซ้ายๆๆ จับมือข้างขวาๆๆ แล้วให้ เด็กๆจับมือเป็นวงกลม ปรบมือข้างบน ปรบมือข้างล่าง อ้าว เด็กๆคะเราจะมานั่งสมาธิ 15 ท่า กันนะคะ เป็นการนั่งสมาธิแบบเคลื่อนไหวของหลวงพ่อกุศล จิตะสุโก (2553: ออนไลน์) คูภาคผนวก ง

ขั้นที่ 2 ขั้นกระตุ้น (S : Stimulus) เมื่อวานคุณครูสังเกตเห็นเด็กๆเล่นในชั้นเรียน ครูขออาสาสมัครเด็กๆ ที่เล่น ในชั้นเรียน 2 คนคะ อ้าว... น้องก้อย กับน้องเดือน ไหนเราลองมาดูซิคะว่าเมื่อวานเพื่อนๆเล่นอะไรในชั้น เรียน ปรากฏว่าเด็กทั้ง 2 คนแย่งของเล่นกันในชั้นเรียน ...ขอเล่นบ้าง ขอฉันเล่นบ้างซิ ขอฉันเล่นก่อนนะ...

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ (A : Analysis) อ้าว ... เด็กๆคะเรามาร่วมกันคิดนะคะ ถ้าห้องเรียนของเรามีเด็กๆ แย่ง ของเล่นกัน เราจะทำอย่างไรดี? ไหนบอกคุณครู ชิคะเด็กๆ เด็กๆตอบ : ห้องไม่มีความสุข วุ่นวายมาก ๆคะดูเวลา เพื่อนๆเล่น ดูไม่ค่อยรักกันเลยคะ ดูเพื่อนทะเลาะกันทุกวัน คุณครูถามว่าแล้วห้องเราจะเป็นอย่างไรบ้างคะ ห้องเรียนเราไม่สนุกเลยคะไม่แบ่งปันของเล่นให้กับเพื่อนนะคะ เก่งมากคะเด็กๆ

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking) ครูกับเด็กๆ ช่วยกันสรุปถ้าเด็กๆเล่นของเล่นอยู่ แล้วมีเพื่อน คนหนึ่งมาดึงเอาของเล่นไปจากมือ เด็กๆจะรู้สึกอย่างไรคะ เด็กๆตอบ : เสียใจคะ เด็กๆคะเด็ก ๆทุกคนเรามาตกลงกันดีไหมคะว่า จะมีข้อตกลงอย่างไรกับของเล่นเอย เด็กๆในห้องเสนอว่า : .ให้ทุกคนได้เล่นด้วยกัน ครู : แต่ ถ้าของเล่นมีชิ้นเดียวเด็กๆจะทำอย่างไรคะ เด็ก : ก็ให้เพื่อนได้เล่นก่อน ส่วนถ้าเพื่อนอยากจะเล่น ก็ต้องไปบอก เพื่อนขอเล่นดี ๆ แล้วเพื่อนที่กำลังเล่นอยู่ก็ต้องใจดี แบ่งของเล่นให้เพื่อนได้เล่นบ้าง ครู : เอาละคะเด็ก ๆห้องเราจะมีความสุขแล้วใช่ไหมคะ ดังนั้นเราควรแบ่งปันของเล่นให้เพื่อนได้เล่นด้วยกันนะคะ คุณครูรักเด็กๆทุกคนอยาก ให้ เด็กๆมีความสุขที่อยู่ด้วยกัน เรามาร้องเพลงกันนะคะ เล่นกันเล่นกันดี ๆ ต้องสามัคคีเราเป็นเพื่อนกัน ของเล่น ต้องเล่นด้วยกัน ถ้าเลิกเล่นพละช่วยกันเก็บเอย"

ตัวอย่างที่ 2 ครูปฐมวัยที่ช่วยกันคิดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบ ASAP

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสันติของเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) ครูและเด็ก ปรบมือเข้าจังหวะ ปรบมือ 1 ครั้ง ปรบมือ 2 ครั้ง ครู ขยับนิ้วแล้วถามเด็ก ๆว่านิ้วของคนเรามีกี่นิ้วคะเด็ก เรามารู้จักนิ้วแรกด้วยกัน นิ้วโป้งเป็นนิ้วที่ยอดเยี่ยมที่สุด แข็งแรงที่สุด นิ้วชี้เราไว้ชี้ชี้ หรือสั่งการ และนิ้วที่ใช้จับดินสอคือนิ้วโป้ง นิ้วชี้และนิ้วกลางทำหน้าที่พยุงดินสอเวลา เขียนหนังสือ นิ้วนางเป็นนิ้วสวยที่สุดไว้ใส่แหวน และนิ้วก้อยนิ้วนี้เป็นนิ้วแห่งความดีแห่งความเมตตา

ขั้นที่ 2 ขั้นกระตุ้น (S : Stimulus) วันนี้ครูมีเชือกมา 1 เส้น เด็กๆช่วยกันคิดว่าเราจะนำเชือกไปเล่นอะไรได้บ้าง เด็กๆช่วยกันตอบ : ตอบว่าไว้ดึงเชือกเล่นคะ เล่นดึงเชือก แล้วคุณครูให้เล่นแบ่งเป็น 2 กลุ่มเท่าๆกัน ให้เด็กจับเชือกทั้งสองข้าง แต่เด็กกลุ่มสโตเบอร์แย่งกันดึงเชือก คุณครูเลยถามเด็กๆว่า “เด็กจับเชือกได้ไหมคะ” เด็กตอบ : “ไม่ได้คะ” เพราะเราแย่งกันเราเลยจับเชือกไม่ได้เลย ครูจึงเล่านิทานเรื่องนี้ว่ามีให้เด็กฟัง “อยู่มาวันหนึ่งนิ้วทั้ง 5 เกิดไม่พอใจกันทะเลาะกัน แต่ละนิ้วต่างอวดความแข็งแรงความมีพลังไม่ยอมกัน” ครูถามเด็กว่า “จะเกิดอะไรขึ้นถ้า นิ้ว ทั้ง 5 ไม่รักกัน นิ้วโป้งก็อวดเก่งไม่ยอมนิ้วอื่น” ครูถามว่า “เวลาเด็ก ๆ หิวน้ำแล้วจะดื่มน้ำได้อย่างไรเมื่อนิ้วโป้งไม่ยอมจับแก้วน้ำ แล้วจะดื่มได้ไหมคะ”

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ (A : Analysis) นักเรียนลองช่วยกันคิดซิคะว่านิ้วทั้ง 5 เปรียบเหมือนเพื่อนในห้องนี้ ไหมคะที่เมื่อสักครูแย่งเชือกกันเลยจับเชือกไม่ได้เลยสักคน แล้วมีใครได้เล่นเชือกไหมคะ ครูเล่าเรื่องต่อเด็กๆ ว่าถ้านิ้วทั้ง 5 ควรจะอย่างไรคะ ก. โกรธกันไป ข. คินตีกัน เด็กๆตอบ: ข้อ ข. คินตีกันดีกว่า ครูถามว่าแล้ว นิ้วทั้ง 5 จะคินตีกันได้อย่างไรคะ เด็กๆตอบ: ก็ต้องไปตีกันโดนนิ้วก็้อยจะเป็นผู้ประสานชูนิ้วก็้อยขอคินตีและ แล้วทุกนิ้วก็รวมพลังกันแล้วคุณครูนำมือมาประกบมือกันจะเกิดอะไรขึ้นคะ เด็กตอบว่า : เหมือนเวลาไหว้สวัสดิ์ ครู: ใช่คะเมื่อนิ้วทั้ง 5 คิดได้ต่างก็ไหว้ขอโทษเพื่อนๆ นิ้วต่าง ๆ นิ้วทุกนิ้วก็คินตีกันและต่อไปนี่เราจะร่วมมือกันไม่ทะเลาะกันอีกต่อไปทุกนิ้วก็เล่นด้วยกันอย่างมีความสุข

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking) ครูกับเด็กๆ ช่วยกันสรุป การที่เราทะเลาะกันจะทำให้เราเป็นอย่างไรคะ เด็กๆตอบ : ไม่ได้เล่น ไม่สนุก มีเพื่อนไม่พูดกันโกรธกัน ครู : แต่ตอนนี้เรากลับมาคินตีกัน แล้วเวลาเรา คินตีกันควรทำอย่างไรคะ เด็กๆตอบ : เราใช้นิ้วก็้อยขอคินตี เราไหว้สวัสดิ์ ขอโทษเพื่อน ครู : เมื่อเพื่อนมาขอคินตีเด็กๆ ควรทำอย่างไรคะ เราก็น่าใช้นิ้วก็้อยชูขึ้นและตีกัน ยิ้มให้กันไม่โกรธกัน ถ้าเพื่อนมาไหว้ขอโทษเราก็น่าไหว้ขอโทษเพื่อนด้วยที่เราเผลอโกรธไม่เข้าใจเพื่อนๆ ต่อไปนี่เราจะให้อภัยกันเราจะรักกัน จะอยู่ด้วยกันและดีต่อกัน เด็กๆและคุณครูช่วยกันสรุปบทเรียนและได้ข้อคิดทางบวกนำไปใช้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พฤติกรรมสันติของเด็กปฐมวัยจะเกิดขึ้นได้ด้วย การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีมีเมตตากรุณาต่อกันและที่สำคัญที่สุดคือเด็กๆได้ ตัวอย่างการมีพฤติกรรมสันติจากคุณครู

ตัวอย่างที่ 3 ครูปฐมวัยที่ช่วยกันคิดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบ ASAP

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสันติของเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) ครูเปิดเพลงบรรเลง ดั่งดอกไม้บานเพื่อสร้างบรรยากาศให้เด็กๆ ทำท่าประกอบเพลงฝึกสมาธิ สงบ

ขั้นที่ 2 ขั้นกระตุ้น (S : Stimulus) ครูเล่านิทานกระตุ้นพฤติกรรมสันติ เรื่อง “เราดีกันนะ” เรื่องย่อ ฟักทองและไบเตยเป็นเพื่อนรักกัน บ้านของทั้งคู่อยู่ตรงข้ามกัน แต่มีลำธารกั้นกัน ทั้งคู่จึงสร้างสะพานขึ้นมาเพื่อให้เดินไปหากันได้ วันหนึ่งฟักทองและไบเตยเล่นพายเรือมะพร้าวอ่อนที่ไบเตยเพิ่งได้มา แต่เล่นไปเล่นมา ทั้งคู่ต่างแย่งไม้พายกัน และต่างคนต่างไม่ยอมให้อีกฝ่าย ฟักทองและไบเตยจึงทะเลาะกัน และโกรธกัน ทั้งคู่จึงรื้อสะพานทิ้ง ตกตึกคินนั้นมิมดพยายามมาขโมยเรือมะพร้าวอ่อนของไบเตย จึงเกิดการต่อสู้เกิดขึ้น ฟักทองได้ยินจึงรีบมาช่วย แต่ไม่มีสะพานข้ามไป ทำให้ฟักทองว่ายน้ำข้ามลำธารคะทิไปอย่างยากลำบากเพราะความเหนียวของน้ำคะทิ เมื่อไปถึงเจ้ามดก็หนีไปเสียแล้ว เรือมะพร้าวอ่อนก็หายไปด้วย ฟักทองและไบเตยจึงบอกกันว่า เราไม่น่าโกรธกันเลย และ

วันรุ่งขึ้น ทั้งคู่สร้างสะพานกลับมาหากันเหมือนเดิมพร้อมต่างบอกอีกฝ่ายว่า “เราดีกันนะ”

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ (A : Analysis) ครูและเด็กๆ มาวิเคราะห์นิทาน เรื่อง “เราดีกันนะ” โดยถามเด็กๆ ถึงตัวละครในนิทานว่าเนื้อเรื่องนั้นเกิดอะไรขึ้น เด็กๆ ช่วยกันหาคำตอบว่า : พักทองกับใบเตยทะเลาะกันแย่งไม้พายก และเรือสะพานไม่ยอมไปมาหากัน ครูถามเด็กๆ : มีตัวร้ายคือใคร แล้วมันทำอะไร เด็กๆ ตอบ : มีมดตำมาแอบขโมยเรือมาพร้าวออกไป พักทองจะข้ามฝั่งไปช่วยก็ไม่มีสะพาน ทำให้พักทองต้องว่ายน้ำข้ามลำธารกะทิไปอย่างยากลำบากเพราะความเหนียวของน้ำกะทิ ครูถามต่อ : ในที่สุดเรื่องราวเป็นอย่างไร เด็กๆ ตอบ : พักทองและใบเตยจึงบอกกันว่า เราไม่น่าโกรธกันเลย และต่างฝ่ายต่างคืนเด็กช่วยกันวิเคราะห์เรื่องนิทานได้ ว่าเราควรอยู่ร่วมกันดีกันไม่ทะเลาะกัน และต้องรู้จักแบ่งปันให้อภัยกัน และต้องขอโทษที่โกรธกัน

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking) ครูกับเด็กๆ ช่วยกันสรุป เรื่องจากนิทาน ว่าการที่เราทะเลาะกันไม่ดีทำให้เราไม่มีเพื่อน ไม่ได้เล่นสนุก และถ้าต่อสู้กันเราก็ต้องเจ็บตัวและโกรธกัน เวลาเรามีเรื่องเดือดร้อนก็ไม่มีใครช่วยเรา เพราะต่างฝ่ายต่างโกรธกัน ดังนั้นเราอยู่กับเพื่อนของเรา เราควรเล่นกันดีๆ มีของเล่นเราก็แบ่งกันและได้ข้อคิดทางบวกในการควบคุมอารมณ์ไม่ใช้กำลังแย่งของเล่นหรือทะเลาะกัน เราทุกคนต้องรักกันเพราะความรักความเมตตาก่อให้เกิดสันติสุข และได้ข้อคิดว่าจงอยู่อย่างมีสติด้วย

การเป็นครูปฐมวัยใจรักสันติเป็นสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ฝึกฝนจิตใจภายในที่เป็นพลังขับเคลื่อนความมีสันติภาพแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมสันติและสามารถจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้สามารถซึมซับพฤติกรรมสันติจากครูปฐมวัยที่แสดงบทบาทหน้าที่ของตนในการไต่ตรอง สงบและสันติ การปฏิบัติการจัดสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพสำหรับเด็กปฐมวัยที่เป็นฐานของการเจริญเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพราะการเรียนรู้ที่ฝังใจที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพและจิตลักษณะที่มีคุณประโยชน์ต่อสังคมภายนอกเพราะ “เด็กจะเป็นผู้สร้างโลกในอนาคต ครูปฐมวัยคือผู้สร้างโลกผ่านตัวเด็ก” ที่เป็นแบบอย่าง “พูดให้จำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เย็นให้สัมผัส”(พระเทพวิสุทธิเมธี. พุทธทาสภิกขุ. 2546: 7,46 ; สัจจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2550: 20-22)

หลังจากผู้วิจัยวิเคราะห์ผลทางสถิติของการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP ที่มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ในเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย แล้วผู้วิจัยได้ให้ครูปฐมวัยเขียนบันทึกร่องรอยกิจกรรมทบทวนประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมในครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมความรู้สึกของผู้เข้าอบรมดังนี้

- มีความรู้สึกประทับใจและทำให้เข้าใจการเคารพตนเองและผู้อื่น ทำให้รู้หลักการฟังอย่าง ตั้งใจ ฟังอย่างเอาใจเขามาใส่ใจเรา ฟังมากขึ้น
- ในเรื่องเป้าหมายการสื่อสารอย่างสันติ ได้แบ่งกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อการมองย้อนตัวเราว่า สิ่งที่เราทำถูกหรือยัง

ทำผิดแล้วรู้จักขอโทษหรือยัง ให้เวลากับคนที่เรารักหรือยัง

- ปรับแนวความคิดต่อเพื่อนร่วมงานในทางที่ดีขึ้นมากกว่าเดิม คิดบวก ๆ
- กระบวนการเรียนรู้ของเรา ต้องผ่านจุดหรือปมในใจเรา
- เป้าหมายของการสื่อสารอย่างสันติ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่เปี่ยมด้วยความกรุณา และความเห็นอกเห็นใจ เพื่อแก้ปัญหาคความขัดแย้งโดยพยายามให้ความต้องการของทุก ฝ่ายได้รับการตอบสนอง
- การคิดที่แตกต่างกันของเพื่อนร่วมงาน และการวิพากษ์วิจารณ์คนอื่น
- รู้สึกได้เรียนรู้มากขึ้น ได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรม และได้รับความคิดองค์ประกอบของการ สื่อสารอย่างสันติ 4 องค์ประกอบ ได้แก่
 - 1.การสังเกต คือ การพูดอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่เพิ่มเติมอคติ
 - 2.ความรู้สึก คือ บอกความชอบไม่ชอบพอใจหรือเสียใจไม่ใช่เป็นความคิด
 - 3.ความต้องการ คือ พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น เช่นยอมรับ ชื่นชม เห็นอกเห็นใจไม่ใช่วิธีการ
 - 4.การขอร้อง คือ วิธีการที่เราคาดว่าจะมาตอบสนองความต้องการของเรา ขอร้องให้ทำตาม ความต้องการของเรา หรือขอร้องเพื่อสร้างความสัมพันธ์หาวิธีตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่าย
- การวาดภาพแล้วให้เพื่อน ๆ ติภาพของเราเกิดความรู้สึกที่เพื่อน ๆ ติภาพ
- ได้รับความรู้ในการสอนให้เด็ก ๆ อยู่ร่วมกันอย่างสันติและรักใคร่กัน
- เป็นเนื้อหาที่ต้องมีการคิดวิเคราะห์ จึงเป็นผลดีที่ได้ฝึกคิดวิเคราะห์ทำให้รู้สึก กระตือรือร้นในการทำงาน
- มีความรู้สึกดีขึ้น ปล่อยวาง
- ได้กลับไปทำในสิ่งที่ตนยังไม่ได้ทำที่ผ่านมา คือการขอโทษ
- การเรียนรู้ในตนเอง ไม่ใช่ผู้อื่น
- ทำให้มีความเข้าใจในตนเอง และมีกำลังใจในการทำงาน
- สามารถนำกลับไปใช้และพัฒนางานในหน้าที่ของตนเองเพื่อประโยชน์กับนักเรียน และสังคมรอบข้าง
- แพลกใหม่น่าสนใจจะนำกลับไปใช้ในห้องเรียน เช่นการทำสมาธิ การฟังเพลงให้กำลังใจ ไม่ทำให้ท้อแท้อ่อนล้า เป็นการเติมพลังให้กับตนเอง
- มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น
- มีกำลังใจในการที่จะทำหน้าที่ของครูให้ดีขึ้น
- รู้จักตนเองมากขึ้นและคนรอบข้าง
- ใจเย็นขึ้น

ผลการวิจัยนี้แสดงว่ารูปแบบฝึกอบรม ASAP มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในเพื่อพัฒนาจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ด้วยการฝึกจิตลักษณะและทักษะทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ เพราะผลจากร่องรอยจากกิจกรรมทบทวนประสบการณ์ ประกอบกับคะแนนที่ทดสอบทางสถิติทำให้ครูเกิดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติส่งผลโดยตรงต่อ

พฤติกรรมสันติที่เกิดขึ้นจากการอบรม สอดคล้องกับข้อคิดจากการสร้างสันติในใจเรา ตามแนวคิดของ พระไพศาล วิสาโล (2550 :12-18) กล่าวถึง ความมีสันติมีอยู่ในจิตใจของมนุษยชาติ เพียงเรารดน้ำ สม่่าเสมอให้เมล็ดพันธ์แห่งสันติที่มีอยู่แล้วในใจเรา เติบโตเราก็จะพบสันติภาพในชีวิต และการศึกษา ของพระมหานครินทร์ แก้วโชติรุ่ง (2548: 120) ทำวิจัยเรื่องสันติภาพตามแนวคิดของท่านพุทธทาส ภิภุ: ความหมายและการประยุกต์ใช้ในโลกปัจจุบันว่า สันติภาพ มีความหมาย ของความที่มนุษย์ทุกคนมีมนุษยธรรมสมบูรณ์ คำว่า “มนุษยธรรม” คือธรรมะสำหรับทำความเป็นมนุษย์ ความเป็นมนุษย์ก็คือความมีจิตใจสูง จิตใจสูงก็คือรู้จักทำตนให้อยู่เหนือปัญหา และความทุกข์ทั้งปวง มนุษย์ที่รู้เรื่องที่จะอยู่เหนือปัญหาทั้งปวงจึงมีชื่อว่ามนุษย์ แปลว่าผู้มีจิตใจสูงความมีจิตใจสูงจึงแสดงออกมาด้วยการไม่เบียดเบียนทำลายกันทำให้เกิดความสงบสุข มีมิตรภาพชั้นสูงสุดเป็นเพื่อนเกิด เพื่อนแก่ เพื่อนเจ็บ เพื่อนตายกันจริง ๆ (พุทธทาสภิภุ. 2531: 83-84) ดังนั้นการที่ครูปฐมวัยได้รับการอบรม ด้วยรูปแบบ ฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติในครั้งนี้ เปรียบเสมือนการรดน้ำช่วยกระตุ้นให้เมล็ดพันธ์แห่งสันติเติบโตในใจ และครูปฐมวัยตระหนักในความสำคัญจากการฝึกจิตลักษณะและทักษะทาง พฤติกรรมศาสตร์ที่มีอิทธิพลทางตรงต่อจิตใจในการพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมสันติขึ้น ดูได้จากผลการ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เมื่อกลับไปดำเนินชีวิตในการเรียนการสอนและการอยู่ร่วมกับคนในครอบครัว และเพื่อนร่วมงาน จึงทำให้ครูปฐมวัย เรียนรู้ที่จะดูแลตนเองในการสอนเด็กนักเรียนอยู่ร่วมกับเพื่อน ร่วมงานและครอบครัวได้อย่างมีสันติสุข

เหตุผลที่กล่าวมาเป็นการยืนยันและสนับสนุนว่าการจัดกิจกรรมฝึกอบรมตามแนวคิดของ รูปแบบ ASAP มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครู ปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เพราะการฝึกจิตลักษณะและทักษะทางพฤติกรรมศาสตร์ มีอิทธิพลทางตรงต่อ พฤติกรรมสันติในตัวครูปฐมวัย เพราะครูปฐมวัยได้รับการฝึกจิตลักษณะแรงจูงใจสัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่ง อนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน ให้เข้มแข็ง ส่งผลถึง เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ทำให้มี ความสัมพันธ์ทางบวกและเป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับแรกที่ทำให้เกิดความพร้อมที่ครูจะพัฒนา พฤติกรรมสันติในตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของดุษฎีเดือน พันธุมนาวิณ; และอัมพร ม้าคะนอง (2552 : 360-362) ที่ศึกษาอิทธิพลของการฝึกจิตลักษณะและทักษะทางพฤติกรรมศาสตร์ที่มีต่อจิต ลักษณะและพฤติกรรมพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ เพราะครูที่ได้รับการฝึกจิตลักษณะและทักษะ ทางพฤติกรรมศาสตร์ มีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติที่ดีต่อการพัฒนานักเรียน ซึ่งวัดโดย 2 ตัวแปร คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมพัฒนานักเรียน และความพร้อมที่จะพัฒนานักเรียน มากกว่าครูที่ไม่ได้รับการ พัฒนาจิตลักษณะและทักษะทางพฤติกรรมศาสตร์

สรุปอภิปรายผลในการทดสอบการใช้รูปแบบ และการขยายผลของรูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ผู้วิจัยพบว่าครูปฐมวัยมีความสนใจรูปแบบ

ฝึกอบรม โดยเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจและมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และเข้าใจวิธีการในแต่ละเนื้อหาตามลำดับ ผ่านขั้นตอนที่เริ่มต้นด้วยการสร้างบรรยากาศ เพื่อการเตรียมพร้อมเข้าสู่การอบรม ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายสงบ และสร้างความไว้วางใจ เรียนรู้การอยู่ร่วมกันด้วยความเท่าเทียม การมีความเมตตากรุณาต่อตนเองและผู้อื่น ในการได้รับการกระตุ้นในขั้นที่ 2 ครูปฐมวัยดำเนินกิจกรรมการฟังอย่างลึกซึ้งผ่านกิจกรรมแนะนำตัว ทำให้สร้างความคุ้นเคยในการเป็นมิตรและไว้วางใจในการเล่าเรื่องต่างๆ ตามลำดับของเนื้อหา เมื่อเข้าสู่ขั้นวิเคราะห์ในขั้นที่ 3 ในกระบวนการจัดกิจกรรมการฝึกจิตลักษณะและทักษะการพัฒนาพฤติกรรมสันติ ครูปฐมวัยได้วิเคราะห์ผ่านกิจกรรม ลงมือปฏิบัติและทำแบบฝึกต่างๆ เกิดกระบวนการคิดทบทวนพฤติกรรมของตนเอง และค้นหาความรู้สึกลึกๆในจิตใจ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น การสะท้อนการคิดผ่านการแบ่งปันเล่าเรื่องให้เพื่อนฟังเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนเกิดข้อคิดทางบวกในขั้นที่ 4 ครูปฐมวัยเรียนรู้จากการกระทำในขั้นที่ผ่านมาทำให้มีสติกับตัวเองมากขึ้น รับรู้อารมณ์ความรู้สึกแสดงออกถึงความตระหนักรู้ในตนเองตลอดจนได้แนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองร่วมกัน ในบรรยากาศแห่งความเมตตากรุณาเกิดสันติขึ้นภายในตนเอง

เมื่อผู้วิจัยไปติดตามผลครูปฐมวัยที่โรงเรียนหลังจากอบรมแล้ว 1 เดือน ผู้วิจัยได้ทราบจากผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนสังขีอำภวิทยา ที่นำครูปฐมวัยทั้งหมดเข้าอบรม ในโครงการเปิดใจและปัญญาเพื่อพัฒนาสันติ ทำให้ทราบว่าภายหลังจากการอบรม ผู้บริหารและครูปฐมวัยประชุมกันเพื่อวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ประยุกต์ความรู้ที่ได้รับในการอบรมมาใช้ ในการเรียนการสอนของห้องเรียนตนเอง ดึงนำเสนอมารติดตามผลในโรงเรียนสังขีอำภวิทยา อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ผู้วิจัยเดินทางไปโรงเรียนสังขีอำภวิทยา เพื่อไปเยี่ยมชมตั้งแต่เวลาเช้าที่ผู้ปกครองมาส่งเด็กๆ ครูทักทายสวัสดิ์เด็กๆและรับเด็กจากผู้ปกครองด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส เด็กๆนำกระเป๋าไปวางเข้าที่ชั้นวางของประจำตัว พอถึงเวลาเข้าแถวเริ่มจากกิจกรรมเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์เสร็จแล้ว ผู้บริหารให้อวาทกับเด็กๆหล่อหลอมคุณธรรม จากนั้นครูปฐมวัยนำเด็กๆเดินด้วยความสงบ ให้เด็กปฐมวัยเอาใจจดจ่อไปที่การก้าวเดินที่ละก้าว เป็นการฝึกสติจากการเดินไปกราบพระประธานประจำโรงเรียนที่หน้าประตูทางเข้าโรงเรียน นักเรียนอนุบาลได้รับการหล่อหลอมเรื่องจิตใจ สมานธิ ในบรรยากาศที่สงบ

เมื่อเข้าห้องเรียนอนุบาล 1/1 ครูปฐมวัยกล่าวสวัสดิ์ แล้วทบทวนวัน วันที่ เดือน ปี พ.ศ. กิจกรรมต่อจากนั้นเป็นการตรวจการมาเรียนด้วยการให้เด็กๆแนะนำตัวทีละคน โดยออกไปยืนแนะนำตัวหน้าชั้นเรียน บอกชื่อ-นามสกุลของตน บอกชื่อ-นามสกุลครูประจำชั้น บอกชื่อ-นามสกุล

ผู้อำนวยการโรงเรียน เด็กบางคนที่ยังไม่พร้อมจะพูดเสียงเบาๆจนแทบจะไม่ได้ยิน คุณครูได้ให้กำลังใจ โดยชื่นชมที่เด็กออกมาพูดหน้าชั้นโดยไม่ตำหนิเด็กและให้โอกาสเด็กโดยกล่าวว่า “วันพรุ่งนี้หนูจะมีพลังเสียงเพิ่มขึ้นนะคะ และให้เพื่อนปรบมือให้” จากการสัมภาษณ์ครูปฐมวัย ครูได้ข้อคิดจากการเข้าอบรมแล้ว นำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ทำบรรยากาศห้องเรียนให้มีการยอมรับฟัง กัน และกัน

ในการเยี่ยมห้องอนุบาล 2/1 ในขณะที่คุณครูทำกิจกรรมวงกลม เล่านิทานเรื่องการเป็นเพื่อนกันของนิทานหนู 2 ตัว คือหนูกฐิ และหนูกระ เสร็จแล้วคุณครูแจกกระดาษเปล่าให้เด็กวาดรูปหนูกฐิ และหนูกระ จากนิทานที่ได้รับฟัง การวาดรูปของเด็กๆเป็นจินตนาการที่เด็กๆนึกถึงตัวละคร เด็กบางคนมีความพร้อมของกล้ามเนื้อ เขาวาดรูปหนูได้ใกล้เคียงกับภาพในหนังสือ แต่สำหรับเด็กบางคนที่ไม่พร้อมกล้ามเนื้อยังไม่พร้อม เขาจะวาดรูปหนูจากจินตนาการ ดังนั้นหนูกฐิ และหนูกระของเด็กๆจะไม่เหมือนกันซึ่งคุณครูได้เปิดโอกาสให้เด็กๆมีอิสระในการวาด บรรยากาศในห้องเรียนมีเสียงเด็กๆพูดคุยกันอย่างเป็นธรรมชาติ หากเสียงเด็กๆดังขึ้นๆคุณครูจะเข้าไปเดินดูกลุ่มเด็กๆแล้วนั่งลงข้างๆกลุ่มเด็กๆ สักพักแล้วพูดคุยกับเด็กๆในรูปที่เด็กแต่ละคนๆวาด พอเด็กให้เหตุผลที่วาดรูปบอกเล่าให้คุณครูฟัง เพื่อนๆในกลุ่มก็หยุดพูดเพื่อเตรียมตัวจะนำเสนอภาพให้คุณครูได้ฟังบ้าง ทำให้เสียงดังของเด็กๆ หายไป เด็กๆที่วาดรูปเสร็จแล้วก็นำรูปมาให้คุณครูดู แล้วคุณครูจึงเดินไปดูเด็ก ๆ กลุ่มอื่นๆ ทั่วทุกกลุ่ม จากการสังเกตเป็นเวลาเกิน 30 นาที ผู้วิจัยเห็นเด็กผู้หญิงวาดรูปเสร็จแล้วนำรูปไปให้คุณครูดูและเล่าเรื่องราวของภาพที่ตนเองวาด คุณครูรับฟังเด็กคนนั้น แล้วเมื่อเด็กพูดเสร็จ เด็กคนอื่นๆอยู่ข้างๆคุณครู แล้วคุณครูชวนเด็กคุยแล้วถามเด็กผู้หญิงคนนั้นว่า

ครู : “ตอนนี้หนูยังยกนิ้วโป้งให้เพื่อนอยู่หรือเปล่าคะ”

เด็กสาวหน้าแล้วตอบว่า : “เปล่าค่ะ”

ครูบอกว่า : “ดีแล้วหละเราเป็นเพื่อนกันอยู่ด้วยกันเราต้องให้อภัยเพื่อน เวลาเราทำอะไรให้ เพื่อนโกรธ เพื่อนก็ให้อภัยเรา”

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณครูชั้นอนุบาล 2/1 คุณครูตอบว่า

เราจะเน้นกิจกรรมให้เด็ก ๆ มีสติ กิจกรรมสงบเราก็ดสงบ กิจกรรมการเรียนการสอน จะฝึกคิดและพัฒนา กล้ามเนื้อมือสายตาและทักษะต่างๆ คุณครูก็จะเข้าไปดูเด็ก ๆ อย่างนี้ตลอด ถ้ามีปัญหาดตรงจุดไหนครูจะเข้าไปดู เข้าไปพูดคุยกับเขาอย่างสันติ และให้แง่คิดด้านบวกกับเด็ก ๆ และจากที่ได้ไปอบรมในครั้งนั้น ได้ยืนยัน ในกิจกรรมฝึกอบรมว่าได้ข้อคิดจากที่ได้ไปอบรมนำมาใช้ในชีวิตได้เป็นอย่างดี จะเห็นว่าสภาพบรรยากาศในการเรียนการสอนวันนี้เป็นธรรมชาติของจริงที่ไม่ได้เตรียมไว้ เด็กเขา จะเป็นอย่างนี้ของเขาจริงๆ ห้องเราจะไม่วุ่นวาย เขาจะอยู่กับแบบเพื่อน เพื่อนแบ่งกันรักกันช่วยเหลือกัน และบางที่ก็มีบ้างที่เขาจะมากระทบกัน คุณครูก็จะบอกว่านิด ๆ หน่อย ๆ ให้อภัยกันเถอะเราเป็นเพื่อนกัน แล้วในห้องนี้เด็ก ๆ จะเสมอภาคกัน ลองไปถามดูซิว่า ในห้องนี้คุณครูรักใคร่เป็นพิเศษไหม เด็ก ๆ ทุกคนจะตอบว่าไม่มี ครูจะรักเราเท่ากัน ทุกคน

เขาจะได้ภาคภูมิใจว่าครูรักเท่ากัน ถ้าเขาทำผิดพลาดไปครูบออาจตำหนิเขาบ้าง สอนเขาบ้าง ตักเตือนเขาบ้าง เขาก็ไม่รู้สึกละอายใจ เพราะเขารู้ว่าคุณครูรักเด็กเท่ากัน

การติดตามผลภายหลัง 1 เดือน ของการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยกลุ่มทดลอง จากการเข้าสังเกตการณ์ที่ครูสอนในชั้นเรียนและจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และสัมภาษณ์ครูปฐมวัย พบว่าแนวการจัดกิจกรรมฝึกอบรมตามรูปแบบ ASAP ที่ทดลองใช้นั้นมีผลต่อการพัฒนาจิตลักษณะและการพัฒนาพฤติกรรมสันติในตัวครู ที่แสดงพฤติกรรมสันติที่เป็นพฤติกรรมการสื่อสารที่ดีและการอยู่ร่วมกับเด็กอย่างเป็นมิตร ซึ่งดูจกเดือน พันธุมนาวัน (2551: 34-35, 131-143) สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยกว่า 230 เรื่องที่ยืนยันว่าการส่งเสริมจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตนเป็นจิตลักษณะอันดับต้น ๆ ซึ่งจะเป็นตัวควบคุมสั่งการตัวหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ถึงแม้มีสถานการณ์ช่วย แต่จิตที่ส่งเสริมอย่างเข้มแข็งทำให้เกิดพลังใจบุคคลก็จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมน่าปรารถนาได้ เปรียบคำว่า “ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว” และพระอาจารย์ไพศาล วิสาโล (2553: 115-143) กล่าวถึงการปลูกเมตตาในใจด้วยการใช้พลังทางจิตใจที่ได้รับการฝึกฝนมาโดยใช้การเจริญสติด้านทานอารมณ์โลก โกรธ หลง เช่นเหตุที่เราระบายความทุกข์ใส่คนอื่นเป็นเพราะเรามีความทุกข์ท่วมท้นใจเขาจึงอดไม่ได้เผยความมีโทสะใส่ผู้อื่น เมื่อใดก็ตามที่เราตระหนักเห็นความจริงข้อนี้ความเห็นใจก็จะตามมาเราจะมองเขาอย่างเป็นมนุษย์มากขึ้นพร้อมกับปฏิบัติต่อเขาอย่างเมตตาและเชื่อว่าคุณงามความดีในใจเขาอ่อนแรงลง ไม่ใช่เขาเป็นคนไม่ดีโดยสันดาน การมีสติรู้เท่าทันอารมณ์จะช่วยรักษาใจให้สงบเย็นแก้ปัญหาด้วยปัญญาในการสร้างสันติในใจเรา การที่ครูปฐมวัยปฏิบัติต่อเด็กอย่างสันติเข้าใจในคุณค่าความเป็นมนุษย์ของเขาพร้อมที่จะเมตตาต่อเด็ก ครูปฐมวัยเป็นผู้จัดการเรียนรู้และการเป็นแบบอย่างที่ดีในวิถีชีวิตจริงในลักษณะสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น ส่งเสริมพลังความดีในตัวบุคคลให้มีความเข้มแข็งด้วยการเป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์ (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2550: 123)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นวิธีที่ครูปฐมวัยมีพฤติกรรมสันติกับเด็กนักเรียน สำหรับการเยี่ยมคุณครูจากโรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารที่ดูแลการเรียนการสอนระดับอนุบาลที่เข้ารับการอบรมการใช้รูปแบบ ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ได้นำความรู้ไปใช้กับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนและได้ยืนยันในกิจกรรมฝึกอบรมว่าได้ข้อคิดจากอบรมนำมาใช้ในชีวิตประจำวันและใช้ในครอบครัวอีกด้วยทำให้เข้าใจเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติยิ่งขึ้น ดังนั้นที่กล่าวสัมภาษณ์นี้

การฝึกอบรมสันติ ทำให้เราใจเย็นลง เช่นในเรื่องการระงับโกรธ บางครั้งขาดสติไปบ้างแต่พอมานึกถึงเรื่องนี้ทำให้เรารู้ตัวมากขึ้นมีสติมากขึ้น ในการควบคุมตัวเองพออารมณ์เย็นลงแล้วลองนึกถึง ถ้าเราวู่วามไป ณ ตอนนั้นมันก็เสียดายโอกาสที่เรียกกลับคืนมาอีกไม่ได้ ในการทำงานก็นำไปใช้กับที่มงานคณะกรรมการ บางครั้งแต่ละคนก็น่าๆจิตตั้ง บางคนก็จะแรงโดยที่เราไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ บางคนก็จะอารมณ์ชั่ววูบ ในฐานะที่มาทำงานเป็นผู้บริหารสายปฐมวัย เราต้องแบกภาระมาก คือถ้าเราปะทะกับครูไป เราก็จะเรียนกลับคืนมาไม่ได้ แต่พอเราอารมณ์เย็นลงเราอดทนแล้ว เดินหนีไปแล้วพอเหตุการณ์เริ่มดีขึ้น เราก็บอกกับตัวเองว่า ถ้าเราหลุดไป ณ ตอนนั้น เราจะเสียดายอย่างมากกับสิ่งที่เราสะสมความเข้าใจกันมา การทำงานกับเพื่อน ร่วมงานที่อาวุโสกว่า ซึ่งๆไม่เข้าใจกันและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพครู เราต้องใช้ความอดทนอย่างมาก ในการทำงาน การระงับความโกรธต้องนับ 1-10 บางครั้งต้องถึง 100 หรือถ้าทนไม่ไหวก็เดินหนีไป เราต้องใช้ความอดทนอย่างมากเราต้องเป็นผู้ให้ พาคูลงมือทำเรานานมากกว่าเขาเหนื่อยมากกว่าเขา เรายังเคารพศรัทธาเห็นคุณค่าในตัวเขา และให้เขาเห็นคุณค่าในตนเอง ในที่สุดผลตอบกลับมาเขายอมรับและกลับมาทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นสุข เวลาทำงานเราจะใช้วิธีช่วยกันทำงาน หลอมรวมใจกันเราจะรับฟังกันและกัน เวลาประชุมกันจะคิดด้วยกันว่าใครดีจะสนใจอย่างไร เราดูว่าจะยอมรับกันหรือเปล่า **ยอมรับด้วยเหตุและผล** เราจะมีการชื่นชมกันในการทำงาน หรือหากไม่ใช่ เราก็จะแนะนำกัน

เมื่อเราพัฒนาพฤติกรรมสันติให้เกิดขึ้นในใจเราแล้ว เราจะสื่อสารด้วยความเมตตา พลังจิตที่เป็นบวกจะผลักดันให้เกิดความปรารถนาที่ดี ด้วยการให้ ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต. 2539: 72-73) ว่าการพัฒนาการศึกษาต้องเริ่มจากการพัฒนาคนเต็มทั้งคนทั้ง 3 ด้านก่อน คือพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ด้านพฤติกรรมคือการรักษาศีล การอยู่ร่วมสังคมโดยไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อน อยู่ในกฎหมาย รู้จักแบ่งปันให้ทาน เพื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูล มีสัมมาชีพสุจริต ด้านจิตใจคือมีสมาธิ มีคุณธรรม ตั้งงามมีหิริโอตตปปะความละอายชั่วกลัวบาป มีความขยันอดทนไม่ประมาท มีสุขภาพจิตดีเป็นสุข และด้านปัญญา มีวิจยญาณถูกต้องตามความเป็นจริงมี สติคิดรู้เท่าทัน หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่น มีความเมตตากรุณา มีความสุขจาก “การให้” ซึ่งมนุษย์ได้พัฒนาพฤติกรรมเหนือ “การเอา” นั่นคือการศึกษาที่จะต้องสร้างให้ชีวิตมีความพร้อมในการพัฒนาจิตใจไปด้วยกัน นับได้ว่าครูปฐมวัยที่เข้ารับการอบรมของโรงเรียนบึงบาได้พัฒนาพฤติกรรมสันติ ที่นำไปใช้กับเพื่อนร่วมงานได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

สำหรับการติดตามผลในการทำงานปฏิบัติการสอนของครูปฐมวัย หลังฝึกอบรม 1 เดือน โรงเรียนวัดลานนา อำเภอลำลูกกา คลอง 8 จังหวัดปทุมธานี ที่ปรับใช้พฤติกรรมสันติกับเด็กปฐมวัย จากการแสดงพฤติกรรมเดิมด้วยความเข้มงวดกวนขันบังคับข่มขู่ เมื่อมาเข้ารับการอบรมทำให้ครูปฐมวัยได้คิด ถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ที่ตนเองรู้สึกว่าจะต้องใช้อำนาจสั่งการเด็กจึงมีระเบียบวินัยโดยทำตามแบบอย่างครูประถม ศึกษาที่ใช้เสียงบัญชาการในการควบคุมนักเรียนอย่างเด็ดขาด ก็เปลี่ยนเจตคติใหม่ในการให้ความสำคัญกับการใช้สันติสอนเด็กๆ เมื่อผู้วิจัยเดินทางไปถึงโรงเรียนเวลา 7.40 น. สังเกตบริเวณโดยรอบตั้งอยู่ในบริเวณวัดลานนา เป็นโรงเรียนขนาดเล็กมีอาคารเรียน 2 ชั้น และอาคาร

ชั้นเดียวคือห้องเรียนอนุบาล 1 และอนุบาล 2 หลังจากเข้าแถวเคารพธงชาติให้ว้พระสวดมนต์ ปฏิญาณตนต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ก็ได้ยินเสียงครูผู้ชายตะโกนเสียงดังในการพูดสั่งเด็กที่เข้าแถวด้วยน้ำเสียงแข็งกร้าวทำให้นึกถึงครูปฐมวัยท่านนี้ที่พยายามเลียนแบบบทบาทการควบคุมชั้นเรียน ผู้วิจัยรู้สึกสงสารเด็กๆที่โรงเรียนนี้มากไม่ทราบว่าคุณครูท่านนั้นอย่างไรบ้าง เมื่อเข้าแถวเคารพธงชาติเสร็จเด็กๆเดินกลับมาที่ห้องเรียนเข้าแถวรับนมกล่องดื่มก่อนเข้าเรียน คุณครูแจกนมกล่องเล็กๆและพาร้องเพลงตีมนม “ ต้มๆๆ เรามาตีมนมกันเถอะ ตีมาแล้วอย่าทำละอะเทอะ(ซ้ำ) ตีมนมเยอะๆร่างกายแข็งแรง เฮ้” เด็กๆนั่งตีมนมที่โต๊ะอาหารข้างๆห้องเรียน บรรยากาศมีรอยยิ้มและเสียงหัวเราะ พอเด็กๆทานนมเสร็จก็ไปล้างมือล้างปากที่อ่างล้างมือที่อยู่ในบริเวณนั้นมีลักษณะเป็นที่ล้างมือ มีก๊อกน้ำเรียงกันหลายๆ ก๊อกเวลา 8.30 น.โดยประมาณเด็กๆพากันเข้าห้องเรียนของตน ที่อนุบาล 2 ได้เล่นตามมุมที่ตนสนใจ คุณครูห้องอนุบาล 2 จัดเตรียมมุมไว้เรียบร้อย เช่น มุมหนังสือนิทาน มุมปั้นดินน้ำมัน มุมบ้าน และมุมอื่นๆ ครูห้องอนุบาล 1 ก็จัดให้เด็กๆเล่นตามมุมเช่นกัน ขณะที่ผู้วิจัยตั้งกล้องวิดีโอที่หน้าบริเวณนอกห้องเรียนเพื่อถ่ายเข้ามาในห้องเรียนทั้ง 2 ห้องเพราะห้องเรียนทั้ง 2 ห้องถูกแบ่งด้วยตู้เก็บของเตี้ยๆสูงระดับเอวของผู้ใหญ่ทำให้ทั้ง 2 ห้องเรียนมองเห็นกัน ผู้วิจัยได้รับคำบอกเล่าจากคุณครูอนุบาล 2 ว่า

พี่ไม่ค่อยชอบ การเรียนการสอนของคุณครูห้อง อ. 1 เท่าไรนักรเพราะครูตีเด็กและใช้เสียงข่มขู่เด็ก พอพี่ได้ยินเสียงเขาขึ้นมาที่ไร พี่ปวดหัวจัดเลย! บางทีต้องลุกขึ้นไปยืนมอง มอง มอง จนเขารู้ตัว พี่คอยมองเพื่อที่เขาจะได้ไม่ทำอะไรเด็ก คุณครูห้อง อ.1 เขาเข้ามาในตำแหน่งครูเด็กพิเศษ ที่ทางเขตส่งมาแต่เขาไม่ได้จบปฐมวัยมาเลย ดูๆแล้วเขาไม่ค่อยเข้าใจเด็กเท่าไรเพราะเขาใช้ทุกวิธีที่จะทำให้เด็กเงียบแต่พอพักหลัง ๆนี้ดูเขาเงียบ ๆไป เขาดูว่าเด็กน้อยลงเพราะทุกที่ที่เขาจะใช้ไม้ฟาดเปรี้ยวๆๆ ที่โต๊ะพักครูบ้าง ที่กระดานบ้าง พี่ฟังแล้วปวดหัวขึ้นมาทันที พอเขาได้ไปอบรมกับอาจารย์เรื่องสันติ เขาคงคิดได้บ้าง กระทบง ตอนนีเขามีกการปรับปรุงตัวดีขึ้น

ผู้วิจัยตั้งกล้องถ่ายวิดีโอ ที่ไว้หน้าห้องเรียนนานกว่าครึ่งชั่วโมง เดินสังเกตเด็กๆเล่นข้างนอกห้องเรียนบ้าง ดูเด็กๆเล่นบริเวณหน้าห้องเรียน ผู้วิจัยได้ยินเสียงเปรี้ยวๆๆ ดังลั่น จึงมองไปที่เสียงนั้นปรากฏเป็นเด็กอนุบาล 1 นั่งเล่นที่โต๊ะครูหน้าห้องเรียน เด็กถือไม้เรียวฟาดลงบนโต๊ะอีกครั้ง แสดงพฤติกรรมเลียนแบบคุณครูห้องอนุบาล 1 ได้อย่างชัดเจน คุณครูอนุบาล 1 ก็นั่งปั้นดินน้ำมันอยู่ที่พื้นห้องเรียน วางอารมณ์เฉย ไม่ได้ดูว่าหรือสั่งห้ามปรามยังคงปั้นดินน้ำมันต่อไป ผู้วิจัยได้สังเกตต่อเนื่องไปนานประมาณ ครึ่งชั่วโมง คุณครูอนุบาล 1 เดินไปดูเด็กๆเล่นตามมุมต่างๆเช่นเดิม

หากครูปฐมวัยอย่างคุณครูอนุบาล 1 ท่านนี้มีโอกาสได้รับการฝึกอบรมกระตุ้นจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติซ้ำๆ บ่อยๆโดยเน้นเรื่องจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติ ที่เปลี่ยนกิจกรรมเป็นกิจกรรมอื่นๆ และอบรมต่อเนื่องเป็นระยะๆ ผู้วิจัยเชื่อว่าครูอนุบาลท่านนี้จะมีจิตลักษณะที่เข้มแข็งขึ้นและมี

พฤติกรรมสันติ อยู่ร่วมกับเด็ก ๆ อย่างมีความสุขมากขึ้น การฝึกอบรมด้วยรูปแบบ ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและของครูปฐมวัยในครั้งนี้ ควรจะต้องมีการอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะสร้างครูปฐมวัยให้มีทักษะในการใช้กิจกรรมสอนเด็ก ๆ ได้หลากหลาย เพื่อให้ครูมีความตระหนักในการแสดงพฤติกรรมสันติต่อเด็ก ๆ และอยู่กับเด็ก

ในการเยี่ยมชมโรงเรียนวัดชัยฤกษ์ผล อำเภอลำลูกกา คลอง 8 จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ไปสังเกตการเรียนห้องอนุบาล 2 พบคุณครูอนุบาลกำลังให้เด็กวาดรูประบายสี เด็ก ๆ นอนระบายสีเล่นอยู่เป็นกลุ่ม 4-5 คน อย่างมีความสุขเมื่อเด็ก ๆ ระบายสีเสร็จก็นำไปส่งคุณครู คุณครูรับกระดาษ ที่เด็กระบายสี ผู้วิจัยสังเกตว่ารูปที่ให้เด็กระบายสีเป็นรูปสวนสัตว์ ถ่ายสำเนาเอกสาร เด็กได้แต่ระบายสีให้เต็มช่องไม่ได้ฝึกวาดรูปตามจินตนาการเลย ผู้วิจัยบันทึกที่คุณครูพูดกับเด็ก ๆ

คุณครู : “ อ้าว! เด็ก ๆ ทำงานนะ ระบายสีให้สวยที่สุดนะ อ้าวระบายไป นี่แหละ สีน้ำตาลระบายสีจาง จาง ระบายเข้ม ๆ หน่อย คอยเหลลสีอย่าให้แหลมมาก ประเดี๋ยวหัก เดี่ยวหัก สีเทียนระบายแล้วไม่ค่อยสวย สีไม่ค่อยสดเลย ” ครูหันหน้าไปคุยกับครูห้องอื่นที่เดินผ่านหน้าห้องแล้วถามว่า : “ ใครเล่าที่ท้องเสียเมื่อเช้า ” ครูห้องอื่นตอบว่า : “ พอร์ด ” คุณครู : “ อ้อพอร์ดหรือ ” นักเรียนในห้องก็ช่วยตอบด้วย : “ พอร์ดไม่สบาย ” แล้วคุณครูก็เดินไปดูเด็ก ๆ ระบายสีต่อ และคุณครูพูดว่า : “ ระบายสีดี ๆ นะ อย่าให้และนะคะ นั้นนะยังระบายไม่เสร็จเลย ” คุณครู : “ ไอซ์ สีท้องฟ้าละคะ ทำไมไม่ระบายสี ละลูกเอ๊ย นั้นนะต้นไม้เห็นไหม? เสื้อผ้านี้แล้วแต่ ” “ หนูชอบสีอะไรก็ระบายสีที่หนูชอบ ”

มีเด็กชาย 2 คน ลุกขึ้นถือรูปที่ตนระบายสีไปเดินมา อยู่หลังห้อง คุณครูกำลังคุยกับผู้วิจัยเรื่องศูนย์เด็กของ อบต. ที่อยู่ใกล้ๆ แถวนี่ ในขณะที่เด็กชายบอส นั่งระบายสีอยู่

มีเด็กชายจุก เข้ามานั่งใกล้ๆ ก็มหันลางมองงาน ที่เด็กชายบอส กำลังระบายสีอยู่ แล้วเด็กชายจุก พุดกับเด็กชายบอส เด็กชายจุก ก็ยกมือขึ้นไปทักหน้า เด็กชายบอส เด็กชายบอสหยุดระบายสี เอามือปิดตา ลุกจากที่นั่งเดินไปฟ้องคุณครู ว่า : “ ครูครับ จุกเอานิ้วทิ่มตาผม ” ครูรับฟัง แล้วให้เด็กชายบอส กลับไปนั่งที่ เด็กชายบอส ก็เดินกลับไปนั่งที่เดิมมือก็จับที่ตาไว้ แล้วคุณครูก็เรียกให้เด็กชายจุก (ที่แก้งเพื่อน) มาคุย

คุณครู : “ จุก กับ บอสมานั่งนี้ ชี ” “ ไหนเราทำอะไรเพื่อนหรือเปล่า ” จุก มองหน้าครูแล้วก็นั่งลง แล้วครูถาม เด็กชายบอส ว่า : “ หนูทำอะไรอยู่ตอนแรก นะ เล่าเหตุการณ์ก่อนหน้า ให้ครูฟัง ” เด็กชื่อบอสบอกครู ว่า : “ กำลังระบายสี เด็กชายจุกก็เข้ามาดูเขาระบายสีแล้วใช้นิ้วทิ่มตา ” ครูถามจุก ว่า : “ อ้าว! แล้วจุกทำไมถึงทำเขาละ ”

จุกตอบ ว่า : “ ก็ ผมถามเขาว่า ระบายอะไรหรือระบายด้วยสี เขาบอกว่า ทำไม! ”

ครูถามจุก ว่า : “ ทำไม ? เขาบอกทำไม ? แค่นี้ แล้วเอานิ้วไปจิ้มตาเพื่อน ถ้าเพื่อนตาบอดไปแล้วจุกจะทำอย่างไรละ? จุกบอกชี่ ? เด็กชายจุก : ก็ยกมือไหว้แบบเร็วๆ บอกว่า “ ขอโทษ ” สั้น ๆ

ครูพุดกับจุก ว่า : “ จุกทำอะไรรู้หรือเปล่าเนี่ย? เนี่ยถ้าตาเพื่อนบอดแล้วเรามีลูกตามาใช้เพื่อนเขาไหม? ”

จุกตอบ ว่า : “ ไม่มี ” ครู : “ ทีหลังไม่ทำนะ ” “ เจ็บรู้ไหม? ถ้าเพื่อนจิ้มตาเข้าข้างจะเป็นอย่างไร ”

จุกตอบ : “ ก็เจ็บ ” ครู : “ ก็เจ็บเหมือนกัน รู้ไหม? ” แล้วจุกผิดไหม?

จุกตอบว่า : “ผิด” ครูบอกต่อว่า “ผิดครับ” “ไหนพูดกับเพื่อนดี ๆ ซิ ขอโทษเพื่อนก่อน ไหนนั่งดี ๆ ซิ” บอกขอโทษเพื่อนก่อน” จุกยกมือไหว้เพื่อน จุกบอก “ขอโทษครับ” ครูสอนว่า “ทีหลังจะไม่ทำอีกนะรู้ไหม?” “เพื่อนพูดนิดเดียวแล้วโมโหอะไรนัก หึ!” ทีหลังจะไม่ทำแล้วนะ อย่ายังเป็นคนแกล้งคน รู้ไหม แกล้งไม่ได้ รู้ไหม ทำผิดแล้วต้องยอมรับผิด ขอโทษเพื่อนด้วย” ครูถามถึงงานจุก “งานจุกอยู่ไหน เอามาทำให้เสร็จ” ครูก็เดินดูงานคนอื่นต่อ “ลองให้เพื่อนดูซิว่าสวยหรือเปล่า” “ใครเสร็จแล้ว เขียนชื่อ นามสกุลด้านหลังไหนดังไม่มี นามสกุลเลย” แล้วคุณครูก็เรียกชื่อเด็ก “นัตพงษ์” เป็นเด็กชายที่เดินเล่นกับเพื่อนที่หลังห้อง ให้นำหนังสือระบายสีให้เสร็จแล้ว “อย่าวิ่งเล่นกันซี้เตี้ยวชนเพื่อนเจ็บ”

การที่ครูพยายามสอนให้เด็กขอโทษเพื่อน เมื่อครูถามถึงเหตุผลที่เด็กแกล้งเพื่อน ครูควรรอว่าเด็กตอบหรือแก้ปัญหาอย่างไร ถามคนที่แกล้งเพื่อนถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นและผลเสียที่จะตามมาจากการกระทำของตนเอง แทนการสั่งให้เด็กขอโทษเพื่อน หรือหาผู้เห็นเหตุการณ์มาเล่าเรื่องราว เป็นพยาน ครูทำหน้าที่เป็นคนกลางให้ความยุติธรรมทั้งสองฝ่าย เมื่อเด็กสำนึกรับผิดชอบ ครูควรถามเด็ก คู่กรณีว่าเมื่อเพื่อนขอโทษแล้วหนูควรทำอะไรให้เด็กบอกความรู้สึก หรือครูอาจกล่าวนำเรื่องการให้อภัย หรือยกโทษให้ แล้วจึงทำข้อตกลงร่วมกันของทั้ง 2 ฝ่ายและควรให้เด็กเป็นคนคิดและตัดสินใจเอง ซึ่งโยฮัน กัลตุง (Galtung Johan, 1969: 167-191) กล่าวถึง กระบวนการจัดสันติศึกษาเน้นที่การอยู่ร่วมกัน เข้าใจกัน เห็นอกเห็นใจกัน เห็นว่าทุกคนคุณค่า ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การจำแนกแยกแยะปัญหา (Analysis) ให้เด็ก ๆ มองเห็นและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงเช่นการแกล้งเพื่อน 2) การกำหนดเป้าหมาย (Goal-Formation) ให้เด็กมองถึงทางที่จะแก้ไข 3) การวิเคราะห์และการคาดการณ์ (Criticize) ให้เด็ก ๆ คิดถึงผลดี ผลเสียต่างๆที่เกิดขึ้น 4) การเสนอทางเลือก (Proposal-Making) ให้เด็ก ๆ เสนอแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน 5) การลงมือปฏิบัติ (Action) เด็กร่วมมือกันปฏิบัติตามข้อตกลง เข้าใจกันและการยอมรับความคิดเห็น ทั้ง 5 ขั้นนี้ ถือได้ว่าเป็นกระบวนการสำคัญของสันติศึกษา เพราะสันติศึกษานั้นเข้าใจวิเคราะห์ประเด็นและชี้ทางออกของปัญหาแต่เพียงข้อมูลเท่านั้นไม่เพียงพอ ต้องมีการฝึกฝนทักษะ คือ การร่วมมือ การทำงานกลุ่ม การยอมรับการคัดค้าน และความเชื่อที่ต่างกัน ไม่ด่วนตัดสินใจว่าใครดีแล้ว การใช้เหตุผลในชีวิตจริง การอดทน และสำนึกที่จะทำงาน และการยึดมั่นยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการที่สันติศึกษาจะต้องสร้างและพัฒนาขึ้น

เมื่อผู้วิจัยสังเกตการณ์การเรียนการสอนอยู่ประมาณ 30 นาที จึงขอลาไปเยี่ยมหาคุณครูอนุบาล 1 พอออกมาข้างหน้าประตูยังไม่ทันได้ไปห่างจากประตูห้องเรียนก็ได้ยินเสียงคุณครูเสียงดังว่า “ไม่รู้เป็นอะไรพอมมีแขกมาเป็นไม่ได้ ต้องทำให้ขายหน้าอยู่เรื่อย ทำตัวเรียบร้อยหน่อยไม่ได้หรือใจ”

การสื่อสารภาษาตำหนิเด็ก คุณครูคงจะใช้มากกว่า การใช้ภาษาทางบวกในเวลาอยู่กับเด็ก ๆ โดยใช้คำเสียงที่ดังและแสดงอารมณ์ มีผลกระทบต่อบุคลิกและการเรียนรู้จริยธรรมของเด็กทั้งสิ้น ผลกระทบนี้รุนแรงหรือเบาบางขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้านโดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์

และการกระทำพฤติกรรมของครูก็สอนเด็กได้เป็นอย่างดีและสอนได้ดียิ่งกว่าคำพูดในเด็กเล็ก ฉะนั้น ผู้เกี่ยวข้องควรตระหนักและประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้นทั้งต่อหน้าและลับหลังเด็กด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ. 2544: 54) ดังนั้นเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ครูปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริม จิตลักษณะและพฤติกรรมสันติ ที่ครูจะต้องฝึกฝนซึมซับให้เข้าไปในจิตใจและเรียนรู้ทักษะพฤติกรรม สันติ และให้เกียรติเด็ก ๆ เขามีสิทธิอย่างเสรี ครูควรสอนด้วยความเมตตา เป็นตัวแบบที่ดีในการทำ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ และสอนด้วยการถามให้เด็กคิดวิเคราะห์ ค้นหาคำตอบสร้างความรู้สึกสำนึกขึ้น ในใจได้เอง เพราะครูคือผู้แสดงโลกให้ลูกศิษย์ดูในการจัดการเรียนรู้ตามความเชื่อที่ว่าเด็กเป็นผู้สร้าง โลกในอนาคตครูปฐมวัยต้องปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีเป็นรากฐานของการพัฒนาสันติผ่านการกระทำนั้นคือ ครูผู้สร้างโลกโดยผ่านทางเด็ก (พุทธทาสภิกขุ. 2543: 9 ; สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2550: 91)

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัยที่พบ คือ

1. การไปเยี่ยมชมติดตามผลที่โรงเรียนต่างๆ คุณครูจะมีความกังวลในการสอนสอน แต่พอ ผู้วิจัยพูดคุยเป็นกันเองและอยู่เป็นเวลานานทั้งวัน คุณครูคลายความกังวลลงและสอนอย่างปกติ ดังนั้น การติดตามผลของการทำวิจัยควรใช้การเข้าไปมีส่วนร่วมกลมกลืนไปกับกิจกรรมในห้องเรียน หรือให้ บุคคลกรในโรงเรียนเป็นผู้สังเกตคุณครูปฐมวัย แบบกัลยาณมิตร ทำให้คุณครูไม่รู้สึกว่าคุณสังเกต
2. การคุ้นชินของภาษาที่คุณครูใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน ทำให้คุณครูใช้ภาษาพูดอย่าง อัตโนมัติ ดังนั้นการฝึกฝนการสื่อสารอย่างสันติ ควรให้ครูปฐมวัยมีโอกาสฝึกใช้บ่อยๆ จนสามารถใช้ได้ พุดได้อย่างดี
3. การตั้งกล้องวีดีทัศน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการติดตามผล มีประโยชน์มากในการ วิเคราะห์ผลหลังการฝึกอบรม สำหรับการติดตามผลในห้องเรียนเมื่อตั้งกล้องวีดีทัศน์ เด็กๆจะมาสนใจ กล้องและเข้ามาเล่นใกล้ๆทำให้การบันทึกต้องหยุดชะงักลง ในการบันทึกควรวางกล้องแอบไว้ในมุมสูง ที่สามารถเห็นภาพได้ทั่วทั้งห้อง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในสังคมปัจจุบันการใช้ความรุนแรงขยายวงกว้างขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา คนด้วยการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรตระหนักและเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างจิต ลักษณะที่บูรณาการควบคู่กับการสร้างพฤติกรรมสันติลดความรุนแรงในสถานศึกษา เมื่อมีข้อขัดแย้ง พยายามคลี่คลายไม่ให้รุนแรง ด้วยการสื่อสารทำความเข้าใจกันและกัน ปลูกฝังการฝึกจิตลักษณะให้

เข้มแข็ง นโยบายภาครัฐควรดำเนินการเร่งด่วนในการกำหนดแผนการพัฒนาเด็ก เยาวชนและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการปลูกฝังจิตลักษณะและการสร้างพฤติกรรมสันติภาพไปปรับใช้กับนักเรียนทุกสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีจิตใจเปิดกว้าง สามารถทำความเข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ จนเกิดคุณลักษณะความตระหนักรู้ ในตนเอง ความเมตตากรุณา และสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับการปฏิบัติจริงในการจัดการความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้

1. รูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับครูปฐมวัยในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมสันติในการเรียนการสอนและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมงานและครอบครัว ในการนำไปใช้ครูปฐมวัยควรศึกษาเอกสารประกอบการฝึกอบรมและแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมตามแนวคิดของรูปแบบ ทั้งฉบับอย่างละเอียดเพื่อให้เกิดความเข้าใจก่อนนำไปใช้ จะทำให้การจัดกิจกรรม แต่ละแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารและนักวิชาการทางการศึกษาควรตระหนักและเห็นความสำคัญของการส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยไปจนถึงครูทุกระดับชั้น และนำไปปรับใช้กับครูทุกสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรทำการศึกษาอย่างต่อเนื่องในการพัฒนารูปแบบเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ที่ใช้ระยะเวลาอบรมที่นานขึ้น อบรมเป็นระยะๆและมีการเก็บข้อมูลต่อเนื่อง (Time series) เพื่อติดตามการพัฒนาพฤติกรรม
2. ควรทำการศึกษาในการจัดการเรียนรู้สนับสนุนให้เด็กแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี ได้แก่ การวางแผน ส่งเสริม สนับสนุนให้แรงเสริมในพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือวางแผนจัดกิจกรรมเพื่อลดทอนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดปัญหา
3. ในขั้นการขยายผลควรทำการศึกษาที่ให้ผู้อื่นหรือทำการศึกษาเกี่ยวกับครูในทุกระดับชั้นมาศึกษารูปแบบและลงมือปฏิบัติเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและการพัฒนาพฤติกรรมสันติที่ปรับปรุงรายละเอียดให้ใช้เครื่องมือได้สะดวกขึ้น

บรรณานุกรม

- งามตา วรินทร์านนท์. (2545). เอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชา วป 518 การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์. (เอกสารประกอบการสอน). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- งามตา วรินทร์านนท์; และคนอื่นๆ. (2551). รายงานประเมินผลการพัฒนาโครงการพัฒนาจิตลักษณะ. และทักษะการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครอง เพื่อเสริมสร้างนิสัยรักการเรียนของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จินตนา บิลมาศ; และ คนอื่น. (2529). รายงานการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- จรรยาศักดิ์ ชุมมานนท์. (2541). ศาสนากับสันติภาพ : การศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนและวิธีการสร้างสันติภาพในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและพระพุทธ ศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2545). ความรุนแรง. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา สันติศึกษา PEACE STUDIES หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 11. หน้า 30-37. กรุงเทพฯ: ประชาชน.
- ชินวุธ สุนทรสีมะ. (2530). เมตตารวมคำจูนสันติภาพ ประมวลความรู้เรื่องสันติภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี วงศ์รัตน; และ งามตา นัยวัฒน์. (2551). แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์: แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยันต์ รัชชกุล. (2545). ความขัดแย้งในบริบทของสันติศึกษา. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา สันติศึกษา PEACE STUDIES หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 11. หน้า 30-37. กรุงเทพฯ: ประชาชน.
- ณัฐพร คำมะสอน; และคนอื่นๆ. (2529). รายงานการประชุมสัมมนา เรื่อง การศึกษาเพื่อสันติภาพ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2541). ทฤษฎี การวัดและงานวิจัยเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในคนไทยและเทศ. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- (2543). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- (2551). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ในประเทศไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- (2551, มิถุนายน). หลักและเทคนิคการหาคุณภาพของแบบวัดชนิดมาตราประเมินรวมค่า. วารสารพัฒนาสังคม. 10 (1): 41-67.

- (2552). ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม ใน แผ่นพับเอกสารโครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและพัฒนา ระบบพฤติกรรมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- ดุจเดือน พันธมนาวิน; และ อัมพร ม้าคอง. (2547). ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมกรรมการพัฒนา นักเรียนของครูคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- (2552). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การฝึกอบรมจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- ทีศนา เขมมณี. (2550). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข; และ คนอื่นๆ. (2549). รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการสร้างค่านิยมสันติวิธี ร่วมกับจริยธรรมในระบบการสอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- นวลละอ อสุภผล. (2527). ทฤษฎีบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2526). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญรับ ศักดิ์มณี. (2532). การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ. ปริญญาโท กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประชุมสุข อาชาวอรุณ. (2530ก). การวิจัยสันติภาพ. ใน *ประมวลความรู้เรื่องสันติภาพ (Anthology on peace)*. หน้า 115-123. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2530ข). การเตรียมชีวิตเพื่อสันติสุข : ทฤษฎีและปฏิบัติ. ใน *ประมวลความรู้เรื่องสันติภาพ(Anthology on peace)*. หน้า 320-328. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ ะสี. (2550). การจัดการความรู้กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์ สู่ศักยภาพ สู่เสรีภาพ และความสุข. กรุงเทพฯ: กรีน-ปัญญาญาณ.
- ปพาณี ฐิติวัฒนา; และ คนอื่นๆ. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาสันติสุขด้วยกระบวนการ ศิลธรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปารีชาต สุวรรณบุบผา. (2552). *สานเสวนาสานใจสู่ใจ Heart to Heart Dialogue* การฟังด้วยเมตตา เพื่อสุขภาวะทางปัญญาและสันติ. กรุงเทพฯ: ควอลิตี้ อาร์ท.
- (2553). คู่มือการจัดการกระบวนการเสวนา. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ). (2546). *ธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: สำนักอักษร.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2540). *การศึกษาเพื่อสันติภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- (ม.ป.ป.). *คติธรรมแห่งชีวิต*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระธรรมมังคลาจารย์ (พระอาจารย์ทอง สิริมฺจฺโล. 2552, 4 กรกฎาคม). สัมภาษณ์โดย ประดิษฐา ภาษาประเทศ ที่วัดพระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2549). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุง และขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระมหาครุฑินทร์ แก้วโชติรุ่ง. (2548). *สันติภาพตามแนวคิดของท่านพุทธทาสภิกขุ: ความหมายและการประยุกต์ใช้ในโลกปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พุทธศาสนศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยบุนยากร). (2547). *รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี: ศึกษาวิเคราะห์กรณีลุ่มแม่น้ำตาช้าง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พระไพศาล วิสาโล. (2549). *สันติวิธีวิถีแห่งอารยะ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- (2550). *สร้างสันติด้วยสองมือเรา คู่มือสันติวิธีสำหรับนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี (ศพส.) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- (2552, 21 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดย ประดิษฐา ภาษาประเทศ ที่สวนธรรมหาดเสลา อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์.
- (2552). *สันติศึกษา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2552, จาก <http://www.oknation.net/blog/ngamsiri/2009/03/10/entry-1>
- (2553). *สติ มรรคาแห่งสันติ*. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์
- (2554). *เปิดใจรับความสุข*. สมุทรปราการ: ชมรมกัลยาณธรรม.
- (2554). *สันติวิธีกับชีวิตประจำวัน บรรยาย ณ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2554, จาก <http://www.visalo.org/article/peaceKubChevitPraJumWan.htm>

- พิสนุ ฟองศรี. (2549). *การประเมินทางการศึกษา : แนวคิดสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2531). *สันติภาพของโลก*. กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร.
- พุทธทาสภิกขุ. (2543). *เด็กจะเป็นผู้สร้างโลกในอนาคต*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2529). *สันติศาสตร์และสันติศึกษา*. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*. 2(3): 25-26
- ไพรินทร์ ดิสกุลรัตน์. (2550). *การสื่อสารอย่างสันติ คู่มือการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและแก้ไขความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- มานิตา ลีโทชวลิต. (2544). *การวิเคราะห์นิทานชาดกที่ส่งเสริมสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ คม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- แมคคอนแนล, เอ. จอห์น. (2549). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการระงับความขัดแย้ง : คู่มือการแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. แปลโดย วิไลรัตน์ โสภสจินดา; สุภาพร พงศ์พฤกษ์; อวยพร เชื้อนแก้ว; บรรณาธิการแปลโดย พระไพศาล วิสาโล. กรุงเทพฯ : โครงการสรรพสาส์น มูลนิธิเด็ก.
- ยุพาวรรณ ดวงอินตา. (2549). *การวิจัยเพื่อสร้างแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสำหรับนักศึกษา*. ภาคนิพนธ์ (สังคมและสิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- โยฮัน กัลดุง. (2538). *พุทธสันติวิธี : ทฤษฎีเชิงโครงสร้าง*. แปลโดย สมชัย เย็นสบาย. กรุงเทพฯ: ปาจารย์สาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรนาท รักสกุลไทย. (2548, 30 สิงหาคม). *สัมภาษณ์โดย ประดิษฐา ภาษาประเทศ ที่โรงเรียนเกษมพิทยา กรุงเทพฯ*.
- วรวรรณ อิศวกุลและคนอื่นๆ. (2546). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมารดาในการดูแลทันตสุขภาพแก่บุตรก่อนวัยเรียน*. สถาบันวิจัยและพัฒนาาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- (2548, มกราคม). *สถานการณ์ในครอบครัว จิตลักษณะและประสบการณ์ของ มารดาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมดูแลทันตสุขภาพแก่บุตรก่อนวัยเรียน*. *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์ : ระบบพฤติกรรมไทย*. 2(1): 73-110.

- (2551). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการฝึกอบรมจิตลักษณะและทักษะแก่มารดาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพบุตรก่อนวัยเรียน. สถาบันวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- วิชัย เอียดบัว. (2534). ลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร. วิทยาลัยฯ ชั่ววัลลี; งามตา วนินทานนท์; และ วิริณธ์ ธรรมนารถสกุล. (2547). รายงานการวิจัยเรื่องกรณีศึกษาบุคคลตัวอย่างและเครื่องชี้วัดเพื่อนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมข้าราชการยุคใหม่. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เมธินี คุปพิทยานันท์. (2546). รายงานวิจัยประสิทธิผลของการฝึกอบรมทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อปลูกฝังและพัฒนาพฤติกรรมทันตสุขภาพเด็กนักเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ. (2532). ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ต้นสนีย์ จันทร์อานุภาพ. (2549. มกราคม-ธันวาคม). สันติภาพกับการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์. 6(1) : 133-137.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2539ก). ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ : รู้เขา รู้เรา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2551ข). ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ : รู้เขา รู้เรา. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุล. (2546). มนุษย์กับสันติภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธีมหาวิทยาลัยมหิดล. (2552). การสื่อสารอย่างสันติ. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2552, จาก http://www.peace.mahidol.ac.th/th/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=12&Itemid=39
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. (2550). เลือกรโรงเรียนอนุบาลให้ลูกรัก. กรุงเทพฯ: ฐานการพิมพ์

- สุนีย์ สุขเจริญ. (2553). ทางเลือกในการจัดสันติศึกษาในหลักสูตรมหาวิทยาลัยตามทัศนะของนักวิชาการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สารัตถศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาสิณี นุ่มเนียม. (2546). การศึกษาปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพงษ์ ชูเดช; และ อนิสรา จรัสศรี. (2542). รายงานการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะที่สำคัญของนักศึกษา กับพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำ. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2548). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ; และ อรทัย มูลคำ. (2546). 19 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุวิมล ติरणันท์. (2550). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). รายงานการสังเคราะห์รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูต้นแบบ (ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) สรุปรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูต้นแบบตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: แคนดิดมีเดีย.
- แสง ทวีคุณ; นิภาพร โชติสุดแสน; และ ณรงค์ศักดิ์ บุญยมาลิก. (2546). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ผลของการพัฒนาจิตและทักษะต่อพฤติกรรมปลูกฝังวินัยแก่นักเรียนของคุณ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- หลวงพ่อกุศล จิตะสุโก (2553). สมาริแบบเคลื่อนไหวของหลวงพ่อกุศล จิตะสุโก. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2553, จาก <http://www.oknation.net/blog/health108/2010/01/18/entry-1>
- อภิชาติ วัจตระกูล. (2550). จิตลักษณะและสถานการณ์ของมารดาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอบรมเลี้ยงดูบุตรออกติสติก. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อังคณา มาตรังสรรค์. (2553). โรงเรียนพ่อแม่ลูกตอนผลิตไปชีวิต. นนทบุรี: ปริ้นท์ไอโซน.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2549). อัจฉริยะบนเส้นทางสีขาว. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: เอส พี เอส พรินติ้ง จำกัด.

- (2550). คุณธรรมนำความรู้ : รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- อารี สันทนต์. (2539). การเรียนแบบร่วมมือ. *สารานุกรมศึกษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 75(15): 89-93.
- อ้อมเดือน สดมนี่. (2536). *ผลของการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ต่อจิตลักษณะและประสิทธิผลของครู*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอกพันธ์ ปิณฑวณิช. (2553). *เอกสารประกอบการบรรยายทฤษฎีสันติภาพ*. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2553, จาก http://www.peace.mahidol.ac.th/th/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=12&Itemid=39
- Crosser, S. (1992). Managing the early Childhood Classroom. *Young Children*. 47(2): 23-29
- Edwards, J. Olsen. (2006). *Peace Education for The Yong Child*. Retrieved August 15, 2008, from <http://www.childpeacebook.org/.../ourProject.php>.
- Elswood, R. A. (1998). *Conflict and violence behavior in preschool children (head start. Three-year-olds, five-year-olds. prevention)*. Retrieved November 23, 2008, from <http://www.db.igtoupnet.com/dao/search.nsp> [3 paragraphs].
- Galtung, J. (1969). Violence, Peace, and Peace Research. *Journal of Peace Research*. (3):167-191
- Hashimoto, Y. (1996). Early Childhood Teachers' Beliefs and Practices Related to Promoting Children's Conflict Resolution in Constructivist Classrooms : A Study of Two Teachers. United States-Iowa: university of northern Iowa. July 18, 2008, from <http://search.proquest.com/docview/304332962/12FFD5AAED12FEBD93E/1?accountid=32078>
- Janice J. Beaty. (1995). *Converting Conflicts in Preschool*. Florida: Harcourt Brance & Company.
- Johnson, D.W.; & Johnson, R.T. (1994). *Learning Together and Alone : Cooperative, Competitive and Intentional Learning*. 4th ed. Englewood Cliffs. NJ: Prentice.
- Marsh, D. (1986). *Simulation Games and Introduction for Social Studies*. new York: free press.
- Slavin. (1987, November). "Cooperative Learning and Cooperative School," *Education Leadership*. 4:

The Peace Education Task force of the Ministry of Education. (1986). *Peace Education and Your school (Victoria : The Victorian International Year of peace Consultative Committee)*. April. pp. 24.

Wheeler,Edyth J. (2004). *Conflict Resolution in Early Childhood : Helping Children Understand and Resolve Conflicts*. New Jersey: Pearson Education,Inc.,Upper Saddle River.

คู่มือการใช้รูปแบบฝึกอบรม ASAP
เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พุทธศักราช ๒๕๕๓

คำนำ

เอกสารประกอบการฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำปฏิญญาพันธเรื่อง “การพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย”

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) เน้นการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก คือ เรื่อง การเสริมสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีของคนในชาติ นโยบายการศึกษาปัจจุบันมุ่งพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้ครูดี ครูเก่ง มีคุณธรรมและมีคุณภาพ เนื่องจากสังคมไทยปัจจุบันเกิดปัญหาขัดแย้งทางความคิด ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมที่จะฟังกัน ไม่เว้นแม้แต่สังคมของการเรียนการสอนในโรงเรียนก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ ได้ลุกลามจนถึงการใช้ความรุนแรงในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น แม้กระทั่งเด็กปฐมวัยก็เลียนแบบการใช้ความรุนแรงจากผู้ใหญ่ บุคคลสำคัญที่จะช่วยจัดการศึกษาเพื่อสร้างสันติภาพในใจเด็กได้คือ การจัดการศึกษาของโรงเรียนและครูคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปรับให้มีความสมดุลทั้งเนื้อหาวิชาและการพัฒนาจิตใจ โดยปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กมีความสุขกับการให้ และมีเมตตาธรรมปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ดังนั้นการฝึกอบรมส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยให้มีจิตวิญญาณในความรักความเมตตาและมีพฤติกรรมสันติ พร้อมทั้งดูแลเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดีนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

กรอบการดำเนินงานฝึกอบรมครูปฐมวัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย การกระตุ้นและส่งเสริมลักษณะทางจิตใจด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ที่เป็นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมสันติ ตลอดจนการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ซึ่งเป็นพฤติกรรมสันติที่ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การฝึกอบรมนี้ดำเนินการโดยใช้รูปแบบฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมที่พัฒนาขึ้นจากหลักการสำคัญของแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ

ดังนั้นการจัดทำคู่มือเอกสารการฝึกอบรมฉบับนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม กระบวนการหรือขั้นตอนการฝึกอบรม สาระและแนวทางปฏิบัติการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ในการพัฒนาปัจจัยภายใน นั่นคือจิตลักษณะของบุคคล ควบคู่กับการสร้างพฤติกรรมสันติ ให้ได้แนวทางการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี เพื่อให้ผู้นำกิจกรรมหรือวิทยากร นำไปใช้ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในองค์กรและช่วยพัฒนาเด็กให้สามารถสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป้าหมายที่ยั่งยืน

ประดิษฐา ภาษาประเทศ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ตอนที่ 1 รูปแบบฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย	184
- ความเป็นมาและความสำคัญ	184
- ความมุ่งหมายของการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม	187
- ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบฝึกอบรม	187
- กระบวนการหรือขั้นตอนการฝึกอบรม	193
- จิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย	194
ตอนที่ 2 การฝึกอบรมเรื่อง “การส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย”	196
- คำชี้แจง	196
- ความมุ่งหมายของการฝึกอบรม	196
- กลุ่มเป้าหมาย	196
- บทบาทของผู้นำกิจกรรมหรือวิทยากร	196
- บทบาทของผู้เข้าอบรม	198
- สารการฝึกอบรม	198
- ระยะเวลาการฝึกอบรม	198
- ตารางการฝึกอบรม	199
- ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม	200
- สื่อและอุปกรณ์	202
- การจัดห้องฝึกอบรม	202
ตอนที่ 3 แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม	203
- หน่วยที่ 1 ก้าวสู่เป้าหมาย : การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	206
- หน่วยที่ 2 มุ่งมั่นสู่อาคต : การส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	228
- หน่วยที่ 3 เชื่อมั่นในการกระทำ : การส่งเสริมความเชื่ออำนาจในตน	270
- หน่วยที่ 4 รวมพลังสร้างสันติ : การส่งเสริมพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย	295
บรรณานุกรม	326

ตอนที่ 1

รูปแบบฝึกรอบ ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

ความเป็นมาและความสำคัญ

สังคมปัจจุบันกำลังอยู่ในท่ามกลางกระแสของระบบทุนนิยมซึ่งมีเป้าหมายกระตุนความ ต้องการบริโภคอย่างไม่รู้จักจบ จนกลายเป็นยุคบริโภคนิยมที่ผู้คนในสังคมขาดสมดุลในการดำเนินชีวิต ต่างคนต่างมุ่งนึกถึงผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลักมากกว่าการดำเนินชีวิตในวิถีวัฒนธรรมของการ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อปัญหาความขัดแย้ง ของการไม่ยอม ที่จะฟังกัน ไม่เว้นแม้แต่จะเป็นสังคมของการเรียนการสอนในโรงเรียนก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ ได้แก่ การใช้ความรุนแรงในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

การจัดการความขัดแย้งและปัญหาที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาที่ถูกต้อง เพื่อ ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความสามารถในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2540: 25-33) อธิบายถึง วิธีการจัดการศึกษาเพื่อสร้างสันติภาพในใจเด็กว่า การจัดการศึกษาของ โรงเรียนนครผู้ทำหน้าที่สำคัญในการปรับให้มีความสมดุลทั้งเนื้อหาวิชาและการพัฒนาจิตใจ โดยปลูกฝัง จิตสำนึกให้เด็กมีความสุขกับการให้ และมีเมตตาธรรม คือ บรรณาณาให้ผู้อื่นมีความสุข กับทั้ง องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้ทุ่มเทความพยายามที่จะหาแนวทางการจัดการศึกษา และสร้าง กระบวนการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งแนวทางหลักที่องค์การยูเนสโกใช้เพื่อสร้างเสริม สันติภาพ คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน โดยการติดต่อสื่อสารกันด้วย ความเข้าใจ เคารพ เป็นมิตรและคิดช่วยเหลือกัน ลดการคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เข้าใจผลลัพธ์ ของการตัดสินใจเลือกวิถีทางที่จะกระทำ (สันสนีย์ จันทรอานุกาพ. 2549: 135) ในการแก้ปัญหา ความขัดแย้งที่เกิดกับผู้เรียนคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่า เป็นหน้าที่โดยตรงของครู เพราะครู คือผู้ชี้แนะ แนวทางและทำหน้าที่ปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์โดยเฉพาะค่านิยมสันติวิธี ที่ไม่ใช้ความรุนแรงจัดการ ความขัดแย้งและปัญหา บทบาทของครู คือ ผู้ที่ให้ความรัก ความเมตตา เอื้ออาทร และเป็นแบบอย่างที่ดี ในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ศิษย์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ครูผู้สร้างโลก” คือ ครูสร้างจิตวิญญาณของ เด็ก ครูจึงอยู่ในฐานะสร้างโลก โดยผ่านทางเด็ก (พระเทพวิสุทธิเมธี(พุทธทาสภิกขุ). 2527: 7, 46)

จากสภาพความขัดแย้งดังกล่าว ทำให้สังคมตระหนักถึงการพัฒนาคนเป็นอันดับแรก จะเห็น ได้ว่าทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐- ๒๕๕๔) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งให้ความสำคัญกับ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มา

เป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550: ออนไลน์) ดังนั้นครูจึงไม่ได้มีหน้าที่สอนความรู้ทางวิชาการแก่เด็กเท่านั้น ครูในปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาตนเองทั้งพฤติกรรมและจิตใจควบคู่ไปกับการรู้ทักษะและส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของการพัฒนาพฤติกรรมสันติที่เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆที่เกิดขึ้นในการทำงาน และสอนเด็กให้รู้วิธีการแก้ปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรง ในการพัฒนาพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยจึงเป็นวิธีการทำให้ครูปฐมวัยเห็นคุณค่าในการกระทำหรือการแสดงออกกับเด็กและผู้อื่น ประกอบด้วย 1) การสื่อสารอย่างสันติ หมายถึง ปริมาณการรายงานของครูที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเด็กและเพื่อนร่วมงานใน 2 ด้าน คือ การใช้คำพูดที่เหมาะสม และการรับฟังความคิดเห็นของเด็กและเพื่อนร่วม 2) การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หมายถึง ปริมาณการรายงานของครูที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเด็กและเพื่อนร่วมงานใน 3 ด้าน คือ การให้ความเมตตากรุณาต่อกัน การเคารพสิทธิผู้ที่เกี่ยวข้อง และการใช้สันติวิธีแก้ปัญหา

อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาครูเฉพาะพฤติกรรมการสอนสันติศึกษานั้นยังไม่เพียงพอกับการพัฒนาครู ทฤษฎีตันไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543: 1-20) เชื่อว่า การพัฒนาบุคคลนั้นจำเป็นต้องพัฒนาปัจจัยภายใน (จิตลักษณะ) ของบุคคลด้วย เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป้าหมายที่ยั่งยืน จิตลักษณะที่ช่วยในการผลักดันให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายตามทฤษฎีตันไม้จริยธรรมนั้น ประกอบด้วยจิตลักษณะทั้งสิ้น 8 ประการ กล่าวคือ 1) สติปัญญา 2) สุขภาพจิตดี 3) ประสบการณ์ทางสังคม 4) ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 5) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน 6) ความเชื่ออำนาจในตน 7) เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรม และ 8) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

จากการประมวลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของดวงเดือน พันธุมนาวิน และอัมพร ม้าคอง (2547: 58,78,88) ซึ่งทำการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 595 คน พบว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก เป็นผู้ที่มีประสิทธิผลแห่งตนในการทำงาน และมีพฤติกรรมการสอนที่ดีมากกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนน้อย และ สุภาสิณี นุ่มเนียม (2546: 136) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จำนวน 576 คน ประกอบด้วยนักเรียนชายจำนวน 250 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 326 คน พบว่า นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมาก เป็นผู้ที่มีความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่มากกว่านักเรียนประเภทตรงข้ามและการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2551: 285-295) พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตนเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุ

ลำดับต้น ที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดพฤติกรรมของบุคคลและเป็นจิตลักษณะที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในวัยผู้ใหญ่ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตลักษณะของครูด้านด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จิตลักษณะด้านมุ่งอนาคตควบคุมตน และจิตลักษณะด้านความเชื่ออำนาจในตน

อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาครูให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการพัฒนาครูที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงศึกษาและพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย จากหลักการ แนวคิด และทฤษฎีต่างๆ ดังต่อไปนี้ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน (Psychosocial Development Theory) ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของชัลลิแวน (Interpersonal Relationship Theory) แนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง (Peace Education) หลักคำสอนทางพุทธศาสนา (Buddhist Principle) หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ซึ่งจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์หลักการ แนวคิด และทฤษฎีทำให้ได้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการในการพัฒนาครู 4 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) ชั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) หมายถึง การเตรียมพร้อมเข้าสู่การอบรม หรือสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายสงบ สร้างความไว้วางใจ เป็นการปูพื้นฐานจิตใจด้วยความเมตตากรุณา 2) ชั้นกระตุ้น (S : Stimulus) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลได้รับการกระตุ้น ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้กิจกรรมหรือสถานการณ์ เพื่อให้ครูได้สนทนา พูดคุยเล่าเรื่องต่างๆ และฝึกการรับฟังอย่างใส่ใจในเรื่องราวของผู้คนที่แบ่งปัน 3) ชั้นวิเคราะห์ (A : Analysis) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลหรือกลุ่มคิด ทบทวนเรื่องราว ค้นหาความรู้สึกภายในที่แท้จริงเพื่อระลึกถึงกรณีศึกษาหรือการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น หรือการกระทำที่ผู้อื่นแสดงออก วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย สะท้อนความคิดด้วยการเขียนถึงการวิเคราะห์กรณีศึกษา หรือสิ่งที่ตนเองได้กระทำ หรือสิ่งที่ตนเองอยากจะทำต่อบุคคลคนนั้น 4) ชั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลนำข้อคิดที่ได้จากชั้นวิเคราะห์ไปปรับปรุงการกระทำของตนเองทั้งการคิด การพูด และการกระทำ คิดถึงการกระทำของตนเองและผู้อื่นในทางบวก แบ่งปันให้สมาชิกในกลุ่มทราบถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองให้เกิดสันติในตนเองและผู้อื่น

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยคาดว่า การพัฒนาครูแบบฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย จะทำให้ครูเป็นผู้มีจิตลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านมุ่งอนาคตควบคุมตน และด้านความเชื่ออำนาจในตน ตลอดจนพัฒนาตนเองเรื่องพฤติกรรมสันติ ให้มีสัมพันธภาพที่เป็นหัวใจสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ความมุ่งหมายของการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายหลัก เพื่อพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนการฝึกอบรมและภายหลังการฝึกอบรม 1 เดือน
2. เพื่อเปรียบเทียบจิตลักษณะของครูปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรมทันที
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรม 1 เดือน
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยในกลุ่มทดลอง ระหว่างกลุ่มที่มีจิตลักษณะสูงกับต่ำ เมื่อวัดผลหลังการฝึกอบรม 1 เดือน

ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบฝึกอบรม

การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยวิเคราะห์แนวคิดจากทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของชัลลิแวน แนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง หลักคำสอนทางพุทธศาสนา การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Psychoanalytic Theory) เป็นทฤษฎีที่เน้น

ความสำคัญของการพัฒนาในวัยเด็กซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ และเขาเชื่อว่าบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมของมนุษย์มาจากการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2551: 25-27) แม้ว่าฟรอยด์ จะให้ความสำคัญแก่จิตไร้สำนึกแต่อย่างไรก็ตาม ฟรอยด์ถือว่า สิ่งที่ควบคุมการกระทำส่วนใหญ่อยู่ในระดับรับรู้ตัวเองตลอดเวลา หรือระดับจิตสำนึก เพราะพฤติกรรมส่วนใหญ่ของคนแสดงออกมาโดยเจตนาและมีจุดมุ่งหมาย บุคคลรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อมพยายามแสดงออกเพื่อตอบสนองโดยใช้ความคิดในจิตสำนึกที่บุคคลนำความรู้จากประสบการณ์มาร่วมพิจารณาด้วยการคิด วิเคราะห์ ตัดสิน สร้างผล รู้กาลเทศะ จึงเป็นระบบที่แสดงคุณค่าเป็นที่ยอมรับ เพื่อแสดงบทบาทที่เหมาะสมในบุคลิกภาพที่ต้องการแสดงออกในความคิดสร้างสรรค์และมีความสามารถสอดคล้องกับความเป็นจริงที่อยู่รอบๆ ตัวเขา ซึ่งเป็นกระบวนการปรับตัวและการรับรู้โดยทั่วไปของมนุษย์ (man's perception) ดังนั้นการแสดงออกของบุคคลจึงต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับ ของคนในสังคม

2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน(Psychosocial Development Theory)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน(Psychosocial Development Theory)

(ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2541: 1-12 ; อ้างอิงจาก Erikson, 1968) เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงการเกิดและการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม อีริกสันได้เสนอจิตลักษณะที่สำคัญในมนุษย์คือ เอกลักษณ์แห่งตน (ego identity)

การบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนได้รับการถ่ายทอดผ่านการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความอบอุ่น การอบรมสั่งสอนความประพฤติจากครอบครัว และ ครูปฐมวัยเป็นบุคคลสำคัญที่สุตรองจากพ่อแม่ที่จะถ่ายทอดการดูแลเอาใจใส่หล่อหลอมด้วยความรัก ความเมตตา สอนให้เด็ก ๆ ได้ปฏิบัติ ในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและได้ฝึกช่วยเหลือตนเอง การพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนให้เกิดความสมดุลของการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจนกลายเป็นบุคลิกภาพของบุคคลเป็นประสบการณ์ที่ได้รับต่อเนื่องตั้งแต่แรกเกิดถึงวัยรุ่น การที่บุคคลจะปรับสมดุลได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการคือ 1)การเปลี่ยนแปลงทางสรีระในแต่ละช่วงวัยตั้งแต่วัยทารกเป็นเด็ก วัยรุ่นเป็นผู้ใหญ่จนกลายเป็นวัยรุ่น ทำให้บุคคลมีวุฒิภาวะ มีความสามารถ ความต้องการ ที่แตกต่างกันไปตามช่วงวัย 2)การปฏิสัมพันธ์กับสังคม โดยคนรอบ ๆ ตัวที่มีข้อเรียกร้อง ข้อกำหนดที่คาดหวังว่าคนในแต่ละช่วงวัยต้องตอบสนอง ปฏิบัติ รับผิดชอบในเรื่องที่แตกต่างกันไปตามอายุ 3)ปริมาณการปรับตัวของบุคคลในแต่ละช่วงวัยมีมากน้อยเพียงใด ก็จะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงปัจจุบันได้มากหรือน้อยตามไปด้วย

ดังนั้นบุคคลที่บรรลุเอกลักษณ์แห่งตน จะมีความรู้ความสามารถและรู้ความต้องการของตนเอง รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความพร้อมที่จะทำงานเกิดความมั่นใจว่าตนเองสามารถมีปฏิสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับผู้อื่น สามารถปรับตัวและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น วิเคราะห์ปัญหา นำแนวทางไปปรับปรุงแก้ไข ให้ความเข้าใจในเหตุผลและค่านิยมในสังคม

3.ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน (Interpersonal Relationship Theory of Harry Stack Sullivan)

แฮร์รี สแตค ซัลลิแวน (Harry Stack Sullivan) กล่าวว่า “บุคลิกภาพของมนุษย์เป็นผลพวงมาจาก สัมพันธภาพระหว่างบุคคล” และเขายังอธิบายว่า มนุษย์เราอยู่ภายใต้อิทธิพลของความสัมพันธภาพกับผู้อื่นตั้งแต่แรกเกิดออกมาเป็นตัวตน จนกระทั่งวาระสุดท้ายของ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2539: 63) ซึ่งจากลักษณะดังกล่าว สัมพันธภาพระหว่างบุคคลจึงเป็นโครงสร้างที่สำคัญของบุคลิกภาพ

ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของซัลลิแวน เน้นถึงความจำเป็นในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม (social animal)ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ซัลลิแวนอธิบายว่า เราจะตัดสินใจได้ว่าใครมีบุคลิกภาพอย่างไร โดยการสังเกตว่าบุคคลผู้นั้นมีสัมพันธภาพกับบุคคลผู้อื่นอย่างไร

เช่น การชอบวางอำนาจ ชอบข่มขู่ ชอบเก็บตัว ถอยหนีจากบุคคลอื่น ชอบปรักปรำผู้อื่น ชอบทำตัวเป็น นายเหนือผู้อื่น ฯลฯ เนื่องจากมนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของความสัมพันธ์กับผู้อื่นตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่ง วาระสุดท้ายของชีวิต ส่วนใหญ่อิทธิพลของความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรงใน ขณะที่ติดต่อสัมพันธ์กัน การมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลทำให้เกิดการรับรู้บุคลิกภาพของตนเอง บุคคล สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์สิ่งแวดล้อมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พัฒนาการคิดที่สลับซับซ้อนมากขึ้น เป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมจากสังคมจนเกิดเป็นความรู้ที่ได้แลกเปลี่ยนกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า บุคคลสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ตรงกับข้อเท็จจริงในเหตุในผล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ และข้อสรุปกับผู้คนรอบข้าง

ดังนั้นมนุษย์ทุกคนปรารถนาความมั่นคงทางจิตและโครงสร้างทางบุคลิกภาพ มนุษย์ที่มีความ สับสนทางจิตใจและบุคลิกภาพนั้น ถูกบีบคั้นจากสภาวะความกดดันภายนอกของสังคมมากกว่า ความเป็นไปภายในตัวบุคคล ชลลิวานไม่เชื่อว่าบุคลิกภาพของมนุษย์ถูกกำหนดว่าดีหรือเลว เข้มแข็ง หรืออ่อนแอมาตั้งแต่กำเนิด บุคลิกภาพมีลักษณะไม่คงตัวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับ อิทธิพลของความสัมพัทธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นตัวชี้ให้บุคคลมีบุคลิกภาพเข้มแข็งหรืออ่อนแอ ความ ไกลชิดสนิทสนมระหว่างบุคคลกับบุคคลจะเป็นน้ำหล่อเลี้ยงมนุษย์มีบุคลิกภาพแข็งแกร่งและมั่นคง

4. แนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลตุง (Peace Education by Johan Galtung)

โยฮัน กัลตุง นักทฤษฎีสันติศึกษา(Peace Education)ได้ให้ความหมายของสันติในเชิงแง่คิด (concept) ว่า สันติไม่ใช่สภาวะที่ปราศจากสงคราม แต่คือสภาวะที่ปราศจากความรุนแรงและความ รุนแรงนี้มีความหมายกว้างหลายแง่มุม รวมถึงความรุนแรงทางกายภาพ ทางสภาพจิตใจ ความ รุนแรงทางเศรษฐกิจ (สภาพที่คนขาดอาหารหรืออดตาย) ความรุนแรงทางการเมือง (สภาพคนที่ไม่มี เสรีภาพ ไม่มีสิทธิ์มีเสียง) ความรุนแรงทางสังคม (สภาพที่คนถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกดูถูกดูแคลน ถูก ปิดกั้นไม่ให้พัฒนา) ไปถึงแง่มุมที่ความรุนแรงที่เกิดขึ้นและความรุนแรงที่ซ่อนอยู่ซึ่งอาจจะปะทุปรากฏ ขึ้นได้ และครอบคลุมไปถึงความรุนแรงระดับบุคคล ระดับกลุ่มจนถึงระดับมหภาคระหว่างประเทศ ระดับ โลก ซึ่งเรียกว่าความรุนแรงทางโครงสร้าง (Structural violence)(ไชยันต์ รัชชกุล. 2532 : 30)

การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสันติภาพ เป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างสันติภาพและการมีจิตใจใฝ่สันติ จึง ควรสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมใฝ่สันติ ด้วยการสอนให้ผู้เรียนมีความหวัง ความ ปรารถนาที่จะแก้ไข ปรับปรุงสังคมและโลกที่เขาอยู่ให้เป็นสังคมแห่งสันติ และเมื่อมีความหวังความ ปรารถนาเช่นนั้นแล้ว การจะไปให้ถึงความหวัง จะต้องเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้รูปแบบการสอน สันติศึกษา ดังที่โยฮัน กัลตุง นักวิชาการด้านสันติภาพคนสำคัญของโลกได้กล่าวถึงการจัดการศึกษา สันติศึกษานั้น ประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ 5 ขั้นตอน คือ (ตันสนีย์ จันทร์อานุกาพ. 2549 : 136)

ขั้นที่ 1 การจำแนกแยกแยะปัญหา (Analysis) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้มองเห็นและเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ในโลกปัจจุบันว่าอะไรคือสาเหตุของปัญหา จนเกิดเป็นปัญหาขึ้น

ขั้นที่ 2 การกำหนดเป้าหมาย (Goal-formation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนเมื่อเข้าใจและมองเห็นปัญหาแล้ว จะต้องมองให้ออกถึงทิศทางที่จะแก้ไข

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ วิจักษ์และวิจารณ์ (Critique) เป็นขั้นที่ผู้เรียนใช้การวิเคราะห์ ประเมินเพื่อคาดการณ์ถึงผลดี ผลเสีย ทางออกต่าง ๆ ต่อปัญหาที่เกิดขึ้น จากข้อมูลและสถานการณ์แวดล้อม

ขั้นที่ 4 การเสนอทางเลือก (Proposal-making) เป็นขั้นเสนอแนวทางการเลือกด้วยทางออกวิธีต่าง ๆ ไตร่ตรองถึงผลที่จะตามมา

ขั้นที่ 5 การลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนลงมือฝึกฝนทักษะ ปฏิบัติด้วยการร่วมมือ การทำงานกลุ่ม การเข้าใจ และการยอมรับความคิดเห็น และความเชื่อที่แตกต่างหลากหลาย การไม่ด่วนตัดสินใจว่าใครดี ใครเลว การใช้เหตุผลในชีวิตจริง ความอดทน และสำนึกที่จะทำงานและการยึดมั่นยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง

จากแนวคิดการสอนสันติศึกษาของโยฮัน กัลดุง สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสันติศึกษานั้น ประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การจำแนกแยกแยะปัญหา ขั้นที่ 2 การกำหนดเป้าหมาย ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ วิจักษ์และวิจารณ์ ขั้นที่ 4 การเสนอทางเลือก และขั้นที่ 5 การลงมือปฏิบัติหรือกระทำการวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมาย ร่วมกันคิดหาทางแก้ไข ปรับปรุง เสนอทางเลือก พิจารณาถึงผลดี ผลเสีย ยอมรับความคิดเห็นและสร้างข้อตกลงร่วมกัน ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมใฝ่สันติสามารถทำได้โดยการกระตุ้นให้บุคคลมองเห็นและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งจะแก้ไขและนำสิ่งที่เรียนรู้แล้วไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

5. หลักคำสอนทางพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้รู้จักความรู้ ความจริง ความดี ความงาม สอนการปฏิบัติด้วยตนเอง เมื่อปฏิบัติท่านให้ปฏิบัติด้วยความสุขที่สำคัญคือ ความสงบของจิตใจที่เรียกว่า สันติ ความสะอาด ความสว่าง ความบริสุทธิ์ ความปราศจากฐลิมลทินของจิตใจ ไร้ความโศกเศร้า ความเบื่อกาน ผ่องใส ความเป็นอิสระ ด้วยการปฏิบัติตนรักษาศีล

ศีล คือปกติของกายวาจา หมายถึงการสำรวมกายวาจาใจให้อยู่ในสุจริต คือความประพฤติที่ดีงาม ไม่ก่อให้เกิดการเดือดร้อนแก่ใครๆ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น การที่กายวาจาใจของเราสงบเรียบร้อย ไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นนี้เป็นศีล จะเห็นง่ายๆว่าหลักศีลเบื้องต้นคือการที่บุคคลแต่ละคนอยู่เป็นปกติร่วมกับผู้อื่น

เริ่มด้วยศีลข้อหนึ่ง ปาณาติปาตา เวรมณี สิกขาบพัสมาทียามิ คือการไม่ฆ่าหรือทำร้ายสัตว์ ลำดับที่สอง อทินฺนาทานา เวรมณี สิกขาบพัสมาทียามิ คือการไม่ลักทรัพย์สินต่างๆ รวมถึง

ลำดับที่สาม *กาเมสุมิฉณาจารย์ เวรมณี สิกขาปทสมายามิ* คือ การไม่ โดยไม่ละเมิดต่อคู่ครองของเขา แม้แต่คิดหรือวางแผนก็ผิดศีลแล้ว

ลำดับที่สี่ *มุสวาทา เวรมณี สิกขาปทสมายามิ* คือ การไม่ใช้วาจาทำร้ายผู้อื่น คำเท็จหรือหลอกลวง หรือทำให้เกิดโทษ เกิดภัยต่อชีวิตของเขารวมถึงการพูดคำหยาบ หรือพูดส่อเสียด ให้คน

ลำดับที่ห้า *สุราเมรยชชปมาทภูฏานา เวรมณี สิกขาปทสมายามิ* คือ การดื่มสุราของมีนเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ทำให้ขาดสติ

สำหรับหลักธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นหลักสำคัญที่ส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย คือสังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 และ อริยสัจ 4 กล่าวคือ

สังคหวัตถุ 4

หมายถึง วิธีปฏิบัติเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่นที่ยังไม่เคยรักใคร่นับถือ ได้แก่

1. ทาน ทาน คือ การให้ ได้แก่ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันช่วยเหลือกัน
2. ปิยวาจา ได้แก่ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสมานสามัคคี
3. อัตถจริย หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและ
4. สมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย

พรหมวิหาร 4

เป็นพุทธธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนบุคคลทั้งหลายให้นำมาใช้เกิดปัญญาในการขจัดอวิชชา เป็นธรรมประจำใจที่ประเสริฐบริสุทธิ์ หรือคุณธรรมประจำตัวของบุคคลที่มีจิตใจดีและสงบเย็น ในการนำหลักธรรมของพรหมวิหาร 4 มาใช้ส่งเสริมพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เพื่อสร้างความเมตตากรุณาให้ได้ตระหนักถึงการปฏิบัติตนในการใช้สติ ผ่อนหนักผ่อนเบา ให้อภัย ในความพลั้งเผลอการขาดสติ ลดความตึงเครียดของความขัดแย้ง ซึ่งขยายตัวด้วยการใช้กำลังแก้ปัญหา โดยการนำพรหมวิหาร 4 มาเป็นหลักในการคิด ได้แก่ (ชินวุธ สุนทรสีมะ. 2530 :

285) 1. เมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาดี อยากให้มนุษย์และสัตว์มีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่ผู้อื่น

2. กรุณา คือ ความสงสาร อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์

3. มุทิตา คือ การยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี มีความสุข

4. อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง วางจิตเรียบสงบ สม่่าเสมอ

เที่ยงตรงดุจตราขึง มองเห็นมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายได้รับผลดี ผลร้ายตามเหตุปัจจัยที่ประกอบ ไม่เอนเอียงไปด้วยชอบหรือชัง

อริยสัจ 4

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2549 : 731-732) ได้กล่าวถึงพุทธธรรมของ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้วิธีดับทุกข์ ทรงแนะนำสั่งสอน วิธีการแห่งปัญญา ซึ่งเป็นวิธีคิดแบบแก้ปัญหา ของการดับความทุกข์ให้ชาวโลกได้รู้ข้อปฏิบัติ ของอริยสัจ 4 โดยมีขั้นตอนของอริยสัจมาประยุกต์เป็นขั้นตอนในการสอนแบบพุทธวิธีอริยสัจ ดังนี้

1. ทุกข์ เป็นผล เป็นตัวปัญหา เป็นสถานการณ์ที่ประสบซึ่งไม่ต้องการ ชั้นนี้เป็นขั้นกำหนดทุกข์ ให้รู้ว่าทุกข์หรือปัญหาคืออะไร อยู่ที่ไหน มีขอบเขตแค่ไหน คือ ขั้นกำหนดปัญหา

2. สมุทัย เป็นเหตุ เป็นที่มาของปัญหา เป็นจุดที่ต้องกำจัดหรือแก้ไข จึงจะพ้นจากปัญหาได้ เป็นขั้นสืบสาว หยั้งสาเหตุของทุกข์หรือปัญหานั้น

3. นิโรธ เป็นผล เป็นภาวะสิ้นปัญหา เป็นจุดหมายที่ต้องการจะเข้าถึง เป็นขั้นคาดการณ์ให้เห็นกระบวนการที่แสดงว่าเป็นการดับทุกข์ และการแก้ปัญหาเป็นไปได้และจะสำเร็จได้อย่างไร ชั้นนี้คือขั้นตั้งสมมติฐาน

4. มรรค เป็นเหตุ เป็นวิธีการ เป็นข้อปฏิบัติที่ต้องการกระทำในการแก้ไขสาเหตุ เพื่อบรรลุจุดหมาย คือภาวะสิ้นปัญหาอันได้แก่ความดับทุกข์

สรุป การเกิดพฤติกรรมสันติ ควรต้องได้ปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนาด้วยการรักษาศีลให้ครบ สำหรับการแก้ปัญหาความขัดแย้ง เพื่อให้เกิดสันติด้วยหลักอริยสัจ 4 เพื่อเป็นหลักคตินำพามุคคณในการแก้ปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุแสวงหาทางออกและมรรควิธีจัดการให้เกิดผลสำเร็จในการดับทุกข์ และหลักพรหมวิหาร 4 อยู่ร่วมกันด้วยความรักความเมตตา ให้ความกรุณาปราณี ประารถนาเห็นผู้อื่นเป็นสุข พ้นทุกข์พร้อมที่จะให้อภัยและการปล่อยวาง

6. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

อารี สัตถ์หนวี (2539 : 89) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการเรียนรู้ที่ทำให้บุคคลทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้และทางด้านจิตใจ ช่วยให้ผู้ในกลุ่มเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตน ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนๆ

องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

จอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson and Johnson. 1994 : 31 – 37) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่ามี 5 ประการ ดังนี้

1. การพึ่งพาอาศัยกันในทางบวก (Positive Interdependent) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การพึ่งพากันเชิงผลลัพธ์ และการพึ่งพาในเชิงวิธีการ

การพึ่งพากันเชิงผลลัพธ์ คือ การพึ่งพากันในด้านการได้รับผลประโยชน์จากความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน การพึ่งพาในเชิงวิธีการ คือ การพึ่งพากันในด้านกระบวนการทำงานเพื่อให้งานกลุ่มสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมาย ซึ่งต้องสร้างสภาพการณ์ให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มได้รู้ว่าตนเองมีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่ม

2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Face to Face Promotive Interdependence) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด การอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างสมาชิกในกลุ่มทำให้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกภายในกลุ่มก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิดของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ได้รู้จักการทำงานร่วมกันจากการช่วยเหลือสนับสนุนกัน

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual Accountability) หมายถึง ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน โดยต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนสมาชิก

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small Group Skills) หมายถึง การมีทักษะทางสังคม (Social Skills) เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คือ มีความเป็นผู้นำ รู้จักตัดสินใจ สามารถสร้างความไว้วางใจ รู้จักติดต่อสื่อสาร และสามารถแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกันอย่างสันติ

5. กระบวนการทำงานของกลุ่ม (Group Processing) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยสมาชิกแต่ละคนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด มีความร่วมมือทั้งด้านความคิด การทำงาน และ ความรับผิดชอบร่วมกันจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และ กระบวนการทำงานของกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือส่งเสริมการค้นพบ การเลือกใช้ยุทธวิธี การให้เหตุผลที่มีประสิทธิภาพ การสร้างแนวคิดใหม่ เกิดการเรียนรู้ในระดับสูง ตระหนักในคุณค่าของตนเอง (Self - Esteem) เกิดการยอมรับความสามารถของตนเองในการแก้ปัญหา

กระบวนการหรือขั้นตอนการฝึกอบรม

กระบวนการหรือขั้นตอนการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นตามองค์ประกอบพื้นฐานของรูปแบบฝึกอบรม ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนการฝึกอบรม 4 ขั้น คือ ASAP ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) หมายถึง การเตรียมพร้อมเข้าสู่การอบรม หรือสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายสงบ สร้างความไว้วางใจ เป็นการปูพื้นฐานจิตใจด้วยความเมตตากรุณา

2. ขั้นกระตุ้น (S : Stimulus) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลได้รับการกระตุ้น ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้กิจกรรมหรือสถานการณ์ เพื่อให้ครูได้สนทนา พูดคุยเล่าเรื่องต่างๆ และฝึกการรับฟังอย่างใส่ใจในเรื่องราวของผู้อื่นที่แบ่งปัน

3. **ขั้นวิเคราะห์ (A : Analysis)** หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลหรือกลุ่มคิดทบทวนเรื่องราว ค้นหาความรู้สึกภายในที่แท้จริงเพื่อระลึกถึงกรณีศึกษาหรือการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น หรือการกระทำที่ผู้อื่นแสดงออก วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย สะท้อนความคิดด้วยการเขียนถึงการวิเคราะห์กรณีศึกษา หรือสิ่งที่ตนเองได้กระทำ หรือสิ่งที่ตนเองอยากจะกระทำต่อบุคคลคนนั้น

4. **ขั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking)** หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลนำข้อคิดที่ได้จากขั้นวิเคราะห์ไปปรับปรุงการกระทำของตนเองทั้งการคิด การพูด และการกระทำ คิดถึงการกระทำของตนเองและผู้อื่นในทางบวก แบ่งปันให้สมาชิกในกลุ่มทราบถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาให้เกิดสันติในตนเอง และผู้อื่น

จิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

กระบวนการหรือขั้นตอนการฝึกอบรม ASAP ที่พัฒนาขึ้นตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เมื่อนำไปใช้ในการฝึกอบรมจะส่งผลให้ครูปฐมวัย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา เป็นผู้มีจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติซึ่งประกอบด้วย จิตใจที่อยู่ภายในและพฤติกรรมภายนอก เนื่องจากทั้งสองส่วนมีความสัมพันธ์กัน พฤติกรรมภายในคือจิตใจ มีอิทธิพลและเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอก หากบุคคลมีความรู้สึกนึกคิดดี การกระทำหรือการปฏิบัติของบุคคลก็จะเป็นไปในทางดีด้วย

ในการพัฒนาครูที่ผู้วิจัยศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมสันตินั้นยังไม่เพียงพอกับการพัฒนาครู ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543: 1-20) เชื่อว่า การพัฒนาบุคคลนั้นจำเป็นต้องพัฒนาจิตใจ นั่นคือต้องพัฒนาจิตลักษณะ ของบุคคลควบคู่ไปกับการพัฒนาพฤติกรรมสันติด้วย เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป้าหมายที่ยั่งยืน จิตลักษณะของครูปฐมวัยในแต่ละด้าน มีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะทางจิตใจ ประกอบด้วย

1.1 **จิตลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์** หมายถึง ปริมาณความพากเพียรพยายามของครูที่จะพัฒนาตนเองและงานของตนเองให้ประสบความสำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความล้มเหลว รู้จักกำหนดเป้าหมายให้เหมาะสมกับความสามารถของตน อดทนทำงานที่ยากลำบากได้เป็นเวลานาน และมุ่งแสวงหาความรู้สิ่งใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาในการทำงานอยู่เสมอ ตลอดจนชอบเลือกเพื่อนที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก

1.2 **จิตลักษณะด้านมุ่งอนาคตควบคุมตน** หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ และเห็นความสำคัญของผลดีและผลเสียที่จะเกิดในอนาคตทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สามารถวางแผนการปฏิบัติเพื่อรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น และสามารถควบคุมตนเองให้กระทำการสิ่งที่จะก่อให้เกิดผลดีหรือละเว้นกระทำบางสิ่ง

1.3 จิตลักษณะด้านความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การที่บุคคลรับรู้และมีความเชื่อว่า เหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจทำให้เกิดผลดีหรือผลเสียแก่ตนเองและผู้อื่นนั้น เกิดจากการกระทำของตน เมื่อมีการกระทำที่เหมาะสมจะก่อให้เกิดผลดี

1.4 เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย หมายถึง การเห็นประโยชน์หรือโทษของการ แสดงพฤติกรรมสันติต่อเด็กและเพื่อนร่วมงานและความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น รวมทั้งความพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติ เป็นความตั้งใจในลักษณะยินดี หรือพยายามหลีกเลี่ยงที่จะแสดงพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

2. พฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติตนของครูปฐมวัยต่อเด็กและเพื่อนร่วมงาน ประกอบด้วย

2.1 การสื่อสารอย่างสันติ หมายถึง ปริมาณการรายงานของครูที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเด็กและเพื่อนร่วมงานใน 2 ด้าน คือ

- 1) การใช้คำพูดที่เหมาะสม ได้แก่
 - พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ เช่น ขอโทษ ขอโทษ
 - พูดบนพื้นฐานของข้อมูลหลายด้าน ระมัดระวังการใช้คำพูดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ตีความ หรือประเมินค่า
 - ตั้งสติคิดก่อนพูด
 - รู้จักพูดชมเชย พูดให้กำลังใจ พูดให้อภัย เช่น ยกโทษให้
- 2) การรับฟังความคิดเห็นของเด็กและเพื่อนร่วมงาน ได้แก่
 - ตั้งใจฟังด้วยการแสดงออก เช่น สบตา พยักหน้ารับรู้ ยิ้ม สัมผัสกาย
 - รับฟังให้เข้าใจความต้องการของผู้พูด ใส่ใจกับประสบการณ์ที่ผู้พูดกำลังถ่ายทอดให้ฟังมากกว่าการคิดเตรียมที่จะโต้ตอบกับผู้พูด

2.2 การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หมายถึง หมายถึง ปริมาณการรายงานของครูที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเด็กและเพื่อนร่วมงานใน 3 ด้าน คือ

- 1) การให้ความเมตตากรุณาต่อกัน ได้แก่
 - การแสดงความรักและปรารถนาดี
 - การช่วยเหลือเกื้อกูลเมื่อต้องการ
- 2) การเคารพสิทธิผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - ยอมรับความคิดที่แตกต่าง - ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล
- 3) การใช้สันติวิธีแก้ปัญหา ได้แก่
 - เจรจาไกล่เกลี่ย - วิเคราะห์เหตุและผล - เสนอทางเลือกสร้างข้อตกลงร่วมกัน

ตอนที่ 2

การฝึกอบรม

คำชี้แจง

ครูปฐมวัย คือ บุคคลสำคัญที่จะทำหน้าที่ปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์โดยเฉพาะค่านิยมสันติวิธีไม่ใช้ความรุนแรงจัดการความขัดแย้งและปัญหา ครูเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง ในการให้ความรัก ความเมตตา เอื้ออาทร แก่เด็กปฐมวัย สำหรับการพัฒนาครูให้มีพฤติกรรมสันติ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพฤติกรรมสันติซึ่งมีอยู่แล้วในตัวครูให้ได้เห็นความสำคัญยิ่งขึ้น ซึ่งหมายถึง การที่ครูปฐมวัยเห็นคุณค่าในการกระทำที่แสดงออกในการอยู่ร่วมกับเด็กและเพื่อนร่วมงานด้วยความเป็นมิตร ครูปฐมวัยจึงควรได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมให้เป็นผู้มีจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติซึ่งประกอบด้วย ลักษณะจิตใจที่อยู่ภายในด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

ความมุ่งหมายของการฝึกอบรม

เพื่อให้ครูปฐมวัยที่เข้ารับการอบรมเป็นผู้มีจิตลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตนและพฤติกรรมสันติ

กลุ่มเป้าหมาย

ครูปฐมวัย คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมการพัฒนาครู

บทบาทของผู้นำกิจกรรมหรือวิทยากร

การนำรูปแบบฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางบวกสำหรับครูปฐมวัยไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมายนั้น ผู้นำกิจกรรมหรือวิทยากรควรมีบทบาท ดังนี้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจเอกสารประกอบการฝึกอบรม ขอบเขตเนื้อหา กิจกรรม ลำดับการจัดกิจกรรม กระบวนการหรือขั้นตอนฝึกอบรม เพื่อวางแผนสำหรับการดำเนินการฝึกอบรมอย่างถูกต้องเหมาะสม

2. ศึกษาและทำความเข้าใจคู่มือการใช้แบบวัดพฤติกรรมทางบวกสำหรับครูปฐมวัย เพื่อดำเนินการวัดและประเมินผลพฤติกรรมสันติได้อย่างถูกต้อง

3. จัดเตรียมความพร้อมด้านสิ่งแวดล้อม สื่อ เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรม เพื่อให้การดำเนินการฝึกอบรมเป็นไปด้วยความราบรื่น ผู้เข้าอบรมเรียนรู้ด้วยความสุข

4. การดำเนินกิจกรรม

4.1 สร้างความคุ้นเคย / สัมพันธภาพที่ดีกับผู้เข้าอบรม

4.2 ชี้แจงหรือสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนการดำเนินกิจกรรม

4.3 ดำเนินกิจกรรมตามลำดับกิจกรรมและขั้นตอนที่กำหนดให้ครบทุกกระบวนการสำหรับเวลาในการดำเนินการแต่ละขั้น สามารถปรับเปลี่ยนเวลาได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ขณะดำเนินกิจกรรมปฏิบัติดังนี้

4.3.1 ในการฝึกอบรม ผู้เข้าอบรมเป็นศูนย์กลางของการดำเนินกิจกรรม ผู้นำกิจกรรมหรือวิทยากร ควรกระตุ้นให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมให้มากที่สุด โดยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร ดังนี้

4.3.1.1 ใช้คำถามเมื่อต้องการกระตุ้นให้ผู้เข้าอบรมคิด

4.3.1.2 ให้ผู้เข้าอบรมมีอิสระในการเรียนรู้ การคิด การแสดงความคิดเห็น การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันกับผู้อื่น

4.3.1.3 เคารพในความรู้สึกลงและการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าอบรม

4.3.1.4 ให้การสนับสนุนผู้เข้าอบรมในสถานการณ์ต่างๆ ตามความเหมาะสม

4.3.1.5 ร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็นกับผู้เข้าอบรม ตอบข้อซักถาม ให้ข้อสังเกตหรือชี้แนะการทำกิจกรรม และสรุปประเด็นการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย

4.3.2 ในการฝึกอบรมผู้นำกิจกรรมหรือวิทยากรสามารถสอดแทรกกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าอบรมหรือกิจกรรมเพื่อความผ่อนคลายได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์

4.3.3 ในการนำเสนอผลงานของผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่ม กรณีมีผู้เข้าอบรมจำนวนน้อย ควรเปิดโอกาสให้ผู้แทนกลุ่มทุกกลุ่มได้นำเสนอผลงาน กรณีมีผู้เข้าอบรมจำนวนมาก ผู้นำกิจกรรมหรือวิทยากรสามารถใช้วิธีการสุ่มให้ผู้แทนกลุ่มบางกลุ่มนำเสนอผลงานได้ แต่ทั้งนี้ในการนำเสนอผลงานนั้นสาระที่ต้องการให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้ควรคงอยู่อย่างครบถ้วน

5. การวัดและประเมินผล

5.1 ก่อนและหลังการฝึกอบรม ดำเนินการวัดและประเมินผลผู้เข้าอบรมด้วยแบบวัดที่กำหนด

5.2 ระหว่างการฝึกอบรม ดำเนินการวัดและประเมินผลโดยการสังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม การนำเสนอผลงาน

บทบาทของผู้เข้าอบรม

การนำรูปแบบฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมายนั้น ผู้เข้าอบรมควรมีบทบาทดังนี้

1. เข้าร่วมการอบรมตรงตามเวลาที่กำหนด
2. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมแบบรายบุคคลและรายกลุ่มอย่างตั้งใจ
3. ร่วมคิด สนทนา อภิปราย หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกี่ยวกับข้อคำถาม สถานการณ์ การสรุปความรู้ด้วยตนเอง

สาระการฝึกอบรม

การฝึกอบรมประกอบด้วยสาระการฝึกอบรม 4 หน่วย ดังนี้

- หน่วยที่ 1 ชื่อหน่วย ก้าวสู่เป้าหมาย : การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- หน่วยที่ 2 ชื่อหน่วย มุ่งมั่นสู่อาคต : การส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน
- หน่วยที่ 3 ชื่อหน่วย เชื่อในการกระทำ : การส่งเสริมความเชื่ออำนาจในตน
- หน่วยที่ 4 ชื่อหน่วย รวมพลังสร้างสันติ : การส่งเสริมพฤติกรรมสันติ

ระยะเวลาการฝึกอบรม

ดำเนินการฝึกอบรมในห้องฝึกอบรม เป็นเวลา 3 วัน

ตารางการฝึกอบรม เรื่อง การส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

วัน/เวลา	07.30-08.00น.	08.00-08.15น.	08.15-8.30น.	08.30-10.30น.	10.30-10.40น.	10.40-12.10น.	12.10-13.00น.	13.00-14.00น.	14.00-14.10น.	14.10-15.10น.	15.10-16.-30น.
วันที่ 1	ลงทะเบียน	พิธีเปิด	ประเมินผลก่อนการฝึกอบรม	ก้าวสู่เป้าหมาย (กิจกรรมที่1)	พักรับประทานอาหารว่าง	ก้าวสู่เป้าหมาย (กิจกรรมที่2)	พักรับประทานอาหารกลางวัน	มุ่งมั่นสู้อนาคต (กิจกรรมที่1)	พักรับประทานอาหารว่าง	มุ่งมั่นสู้อนาคต (กิจกรรมที่1)	มุ่งมั่นสู้อนาคต (กิจกรรมที่2)
วันที่ 2	ลงทะเบียน	มุ่งมั่นสู้อนาคต (กิจกรรมที่3)		เชื่อในการกระทำ (กิจกรรมที่1,2)		เชื่อในการกระทำ (กิจกรรมที่3)		เชื่อในการกระทำ (กิจกรรมที่4)		รวมพลังสร้างสันติ (กิจกรรมที่1)	รวมพลังสร้างสันติ (กิจกรรมที่2)
วันที่ 3	ลงทะเบียน	รวมพลังสร้างสันติ (กิจกรรมที่3)		รวมพลังสร้างสันติ (กิจกรรมที่3)		รวมพลังสร้างสันติ (กิจกรรมที่4)		รวมพลังสร้างสันติ (กิจกรรมที่5)		รวมพลังสร้างสันติ (กิจกรรมที่6)	ประเมินผลหลังการฝึกอบรมสรุปภาพรวมและปิดการอบรม

- หมายเหตุ
1. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม 10.30 – 10.40 น. และ 14.30 – 14.45 น.
 2. พักรับประทานอาหารกลางวัน 12.00 - 13.00 น.
 3. กิจกรรมการฝึกอบรมที่ระบุในตารางนี้ อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

การนำรูปแบบฝึกอบรมไปใช้ในการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย มีลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม 3 ขั้นตอน คือ

1. การเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอบรม ผู้นำกิจกรรมหรือวิทยากรจัดเตรียมความพร้อมด้านสิ่งแวดล้อม สื่อ เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรม

2. การฝึกอบรม ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

2.1 กิจกรรมก่อนการฝึกอบรม ผู้นำกิจกรรมหรือวิทยากรดำเนินการวัดและประเมิน ผลผู้เข้าอบรมด้วยแบบวัดที่กำหนด ดังนี้

2.1.1 จิตลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ใช้แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้ เป็นแบบวัดของดุจเดือน พันธุนาวันและอัมพร ม้าคะนอง (2552: 76,409-410) ซึ่งเป็นแบบวัดที่มีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ คือ 0.82

2.1.2 จิตลักษณะด้านลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ใช้แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ของดุจเดือน พันธุนาวัน; และ อัมพร ม้าคะนอง (2552: 76-78, 410-412, 415-416) แบ่งเป็น 2 แบบวัด คือ การควบคุมตน ซึ่งเป็นแบบวัดที่มีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ คือ 0.76 และแบบวัด ปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป็นแบบวัดที่มีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ คือ 0.70

2.1.3 จิตลักษณะด้านความเชื่ออำนาจในตน ใช้แบบวัดความเชื่ออำนาจในตนของดุจเดือน พันธุนาวันและอัมพร ม้าคะนอง (2547: 61-62,324-326) ซึ่งเป็นแบบวัดที่มีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ คือ 0.80

2.1.4 ประเมินเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติและแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

- แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ โดยใช้แบบวัด ความรู้สึกของข้าพเจ้า ซึ่งเป็นแบบวัดที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

- แบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย โดยใช้แบบวัด การทำงานของข้าพเจ้า ซึ่งเป็นแบบวัดที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

2.2 กิจกรรมการฝึกอบรม ผู้นำกิจกรรมหรือวิทยากรดำเนินการฝึกอบรมกับผู้เข้าอบรมตามลำดับกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยมีกระบวนการหรือขั้นตอนการฝึกอบรม ดังนี้

2.2.1 ขั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere) หมายถึงการเตรียมพร้อมเข้าสู่การอบรมหรือสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายสงบ สร้างความไว้วางใจ เป็นการปูพื้นฐานจิตใจด้วยความเมตตากรุณา

2.2.2 ขั้นกระตุ้น (S : Stimulus) หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลได้รับการกระตุ้น ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้กิจกรรมหรือสถานการณ์ เพื่อให้ครูได้สนทนา พูดคุยเล่าเรื่องต่างๆ และฝึกการรับฟังอย่างใส่ใจในเรื่องราวของผู้อื่นที่แบ่งปัน

2.2.3 **ขั้นวิเคราะห์ (A : Analysis)** หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลหรือกลุ่มคิดทบทวนเรื่องราว ค้นหาความรู้สึกภายในที่แท้จริงเพื่อระลึกถึงกรณีศึกษาหรือการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น หรือการกระทำที่ผู้อื่นแสดงออก วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย สะท้อนความคิดด้วยการเขียนถึงการวิเคราะห์กรณีศึกษา หรือสิ่งที่ตนเองได้กระทำ หรือสิ่งที่ตนเองอยากจะทำต่อบุคคลคนนั้น

2.2.4 **ขั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking)** หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลนำข้อคิดที่ได้จากขั้นวิเคราะห์ไปปรับปรุงการกระทำของตนเองทั้งการคิด การพูด และการกระทำ คิดถึงการกระทำของตนเองและผู้อื่นในทางบวก แบ่งปันให้สมาชิกในกลุ่มทราบถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองให้เกิดสันติในตนเองและผู้อื่น

2.3 **กิจกรรมประเมินหลังการฝึกอบรมทันที** เมื่อกิจกรรมการฝึกอบรมในห้องฝึกอบรมเป็นเวลา 3 วัน สิ้นสุดลง ผู้นำกิจกรรมหรือวิทยากรดำเนินการวัดและประเมินผลผู้เข้าอบรมอีกครั้งหนึ่งด้วยแบบวัดที่กำหนดซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่ใช้ในกิจกรรมก่อนการฝึกอบรม คือ

ฉบับที่ 1	แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป	จำนวน	6 ข้อ
ฉบับที่ 2	แบบวัดเป้าหมายการทำงาน	จำนวน	12 ข้อ
ฉบับที่ 3	แบบวัดการควบคุมของข้าพเจ้า	จำนวน	15 ข้อ
ฉบับที่ 4	แบบวัดปัจจุบันและอนาคต	จำนวน	10 ข้อ
ฉบับที่ 5	แบบวัดความเชื่อในการทำงาน	จำนวน	15 ข้อ
ฉบับที่ 6	แบบวัดความรู้สึกของข้าพเจ้า	จำนวน	51 ข้อ

2.4 **กิจกรรมการติดตามผลการฝึกอบรม** ภายหลังจากการฝึกอบรมแล้ว 1 เดือน ผู้นำกิจกรรมหรือวิทยากรติดตามผลจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วยลักษณะทางจิตใจด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ด้วยแบบวัดที่กำหนดซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่ใช้ในกิจกรรมก่อน และติดตามผลการปฏิบัติตนของผู้เข้าอบรมขณะอยู่ในชั้นเรียนซึ่งเป็นสภาพการณ์จริง ภายหลังจากการฝึกอบรมแล้ว 1 เดือน เป็นเวลา 1 ครั้ง ครั้งละ 1 วัน

3. **การประเมินผลการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย**
ประเมินผลดังนี้

3.1 **ประเมินผลจากการวัดจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของผู้เข้าอบรม** โดยเปรียบเทียบผลคะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรม ทั้งนี้ในการประเมินผล ผู้ประเมินควรทำความเข้าใจวิธีการใช้แบบวัดต่างๆ จากคู่มือการใช้แบบวัดจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

3.2 ประเมินผลระหว่างการฝึกอบรม โดยสังเกตการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของผู้เข้า
อบรม

3.3 ประเมินผลจากการติดตามผลจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของผู้เข้าอบรม ภายหลัง
การฝึกอบรมแล้ว 1 เดือน

3.4 ประเมินผลจากการติดตามผลการปฏิบัติตนของผู้เข้าอบรม จำนวน 10 % ของผู้เข้า
อบรม ขณะอยู่ในชั้นเรียนซึ่งเป็นสภาพการณ์จริง ภายหลังการฝึกอบรมแล้ว 1 เดือน เป็นเวลา 1 ครั้ง
ครึ่งละ 1 วัน และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต

สื่อและอุปกรณ์

1. VCD
2. Power Point
3. แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม
4. ใบกิจกรรม
5. กระดาษ flipchart
6. กระดาษ A4
7. เครื่องเขียน
8. เครื่องฉายภาพดิจิทัล (LCD/Digital rojector)
9. เครื่องเสียง

การจัดห้องฝึกอบรม

ห้องประชุมที่ใช้สำหรับการฝึกอบรม ควรเป็นห้องประชุมที่ผู้เข้าอบรมสามารถเข้ากลุ่มย่อยและ
กลุ่มใหญ่ได้อย่างสะดวก โต๊ะและเก้าอี้ที่ใช้สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก

ตอนที่ 3

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเรื่อง “การส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติ” เป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูปฐมวัยมีลักษณะทางจิตใจด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตนซึ่งเป็นลักษณะทางจิตใจที่เป็นแรงผลักดันหรือเป็นฐานให้บุคคลแสดงความรู้สึกนึกคิด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือกระทำพฤติกรรมทางบวกได้ ซึ่งผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมสันติ ของครูปฐมวัยให้อยู่ร่วมกับเด็กและเพื่อนร่วมงานอย่างมีความสุข

การฝึกอบรมครั้งนี้ ประกอบด้วยสาระการฝึกอบรม 4 หน่วย ดังนี้

หน่วยที่ 1 ชื่อหน่วย ก้าวสู่เป้าหมาย : การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

หน่วยที่ 2 ชื่อหน่วย มุ่งมั่นสู่อนาคต : การส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

หน่วยที่ 3 ชื่อหน่วย เชื่อมั่นในการกระทำ : การส่งเสริมความเชื่ออำนาจในตน

หน่วยที่ 4 ชื่อหน่วย รวมพลังสร้างสันติ : การส่งเสริมพฤติกรรมสันติ

ขอบเขตสาระการฝึกอบรมทั้ง 4 หน่วย มีรายละเอียดดังนี้

หน่วยที่ 1 ชื่อหน่วย ก้าวสู่เป้าหมาย : การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ศึกษาเอกสารการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จากชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือนของดวงเดือน พันธุมนาวินและคนอื่นๆ (2531) รายงานวิจัยประสิทธิผลของการฝึกอบรมทางจิตพฤติกรรมศาสตร์เพื่อปลูกฝังและพัฒนาพฤติกรรมทัศนสุขภาพเด็กนักเรียนประถมศึกษาของเมธินี คุปพิยานันท์ (2546) และเอกสารประกอบการฝึกอบรมลักษณะจิตใจในรายวิชา วป 581 การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์ของงามตา วนินทานนท์ (2552) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้และจัดทำเป็นแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเรื่อง การส่งเสริมพฤติกรรมสันติด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 2 กิจกรรม โดยกำหนดเวลาการฝึกอบรมในหน่วยนี้เป็นเวลา 3.30 ชั่วโมง

ขอบเขตสาระการฝึกอบรมส่วนที่ 1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ประกอบด้วย

1. ความหมายและความสำคัญของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
2. การส่งเสริมลักษณะใฝ่สัมฤทธิ์
3. การพัฒนาความคิดแบบใฝ่สัมฤทธิ์

หน่วยที่ 2 ชื่อหน่วย มุ่งมั่นสู่อนาคต : การส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ศึกษาเอกสารการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนจากชุดฝึกอบรมหลักสูตรความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติราชการสำหรับข้าราชการบรรจุใหม่ของรตนา ประเสริฐสม (ม.ป.ป.) ชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือนของดวงเดือน พันธุนาวินและคนอื่นๆ (2531) ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการควบคุมตนเองของบุญรับ ศักดิ์มณี (2536) ในหลักสูตรความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติราชการ เล่ม 3 รายงานการวิจัยผลของการพัฒนาจิตและทักษะต่อพฤติกรรมการปลูกฝังวินัยแก่นักเรียนของครูของแสวง ทวีคุณ; นิภาพร โชติสุดเสน่ห์; และ ณรงค์ศักดิ์ บุญยมาลิก (2546) และเอกสารประกอบการฝึกอบรมลักษณะจิตใจในรายวิชา วป 581 การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์ของงามตา วนินทานนท์ (2552) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้และจัดทำเป็นแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเรื่อง การส่งเสริมพฤติกรรมทางบวกสำหรับผู้ดูแลเด็กด้านลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน จำนวน 3 กิจกรรม โดยกำหนดเวลาการฝึกอบรมในหน่วยนี้เป็นเวลา 5 ชั่วโมง

ขอบเขตสาระการฝึกอบรมส่วนที่ 2 ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ประกอบด้วย

1. ความหมายและความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต
2. การคิดวางแผนเพื่ออนาคต
3. การควบคุมตนเอง

หน่วยที่ 3 ชื่อหน่วย เชื่อมั่นในการกระทำ : การส่งเสริมความเชื่ออำนาจในตน

ศึกษาเอกสารการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเชื่ออำนาจในตนจากผลของการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ต่อจิตลักษณะและประสิทธิผลของครูของอ้อมเดือน สดมณี (2536) รายงานการวิจัยผลของการพัฒนาจิตและทักษะต่อพฤติกรรมการปลูกฝังวินัยแก่นักเรียนของครูของแสวง ทวีคุณ; นิภาพร โชติสุดเสน่ห์; และ ณรงค์ศักดิ์ บุญยมาลิก (2546) และเอกสารประกอบการสอนของงามตา วนินทานนท์ (2552) วิชา วป 581 การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์ ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้และจัดทำเป็นแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเรื่อง การส่งเสริมพฤติกรรมทางบวกสำหรับผู้ดูแลเด็กด้านความเชื่ออำนาจในตน จำนวน 4 กิจกรรม โดยกำหนดเวลาการฝึกอบรมในหน่วยนี้เป็นเวลา 3.30 ชั่วโมง

ขอบเขตสาระการฝึกอบรมส่วนที่ 3 ความเชื่ออำนาจในตน ประกอบด้วย

1. การรับรู้สาเหตุและผลของการกระทำ
2. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมสาเหตุต่างๆ ของผล
3. การรับรู้ความสัมพันธ์ของการกระทำและผล

หน่วยที่ 4 ชื่อหน่วย รวมพลังสร้างสันติ : การส่งเสริมพฤติกรรมสันติ

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเรื่อง การส่งเสริมพฤติกรรมสันติ ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นใหม่
จำนวน 6 กิจกรรม โดยกำหนดเวลาการฝึกอบรมในหน่วยนี้เป็น 9 ชั่วโมง

สาระการฝึกอบรมการส่งเสริมพฤติกรรมสันติ 6 กิจกรรม ประกอบด้วย

1. กิจกรรมพูดและฟังให้ได้ยิน
2. กิจกรรมเข้าใจเขา เข้าใจเรา
3. กิจกรรมวงแห่งความสัมพันธ์
4. กิจกรรมเปิดใจ ทบทวน... มองเห็นพื้นที่สีขาว
5. กิจกรรมวาดภาพสะท้อนตัวตน
6. กิจกรรมการสื่อสารอย่างสันติ

หน่วยที่ 1

หน่วยก้าวสู่เป้าหมาย : การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) เป็นปัจจัยภายใน (จิตลักษณะ) ซึ่งช่วยผลักดันให้บุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นผู้ที่มีความสำเร็จของงาน กำหนดเป้าหมายของงานให้เหมาะสมกับความสามารถของตนไม่ยากหรือง่ายเกินไป ยอมรับปัญหาและหาทางแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอนด้วยวิธีการที่ให้ผลระยะยาวหรือแก้ไขปัญหาคิดถาวร อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ไม่ทำงานเพราะหวังรางวัล แต่จะทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ผู้ที่ต้องการพัฒนาลักษณะใฝ่สัมฤทธิ์ของตนควรฝึกคิดแบบใฝ่สัมฤทธิ์ โดยต้องคิดมุ่งมั่นที่จะทำสิ่งนั้นให้สำเร็จด้วยตนเอง คิดถึงสาเหตุต่างๆ ที่จะทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ คิดถึงสาเหตุต่างๆ ที่จะเป็นอุปสรรคขัดขวางแล้วคิดวางแผนสร้างสิ่งที่จะทำให้สำเร็จไปพร้อมๆ กับการคิดวางแผนขจัดอุปสรรคไว้ล่วงหน้า เมื่อคิดถึงความสำเร็จที่อาจเกิดขึ้นได้จะเกิดความสุข ความภาคภูมิใจ ถ้าเกิดความล้มเหลวจะไม่ย่อท้อ พยายามใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์

เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมหน่วยก้าวสู่เป้าหมาย : การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

1. ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
2. ผู้เข้าอบรมมีลักษณะใฝ่สัมฤทธิ์
3. ผู้เข้าอบรมมีความสามารถคิดแบบใฝ่สัมฤทธิ์

สาระการฝึกอบรม

1. ความหมายและความสำคัญของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
2. การส่งเสริมลักษณะใฝ่สัมฤทธิ์
3. การพัฒนาความคิดแบบใฝ่สัมฤทธิ์

กิจกรรมที่ 1

ชื่อกิจกรรม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 2 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจความหมายและความสำคัญของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจความแตกต่างของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ
3. เพื่อฝึกการกำหนดเป้าหมายและการดำเนินการตามเป้าหมาย
4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีลักษณะใฝ่สัมฤทธิ์

สาระสำคัญ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) เป็นลักษณะภายในจิตใจซึ่งผลักดันให้บุคคลมีความต้องการ มีความมุ่งมั่นที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ความล้มเหลว มองทุกอย่างเป็นงานที่ควรทำ ยอมรับผลและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างสภาพที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จในงาน โดยต้องการผลที่ถาวรและระยะยาว เมื่อประสบความสำเร็จตามเป้าหมายจะรู้สึกพึงพอใจ มีความสุข เมื่อไม่บรรลุเป้าหมายจะเพียรพยายามแก้ไขหรือปรับปรุง

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมดูภาพ TAT (Thematic Apperception Test) จำนวน 2 ภาพ และตอบคำถามดังนี้ “ท่านคิดว่า บุคคลในภาพกำลังคิดหรือทำอะไร”
2. เมื่อผู้เข้าอบรมเลือกคำตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้นำกิจกรรมเชื่อมโยงคำตอบกับภาพ เพื่ออธิบายความหมาย ความสำคัญของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และอธิบายความแตกต่างระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ
3. ผู้นำกิจกรรมนำเข้าสู่ประเด็นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยสนทนากับผู้เข้าอบรมว่า “ท่านเชื่อหรือไม่ว่า ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” และให้ผู้เข้าอบรมฟังนิทานเรื่อง โชคดีกับมงคล และชมภาพยนตร์เรื่องแดจังกึม (วัยเด็ก) ซึ่งเป็นนิทานและภาพยนตร์ที่ตัวละครเอกแสดงลักษณะใฝ่สัมฤทธิ์
4. ผู้เข้าอบรมสะท้อนความเข้าใจในสาระที่เรียนรู้จากการฟังนิทานและชมภาพยนตร์ตามประเด็นในใบกิจกรรมที่ 1.1 และ 1.2
5. ผู้เข้าอบรมร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันตามประเด็นในใบกิจกรรมที่ 1.1 และ 1.2
6. ผู้นำกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เข้าอบรมเกิดความมุ่งมั่นที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จตามเป้าหมาย จากการทำสื่อการสอนด้วยวิธีการพับกระดาษ โดย

6.1 ผู้นำกิจกรรมแจกกระดาษสีขนาด 9.5 X 35 ซม. ให้ผู้เข้าอบรมคนละ 1 แผ่น สำหรับฝึกทำสื่อการสอนด้วยวิธีการพับกระดาษ

6.2 ผู้นำกิจกรรมสาธิตวิธีการทำสื่อการสอนด้วยวิธีการพับกระดาษ

6.3 ผู้เข้าอบรมฝึกทำสื่อการสอนด้วยวิธีการพับกระดาษ โดยพับกระดาษตามแบบที่กำหนดให้ 1 ครั้ง

6.4 ผู้เข้าอบรมแต่ละคนกำหนดเป้าหมายการพับกระดาษที่คิดว่าตนเองจะสามารถทำได้ภายในเวลา 6 นาที

6.5 ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมทดลองพับกระดาษภายในเวลา 3 นาที และให้ผู้เข้าอบรมตัดสินใจว่าจะปรับเปลี่ยนเป้าหมายที่คิดว่าทำได้ หรือไม่ หากต้องการปรับเปลี่ยนจะเปลี่ยนเป็นเท่าไร

6.6 ผู้เข้าอบรมเริ่มพับกระดาษให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดและมีคุณภาพดีที่สุดในเวลาที่กำหนดไว้

6.7 ผู้เข้าอบรมแลกเปลี่ยนกันตรวจสอบคุณภาพชิ้นงานและเป้าหมายของตน

6.8 ผู้เข้าอบรมร่วมกันสรุปข้อความรู้ ความรู้สึกที่เกิดจากการทำสื่อการสอนด้วยวิธีการพับกระดาษ

7. ผู้นำกิจกรรมเชื่อมโยงและสรุปกิจกรรม
สื่อและอุปกรณ์

1. ภาพ TAT (Thematic Apperception Test)
2. VCD ภาพยนตร์เรื่อง แดจังกึม (ความยาว 15 นาที)
3. VCD นิทานเรื่อง โขคดีกับมงคัล (ความยาว 8.17 นาที)
4. ใบกิจกรรมที่ 1.1 และ 1.2
5. เอกสารการทำสื่อการสอนด้วยวิธีการพับกระดาษ
6. แบบบันทึกความรู้
7. กระดาษสีขนาด F4
8. ไม้บรรทัด
9. กรรไกร
10. ดินสอ/ปากกา

การประเมินผล 1. สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม

2. ผลงาน

ภาพ TAT
(Thematic Apperception Test)

ท่านคิดว่าบุคคลในภาพกำลังคิดหรือทำอะไร

- ก. รอแฟนมาที่บ้านจะได้ไปเที่ยว
- ข. คอยดักพบน้องชายที่แอบหนีไปเที่ยวจะได้สั่งสอน ดูว่า
- ค. กำลังวิตกว่า รถที่นัดไว้ว่าจะมารับไป ทำงานทำไมยังไม่มาเสียที

- ก. มองดูสาว ๆ ที่เดินผ่าน
- ข. คนที่กอดอกกำลังทวงเงินที่คนถือค้อนยืมไป
- ค. กำลังปรึกษากันว่าจะปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

นิทานเรื่อง โชคดีกับมงคล

จากนิทานของลุงชัย
โดย สุขสมร ประพัฒน์ทอง

มงคลกับเฉื่อยเป็นเพื่อนรักอยู่ละแวกบ้านเดียวกัน ทุกเช้าจะไปโรงเรียนด้วยกัน เรียนหนังสือห้องเดียวกัน ตลอดจนเรียนรู้กับครูคนเดียวกัน แต่ที่น่าแปลกทั้งๆ ที่มีอะไรเหมือนกัน แต่มงคลกับเฉื่อยกลับขยันหมั่นเพียรฝึกกันไกล

“แม่ฉันไม่น่าตั้งชื่อให้ฉันว่า เฉื่อย เลยจริงๆ” เฉื่อยบ่นกับมงคล “จะทำอะไรก็เลยเฉื่อยไปหมด เรียนหนังสือก็ไม่ทันเพื่อน” “ชื่อมงคลเหมือนฉันใหม่ล่ะ” มงคลยกชื่อให้ด้วยความยินดี “จะได้ขยันขันแข็งขึ้นและได้มีโชคดีอยู่เสมอ” “ไม่เอาหรอก” เฉื่อยรีบปฏิเสธ “ถ้าจะเปลี่ยนชื่อก็ต้องเปลี่ยนเป็นอย่างอื่น ขึ้นชื่อเหมือนกันทั้งสองคนคงแข็งแรงแ” ความคิดเรื่องชื่อของตนเอง มิได้ห่างหายไปจากความคิดคำนึงของเฉื่อยเลย

ใกล้ค่ำวันหนึ่ง เฉื่อยเดินบ่างวิ่งบ่างกลับไปหาพระครูซึ่งเป็นครูทั้งของเฉื่อยและมงคลอีกครั้ง “กระผมมาราบขอชื่อดีๆ จากอาจารย์ขอรับ” เฉื่อยคลานเข้าไปกราบอย่างนอบน้อม

“อ้าว ก็ชื่อที่พ่อแม่เอ็งเขาตั้งให้ก็ดีอยู่แล้วนี่หว่า” ท่านพระครูสงสัย “คงไม่ดีกระมังขอรับ” เฉื่อยให้เหตุผล “เพราะเหตุที่ผมชื่อเฉื่อย ผมจึงเฉื่อยช้าไปหมด เรียนก็ไม่ทันเพื่อน นิ่งที่ไหนก็หลับที่นั่น” ท่านพระครูมองหน้าเฉื่อยด้วยความเมตตา “เออ เอ็งคิดของเอ็งเข้าที่” ท่านพระครูปลอบใจ “ถ้าเอ็งคิดว่าชื่อของเอ็ง ทำให้เอ็งเกิดเฉื่อยช้า ก็เปลี่ยนเสียใหม่เป็นเจ้าโชคดีก็แล้วกัน”

“โชคดี โชคดี โชคดี” เฉื่อยทบทวนชื่อที่ท่านพระครูตั้งให้ใหม่ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า “ตั้งแต่วันนี้ผมต้องมีโชคดีและเรียนเก่งยิ่งขึ้นแน่นอน”

พอเฉื่อยกลับถึงบ้านก็รีบรายงานถึงชื่อที่ท่านพระครูเปลี่ยนให้ใหม่ ให้บิดา มารดา ญาติ พี่น้อง และเพื่อนฝูงทราบทันที ตั้งแต่วันนี้ไม่มีเฉื่อยอยู่ในโลก แต่ทว่ามี “โชคดี” มาแทน แต่ถึงจะชื่อโชคดีแล้ว ก็

ยังมีอาการเหมือนเดิม คือ หลับง่าย และดูเฉื่อยชาไม่ผิตอะไรกับเฉื่อยคนเดิมเลย “ถ้าจะต้องเปลี่ยนชื่อใหม่เสียอีกแล้ว” โชคดีบอกกับมงคล “เดี๋ยวนี้ชื่อโชคดีแล้วแต่โชคไม่เห็นดีเลย” “แล้วเปลี่ยนเป็นชื่ออะไรล่ะ” มงคลถามด้วยความอยากรู้ “ก็ยังไม่รู้เหมือนกัน ต้องไปปรึกษาท่านพระครูก่อน” เย็นวันนั้น โชคดีคลานเข้าไปกราบท่านพระครูอีกตามเคย “กระผมอยากได้ชื่อใหม่ขอรับ” โชคดีพูดตรงไปตรงมา “อ้าวทำไมเล่าก็เปลี่ยนชื่อเป็นโชคดีแล้ว ยังไม่ดีอีกหรือ” “ยังหรอกรับ” โชคดีตอบประสาชื่อ “ผมเคยชี้เก็ยจอย่างไร เคยโง่อย่างไร ก็ยังคงเป็นอยู่อย่างนั้น ไม่มีอะไรดีขึ้นเลยครับ”

ท่านพระครูมองหน้าอยู่ชั่วครู่ด้วยความเวทนา “เอ้อ ข้านี้ก็ได้แล้ว ลืมบอกเคล็ดลับเจ้าไปอย่างหนึ่ง” พระครูพูดด้วยท่าทางจริงจัง “ต้องมีการกระทำอะไรสักอย่างหนึ่งประกอบชื่อด้วย”

“ขอท่านได้โปรดบอกกระผมด้วยเถิดขอรับ” โชคดีเร่งรื้อเอาอย่างนี้ พระครูออกอุบาย “เจ้าจะโชคดีจริงๆ ต่อเมื่อเจ้าตื่นก่อนไก่” ตื่นแล้วทำอะไรหรือขอรับ “อ้าว ก็เจ้าตื่นขึ้นช่วยพ่อแม่ตักน้ำใส่ตุ่มและกวาดลานบ้านทุกเช้ามิใช่หรือ” “ใช่ขอรับ” “นี่แหละเคล็ดลับสำหรับความโชคดีของเจ้า” พระครูสรุป “เจ้าต้องรีบตื่นขึ้นทำงานก่อนไก่ขันแล้วเจ้าจะโชคดี” (คุณหนูทราบเคล็ดลับของท่านพระครูหรือเปล่านั้น) ผลแห่งการตื่นนอนแต่เช้าตรู่และได้รับอากาศสดชื่นประกอบกับได้ทำงานออกกำลังกาย ไม่ซำร่างกายของโชคดีก็เริ่มกระปรี้กระเปร่า แข็งแรง รวมทั้งไม่เฉื่อยชาเหมือนแต่ก่อน

“กระผมยังมีความทุกข์อยู่เลยขอรับท่านอาจารย์” โชคดีกลับมากราบท่านพระครูอีกครั้งหนึ่ง “มีอะไรอีกหรือโชคดี” “กระผมหายเฉื่อยชาแล้วละขอรับ” โชคดีพูดด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม “แต่ความจำของกระผมยังไม่ดีขึ้นเลยขอรับ” “เจ้ารู้ได้อย่างไรหรือ” “ผมท่องหนังสือแล้วยังจำไม่ค่อยได้ขอรับ” โชคดีอธิบาย “กระผมคงต้องเปลี่ยนชื่อใหม่หรือขอเคล็ดลับเพิ่มเติมจากท่านอาจารย์อีกแล้วละขอรับ”

“เอ้า ตกลง” ท่านพระครูรับคำ “ข้าจะให้เคล็ดลับสำหรับความจำแก่เจ้าอีกอย่างหนึ่ง” โชคดีฟังด้วยความตั้งใจ “ทุกเช้าเมื่อเจ้าตื่นก่อนไก่ แล้วช่วยพ่อแม่ทำงานแล้ว ก่อนที่กาจะออกหากิน เจ้าจงรีบเก็บดอกมะพร้าวในวันละสองสามดอก แล้วจึงลงมืออ่านหนังสือ ทำอย่างนี้ทุกเช้า ไม่ช้าเจ้าจะเห็นผลว่าความจำของเจ้าดีขึ้นมากทีเดียว” “กระผมจะเริ่มลงมือปฏิบัติตั้งแต่พรุ่งนี้ที่เดียวขอรับ” โชคดีทำตามที่ท่านพระครูแนะนำทุกประการ เพราะอยากจะเป็นคนเก่งเหมือนเพื่อนบ้าง เดียวนี้ โชคดีมีโชคสมชื่อ เพราะโชคดีเป็นเด็กแคล้วคล่องว่องไว ความจำดี เรียนหนังสือเก่ง

คุณหนูทราบเคล็ดลับของท่านพระครูหรือเปล่านั้น ที่จริงดอกมะพร้าวมิได้ช่วยให้ความจำดีขึ้นแต่อย่างใดเลย แต่ผลจากการอ่านหนังสือแต่เช้าด้วยความขยันหมั่นเพียร ตั้งใจจริง ในขณะที่ร่างกายสดชื่นกระปรี้กระเปร่า สมองก็เลยพลอยว่องไว จำจำอะไรๆ เก่งด้วย เมื่อขยันตื่นทุกเช้าอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยแล้วหมั่นศึกษาหาความรู้ อ่านท่องตำราอยู่เสมอๆ ก็จะเป็นคนเก่งรอบรู้กว่าคนอื่น เรียบดี เป็นที่รักของพ่อแม่ ครู อาจารย์ หนูๆ ต้องขยันอยู่เสมอ อย่าปล่อยให้ความ ชี้เก็ยจพอกพูนนะคะ จะได้ไม่แพ้คนอื่น

ใบกิจกรรมที่ 1.1 นิทานเรื่องโชคดีกับมงคล

จากนิทาน จงตอบคำถามและร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

1. เจื้อยและมงคล มีบุคลิกหรือลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

2. อะไรเป็นสาเหตุของความเจื้อยชาของเจื้อย

.....

.....

.....

3. เป้าหมายของเจื้อยคืออะไร

.....

.....

.....

4. การกระทำใดของเจื้อยที่ทำให้เจื้อยประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

.....

.....

.....

5. ท่านเรียนรู้อะไรจากการฟังนิทานเรื่องนี้

.....

.....

.....

6. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ดูแลเด็กท่านจะเสริมสร้างให้เด็กมีความมุ่งมั่นในการกระทำให้สำเร็จได้อย่างไร

.....

.....

.....

เรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง แดจังกึม (วัยเด็ก)

"ซอจังกึม" เป็นเด็กผู้หญิงที่มีพ่อเป็นอดีตทหารองครักษ์ และแม่เป็นนางในของวังหลวง แต่เพราะถูกกลั่นแกล้ง ทำให้ต้องออกจากวังหลวง ก่อนที่แม่จะเสียชีวิตชีวิตได้บอกให้ซอจังกึมมาเป็นนางในของวังหลวงและช่วยล้างมลทินให้กับเธอ ซอจังกึมจึงมีความตั้งใจ มุ่งมั่น ที่จะเป็นางในของวังหลวงให้ได้ แม้จะยากลำบาก มีอุปสรรคขัดขวาง แต่เธอไม่เคยยอมแพ้ มานะพยายามจนได้เป็นางใน

ใบกิจกรรมที่ 1.2 ภาพยนตร์เรื่องแดจังกึม

จากภาพยนตร์ จงตอบคำถามและร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

1. ตัวเอกในเรื่องมีความคิดแบบใด

.....

.....

.....

2. ทำอย่างไรตัวเอกจึงประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวัง

.....

.....

.....

3. ตัวเอกพบอุปสรรคอะไรที่อาจขัดขวางความสำเร็จ (ปัจจัยภายใน และ ปัจจัยภายนอก)

.....

.....

.....

4. ทำไมตัวเอกจึงยอมอดทนมานะบากบั่น

.....

.....

.....

5. ผลของความสำเร็จที่ตัวเอกได้รับคืออะไร

.....

.....

.....

6. ตัวเอกมีบุคลิกหรือลักษณะแบบใด

.....

.....

.....

7. ท่านเรียนรู้อะไรจากการดูภาพยนตร์เรื่องนี้

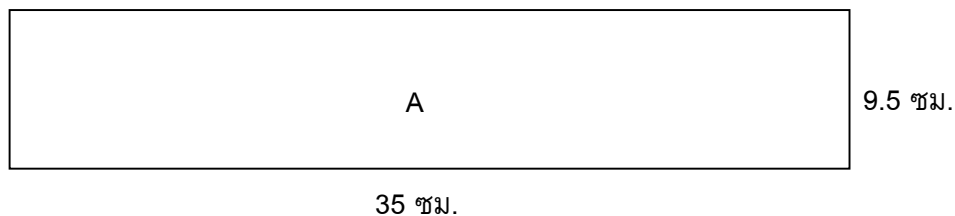
.....

.....

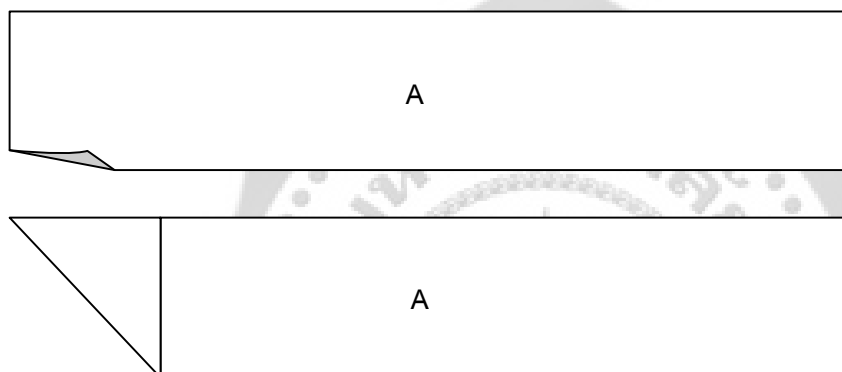
.....

การทำสื่อการสอนด้วยวิธีการพับกระดาษ ที่มา : อาจารย์ละออ ชูติกร (2549)

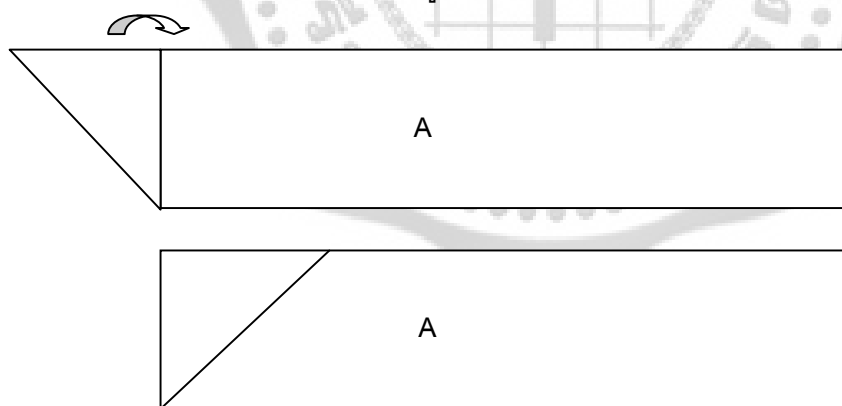
1. ผู้นำกิจกรรมแจกกระดาษสี่ขนาด 9.5 X 35 ซม. ให้ผู้เข้าอบรมคนละ 1 แผ่น

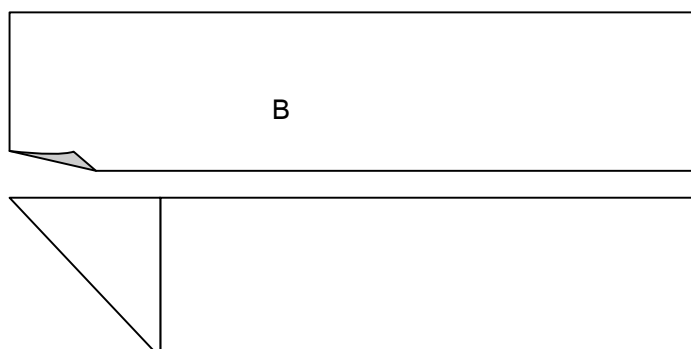
2. พับมุมกระดาษด้านล่างซ้ายให้เป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า ดังภาพ

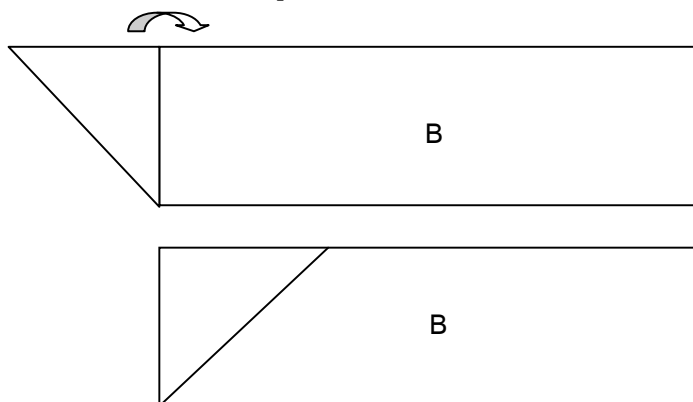
3. พับทบกระดาษไปทางด้านขวาให้เป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าอีก 1 ครั้ง ดังภาพ

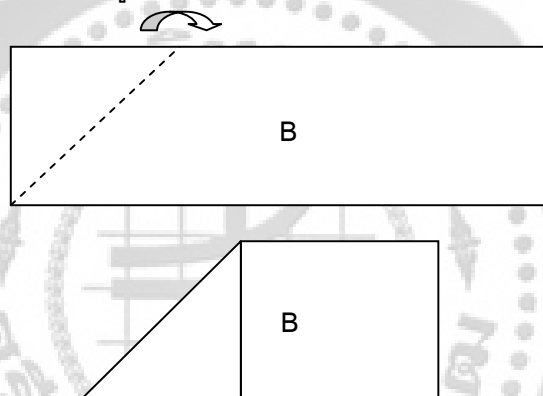
4. พลิกกระดาษคว่ำลง พับมุมกระดาษด้านล่างซ้ายให้เป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า ดังภาพ

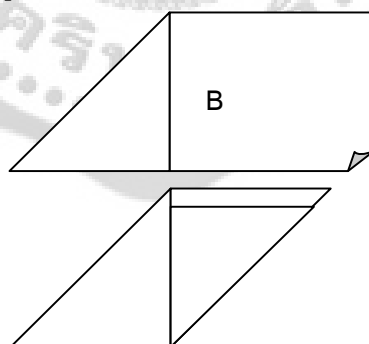
5. พับทบกระดาษไปทางด้านขวาให้เป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าอีก 1 ครั้ง ดังภาพ

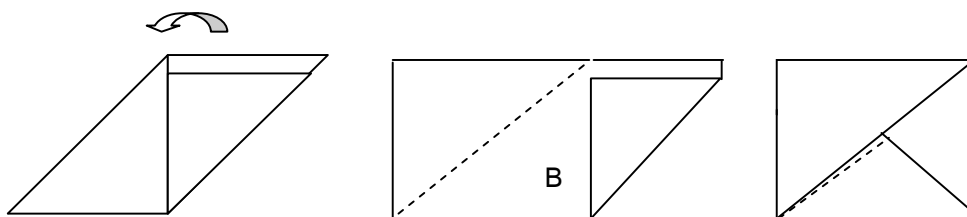
6. พับทบกระดาษไปทางด้านขวาให้เป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าอีก 1 ครั้ง ดังภาพ

7. พับมุมกระดาษด้านล่างขวาให้เป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า ดังภาพ

8. คลี่กระดาษทางด้านซ้ายมือออก 1 ครั้ง และจับมุมกระดาษด้านบนขวาพับสอดกลับเข้าไปในช่องด้านซ้ายมือ จะได้สื่อการสอน 1 ชิ้น ดังภาพ

กิจกรรมที่ 2

ชื่อกิจกรรม การคิดแบบไฝ่สัมฤทธิ์

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 1.30 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจการคิดแบบไฝ่สัมฤทธิ์
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถคิดแบบไฝ่สัมฤทธิ์
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีลักษณะไฝ่สัมฤทธิ์

สาระสำคัญ

ผู้ที่มีลักษณะไฝ่สัมฤทธิ์จะมีจุดมุ่งหมายการทำงานเพื่อผลของงานในระยะยาว จะคำนึงถึงสถานการณ์การทำงานที่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นจึงมีความคิดที่จะทำงานหรือปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม คิดถึงการทำงานแบบริเริ่มสร้างสรรค์ใช้วิธีการแปลกใหม่ในการผลิตและการแก้ปัญหาเพื่อให้ได้ผลงานที่มีความพิเศษ มีการวางแผนดำเนินการเพื่อให้เกิดความสำเร็จและป้องกันความล้มเหลว เมื่อคิดว่าจะทำตามเป้าหมายได้สำเร็จจะรู้สึกสุขใจ เมื่อคิดว่าอาจจะล้มเหลวก็ไม่ย่อท้อ มุ่งมันต่อไป

การคิดแบบไฝ่สัมฤทธิ์ 12 ขั้น ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน ประกอบด้วย 1. การแสดงความต้องการหรือการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จด้วยการกระทำของตนเอง 2. การคาดหวังในความสำเร็จของงาน 3. การคาดหวังในความล้มเหลวของงาน 4. การพิจารณาดำเนินการไปสู่เป้าหมาย 5. บอกวิธีการที่ทำแล้วจะประสบความสำเร็จ 6. บอกวิธี การที่ทำแล้วจะเกิดความล้มเหลว 7. พิจารณาสິงที่อาจจะมาขัดขวางการทำงานของตนหรือปัญหาในการทำงาน 8. ปัญหาภายนอก เช่น กฎระเบียบ 9. ปัญหาภายใน เช่น ขาดความพยายาม 10. เมื่อคาดว่าจะทำสำเร็จก็เกิดความยินดี พอใจ มีความสุข 11. เมื่อคาดว่าจะทำงานล้มเหลวก็จะเกิดความเศร้า เสียใจและหาทางปรับปรุงใหม่ 12. ความไฝ่สัมฤทธิ์เป็นจุดเด่นและศูนย์กลางของความนึกคิดนั้น

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมฟังนิทานเรื่อง หงส์ป่า และชมภาพยนตร์เรื่อง Water Boys ซึ่งทั้งสองเรื่องตัวละครเอกจะแสดงลักษณะการคิดแบบไฝ่สัมฤทธิ์
2. ผู้เข้าอบรมสะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะการคิดแบบไฝ่สัมฤทธิ์ 12 ขั้น ของตัวละครทั้งสองเรื่องในใบกิจกรรมที่ 2.1 และ 2.2
3. ผู้เข้าอบรมร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกี่ยวกับลักษณะการคิดแบบไฝ่สัมฤทธิ์ 12 ขั้น ผู้นำกิจกรรมร่วมสรุปและเชื่อมโยงข้อความรู้ ผู้เข้าอบรมบันทึกข้อความรู้ที่ได้รับจากการอภิปรายร่วมกันลงในแบบบันทึกความรู้
4. ผู้นำกิจกรรมแบ่งผู้เข้าอบรมเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน

5. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันระดมความคิด กำหนดเป้าหมายในการทำงานที่สมาชิกในกลุ่มต้องการที่จะทำหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยใช้ลักษณะการคิดแบบไฝสัมฤทธิ์ 12 ชั้น ตามใบกิจกรรมที่ 2.3
6. ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่ม ใช้เวลาในการนำเสนอกลุ่มละไม่เกิน 3 นาที
7. ผู้นำกิจกรรมเชื่อมโยงและสรุปกิจกรรม

สื่อและอุปกรณ์

1. VCD นิทานเรื่อง หงส์ป่า (ความยาว 14 นาที)
2. VCD ภาพยนตร์เรื่อง Water Boys (ความยาว 7 นาที)
3. ใบกิจกรรมที่ 2.1, 2.2, 2.3
4. แบบบันทึกความรู้
5. กระดาษ flipchart
6. ปากกา สีเมจิก สีเทียน สีไม้ สีชอล์ก ดินสอ

การประเมินผล

1. สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม
2. ผลงาน

นิทานเรื่อง หงส์ป่า

จากนิทานของฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์เซน

โดย สุขสมร ประพัฒน์ทอง

ณ ดินแดนกลางป่าใหญ่ มีเมืองใหญ่เมืองหนึ่ง มีพระราชเป็นผู้ปกครอง มีพระราชินีที่สง่างาม และมีน้ำใจเมตตาต่อชาวเมือง พระราชาและพระราชินีมีโอรสที่น่ารัก 11 คน และมีธิดาที่สวยงามน่ารักอีก 1 คน ทั้งหมดอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขจนกระทั่งพระราชินีได้ตายจากไป ต่อมาไม่นาน พระราชาได้แต่งงานใหม่กับหญิงสาวผู้หนึ่งและแต่งตั้งเป็นพระราชินีแทน แต่ปรากฏว่า พระราชินีคนใหม่นี้มีใจโหดร้ายมาก ซ้ำยังเก่งทางเวทมนต์คาถา มีความเกลียดชังเจ้าชายและเจ้าหญิงทั้งสองคนนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงหาทางกำจัด โดยสาปให้เจ้าชายทั้งสองคนกลายเป็นหงส์แล้วไล่ให้ไปอยู่ในป่า และได้ส่งเอลิซาซึ่งเป็นธิดาไปอยู่กับชาวไร่ในเมืองจนเอลิซาอายุได้ 15 ปี พระราชินีจึงอนุญาตให้กลับเข้าในวังได้ แต่พอเห็นความสง่างามของเอลิซา พระราชินีแค้นตรัสสั่งอิจฉาอยากจะทำสาปให้เอลิซาเป็นหงส์ป่าเช่นเดียวกับพี่ชายทั้ง 11 คน แต่ติดขัดที่พระราชินีต้องการเห็นลูกสาว พระราชินีแค้นจึงไปจับคางคกมาสามตัวถือเข้าไปในห้องน้ำแล้วสั่งคางคกทั้งสามตัวว่า “เมื่อเวลาเอลิซามาอาบน้ำ เจ้าตัวที่หนึ่งจงขึ้นไปหมอบอยู่บนหัว เพื่อให้หล่อนเป็นคนเชื่องซึมเหมือนเจ้า เจ้าตัวที่สองจงขึ้นไปหมอบอยู่ที่หน้าผาก เพื่อให้หล่อนมีใบหน้าที่น่าเกลียดน่าชังเหมือนเจ้า พระราชาจะได้จำหล่อนไม่ได้ ส่วนเจ้าตัวที่สามจงหมอบที่หน้าอกของหล่อน เพื่อจิตใจของหล่อนจะได้มีแต่ความชั่วร้าย และในที่สุดจะนำความทุกข์ทรมานมาสู่หล่อน” ครั้นแล้วพระราชินีแค้น ก็โยนคางคกลงไปในอ่างน้ำทำให้น้ำใสแจ๋วกลายเป็นสีเขียว หลังจากนั้นจึงเรียกเอลิซาเข้ามาอาบน้ำ เพื่อจะได้แต่งตัวไปพบพระราชินี

เมื่อเอลิซาอาบน้ำ คางคกทั้งสามตัวก็มาเกาะเอลิซา แต่เนื่องจากเอลิซาเป็นคนดีมีใจบริสุทธิ์ เวทมนต์คำสาปของพระราชินีจึงไม่มีฤทธิ์เดช คางคกทั้งสามตัวก็กลายเป็นดอกกุหลาบอยู่ในอ่างน้ำ

นั่นเอง พระราชินีเห็นดังนั้นจึงเอาน้ำฝาดโคลมเอลิซาทั้งตัว ทำให้ผิวของเอลิซาเป็นสีน้ำตาลแก่แล้วเอาขี้ผึ้งกลิ่นเหม็นมาละเลงบนหน้า ขยี้ผมให้ยุ่งเหยิงเป็นกระเซิงจนไม่มีใครจำได้ เมื่อพระราชินีเห็นถึงกับตกตะลึงร้องว่า “คงผิดตัวเสียแล้ว ลูกสาวของเราไม่ได้ซีเห่อย่างนี้” บรรดาขุนนางคนอื่นๆ ก็จำหล่อนไม่ได้ คงมีแต่สุนัขตัวหนึ่งและนกนางแอ่นที่ทำรังอยู่บนหลังคาปราสาทเท่านั้นที่จำหล่อนได้ แต่สัตว์ทั้งสองชนิดพูดไม่ได้ ฉะนั้นจึงไม่มีประโยชน์อะไรเลย

เอลิซาน้อยใจจนร้องไห้โฮ รู้สึกเศร้าโศกที่สุด คิดถึงพี่ชายทั้งสิบเอ็ดคนที่หายไปโดยปราศจากร่องรอย เอลิซาตัดสินใจที่จะไปตามหาพี่ชาย เธอจึงแอบหนีออกจากวัง เดินไปตามทุ่งหญ้ารกร้าง จนเข้าไปในป่าดงดิบ เธออยากพบพี่ชายที่สุด จึงตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะพยายามค้นหาพี่ชายทั้งหมดให้พบ เมื่อตกค่ำลงสุดท้ายที่จะเดินต่อไปในความมืดของป่าก็ไปได้ เอลิซาจึงนอนลงบนหญ้าที่อ่อนนุ่ม หัวหนุนตอไม้แทนหมอนหลับไปด้วยความอ่อนเพลีย

วันรุ่งขึ้น เอลิซาได้ยินเสียงน้ำกระเซ็นมาจากลำธาร เธอเดินลัดเลาะมาที่ลำธาร เมื่อมองเห็นเงาตัวเอง เอลิซาถึงกับตกใจที่พบว่า ตัวเองสกปรกหน้าตามอมแมม เธอจึงอาบน้ำชำระร่างกาย กลายเป็นเจ้าหญิงที่สวยงามเช่นเดิม

เจ้าหญิงเดินทางเข้าสู่ป่าลึกและพบหญิงชราที่มีลูกเบอร์รี่มาเต็มตะกร้า หญิงชราจึงแบ่งลูกเบอร์รี่ให้เจ้าหญิงทานจนอิ่ม เมื่อทานเสร็จแล้ว เจ้าหญิงได้ถามหญิงชราว่า “ท่านเห็นเจ้าชาย 11 คน ที่มาผ่านมาทางป่านี้หรือไม่” “ไม่เห็นเลย” หญิงชราตอบ “แต่เมื่อวานนี้ มีหงส์ 11 ตัว มาเล่นน้ำในสระน้ำใกล้ๆ นี้ ทุกตัวสวมมงกุฎทองคำด้วยนะ” หลังจากขอบคุณหญิงชราแล้ว เจ้าหญิงเอลิซาก็เดินไปยังสระน้ำที่หญิงชราบอก ในขณะที่ตะวันใกล้จะลับขอบฟ้า เจ้าหญิงเห็นหงส์ 11 ตัว ที่สวมมงกุฎบินลงมาแล้วกลายร่างเป็นเจ้าชายที่งามสง่า 11 คน เจ้าหญิงดีใจรีบเรียกชื่อพี่ชาย ทุกคนต่างวิ่งเข้าสวมกอดกันด้วยความดีใจและเล่าสู่กันฟังเกี่ยวกับความโหดร้ายของแม่เลี้ยง

เอลิซาถามพี่ชายว่า จะมีหนทางใดช่วยให้พี่ชายหลุดจากคำสาปนี้ แต่พี่ชายทุกคนไม่มีใครตอบเธอได้ เจ้าหญิงเอลิซาจึงครุ่นคิดอยู่ตลอดเวลาที่จะหาทางช่วยพวกพี่ชาย คิดเท่าใดก็คิดไม่ออก จนกระทั่งคืนหนึ่ง ในขณะที่นอน เจ้าหญิงรู้สึกว่าร่างกายของเธอได้ล่องลอยขึ้นไปปราสาทของเทพธิดา ซึ่งมีใบหน้าคล้ายหญิงชราที่เจ้าหญิงพบและให้ลูกเบอร์รี่แก่เจ้าหญิง

เทพธิดาเห็นว่าเอลิซามีความตั้งใจจริงที่จะช่วยพี่ชาย จึงกล่าวกับเอลิซาว่า “เธอมีทางช่วยพี่ชายทั้ง 11 คน ถ้าเธอมีความพยายาม อดทน มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อ ไม่สนใจกับความเจ็บปวดที่จะได้รับ” เมื่อเห็นเจ้าหญิงยอมรับและตั้งใจแน่วแน่เช่นนั้น เทพธิดาจึงบอกต่อว่า “วิธีที่จะช่วยพี่ชายได้ คือ ในยามดึกสงัด เธอจะต้องเก็บต้นตำแยที่มีกลิ่นตามหน้าถ้าหรือบนเนินดินเหนือหลุมศพเท่านั้น นำมาเหยียบเพื่อเอาไยมาปั่นเป็นด้ายแล้วถักเป็นเสื้อแขนยาว 11 ตัว ให้หงส์และตัวใส่ เมื่อใส่แล้ว พวกพี่ชายของเธอจะหลุดพ้นจากคำสาปได้ จงจำไว้ให้ดีๆ นับแต่วันแรกที่เธอเริ่มลงมือทำงานนี้จนกระทั่งเสร็จเรียบร้อย แม้จะกินเวลานานนับปีก็ตาม เธอจะพูดกับใครไม่ได้ เพราะคำพูดเพียงคำเดียวของเธอจะมีพิษเสมือน

กรีซแห่งตรงหัวใจของพี่ชายของเธอ ดังนั้น ชีวิตของพวกเขาขึ้นอยู่กับลินของเธอนะ” เจ้าหญิงให้คำสัญญาว่าจะทำตามที่เทพธิดาบอก เทพธิดาจึงเอาต้นตำแยใส่มือเจ้าหญิง ความคันปวดแสบปวดร้อนทำให้เจ้าหญิงตื่นจากความฝัน ในขณะที่ตื่นขึ้นมา เจ้าหญิงพบว่าในมือหนึ่งได้กำต้นตำแยไว้ จึงเห็นว่าสิ่งที่ตนฝันนั้นคงเป็นความจริง จึงคุกเข่าขอบคุณเทพธิดา

เจ้าหญิงเริ่มลงมือถอนต้นตำแยทันที โดยไม่สนใจว่ามือของเธอจะเจ็บปวดสักเพียงใด เจ้าหญิงก็ยอมอดทนอย่างที่สุด เพราะนั่นเป็นวิธีเดียวที่จะช่วยพี่ชายของเธอได้ เมื่อตะวันตกดินพี่ชายทั้งหลายกลับมาก็ตกใจเมื่อเห็นเจ้าหญิงกลายเป็นคนเงิบขริม และเห็นมือของเธอบวมแดง โดยคิดว่า โคนแม่เลี้ยงสาปจึงร้องไห้ น้ำตาของพี่ชายที่โดนมือของเจ้าหญิง ช่วยบรรเทาอาการปวดแสบปวดร้อนให้หายไปได้ แต่เจ้าหญิงก็ยังไม่ยอมพัก กลับนั่งวนอยู่กับงานนี้ทั้งคืน

รุ่งขึ้นเอลิซาก็ง่วนอยู่กับการทอเสื้อจนเสื้อตัวแรกเสร็จ ในขณะที่กำลังทอเสื้อตัวที่สอง ก็ได้ยินเสียงของคนล่าสัตว์และหมาล่าเนื้อเข้ามาในถ้ำที่พัก ในกลุ่มนี้มีพระราชารูปร่างสง่างามอยู่ด้วย และเมื่อได้เห็นเอลิซา พระราชาจึงถามว่า “ทำไมเธอจึงมาอยู่ที่นี่” เอลิซาไม่ตอบ เพราะเธอจะพูดไม่ได้ เพื่อความปลอดภัยของพี่ชายเธอ พระราชาจึงพูดขึ้นว่า “ไป กลับกันเถอะ ที่นี่ไม่เหมาะสมสำหรับเธอ” แล้วก็อุ้มเอลิซา เพื่อนำกลับไปพระราชวัง

เอลิซาร้องไห้ด้วยความเศร้าโศก เมื่อถึงวังหล่อนได้แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าใหม่ และพระราชาได้ประกาศว่า เอลิซาคือเจ้าสาวของเขา โดยมาสนใจที่ผู้นำศาสนาบอกว่า เอลิซาเป็นแม่มด พระราชาพยายามเอาใจเอลิซา ด้วยการสร้างที่พักให้ใหม่ ซึ่งมีลักษณะคล้ายถ้ำที่เอลิซาเคยอยู่ พร้อมกับมีมัดต้นตำแยและเสื้อที่เธอทอเสร็จแล้ววางอยู่ด้วย เอลิซาดีใจมาก ยิ้มอย่างยินดีจนแก้มแดง และคุกเข่าลงจูบที่มีพระราชา พระราชาทอดเอลิซาและออกคำสั่งให้โบสถ์ทุกแห่งตีระฆังเป็นสัญญาณแต่งงาน เอลิซาจึงได้เป็นพระราชินี

กลางคืนของทุกคืน เมื่อพระราชาหลับแล้ว เอลิซาจะแอบไปทอเสื้ออย่างไม่ย่อท้อและอดทน เมื่อทอเสื้อตัวที่ 7 เสร็จแล้ว ปรากฏว่า ต้นตำแยหมดลง เอลิซาจึงต้องเข้าไปในป่าช้า เพื่อเก็บต้นตำแยบนหลุมศพ เธอพบกับแม่มดหน้าตาน่าเกลียดจำนวนหนึ่งที่กำลังกินศพอย่างเอร็ดอร่อย แต่ด้วยความตั้งใจแน่วแน่ที่ต้องการช่วยพี่ชายทั้ง 11 คน เธอรีบเก็บต้นตำแยแล้วรีบกลับมาทอเสื้อต่อ การไปเก็บต้นตำแยในตอนกลางคืนของเอลิซา ไม่รอดพ้นสายตาของผู้นำศาสนา จึงทำให้ยิ่งเชื่อมั่นว่า เอลิซาคือแม่มดมากยิ่งขึ้น

ผู้นำศาสนาจึงไปบอกพระราชา จนพระราชาเกิดความแคลงใจและแอบตามเอลิซาไปยังสถานที่ที่เขาสร้างให้เธอทุกคืน ซึ่งพระราชาก็เห็นแต่เอลิซานั่งทอเสื้อ เอลิซาอดทนทอเสื้ออย่างไม่ย่อท้อ จนเหลือเสื้ออีกเพียงตัวเดียว ในคืนนั้นต้นตำแยหมด เอลิซาจึงต้องออกไปเก็บต้นตำแยที่หลุมศพอีก โดยหารู้ไม่ว่า พระราชาและผู้นำศาสนาได้สะกดรอยตามเธอไปยังป่าช้า เมื่อถึงป่าช้ากลับหาตัวเอลิซาไม่พบ แต่กลับไปพบกลุ่มแม่มดบนหลุมศพดังที่เอลิซาเคยเห็นจนชิน พระราชาจึงเข้าใจผิดว่า คนหนึ่งในจำนวนแม่

มดคือเอลิซา จึงรอกับกุมเอลิซาเมื่อเดินกลับออกมาจากป่าช้าพร้อมต้นตำแย พระราชารู้สึกเสียใจ แต่ไม่รู้จะทำเช่นไร จึงประกาศให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินความผิดของเอลิซา

ประชาชนได้ตัดสินให้เผาเอลิซาทั้งเป็นในอีก 15 วัน ข้างหน้า ในระหว่างรอการประหารชีวิต เอลิซาถูกขังอยู่ในคุกที่มีมืดและชื้นแฉะ โดยใช้เชือกทั้ง 10 ตัว ที่ทอเสร็จปูนอน และมัดต้นตำแยที่เธอเก็บได้ในวันที่ถูกจับกุมเป็นหมอน แทนที่เอลิซาจะเสียใจ ร้องไห้ เธอกลับยิ่งดีใจและพอใจมาก และเริ่มทอเสื้อตัวสุดท้าย ในตอนเย็นของคืนสุดท้ายก่อนที่จะโดนประหารชีวิต เอลิซาได้ยินเสียงหงส์กระพือปีกที่หน้าต่าง เอลิซาจำได้ว่าเป็นพี่ชายคนเล็กของเธอที่พยายามออกตามหาเธอ เอลิซาสะอื้นด้วยความดีใจ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเป็นคืนสุดท้ายที่เธออาจจะมีชีวิตอยู่ ดังนั้นเอลิซาจึงรีบทอเสื้อให้เสร็จ โดยไม่สนใจกับคำประณามที่เกี่ยวกับกรวดของผู้นำศาสนาที่พระราชาสั่งให้มาดูเธอ

ในคืนนั้น พี่ชายคนเล็กได้รับกลับไปบอกพี่ ๆ อีก 10 คน ให้มาช่วยเอลิซา ทั้งหมดในร่างที่เป็นมนุษย์จึงรีบเดินทางมาขอพบพระราชินี แต่ไม่สามารถเข้าพบพระราชินีได้ เมื่อพระอาทิตย์ขึ้น เจ้าชายทั้ง 11 คน กลายเป็นหงส์บินอยู่เหนือวัง

ในวันนั้นประชาชนพากันมาดูการเผาแม่มด เอลิซาถูกจับใส่รถม้าแห่ประจาน เธอมีท่าทางอิดโรยและเนื้อตัวมอมแมม แต่มือของเธอยังคงขมุกขมัวพยายามทอเสื้อตัวสุดท้ายให้เสร็จ เมื่อถึงลานประหาร เอลิซาถูกจับนั่งลงกับพื้น พร้อมเสื้อที่ทอเสร็จ ผู้ชชนตำทอเธอและกรูมาทำลายเสื้อที่เธอทอ เอลิซาพยายามปกป้องเสื้อและวินาทีนั้น หงส์ทั้ง 11 ตัว ที่บินอยู่เหนือลานประหารก็ตกลงมากระพือปีกปกป้องไม่ให้ใครเข้าใกล้เอลิซา ผู้ชชนตกใจและถอยห่างออกไป ในขณะที่เพชรฆาตจับมือและลากเอลิซาเพื่อนำไปเผาไฟ เธอสะบัดมือหลุดและรีบโยนเสื้อให้หงส์ทั้ง 11 ตัว ในบัดดล หงส์ได้กลายเป็นเจ้าชายที่สง่างาม 11 คน เพียงแต่คนเล็กสุดมีแขนข้างเดียว อีกข้างยังเป็นปีกหงส์ เพราะแขนเสื้อยังทอไม่เสร็จ

เอลิซาจึงร้องขึ้นด้วยเสียงอันดังว่า “เวลานี้ ฉันพูดได้แล้ว ฉันเป็นผู้บริสุทธิ์” แล้วเธอก็ล้มลงในอ้อมแขนพี่ชาย เนื่องจากเหนื่อยอ่อนและทรมาณมานาน เจ้าชายคนโตพูดว่า “เอลิซา เป็นคนดี มีความกล้าหาญ” และเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้พระราชินีและประชาชนทราบอย่างละเอียด เมื่อทราบความจริงประชาชนและผู้นำศาสนาจึงทำความเคารพเอลิซา พระราชินีพาเอลิซากลับวังและอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

ใบกิจกรรมที่ 2.1 นิทานเรื่องหงส์ปางานของเอลิซา คือ.....

ขั้นที่	เนื้อเรื่อง
1. คิด/กำหนดเป้าหมายที่ต้องการกระทำให้สำเร็จด้วยตนเอง	
2. คิดงานที่ต้องกระทำ โดยคิดถึงความสำเร็จของงาน	
3. คิดถึงความล้มเหลวของงาน	
4. คิดพิจารณาดำเนินการไปสู่เป้าหมายอย่างมีขั้นตอน	
5. บอกสาเหตุภายในตนที่จะทำงานให้สำเร็จได้	
6. บอกสาเหตุภายนอกตนที่จะทำงานให้สำเร็จได้	
7. พิจารณาสິงที่อาจขัดขวางการทำงานของตนหรือทำให้งานล้มเหลว	
8. ปัญหาภายในของตน	
9. ปัญหาภายนอกของตน	
10. คาดว่าจะสำเร็จก็ยินดี พอใจ มีความสุข	
11. คาดว่าจะล้มเหลวก็เกิดความเศร้า เสียใจ หาททางปรับปรุงใหม่	
12. มีความใฝ่สัมฤทธิ์เป็นจุดเด่นและศูนย์กลางของความคิด	

เรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง Water Boys

ยามาโมโตะ โยสึเกะ เป็นนักเรียนชั้นปีที่ 3 ของโรงเรียนฮิเมโนะ ที่มีความใฝ่ฝันอยากจะทำทีมชมรมสำหรับนักเรียนชาย เมื่อได้รู้ข่าวว่ามีนักเรียนใหม่ชื่อ มิซึชิมะ เอคิชิ ย้ายมาจากโรงเรียนอาโอบุที่มีชื่อเสียงเรื่องกีฬาว่ายน้ำ จึงรู้สึกสนใจและคิดจะจัดตั้งชมรมว่ายน้ำชายขึ้นมา จึงชวนให้เอคิชิมาร่วมกันจัดตั้งชมรมว่ายน้ำ โดยมีอาจารย์ ซาโอะโตเมะ ซึ่งเคยเป็นนักกีฬาว่ายน้ำได้น้ำมาก่อนเป็นผู้ให้การสนับสนุนความคิดนี้ อาจารย์ใหญ่เห็นความตั้งใจจริงของโยสึเกะ จึงอนุญาตให้จัดตั้งชมรมว่ายน้ำ แต่การก่อตั้งชมรมว่ายน้ำมีอุปสรรคมากและถูกต่อต้านจากนักเรียนหญิง และมีเงื่อนไขว่า พวกเขาจะต้องแสดงระบำได้นำให้ทุกคนในโรงเรียนดูในงานก่อนปิดภาคเรียน เพื่อให้ทุกคนยอมรับ โดยมีเวลาฝึกซ้อมเพียง 2 อาทิตย์ ทุกคนมุ่งมั่น พยายามฝึกซ้อม จนสามารถแสดงระบำได้นำได้สำเร็จ

ใบกิจกรรมที่ 2.2 ภาพยนตร์เรื่อง WATER BOYS
งานของโยสุเกะกับเอคิชิ คือ

ขั้นที่	เนื้อเรื่อง
1. คิด/กำหนดเป้าหมายที่ต้องการกระทำให้สำเร็จด้วยตนเอง	
2. คิดงานที่ต้องกระทำ โดยคิดถึงความสำเร็จของงาน	
3. คิดถึงความล้มเหลวของงาน	
4. คิดพิจารณาดำเนินการไปสู่เป้าหมายอย่างมีขั้นตอน	
5. บอกสาเหตุภายในตนที่จะทำงานให้สำเร็จได้	
6. บอกสาเหตุภายนอกตนที่จะทำงานให้สำเร็จได้	
7. พิจารณาสິงที่อาจขัดขวางการทำงานของตนหรือทำให้งานล้มเหลว	
8. ปัญหาภายในของตน	
9. ปัญหาภายนอกของตน	
10. คาดว่าจะสำเร็จก็ยินดี พอใจ มีความสุข	
11. คาดว่าจะล้มเหลวก็เกิดความเศร้า เสียใจ หาทงปรับปรุงใหม่	
12. มีความใฝ่สัมฤทธิ์เป็นจุดเด่นและศูนย์กลางของความคิด	

ใบกิจกรรมที่ 2.3

เป้าหมายในการทำงานที่สมาชิกในกลุ่มต้องการที่จะทำหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น คือ.....

ขั้นที่	เนื้อเรื่อง
1. คิด/กำหนดเป้าหมายที่ต้องการกระทำให้สำเร็จด้วยตนเอง	
2. คิดงานที่ต้องกระทำ โดยคิดถึงความสำเร็จของงาน	
3. คิดถึงความล้มเหลวของงาน	
4. คิดพิจารณาดำเนินการไปสู่เป้าหมายอย่างมีขั้นตอน	
5. บอกสาเหตุภายในตนที่จะทำงานให้สำเร็จได้	
6. บอกสาเหตุภายนอกตนที่จะทำงานให้สำเร็จได้	
7. พิจารณาส่งที่อาจขัดขวางการทำงานของตนหรือทำให้งานล้มเหลว	
8. ปัญหาภายในของตน	
9. ปัญหาภายนอกของตน	
10. คาดว่าจะสำเร็จก็ยินดี พอใจ มีความสุข	
11. คาดว่าจะล้มเหลวก็เกิดความเศร้า เสียใจ หาท่างปรับปรุงใหม่	
12. มีความใฝ่สัมฤทธิ์เป็นจุดเด่นและศูนย์กลางของความคิด	

หน่วยที่ 2

หน่วยมุ่งมั่นสู่อนาคต: การส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นจิตลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่เชื่อว่าเป็นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของบุคคล ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนี้ ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 2 ส่วน คือ ลักษณะมุ่งอนาคต (Future Orientation) และการควบคุมตน (Self Control) ซึ่งจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปรากฏการณ์เดียวกัน

ลักษณะมุ่งอนาคต เป็นความสามารถที่จะคาดการณ์ไกลและเห็นความสำคัญของผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนการปฏิบัติเพื่อรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ และเกิดการควบคุมตน ซึ่งเป็นความสามารถในการปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติที่วางไว้ หรือ ละเว้นการกระทำบางอย่าง อดทน เสียสละ รอได้ในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายหรือผลที่ต้องการในอนาคต

ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมากจะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานได้อย่างน่าพอใจทั้งทางด้านผลงานและด้านคุณธรรมจริยธรรม

วัตถุประสงค์

เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมหน่วยเสริมสร้างพลังการทำงาน : การส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

1. ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน
2. ผู้เข้าอบรมสามารถคาดการณ์ไกลหรือคิดวางแผนเพื่ออนาคต
3. ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจเรื่องการควบคุมตนเอง

สาระการฝึกอบรม

1. ความหมายและความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต
2. การคาดการณ์ไกลหรือการคิดวางแผนเพื่ออนาคต
3. การควบคุมตนเอง

กิจกรรมที่ 1

ชื่อกิจกรรม การกระทำกิจกรรมเพื่ออนาคต

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 2 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจความหมายและความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต
2. เพื่อเสริมสร้างการคิดแบบมุ่งอนาคตของผู้เข้าอบรม
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมตระหนักถึงประโยชน์หรือผลดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
4. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถคาดการณ์ วางแผนหรือกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อนำสู่การบรรลุเป้าหมาย

สาระสำคัญ

ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถที่จะคาดการณ์ไกลและเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งผลดีและผลเสีย สามารถวางแผนการปฏิบัติเพื่อรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดในอนาคต

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมดูภาพบุคคลสำคัญในอดีตที่ละภาพ เช่น สมเด็จพระศรีสวรินทิราฯ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และตอบคำถามดังนี้
“บุคคลที่เห็นในภาพคือใคร บุคคลในภาพได้กระทำกิจกรรมอะไรในอดีต ซึ่งผลของการกระทำในครั้งนั้นยังแสดงผลอยู่ในปัจจุบัน”
2. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมดูภาพป้าชายเลน ดินและน้ำ ศิลปวัฒนธรรม ภาวะโลกร้อน ที่ละภาพและตอบคำถามดังนี้
“ทำไมต้องอนุรักษ์สิ่งที่เห็นในภาพ การอนุรักษ์สิ่งที่เห็นในภาพ เกิดผลดีอย่างไรในอนาคตหรือป้องกันผลเสียอะไรในอนาคต”
3. ผู้นำกิจกรรมแบ่งผู้เข้าอบรมเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน แต่ละกลุ่มปฏิบัติ ดังนี้
 - 3.1 สมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ใช้เวลาคนละ 3 นาที คิดกิจกรรมหรือการกระทำที่ตนเองคิดว่าเมื่อตนเองกระทำแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือผลดีในอนาคตต่อตนเอง หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับตน ในใบกิจกรรมที่ 1
 - 3.2 สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันระดมสมอง คิดกิจกรรมหรือการกระทำที่ตนเองคิดว่า เมื่อตนเองกระทำแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือผลดีในอนาคตต่อชุมชนและสังคม หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนและสังคม ในใบกิจกรรมที่ 1
 - 3.3 สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันคัดเลือกกิจกรรมหรือการกระทำที่เมื่อตนเองกระทำแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือผลดีต่อตนเอง ต่อชุมชนและสังคม ที่กลุ่มเชื่อว่าสำคัญและจำเป็นต้องทำเป็น

ลำดับแรก เมื่อกระทำแล้วจะเกิดประโยชน์หรือผลดีในอนาคตมากที่สุด วางแผนการปฏิบัติกิจกรรมและเตรียมนำเสนอพร้อมเหตุผล

4. ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอกิจกรรมหรือการกระทำที่คัดเลือกไว้ พร้อมแผนการปฏิบัติกิจกรรม ใช้เวลาในการนำเสนอกลุ่มละไม่เกิน 3 นาที

5. ผู้เข้าอบรมร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการกระทำกิจกรรมเพื่ออนาคต ผู้นำกิจกรรมร่วมสรุปและเชื่อมโยงข้อความรู้ ผู้เข้าอบรมบันทึกข้อความรู้ที่ได้รับจากการอภิปรายร่วมกันลงในแบบบันทึกความรู้

6. ผู้นำกิจกรรมแบ่งผู้เข้าอบรมเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน

7. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันระดมสมองคิดกิจกรรมหรือการกระทำของตนในฐานะผู้ดูแลเด็ก/ครู ปฐมวัยที่เมื่อกระทำแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือผลดีในอนาคตต่อตนเอง และเด็กปฐมวัย วางแผนการปฏิบัติกิจกรรมและนำเสนอพร้อมเหตุผล ใช้เวลาในการนำเสนอกลุ่มละไม่เกิน 3 นาที

8. ผู้นำกิจกรรมเชื่อมโยงและสรุปกิจกรรม
สื่อและอุปกรณ์

1. ภาพบุคคลสำคัญในอดีต เช่น สมเด็จพระศรีสุริเยทัย สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
2. ภาพป่าชายเลน ดินและน้ำ ศิลปวัฒนธรรม ภาวะโลกร้อน
3. ใบกิจกรรมที่ 1
4. แบบบันทึกความรู้
5. กระดาษ Flipchart
6. ดินสอ ปากกา สีเมจิก สีเทียน สีไม้ สีชอล์ค

การประเมินผล

1. สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม
2. ผลงาน

กิจกรรมที่ 2

ชื่อกิจกรรม ลักษณะของผู้ที่มุ่งอนาคต

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 1 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้เห็นแบบอย่างของผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถคิดวางแผนเพื่ออนาคต

สาระสำคัญ

ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะมีความสามารถคาดการณ์ได้ว่า อะไรจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล โดยเห็นความสำคัญของผลที่ยังไม่เกิดและการรอคอยผลที่ดีในอนาคต และเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตนั้นมีคุณค่าหรือความสำคัญที่ไม่ลดลง ยอมรับว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นนั้นอาจจะเกิดขึ้นกับตนเองได้ ดังนั้นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจึงต้องวางเป้าหมาย วางแผนการและลงมือกระทำด้วยตนเอง เพื่อผลดีในอนาคตและควบคุมตนให้ละเว้นการกระทำบางชนิด หรือกระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความอดทนหรือเสียสละได้อย่างมีปริมาณและคุณภาพเหมาะสมซึ่งจะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคต

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้นำกิจกรรมแบ่งผู้เข้าอบรมเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน แต่ละกลุ่มได้รับเรื่องราวชีวิตของนักเขียนสตรีชาวอเมริกัน แฮเรียต ฟิเนเบิร์ก ซีกัว ที่แสดงลักษณะการมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ตัวแทนกลุ่ม 1 คน อ่านเรื่องที่ได้รับให้สมาชิกในกลุ่มฟัง สมาชิกคนอื่น ๆ ฟังอย่างตั้งใจ

2. ผู้เข้าอบรมสะท้อนลักษณะการมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองของบุคคลทั้งสองที่ทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายในใบกิจกรรมที่ 2.1

3. ผู้เข้าอบรมร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ผู้นำกิจกรรมร่วมสรุปและเชื่อมโยงข้อความรู้ ผู้เข้าอบรมบันทึกข้อความรู้ที่ได้รับจากการอภิปรายร่วมกันลงในแบบบันทึกความรู้

4. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมแต่ละคนเขียนสิ่งที่ตนเองต้องการจะทำมากที่สุดในอนาคต ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในใบกิจกรรมที่ 2.2 ดังนี้

- 4.1 สิ่งที่ต้องการจะทำหรือเป้าหมายคืออะไร
- 4.2 สิ่งที่จะทำมีประโยชน์อย่างไร และกับใคร
- 4.3 สิ่งที่จะทำนั้นจะเริ่มทำเมื่อใด และกำหนดเวลาที่จะทำสำเร็จคือเมื่อใด

4.4 ทำแผนการดำเนินการจากปัจจุบันสู่อนาคตอย่างไร แสดงให้เห็นเป้าหมายย่อยแต่ละชั้นและกำหนดเวลาที่จะทำสำเร็จในแต่ละชั้นเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย

4.5 อุปสรรคที่ท่านคาดว่าจะพบคืออะไร

4.6 สิ่งที่จะเอื้ออำนวยให้ท่านทำสำเร็จตามเป้าหมายคืออะไร

4.7 รางวัลที่ท่านจะให้กับตนเองเมื่อทำตามเป้าหมายย่อยแต่ละชั้นได้สำเร็จคืออะไร

5. ผู้นำกิจกรรมและผู้เข้าอบรม เพื่อนำเสนอสิ่งที่ตนเองต้องการจะทำมากที่สุดในอนาคต ใช้เวลาในการนำเสนอคนละไม่เกิน 3 นาที

6. ผู้นำกิจกรรมเชื่อมโยงและสรุปกิจกรรม

สื่อและอุปกรณ์

1. ประวัติชีวิตนักเขียน แฮเรียต ฟินเบิร์ก ซีกัว
2. ใบกิจกรรมที่ 2.1, 2.2
3. แบบบันทึกความรู้
4. กระดาษ Flipchart
5. ปากกา สีเมจิก สีชอล์ค

การประเมินผล

1. สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม
2. ผลงาน

แฮเรียต ไลน์เบิร์ก ซีกัว

นักเขียนสตรีชาวอเมริกัน ผู้เปลี่ยนแนวทางการชีวิตของตนเอง

Harriet Segal wrote plays, poems and short stories.

นักเขียนสตรีชาวอเมริกัน แฮเรียต ไลน์เบิร์ก ซีกัว (Harriet Segal) ผู้เปลี่ยนแนวทางการชีวิตของตนเอง เมื่อ ก่อนเธอเป็นภรรยา เป็นแม่ แต่บัดนี้เธอเป็นนักเขียนนวนิยายที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง

แฮเรียต ไลน์เบิร์ก ซีกัว เป็นภรรยาของดร. เซลดอน เอช ซีกัว ผู้เชี่ยวชาญด้านประชากรศึกษา ก่อนแต่งงานเธอเคยทำงานเกี่ยวกับการทำหนังสือ หลังจากแต่งงานแล้วเธอใช้เวลาดูแลครอบครัว ลูกสาว และช่วยงานต่างๆ ของสามีเป็นเวลานานถึง 19 ปี และจากนั้นเวลาก็เป็นของเธอ เวลาที่เธอจะให้ความสนใจ ความปรารถนาที่จะเขียนหนังสือเป็นความจริงขึ้นมา หลังจากที่เธอประสบความสำเร็จในการเขียนนวนิยายแล้ว เธอได้เล่าเรื่องของเธอไว้ดังนี้

ในปลายฤดูร้อน ปีค.ศ. 1980 ดิฉันตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเอง ขณะนั้นขาดอีก 2 เดือน ดิฉันจะมีอายุครบ 49 ปี ดิฉันได้บอกกับสามีว่า ดิฉันจะเขียนนวนิยาย ตลอดเวลาก่อนหน้านั้น ดิฉันใช้เวลาทั้งหมดแก่สามีและลูกๆ 3 คน เป็นเวลานานถึง 19 ปี แต่ต่อจากนี้ไปเวลาจะเป็นของตัวเอง

ดิฉันเป็นโรคตาแข็งเฉียบพลันซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ บ่อยครั้งที่ตาข้างขวาจะมีอาการเบิกกว้าง มองเห็นสิ่งต่างๆ เป็นสีขาวและสีดำเท่านั้น แต่อาการต่างๆ เหล่านี้จะค่อยๆ หายไป

ในวันปีใหม่ซึ่งเป็นวันที่ดิฉันรู้สึกตัวว่าป่วยเป็นโรคตานี้ ครอบครัวของเราไปพักผ่อนที่เคปคอต ดิฉันต้องเข้าโรงพยาบาลเพื่อรักษาตา แรกทีเดียวแพทย์แนะนำให้ผ่าตัด ดิฉันเดินทางไปนิวยอร์ก และได้รับการบำบัดรักษาด้วยการใช้แสงเลเซอร์ แพทย์เจาะรูเล็กๆ เข้าไปในดวงตาเพื่อลดความดันของลูกตา

ดิฉันมีปัญหาที่มองเห็นสิ่งต่างๆ เป็นรูปปิดเบี้ยวและพร่ามาโดยตลอด หลังจากการผ่าตัด ดิฉันเริ่มคิดว่า ดิฉันเป็นแม่ เป็นแม่บ้านและเดินทางเป็นเพื่อนสามีไปยังประเทศต่างๆ เช่น อินเดีย อียิปต์ ปากีสถาน จีน ญี่ปุ่น ฮองกง เกาหลี เม็กซิโก มานานนับปี ดิฉันช่วยสามีทำหนังสือ สามีของดิฉันเป็นบรรณาธิการวารสารทางวิชาการ 2 ฉบับ และทำวิจัยมากกว่า 150 เรื่อง เกี่ยวกับเรื่องต่อมไร้ท่อ ชีววิทยา การสืบพันธุ์และการวางแผนครอบครัว

ดิฉันเคยเรียนวิชาเลขานุการที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เรียนสถิติจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และเรียนเรื่องการพิมพ์ด้วย ดิฉันได้ใช้วิชาต่างๆ เหล่านี้มาตลอด ดิฉันมีประสบการณ์ในการเขียน การจัดรูปเล่ม และเคยทำหนังสือโฆษณาและการท่องเที่ยวมาก่อนแต่งงาน ดิฉันมักจะอ่านและตรวจรูปเล่มหนังสือให้แก่สามีเสมอ แม้แต่ในวันที่ดิฉันตัดสินใจจะเขียนหนังสือ ดิฉันก็ได้เตรียมต้นฉบับสำหรับการประชุมทางวิชาการไว้ให้สามีเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในการทำงานดังกล่าวนี้ ดิฉันจะต้องจัดหาวัสดุที่จะพิมพ์ จัดตารางไว้ในลำดับที่ต่างๆ จัดต้นฉบับจำนวน 500 หน้า จากรายงาน 25 ฉบับ ของนักวิทยาศาสตร์ทั่วโลก

เมื่อดิฉันทำงานให้สามีเสร็จแล้วและมีปัญหาเรื่องตา ดิฉันก็เริ่มคิดอีกว่า ดิฉันทำงานให้สามีมาโดยตลอด แต่ดิฉันยังไม่ได้ทำตามความปรารถนาที่ซ่อนเร้นอยู่ในใจมานานที่จะเขียนหนังสือของตนเอง ดังนั้นดิฉันจึงตัดสินใจประกาศให้สามีทราบว่า ดิฉันจะเขียนหนังสือเป็นนวนิยายเรื่องยาว ซึ่งสามีก็ให้การสนับสนุน

ดิฉันวางแผนในการทำงานทันที เริ่มต้นด้วยการกลับไปยังบ้านเกิดของฉัน เพื่อศึกษาชีวิตและสังคมของคนแถบนั้น ซึ่งเป็นชีวิตที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ดิฉันและครอบครัวเดินทางไปยังเมืองฮาร์ตเฟิลด์ซึ่งเป็นบ้านเกิด ทุกๆ เช้าดิฉันจะไปยังหุบเขาซัสเคฮันนา (Susquehanna Valley) ที่ซึ่งเป็นฉากของหนังสือที่อยู่ในสมองของดิฉัน เรื่องที่ดิฉันจะเขียนนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของแพทย์ คุณพ่อของดิฉันเป็นแพทย์อยู่ในเมืองนี้ ดิฉันได้คลุกคลีกับการทำงานของท่านมาโดยตลอด ติดตามท่านไปยังที่ต่างๆ ประสบการณ์ที่ดิฉันไม่เคยลืมก็คือ ครั้งหนึ่งคุณพ่อปล่อยให้ดิฉันนั่งคอยในรถ ดิฉันเล่นเครื่องดนตรีเมื่อติดเครื่องดนตรี รถวิ่งถอยหลัง ดิฉันตกใจมาก ชาวบ้านแถบนั้นต่างก็วิ่งออกมาจากบ้านและตรงเข้ามาช่วยเหลือดิฉัน

ในปีที่เริ่มเขียนนวนิยาย ดิฉันต้องรับผิดชอบครอบครัว เพราะมีลูก 2 คน ที่จะต้องไปเรียน ลูกคนโตทำงานเป็นบรรณาธิการผู้ช่วยของหนังสือเล่มหนึ่ง ลูกคนที่สองเรียนอยู่ปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยเวลลีสลีย์ (Wellesley) คนที่สามเรียนอยู่ปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสคิดมอร์ (Skidmore) ดิฉันต้องทำความสะอาดบ้านและซักเสื้อผ้า และต้องดูแลสามี ครอบครัวของเราต้องกลับไปเมืองฟอลเมาท์ (Falmouth) ที่ซึ่งสามีของดิฉันต้องทำวิจัยในห้องปฏิบัติการชีววิทยาทางทะเล ตลอดเดือนกรกฎาคม เรามีแขกมาพักอยู่ด้วย สามีมองเห็นความท้อแท้ใจของดิฉัน เขาจึงบอกให้ทราบว่า นับตั้งแต่เดือนสิงหาคมเป็นต้นไป ดิฉันไม่ต้องทำครัว จ่ายตลาด ทำความสะอาดบ้าน และงานอื่นๆ ที่ดิฉันไม่อยากจะทำ

สามีและลูก ๆ จะช่วยกันทำแทน ช่วงนี้เองที่ไฟในการทำงานของดิฉันลุกช่วงโชติ ดิฉันวางโครงเรื่อง วางลักษณะนิสัยของตัวละคร และลงมือเขียนเรื่องทันที

เมื่อเขียนเรื่องได้ 150 หน้า ดิฉันได้พบเพื่อนร่วมชั้นผู้ซึ่งทำงานเป็นบรรณาธิการหนังสือ เราไปรับประทานอาหารค่ำด้วยกัน เธอถามดิฉันว่าทำอะไรรอตลอดฤดูร้อนที่ผ่านมา ดิฉันประกาศไปว่า กำลังเขียนหนังสือนวนิยาย เธอถามถึงโครงเรื่องและแนะนำให้ดิฉันมีตัวแทน ขณะนั้นดิฉันคิดว่าการมีตัวแทนจะทำให้เกิดความกดดันต่อการเขียนหนังสือ และดิฉันไม่ต้องการให้เป็นเช่นนั้น ดิฉันได้มอบเรื่องที่ยังเขียนไว้ 150 หน้า ให้เธอไปอ่าน

ต่อมาอีกไม่นาน ดิฉันและสามีได้ไปรับประทานอาหารค่ำกับเพื่อนคนอื่นอีก ครั้งนี้เธอเล่าแผนการของเธอให้ฟังว่า เธอต้องการเป็นตัวแทนงานเขียน และงานชิ้นแรกที่ต้องการจะทำก็คือ การเป็นตัวแทนหนังสือที่ดิฉันเขียน

หลังจากนั้น **ดิฉันได้พบกับเพื่อนคนนี้เป็นเดือนละครั้ง เธอจะให้คำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเรื่อง** **ที่ดิฉันเขียน** เช่น ลักษณะของตัวละครตีเยียม แต่บทสนทนาน้อยไป **ทุก ๆ วัน ดิฉันจะเริ่มทำงานเวลา 8.00 น.** หลังจากที่ทำอาหารเช้าและจัดการเรื่องการซักรีดเสื้อผ้าเรียบร้อยแล้ว **ดิฉันมักจะนั่งทำงานจนถึงเวลาอาหารเย็น และจะทำงานต่อจนถึงเวลากลางคืน** โดยมีลูก ๆ ช่วยซื้อของและทำอาหารให้

สถานที่เขียนหนังสือนั้น **ดิฉันมักจะนั่งทำงานที่ห้องรับประทานอาหารเช้า** ดิฉันสามารถมองเห็นสวนได้จากทางหน้าต่าง ภายในห้องมีพิมพ์ดีด ชั้นวางหนังสือ ที่วางเครื่องตีพิมพ์และโทรศัพท์ หากหิวดิฉันก็จะเดินเข้าไปในครัว ในบางครั้งดิฉันจำเป็นต้องไปค้นคว้าในห้องสมุด ขอยืมหนังสือจากห้องสมุด ดิฉันได้ประโยชน์จากห้องสมุดมากมายทีเดียว

ดิฉันใช้เวลาเขียนหนังสือเรื่อง Susquehanna Valley ทั้งหมด 2 ปีครึ่ง โดยเขียนทีละตอน บางตอนก็เขียนครั้งเดียว บางตอนต้องเขียนถึง 5-6 ครั้ง ดิฉันจะมีกระดาษเปล่าวางไว้ข้างๆ หากเมื่อใดที่ดิฉันคิดอะไรขึ้นมาได้ ดิฉันจะจดบันทึกไว้และจะกลับมาดูอีกครั้งในภายหลัง

เมื่อเขียนเสร็จดิฉันส่งหนังสือไปให้เพื่อนผู้รับเป็นตัวแทน จากนั้นอีก 2 สัปดาห์ ดิฉันก็ได้รับข่าวที่น่ายินดี คือ บรรณาธิการหนังสือดับเบิลเดย์ (Double Day) ซึ่งเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงมากได้ติดต่อมา ดิฉันดีใจมาก บรรณาธิการขอให้ดิฉันตัดเรื่องบางตอนออกประมาณ 250 หน้า โดยให้เหตุผลว่าเรื่องที่ดิฉันเขียนไว้ 1,001 หน้า นั้นยาวเกินไป สำหรับนวนิยายเรื่องแรก ดิฉันได้ตัดเรื่องบางตอนออกไป 200 หน้า ดิฉันเสียดายมาก แต่ก็คิดว่าดิฉันจะใช้เรื่องที่ตัดออกไปนี้ใส่ในหนังสือ นวนิยายเล่มต่อไปที่ดิฉันตั้งใจจะเขียน

ภายหลังจากที่ดิฉันเขียนนวนิยายเล่มแรกเสร็จแล้ว ดิฉันก็ได้แต่สงสัยว่า ทำไมหนอดิฉันจึงไม่เขียนนวนิยายเรื่องแรกของดิฉันนี้เมื่อหลายปีมาแล้ว ดิฉันให้เหตุผลกับตนเองว่า การเขียนหนังสือในเวลานี้เป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุด เพราะดิฉันได้สะสมความรู้ ประสบการณ์ และแรงบันดาลใจที่จะเขียนไว้

มากมาย ซึ่งถ้าหากว่าดิฉันไม่ได้ผ่านประสบการณ์ต่างๆ เหล่านี้มาแล้ว ดิฉันก็คงจะเขียนหนังสือนวนิยายเล่มนี้ไม่ได้แน่ๆ ที่เดียว ดิฉันรักหนังสือมาก รักการเรียงลำดับของหนังสือบนชั้นวางหนังสือ รักที่หนังสือพาดิฉันไปในโลกที่แตกต่างกัน

บางครั้งดิฉันจะหยิบหนังสือนวนิยายที่ดิฉันเขียนมานั่งดู ชั่งน้ำหนักและพิจารณาคุณค่าของหนังสือที่ดิฉันเป็นผู้เขียน การได้สัมผัสหนังสือที่ตนเองเป็นผู้เขียนนั้นเป็นความสุขอย่างแท้จริง หนังสือนวนิยายเล่มนี้ เป็นผลมาจากประสบการณ์ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตของดิฉัน ดิฉันไม่ได้ทิ้งสิ่งใดไปเลยแม้กระทั่งความฝัน ดิฉันสามารถพูดได้อย่างภาคภูมิใจว่า ดิฉันเป็นนักเขียนนวนิยายแล้ว นวนิยายของดิฉันขายดีและเป็นที่ยอมรับของผู้อ่าน ดิฉันมีความสุข

ใบกิจกรรมที่ 2.1 ระดมสมอง

จากการฟังเรื่องราวชีวิตของนักเขียนสตรีชาวอเมริกัน แฮเรียต ไลน์เบิร์ก ซีกั (Harriet Segal) จงตอบคำถามและร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

1. เป้าหมายของแฮเรียต คือ อะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า นักเขียนผู้นี้มีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร จึงทำให้ประสบความสำเร็จในการเขียนนวนิยาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบกิจกรรมที่ 2.2 สิ่งที่ต้องการจะทำมากที่สุดในอนาคต

ขอให้ท่านเขียนสิ่งที่ตนเองต้องการจะทำมากที่สุดในอนาคต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สิ่งที่ต้องการจะทำหรือเป้าหมายคืออะไร

.....

.....

.....

2. สิ่งที่จะทำมีประโยชน์อย่างไร และกับใคร

.....

.....

.....

3. สิ่งที่จะทำนั้นจะเริ่มทำเมื่อใด และกำหนดเวลาที่จะทำสำเร็จคือเมื่อใด

.....

.....

.....

4. ท่านวางแผนการดำเนินการจากปัจจุบันสู่อนาคตอย่างไร แสดงให้เห็นเป้าหมายย่อยแต่ละชั้นและกำหนดเวลาที่จะทำสำเร็จในแต่ละชั้นเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย

.....

.....

.....

5. อุปสรรคที่ท่านคาดว่าจะพบคืออะไร

.....

.....

.....

6. สิ่งที่จะเอื้ออำนวยให้ท่านทำตามเป้าหมายคืออะไร

.....

.....

.....

7. รางวัลที่ท่านจะให้กับตนเองเมื่อทำตามเป้าหมายย่อยแต่ละชั้นได้สำเร็จคืออะไร

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 3

ชื่อกิจกรรม การควบคุมตนเอง

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 2 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจหลักการควบคุมตนเอง

สาระสำคัญ

การควบคุมตนเอง หรือ การมีวินัยในตนเอง หมายถึง การบังคับตนเองเพื่อละเว้นการกระทำบางชนิด หรือกระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความอดทนหรือเสียสละ การปรับปรุงตนเองซึ่งจะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคต

หลักการควบคุมตนเองให้กระทำพฤติกรรมหรือละเว้นการกระทำพฤติกรรมบางอย่าง แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1. การกำหนดเป้าประสงค์ของการปรับพฤติกรรมของตนเองขึ้นเป็นขั้นย่อยๆ จนบรรลุผล 2. การศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมและผลที่เกิดขึ้นหลังจากกระทำพฤติกรรมอย่างถูกต้อง 3. การควบคุมสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นพฤติกรรมอย่างเหมาะสม 4. การใช้เทคนิคการควบคุมตนเองที่เรียกว่า Cognitive techniques 5. การให้รางวัลตนเองเมื่อกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสม

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้นำกิจกรรมสนทนากับผู้เข้าอบรม เพื่อทบทวนเกี่ยวกับลักษณะมุ่ง อนาคตควบคุมตนเอง
2. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมแต่ละคนศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการควบคุมตนเอง จำนวน 5 เรื่อง โดยปฏิบัติตามคำแนะนำในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. เมื่อผู้เข้าอบรมอ่านเนื้อเรื่องแต่ละเรื่องจบ ให้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วตัดสินใจเลือกคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของตนมากที่สุดเพียง 1 ข้อ บันทึกคำตอบที่เลือกลงในกระดาษคำตอบในใบกิจกรรมที่ 3 เปิดไปอ่านคำอธิบายข้อที่เลือกในหน้าที่ระบุไว้ หากข้อที่เลือกถูกต้องให้อ่านเรื่องต่อไป ถ้าหากข้อที่เลือกไม่ถูกต้องให้กลับไปพิจารณาเลือกคำตอบใหม่จนกว่าจะถูก
4. ผู้เข้าอบรมร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง ผู้นำกิจกรรมร่วมสรุปและเชื่อมโยงข้อความรู้ ผู้เข้าอบรมบันทึกข้อความรู้ที่ได้รับจากการอภิปรายร่วมกันลงในแบบบันทึกความรู้
5. ผู้นำกิจกรรมแบ่งผู้เข้าอบรมเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน

6. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันระดมความคิดเห็นเสนอพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของครูปฐมวัยที่ตั้งใจจะทำและคาดว่ากระทำนั้นจะเกิดผลดีในอนาคต 1 พฤติกรรม พร้อมบอกเหตุผลหรือประโยชน์ของการกระทำพฤติกรรม การวางแผนการควบคุมตนเอง เพื่อนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคต
7. ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่ม ใช้เวลาในการนำเสนอกลุ่มละไม่เกิน 3 นาที
8. ผู้นำกิจกรรมเชื่อมโยงและสรุปกิจกรรม

สื่อและอุปกรณ์

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การควบคุมตนเอง
2. ใบกิจกรรมที่ 3
3. แบบบันทึกความรู้
4. ปากกา สีชอล์ค
5. กระดาษ Flipchart

การประเมินผล

1. สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม
2. ผลงาน

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การควบคุมตนเอง

คำแนะนำ

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการควบคุมตนเองนี้ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.ได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเอง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการทำงานที่ประสบความสำเร็จของบุคคล โดยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการควบคุมตนเอง นี้มีนายบุญรัตน์ ศักดิ์มณี (2536) เป็นผู้พัฒนา

เนื้อเรื่องในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้ จะเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ให้ผู้อ่าน ปฏิบัติดังนี้

1. ให้ผู้อ่านเริ่มอ่านเนื้อเรื่องจากเรื่องที่ 1
2. เมื่ออ่านจบแล้ว พิจารณาอย่างถี่ถ้วน ตัดสินใจเลือกคำตอบที่มีเหตุผลหรือวิธีการที่ตรงกับความ คิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียง 1 ข้อ
3. บันทึกข้อคำตอบที่เลือกลงในกระดาษคำตอบ เช่น เรื่องที่ 1 ครั้งที่ 1 เลือกข้อ ก. ให้บันทึก ข้อ ก. ลงในช่องคำตอบ
4. ให้ผู้อ่านปฏิบัติตามคำแนะนำในวงเล็บท้ายคำตอบข้อที่เลือกอย่างเคร่งครัด
5. เปิดไปอ่านคำอธิบายข้อที่เลือกในหน้าที่ระบุไว้ หากข้อที่เลือกถูกต้องให้อ่านเรื่องต่อไป ถ้า หากข้อที่เลือกไม่ถูกต้องให้กลับไปพิจารณาเลือกคำตอบใหม่ และบันทึกคำตอบด้วยวิธีการเช่น เดียวกัน กับข้อที่ 3 จนกว่าจะพบคำตอบที่ถูกต้อง
6. การอ่านเรื่องในลำดับต่อๆ ไป ทำวิธีการเดียวกันกับการอ่านเรื่องที่ 1
7. เพื่อประโยชน์สูงสุดอันจะเกิดขึ้นกับตัวท่าน ขอความกรุณาอย่าเปิดดูคำตอบเฉลยก่อน และควร อ่านหน้าที่ให้อ่านอย่างตั้งใจ ไม่ควรอ่านข้อความในหน้าที่ไม่ได้ให้อ่าน
8. ในการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การขีดเขียนข้อความใดๆ จะทำในกระดาษคำตอบและ แบบบันทึกความรู้เท่านั้น

เรื่องที่ 1 สุรพล (หน้า 3)

สุรพลเป็นข้าราชการในหน่วยงานแห่งหนึ่ง วันหนึ่งสุรพลได้รับมอบหมายจากหัวหน้าให้เขียนบทความทางวิชาการ 1 เรื่อง เพื่อเสนอในที่ประชุม สัมมนาระดับชาติซึ่งจะมีขึ้นในอีก 1 เดือนข้างหน้า โดยที่การเขียนบทความนั้นจะต้องค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการต่างๆ หัวหน้าจึงอนุญาตให้สุรพลเข้าไปนั่งทำงานในห้องสมุดได้ตลอดระยะเวลา 1 เดือนที่ต้องเขียนบทความ

สุรพลเป็นคนที่มีความสามารถสูงแต่มีข้อเสียอย่างหนึ่ง คือ ชอบนั่งเหม่อลอยหรือฝันกลางวัน อยู่เสมอๆ ในระหว่างทำงาน ในครั้งนี้ก็เช่นกันหลังจากที่สุรพลได้ค้นคว้าหาข้อมูลและวางโครงเรื่องของบทความเรียบร้อยแล้ว เหลือเวลาอีกประมาณ 3 สัปดาห์เท่านั้นสำหรับการเขียนรายละเอียด และเมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ที่ 2 ของการทำงาน สุรพลเพิ่งจะเขียนจบแค่บทนำเท่านั้นเอง เพราะในระหว่างที่นั่งทำงานในห้องสมุดนั้น สุรพลมักจะเหม่อลอยและฝันกลางวันอยู่เสมอจนทำให้การเขียนนั้นไม่ต่อเนื่อง วันหนึ่งๆ จึงเขียนได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ถ้าท่านเป็นสุรพล ท่านจะปรับปรุงการทำงานของท่านอย่างไร

ก. ถ้ามีวัชกข้ออยู่เช่นนี้จะเสียงาน นอกจากนั้นยังมีงานที่ต้องทำเกี่ยวกับการเตรียมตัวเข้าประชุมระดับชาติในด้านอื่นๆ อีก เวลาผ่านมาได้ 15 วันแล้ว ท่านจึงตั้งเป้าหมายกับตนเองว่า ในวันที่ 16-20 จะเขียนบทความนี้ให้เสร็จถึงแม้จะยังเหลืออีกมากมายที่ต้องทำภายใน 5 วันนี้

(พลิกไปอ่านหน้า 4)

ข. เมื่อสังเกตเห็นว่า ท่านมักจะเขียนได้ไม่เกินวันละ 1 หน้า ก็เริ่มวางเป้าหมายในการทำงานว่า ตั้งแต่วันที่ 16 ของการทำงานเป็นต้นไป สามวันแรกจะเขียนให้ได้วันละสองหน้าหรือมากกว่านั้น สามวันต่อมาจะเขียนให้ได้วันละสามหน้าหรือมากกว่านั้น แล้วเพิ่มจำนวนหน้าที่จะต้องเขียนต่อวันขึ้นทีละ 2-3 หน้าไปเรื่อยๆจนเสร็จ (พลิกไปอ่านหน้า 5)

ค. ถ้าเกิดฝันกลางวันก็ปล่อยให้ผ่านไปจนกว่าจะพอใจ แล้วเริ่มทำงานใหม่ เมื่อใกล้จะถึงวันครบกำหนดจึงค่อยเร่งมือ เพราะท่านเองก็มีความสามารถดีอยู่แล้ว (พลิกไปอ่านหน้า 6)

ง. นอกจากทำตามข้อ ข. แล้ว ท่านบอกให้ผู้ร่วมงานที่สนิทสนมกับท่านทราบถึงความตั้งใจที่จะทำตามขั้นตอนของตนและขอให้เพื่อนร่วมงานเป็นผู้ตรวจสอบ ใต้ถาม และติดตามดูความคืบหน้าของตนด้วยทุกระยะ (พลิกไปอ่านหน้า 7)

จ. นอกจากจะทำตามข้อ ก. เมื่อถึงวันที่ 20 ของการทำงาน ถ้ายังเขียนบทความนี้ไม่เสร็จ ก็จะต้องตั้งเป้าหมายว่าให้เวลาอีก 3 วัน จะต้องทำให้เสร็จแน่ๆ (พลิกไปอ่านหน้า 8)

(หน้า 4) ก. ถ้ามีวชั๊กช้อยู่เช่นนี้จะเสียงาน นอกจากนั้นยังมีงานที่ต้องทำเกี่ยวกับการเตรียมตัวเข้าประชุมระดับชาติในด้านอื่น ๆ อีก เวลาผ่านมาได้ 15 วันแล้ว ทำจึงตั้งเป้าหมายกับตนเองว่า ในวันที่ 16-20 จะเขียนบทความนี้ให้เสร็จถึงแม้จะยังเหลืออีกมากมายที่ต้องทำภายใน 5 วันนี้

การทำงานที่มีเป้าหมายที่แน่ชัดจะช่วยให้ประสบความสำเร็จได้ แต่การตั้งเป้าหมายในการทำงานนั้นควรจะเริ่มทำตั้งแต่ในระยะเริ่มแรกของการทำงาน ในกรณีของสุรพลนั้น ท่านจะเห็นว่าในช่วง 15 วันแรกของการทำงานนั้น สุรพลไม่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ให้แน่ชัด ดังนั้นเมื่อเวลาล่วงเลยมาแล้ว 15 วัน จึงยังเหลืองานที่ต้องทำอีกมาก ดังนั้นการที่สุรพลตั้งเป้าหมายในการทำงานว่า ในวันที่ 16-20 ของการทำงานจะเขียนบทความนี้ให้เสร็จสิ้นนั้นจึงเป็นเรื่องที่ทำให้สำเร็จได้ยาก เพราะเวลาที่ผ่านมามีตั้ง 15 วัน ยังทำได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น เวลาที่เหลือเพียง 5 วัน จะทำงานให้เสร็จนั้นจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก เนื่องจากไม่มีหลักประกันอะไรที่พอเชื่อถือได้ว่า สุรพลจะทำงานนี้ให้เสร็จไปได้ อีกประการหนึ่ง การตั้งเป้าหมายที่จะทำงานใหญ่ให้สำเร็จโดยใช้เวลาน้อยๆ นั้น ถ้าทำได้จริงๆ ก็เป็นเรื่องที่ดี แต่ถ้าไม่สำเร็จ จะทำให้เกิดความผิดหวังเสียใจ เกิดความท้อแท้หมดกำลังใจที่จะทำงานนั้นต่อไป ทำให้เกิดผลเสียกับการทำงานได้ การตั้งเป้าหมายในการทำงานใหญ่หรืองานที่ยากโดยใช้เวลาน้อยๆ นั้นจึงเป็นการไม่เหมาะสม เพราะจะมีโอกาสทำให้สำเร็จได้ยาก จึงเกิดความล้มเหลวทันทีที่ตั้งเป้าประสงค์เสร็จ และเมื่อทำไม่ได้จริงๆ ก็จะทำให้เกิดความท้อแท้หมดกำลังใจดังกล่าวแล้ว วิธีการวางเป้าประสงค์ในการทำงานเช่นนี้จึงไม่เหมาะสม

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 3

(หน้า 5) ข. เมื่อสังเกตเห็นว่า ท่านมักจะเขียนได้ไม่เกินวันละ 1 หน้า ก็เริ่มวางเป้าหมายในการทำงานว่า ตั้งแต่วันที่ 16 ของการทำงานเป็นต้นไป สามวันแรกจะเขียนให้ได้วันละสองหน้าหรือมากกว่านั้น สามวันต่อมาจะเขียนให้ได้วันละสามหน้าหรือมากกว่านั้น แล้วเพิ่มจำนวนหน้า ที่จะต้องเขียนต่อวันขึ้นทีละ 2-3 หน้าไปเรื่อย ๆ จนเสร็จ

การกำหนดเป้าหมายในการทำงานเป็นขั้นย่อยๆ แล้วพยายามทำจนบรรลุเป้าหมายย่อยๆ นั้น เป็นวิธีการที่ดีอย่างหนึ่งในการทำงาน เพราะเป้าหมายขั้นย่อยๆ นั้นจะทำให้ท่านสามารถบรรลุได้ง่าย เมื่อสามารถบรรลุเป้าหมายขั้นแรกแล้วจะทำให้ท่านมีกำลังใจในการดำเนินงานตามเป้าหมายสูงสุดของการทำงานนั้น ในกรณีของสุรพลนั้น การกำหนดว่าในสามวันแรกจะเขียนบทความให้ได้วันละ 2 หน้า หรือว่านั้นก็เป็นการกำหนดเป้าหมายย่อยๆ ของการเขียนบทความ ซึ่งใกล้เคียงกับระดับที่เคยทำอยู่แต่เดิม จึงมีโอกาสที่จะทำให้สำเร็จได้ไม่ยากนักดีกว่าการกำหนดว่าจะเขียนบทความนั้นให้เสร็จภายในเวลา 5 วัน หรือ 10 วัน ซึ่งเป็นเป้าหมายที่บรรลุได้ยากและจะทำให้เกิดความท้อแท้หรือเบื่อหน่ายต่อการทำงานนั้นไปในที่สุด

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการกำหนดเป้าหมายในการทำงานเป็นขั้นย่อยๆ นั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำงานให้สำเร็จ ทั้งนี้เพราะว่า ท่านอาจจะกำหนดเป้าหมายขั้นย่อยๆ ไว้ดีแล้ว แต่ท่านอาจจะขาดพลังกระตุ้นตนเอง จึงมีโอกาสที่ท่านจะทำไม่สำเร็จหรือไม่ได้ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายย่อยๆ นั้นทุกขั้นตอน แสดงว่า อาจจะมีองค์ประกอบอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องอีก แต่การที่ท่านเลือกวิธีการทำงานแบบนี้ก็นับว่าท่านรู้จักวิธีการควบคุมตนเองในการทำงาน ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะช่วยให้ท่านประสบความสำเร็จในการทำงานได้ไม่ยากนัก วิธีการแก้ปัญหาในการทำงานนี้ อาจมีวิธีที่สมบูรณ์แบบกว่านี้อีก

ท่านเลือกคำตอบที่ใกล้จะถูกต้องแล้ว แต่ยังมีคำตอบที่เหมาะสมกว่าให้ท่านเลือกใหม่
ในหน้า 3

(หน้า 6) ค. ถ้าเกิดฝันกลางวันก็ปล่อยให้ฝันไปจนกว่าจะพอใจ แล้วเริ่มทำงานใหม่ เมื่อใกล้จะถึงวันครบกำหนดจึงค่อยเร่งมือ เพราะท่านเองก็มีความสามารถที่อยู่แล้ว

จริงอยู่ คนที่มีความสามารถสูงนั้นสามารถทำงานได้เสร็จภายในเวลาสั้นๆ แต่ในกรณีนี้ค่อนข้างจะเสี่ยง เพราะงานนี้มีกำหนดเวลาที่แน่นอนและถ้าเสร็จไม่ทันจะเป็นเรื่องเสียหาย การที่ท่านจะควบคุมไม่ให้เกิดฝันกลางวันและการคิดจะทำงานส่วนใหญ่ให้เสร็จภายในเวลาอันสั้นนั้น ไม่ใช่วิธีการทำงานที่ดี เพราะมีโอกาสที่จะทำไม่สำเร็จได้มาก และเมื่อประสบกับความล้มเหลวก็อาจทำให้ท้อแท้หมดกำลังใจ และส่งผลเสียถึงการทำงานในที่สุด ทางที่ดีควรกำหนดเป้าหมายในการทำงานให้เป็นขั้นๆ และพยายามทำให้บรรลุเป้าหมายแต่ละขั้นเหล่านั้น ในที่สุดงานก็สำเร็จได้ การตั้งใจทำงานโดยสม่ำเสมอ นั้นดีกว่าการทำงานในช่วงต้นๆ และมาเร่งทำเมื่อใกล้จะครบกำหนด วิธีการที่ท่านเลือกใช้ในข้อนี้จึงไม่เหมาะสม

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 3

(หน้า 7) ง. นอกจากทำตามข้อ ข. แล้ว ท่านบอกให้ผู้ร่วมงานที่สนิทสนมกับท่านทราบถึงความตั้งใจที่จะทำตามขั้นตอนของตนและขอให้เพื่อนร่วมงานเป็นผู้ตรวจสอบ ใต้ถาม และติดตามดูความคืบหน้าของตนด้วยทุกกระยะ

วิธีการทำงานเช่นในข้อ ข. คือการวางเป้าหมายการทำงานเป็นขั้นๆ และพยายามกระทำให้บรรลุเป้าหมายนั้นมากยิ่งขึ้นทุกทีเป็นวิธีการทำงานที่ดี แต่การกำหนดเป้าเพียงอย่างเดียวนั้นยังไม่เพียงพอ ดังนั้น วิธีการที่เสริมเข้ามาในตอนนี้เป็น การบอกให้เพื่อนร่วมงานที่สนิทสนมกับท่านทราบถึงความตั้งใจที่ท่านจะทำตามขั้นตอนของท่าน และขอให้เพื่อนร่วมงานเป็นผู้ตรวจสอบ ใต้ถามและติดตามดูความคืบหน้าของงานด้วยทุกกระยะนั้น จะช่วยให้ท่านมีพลังในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายมากขึ้น เพราะลำพังการกำหนดเป้าหมายและรับรู้เป้าหมายอยู่เพียงคนเดียว นั้น ถ้าท่านละเลยไม่ทำตามก็ไม่มีใครรับรู้ด้วย แต่การบอกให้เพื่อนร่วมงานคนอื่นรับรู้ไว้ด้วยจะทำให้ท่านต้องระมัดระวังในการทำงานมากขึ้น เพราะถ้าท่านทำไม่ได้ตามที่กำหนดเป้าไว้ เพื่อนร่วมงานคนอื่นก็รับรู้ถึงความล้มเหลวของท่านด้วยการตั้งเป้าไว้และบอกให้คนอื่นรับรู้ด้วยจึงเป็นพลังผลักดันที่สำคัญที่จะทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ วิธีการที่ท่านเลือกนี้จึงเหมาะสมแล้ว

โปรดอ่านสรุปการเรียนรู้ด้านล่างและอ่านเรื่องต่อไปในหน้า 9

สรุปการเรียนรู้

การกำหนดเป้าประสงค์ของการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองขึ้นเป็นขั้นน้อยๆ จนบรรลุผลนั้นเป็นวิธีการควบคุมตนเองที่ใช้ได้ผลดีอย่างหนึ่ง เพราะการกำหนดเป้าประสงค์เป็นขั้นน้อยๆ นั้นสามารถทำให้สำเร็จได้ง่ายและเมื่อทำได้สำเร็จแล้ว จะทำให้มีกำลังใจในการกระทำพฤติกรรมในขั้นต่อไป

(หน้า 8) จ. นอกจากจะทำตามข้อ ก. เมื่อถึงวันที่ 20 ของการทำงาน ถ้ายังเขียนบทความนี้ไม่เสร็จ ก็จะต้องตั้งเป้าหมายว่าให้เวลาอีก 3 วัน จะต้องทำให้เสร็จแน่ ๆ

การตั้งเป้าหมายดังในข้อ ก. คือจะเขียนบทความให้เสร็จในวันที่ 16-20 นั้น จะเห็นว่าเป็นการตั้งเป้าที่ทำให้สำเร็จได้ยาก เพราะอยากจะทำงานใหญ่ให้เสร็จภายในเวลาสั้นๆ นั้น เป็นเรื่องยาก การที่ท่านเลือกวิธีนี้จึงหมายความว่า เป้าที่วางไว้ครั้งแรก คือ จะทำงานให้เสร็จในวันที่ 16-20 นั้นไม่บรรลุแล้ว การทำงานของท่านนั้นเป็นการทำผิดที่ซ้ำซาก คือ ครั้งแรกทำไม่เสร็จก็ตั้งเป้าใหม่ แต่ท่านก็ไม่มีมาตรการใหม่ๆ ที่จะช่วยผลักดันให้งานเดินไปได้เร็วขึ้น ฉะนั้นท่านก็คงจะทำไม่เสร็จอีกและผลที่ตามมาคือ ท่านก็คงตั้งเป้าหมายโดยการขยายเวลาออกไปอีก การตั้งเป้าแล้วทำไม่สำเร็จเช่นนี้หากเกิดขึ้นซ้ำๆ แล้วจะทำให้ท่านหมดกำลังใจในการทำงาน อย่างไรก็ตามการที่ท่านพยายามกำหนดเป้าหมายในการทำงานไว้บ้าง เช่น จะทำงานให้เสร็จใน 5 วัน หรือ 3 วัน ดังที่กล่าวมานั้นก็แสดงว่าท่านก็ยังมีความตั้งใจในการทำงานอยู่บ้างแล้ว ถ้าท่านรู้จักวิธีการที่เหมาะสมก็จะทำให้ท่านทำงานได้เสร็จโดยไม่ยากนัก

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 3

เรื่องที่ 2 เรณู (หน้า 9)

เรณูเป็นเจ้าหน้าที่แผนกทะเบียนราษฎรของอำเภอแห่งหนึ่ง ในแต่ละวันจะต้องให้ บริการเกี่ยวกับทะเบียนราษฎร เช่น การแจ้งเกิด แจ้งตาย ฯลฯ แก่บุคคลจำนวนมาก โดยหน้าที่แล้วเรณูจะ ต้องให้บริการประชาชนที่มาติดต่อด้วยอัยาศัยอันดีงาม หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส และอำนวยความสะดวกแก่ ประชาชนอย่างเต็มที่ เรณูเองพยายามที่จะทำเช่นนั้น แต่เนื่องจากประชาชนที่มาใช้บริการนั้นบางวันมี จำนวนมาก และแต่ละคนต่างก็ต้องการที่จะให้ธุระของตนเสร็จโดยเร็วที่สุด จึงมีการแก่งแย่งกันอย่างไม่ มีระเบียบ บางคนเมื่อไม่ได้อย่างที่ตนต้องการก็บริการาเรณูด้วยถ้อยคำที่รุนแรง ซึ่งเมื่อเกิดสภาพการณ์ เช่นนี้จะทำให้เรณูอารมณ์เสีย และมักจะโต้ตอบบุคคลเหล่านั้นด้วยถ้อยคำที่รุนแรงเช่นกัน หลังจากที่ หมุดงานในหน้าที่แต่ละวันแล้ว เรณูก็นั่งทบทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และตระหนักดีว่าถ้าปล่อยให้ เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นบ่อยๆ แล้วจะเป็นผลเสียต่อตนเองและราชการ เรณูจึงคิดที่จะปรับปรุงตนเองให้ อดทนต่อสภาพการณ์เช่นนี้ โดยจะไม่พยายามโต้เถียงหรือใช้ถ้อยคำรุนแรงกับผู้มาติดต่อราชการ

ถ้าท่านเป็นเรณูท่านจะเลือกวิธีการในข้อใด

ก. ลุกขึ้นเดินออกจากโต๊ะทุกครั้งที่มีอารมณ์ขุ่นมัว เมื่อสงบสติอารมณ์แล้วจึงมานั่งทำงานต่อไป (พลิกไปอ่านหน้า 10)

ข. ไม่แสดงอาการโกรธคนที่แสดงอาการไม่พอใจ แต่ไม่อำนวยความสะดวกในการติดต่อ ราชการ เช่น แกล้งทำให้งานล่าช้า เพื่อเป็นการลงโทษบุคคลเหล่านั้น (พลิกไปอ่านหน้า 11)

ค. สังเกตตนเองและจดบันทึกทุกครั้งที่แสดงอาการไม่พอใจหรือกล่าวคำที่ไม่เหมาะสมกับผู้มา ติดต่อ (พลิกไปอ่านหน้า 12)

ง. สังเกตตนเองและจดบันทึกทุกครั้งที่ตนยิ้มกับผู้มาติดต่อ กล่าวคำสุภาพ ช่วยอธิบายสิ่ง ผู้ มาติดต่อไม่เข้าใจด้วยอารมณ์ปกติ โดยบันทึกไว้ว่าในแต่ละช่วงของวันนั้นมีอารมณ์ดีช่วงละกี่เปอร์เซ็นต์ ของเวลา (พลิกไปอ่านหน้า 13)

(หน้า 10) ก. ลูกขึ้นเดินออกจากโต๊ะทุกครั้งที่มีอารมณ์ขุ่นมัว เมื่อสงบสติอารมณ์แล้วจึงมานั่งทำงานต่อไป

การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากันเมื่อมีอารมณ์ขุ่นมัวเป็นวิธีการหนึ่งที่จะลดการโต้เถียงกันได้ แต่ในกรณีของเรณุนั้นถึงแม้ว่า การลดการโต้เถียงเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาก็ตาม แต่หน้าที่ของเรณูคือการบริการประชาชน ดังนั้น การลุกออกจากโต๊ะทำงานในขณะที่ประชาชนมารับบริการนั้น จึงเป็นวิธีการไม่เหมาะสม เพราะทำให้คนที่มาติดต่ออาจจะเข้าใจผิดไปได้ว่า ข้าราชการไม่ยินดีให้บริการกับประชาชน นอกจากนี้ การลุกออกจากโต๊ะทำงานยังมีผลทำให้การทำงานล่าช้า เพราะถ้าเมื่อใดที่มีอารมณ์ขุ่นมัวแล้วลุกออกจากโต๊ะ วันหนึ่งๆ คงจะต้องลุกออกมาหลายๆ ครั้ง จนไม่เป็นอันทำงาน วิธีการเช่นนี้แท้จริงแล้วจึงเท่ากับว่าท่านยังไม่ได้แก้ปัญหาอะไรเลย เพียงแต่คอยหลีกเลี่ยงปัญหาเป็นครั้งคราวเท่านั้น ตัวปัญหาที่แท้จริง คือ การลดหรือจัดการอารมณ์ขุ่นมัว หรือการใช้ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมนั้นจึงยังไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด โอกาสที่จะแก้ปัญหานี้ได้สำเร็จจึงเป็นเรื่องยาก วิธีที่ท่านเลือกในข้อนี้จึงไม่เหมาะสม

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 9

(หน้า 11) ข. ไม่แสดงอาการโกรธคนที่แสดงอาการไม่พอใจ แต่ไม่อำนวยความสะดวกในการติดต่อราชการ เช่น แกล้งทำให้งานล่าช้า เพื่อเป็นการลงโทษบุคคลเหล่านั้น

การไม่แสดงอาการโกรธตอบคนที่มาติดต่อราชการนั้นนับเป็นมารยาทที่ดีของข้าราชการ ซึ่งอาจทำให้ผู้พบเห็นเกิดความชื่นชม และมีเจตคติที่ดีต่อข้าราชการและงานราชการ แต่การเก็บความรู้สึกไม่พอใจและแกล้งทำให้งานล่าช้านั้นเป็นสิ่งไม่ควรทำ ถึงแม้ผู้มาติดต่อจะไม่ทราบว่าถูกกลั่นแกล้งก็ตาม เพราะเท่ากับว่าข้าราชการไม่ได้ทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ ข้าราชการต้องให้ความสะดวกแก่ประชาชนที่มาติดต่อทุกคนด้วยความเต็มใจ

อย่างไรก็ตาม การที่ท่านตั้งใจจะไม่แสดงการโกรธตอบกับคนที่มาติดต่อก็นับเป็นการเริ่มต้นหาวิธีแก้ปัญหาที่ดีแล้ว เพียงแต่ว่าท่านต้องหาวิธีการที่ถูกต้องที่จะทำให้พฤติกรรมเช่นนี้ของท่านเกิดขึ้นและคงอยู่ต่อไปจึงจะแก้ปัญหาในเรื่องนี้ได้ ซึ่งถ้าท่านได้ใช้ความพยายามที่ถูกต้องแล้ว ท่านจะสามารถแก้ปัญหาในเรื่องนี้ได้ไม่ยากนัก เพราะท่านมีความตั้งใจเป็นพื้นฐานที่ดีอยู่แล้ว

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 9

(หน้า 12) ค. สังเกตตนเองและจดบันทึกทุกครั้งที่แสดงอาการไม่พอใจหรือกล่าวคำที่ไม่เหมาะสมกับผู้มาติดต่อ

การสังเกตพฤติกรรมของตนเองและจดบันทึกไว้อย่างเป็นระบบนั้นเป็นวิธีการที่ดีอย่างหนึ่งในการปรับปรุงพฤติกรรมของตน เพราะข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการบันทึกนั้นจะทำให้เรารู้ได้ว่า ได้ทำพฤติกรรมอะไรลงไปบ้าง มากน้อยเท่าใด ข้อมูลเหล่านี้จึงสามารถนำมาใช้ในการกำหนดเป้าหมายในการปรับปรุงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม การสังเกตพฤติกรรมเฉพาะด้านลบหรือด้านที่ไม่ดีของตนนั้นอาจจะมีผลทำให้ผู้กระทำพฤติกรรมเกิดความรู้สึกท้อแท้กับการปรับปรุงพฤติกรรมของตน เพราะถ้าข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและบันทึกนั้นแสดงว่า มีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนามากเหลือเกิน อาจจะทำให้มองไม่เห็นช่องทางที่จะเปลี่ยนไปสู่พฤติกรรมในทางบวกหรือที่พึงปรารถนา เพราะจะต้องพยายามลดพฤติกรรมด้านลบให้เหลือน้อยที่สุดจนกระทั่งหมดไป และในขณะเดียวกันต้องพยายามสร้างพฤติกรรมด้านบวกขึ้นให้มากที่สุดอีกด้วย การนำเอาเฉพาะข้อมูลของพฤติกรรมในด้านลบมาใช้จึงอาจเกิดความรู้สึกว่าการที่ตนจะเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่ด้านบวกนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ยากเหลือเกินและเกิดความท้อถอยหมดกำลังใจจนล้มเหลวในที่สุด วิธีการในข้อนี้จึงยังไม่เหมาะสม

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 9

(หน้า 13) ง. สังเกตตนเองและจดบันทึกทุกครั้งที่คุณยิ้มกับผู้มาติดต่อ กล่าวคำสุภาพ ช่วยอธิบายสิ่งที่ผู้มาติดต่อไม่เข้าใจด้วยอารมณ์ปกติ โดยบันทึกไว้ว่าในแต่ละช่วงของวันนั้นมีอารมณ์ดีช่วงละกี่เปอร์เซ็นต์ของเวลา

การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางด้านบวกของตัวนั้นเป็นวิธีการที่ดีและถูกต้องที่ควรจะนำมาใช้ในการกำหนดเป้าหมายเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมของตน เพราะเมื่อใดที่มีการบันทึกไว้แล้วจะทำให้เราทราบได้ว่า ได้ทำพฤติกรรมที่เหมาะสมไปแล้วมากน้อยเท่าใด ทำได้ง่ายหรือยากในสถานการณ์ใดบ้าง และควรปรับปรุงให้เพิ่มมากขึ้นอีกเท่าใดจึงจะเหมาะสม การได้เห็นข้อมูลของการแสดงพฤติกรรมที่ดีของตนเองนั้น จะเป็นการกระตุ้นให้ตนอยากทำพฤติกรรมที่ดีนั้นเพิ่มขึ้นอีก เพราะเกิดมีกำลังใจและความรู้สึกภาคภูมิใจกับการกระทำของตน และเห็นว่าการทำพฤติกรรมที่ดีนั้นเป็นเรื่องที่ตนสามารถทำได้ เมื่อความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นก็จะส่งผลให้การเสริมสร้างพฤติกรรมที่น่าปรารถนานั้นเป็นไปได้ง่ายขึ้น การที่ท่านเลือกรูปแบบการปรับปรุงการทำงานวิธีนี้จึงถูกต้องเหมาะสมแล้ว และถ้าท่านทำได้เช่นนี้ ท่านมีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำงานได้มากที่สุดทีเดียว

โปรดอ่านสรุปการเรียนรู้และอ่านเรื่องต่อไปในหน้า 14

สรุปการเรียนรู้

การศึกษสาเหตุของพฤติกรรมและผลที่เกิดขึ้นหลังจากกระทำพฤติกรรมอย่างถูกต้องสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการปรับพฤติกรรมได้เป็นอย่างดี เพราะการศึกษสาเหตุและผลของพฤติกรรมนั้นทำให้ทราบว่าพฤติกรรมดังกล่าวนั้น เกิดจากสาเหตุอะไร และเมื่อกระทำพฤติกรรมแล้วเกิดผลอย่างไร ดังนั้นในการกระทำพฤติกรรมในครั้งต่อไปก็สามารุใช้สาเหตุ และผลของ พฤติกรรมที่ผ่านๆ มาไปใช้ในการกำหนดพฤติกรรมของตนได้

เรื่องที่ 3 ขวัญตา (หน้า 14)

ขวัญตาต้องไปเยี่ยมยายของหล่อนในสถานพยาบาลอาทิตย์ละครั้งเป็นเวลาหนึ่งปีมาแล้ว ยายของหล่อนนอนอยู่บนเตียงและพูดคุยอย่างเป็นเรื่องเป็นราวได้ไม่มากนัก ขวัญตารู้สึกมานานแล้วว่า แค่ความคิดที่ว่าต้องไปเยี่ยมยายเท่านั้นก็ทำให้หดหู่มากแล้ว

ขวัญตาตระหนักดีว่าหล่อนทำอะไรได้ไม่มากนัก เพื่อเปลี่ยนแปลงความรู้สึกไม่ดีต่อการไปเยี่ยมยาย หล่อนรู้สึกเศร้าสลดใจกับสภาพของยายที่เห็น จนทำให้ในบางครั้งหล่อนคิดว่าการไปเยี่ยมยายนั้นเป็นงานที่น่าเบื่อหน่ายและหาจุดมุ่งหมายอะไรไม่ได้ และยายเองก็แทบจะจำหล่อนไม่ได้อยู่แล้ว แต่เพื่อความกตัญญูและรับผิดชอบ ทุกๆ อาทิตย์หล่อนจึงจำเป็นต้องไปเยี่ยมยายที่สถานพยาบาลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ถ้าท่านเป็นขวัญตาท่านจะมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร

ก. ชวนเพื่อนที่สนิทและรู้จักกันไปเยี่ยมด้วยทุกครั้ง เพราะการที่มีเพื่อนพูดคุยด้วยจะช่วยลดความเบื่อหน่ายได้ (พลิกไปอ่านหน้า 15)

ข. กำหนดโปรแกรมไปดูภาพยนตร์ทุกครั้งที่กลับจากสถานพยาบาล เพื่อจะได้รู้สึกว่ามี ความหวังที่จะได้รับความเพลิดเพลินบ้าง เมื่อกลับจากสถานพยาบาล (พลิกไปอ่านหน้า 16)

ค. ทำงานอาสาสมัครที่สถานพยาบาลและคบค้าเป็นเพื่อนกับคนที่มีญาติอยู่ในสถานพยาบาล นั้น (พลิกไปอ่านหน้า 17)

ง. รับยายกลับมาอยู่ที่บ้านและจ้างลูกจ้างมาดูแลตามมีตามเกิด (พลิกไปอ่านหน้า 18)

จ. ทนไปเยี่ยมต่อไป เพราะไม่สามารถจะแก้ไขอะไรได้ (พลิกไปอ่านหน้า 19)

(หน้า 15) ก. ชวนเพื่อนที่สนิทและรู้จักกันไปเยี่ยมด้วยทุกครั้ง เพราะการที่มีเพื่อนพูดคุยด้วยจะช่วยลดความเบื่อหน่ายได้

การแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้นับว่าเป็นวิธีที่ดีอย่างหนึ่ง เพราะการที่มีเพื่อนสนิทไปด้วยจะช่วยลดความเบื่อหน่ายลงได้มาก อย่างน้อยที่สุดท่านจะรู้สึกเพลิดเพลินในขณะที่เดินทางไปหรือกลับ ความคิดว่าการไปเยี่ยมกลายเป็นงานที่น่าเบื่อหน่ายอาจจะลดลงได้บ้าง แต่ปัญหาของท่านอาจจะอยู่ที่ว่า เพื่อนสนิทของท่านจะมีเวลาให้ท่านทุกๆ อาทิตย์ได้หรือไม่ เขาจะรู้สึกอย่างไรกับการต้องไปเยี่ยมคนป่วยทุกๆ อาทิตย์ เพราะในขณะที่ท่านเองซึ่งเป็นหลานยังรู้สึกว่าป็นงานที่น่าเบื่อแล้ว ก็พอจะเชื่อได้ว่าคนอื่นๆ ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องผูกผันกับผู้ป่วยนั้นคงมีความรู้สึกที่น่าเบื่อหน่ายไปกว่าที่ท่านคิดเสียอีก ดังนั้นการที่จะมีเพื่อนไปเยี่ยมมาเรื่อยๆ จึงคงเป็นไปได้แน่ ละถ้าวันไหนเพื่อนไปไม่ได้ ความรู้สึกของท่านที่จะไปเยี่ยมยายนั้นคงไม่ดีแน่ๆ เพราะไม่มีแรงจูงใจที่จะไป และถ้าเป็นเช่นนั้นจริง การไปเยี่ยมมาเรื่อยๆ ของท่านอาจจะมีปัญหาได้ วิธีการเช่นนี้จึงอาจจะแก้ปัญหามาของท่านไม่ได้เสียทีเดียว และเป็นการหวังพึ่งพาคนอื่นมากเกินไปในการแก้ปัญหส่วนตัว

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 14

(หน้า 16) ข. กำหนดโปรแกรมไปดูภาพยนตร์ทุกครั้งที่กลับจากสถานพยาบาล เพื่อจะารู้สึกว่ามีความหวังที่จะได้รับความเพลิดเพลินบ้าง เมื่อกลับจากสถานพยาบาล

วิธีการเช่นนี้นับว่าเป็นวิธีที่ดีอย่างหนึ่ง เพราะการสร้างแรงจูงใจอย่างหนึ่งไว้ก็อาจจะช่วยให้ท่านไม่นึกเบื่อก่อนที่จะทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง จากปัญหาในเรื่องนี้ท่านอาจจะไม่เบื่อก่อนที่จะไปโรงพยาบาลก็ได้ เพราะคิดถึงความสนุกสนานเพลิดเพลินที่จะได้รับจากการไปดูภาพยนตร์หลังจากที่กลับจากสถานพยาบาลแล้ว อย่างไรก็ตาม ปัญหาของท่านนั่นคือ การไม่ยอมไปสถานพยาบาล การที่เอาโรงภาพยนตร์เป็นเครื่องจูงใจก็อาจจะมีความเสี่ยงคือ ถ้าท่านเกิดความรู้สึกไม่ยอมไปสถานพยาบาลอย่างยิ่งท่านก็อาจจะไม่ไป และเมื่อถึงเวลาไปดูภาพยนตร์อย่างเดียวย่อมทำได้ การไปดูภาพยนตร์จึงไม่สามารถใช้เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมการไปสถานพยาบาลของท่านได้ หรือในกรณีที่วันนั้นๆ ภาพยนตร์ไม่มีเรื่องที่ท่านพอใจ แรงจูงใจที่จะให้ไปสถานพยาบาลแล้วไปดูภาพยนตร์ก็ลดลงไปด้วย ในที่สุดท่านก็ไปเยี่ยมยายอย่างเสียไม่ได้ อย่างไรก็ตาม การให้รางวัลตนเองหลังจากที่ได้ทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนาแล้วนั้นเป็นวิธีที่ดีทีเดียวในการปรับพฤติกรรม แต่วิธีนี้อาจทำให้สิ้นเปลืองและประสบกับปัญหาต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 14

(หน้า 17) ค. ทำงานอาสาสมัครที่สถานพยาบาลและคบค้าเป็นเพื่อนกับคนที่มีญาติอยู่ในสถานพยาบาลนั้น

ปัญหาที่ท่านประสบอยู่ก็คือ ท่านไม่ชอบไปสถานพยาบาลเพราะเหตุที่เจ็บป่วยของยายที่ท่านได้พบเห็น แต่ท่านก็หลีกเลี่ยงการไปสถานพยาบาลไม่ได้ วิธีการแก้ปัญหาจึงน่าจะเป็นการหาความพึงพอใจหรือความเพลิดเพลินมาเพิ่มไว้ที่สถานพยาบาล โดยวิธีการในข้อนี้ การที่ท่านอาสาสมัครทำงานที่สถานพยาบาลก็เป็นการบังคับท่านให้ไปสถานพยาบาลอย่างแน่นอน และเมื่อต้องไปแล้วท่านได้พบเพื่อนที่เป็นเจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลนั้น หรือคนที่มีญาติอยู่ในสถานพยาบาลนั้น วิธีการเช่นนี้มีผลดีคือ ท่านจะรู้สึกพึงพอใจกับการไปสถานพยาบาล และเมื่อมีเพื่อนที่มีญาติอยู่ในสภาพเดียวกันกับยายของท่าน ก็อาจทำให้ท่านมีคนคอยปรึกษาหารือหรือเข้าอกเข้าใจกัน ความเบื่อหน่ายที่จะไปสถานพยาบาลจะลดลง ถึงแม้ว่าความรู้สึกต่ออาการป่วยของยายยังไม่ดีขึ้นก็ตาม แต่หลังจากที่ท่านได้ทำงานในฐานะอาสาสมัครในสถานพยาบาล ซึ่งจะทำให้ท่านได้คลุกคลีหรือคุ้นเคยกับผู้ป่วยมากๆ เข้า ความรู้สึกต่ออาการป่วยของยายอาจจะดีขึ้นก็ได้ และในที่สุดท่านก็จะไปเยี่ยมยายได้ทุกอาทิตย์โดยไม่มีอุปสรรค วิธีการแก้ปัญหาของท่านวิธีนี้ดีที่สุด เพราะท่านไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น ไม่ต้องสิ้นเปลืองเงินทอง แต่ท่านยังสามารถทำตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้อีกด้วย จะทำให้ท่านเพลิดเพลินและเกิดความภาคภูมิใจไปพร้อมกันด้วย

โปรดอ่านสรุปการเรียนรู้และอ่านเรื่องต่อไปในหน้า 20

สรุปการเรียนรู้

การควบคุมสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นพฤติกรรมอย่างเหมาะสมควรจะนำมาใช้ในกรณีที่ เราไม่สามารถควบคุมตนเองโดยตรงได้จึงใช้วิธีการควบคุมสภาพแวดล้อม เพื่อให้เป็นตัวควบคุมพฤติกรรมอีกชั้นหนึ่ง ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการกระตุ้นให้เกิดการกระทำหรืองดเว้นการกระทำพฤติกรรมของตน

(หน้า 18) ง. รับยายกลับมาอยู่ที่บ้านและจ้างลูกจ้างมาดูแลตามมีตามเกิด

การแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้ดูเหมือนว่าจะตรงกับสาเหตุของปัญหา เพราะท่านไม่ออกไปสถานพยาบาล การรับยายกลับมาอยู่บ้านจึงแก้ปัญหาการไม่ออกไปโรงพยาบาลได้ แต่แท้จริงแล้ว การที่ท่านไม่ออกไปสถานพยาบาลนั้น มีสาเหตุมาจากการที่ท่านรู้สึกไม่สบายใจกับสภาพของยายที่ท่านได้พบเห็น ดังนั้น การรับยายกลับมาอยู่ที่บ้านก็ช่วยแก้ปัญหาไม่ได้ อีกประการหนึ่งการรับผู้ป่วย คือ ยายมาอยู่ที่บ้านแล้วให้ลูกจ้างซึ่งคงไม่มีความรู้ในเรื่องการรักษาพยาบาลไว้คอยดูแลนั้น คงไม่เป็นการดีนัก เพราะถ้าผู้ป่วยมีอาการหนักขึ้นจะแก้ไขอะไรไม่ได้ การให้ยายยังคงรักษาตัวอยู่ที่สถานพยาบาลนั้นจึงดีกว่าแน่ แล้วท่านก็พยายามหาวิธีที่จะช่วยให้ท่านไม่นึกเบื่อก่อนที่จะไปสถานพยาบาล ซึ่งจะช่วยให้การไปเยี่ยมยายของท่านนั้นไม่ประสบปัญหาอีกต่อไป วิธีการที่ท่านเลือกใช้ในข้อนี้จึงไม่เหมาะสม

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า14

(หน้า 19) จ. ทนไปเยี่ยมต่อไป เพราะไม่สามารถจะแก้ไขอะไรได้

การยอมรับสภาพที่เป็นอยู่แล้วอดทนต่อสภาพนั้นนับว่าเป็นวิธีการควบคุมตนเองที่ดีอย่างหนึ่ง ถ้าท่านทำได้อย่างนี้ตลอดไปก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่ในสภาพการณ์จริงๆ นั้น ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายกับการไปสถานพยาบาลและสลดใจกับสภาพของยายที่พบเห็น ดังนั้น การที่ท่านทนไปเยี่ยมต่อไปนั้นเกรงว่าท่านอาจจะทนไม่ได้นาน เพราะท่านเบื่อกับสภาพที่ท่านได้พบเห็นเสียแล้วอีกทั้งไม่มีอะไรที่จะคอยควบคุมอยู่บ้างก็อาจจะทนอยู่ได้ไม่นาน ท่านจึงอาจเลิกกระทำหน้าที่นี้ หรือท่านกระทำไปแล้วมีสุขภาพจิตที่เสื่อมทรามลงทุกที อาจเกิดปัญหาบานปลายต่อไปในภายหน้าได้ ทำให้แก้ไขได้ยากกว่าปัญหาในปัจจุบัน อีกประการหนึ่ง การที่ท่านทนทำอะไรต่อไป เพราะไปคิดเสียว่าไม่สามารถจะแก้ไขอะไรได้นั้นก็ไม่น่าเป็นวิธีที่ดีนัก เพราะเท่ากับว่าท่านไม่ได้พยายามแก้ปัญหาเลย วิธีการที่ท่านเลือกนี้จึงไม่เหมาะสมกับสถานการณ์เช่นนี้

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 14

เรื่องที่ 4 พันธ์ (หน้า 20)

พันธ์เป็นข้าราชการหนุ่มที่สนใจกีฬาฟุตบอลเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะสมัยที่เรียนมหาวิทยาลัยนั้นพันธ์เป็นนักกีฬาฟุตบอลของทีมมหาวิทยาลัย ซึ่งเจ้าตัวยังพูดถึงอยู่ด้วยความภาคภูมิใจ เมื่อพันธ์จบจากมหาวิทยาลัยและเข้ารับราชการแล้ว พันธ์ก็ห่างเหินจากการเล่นกีฬาฟุตบอล เพราะหน่วยงานของพันธ์นั้นไม่มีนโยบายสนับสนุนกีฬาประเภทนี้ แต่พันธ์ยังคงติดตามดูการแข่งขันฟุตบอลนัดสำคัญๆ เสมอ โดยเฉพาะการแข่งขันระดับชาติ

วันหนึ่งมีการแข่งขันฟุตบอลระดับชาติครั้งสำคัญ และมีการถ่ายทอดทางทีวีด้วย เจ้าหน้าที่แผนกโสตฯ ในหน่วยงานของพันธ์ได้ยกทีวีมาวางไว้ เพื่อให้ข้าราชการที่มีเวลาว่างได้ชมการแข่งขันฟุตบอล เพื่อนร่วมงานของพันธ์ส่วนใหญ่ทั้งที่ว่างและไม่ว่างต่างก็นั่งเฝ้าดูการแข่งขันฟุตบอลกันอย่างสนุกสนาน สำหรับพันธ์นั้นกำลังตรวจรายงานที่จะต้องเข้าเสนอในที่ประชุมในตอนบ่าย แต่ก็อยากดูฟุตบอลครั้งนี้เป็นอย่างมาก แต่ถ้าพันธ์ใช้เวลาช่วงนี้ดูฟุตบอลจะทำให้เขาไม่มีเวลาพอที่จะตรวจรายงานได้เสร็จทันเวลา หรือถ้าทันทีก็ต้องตรวจอย่างเร่งรีบ เพราะหลังจากฟุตบอลเลิกแล้วเขาจะมีเวลารับประทานอาหารกลางวันเพียงเล็กน้อยเท่านั้นก่อนที่จะถึงเวลาประชุมในตอนบ่าย

ถ้าท่านเป็นพันธ์ท่านจะตัดสินใจอย่างไร

- ก. ดูฟุตบอลและตรวจรายงานไปด้วยพร้อมๆ กัน (พลิกไปอ่านหน้า 21)
- ข. ทำงานต่อไปให้เสร็จโดยคิดเสียว่า คนที่กำลังดูฟุตบอลนั้นกำลังฟังคำบรรยายทางวิชาการหรือกำลังถูกหัวหน้าเรียกไปดู (พลิกไปอ่านหน้า 22)
- ค. ทิ้งงานไปดูฟุตบอลก่อน แล้วจึงค่อยกลับมาทำงานต่อ (พลิกไปอ่านหน้า 23)
- ง. บอกตนเองว่าฟุตบอลนัดนี้น่าดูมาก แต่เราไม่มีเวลาพอที่จะไปดู เพราะต้องตรวจรายงานให้เสร็จ (พลิกไปอ่านหน้า 24)
- จ. ไปนั่งอยู่หน้าโทรทัศน์พร้อมกับเพื่อนๆ แต่ตั้งใจว่าตนเองจะไม่ดูโทรทัศน์ จะเพ่งสมาธิไปในการตรวจรายงานเท่านั้น (พลิกไปอ่านหน้า 25)

(หน้า 21) ก. ดูฟุตบอลและตรวจรายงานไปด้วยพร้อม ๆ กัน

วิธีการเช่นนี้หลายท่านคงจะนิยมใช้ เพราะเชื่อว่าท่านสามารถทำงานให้เสร็จได้ด้วยดี แต่มีข้อพึงสังเกตว่า การทำงานในขณะที่ท่านไม่มีความสนใจกับงานนั้นผลงานจะไม่น่าเชื่อถือ อาจเกิดความผิดพลาดได้ง่าย เพราะท่านไม่มีสมาธิในการทำงาน ซึ่งจะเกิดผลเสียกับงานได้ การที่จะคิดว่าวันนั้นงานไม่สำคัญจึงทำไปพร้อม ๆ กับการดูฟุตบอลได้ ถ้าเป็นงานที่สำคัญมากๆ จะไม่ทำอย่างนี้ การคิดเช่นนี้ยังเชื่อถือไม่ได้ เพราะไม่มีหลักประกันใดๆ ที่แสดงให้เห็นว่าท่านตั้งใจทำงานในขณะที่ มีสถานการณ์ยั่วๆ อื่นๆ ได้ เพราะฉะนั้นโอกาสต่อๆ ไป เมื่อมีกิจกรรมใดๆ ที่ท่านชื่นชอบเกิดขึ้นในช่วงเวลาทำงาน ท่านก็ต้องทำเช่นนี้อีกแน่ นอกจากนั้นการทำงานในขณะที่ไม่มีใจจดจ่อกับงานนั้นทำให้การทำงานล่าช้าอีกด้วย วิธีการนี้จึงไม่เหมาะสม

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 20

(หน้า 22) ข. ทำงานต่อไปให้เสร็จโดยคิดเสียว่า คนที่กำลังดูฟุตบอลนั้นกำลังฟังคำบรรยายทางวิชาการหรือกำลังถูกหัวหน้าเรียกไปดู

การทำงานในขณะที่มีสถานการณ์อื่นยั่วยุนั้นจำเป็นต้องหาวิธีการหลีกเลี่ยงที่จะไม่สนใจสถานการณ์ยั่วยุนั้น วิธีการที่ได้ผลอย่างหนึ่งคือ การรับรู้สิ่งยั่วยุหรือสิ่งเรานั้นในความหมายอื่น เช่น ในกรณีของพนัสนั้น ทั้งๆ ที่พนัสนชอบกีฬาฟุตบอลมาก ถ้าพนัสนคิดว่า มีสิ่งที่ตนชอบมากรอให้ตนไปชมอยู่ จะทำให้พนัสนพอใจไว้ไม่ได้ หรือถ้าไม่ไปชมฟุตบอลก็ยิ่งอาจจะทำให้ขาดสมาธิในการทำงาน เพราะไปพะวงกับเรื่องนั้นอยู่ ถ้าพนัสนพยายามคิดเสียว่า คนที่กำลังดูฟุตบอลนั้นกำลังฟังคำบรรยายทางวิชาการหรือกำลังถูกหัวหน้าดู การคิดเช่นนี้จะทำให้พนัสนสามารถทำให้ตนเองนั่งทำงานต่อไปด้วยความสงบและมีประสิทธิภาพ เพราะสิ่งที่พนัสนรับรู้ นั่นคือ เพื่อนร่วมงานกำลังฟังคำบรรยายหรือถูกหัวหน้าดูนั้น ไม่ได้ทำให้พนัสนอยากจะทำงานของตนไปร่วมกิจกรรมนั้นด้วย หลักการสำคัญของวิธีนี้จึงอยู่ที่การรับรู้สิ่งเร้าหรือสถานการณ์ยั่วยุนั้นในความหมายอื่น เพื่อที่จะให้ตนสนใจกับเรื่องที่กำลังทำเท่านั้น ท่านเลือกวิธีการนี้เหมาะสมแล้ว

โปรดอ่านสรุปการเรียนรู้และอ่านเรื่องต่อไปในหน้า 26

สรุปการเรียนรู้

วิธีการควบคุมตนเองที่เรียกว่า Cognitive technique นั้นมีหลายวิธี สำหรับที่นำมาเสนอไว้ในนี้มี 2 วิธี คือ การรับรู้สิ่งเร้าในความหมายอื่นกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ซึ่งจะเห็นว่าแต่ละวิธีก็เหมาะสมกับสภาพการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน

(หน้า 23) ค. ทิ้งงานไปดูฟุตบอลก่อน แล้วจึงค่อยกลับมาทำงานต่อ

วิธีการนี้อาจจะใช้ได้ดีถ้ามีเวลามากพอ แต่ในกรณีที่มีเวลาน้อยๆ เช่นนี้ อาจจะไม่เป็นการเหมาะสมนัก เพราะถ้าทิ้งงานไปดูฟุตบอลก่อนนั้นทำให้เหลือเวลาที่จะทำงานน้อยในภายหลังจึงต้องรีบทำงานอย่างลวกๆ ผลงานที่ออกมาย่อมไม่ดีแน่และที่ยิ่งกว่านั้นก็คือน่าจะทำงานไม่สำเร็จ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายได้ อีกประการหนึ่ง ถ้าสภาพการณ์ในการทำงานของท่านต้องประสบกับสถานการณ์ย่ำแย่หรือสิ่งเร้าที่จะชักจูงให้ท่านต้องหันเหความสนใจจากงานบ่อยๆ แล้ว ท่านก็คงต้องทิ้งงานในหน้าที่ไปทำกิจกรรมอื่นๆ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งแน่นอนว่าจะต้องส่งผลเสียต่อการทำงานอย่างแน่นอน วิธีการที่ท่านเลือกนี้จึงยังไม่เหมาะสม

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 20

(หน้า 24) ง. บอกตนเองว่าฟุตบอลนัดนี้น่าดูมาก แต่เราไม่มีเวลาพอที่จะไปดู เพราะต้องตรวจรายงานให้เสร็จ

ที่จริงการที่ท่านคิดเช่นนี้ได้แสดงว่า ท่านเองมีความตั้งใจที่จะทำงานให้เสร็จแม้ว่าจะมีสถานการณ์ย่ำแย่อย่างไรก็ตาม แต่การที่ท่านคิดว่าฟุตบอลนัดนี้น่าดูมากจะมีผลทำให้จิตใจของท่านจดจ่ออยู่กับเรื่องการแข่งขันฟุตบอลแทนที่จะจดจ่ออยู่กับงานที่ทำ ซึ่งทำให้ท่านไม่มีสมาธิในการทำงาน นอกจากนั้นการที่ท่านคอยคิดอยู่แต่ว่า ฟุตบอลนัดนี้น่าดูมากนั้น อาจจะทำให้ท่านอดใจที่จะดูฟุตบอลไว้ไม่ได้ซึ่งก็เป็นผลเสียกับการทำงานของท่านอีก การที่ท่านต้องการจะหลีกเลี่ยงสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งก็ไม่ควรที่จะพยายามคิดถึงเรื่องนั้นอยู่อีก แต่ควรจะหันไปคิดเรื่องอื่นๆ แทน หรือพยายามคิดไปในการทำงานที่ว่า เรื่องนั้นๆ ไม่น่าสนใจจึงจะทำให้ท่านมีสมาธิในการทำงาน การที่ท่านคิดถึงเรื่องอื่นนอกเหนือจากงานว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจนั้นจะทำให้ท่านเกิดความขัดแย้งในตนเอง จึงไม่เกิดผลดีกับการทำงาน วิธีการที่ท่านเลือกนี้จึงยังไม่เหมาะสม

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 20

(หน้า 25) จ. ไปนั่งอยู่หน้าโทรทัศน์พร้อมกับเพื่อน ๆ แต่ตั้งใจว่าตนเองจะไม่ดูโทรทัศน์ จะเพ่งสมาธิไปในการตรวจรายงานเท่านั้น

วิธีการเช่นนี้ก็มักนับว่าเป็นการทดสอบสมาธิในการทำงานของท่านได้เป็นอย่างดีว่า ท่านมีใจหนักแน่นเพียงพอที่จะทำงานในสถานการณ์ที่มีสิ่งยั่วยุให้อยากทำอย่างอื่นได้หรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม การทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในใจตัวเองในขณะที่ต้องการสมาธิในการทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดนั้นไม่ใช่สิ่งที่ดีแน่ เพราะสมาธิในการทำงานของท่านต้องลดลง ถ้าท่านต้องการจะหลีกเลี่ยงสถานการณ์ยั่วยุต่างๆ เพื่อเพ่งสมาธิในการทำงานก็ไม่ควรจะไปอยู่ในสถานการณ์นั้น เช่นในกรณีของพนัสที่เอารายงานไปนั่งตรวจหน้าโทรทัศน์ในขณะที่กำลังมีการถ่ายทอดรายการแข่งขันฟุตบอลซึ่งเป็นรายการที่ตนชอบนั้นจึงไม่เหมาะสม เพราะจะทำให้มีโอกาที่จะละความสนใจจากงานไปดูโทรทัศน์ได้ง่ายซึ่งจะมีผลทำให้งานล่าช้าหรือประสิทธิภาพในการทำงานลดลง สภาพเช่นนี้ไม่ได้เอื้ออำนวยต่อการสร้างสมาธิในการทำงาน ถ้าทำได้ก็เป็นการทรมาณตนเองโดยไม่จำเป็น วิธีการเช่นนี้จึงไม่เหมาะสม

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 20

เรื่องที่ 5 สมชายและสมโชค (หน้า 26)

สมชายและสมโชคเป็นข้าราชการในหน่วยงานแห่งหนึ่ง ทั้งสองเข้ารับราชการพร้อมกันแต่มีนิสัยในการทำงานที่แตกต่างกัน กล่าวคือ สมชายเป็นคนขยันทำงานอย่างสม่ำเสมอ ส่วนสมโชคนั้นจะขยันทำงานเมื่อหัวหน้าอยู่ด้วยเท่านั้น เนื่องจากหัวหน้าของสมชายและสมโชคมักจะต้องไปร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่นๆ อยู่เสมอ จึงเป็นโอกาสดีของสมโชคที่จะใช้เวลาในช่วงนั้นหลีกเลี่ยงการทำงาน และมักจะปิดภาระความรับผิดชอบของตนให้เพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ สมโชคคิดว่าการทำงานในขณะที่หัวหน้าไม่อยู่นั้นไม่มีผลอะไร เพราะหัวหน้าไม่ได้เห็นการทำงานของตน ส่วนสมชายนั้นแม้หัวหน้าจะอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตามก็จะขยันทำงานในหน้าที่ของตนอย่างสม่ำเสมอ

เนื่องจากลักษณะงานของหน่วยงานนี้จะต้องทำเป็นกลุ่มและไม่สามารถแยกชิ้นงานออกเพื่อให้แต่ละคนรับผิดชอบตามลำพังอย่างชัดเจนได้ การหลีกเลี่ยงงานของสมโชคเมื่อหัวหน้าไม่อยู่จึงไม่สามารถทำให้หัวหน้าทราบได้อย่างเด่นชัดว่าสมโชคไม่ทำงาน ถ้าไม่มีใครบอก สมชายและเพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ ของสมโชคก็ไม่คิดอยากจะฟ้องหัวหน้า เพราะไม่อยากจะสร้างความแตกแยกในหน่วยงาน ดังนั้น เมื่อถึงเวลาพิจารณาความดีความชอบในการทำงาน สมชายและสมโชคจึงได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนเท่ากัน เพื่อนๆ ร่วมงานคนอื่นๆ จึงแสดงอาการรังเกียจสมโชค ดังนั้นสมโชคจึงอยากจะปรับปรุงการทำงานของตนเองให้เหมือนกับสมชายบ้าง

ถ้าท่านเป็นสมโชค ท่านจะมีวิธีการปรับปรุงการทำงานของท่านอย่างไร

ก. ขยันทำงานลับหลังหัวหน้า วันใดที่ทำได้เช่นนี้ก็ให้รางวัลตนเอง โดยการไปดูภาพยนตร์หลังจากเลิกงาน (พลิกไปอ่านหน้า 27)

ข. ขยันทำงานลับหลังหัวหน้า ถ้าทำไม่ได้ลงโทษตนเอง โดยการไม่รับประทานอาหารเช้าในวันนั้น (พลิกไปอ่านหน้า 28)

ค. พยายามขยันทำงานลับหลังหัวหน้า โดยไม่ต้องให้รางวัลตนเองแต่อย่างใด (พลิกไปอ่านหน้า 29)

ง. เริ่มต้นขยันทำงานลับหลังหัวหน้าวันละเล็กน้อย และให้รางวัลตนเองโดยการชมเชยตนเองทุกครั้งที่ทำสำเร็จ แล้วเพิ่มความขยันในการทำงานขึ้นเรื่อยๆ จนสามารถทำงานได้เหมือนสมชาย (พลิกไปอ่านหน้า 30)

(หน้า 27) ก. ขยันทำงานลับหลังหัวหน้า วันใดที่ทำได้เช่นนี้ก็ให้รางวัลตนเอง โดยการไปดูภาพยนตร์หลังจากเลิกงาน

การให้รางวัลตนเองเป็นวิธีการที่ตัวอย่างหนึ่งที่ใช้ในการปรับปรุงพฤติกรรม เพราะจะทำให้มีกำลังใจในการทำงาน แต่ในการให้รางวัลตนเองนั้นควรเลือกชนิดของรางวัลที่เหมาะสมด้วย ในกรณีของสมโชคนี้ โดยวิธีการนั้นดีแต่การให้รางวัลตนเองโดยการไปดูภาพยนตร์หลังจากเลิกงาน แล้วนั้นยังไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุดในสถานการณ์เช่นนี้ เพราะการให้รางวัลกับตนเองเช่นนี้เป็นการสิ้นเปลืองมากเกิดความจำเป็น ซึ่งอาจจะมีปัญหาในเรื่องการเงินตามมาก็ได้ การให้รางวัลตนเองที่เหมาะสมนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นวัตถุเท่านั้น แต่อาจจะเป็นรางวัลในรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ต้องสิ้นเปลืองมากก็ได้ เพราะรางวัลไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการทำงาน เพียงแต่เป็นแรงกระตุ้นให้ทำงานให้ดีขึ้น หรือทำงานได้ตามที่ต้องการในคราวต่อไปเท่านั้น สำหรับในกรณีนี้ท่านใช้วิธีการเหมาะสมแล้วแต่ควรปรับปรุงลักษณะของรางวัลที่ให้กับตนให้เหมาะสม

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 26

(หน้า 28) ข. ขยันทำงานลับหลังหัวหน้า ถ้าทำไม่ได้ลงโทษตนเอง โดยการไม่รับประทาน
อาหารเย็นในวันนั้น

การลงโทษตนเองก็เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่น่ามาใช้ในการปรับพฤติกรรม แต่การลงโทษตนเอง
จะไม่ช่วยกระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมได้มากนัก การลงโทษเป็นการขจัดพฤติกรรมที่ไม่
ปรารถนา ในที่นี้คือการทำอย่างอื่นแทนการทำงานขณะนายไม่อยู่ แต่การลงโทษตนเองก็จะลด
พฤติกรรมการทำอย่างอื่นลง แต่อาจจะไม่สามารถกระตุ้นพฤติกรรมที่ต้องการได้ นอกจากนั้นการลงโทษ
ตนเองด้วยวิธีการนี้จะเสียสุขภาพและอาจจะทำให้สมโซคเกิดความหงุดหงิดเพราะไม่ได้ทำสิ่งที่ตน
ต้องการ ในที่สุดก็อาจเป็นการบั่นทอนความตั้งใจในการทำงานเสียก็ได้ ดังนั้น ถึงแม้วิธีการลงโทษตนเอง
นั้นเป็นวิธีการหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการลดพฤติกรรมได้ก็ตาม แต่ในกรณีนี้ยังไม่ได้สร้างพฤติกรรมที่
ต้องการ จึงยังมีวิธีการอื่นที่เหมาะสมกว่า

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 26

(หน้า 29) ค. พยายามขยันทำงานลับหลังหัวหน้า โดยไม่ต้องให้รางวัลตนเองแต่อย่างใด

วิธีนี้ถ้าทำได้ก็เป็นการดีทีเดียว เพราะเป้าหมายสูงสุดของการทำงานนั้นก็เพื่อผลของงานเท่านั้น มิใช่เพื่อรางวัล การให้รางวัลเป็นเพียงวิธีการที่จะช่วยกระตุ้นให้การทำงานเกิดผลดีเท่านั้น ดังนั้น ถ้าสามารถทำงานโดยไม่ต้องอาศัยรางวัลใดๆ เป็นเครื่องกระตุ้นจึงเป็นเรื่องที่ดี แต่ปัญหาของสมโชคในกรณีนี้ก็คือ การที่ไม่สามารถบังคับตนเองให้ทำงานลับหลังเจ้านายได้ เพราะฉะนั้น ความพยายามแต่เพียงอย่างเดียวโดยที่ไม่มีแรงกระตุ้นอื่นๆ ที่เหมาะสมนั้น อาจทำให้สมโชคไม่สามารถทำงานได้สำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ก็ได้ และเมื่อทำไม่ได้ก็จะท้อถอยหมดกำลังใจ ในที่สุดก็เป็นอย่างเดิมอีก วิธีการในข้อนี้จึงเท่ากับไม่ได้แก้ปัญหอะไร เป็นเพียงตั้งใจจะทำเท่านั้น ซึ่งไม่มีหลักประกันว่าจะทำได้สำเร็จ วิธีการนี้จึงไม่เหมาะสม

โปรดพิจารณาเลือกวิธีการใหม่ พลิกกลับไปหน้า 26

(หน้า 30) ง. เริ่มต้นขยันทำงานลับหลังหัวหน้าวันละเล็กน้อย และให้รางวัลตนเองโดยการชมเชยตนเองทุกครั้งที่ทำสำเร็จ แล้วเพิ่มความขยันในการทำงานขึ้นเรื่อยๆ จนสามารถทำงานได้เหมือนสมชาย

วิธีนี้นับเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์เช่นนี้ เหตุผลก็คือ การปรับพฤติกรรมนั้นควรจะเริ่มจากการเปลี่ยนไปที่เล็กทีละน้อย เมื่อทำได้สำเร็จก็ให้รางวัลตนเองโดยการชมเชยตนเองจะทำให้มีกำลังใจในการทำงานต่อไป เพราะการเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานที่เล็กทีละน้อยนั้นสามารถทำได้สำเร็จได้โดยง่าย เมื่อทำครั้งแรกได้สำเร็จ ครั้งต่อไปก็พยายามขยายเวลาที่จะขยันทำงานเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดก็จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ สำหรับการให้รางวัลตนเองโดยวิธีการชมเชยตนเองนั้นเป็นเพียงหนึ่งในหลายๆ ประเภทของรางวัลที่ไม่สิ้นเปลืองที่จะสามารถนำมาใช้ได้ เพราะฉะนั้นนอกจากการชมเชยตนเองแล้ว เพื่อนร่วมงานก็อาจจะยิ้มแย้มพอใจสมโชค สมโชคควรบอกกับตนเองว่า เขายิ้มแย้มชอบเราเพราะเราช่วยงานเขามากขึ้น เราควรทำอย่างนี้บ่อยๆ ต่อไป นอกจากนั้น อาจจะให้รางวัลตนเองในด้านอื่นๆ อีก เช่น เมื่อทำงานได้สำเร็จตามที่กำหนดไว้ก็อาจจะให้เวลานั่งพักในท่าที่สบายๆ นานขึ้น เป็นต้น รางวัลเหล่านี้ไม่เป็นการสิ้นเปลืองและทำได้ง่ายจึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับการทำงาน นอกจากนั้นรางวัลเหล่านี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชมเชยตนเองนั้นเป็นการให้รางวัลด้วยความจริงใจของตน เพราะคำชมเชยที่ได้รับจากคนอื่นนั้นอาจจะเกิดจากการสร้างทำก็ได้ วิธีการให้รางวัลตนเองเมื่อทำงานได้สำเร็จทุกครั้งจึงเหมาะสมกับสถานการณ์การทำงานเช่นนี้โปรดอ่านสรุปการเรียนรู้

สรุปการเรียนรู้

การให้รางวัลตนเองเมื่อกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมแล้วนั้น เป็นวิธีการที่นำมาใช้ได้ผลอย่างหนึ่งในการควบคุมตนเอง เพราะการให้รางวัลตนเองจะทำให้ผู้กระทำพฤติกรรมเกิดความภาคภูมิใจซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นให้คนมีกำลังใจในการกระทำพฤติกรรมนั้นๆ อีกในโอกาสต่อไป

สรุปหลักการควบคุมตนเอง

ความสามารถในการควบคุมตนเองนั้นมีความสำคัญต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นอย่างยิ่ง เพราะบุคคลที่สามารถควบคุมตนเองได้จะสามารถทำงานให้สำเร็จได้ภายใต้สถานการณ์ย่ำแย่ต่างๆ จากเรื่องที่ทำการศึกษาจะช่วยให้เห็นแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมของตนโดยวิธีการควบคุมตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งสามารถสรุปหลักการควบคุมตนเองได้ดังนี้

1. การกำหนดเป้าประสงค์ของการปรับพฤติกรรมของตนเองขึ้นเป็นขั้นย่อยๆ จนบรรลุผล
2. การศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมและผลที่เกิดขึ้นหลังจากกระทำพฤติกรรมอย่างถูกต้อง
3. การควบคุมสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นพฤติกรรมอย่างเหมาะสม
4. Cognitive technique
5. การให้รางวัลตนเองอย่างเหมาะสม

ใบกิจกรรมที่ 3

กระดาษคำตอบชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การควบคุมตนเอง

เรื่องที่	ข้อที่เลือก				
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5
1. สุรพล					
2. เรณู					
3. ขวัญตา					
4. พันัส					
5. สมชายและ สมโชค					

หน่วยที่ 3

หน่วยเชื่อมั่นในการกระทำ: การส่งเสริมความเชื่ออำนาจในตน

ความเชื่ออำนาจ (Locus of control) เป็นจิตลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุหนึ่งกับผลหนึ่ง และความเชื่อว่าตนสามารถควบคุมให้เกิดผลตามที่ต้องการได้ ซึ่งการรับรู้ต่อผลตอบแทนการกระทำนี้ จะมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของบุคคล ความเชื่ออำนาจของบุคคลแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความเชื่ออำนาจในตน และความเชื่ออำนาจนอกตน

ความเชื่ออำนาจในตน (Belief in internal locus of control of reinforcement) เป็นความเชื่อของบุคคลที่เชื่อว่า ผลดีหรือผลเสียต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น มีสาเหตุที่สำคัญมาจากการกระทำของตนเองมากกว่าที่จะเกิดจากการกระทำของคนอื่นหรือเกิดจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตนจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่น่าพึงปรารถนา

ความเชื่ออำนาจนอกตน (Belief in external locus of control of reinforcement) เป็นความเชื่อของบุคคลที่เชื่อว่า ผลดีหรือผลเสียต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น มีสาเหตุที่สำคัญมาจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ อำนาจของคนอื่น หรือสาเหตุอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของตน

วัตถุประสงค์

เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมหน่วยร่วมประสานความเชื่อมั่น : การส่งเสริมความเชื่ออำนาจในตน

1. ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการมีความเชื่ออำนาจในตน
2. ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุกับผล
3. ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจและตระหนักว่าผลเกิดจากการกระทำของตน และตนสามารถควบคุมให้เกิดผลตามที่ต้องการได้
4. ผู้เข้าอบรมมีความเชื่ออำนาจในตน

สาระการฝึกอบรม

1. การรับรู้สาเหตุและผลของการกระทำ
2. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมสาเหตุต่างๆ ของผล
3. การรับรู้ความสัมพันธ์ของการกระทำและผล

กิจกรรมที่ 1

ชื่อกิจกรรม ผลเกิดจากสาเหตุ

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจและตระหนักว่าผลที่เกิดขึ้นย่อมมีสาเหตุ
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจและตระหนักว่าผลที่เกิดขึ้นอาจเกิดได้จากหลายสาเหตุ
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมตระหนักถึงการกระทำของตนเองว่าเป็นสาเหตุของผลที่เกิดขึ้น
4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีลักษณะความเชื่ออำนาจในตน

สาระสำคัญ

ผลดีหรือผลเสียต่างๆ ที่เกิดขึ้นย่อมมีสาเหตุ ผลหนึ่งๆ อาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เมื่อรู้สาเหตุจะสามารถทำนายผลที่เกิดขึ้นได้ ในทางกลับกัน เมื่อผลดีหรือผลเสียปรากฏจะสามารถทำนายสาเหตุของผลนั้นได้

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้นำกิจกรรมนำเข้าสู่ประเด็นความเชื่อว่า ผลที่เกิดขึ้นย่อมมีสาเหตุ โดยสนทนากับผู้เข้าอบรมว่า “เชื่อหรือไม่ว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นย่อมมีสาเหตุ”
2. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมดูภาพสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ภาพภูเขาไฟระเบิด การเกิดสึนามิ แผ่นดินไหว อุบัติเหตุ ไฟไหม้ โรคนาแดง โรคอุจจาระร่วงและตอบคำถามดังนี้ “อะไรเป็นสาเหตุให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ในภาพ”
3. ผู้เข้าอบรมวิเคราะห์ภาพสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้ดู และตอบคำถามดังนี้ “สาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ในภาพเหมือนหรือแตกต่างกันกันอย่างไร ความเหมือนหรือความแตกต่างของผลที่เกิดขึ้นคืออะไร ความเหมือนหรือความแตกต่างของการควบคุม/ป้องกันคืออะไร”
4. ผู้เข้าอบรมร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกี่ยวกับประเด็นผลที่เกิดขึ้นย่อมมีสาเหตุ ผู้นำกิจกรรมร่วมสรุปและเชื่อมโยงข้อความรู้ ผู้เข้าอบรมบันทึกข้อความรู้ที่ได้รับจากการอภิปรายร่วมกันลงในแบบบันทึกความรู้
5. ผู้นำกิจกรรมแบ่งผู้เข้าอบรมเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน
6. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันระดมความคิดตามประเด็นในใบกิจกรรมที่ 1 ดังนี้ “ท่านคิดว่า การกระทำของท่าน เป็นสาเหตุของผลที่เกิดขึ้นกับตัวท่านหรือไม่ อย่างไร” “ท่านคิดว่า การกระทำของท่าน เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งของผลที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นหรือไม่ อย่างไร” “ท่านคิดว่า การกระทำของท่าน เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งในการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กหรือไม่” “ท่านคิดว่า การกระทำใดของท่าน ที่เป็นสาเหตุให้เด็กๆ ในความดูแลของท่านมีพฤติกรรมการสื่อสารอย่างสันติได้”
7. ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่ม ใช้เวลาการนำเสนอกลุ่มละไม่เกิน 3 นาที

8. ผู้นำกิจกรรมเชื่อมโยงและสรุปกิจกรรม

สื่อและอุปกรณ์

1. ภาพสถานการณ์ต่างๆ เช่น ภูเขาไฟระเบิด สึนามิ แผ่นดินไหว อุบัติเหตุ ไฟไหม้ โรคตาแดง
โรคอุจจาระร่วง

2. ใบกิจกรรมที่ 1

3. แบบบันทึกความรู้

4. ดินสอ ปากกา

การประเมินผล

1. สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม

2. ผลงาน

ใบกิจกรรมที่ 1

ผลเกิดจากสาเหตุ

1. ท่านคิดว่า การกระทำของท่าน เป็นสาเหตุของผลที่เกิดขึ้นกับตัวท่านหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. “ท่านคิดว่า การกระทำของท่าน เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งของผลที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นหรือไม่ อย่างไร”

.....

.....

.....

3. “ท่านคิดว่า การกระทำของท่าน เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งในการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กหรือไม่”

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่า อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ท่านดำเนินชีวิตอย่างมีสันติสุข กับเด็กนักเรียนและคนรอบข้าง? โดยเฉพาะ สาเหตุที่เกิดจากตัวท่าน สาเหตุที่ทำให้ท่านดำเนินชีวิตอย่างมีสันติสุขกับเด็กนักเรียนและคนรอบข้าง ได้แก่

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

กิจกรรมที่ 2

ชื่อกิจกรรม การควบคุมสาเหตุของผลต่างๆ

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 45 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความเชื่อให้กับผู้เข้าอบรมว่าตนเป็นผู้ที่สามารถควบคุมให้เกิดผลตามที่ต้องการได้
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีลักษณะความเชื่ออำนาจในตน

สาระสำคัญ

การรู้สาเหตุของผลต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะสามารถควบคุมให้เกิดผลที่ต้องการได้ หรือหลีกเลี่ยงผลเสียและเพิ่มผลดีได้มากยิ่งขึ้น

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้นำกิจกรรมแบ่งผู้เข้าอบรมเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน
2. สมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ใช้เวลาคนละ 5 นาที คิดวิธีการหรือการกระทำของตน ที่จะทำให้เกิดผลดีหรือลดผลเสียที่จะเกิดขึ้นในประเด็นที่กำหนดให้ในใบกิจกรรมที่ 2 บันทึกผลการคิดของตน
3. สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มนำเสนอผลการคิดของตนเองให้สมาชิกในกลุ่มทราบ และร่วมกันระดมความคิดเพิ่มเติมให้ครบทุกประเด็น บันทึกผลการคิด ใช้เวลาในการคิดเป็นรายกลุ่ม 15 นาที
4. ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอวิธีการหรือการกระทำที่แต่ละกลุ่มใช้ เพื่อทำให้เกิดผลดีหรือลดผลเสียที่จะเกิดขึ้นในประเด็นต่างๆ
5. ผู้เข้าอบรมร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้นำกิจกรรมร่วมสรุปและเชื่อมโยงข้อความรู้ ผู้เข้าอบรมบันทึกข้อความรู้ที่ได้รับจากการอภิปรายร่วมกันลงในแบบบันทึกความรู้
6. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมกลุ่มเดิมร่วมกันเขียนผังความคิดวิธีคิดหรือการกระทำที่ครูปฐมวัยในการดูแลอารมณ์ตนเองและ มีส่วนช่วยจัดสิ่งแวดล้อมให้เด็กๆ ในความดูแลอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข
7. จัดแสดงผังความคิด

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบกิจกรรมที่ 2
2. แบบบันทึกความรู้
3. ปากกา สีชอล์ค
4. กระดาษ Flipchart
5. สก็อตเทป

การประเมินผล

1. สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม และผลงาน

ใบกิจกรรมที่ 2

กลุ่มที่ 2

ท่านคิดว่า ท่านจะมีวิธีการหรือการกระทำอะไร ที่จะทำให้เกิดผลดี หรือลดผลเสีย ดังต่อไปนี้

1. การป้องกันไม่ให้ครอบครัวท่านเป็นหนี้สิน ท่านสามารถกระทำได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. การเสริมสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น ในที่ทำงาน
ท่านสามารถกระทำได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบกิจกรรมที่ 2

กลุ่มที่ 4

ท่านคิดว่า ท่านจะมีวิธีการหรือการกระทำอะไร ที่จะทำให้เกิดผลดี หรือลดผลเสีย ดังต่อไปนี้

1. การป้องกันบุคคลในครอบครัวจากยาเสพติด

ท่านสามารถกระทำได้โดย

2. การส่งเสริมให้เด็กเกิดความสุข ท่านสามารถกระทำได้โดย

ใบกิจกรรมที่ 2

กลุ่มที่ 5

ท่านคิดว่า ท่านจะมีวิธีการหรือการกระทำอะไร ที่จะทำให้เกิดผลดี หรือลดผลเสีย ดังต่อไปนี้

1. การป้องกันไข้เลือดออก ท่านสามารถกระทำได้โดย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. การป้องกันเด็กทะเลาะกัน

ท่านสามารถกระทำได้โดย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบกิจกรรมที่ 2

กลุ่มที่ 6

ท่านคิดว่า ท่านจะมีวิธีการหรือการกระทำอะไร ที่จะทำให้เกิดผลดี หรือลดผลเสีย ดังต่อไปนี้

1. การป้องกันอุบัติเหตุภายในโรงเรียน
ที่จะเกิดกับเด็ก ท่านสามารถกระทำได้อย่างไร

2. การป้องกันการทำโทษรุนแรงกับเด็ก
เวลาที่ครูโกรธมาก ท่านสามารถกระทำได้อย่างไร

กิจกรรมที่ 3

ชื่อกิจกรรม การทำมาก ย่อมได้ผลมาก

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 1 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจและตระหนักว่าผลที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจและตระหนักว่าความพยายามกับผลนั้นจะเกิดขึ้นควบคู่กัน
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมรับรู้ความสมดุลกันระหว่างปริมาณของความพยายามกับปริมาณของผล
4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีลักษณะความเชื่ออำนาจในตน

สาระสำคัญ

ผลที่จะเกิดขึ้นกับตนนั้น มีสาเหตุมาจากการกระทำของตนเอง บุคคลสามารถควบคุมให้เกิดผลตามที่ต้องการได้ ถ้าต้องการทำให้ผลดีนั้นเกิดในปริมาณที่เพิ่มขึ้น ก็ต้องพยายามทำให้มากขึ้นด้วย ในทางตรงกันข้ามหากพยายามน้อย ผลดีนั้นจะเกิดในปริมาณที่น้อยด้วย

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้นำกิจกรรมสนทนากับผู้เข้าอบรมในประเด็นเกี่ยวกับความเชื่อดังนี้
 “ท่านคิดว่า การที่ท่านได้มีงานทำในปัจจุบันนี้ เป็นเพราะการกระทำของตัวท่านเอง หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์”
 “ท่านคิดว่า บุคคลที่ประสบความสำเร็จ เป็นเพราะการกระทำของบุคคลนั้น หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์”
 “ท่านคิดว่า การที่ท่านประสบอุบัติเหตุ เป็นเพราะการกระทำของตัวท่านเอง หรือโชคเคราะห์”
2. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมชม คลิปวิดีโอการเกิดอุบัติเหตุเรื่อง คนข้ามถนน รถยนต์ชนรถมอเตอร์ไซด์ และคลิปโฆษณาของ สสส. ชุดไม่โทษใคร โทษตัวเอง
3. ผู้นำกิจกรรมเชื่อมโยงเนื้อหาภายในคลิปวิดีโอเข้าสู่ประเด็นการรับรู้ผลเกิดจากการกระทำของตน
4. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมเล่นเกมที่แข่งขันกับตนเองตามใบกิจกรรมที่ 3 ก่อนเริ่มเล่นเกม ผู้นำกิจกรรมแนะนำกติกา ดังนี้
 - 4.1 เกมที่เล่นเป็นเกมที่ต้องแข่งขันกับตนเอง
 - 4.2 การเล่นเกมให้ผู้เล่นปฏิบัติตามกติกาที่กำหนดไว้ในแต่ละเกม
 - 4.3 เกมทุกเกม ผู้เล่นเกมจะเล่นภายในเวลาที่กำหนด เกณฑ์การให้คะแนน เลือกคำตอบถูกต้อง 1 ข้อ ได้ 1 คะแนน
 - 4.4 ผู้เข้าอบรมแลกเปลี่ยนใบกิจกรรมที่ 3 กับผู้เข้าอบรมคนอื่น ตรวจสอบความถูกต้องของผลงานตามเกณฑ์การให้คะแนน รวมคะแนนที่ได้รับ

4.5 ผู้เข้าอบรมนำคะแนนที่ได้มารับของรางวัล ผู้ที่ทำคะแนนได้มากที่สุดในกลุ่มจะได้สิทธิ์รับของรางวัลก่อนและได้ของรางวัลในจำนวนที่มากกว่าผู้ที่ทำคะแนนได้น้อย

5. ผู้เข้าอบรมวิเคราะห์ความเข้าใจในสาระที่เรียนรู้จากการทำกิจกรรม

6. ผู้เข้าอบรมร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันนำข้อคิดทางบวกมาสรุปและเชื่อมโยงข้อความรู้ ผู้เข้าอบรมบันทึกข้อความรู้ที่ได้รับจากการอภิปรายร่วมกัน

7.. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันคิดทบทวนอดีตที่ผ่านมาว่า มีเหตุการณ์หรือการกระทำใดบ้างที่ได้พยายามทำอย่างมากและได้ผลที่สอดคล้องกับความพยายามนั้น และในปัจจุบันมีสิ่งใดที่ต้องการทำบ้างจะอย่างไรจึงจะเกิดผลดี เชื่อหรือไม่ว่าจะได้ผลตอบแทนตามที่ต้องการเพราะเหตุใด

8. ผู้เข้าอบรมนำเสนอผลการระดมความคิดของกลุ่ม ใช้เวลาในการนำเสนอกลุ่มละไม่เกิน 3 นาที

9. ผู้นำกิจกรรมเชื่อมโยงและสรุปกิจกรรม

สื่อและอุปกรณ์

1. คลิปวิดีโอการเกิดอุบัติเหตุเรื่อง คนข้ามถนน รถยนต์ชนรถมอเตอร์ไซด์ และคลิปโฆษณาของสสส. ชุดไม่โทษใคร โทษตัวเอง (ความยาวเรื่องละ 1 นาที รวม 3 นาที)

2. ใบกิจกรรมที่ 3

3. แบบบันทึกความรู้

4. ปากกา ดินสอ

5. กระดาษ A4

6. ของรางวัล

การประเมินผล

1. สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม

2. ผลงาน

ใบกิจกรรมที่ 3
เกมที่ 1

1	2			3
4				
	5			

เกมที่ 1 เกมปริศนาอักษรไขว้

แนวตั้ง

1. ชื่อตั้งเดิมของคนที่เคยอาศัยอยู่ในเขมร
2. พื้นที่ที่ใช้ปลูกข้าว
3. ความรู้สึกที่แสดงให้เห็นว่าตระหนี่ถี่เหนียว

แนวนอน

1. อาหารประจำวันของชาวตะวันตก ทำด้วยแป้งสาลี
2. น้องของพ่อ
3. เส้นตรงสองเส้นที่ลากคู่กัน

ที่มา : อ้อมเดือน สดมณี (2536: 176)

ใบกิจกรรมที่ 3
เกมที่ 2

ช่วยคุณมะลิมองหาหม้อกาแฟที่เหมือนกันทั้ง 4 ใบ บนชั้นวางของนี้ด้วยซิคะ?

เกณฑ์การให้คะแนน

หาหม้อกาแฟได้ครบ 4 ใบ	ในเวลาที่กำหนด	จะได้คะแนน 4 คะแนน
หาหม้อกาแฟได้ครบ 3 ใบ	ในเวลาที่กำหนด	จะได้คะแนน 3 คะแนน
หาหม้อกาแฟได้ครบ 2 ใบ	ในเวลาที่กำหนด	จะได้คะแนน 2 คะแนน
หาหม้อกาแฟได้ครบ 1 ใบ	ในเวลาที่กำหนด	จะได้คะแนน 1 คะแนน

ที่มา : อ้อมเดือน สดมณี (2536: 18)

ใบกิจกรรมที่ 3

เกมที่ 3

ขาดทั้ง 23 ใบนี้มีเพียงใบเดียวที่ไม่มีคู่เหมือน ใบไหนเอ่ย?

ที่มา : อ้อมเดือน สดมณี (2536: 184)

ใบกิจกรรมที่ 3

เกมที่ 4

มีเพียงภาพเดียวใน 6 ภาพนี้ ที่มีสิ่งของบรรจุอย่างละ 2 ชิ้น ครบถ้วน ภาพไหนเอ่ย?

<p>1</p>	<p>4</p>
<p>2</p>	<p>5</p>
<p>3</p>	<p>6</p>

ใบกิจกรรมที่ 3

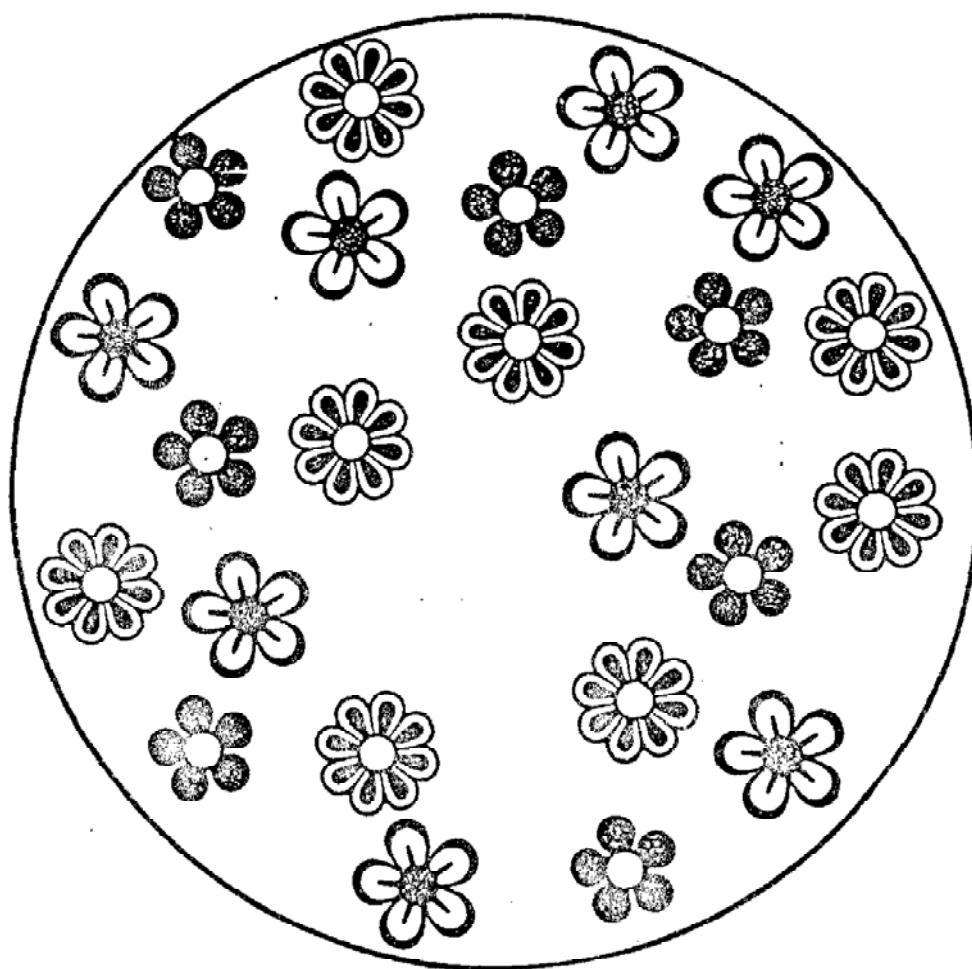
เกมที่ 5

หาคู่กลับของตัวอักษรที่กำหนดให้ ตัวอย่าง ABC คือ CBA

1. PEACEFUL	LEACEPUF	LEEAUFCP	LUFACEPE	LUFECAEP
2.VIOLENCE	ECEOLINV	ELCEOINV	ECNELOIV	EOICNLEV
3. NMONMW	WMNOMN	WMMOMN	WNNOMM	WNMONM
4. UTRMVGHO	OGHMPVPRU	OTNMRVNU	OVHGTGN	OHGVMRTU
5. TOYOTA	AOYTOT	ATOYOT	AYOTOT	AYOTAT
6.OQCBOWQG	GQWOBMOB	OJWQDOMG	GOCBVQWO	GQWOBQCO
7.AWVNRMX	XMRWNVA	XMRNVWA	XNVRMVA	XVRMNWA
8.JUGDTCSQ	JUGDCSTQ	QCSGDTUJ	QTCUSDJ	QSCTDGUJ
9.ZXYWKYUO	OYKWXYZ	OXZWKYUZ	OYUKWXYZ	OYUWFKXZ
10.WINERHGB	WGHERNIB	BGGFBERW	BGHRENIW	BRENGHIW

ใบกิจกรรมที่ 3
เกมที่ 6

มองหาซิว่าดอกไม้ชนิดไหนเอ่ย มีน้อยที่สุด

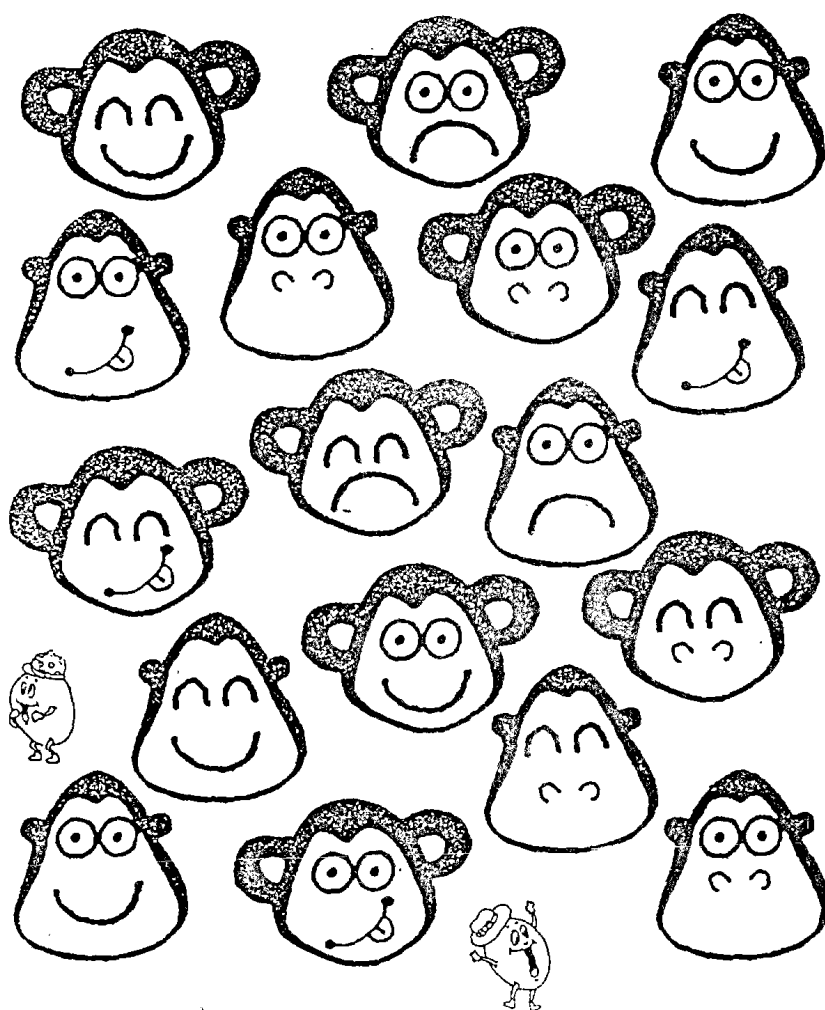

ที่มา : พรเทพ เสถียรนพแก้ว (2543: 129)

ใบกิจกรรมที่ 3

เกมที่ 7

หาดูซิว่าหน้าลิงคู่ไหนที่เหมือนกัน

ที่มา : พรเทพ เสถียรนพแก้ว (2543: 121)

ใบกิจกรรมที่ 3
เกมที่ 8 สร้างคำ

จงสร้างคำโดยใช้คำต่อไปนี้เป็นคำขึ้นต้น เขียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
แต่ละข้อให้เวลาในการทำ 1 นาที

1. ช่าง.....
2. หัก.....
3. พระ.....
4. บอกชื่ออาหารไทยที่มีรสเผ็ด ให้มากที่สุด
5. บอกชื่อผลไม้ที่มีรสเปรี้ยว ที่ขึ้นต้นด้วย “มะ” ให้มากที่สุด
6. บอกชื่อดอกไม้ไทยที่มีสีขาว ให้มากที่สุด
7. บอกคำพูดที่ทำร้ายผู้อื่น ให้มากที่สุด
8. บอกคำพูดที่ชมเชยผู้อื่น ให้มากที่สุด
9. บอกสิ่งที่ทำให้มนุษย์ ไม่มีสันติสุข ให้มากที่สุด
10. บอกวิธีการระงับความโกรธ ให้มากที่สุด
11. บอกคำพูดหรือสิ่งเตือนใจตน เวลาโกรธ (จะได้ไม่ฟาดฟันกับผู้อื่น) ให้มากที่สุด

กิจกรรมที่ 4

ชื่อกิจกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 1 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจและตระหนักว่าความพยายามกับผลนั้นจะเกิดขึ้นควบคู่กัน
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมรับรู้ความสมดุลกันระหว่างปริมาณของความพยายามกับปริมาณของผล
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีลักษณะความเชื่ออำนาจในตน

สาระสำคัญ

ผลที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง มีสาเหตุมาจากการกระทำของตนเอง บุคคลสามารถควบคุมให้เกิดผลตามที่ต้องการได้ การกระทำดีย่อมได้รับผลดีตอบแทน การกระทำชั่ว ย่อมได้รับผลชั่วตอบแทน ผลที่เกิดในปัจจุบันย่อมมาจากกระทำในอดีต ผลที่จะเกิดในอนาคตย่อมขึ้นอยู่กับกระทำในปัจจุบัน และการกระทำในอดีต

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้นำกิจกรรมสนทนากับผู้เข้าอบรมในประเด็นเกี่ยวกับความเชื่อดังนี้
“ท่านเชื่อหรือไม่ว่า คนที่กระทำดีย่อมได้รับผลดีตอบแทน เพราะเหตุใดจึงเชื่อเช่นนั้น
ท่านเชื่อหรือไม่ว่า คนที่กระทำชั่วย่อมได้รับผลชั่วตอบแทน เพราะเหตุใดจึงเชื่อเช่นนั้น”
2. ผู้นำกิจกรรมเชื่อมโยงเข้าสู่ประเด็นการรับรู้ถึงความพยายามกับผลนั้นจะเกิดขึ้นควบคู่กัน การพยายามกระทำดีย่อมได้รับผลดีตอบแทน การกระทำชั่ว ย่อมได้รับผลชั่วตอบแทน
3. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมชมภาพยนตร์เรื่อง เปาปุ้นจิ้น ตอนราชบุตรเขยจอมโหด ภาพยนตร์เรื่อง Mr. Bean ไปคลินิก และฟังนิทานเซนเรื่อง อย่างนั้นหรือ
4. ผู้เข้าอบรมวิเคราะห์ความเข้าใจในสาระที่เรียนรู้จากการชมภาพยนตร์ทั้งสองเรื่องตามประเด็นในใบกิจกรรมที่ 4.1, 4.2, 4.3
5. ผู้เข้าอบรมร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตามประเด็นในใบกิจกรรมที่ 4.1, 4.2 และ 4.3 ผู้นำกิจกรรมร่วมสรุปและเชื่อมโยงข้อความรู้ ผู้เข้าอบรมบันทึกข้อความรู้ที่ได้รับจากการอภิปรายร่วมกัน และร่วมสรุปข้อคิดทางบวกเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

สื่อและอุปกรณ์

1. VCD ภาพยนตร์เรื่อง เปาปุ้นจิ้น ตอนราชบุตรเขยจอมโหด (ความยาว 11 นาที)
2. VCD ภาพยนตร์เรื่อง Mr. Bean ไปคลินิก (ความยาว 8.02 นาที)
2. ใบกิจกรรมที่ 4.1, 4.2 และ 4.3
3. แบบบันทึกความรู้
4. ปากกา ดินสอ
5. กระดาษ A4

การประเมินผล 1. สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม และผลงาน

เรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง เปาบุ้นจิ้น

ตอนราชบุตรเขยจอมโหด

“เงินซื้อเหมย” ได้รับการทาบทามให้มาเป็นราชบุตรเขยของเหียนจงฮ่องเต้และไทเฮาเพราะรูปร่างหน้าตาและความสามารถเข้าที่ ด้วยความมั่งคั่งใหญ่โตสูง มุ่งหวังในเงินทอง ลาภยศ ทำให้ราชบุตรเขยปิดบังภูมิหลังของตนเอง ทำให้ได้รับตำแหน่งราชบุตรเขย การหายตัวไปของเงินซื้อเหมย ทำให้แม่และลูกเมียลำบาก ฉินเซียงเหลียนผู้ซึ่งเป็นภรรยาจึงออกตามหาเงินซื้อเหมยผู้เป็นสามีที่เมืองหลวงและพบว่าเขาได้เป็นราชบุตรเขยแล้ว

ฉินเซียงเหลียนจึงมาตีกลองร้องทุกข์กับเปาบุ้นจิ้นว่า ราชบุตรเขยหรือเงินซื้อเหมย ออกตัณญ์ต่อแม่ ทอดทิ้งลูกเมีย หลอกหลวงเบี่ยงสูงและแต่งงานซ้อน เดิมทีเปาบุ้นจิ้นยังไม่ปักใจเชื่อว่าเป็นคนคนเดียวกัน แต่เกิดเหตุการณ์การฆาตกรรมผู้คนที่ข้องเกี่ยวกับราชบุตรเขย ทำให้เปาบุ้นจิ้น กงซุนเซ่อ และเหอเจียจิ้ง ต้องสืบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับราชบุตรเขย และพบว่ามีความผิดจริงจึงได้รับโทษประหารชีวิต

ใบกิจกรรมที่ 4.1 ภาพยนตร์เรื่องเปาปู้นจิ้น

จากภาพยนตร์ จงตอบคำถามและร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

1. ท่านคิดว่า ราชบุตรเขย ทำอะไรกับใครบ้าง จึงถูกประหารชีวิต

.....

.....

.....

.....

2. ตัวละคร ราชบุตรเขย ให้ข้อคิดอะไรกับท่าน

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่า ฉินเซียงเหลียงทำความดีอะไรกับใคร จึงได้รับผลดีตอบแทน

.....

.....

.....

.....

4. ผลดีที่ฉินเซียงเหลียงได้รับ คืออะไร

.....

.....

.....

.....

5. ตัวละคร ฉินเซียงเหลียง ให้ข้อคิดอะไรกับท่าน

.....

.....

.....

.....

เรื่องย่อภาพยนตร์เรื่อง MR. BEAN ไปคลินิก

MR. BEAN ไปคลินิก เพราะมือของเขาติดกาน้ำไม่สามารถเอาออกเองได้ ที่โรงพยาบาลมีคนไข้มาพบหมอเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องต่อแถวเพื่อรับบัตรคิว MR. BEAN กลั่นแกล้งคนไข้ในแถวเพื่อให้ตนเองได้รับบัตรคิวเร็วขึ้นกว่าเดิม แต่หมายเลขบัตรคิวที่เขาได้ ไม่ได้ทำให้เขาได้พบหมอเร็วขึ้น MR. BEAN จึงใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้ตนได้หมายเลขบัตรคิวใหม่ เพื่อจะได้พบหมอเร็วขึ้น แต่แทนที่ MR. BEAN จะได้พบหมอเร็วขึ้น ผลของการกระทำที่ไม่ดีของเขา ทำให้เขาไม่ได้พบหมอและมีมือข้างที่ติดกาน้ำก็ติดอยู่ในถังขยะอีกด้วย

ใบกิจกรรมที่ 4.2 ภาพยนตร์เรื่อง MR. BEAN ไปคลินิก

จากภาพยนตร์ จงตอบคำถามและร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

1. ท่านคิดว่า MR. BEAN ทำสิ่งไม่ดีอะไรกับใครบ้าง

.....

.....

2. ผลที่ MR. BEAN ได้รับ คืออะไร

.....

.....

.....

3. ตัวละคร MR. BEAN ให้ข้อคิดอะไรกับท่าน

.....

.....

.....

หน่วยที่ 4

รวมพลังสร้างสันติ : การส่งเสริมพฤติกรรมสันติ

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเรื่อง การส่งเสริมพฤติกรรมสันติ ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นใหม่ จำนวน 6 กิจกรรม โดยกำหนดเวลาการฝึกอบรมในหน่วยนี้เป็น 8 ชั่วโมง

สาระการฝึกอบรมการส่งเสริมพฤติกรรมสันติ 6 กิจกรรม ประกอบด้วย
กรณีศึกษาสันติในเด็กปฐมวัย อารัมภบท สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ฝึกคิดวิเคราะห์

1. กิจกรรมพูดและฟังให้ได้ยิน
2. กิจกรรมเข้าใจเขาเข้าใจเรา
3. กิจกรรมวงแห่งความสัมพันธ์
4. กิจกรรมเปิดใจ ทบทวน... มองเห็นพื้นที่สีขาว
5. กิจกรรมวาดภาพสะท้อนตัวตน
6. กิจกรรมการสื่อสารอย่างสันติ

กิจกรรมที่ 1

ชื่อกิจกรรม พูดและฟังให้ได้ยิน

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมฝึกการฟังที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมฝึกการสื่อสารด้วยการใช้ท่าทางทางบวก
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมฝึกการสื่อสารด้วยการใช้ถ้อยคำทางบวก

สาระสำคัญ

การฟังเป็นทักษะหนึ่งของการสื่อสาร เมื่อได้ยินเสียงสมองจะแปลความหมายเสียงที่ได้ยินนั้น ผู้ฟังจะเกิดความเข้าใจความหมายและแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงที่ได้ฟัง ลักษณะของการฟังที่ดี ผู้ฟังควรยอมรับความคิด ความรู้สึกของผู้พูด แสดงความสนใจต่อผู้พูด จดจ่อกับการฟังไม่ขัดจังหวะผู้พูด

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้นำกิจกรรมเชิญระฆังให้ผู้เข้าอบรมแต่ละคนสงบนิ่ง ทบทวนเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบันที่ผ่านมามาคนละ 1 เรื่อง (A : Atmosphere)
2. ผู้นำกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เข้าอบรมจับคู่ 2 คน ให้ผู้เข้าอบรมตกลงกันว่าใครจะเป็นคนที่ 1 และคนที่ 2 (S : Stimulus)
3. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมคนที่ 1 เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในการทำงานกับเด็กปฐมวัยของตน เวลาที่ใช้ในการเล่าประมาณ 3 นาที ขณะที่ผู้เข้าอบรมคนที่ 1 กำลังเล่าเรื่อง ผู้เข้าอบรมคนที่ 2 จะเป็นผู้ฟังอย่างตั้งใจ ไม่ถามคำถาม ไม่แสดงความคิดเห็น ไม่พูดขัดจังหวะ ใช้หลักการฟัง คือ ฟังด้วยความใส่ใจ ฟังด้วยใจที่เมตตา ฟังโดยไม่ตัดสินไว้ก่อน ฟังโดยเอาใจเขามาใส่ใจเรา
4. เมื่อครบเวลาที่กำหนด ผู้เข้าอบรมคนที่ 2 พูดทวนคำพูดของผู้เข้าอบรมคนที่ 1
5. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมคนที่ 2 เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในการทำงานกับเด็กปฐมวัยของตน เวลาที่ใช้ในการเล่าประมาณ 3 นาที ขณะที่ผู้เข้าอบรมคนที่ 2 กำลังเล่าเรื่อง ผู้เข้าอบรมคนที่ 1 จะเป็นผู้ฟัง ใช้หลักการฟัง เช่นเดียวกับข้อ 3
6. เมื่อครบเวลาที่กำหนด ผู้เข้าอบรมคนที่ 1 พูดทวนคำพูดและสะท้อนความรู้สึกของผู้เข้าอบรมคนที่ 2
7. ผู้นำกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมใคร่ครวญความรู้สึกของตนในขณะที่เป็นผู้พูดและผู้ฟัง และสะท้อนท่าทางของคู่สื่อสารในขณะที่เป็นผู้พูดและผู้ฟัง (A : Analysis)

8. ผู้เข้าอบรมร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้นำกิจกรรมและผู้เข้าอบรมร่วมกันสรุปเชื่อมโยงข้อความรู้ และการนำกลับไปใช้ในการดำเนินชีวิต (P : Positive Thinking)

สรุปกิจกรรม

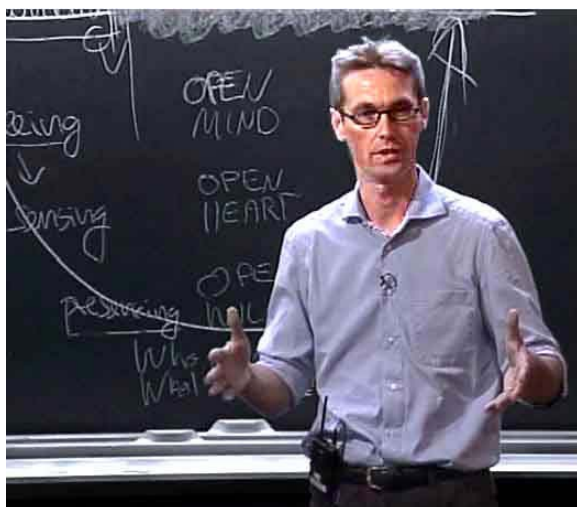
การหยุดและรับฟัง ฟังให้ได้ยินความต้องการที่แท้ที่ซ่อนอยู่ภายในด้วยการ ใช้หลักการฟัง คือ ฟังด้วยความใส่ใจ ฟังด้วยใจที่เมตตา ฟังโดยไม่ตัดสินไว้ก่อน ฟังโดยเอาใจเขามาใส่ใจเรา เวลาเรา ฟังเราสังเกตผู้พูด สังเกตทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นจริงๆ ณ เวลานั้นเดี๋ยวนี้ว่ามีอะไรบ้าง สังเกตเพื่อการ รับรู้เต็มร้อยกับสถานการณ์หนึ่งๆ ที่กำลังฟังนั่นเอง

สื่อและอุปกรณ์

1. ระฆัง
2. วิทยุ CD
3. เพลงบรรเลง
4. นาฬิกาจับเวลา

การประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม
ที่มา : อังคณา มาศรังสรรค์ (2551)

“ทฤษฎีตัวยู” ของ OTTO SCHARMER

การสังเกต, สังเกตและสังเกต “Observe, observe and observe.”

กระบวนการสร้างสันติที่แท้จริงควรเริ่มสร้างจากใจเราก่อน ศ.นพ.ประเวศ วะสี (2550: 47-57) กล่าวถึงการฟังอย่างลึกซึ้งซึ่งทำให้เรารู้ความหมายภายในของคน เมื่อการเข้าใจกันและกันเกิดขึ้น คนก็สามารถเข้าใจกันและกันได้ แต่ถ้าเป็นการฟังแบบเรื่อยเปื่อยจะเป็นการรู้แบบ “รู้ไปเรื่อย ทำไปเรื่อย” อย่างที่เราเห็นกันอยู่ทุกวันนี้

สังคม เป็นอารมณ์ที่เป็นเหยื่อของกิเลส การฟังอย่างลึกซึ้งของอโด้ ชามเมอร์ (Otto Scharmer) ได้สร้างทฤษฎีตัวยู (U) คือ การได้รับรู้อะไรมาอย่าเพิ่งตัดสินให้เขว่นความรู้นั้นไว้ก่อนและนำมาพิจารณาอย่างสงบ มีสติ แล้วก็จะเกิดปัญญา เมื่อเราเกิดปัญญาแล้วจะสามารถเชื่อมโยงอดีต ปัจจุบันอนาคต ทำให้เห็นอนาคตและกลับไปพิจารณาอดีตปัจจุบันด้วยกระบวนการทางปัญญา ซึ่งพระพุทธรเจ้าตรัสไว้ว่า ใครพูดอะไรอย่าเพิ่งรับ อย่าเพิ่งปฏิเสธ ให้เขว่นไว้ก่อน หรือพิจารณาอย่างลึกซึ้ง มีสติ ก็จะทำให้ปัญญาเกิดขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการทางบวกที่เรามองความสำเร็จ ทำให้เกิดพลังเพิ่มขึ้น การเจริญธรรมะ ๔ ประการ คือ การเรียนรู้ร่วมกันที่เรียกว่า “interactive learning” ได้แก่ 1) ความเอื้ออาทรต่อกัน 2) เปิดเผยต่อกัน 3) มีความจริงใจ และ 4) ไว้วางใจกัน

กิจกรรมที่ 2

ชื่อกิจกรรม เข้าใจเขา เข้าใจเรา

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมฝึกวิเคราะห์บุคลิกตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมฝึกการสื่อสารด้วยการสนทนา
4. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล

สาระสำคัญ

นิสัยและบุคลิกภาพของแต่ละคนเป็นสิ่งประจำตัวของคนคนนั้น ที่ทำให้แตกต่างจากคนอื่น และมีหลายสิ่งหลายอย่าง ที่จะประกอบกันทำให้คนแต่ละคนมีนิสัยและบุคลิกภาพ เป็นของตัวเอง

นิสัยและบุคลิกภาพ มีความสำคัญต่อชีวิตเราอย่างยิ่ง ทำให้เรารู้สึกถึงความสำคัญของตัวเอง ค้นพบตัวเอง และเป็นตัวของตัวเอง การเรียนรู้นิสัยและบุคลิกภาพที่แตกต่างไปจากตัวเรา ทำให้เรารู้ นิสัยและบุคลิกภาพของผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลที่บ่งบอกถึงการแสดงออกของพฤติกรรม การคิดและการแสดงอารมณ์ต่อเรา เมื่อเราเข้าใจธรรมชาตินิสัยและบุคลิกภาพ เคารพในความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของและเราจะเรียนรู้วิธีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้วยจิตเมตตายอมรับในความแตกต่าง ระหว่างบุคคลได้ดีขึ้น

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้นำกิจกรรมเชิญระฆัง ให้ผู้เข้าอบรมแต่ละคนสงบนิ่ง อยู่กับลมหายใจ (A : Atmosphere)
2. ผู้นำกิจกรรมเล่าเรื่องศาสตร์อินเดียแดง ให้ผู้เข้าอบรมฟัง (S : Stimulus)
3. ให้ผู้เข้าอบรมวิเคราะห์ตนเองว่า ตนเองมีบุคลิกภาพเหมือนศาสตร์ทิศใด

(A : Analysis ข้อ 3-4)

4. เข้ากลุ่มย่อยเล่าเรื่องแลกเปลี่ยนกัน สนทนาถึงข้อดีของตนเอง และสิ่งที่ตนเองควรปรับปรุง พยายามทำความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

5. ผู้นำกิจกรรมและผู้เข้าอบรมร่วมกันสรุปเชื่อมโยงข้อความรู้ เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล และการนำกลับไปใช้ในการดำเนินชีวิต (P : Positive Thinking)

สรุปกิจกรรม

1. การสร้างเข้าใจในความแตกต่างที่หลากหลายของ แต่ละบุคคลที่ศาสตร์อินเดียแดงกล่าว ทำให้ เราได้เปิดใจที่จะมองผู้อื่นเป็นเพื่อนมนุษย์เหมือนกันกับตนเอง

2. เมื่อเรารู้จักบุคลิกภาพของตนเองและเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวเราและผู้อื่น เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ส่งผลถึงเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกันในสังคมได้

สื่อและอุปกรณ์

1. ระวัง
2. เอกสารประกอบเรื่อง ศาสตร์อินเดียแดง
3. ภาพสไลด์ นำเสนองาน

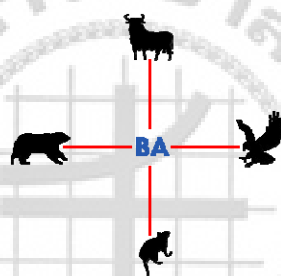
การประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม

ที่มา : อังคณา มาศรีงสรรค์ (2551)

เอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการ เข้าใจตนเอง และเข้าใจผู้อื่น

ตำนานอินเดียแดง สัตว์ 4 ทิศ

BA = Buddhist Area คือ พื้นที่ว่าง

ทิศเหนือ – กระต๊อ ธาตุไฟ (ตัวแทนโทสะจริต)

เน้นเป้าหมายเป็นหลัก วิธีการว่ากันทีหลัง (มั่วๆ ไปก่อน เต็มใจเรียนรู้เอง) ใจร้อน ขยันทำ ลงมือทำทันที ซึ่มโห่ ศัตรูเยอะ ฉลาดแต่ไม่เฉลียว รัก-เกลียดรุนแรง เป็นนักรบ เกลียดคำว่า "ทำไม่ได้" โกรธ ถ้ามีใครมาบอกว่า "อย่าทำ"

ถ้าเป็นผู้นำ...บุคลิกลักษณะ : มีนิสัยรวดเร็ว ทันใจ หวังผลเลิศ ชอบลงมือทำงานแบบบุกตะลุยด้วยตนเองมากกว่าฟังคนอื่นว่าตามกันมา ดังนั้นความรู้ที่ได้สั่งสมมาจึงมาจากประสบการณ์ตรงของตัวเอง จึงไม่เชื่อทฤษฎี โดยบุคลิกแล้วจะมีลักษณะดุตัน กล้าชน กล้าเผชิญหน้า มีความมุ่งมั่น จริงใจ เคลื่อนไหวรวดเร็วอย่างมีเป้าหมาย ชอบเห็นผลเร็ว ชอบอยู่แนวหน้า กล้าแสดงออก ชอบใช้พลัง มีปฏิริยาตอบสนองต่อปัญหาต่างๆ อย่างรวดเร็ว เหมือนวัวกระทิงที่เจอสีแดงแล้วจะวิ่งชนทันที ถือว่าเป็นทิศของนักรบ เพราะมีความกล้าเสี่ยง กล้าทำหาย ชอบวิ่งชนกับปัญหา ผู้นำลักษณะนี้เหมือนเจ้าแก้ว

ยุคแรกเริ่มในการทำธุรกิจของเจ้าสัวชาวจีน อยู่ในธาตุหยางตามหลักความเชื่อของชาวจีน นักการเมือง สื่อสารมวลชน ทนายความ มักจะมีบุคลิกของความเป็นกระทิงอยู่สูง

ข้อดี : พร้อมปกป้องดูแลลูกน้องแบบเป็นแม่ไก่กางปีกปกป้องลูกไก่ เป็นคนเอาพรรคเอาพวก ชอบอยู่เป็นกลุ่มก้อน ถือว่าเป็นทิศแห่งการยืนหยัด พร้อมเผชิญหน้ากับความขัดแย้งทุกรูปแบบ ทำทายอำนาจอย่างเปิดเผย

ข้อเสีย : ควรที่จะยอมผิดพลาดบ้าง รู้จักที่จะช้าๆ กับบางเรื่อง รู้จักอดทนรอคอย อย่าคิดเร็วทำเร็ว หัดทบทวนการตัดสินใจของตัวเองดูอีกครั้งว่าถูกต้องแม่นยำจริง ๆ แล้วหรือไม่ เพราะอาจแฝงไว้ด้วยความมีความเป็นตัวตนสูง หรืออาจจะทำให้ดูเป็นคนชอบใช้อำนาจมากเกินไป

ทิศใต้ – หนู

ธาตุน้ำ (ตัวแทนโลหะจืด)

สัมพันธ์ภาพมาอันดับหนึ่ง ชี้เกรงใจ รักษามารยาท ไม่ชอบมีเรื่อง ชี้กลัว ดื้อเงียบ แคร่เรื่องความรัก ปากกับใจไม่ตรงกัน เป็นนักการทูต

ถ้าเป็นผู้นำ...บุคลิกลักษณะ : ให้ความสำคัญกับความรู้สึกและอารมณ์สูง ชอบใส่ใจมากกว่าการใช้กำลัง มีบุคลิกรวดเร็ว ว่องไว ปราดเปรี้ยว ชี้เล่น ชับเคลื่อนพลังด้วยความรู้สึกที่ใส่ใจ ชอบช่วยเหลือดูแลคนรอบข้างแบบอบอุ่น ใส่ใจในรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ หล้อเลี้ยงและดูแลถึงคนมารวมกันอยู่ด้วยหัวใจได้อย่างมากมาย จะทำทุกวิถีทางที่ทำให้คนรอบข้างรู้สึกดีอยู่เสมอ ถือว่ามีความเป็นผู้ให้สูง โดยลักษณะของหนูนั้นจะไม่เรียกร้อง เป็นคนเฉยๆ มีแบบแผน และชอบสนองความต้องการของผู้อื่นมากกว่าความต้องการของตนเอง จนลืมฟังเสียงตัวเอง

สังคมไทยจะคาดหวังให้ผู้หญิงมีบุคลิกลักษณะเป็นแบบหนู เพราะที่สำคัญบุคลิกของผู้นำในทิศนี้จะเป็นคนที่มีความประณีประหม่อมสูง ไม่ชอบเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง จะหลีกเลี่ยงการปะทะรุนแรง รูปแบบการเป็นผู้นำแบบหนูนั้น ภาวะจะไม่เด่นเหมือนกระทิง มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ประสานงานแบบเป็นกาวใจ มีความอ่อนโยนสุภาพ เป็นผู้นำในแบบผู้เยียวยา ถือว่าเป็นหยิน กล่าวคือเป็นฝ่ายตั้งรับ ผู้นำแบบนี้เป็นผู้ที่มีจิตวิทยาดี และผู้ที่เป็นจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา มักจะเป็นผู้นำแบบทิศใต้นั่นเอง เป็นผู้นำในแบบผู้ประสานงานให้เกิดความราบรื่นในหมู่คณะแบบกาวใจนั่นเอง คนในอาชีพศิลปิน นักร้อง นักแสดง นักดนตรี จิตรกร มักจะมีบุคลิกแบบหนูสูงสุด

ข้อดี : จะเป็นผู้ที่หลีกเลี่ยงความขัดแย้งรุนแรง ไม่ชอบปะทะหรือใช้กำลังทำลายล้าง จะได้กลิ่นของความขัดแย้ง หรือความไม่ลงรอยกันได้อย่างรวดเร็ว หน่วยงานใดที่ได้ผู้นำหรือผู้ร่วมงานแบบนี้จะโชคดี เพราะจะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้รวดเร็วและราบรื่น

ข้อเสีย : แต่ที่โชคร้ายก็คือ องค์กรแบบนี้มักจะไม่ค่อยเจอผู้นำในแบบหนู เพราะหนูจะลาออกไปเสียก่อน เนื่องจากไม่สามารถจะอยู่ในท่ามกลางความขัดแย้งรุนแรงได้ และอาจจะถูกข่ม เนื่องจากมี

ความอ่อนโยน และประนีประนอมมากเกินไป เพราะจะเป็นผู้นำแบบชี้นำสูง ชอบความสงบ และรักสันติ ในหน่วยงานต่างๆ มักจะพบผู้นำในแบบกระทิงมากกว่าผู้นำแบบหนู

ข้อเสนอนี้ : ควรนำความเด็ดเดี่ยว กล้าเผชิญกับปัญหาแบบกระทิงมาไว้ในความเป็นหนูบ้าง เนื่องจากหากเป็นหนูล้วนๆ จะดูใจน้อย ไร้ใจ ใช้อารมณ์มากเกินไป จนดูอ่อนแอไม่น่าเกรงขาม และยากที่จะเป็นผู้นำที่สมบูรณ์แบบ แต่ถ้าหนูกับกระทิงมาผสมกันจะดูดีขึ้น เป็นหนูที่ทรงพลัง

ทิศตะวันออก - นกอินทรี ธาตุลม (ตัวแทนโมหะจริต)

ชอบการเปลี่ยนแปลง ชอบของใหม่ของแปลก ทำตัวเหมือนดาวเทียม รู้ไปหมดทุกเรื่อง แต่ไม่ละเอียดและลงมือทำจริงจังสักเรื่อง (จอมโปรเจก) มีวิสัยทัศน์ไกล แต่เบลอๆ

ถ้าเป็นผู้นำ...บุคลิกลักษณะ : เป็นคนชอบมองภาพรวมใหญ่ๆ เชื่อมโยงเครือข่ายแบบสร้างสรรค์ ไม่ค่อยสนใจรายละเอียด มีจินตนาการสูง เป็นนักคิดนักฝันสูง ชอบเรียนรู้เรื่องราวใหม่ๆ ชอบคิดนอกกรอบ แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ มักจะไปทีที่ไม่เคยไป เป็นจอมโครงการเจ้าโปรเจก บางครั้งเหมือนพวกฝันกลางวัน ขาดฝันเก่ง สนใจทุกเรื่องราว อยากทำทุกเรื่อง จนบางครั้งทำงานแบบไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน เพราะสนใจไปหมดทุกเรื่อง ทั้งยังไม่มีลำดับความสำคัญก่อนหลัง จะเรียกว่าเป็นผู้นำแบบจับจอก็ได้ เพราะเป็นคนเบื่อง่าย ไม่อยู่กับอะไรรานานๆ จึงควรยึดอะไรให้มัน ทำงานหลักๆ ให้ได้เสียก่อนว่าชอบอะไรแน่ แล้วอะไรควรทำก่อน - หลัง

ควรเรียนรู้ระบบตามแบบผู้นำอย่างหมี่หรือกระทิงดูบ้าง ควรคิดใหม่ ทำใหม่ ผู้นำแบบอินทรีนั้นห้ามทำธุรกิจเกี่ยวกับเรื่องเงินๆ ทองๆ เนื่องจากเป็นคนชอบอิสระสูง ชอบสร้างเรื่องประหลาดใจเสมอ อะไรที่เหนือความคาดหมายนั้นจะชอบเป็นพิเศษ ดังนั้นจะไม่ชอบทำอะไรแบบซ้ำซากจำเจ แบบพวกนักสร้างสรรค์งานโฆษณา ผู้กำกับภาพยนตร์ มักจะมีบุคลิกแบบอินทรีสูง

ข้อดี : จะมีชีวิตการทำงานที่มีสีสัน สนุกสนาน แต่หาสาระแก่นสารไม่ได้ หรืออยากที่จะประสบความสำเร็จได้โดยง่าย เพราะอาจดูกลายเป็นคนจับจดหยิบโหยง ด้วยความเป็นคนไม่ชอบความซ้ำซากจำเจจึงอาจกลายเป็นคนทำงานไม่ต่อเนื่องได้

ทิศตะวันตก - หมี่ ธาตุดิน (ตัวแทนโมหะจริต)

ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ไม่ชอบเสียง ชอบความมั่นคง มองการณ์ไกลแบบแคบๆ (เหมือนกล้องเทเลส+กล้องจุลทรรศน์) ช่างเก็บรายละเอียด เลือกรักมักที่ซัง

ถ้าเป็นผู้นำ...บุคลิกลักษณะ : เป็นแบบเสถียร คือต้องการความมั่นคงสูง เป็นคนหนักแน่นแบบซ้ำแต่มั่นใจ (ซ้ำแต่ซ้ำร้นั่นเอง) มีนิสัยชอบวิเคราะห์วิจัย มีแบบแผนวิธีการทำงานที่ลงตัว หรือจะเรียกว่ามี

ระเบียบวินัยสูง มีความเชื่อว่าความเป็นระบบจะทำให้เกิดความสำเร็จ ไม่ชอบความวุ่นวาย มีความรอบคอบ จะมองทุกอย่างไปข้างหน้าเสมอ คิดล่วงหน้า ชอบวางแผน มีขั้นตอนมีตรรกวิทยา ซึ่งจะต่างกับกระทิง ที่จะไม่ชอบวางแผน ทำงานแบบบุกตะลุย ประสบความสำเร็จแบบไม่มีกระบวนการ

แต่ผู้นำแบบหมี่นั้น จะเป็นพวกอนุรักษ์นิยม คือมีขั้นตอนมีระบบระเบียบ บริหารงานแบบใจเย็น มีหลักการสูง มีกรอบมีกติกา ในการดำเนินชีวิตใช้เหตุผลค่อนข้างมาก บางครั้งอาจจะดูเหมือนเป็นคนที่ไม่สื่อสารยาก ไม่ยืดหยุ่น เพราะชอบทำงานแบบอนุรักษ์นิยม คือเป็นระบบทุกขั้นตอน ไม่ค่อยชอบการเปลี่ยนแปลง ไม่ต้องการแบกรับความเสี่ยง จึงไม่ชอบทำอะไรแบบฉับพลันทันใด ชอบสังเกตการณ์ทุกสิ่งรอบตัว ไม่ชอบยุ่งวุ่นวายเข้าชี้กวนใจ รักษาระยะและพื้นที่ตัวเองสูง ไม่ให้ใครเข้ามาในชีวิตส่วนตัวมากนัก รักความสันโดษ ผู้นำแบบนี้เหมาะกับการทำงานในอาชีพนักบัญชี นักการเงิน สรรพากร ดูแลเรื่องภาษี เป็นคนกลัวพลาดสูง

ข้อดี : จะเป็นผู้นำที่หาความผิดพลาดได้ยาก เพราะมีหลักการทำงานแบบมีระบบระเบียบ เครื่องครัดต่อกฎเกณฑ์ มีปรัชญาในการทำงานในลักษณะที่เรียกว่าป้องกันดีกว่าแก้ไข

ข้อเสีย : มีลักษณะการทำงานที่เคร่งเครียด ไม่มีความยืดหยุ่น ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ผู้นำแบบหมี่นั้นควรจะมีความเป็นอินทรีหรือกระทิงผสมอยู่ในการทำงานจะทำให้มีการทำงานมีความสุขและประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น

จากเว็บ http://www.89powerzone.com/topic_detail.php?id=11632

กิจกรรมที่ 3

ชื่อกิจกรรม วงแห่งความสัมพันธ์

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 1 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เรียนรู้เข้าใจคุณค่าของตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้เห็นคุณค่าในความสัมพันธ์ของคนใกล้ชิดและเพื่อนร่วมงาน

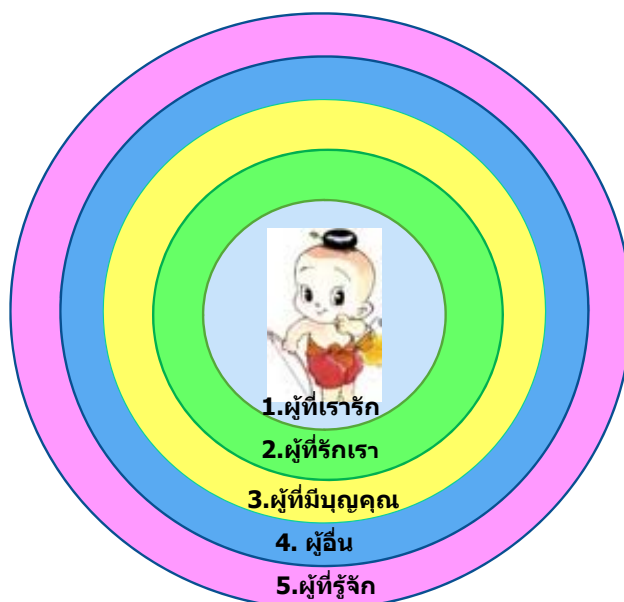
สาระสำคัญ

มนุษย์เรามองข้ามคนใกล้ชิดหรือคิดว่าคนที่รักเราเป็นของตายหมายความว่า เราจะทำอะไรก็ได้เขาก็ยังคงรักเราตลอดเวลา เราจึงให้ความใส่ใจดูแลคนที่เราใกล้ชิดและรักเราน้อยลง แต่ในขณะที่เราต้องไปติดต่อกับบุคคลอื่น เช่น เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา หรือคนรู้จัก เรากลับรักษามารยาท ดูแลความสัมพันธ์และให้ความสำคัญพิเศษเพราะเราอยากจะรักษาความสัมพันธ์ให้ยั่งยืนกับคนเหล่านั้น การให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของคนที่เรารัก และคนที่เรารักจึงมีความสำคัญรองลงไป

เราควรหันกลับมาย้อนดูตนเอง คิดใคร่ครวญถึงความสัมพันธ์กับคนใกล้ชิด คนที่รักเรา และคนที่เรารัก และกลับมาเห็นคุณค่าของเขาเหล่านั้น ดูแลให้ความสำคัญและปฏิบัติต่อเขาด้วยความรักเมตตาและอภัย เพื่อให้ความสุขในครอบครัวกลับมาอีกครั้ง

การดำเนินกิจกรรม

1. เชิญระฆัง เพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้เข้าอบรม กลับมาอยู่กับลมหายใจ (A : Atmosphere)
2. วิทยากรแจกกระดาษ A4 ให้ผู้เข้าอบรม กระตุ้นให้ทำกิจกรรม ข้อ 3-6 (S : Stimulus)
3. ผู้เข้าอบรมวาดภาพตนเองตรงกลางกระดาษ แล้ววาดวงกลมล้อมรอบภาพที่วาดเป็นวงกลมวงที่ 1 วาดวงกลมวงที่ 2 ล้อมรอบวงกลมวงแรก และวาดวงกลมวงที่ 3 - 5
 - 3.1 ในวงกลมวงที่ 1 ให้ผู้เข้าอบรมนึกถึง **ผู้ที่เรารัก** (ผู้ที่มีชีวิตอยู่) และเขียนชื่อลงไป ในวงกลม โดยเขียนไม่จำกัดจำนวน
 - 3.2 ในวงกลมวงที่ 2 ให้ผู้เข้าอบรมนึกถึง **ใครที่รักเรา** และเขียนชื่อลงไป ในวงกลม
 - 3.3 ในวงกลมวงที่ 3 ให้ผู้เข้าอบรมนึกถึง **ผู้ที่มีบุญคุณกับเรา** ยามเราเดือดร้อน ให้ **ความช่วยเหลือ** **ให้อภัย** **มีน้ำใจ**แก่เรา และเขียนชื่อลงไป ในวงกลม
 - 3.4 ในวงกลมวงที่ 4 ให้ผู้เข้าอบรมนึกถึง **เพื่อน** และเขียนชื่อลงไป ในวงกลม
 - 3.5 ในวงกลมวงที่ 5 ให้ผู้เข้าอบรมนึกถึง **คนรู้จัก** และเขียนชื่อลงไป ในวงกลม

4. นับจำนวนคนที่อยู่ในวงทั้งหมด ทักทายว่ามีจำนวนกี่คน
5. นับจำนวนคนที่อยู่ในวงกลมที่ 1 - 3 มีจำนวนกี่คน
6. นึกถึงความสัมพันธ์ของเรากับคนในวงที่ 1 - 3 กลับมาใคร่ครวญโดยการตอบคำถาม?

(A : Analysis ข้อ 6-7)

- 6.1 เราใช้เวลาส่วนใหญ่กับคนในวงไหนมากที่สุด
- 6.2 เราดูแลสุขภาพอ่อนโยน พูดเพราะกับคนในวงไหนมากที่สุด
- 6.3 เราบริการเสิร์ฟน้ำ อย่างอ่อนน้อมกับใครในวงไหนมากที่สุด
- 6.4 คนในวงไหนที่เราพูดจาได้ เชือดเฉือน ถากถาง ที่สุด
- 6.5 เราคิดว่าเราใช้ชีวิตที่น่ายินดี สัมพันธ์กับวงแห่งความสัมพันธ์หรือไม่

7. เข้ากลุ่มย่อยเล่าเรื่องแลกเปลี่ยนกัน เล่าเรื่องคนในวงที่ 1-3 ให้สมาชิกในกลุ่มฟัง

ผู้ฟัง ใช้หลักการฟัง คือ ฟังด้วยความใส่ใจ ฟังด้วยใจที่เมตตา ฟังโดยไม่ตัดสินไว้ก่อน ฟังโดยเอาใจเขามาใส่ใจเรา

8. เชิญระฆัง ให้ผู้เข้าอบรมกลับมาอยู่กับลมหายใจ (A : Atmosphere)

9. ให้ผู้เข้าอบรมคิดถึงสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมแล้วเขียนสิ่งที่ตั้งใจจะนำไปใช้ในพัฒนาตนเอง

(P : Positive Thinking)

สรุปกิจกรรมวงแห่งความสัมพันธ์

1. ปัจจุบันเราใช้ชีวิตอยู่กับคนในวงที่ 1 – 3 อย่างไร เราได้ให้ความสำคัญกับคนที่เรารัก คนที่รักเรา และคนที่เพื่อนเราใกล้ชิดกับเรา มากแค่ไหน

2. ทุกวันนี้เราใช้ชีวิตเพื่อใคร เราทำเพื่อใคร ทำไมกับคนอื่นเราถึงระวังถึงสัมพันธ์ภาพ และดูแลเขาอย่างเกรงใจ ทำไมคนที่อยู่ในวงที่ 1 – 3 คนที่รักเรา คนใกล้ชิดตัวเรากับพูดกับเขาอย่างไม่เกรงใจ หรืออ่อนโยนไม่ได้ เราคิดว่าเขาเป็นของตาย? เวลาเราอยู่กับคนใกล้ชิดตัวเรากลับเซียดเนียน ประชดประชันทำร้ายจิตใจ หรือหาเรื่องว่าใครถูก ใครผิด แล้วทำไมกับคนอื่นเราถึงเกรงใจให้เกียรติทำดีกับเขาได้

สื่อและอุปกรณ์

1. ระฆัง
2. กระดาษ A4
3. แผนภาพวงแห่งความสัมพันธ์ การนำเสนอ
4. เพลงบรรเลง

การประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม

ที่มา : พระไพศาล วิสาโล และอังคณา มาตรังสรรค์ (2552)

กิจกรรมที่ 4 เปิดใจ ทบทวน... มองเห็นพื้นที่สีขาว

ชื่อกิจกรรม 4.1 เปิดใจ ทบทวน

(กิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมวงกลมแห่งความสัมพันธ์)

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 1 ชั่วโมง 20 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกทบทวนใคร่ครวญถึงตัวเรา และคนที่อยู่ในวงกลมที่ 1 – 6
2. เพื่อฝึกให้เห็นถึงคุณค่าของคนที่อยู่ในวงกลมที่ 1 – 3 ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด หรือคนที่เรายู่ด้วยความรัก ความเมตตาจากคนที่เรารักและคนที่รักเรา ควรกล่าวคำ ขอบคุณ และชื่นชม หากเราผิดพลาด พลังเปลอควรกล่าวคำ ขอโทษ หรือหากเขาเหล่านั้นทำผิดกับเราแล้วมาขอโทษ เราควรให้อภัย การดูแลคนที่เรารักและคนที่รักเรา ควรทำสม่ำเสมอทำให้ออกมาจากใจ การที่เรากล่าวคำ ขอโทษ ไม่ได้
3. เพื่อให้เกิดการความรู้สึกในการกลับมาดูแลคนที่เรารัก คนที่รักเรา คนที่เป็นมิตรกับเรา

สาระสำคัญ

เราควรคิดใคร่ครวญถึงการกระทำของตนเองกับคนที่รักเราและคนที่เรารัก ปรับความคิดอคติ และหันกลับมาดูแลให้ความรัก ความเมตตาเห็นคุณค่าความสำคัญ คนใกล้ชิดในครอบครัว เมื่อเราได้รับความรัก ความเมตตาจากคนที่เรารักและคนที่รักเรา ควรกล่าวคำ ขอบคุณ และชื่นชม หากเราผิดพลาด พลังเปลอควรกล่าวคำ ขอโทษ หรือหากเขาเหล่านั้นทำผิดกับเราแล้วมาขอโทษ เราควรให้อภัย การดูแลคนที่เรารักและคนที่รักเรา ควรทำสม่ำเสมอทำให้ออกมาจากใจ การที่เรากล่าวคำ ขอโทษ ไม่ได้ เพราะจิตใจเราไม่ยอมรับยังคงรักษาระดับความเข้มข้นของอัตตา ตัวตน การฝึกฝนกลมกลืนจากกิจกรรมนี้ จะทำให้การกล่าวคำ ขอโทษ สามารถทำได้โดยไม่ยากและเป็นการฝึกสำนึกรับผิดชอบ ที่สำคัญอย่างยิ่งคือการลดลดอัตตา การยึดมั่นในตัวตนลง เพื่อความสงบเย็นในใจตลอดไป

ดำเนินกิจกรรม

1. เชิญระฆัง เพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้เข้าอบรม กลับมาอยู่กับลมหายใจ (A : Atmosphere)
2. วิทยากรกระตุ้นผู้เข้ารับการอบรม ฝึกทบทวนใคร่ครวญถึงตัวเรา และคนที่อยู่ในวงกลมที่ 1 – 6 (S : Stimulus ข้อ 2-3)
3. คิดถึงคุณค่าของคนที่อยู่ในวงกลมที่ 1 – 3 ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด หรือคนที่เรายู่ด้วยความรัก
4. ทบทวนความรู้สึกในการกลับมาดูแลคนที่เรารัก คนที่รักเรา คนที่เป็นมิตรกับเรา

และการกล่าวถึงคำพูดสองคำที่ถูกถกเถียง คือคำว่า “ขอบคุณ” และ “ขอโทษ” (A : Analysis ข้อ 5-6)

5. เขียนความรู้สึก ลงในกระดาษกิจกรรมวงกลมสัมพันธ์

5.1 “ขอบคุณ” ในสิ่งดีงามที่เราได้รับจากคนใกล้ชัตรอบข้าง

5.2 “ขอโทษ” ในสิ่งที่เราเคยคิดไม่ดี เคยล่วงเกินใน คำพูด หรือการกระทำ

6. เข้ากลุ่มย่อยเล่าเรื่องแลกเปลี่ยนกันให้สมาชิกในกลุ่มฟัง ผู้ฟัง ใช้หลักการฟัง คือ ฟังด้วยความใส่ใจ ฟังด้วยใจที่เมตตา ฟังโดยไม่ตัดสินไว้ก่อน ฟังโดยเอาใจเขามาใส่ใจเรา

7. เชิญระฆัง ให้ผู้เข้าอบรมกลับมาอยู่กับลมหายใจ (A : Atmosphere)

8. ให้ผู้เข้าอบรมคิดถึงสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมที่เขียนสิ่งที่ตั้งใจจะขอบคุณ และขอโทษ นำไปใช้ในพัฒนาตนเอง และร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้ (P : Positive Thinking)

สรุปกิจกรรมการทบทวนถึงคนที่อยู่ใกล้ชัต

1. การทบทวนความรู้สึกการให้ความรักความเมตตา การดูแลคนใกล้ชัต

2. การค้นพบตนเองและการเห็นคุณค่าของคนที่อยู่ในวงกลมที่ 1 – 3 ผู้ที่เรารัก ผู้ที่รักเรา ผู้ที่อยู่ใกล้ชัต หรือคนที่เราอยู่ด้วย

3. การแสดงความรู้สึก ขอขอบคุณ และการกล่าวคำขอโทษ ในการกระทำที่ได้ล่วงเกินหรือทำร้ายจิตใจด้วยความคิด คำพูด และการกระทำ

4. การดูแลความสัมพันธ์ อยู่ร่วมกัน อย่างสงบสุข

สื่อและอุปกรณ์

1. ระฆัง

2. กระดาษ A4 ที่ผู้เข้าอบรมวาดวงแห่งความสัมพันธ์ ในกิจกรรมที่ 3

3. แผนภาพวงแห่งความสัมพันธ์ การนำเสนอ

4. เพลงบรรเลง

5. กระดาษเช็ดหน้า

การประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม

ที่มา : พระไพศาล วิสาโล และอังคณา มาตรังสรรค์ (2552)

กิจกรรมที่ 4 เปิดใจ ทบทวน... มองเห็นพื้นที่สีขาว

ชื่อกิจกรรม 4.2 มองเห็นพื้นที่สีขาว

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 1 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เห็นคุณค่าความดีในตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อฝึกคิดสิ่งที่ดีงาม มองด้านบวก ซึ่งชมในความดีของบุคคล

สาระสำคัญ

คนเรามองเห็นข้อบกพร่องของคนอื่นได้ง่าย แม้แต่ข้อบกพร่องนั้นเป็นเพียงเล็กน้อยก็ยังสังเกตเห็น หากมองหาสิ่งดี ๆ ที่มีในบุคคลคนนั้นอาจมีหลายสิ่งหลายอย่างที่เราไม่เคยทราบ เมื่อเราอยู่กับคนใกล้ชิด ความดีของเขาทำให้เรามากมาย มากจนเรามองเป็นเรื่องธรรมดา ความไม่ดีเพียงน้อยนิดกลับติดตา ติดใจเรามากกว่าความดีที่มีมากมายเช่นกัน การมองผู้อื่นเพียงด้านเดียว หรือเห็นพฤติกรรมของเขาเพียงครั้งเดียวก็ด่วนสรุปว่าเขาเป็นอย่างไรที่เราเห็น ทำให้ใจเราปิดและเลือกที่จะมองเลือกที่จะฟังสิ่งที่เราฝังใจ หากเราฝึกมองข้อดีในตัวบุคคล ใจเราจะเปิดและพิจารณาทุก ๆ ด้านที่เป็นเขา การยอมรับความแตกต่างและเคารพการเรียนรู้ของเด็กว่าเขามีวิธีเรียนรู้ในแบบฉบับของเขาเอง ทำให้ครูปฐมวัยหยุดคาดหวังบังคับเด็กให้เป็นไปในสิ่งที่เราต้องการ และควรให้โอกาสเด็กได้เลือกทำในสิ่งที่ถนัด ครูคอยให้กำลังใจ ชื่นชมและเฝ้าดู บางทีข้อบกพร่องที่เรามองเห็นเป็นเพียงประสบการณ์แรกของเขาเท่านั้น เขาอาจต้องฝึกฝนเป็นร้อยครั้งจนกว่าจะได้สิ่งที่เขาปรารถนา ตัวอย่างเรื่องเล่าของมูลนิธิ นีโอจี ประเทศไต้หวัน เด็กในห้องที่ไม่เอาถ่านเลย ครูก็ยื่นกระดาษให้เด็กฝึกเขียนพู่กันจีน แล้วกล่าวคำชมว่า โอ้โฮ! ยอดเลย ปรากฏว่ากลับไปบ้านไปฝึกตัวต้วพู่กันใส่กระดาษเป็นร้อย ๆ ครั้งจนเขียนได้สวยงาม และครูส่งเข้าประกวดได้รางวัล เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและคิดว่า ตนเองทำอะไรได้อีกตั้งหลายอย่าง ในที่สุดเด็กคนนี้ก็ได้ดี เกิดสุขได้ตลอดเวลาเพราะเรารู้จักความสุขและอยู่กับความสุขได้ตลอดเวลา

การดำเนินกิจกรรม

1. เชิญระฆัง เพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้เข้าอบรม กลับมาอยู่กับลมหายใจ (A : Atmosphere)
2. วิทยากรเขียน X บนมุมกระดาษด้านขวา แล้วถามผู้เข้าอบรมว่า

วิทยากร : “คุณเห็นอะไรไหม?” ฟังคำตอบของผู้เข้าอบรม (S : Stimulus)

วิทยากร : “แล้วพื้นที่สีขาวบนกระดาษ คุณเห็นไหม?”

3. วิทยากรและผู้เข้าอบรมร่วมกันวิเคราะห์กิจกรรมและชวนผู้เข้าอบรมฝึกคิด มองหาพื้นที่สีขาว เพื่อชื่นชมสิ่งที่ดีงามในตัวเองและคนที่อยู่ในวงกลมวงที่ 1 – 3 (A : Analysis ข้อ 3-5)

4. ผู้เข้าอบรมคิดทบทวนความรู้สึก เขียนสิ่งที่ดีงามในตัวบุคคลที่อยู่ในวงกลมที่ 1 - 3 ลงในกระดาษ

5. เข้ากลุ่มย่อยเล่าเรื่องแลกเปลี่ยนกันให้สมาชิกในกลุ่มฟัง

6. ให้ผู้เข้าอบรมคิดถึงสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมที่เขียนสิ่งที่ตั้งใจจะ นำไปใช้ในพัฒนาตนเอง ในการมองผู้อื่นด้านบวกและร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้ (P : Positive Thinking)

สรุปกิจกรรมมองหาสิ่งดีงามในตัวเอง

1. คนเราชอบมองเห็นข้อบกพร่อง ความไม่ดีของผู้อื่น แม้จะเป็นเพียงจุดเล็กๆ ก็สังเกตเห็น แต่ความดีของเขามืออยู่มากมายกลับมองไม่เห็น

2. สำหรับคนใกล้ชิด ทำดีกับเรามากมายถึงแม้จะมองเห็นความดีอันมากมายก็เห็นเป็นเพียงเรื่องธรรมดา ไม่ได้ใส่ใจที่จะยกย่องชื่นชมในความดีนั้น

สื่อและอุปกรณ์

1. ระฆัง
2. กระดาษ A4
3. แผนภาพวงแห่งความสัมพันธ์ การนำเสนอ
4. เพลงบรรเลง

การประเมินผล

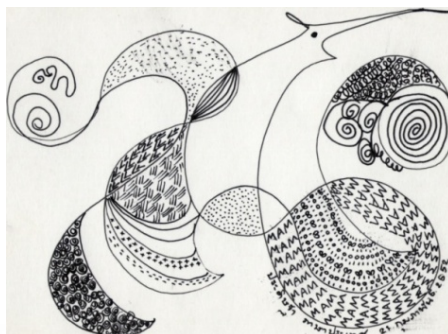
สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม

ที่มา : พระไพศาล วิสาโล และอังคณา มาตรังสรรค์ (2552)

กิจกรรมที่ 5

ชื่อกิจกรรม วาดภาพสะท้อนตัวตน

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 1 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกเจริญสติ ความสงบ ผ่านฐานกาย คือ การวาดภาพตามจินตนาการ
2. เพื่อฝึกจิตใจ และฝึกสติ ในการเข้าใจถึงการวิพากษ์วิจารณ์ การเท่าทันอารมณ์ความไม่พอใจ ความโกรธ
3. เพื่อฝึกการคิด เรื่อง การยึดติดและการปล่อยวาง

สาระสำคัญ

การมองเห็นข้อบกพร่องของคนอื่นเห็นง่าย ถ้าเริ่มมองเห็นสิ่งไม่ดีของผู้อื่นก็จะเริ่มเห็นขึ้นเรื่อย ๆ คำวิพากษ์วิจารณ์บางครั้ง เป็นเหมือนกระจกเงาที่ทำให้เราเห็นตัวตนของเราและทำให้เราได้คิด หากเราพร้อมที่จะปรับปรุงตนเองใหม่ ไม่มีคำว่าสายเกินไป การที่เราทนฟังเสียงวิพากษ์วิจารณ์ ได้โดยใช้สติแยกแยะไม่เสียใจไปกับคำวิจารณ์นั้น แล้วปล่อยวาง ทำให้เราได้ฝึกสติความอดทนอดกลั้น หากเรารับเอาคำวิพากษ์วิจารณ์ มาต่อว่าตนเองซ้ำเติมเพิ่มขึ้นไปอีก เท่ากับเราได้ยินเสียงของผู้อื่น มากกว่าได้ยินเสียงของตัวเอง

การดำเนินกิจกรรม

1. วิทยากรชวนผู้เข้าอบรมฟังเพลงบรรเลง เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere)
2. วิทยากร แจกกระดาษ ให้ผู้เข้าอบรมวาดภาพตามความคิด จินตนาการ (S : Stimulus ข้อ 2- 6) หากในขณะวาดภาพผู้เข้าอบรม รู้สึกนึกถึงคำวิพากษ์วิจารณ์ ในครั้งวัยเยาว์ ว่า “ วาดไม่สวย วาดเก่งวาดไม่ได้เรื่อง จะทำได้หรือ... ทำให้ขาดความมั่นใจที่จะวาด” วิทยากรให้คำแนะนำว่า “ เราก็มองคำวิจารณ์เหล่านั้นลง” แล้วให้กำลังใจผู้เข้าอบรมทำให้สบายๆผ่อนคลาย การวาดรูปครั้งนี้ ไม่มีถูก ไม่มีผิด แล้วให้มองหามุมสงบ สบายๆ ลองวาดภาพอีกครั้ง เช่น อาจจะวาดภาพลายเส้นที่

ลากไปอย่างไม่มีจุดหมาย แล้วใส่ลวดลายลงไปในช่วงว่างๆของการวาดเส้นตัดกัน เช่น เส้นโค้ง เส้นหยัก เส้นตรง ลายจุด ฯลฯ

3. เข้ากลุ่มสนทนาถึงความรู้สึกถึงภาพที่วาด แลกเปลี่ยนกัน

4. วางภาพวาดลงไว้ที่ ที่ผู้เข้าอบรมหนึ่ง วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมเปลี่ยนกลุ่มไปดูภาพวาดของกลุ่มอื่นโดยสร้างข้อตกลงว่า ให้เขียนคำวิพากษ์วิจารณ์ลงในภาพนั้น พยายามเขียนคำวิจารณ์ให้ครบทุกภาพของกลุ่มนั้น

5. วิทยากรให้สัญญาณ ผู้เข้าอบรมเปลี่ยนกลุ่ม แล้วให้เขียนคำวิพากษ์วิจารณ์ลงในภาพวาดของเพื่อนในกลุ่มนั้นให้ครบทุกภาพเช่นเดิมอีก แต่ในรอบนี้ ให้เขียนวิพากษ์วิจารณ์ให้แรงขึ้น แล้วเปลี่ยนกลุ่มใหม่ ในแต่ละรอบจะให้เขียนคำวิจารณ์ที่แรง ๆ ทำเช่นนี้จนวิจารณ์จนครบทุกกลุ่ม

6. ให้ผู้เข้าอบรมกลับมาดูคำวิพากษ์วิจารณ์ในภาพของตนเอง สังเกตดูสีหน้า อากาหรือพฤติกรรม ให้ผู้เข้าอบรมบอกความรู้สึกของตนเมื่อเห็นคำวิจารณ์ในภาพวาดของตน

7. ให้ผู้เข้าอบรมร่วมกันวิเคราะห์ ข้อคิด ความรู้สึกที่ได้รับจากกิจกรรม (A : Analysis)

8. ให้ผู้เข้าอบรมคิดถึงสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมที่เขียนสิ่งที่ตั้งใจจะ นำไปใช้ ในการปล่อยวาง และร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้ (P : Positive Thinking)

สรุปกิจกรรมวาดภาพสะท้อนตัวตน

1. คนทุกคนต่างความคิด ต่างจิตใจ ต่างความรู้สึก

2. ในขณะที่เราเริ่มมองเห็นสิ่งไม่ดีของผู้อื่น ใจเกิดอคติแล้ว เราก็จะเริ่มเห็นสิ่งไม่ดีของเราเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะเราไปเพ่งโทษนั่นเอง

3. พอคนเราได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ ใจเราต่อต้าน ห่อเหี่ยว เศร้าหมองไม่พอใจที่ใครๆมาว่าเรา นั่นคืออดีตได้เกิดขึ้นจึงเกิดความรู้สึกเป็นของฉันทัน เป็นตัวฉัน รู้สึกโกรธที่โดนว่า ทั้งๆที่เมื่อไม่นานที่ที่แล้ว ก่อนวาดภาพยังเป็นแค่กระดาษแผ่นเดียว และไม่มีความรู้สึกอะไรเลย

4. ได้ฝึกสติ ฝึกจิตใจ อดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ ทำให้เราได้ฝึกปล่อยวาง รับรู้ และอยู่กับคนในสังคมอย่างสันติ

สื่อและอุปกรณ์

1. ระฆัง

2. เพลงบรรเลง

3. กระดาษการ์ด 180 แกรมขนาด A4

4. สีเทียน สีชอล์ก

การประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม

ที่มา : พระไพศาล วิสาโล และอังคณา มาตรังสรรค์ (2552)

ประเด็นข้อคิดเห็นจากการฝึกอบรมชีวิตใน
อุดมคติ จาก พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล และ
อาจารย์อังคณา มาศรีสังสรรค์
วันที่ 21-22 กุมภาพันธ์ 2552 ณ สวนธรรมหาด
เสลา อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล ได้บรรยายว่า กิจกรรมนี้ช่วยให้เราเห็นอะไรสักอย่างในตัวเรา เป็นทุกข์กับคำวิจารณ์ เป็นสุขกับคำชม นี่แหละเป็น อัตตา คือ ตัวตน ถ้าเราไม่รู้เท่าทัน มันจะออกมารับหน้าอยู่ตลอดเวลา รับเอาคำวิจารณ์มาเป็นตัวกู ของกู

หากเราปล่อยวางได้ เมื่อได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์ ตัวปัญญาจะออกมาแทน ว่า"...อ้อ! นี่เราเป็นแบบนี้ ต้องปรับปรุงตรงนี้นะ" ใช้ปัญญาคิดใคร่ครวญ บางครั้งเสียงวิพากษ์วิจารณ์ จากผู้อื่นก็เป็นกระจกเงาได้ดี เพราะทำให้เรามองเห็นตัวเอง ได้ใคร่ครวญถึงการกระทำของเราต่อผู้อื่น เราเลือกรับคำวิพากษ์วิจารณ์มาฝึกปรับปรุงตนเอง ประโยชน์จะเกิดขึ้นกับเราโดยไม่ต้องไปทะเลาะบาดหมางกับใครเลย

อาจารย์อังคณา มาศรีสังสรรค์ ได้บรรยายเกี่ยวกับการวิจารณ์เด็ก รูดอล์ฟ สไตเนอร์ นักปรัชญาและนักการศึกษาชาวออสเตรีย ผู้ให้กำเนิดปรัชญาการศึกษาวอลดอร์ฟ (waldorf) และก่อตั้งโรงเรียนวอลดอร์ฟแห่งแรกขึ้นที่ประเทศเยอรมนี เชื่อว่า คนเราสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ห้ามวิจารณ์เด็กอายุระหว่าง 0 - 14 ปี เพราะเด็กยังมีจิตใจไม่แข็งพอที่จะคิดแยกแยะได้ ว่าไม่เป็นไร ถ้าเด็กอายุเกิน 14 ปีแล้วถึงจะได้รับคำวิจารณ์ แล้วฉันก็รู้สึก ว่า ฉันมีอะไรดี ๆ อีกตั้งเยอะ แค่นี้ไม่เป็นไร เพราะฉันมีดีอะไรตั้งหลายอย่าง ถ้าเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี เมื่อได้รับคำวิจารณ์ ก็จะทำให้ยิ่งไปรดน้ำให้เมล็ดพันธุ์แห่งความต้อย ความล้มเหลวในตัวเขาเติบโตจนทำให้จิตใจของเด็กขาดความภูมิใจ ขาดความมั่นใจเกิด อัตตา ตัวตน ที่รับไม่ได้ เกิดของกู ตัวกู และไม่สบายใจ เด็กจะรู้สึกถูกกรีดบาดแผลลงไปจิตใจ เด็กจะรับเอาคำวิจารณ์นั้นมาเป็นส่วนหนึ่งของตัวเด็ก ทั้งๆที่เด็กมีความสามารถอื่นๆอีกมากมาย ทำให้เขาไม่กล้าแม้แต่จะทำอะไรเลย

กิจกรรมที่ 6

ชื่อกิจกรรม การสื่อสารอย่างสันติ

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 1 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เข้าใจสื่อสารอย่างสันติ สามารถ ฟัง พูด ด้วยความกรุณา
2. เพื่อให้เห็นประโยชน์ของการสื่อสารอย่างสันติ สามารถสานสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น
3. เพื่อฝึกฝนทักษะการสื่อสารอย่างสันติ กับเด็กปฐมวัยและเพื่อร่วมงาน
4. เพื่อฝึกการออกแบบแผนการสอน โดยนำรูปแบบ ASAP เพื่อส่งเสริมการใช้การสื่อสารอย่างสันติในการสอนเด็กปฐมวัย
5. เพื่อส่งเสริมให้ครูปฐมวัยมีจิตลักษณะในการแสดงพฤติกรรมสันติ

สาระสำคัญ

การสื่อสารอย่างสันติเป็นการสื่อสารที่มุ่งให้ผู้สื่อสารสามารถ ฟัง พูด ด้วยความกรุณา ด้วยความเข้าใจ โดยไม่ตีความ หรือมีอคติ สัมผัสได้ถึงความเป็นมนุษย์ของทุกคน

พื้นฐานหลักของการสื่อสารอย่างสันติ

1. มนุษย์ทุกคนมีความกรุณา
2. เบื้องหลังทุกการกระทำของมนุษย์ คือ การตอบสนองความต้องการบางอย่าง
3. ใส่ใจและให้คุณค่ากับความต้องการของทุกคน
4. ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์(ความเข้าใจ) ก่อนหาทางแก้ปัญหา

องค์ประกอบของการสื่อสาร มี 4 องค์ประกอบคือ

1. การสังเกต หมายถึง การพูดถึงสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่เพิ่มเติมอคติการตัดสิน หรือการตีความ
2. ความรู้สึก หมายถึง ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งทางกายและใจ เป็นผลมาจากความต้องการที่ได้รับการตอบสนองหรือไม่ได้รับการตอบสนอง
3. ความต้องการ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนต่างมีร่วมกัน อาจเป็นความต้องการพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ หรือเป็นคุณค่าที่ลึกซึ้งของมนุษยชาติ
4. การขอร้อง หมายถึง การขอในสิ่งที่คาดว่าจะทำให้ความต้องการได้รับการตอบสนอง โดยขอในสิ่งที่ปฏิบัติได้จริง และไม่ใช้รูปประโยคปฏิเสธ

รูปแบบ ASAP เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสันติของเด็กปฐมวัย ในการออกแบบการเรียนการสอน

1. **ชั้นสร้างบรรยากาศ (A : Atmosphere)** หมายถึง การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายสงบ เป็นการปูพื้นฐานจิตใจด้วยความเมตตากรุณา

2. **ชั้นกระตุ้น (S : Stimulus)** หมายถึง ชั้นตอนที่เด็กๆได้รับการกระตุ้น ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยการใช้กิจกรรม เพื่อให้เด็กได้สนทนา พูดคุยเล่าเรื่องต่างๆ และฝึกการรับฟังอย่างใส่ใจในเรื่องราวของผู้คนที่แบ่งปัน เป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

3. **ชั้นวิเคราะห์ (A : Analysis)** หมายถึง ชั้นตอนที่เด็กปฐมวัยยกตัวอย่าง การสอนสันติ ให้เด็กปฐมวัยได้ฝึกคิดทบทวน วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกัน เช่น การกระทำของตนเองต่อผู้อื่น หรือการกระทำที่ผู้อื่นแสดงออก ยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย สะท้อนความคิดด้วยการบอกสิ่งที่ตนเองได้กระทำ หรือสิ่งที่ตนเองอยากจะทำต่อบุคคลคนนั้น

4. **ชั้นคิดทางบวก (P : Positive Thinking)** หมายถึง ชั้นตอนที่เด็กปฐมวัยและครูร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากชั้นวิเคราะห์ไปปรับปรุงการกระทำของตนเองทั้งการคิด การพูด และการกระทำ คิดถึงการกระทำของตนเองและผู้อื่นในทางบวก และแบ่งปันให้สมาชิกในกลุ่มฟัง ถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาให้เกิดสันติในตนเองและผู้อื่น

การดำเนินกิจกรรม

1. เชิญระฆัง เพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้เข้าอบรม กลับมาอยู่กับลมหายใจ (A : Atmosphere)
2. วิทยากรเปิดคลิปวิดีโอ ครูสื่อสารทางลบใช้ความรุนแรงกับเด็กปฐมวัย (S : Stimulus)
3. วิทยากรนำเสนอแนวคิดและเครื่องมือ รูปแบบของการสื่อสารอย่างสันติเบื้องต้น องค์ประกอบหลักสี่ประการ อันได้แก่ การสังเกต ความรู้สึก ความต้องการ และการขอร้อง
4. ผู้เข้าอบรมเข้ากลุ่มย่อยฝึกปฏิบัติ ร่วมกันคิดวิเคราะห์การใช้ภาษาสื่อสารอย่างสันติที่ใช้พูดกับเด็กในห้องเรียน และการใช้ภาษาสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชา (A : Analysis)
5. วิทยากรอธิบายการนำรูปแบบ ASAP ไปใช้ในการสื่อสารอย่างสันติ
6. ให้ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มระดมสมองร่วมกัน ทดลองออกแบบแผนการสอนโดยนำขั้นตอน ASAP ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการสื่อสารอย่างสันติในห้องเรียน (A : Analysis)
7. ผู้เข้าอบรมออกอกมานำเสนอแผนการสอนโดยใช้รูปแบบ ASAP โดยแสดงบทบาทสมมติ จำลองสถานการณ์ในห้องเรียนจริง ทำให้ครูปฐมวัยได้ตัวอย่างแผนการสอนการสื่อสารอย่างสันติของกลุ่มต่างๆนำไปใช้สอนเด็กปฐมวัยได้จริง (P : Positive Thinking)

สรุปกิจกรรมการสื่อสารอย่างสันติ

1. การสื่อสารอย่างสันติ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เราสามารถฟังและพูดด้วยความกรุณา เข้าใจ และสัมผัสถึงความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น

2. การสื่อสารอย่างสันติช่วยให้เราสามารถสร้างความเข้าใจและแก้ไขความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์ ทั้งกับผู้อื่นและตนเองโดยไม่ต้องใช้ความรุนแรง และช่วยให้เราสานสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ตามหลักการสื่อสารโดยไร้ความรุนแรง

3. ครูปฐมวัยได้ตัวอย่างแผนการสอนสื่อสารอย่างสันติ โดยนำขั้นตอน ASAP ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

4. ครูปฐมวัยเป็นผู้นำพฤติกรรมสันติ ทำแบบอย่างในการอยู่ร่วมกันกับเด็กปฐมวัยและเพื่อนร่วมงานอย่างสงบสุข ตลอดจนส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมสันติที่เป็นการปลูกฝังความดีในจิตใจของมนุษย์ทุกคนเพื่อสังคมสันติสุขและยั่งยืน

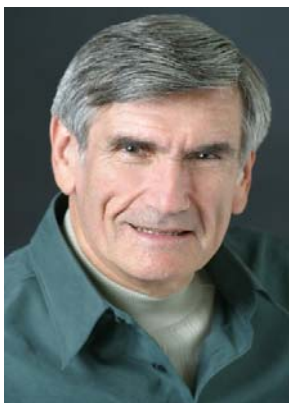
สื่อและอุปกรณ์

1. ระฆัง
2. เพลงบรรเลง
3. กระดาษ A4
4. กระดาษ flipchart
5. ปากกา สีเมจิก สีเทียน สีไม้ สีชอล์ก ดินสอ

การประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรมขณะปฏิบัติกิจกรรม

ที่มา : ปาริชาต สุวรรณบุบผา (2554)

ดร.มาร์แชล โรเซนเบิร์ก (Marshall Rosenberg)

ประเด็นการสื่อสารอย่างสันติ

การสื่อสารอย่างสันติขั้นที่ 1 เป็นการสื่อสารที่มุ่งให้ผู้สื่อสารสามารถ ฟัง พูด ด้วยความกรุณา ด้วยความเข้าใจ สัมผัสได้ถึงความเป็นมนุษย์ของทุกคน ซึ่งวิธีนี้จะเอื้อให้เราสามารถสร้างความเข้าใจและแก้ไขความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์ ทั้งกับผู้อื่นและตนเองโดยไม่ต้องใช้ความรุนแรง และ

ช่วยให้เราสานสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ตามหลักการสื่อสารโดยไร้ความรุนแรง (Nonviolent Communications (NVC) โดย ดร.มาร์แชล โรเซนเบิร์ก (Marshall Rosenberg) www.cnvc.org

การสื่อสารอย่างสันติ ขั้น 2 เป็นการทบทวนเนื้อหาและสำรวจอุปสรรคในการนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง พร้อมทั้งเรียนรู้และฝึกฝนทักษะการสื่อสารเพิ่มเติม โดยเฉพาะเมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่มีความยุ่งยากซับซ้อนยิ่งขึ้น

การสื่อสารอย่างสันติขั้นที่ 3 เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เราสามารถฟังและพูดด้วยความกรุณา เข้าใจและสัมผัสถึงความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และสานสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้ง วิธีนี้จะเอื้อให้เราแก้ไขข้อขัดแย้งได้โดยไม่ต้องใช้ความรุนแรง ตามหลักการสื่อสารโดยไร้ความรุนแรง (Nonviolent Communications (NVC) โดย ดร.มาร์แชล โรเซนเบิร์ก (Marshall Rosenberg) www.cnvc.org

- การใช้ชีวิตตามคุณค่าที่ตนเองยึดถืออย่างมีพลัง และสามารถแปรเปลี่ยนคำตัดสินต่างๆจากผู้คนรอบข้างให้เป็นคุณค่าที่เอื้ออาหารต่อชีวิต
- ฝึกฝนการอยู่กับปัจจุบันขณะและรู้เท่าทันความคิด รับฟังผู้อื่นอย่างเต็มเปี่ยม เข้าถึงความรู้สึกและความต้องการ โดยละวางการกล่าวโทษ ตัดสิน หรือการพยายามจะเปลี่ยนแปลงผู้อื่น
- การสื่อสารความโกรธออกอย่างมีพลังและสร้างสรรค์ รวมถึงการรับและแปลความโกรธของผู้อื่นอย่างมีสติ เพื่อเข้าถึงความต้องการที่แท้จริงของกันและกัน อันจะนำไปสู่การสื่อสารเพื่อความเข้าใจ
- ฝึกการขอร้องและการปฏิเสธการขอร้องอย่างมีพลัง หลีกเลียงการตอบตกลงอย่างไม่เต็มใจ เพิ่มทางเลือกในการสื่อสาร เพื่อใส่ใจความต้องการของทุกฝ่าย อีกทั้งยังรักษาสะพานความสัมพันธ์ให้แข็งแรงต่อไปด้วย

องค์ประกอบของการสื่อสาร มี 4 องค์ประกอบคือ

1. การสังเกต หมายถึง การพูดถึงสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่เพิ่มเติมอคติการตัดสิน หรือการตีความ

2. ความรู้สึก หมายถึง ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งทางกายและใจ เป็นผลมาจากความต้องการที่ได้รับการตอบสนองหรือไม่ได้รับการตอบสนอง

3. ความต้องการ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนต่างมีร่วมกัน อาจเป็นความต้องการพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ หรือเป็นคุณค่าที่ลึกซึ้งของมนุษยชาติ

4. การขอร้อง หมายถึง การขอในสิ่งที่คาดว่าจะทำให้ความต้องการได้รับการตอบสนอง โดยขอในสิ่งที่ปฏิบัติได้จริง และไม่ใช้รูปประโยคปฏิเสธ

ต้นไม้แห่งการสื่อสารอย่างสันติ 3 ทางเลือกแห่งการสื่อสารอย่างสันติ

การสังเกต ความรู้สึก ความต้องการ การขอร้อง

ที่มา : ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

ตัวอย่างของการสื่อสารอย่างสันติ

<http://www.carefor.org/content/view/1697/190/>

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้นเรามาดูที่ตัวอย่างกันดีกว่า

เริ่มสื่อสารด้วยองค์ประกอบ ๔ ประการ

เมื่อเราจะสื่อสารอย่างสันติกับผู้อื่น

เราจะมุ่งความสนใจของเราไปที่องค์ประกอบ ๔ ประการข้างต้นคือ

1. เราสังเกตเห็นว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง
2. แล้วเรารู้สึกอย่างไร
3. เรามีความต้องการอย่างไร
4. แล้วเราจะขอร้องอะไรจากอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อเติมเต็มชีวิตของเรายิ่งขึ้น

ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงให้เห็นว่า

เมื่อเรารวมองค์ประกอบทั้งสี่เข้าด้วยกันแล้ว

การสื่อสารอย่างสันตินั้นแตกต่างไปจากการสื่อสารที่เราใช้กันอยู่อย่างไร

ตัวอย่างที่ ๑ ลูกน้องของคุณเอาเอกสารที่มีรอยเปื้อนกาแฟมาแจกให้ที่ประชุมครั้งสำคัญ

หลังการประชุมคุณพูดกับลูกน้องว่า

"คุณไม่รับผิดชอบงานเอาเสียเลย วันหลังอย่าทำให้ผมขายหน้าเวลาประชุมอีก เข้าใจไหม"

ลองเปรียบเทียบดูกับการใช้ช่องประกอบ ๔ ประการของการสื่อสารอย่างสันติ

"ตอนที่คุณแจกเอกสารมีรอยเปื้อนกาแฟ (สังเกต) ผมรู้สึกอายมาก (ความรู้สึก) เพราะผมต้องการให้ผู้เข้าร่วมประชุมยอมรับและเห็นประสิทธิภาพการทำงานของทีมงานเรา (ความต้องการ) ในการเตรียมเอกสารครั้งต่อไป เมื่อคุณถ่ายเอกสารเสร็จแล้ว คุณช่วยเอาเอกสารใส่ซองพลาสติกกันน้ำเลยจะได้ไหม (ขอร้อง) "

การพูดแบบแรกนั้น เป็นการตำหนิและโยนความผิดให้ลูกน้อง อีกทั้งไม่ได้บอกชัดเจนว่า ต้องการให้ลูกน้องทำอะไร

ส่วนการพูดแบบการสื่อสารอย่างสันตินั้น หัวหน้าจะอธิบายให้ลูกน้องเข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้น โดยไม่ตัดสิน และบอกชัดเจนว่าขอให้ลูกน้องทำอะไรเพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการของหัวหน้า

ตัวอย่างที่ ๒ คุณเป็นแม่ และเห็นว่าลูกสาวของตัวเองกลับบ้านดึกแทบทุกวัน และยังมีกลิ่นแอลกอฮอล์คูลิ่ง คุณจึงพูดกับลูกสาวว่า

"พรุ่งนี้ไม่ต้องไปเที่ยวแล้ว ทำตัวเป็นเด็กใจแตกอย่างนี้ อยากให้แม่กลุ้มใจตายหรืออย่างไร" เปรียบเทียบกับการสื่อสารอย่างสันติ

"เวลาแม่เห็นลูกกลับบ้านหลังเที่ยงคืนแล้วได้กลิ่นแอลกอฮอล์ (สังเกต) แม่กลุ้มใจแล้ว ก็เป็นห่วงลูกมาก (ความรู้สึก) แม่อยากให้ลูกปลอดภัย แล้วแม่ก็อยากเข้าใจลูกด้วย (ความต้องการ) ลูกช่วยเล่าให้แม่ฟังหน่อยได้ไหมว่าลูกไปเที่ยวเพราะอะไร เพื่อแม่จะได้เข้าใจลูกมากขึ้น (ขอร้อง)"

การพูดแบบแรกนั้นสามารถก่อให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านจากลูกสาว พอลูกได้ยินคำว่าเด็กใจแตก อาจมีผลทำให้ลูกสาวประชดแม่ด้วยการเที่ยวและดื่มหนักขึ้น

ส่วนการพูดแบบการสื่อสารอย่างสันตินั้น แม่เปิดใจพูดและพร้อมที่จะรับฟังลูก ลูกจะรู้สึกไวใจที่จะบอกเล่าเรื่องราวของตัวเองให้แม่รับรู้มากกว่าการพูดแบบแรก

ตัวอย่างที่ 3 ช่วงปีที่ผ่านมามีองค์กรของคุณกำลังอยู่ในสภาพย่ำแย่ คุณต้องทำงานหนักมาก และมักทำงานวันเสาร์อาทิตย์อยู่บ่อยๆ วันหนึ่งแฟนคุณทนไม่ไหวมาบอกคุณว่า

**"เลิกทำงานวันหยุดซะที่ได้ไหม ครอบครัวเป็นยังไง คุณไม่เคยสนใจเลย"
คุณเลยตอบกลับไปว่า "คุณหะไม่เคยเข้าใจอะไรซะเลย"**

ลองเปรียบเทียบกับการสื่อสารอย่างสันติ

"ที่คุณบอกว่าให้ฉันเลิกทำงานวันหยุด (สังเกต) ฉันก็รู้สึกลำบากใจนะ (ความรู้สึก) เพราะว่าฉันก็อยากทำงานเพื่อให้องค์กรมีความมั่นคงมากกว่าที่เป็นอยู่ จะได้เป็นที่พึ่งของคนที่เดือดร้อนได้ และฉันก็อยากดูแลครอบครัวของเราด้วย (ความต้องการ) เรามาห้คุยกันเพื่อช่วยกันหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นดีไหม (ขอร้อง)"

การพูดในแบบแรกนั้น อาจทำให้แฟนของคุณรู้สึกว่าเขาถูกตำหนิ และโกรธมากยิ่งขึ้น แทนที่จะเข้าใจคุณ แฟนของคุณอาจจะปิดใจและไม่ยอมรับฟังเหตุผลของคุณต่อไป

ส่วนการพูดแบบการสื่อสารอย่างสันตินั้น เป็นการอธิบายเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจ และเชื่อเชิญให้มาช่วยกันหาทางออกร่วมกัน

"สื่อสารอย่างสันติ". ไพรินทร์ โชติสกุลรัตน์, เรียบเรียง. นริศ มณีขาว, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : เสริมศึกษา, 2550.

กรณีศึกษาสันติในเด็กปฐมวัย สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ฝึกคิดวิเคราะห์

กรณีศึกษาที่ 1 จากการบรรยายธรรม เรื่อง การสอนสันติวิธีในเด็ก โดย พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล
จัดอบรมโดย อาจารย์อังคณา มาศรีงสรรค์และคณะ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2552
เวลา 17.30 น. ณ โรงเรียนพ่อแม่ลูก จังหวัดนครสวรรค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกวิเคราะห์ เรื่องจากกรณีศึกษา
2. เพื่อระดมสมอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อคิดที่ได้รับ

การดำเนินกิจกรรม (เวลา 40 นาที)

1. วิทยากรอ่านเรื่องกรณีศึกษา ให้ผู้เข้าอบรมฟัง ดังนี้

“เรื่องที่เคยมีครูคนหนึ่งมีปัญหาเรื่องนักเรียนในห้องทะเลาะกันเพราะว่า ฝ่ายหนึ่งเป็นนักเรียนผิวดำกับผิวเหลือง อีกฝ่ายหนึ่งเป็นนักเรียนผิวขาว เป็นนักเรียนอเมริกันบ้าง สเปน บ้าง แมคซิกกันบ้าง แล้วนักเรียนนั้นทะเลาะกัน ทำร้ายกันอยู่เป็นประจำ ครูไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะว่ามีนักเรียนจำนวนแค่ 30 คน แต่เขาก็ยังเป็นศัตรูกัน มีอยู่วันหนึ่งสิ่งหนึ่งที่ครูทำ คือว่า ครูขีดเส้นตรงกลางในห้องและถามว่า?

- ใครที่มีพี่น้องบ้าง ให้มายืนที่ฝั่งนี้
- ใครที่ไม่เคยสูญเสียพี่น้องหรือญาติให้มาอยู่ในฝั่งนี้ และใครที่เคยสูญเสียพี่น้องหรือญาติให้มาอยู่อีกฝั่งหนึ่ง?

ปรากฏว่าแทบทั้งห้องเฮโลไปอยู่ฝั่งเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็เด็กผิวเหลือง
ผิวดำ ผิวขาว ก็ไปอยู่ฝั่งเดียวกันหมด

- ใครที่ไม่เคยถูกรกระทำบ้างให้มาอยู่ฝั่งนี้ และใครที่เคยถูกรกระทำให้มาอยู่อีกฝั่ง?

ปรากฏว่าทั้งกลุ่มเฮโลมาอยู่ฝั่งเดียวกัน

แล้วเด็กทุกคนก็เริ่มรู้แล้วว่า เอ๊ะ! ไม่ว่าจะผิวสีไหนก็มาอยู่ฝั่งเดียวกัน ล้วนแต่มีความทุกข์
เหมือนกัน เป็นผู้ถูกรกระทำเหมือนกัน เขาเริ่มรู้สึกว่ ที่เป็นคนละพวก คนละหมู่ เป็นกลุ่มผิวคนละสี
นี่ที่จริงแล้วนี่เรามีชะตากรรมเดียวกัน คือเราต่างก็เจ็บปวดเหมือนกัน เราถูกรกระทำเหมือนกัน
ตรงนี้ก็เริ่มทำให้นักเรียนต่างก็เริ่มที่จะเข้ามาหากันมากขึ้น เพราะว่ที่ผ่านมามีแต่ความแตกต่าง
และยังไม่เห็นความเหมือนเลยแต่พอมองเห็นความเหมือนก็คือว่เราต่างเป็นผู้สูญเสียเป็นผู้ถูกรกระทำเหมือนกัน”

2. แบ่งกลุ่มครูปฐมวัย ฝึกวิเคราะห์จากเรื่องกรณีศึกษา ให้ทุกกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น
แลกเปลี่ยน การจำแนกสาเหตุของปัญหาและสรุปข้อคิดที่ได้

สรุปกิจกรรมกรณีศึกษา

1. คนเรามีความแตกต่างกันบ้าง แต่ก็มี ความคล้ายคลึงกันแทบทุกเรื่องคือคนเรารักสุข เกลียดทุกข์
2. เราต่างมีชะตากรรมเดียวกัน คือเราต่างก็เจ็บปวดเหมือนกัน ต่างก็เป็นผู้สูญเสียเป็นผู้ถูกรกระทำเหมือนกัน
3. การอยู่ร่วมกัน เราต้องใส่ใจ เปิดใจ รับฟัง เพื่อนร่วมห้อง ให้โอกาสผู้ที่กำลังทุกข์ให้เขาได้เล่าเรื่องได้ระบายความทุกข์ออกมา แล้วรับฟังเขา จะช่วยเยียวยาความเจ็บปวด ความเคียดแค้นและเรื่องราวเหล่านั้นก็เป็นประโยชน์ต่อคนฟังด้วยว่แท้ที่จริงแล้วเขามีความสูญเสีย เขาโกรธ แล้วเราเกิดความเห็นใจในความทุกข์ของเขา

กรณีศึกษาที่ 2 เวลาเด็กทะเลาะกัน ครูทำโทษโดยตีเด็กทั้งคู่ และการบังคับเด็ก

จากการเสวนา เรื่อง การสอนสันติวิธีในเด็ก โดย พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล และอาจารย์ อังคณา มาตรฐานสรรค์ จัดอบรมโดย อาจารย์อังคณา มาตรฐานสรรค์และคณะ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 17.30 น. ณ โรงเรียนพ่อ แม่ ลูก จังหวัดนครสวรรค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกวิเคราะห์ เรื่องจากกรณีศึกษา
2. เพื่อระดมสมอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อคิดที่ได้รับ
3. เพื่อเข้าใจปัญหาขัดแย้งของนักเรียน
4. เพื่อฝึกใช้คำพูดและการสื่อสารทางบวกแทนการสั่งการ

การดำเนินกิจกรรม (เวลา 40 นาที)

1. วิทยากรเล่าเรื่องกรณีศึกษา เด็กเล็กๆตีกันโรงเรียน ให้ผู้เข้าอบรมฟัง ดังนี้
 “ปัจจุบันนี้ แม้แต่เด็กเล็กๆเพียงแค่ชั้น ป. 1 ก็เลือกใช้ความรุนแรงเป็นวิธีที่ตอบโต้กัน พ่อเด็กตีกัน ครูก็ใช้การตัดสินปัญหาโดยตีเด็กทั้งคู่ และครูก็สอนว่าไม่ให้เด็กใช้ความรุนแรง ไม่ให้ใช้กำลังตีกัน แต่ขณะที่ครูสอนเด็ก ครูกลับใช้ความรุนแรงเสียเอง และมองว่าครูมีอำนาจเหนือกว่า ใช้กำลังในการจัดการปัญหา และครูกำลังบ่มเพาะอำนาจนิยม

ในใจของเด็ก ๆ ก็กำลังบ่มเพาะรอเวลา รอว่าเมื่อเขามีโอกาส เมื่อเขาเติบโตขึ้นมาเขาก็จะใช้ ความรุนแรงจัดการปัญหาเช่นที่เขาโดนกระทำมา ในครอบครัวของวิทยากรก็เช่นกัน ลูกมาฟ้องว่า โดนเพื่อนแกล้ง แม่ก็สอนลูกว่าถ้าโดนเพื่อนแกล้งอีกให้ไปฟ้องครู เมื่อโดนเพื่อนรังแกลูก ก็ไปฟ้อง คุณครู ผลปรากฏว่าถูกครูตีทั้งคู่ ตั้งแต่นั้นมาเด็กก็เลือกใช้ความรุนแรงเป็นวิธีโต้กลับเช่นกัน

พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล กล่าวถึงกรณีศึกษาว่า ครูก็ใช้วิธีง่าย ๆ การใช้วิธีนี้ได้ผลระยะ สั้น คือเด็กหยุดทะเลาะกันในห้อง แต่ในใจเด็กเป็นคู่อริกัน พบเจอกันเป็นต้องทะเลาะมีเรื่องขัดแย้งกัน ทำงานร่วมกันไม่ได้ นอกจากนี้การใช้อำนาจนิยมไม่เพียงแต่ใช้กำลังเท่านั้น แต่การครอบงำ บังคับก็ เป็นด้วย เช่น “เด็กต้องเขียนตัวอักษร ก. ไก่ เหมือนครู

ต้องวาดรูปเหมือนครู หรือต้องวาดรูปตามที่ครูสั่ง วาดรูปอื่นไม่ได้
ต้องระบายสีอย่าให้เลอะเทอะออกมานอกเส้น”

การบังคับเหล่านี้คือการใช้อำนาจนิยมอย่างไม่ใช่ความรุนแรงเช่นกัน จนกลายเป็นส่วนหนึ่ง ในชีวิตประจำวันของนักเรียนไปแล้ว นอกจากนี้ยังเป็นกับทุกระดับ เช่น ครูใหญ่ก็ใช้อำนาจกับครูน้อย หัวหน้าก็ใช้อำนาจลูกน้อง

ตัวอย่าง “ในห้องเรียนครูสอนอ่าน น.หนู
จะเป็น น. หนูขวกไขว่ ไม่ได้
ต้องเป็น น. หนูม้วนหางอย่างที่ครูสอน
ใครอ่านไม่เหมือนครูไม่ถูกต้อง”

แม้แต่ในห้องเรียนอนุบาล1 เด็กอายุ 3 ขวบ มีเด็กลุกออกจากแถว

ครูถามว่า : “หนูจะลุกไปไหนคะ”

เด็กตอบ : “หนูจะลุกไปดื่มน้ำคะ”

ครูตอบว่า : “ไม่ได้! เดี่ยวเราจะทานน้ำพร้อมๆกัน กลับไปนั่งที่”

นี่จัดได้ว่าเป็นความรุนแรงที่บ่มเพาะทำร้ายจิตใจที่ครูกระทำต่อเด็กปฐมวัย

พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล กล่าวถึง ถ้าจะให้เด็กดื่มน้ำพร้อมกัน ครูจะต้องมีวิธีการพูดให้เด็กเขาเห็นด้วยเหตุผลยอมรับได้ แต่การพูดว่า **ไม่ได้!** ครูหลีกเลี่ยงแล้วหาคำพูดทางบวกคำอื่นแทน ไม่เพียงแต่ครูเท่านั้นพ่อแม่ก็ด้วย ส่วนใหญ่พ่อแม่ก็ชอบใช้อำนาจบังคับลูกให้ทำในสิ่งที่พ่อแม่ต้องการ

2. แบ่งกลุ่มครูปฐมวัย ฝึกวิเคราะห์จากเรื่องกรณีศึกษา ให้ทุกกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยน การจำแนกสาเหตุของปัญหาและสรุปข้อคิดที่ได้

3. ให้ผู้เข้าอบรมฝึกออกแบบแผนการสื่อสารอย่างสันติ โดยระดมสมองยกตัวอย่าง การสื่อสาร กับเด็กและผู้อื่น ให้ใช้คำพูดทางบวกแทนการสั่งการ หรือบังคับให้ทำ

4. นำเสนอผลงานแผนการสอนสันติสำหรับเด็กปฐมวัย

สรุปกิจกรรมกรณีศึกษา ครูลงโทษเด็กทะเลาะกัน และบังคับเด็ก

1. การให้ความใส่ใจรับฟังปัญหาของเด็ก อย่างใจเย็น และให้ความเป็นธรรม

2. ครูควรรองนกว่าคู่ทะเลาะทั้งสอง คลายอารมณ์ลงแล้ว มาเจรจากันดีๆ

สอนเด็กยอมรับหากเขาแกล้งเพื่อนและกล่าวขอโทษ ในขณะที่เดียวกันก็สอนให้เพื่อนเข้าใจและให้อภัย ยกโทษ

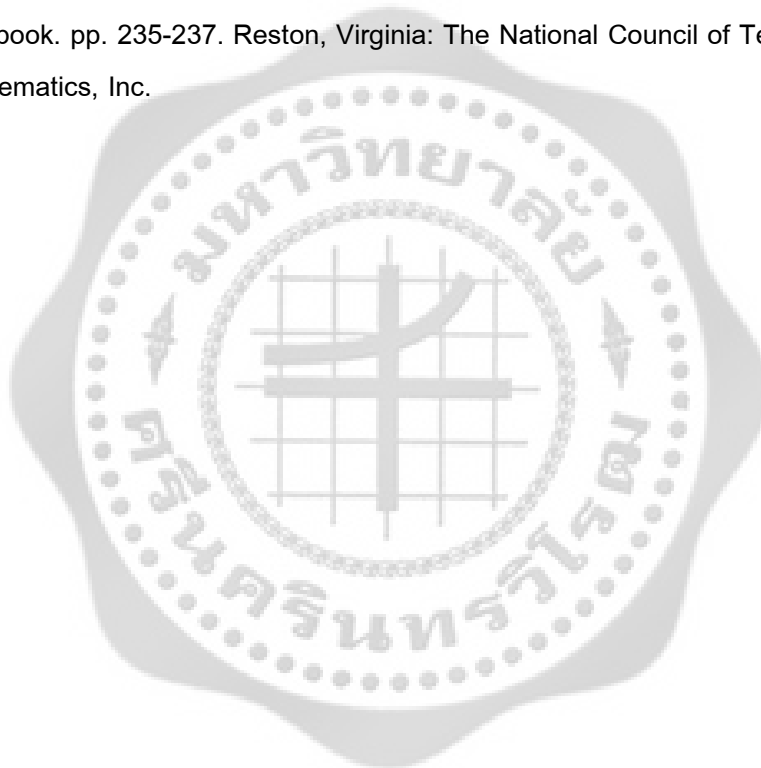
3. ครูเรียนรู้ที่จะใช้การสื่อสารทางบวก มากกว่าการบังคับสั่งการ และได้ตัวอย่างการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

บรรณานุกรม

- งามตา วรินทร์านนท์. (2552). เอกสารคำสอนวิชา วป 581 การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์. ม.ป.พ.
- ชินวุธ สุนทรสีมะ. (2530). เมตตาธรรมคำจูนสันติภาพ. ประมวลความรู้เรื่องสันติภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยันต์ รัชชกุล. (2545). ความขัดแย้งในบริบทของสันติศึกษา. เอกสารการสอนชุดวิชา สันติศึกษา PEACE STUDIES หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: บริษัท ประชาชน จำกัด
- ดวงเดือน พันธุนาวัน. (2541). ทฤษฎี การวัดและงานวิจัยเอกลักษณ์แห่งอีโก้ในคนไทยและเทศ. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- _____. (2543). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- _____. (2552). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม ใน แผ่นพับเอกสารโครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
- ดวงเดือน พันธุนาวัน และอัมพร ม้าคะนอง.(2547). ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมการพัฒนา นักเรียนของครูคณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ(วช.).
- _____. (2552). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การฝึกอบรม จิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการ ที่มีผลต่อพฤติกรรมพัฒนานักเรียนของครู คณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- ดวงเดือน พันธุนาวัน. (2551). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ในประเทศไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2551, มิถุนายน). หลักและเทคนิคการหาคุณภาพของแบบวัดชนิดมาตราประเมินรวมค่า. วารสารพัฒนาสังคม. 10 (1): 41-67.
- บุญรับ ศักดิ์มณี. (2532). การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ. ปริญญาโท กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปารีชาต สุวรรณบุบผา. (2554). สรุปคำบรรยายการสื่อสารอย่างสันติและसानเสวนา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

- พรเทพ เสถียรนพเก้า. (2543). ผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำของนักเรียน
ประถมศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ). (2546). *ธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักอักษร จำกัด.
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2540). *การศึกษาเพื่อสันติภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:
พุทธธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2549). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุง และขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่
11. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระไพศาล วิสาโล. (2550). *สร้างสันติด้วยสองมือเรา คู่มือสันติวิธีสำหรับนักปฏิบัติการไร้ความ
รุนแรง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี (ศพส.) มหาวิทยาลัยมหิดล.
_____. (2554). *เปิดใจรับความสุข*. สมุทรปราการ: ชมรมกัลยาณธรรม.
- พระไพศาล วิสาโลและอังคณา มาศรีงสรรค์. (2552, 21 กุมภาพันธ์). *สรุปการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติกา
เรื่องชีวิตในอุดมคติ*. นครสวรรค์: โรงเรียนพ่อแม่ลูก.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2548. *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา
หน่วยที่ 9-12*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ละออ ชุตินทร. (2549, 22 สิงหาคม). *สรุปคำบรรยายสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ:
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ต้นสนีย์ จันทร์อานุภาพ. (2549, มกราคม-ธันวาคม). *สันติภาพกับการศึกษา*. วารสารศึกษาศาสตร์.
6(1) : 133-137.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2539). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ : รู้เขา รู้เรา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
หมอชาวบ้าน.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2551). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ : รู้เขา รู้เรา*. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ :
พิมพ์ดี.
- สุภาสิณี นุ่มเนียม. (2546). *การศึกษาปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ
พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนา
สังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- แสวง ทวีคุณ; นิภาพร โชติสุดเสนต์; และณรงค์ศักดิ์ บุญยมาลิก. (2546). *รายงานการวิจัยฉบับ
สมบูรณ์ เรื่อง ผลของการพัฒนาจิตและทักษะต่อพฤติกรรมการปลูกฝังวินัยแก่นักเรียนของ
ครู*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อังคณา มาศรีงสรรค์. (2551, 25-26 ตุลาคม). *ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโรงเรียนพ่อแม่ เรื่องเลี้ยงลูก
ด้วยจิตดีนั้นรู้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- _____. (2553). โรงเรียนพ่อแม่ลูกตอนผลิตใบชีวิต. นนทบุรี: บริษัทปรินทร์ไอโซน จำกัด.
- อ้อมเดือน สดมณี. (2536). ผลของการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ต่อจิตลักษณะและ
ประสิทธิผลของครู. ปริญญาโท กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี สันทนต์. (2539). การเรียนแบบร่วมมือ. สารานุกรมศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 75(15) : 89-93.
- Johnson, D.W. & Johnson, R.T. (1989). *Cooperative Learning in Mathematics
Education. In New Directions for Elementary School Mathematics. 1989
Yearbook. pp. 235-237. Reston, Virginia: The National Council of Teachers of
Mathematics, Inc.*

คู่มือการใช้แบบวัดจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติ ของครูปฐมวัย

คำนำ

คู่มือการใช้แบบวัดจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำปฏิญญาพันธกิจเรื่อง “การพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย” ซึ่งจัดทำขึ้นสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้กับผู้สนใจที่มีความต้องการนำแบบวัดจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยไปใช้ โดยภายในเล่มประกอบด้วย คำแนะนำการใช้และแบบวัดจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยดังนี้ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดจิตลักษณะทั้ง 4 ด้าน คือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ผลคะแนนที่เก็บรวบรวมได้จะเป็นข้อบ่งชี้การมีจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือฉบับนี้จะสร้างความเข้าใจและใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับผู้สนใจ หน่วยงานทางการศึกษา ผู้บริหาร หรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยต่อไป

ประดิษฐา ภาษาประเทศ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำแนะนำการใช้	332
- วัตถุประสงค์	332
- ลักษณะทั่วไปของแบบวัด	332
- วิธีการใช้แบบวัด	333
- การตรวจให้คะแนน	333
- คำแนะนำวิธีการตอบแบบวัด	334
คำชี้แจงแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	335
ฉบับที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป	336
ฉบับที่ 2 แบบวัดเป้าหมายการทำงาน	337
ฉบับที่ 3 แบบวัดการควบคุมของข้าพเจ้า	339
ฉบับที่ 4 แบบวัดปัจจุบันและอนาคต	342
ฉบับที่ 5 แบบวัดความเชื่อในการทำงาน	344
ฉบับที่ 6 แบบวัดความรู้สึกของข้าพเจ้า	347
ฉบับที่ 7 แบบวัดการทำงานของข้าพเจ้า	353

คำแนะนำการใช้แบบวัดจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ใช้แบบวัดมีความเข้าใจวิธีการวัดและประเมินผลจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

ลักษณะทั่วไปของแบบวัด

แบบวัดจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แบบวัดความเชื่ออำนาจในตนแบบวัด เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ แบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย แบบวัดแต่ละฉบับมีลักษณะของแบบวัดดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบเลือกตอบและแบบเติมข้อความ จำนวน 6 ข้อ ซึ่งเป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความและมาตรประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจากจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย มีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ จำนวน 12 ข้อ ชื่อที่ปรากฏในแบบวัด คือ ความมุ่งมั่นกระทำ แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้ เป็นแบบวัดของดุจเดือน พันธุนาวันและอัมพร ม้าคนอง (2552: 76,409-410) ซึ่งเป็นแบบวัดที่ใช้ในการฝึกอบรมจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่มีผลต่อพฤติกรรมพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ คือ 0.82
3. แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความและมาตรประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจากจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย มีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ จำนวน 25 ข้อ ชื่อที่ปรากฏในแบบวัด คือ แบบวัดการควบคุมของข้าพเจ้า(15 ข้อ) และแบบวัดปัจจุบันและอนาคต (10 ข้อ) แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนี้ เป็นแบบวัดของดุจเดือน พันธุนาวันและอัมพร ม้าคนอง (2552: 76-78, 410-412, 415-416) ซึ่งเป็นแบบวัดที่ใช้ในการฝึกอบรมจิตลักษณะและทักษะแบบบูรณาการที่มีผล

ต่อพฤติกรรมกรรมการพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ คือ ลักษณะมุ่งอนาคต 0.70 การควบคุมตน 0.76

4. แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความและมาตราประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจากจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย มีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ จำนวน 15 ข้อ ชื่อที่ปรากฏในแบบวัด คือ ความคาดหวัง แบบวัดความเชื่ออำนาจในตนนี้ เป็นแบบวัดของจุดเดือน พันธุมนาวิณและ อัมพร ม้าคอง (2547: 61-62, 324-326) ซึ่งเป็นแบบวัดที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมกรรมการพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษา แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ คือ 0.80

5. แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความและมาตราประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจากจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย มีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ จำนวน 51 ข้อ ชื่อที่ปรากฏในแบบวัด คือ ความรู้สึกของข้าพเจ้า แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ นี้ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ คือ 0.92

6. แบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความและมาตราประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจากจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย มีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ จำนวน 45 ข้อ ชื่อที่ปรากฏในแบบวัด คือ แบบวัดการทำงานของข้าพเจ้า แบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย นี้ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ คือ 0.92

วิธีการใช้แบบวัด

แบบวัดจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยมีวิธีการใช้แบบวัด ดังนี้

1. ผู้ใช้แบบวัดควรศึกษาคู่มือการใช้แบบวัดจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย เพื่อให้เข้าใจกระบวนการในการดำเนินการทั้งหมด

2. จัดเตรียมสถานที่ เอกสาร อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้พร้อม

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 อธิบายวิธีการตอบแบบวัด และแจ้งกำหนดเวลาที่ใช้ในการตอบแบบวัดประมาณ 40 นาที

3.2 ให้ครูปฐมวัยตอบแบบวัด โดยในการตอบแบบวัดนั้นให้ครูปฐมวัยแต่ละคนมีอิสระในการตอบแบบวัด ไม่มีการปรึกษากัน เนื่องจากคำตอบแต่ละข้อไม่มีใครถูกใครผิด แต่ละคนจะมีคำตอบที่แตกต่างกันไป

4. เก็บรวบรวมแบบวัดจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัยตอบเรียบร้อยแล้ว เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. เมื่อติดตามผลภายหลังการฝึกอบรม 1 เดือน ผู้วิจัยหรือผู้สังเกตบันทึกข้อมูลสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

การตรวจให้คะแนน

แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (แบบวัดเป้าหมายการทำงาน) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (แบบวัดการควบคุมของข้าพเจ้า และแบบวัดปัจจุบันและอนาคต) ความเชื่ออำนาจในตน (แบบวัดความเชื่อในการทำงาน) เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ (แบบวัดความรู้สึกของข้าพเจ้า) พฤติกรรมสันติของครู ปรุ้มวัย(แบบวัดการทำงานของข้าพเจ้า) ให้คะแนนแบบวัดตามข้อคำถาม ดังนี้ ข้อความทางบวก จะให้คะแนนไม่จริงเลย เท่ากับ 1 คะแนน จนถึง จริงที่สุด เท่ากับ 6 คะแนน ตามลำดับ ถ้าข้อความทางลบจะ ให้คะแนนกลับกัน ดังนี้

ตัวอย่าง ข้อความทางบวก

1. ข้าพเจ้ายินดีรับรู้ปัญหาทุกข์สุขของนักเรียน เพื่อหาทางช่วยเหลือ

....6..... 5..... 4..... 3..... 2..... 1.....
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

ตัวอย่าง ข้อความทางลบ

2. ข้าพเจ้าไม่ยอมรับปัญหาของนักเรียนให้เสียความรู้สึก

....1..... 2..... 3..... 4..... 5..... 6.....
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

คำแนะนำวิธีการตอบแบบวัด

การตอบแบบวัดแต่ละฉบับ ผู้ตอบโปรดอ่านและปฏิบัติตามคำชี้แจงในแต่ละฉบับ สำหรับแบบวัดที่มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ เริ่มจากจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย มีคำแนะนำวิธีการตอบแบบวัด ดังนี้

1. อ่านข้อความในแต่ละข้อให้เข้าใจ
2. พิจารณาว่า ข้อความในแต่ละข้อนี้เป็น “จริง” หรือ “ไม่จริง” สำหรับท่าน
3. เมื่อ “จริง” หรือ “ไม่จริง” ขอให้พิจารณาว่า เป็นจริง หรือ “ไม่จริง” มากน้อยในระดับใด และ

ทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับความเป็นจริง

ตัวอย่างเช่น

1. ข้าพเจ้ายินดีรับรู้ปัญหาทุกข์สุขของนักเรียน เพื่อหาทางช่วยเหลือ

_____ _____ _____ _____ _____ _____ ✓
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

คำอธิบายการเลือกคำตอบ

เมื่อผู้ตอบกาเครื่องหมาย ✓ ที่ไม่จริงที่สุด หมายถึง เมื่อผู้ตอบได้รับความรู้ใหม่ ผู้ตอบจะถ่ายทอดหรือเผยแพร่ความรู้ที่ได้รับให้กับผู้อื่นอย่างไม่มีข้อแม้

ฉบับที่.....

คำชี้แจงแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

1. แบบสอบถามก่อนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพครูปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอบรม เพื่อประโยชน์และประสิทธิผลสูงสุดต่อการพัฒนารูปแบบฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสร้างจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

2. แบบสอบถามก่อนการฝึกอบรมนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและการปฏิบัติตนของท่านเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อการทำงาน คำถามแต่ละข้อไม่มีใครถูกใครผิด คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำในรูปของกลุ่มเท่านั้น ข้อมูลรายบุคคลจะไม่ถูกนำไปเผยแพร่ใด ๆ ทั้งสิ้น ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามตรงตามความเป็นจริง ไม่ปรึกษากับผู้ใด และขอได้โปรดตอบให้ครบทุกข้อ เพื่อนำผลไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษา

3. แบบสอบถามชุดนี้ มีทั้งหมด 7 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1	แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป	จำนวน	6	ข้อ
ฉบับที่ 2	แบบวัดเป้าหมายการทำงาน	จำนวน	12	ข้อ
ฉบับที่ 3	แบบวัดการควบคุมของข้าพเจ้า	จำนวน	15	ข้อ
ฉบับที่ 4	แบบวัดปัจจุบันและอนาคต	จำนวน	10	ข้อ
ฉบับที่ 5	แบบวัดความเชื่อในการทำงาน	จำนวน	15	ข้อ
ฉบับที่ 6	แบบวัดความรู้สึกของข้าพเจ้า	จำนวน	51	ข้อ
ฉบับที่ 7	แบบวัดการทำงานของข้าพเจ้า	จำนวน	45	ข้อ

ขอขอบคุณท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามชุดนี้มา ณ โอกาสนี้

นางประดิษฐา ภาษาประเทศ
นิสิตปริญญาเอกสาขาการศึกษาปฐมวัย

ฉบับที่ 1: แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

คำแนะนำ

แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปฉบับนี้ เป็นแบบเติมค่าและกาเครื่องหมาย ✓ ขอความกรุณาให้ท่านเติมข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] ที่ตรงตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

ขอความกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. เพศ 1.1 หญิง 1.2 ชาย
2. อายุ 2.1 น้อยกว่า 26 ปี 2.2 26 – 30 ปี
 2.4 36 – 40 ปี 2.5 41 ปีขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด 3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี 3.2 ปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
 3.3 ปริญญาตรี สาขาวิชา 3.4 สูงกว่าปริญญาตรี
อื่นๆ..... สาขาวิชา.....
4. ปัจจุบันสอนระดับอายุ 4.1 เตรียมอนุบาล 4.2 3 – 4 ปี
 4.3 4 – 5 ปี 4.4 5 – 6 ปี
5. จำนวนเด็กในห้องเรียนที่สอน 5.1 น้อยกว่า 26 คน 5.2 26 – 30 คน
 5.3 31 – 35 คน 5.4 36 – 40 คน

5.5 41 คนขึ้นไป

6. ประสบการณ์สอนระดับปฐมวัย

6.1 น้อยกว่า 6 ปี

6.2 6 – 10 ปี

6.3 11 – 15 ปี

6.4 16 – 20 ปี

6.5 11 ปี

ฉบับที่ 2 : เป้าหมายการทำงาน

คำแนะนำ

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อให้เข้าใจแล้วพิจารณาว่า ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็น หรือการปฏิบัติของท่านมากน้อยเพียงใด และขีด ✓ ลงบนคำตอบที่ท่านเลือกเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. เพื่อนๆ ลงความเห็น่า ข้าพเจ้าเป็นคนขยัน ($t=9.56, r=0.41$)

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

2. แท้จริงแล้ว ข้าพเจ้าเป็นคนไม่ชอบทำงาน ($t=9.43, r=0.33$)

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

3. โดยปกติแล้ว ข้าพเจ้าชอบคิดหาวิธีที่จะทำงานให้เสร็จเร็วและดีขึ้น ($t=9.97, r=0.33$)

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

4. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงาน ข้าพเจ้าจะทุ่มเทความพยายามให้กับงานนั้น ($t=13.51, r=0.46$)

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

5. บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อหน่ายและไม่สนใจว่าจะทำงานได้ดีเพียงไร ($t=10.74, r=0.26$)

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

6. เมื่อข้าพเจ้าไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานใด ข้าพเจ้าจะพยายามทำต่อไปจนกว่าจะสำเร็จ ($t=9.99, r=0.29$)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

7. หากหัวหน้าหรือเพื่อนคนใดไม่ชอบข้าพเจ้า ก็เป็นการยากมากที่จะเปลี่ยนให้คนเหล่านั้นมาชอบข้าพเจ้า ($t=5.80, r=0.45$)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

8. การมีเงินทองเหลือใช้หรือร่ำรวยขึ้นอยู่กับความพยายามและการกระทำของบุคคลมากกว่าโชคหรือดวง ($t=6.79, r=0.46$)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

9. ข้าพเจ้ายอมรับว่า อะไรจะเกิดก็ต้องเกิด ตัวเราไม่อาจทำอะไรได้ ($t=3.92, r=0.24$)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

10. คงจะเป็นไปไม่ได้ที่ข้าพเจ้าจะกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีในหน่วยงาน ($t=8.19, r=0.60$)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

11. อุบัติเหตุส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากความประมาทไม่ระมัดระวังของคนมากกว่าเรื่องของความบังเอิญหรือโชคเคราะห์ ($t=4.93, r=0.38$)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

12. หากข้าพเจ้าต้องออกจากงานที่ทำอยู่ในขณะนี้ ข้าพเจ้าคงไม่สามารถหางานที่ใกล้เคียงหรือดีกว่านี้ได้อีกแล้ว ($t=5.12, r=0.34$)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

13. ในการทำงาน หากหัวหน้าไม่ชอบเราแล้ว ชีวิตการทำงานก็แทบจะจบลงทีเดียว ($t=5.93, r=0.41$)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

14. ข้าพเจ้ามักไม่พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพราะอาจทำให้ปัญหาเลวลงไปอีก ($t=4.35, r=0.34$)

ฉบับที่ 6 : ความรู้สึกของข้าพเจ้า

คำแนะนำ

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อให้เข้าใจแล้ว พิจารณาว่า ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็น หรือการปฏิบัติของท่านมากน้อยเพียงใด และขีด ✓ ลงบนคำตอบที่ท่านเลือกเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ **กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ**

1. ฉันเชื่อว่าการใช้คำพูดที่สุภาพอ่อนโยน ช่วยให้สื่อสารกับเด็กได้ดี (t = 3.874, r = 0.356)

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. ฉันเชื่อว่าการดูว่าเด็กที่ไม่เชื่อฟังด้วยคำพูด “แรงๆ” จะช่วยควบคุมเด็กให้อยู่ในระเบียบได้มาก (t = 5.797, r = 0.4443)

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ฉันเห็นว่าครูไม่จำเป็นต้องกล่าวขอโทษเด็ก กรณีเข้าใจเด็กผิดพลาด (t = 2.078, r = 0.246)

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ฉันเห็นว่าการใช้น้ำเสียงข่มขู่ ไม่สามารถใช้ปราบเด็กที่ดื้อรั้นได้ (t = 3.779, r = 0.403)

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ฉันเชื่อว่าการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานด้วยข้อมูลหลายด้าน จะราบรื่นมากกว่าการตีความหรือด่วนสรุปเอาเอง (t = 5.394, r = 0.520)

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ฉันเชื่อว่าการแสดงความเอาใจใส่รับฟังเรื่องที่เด็กพูด โดยการยิ้ม พยักหน้ารับรู้ จะทำให้เด็กอยากเล่าเรื่องมากขึ้น (t = 4.382, r = 0.489)

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. การกล่าว “ขอโทษ” เด็กเป็นเรื่องที่ฝืนใจทำสำหรับฉัน ($t = 3.471, r = 0.368$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. การให้โอกาสเด็กมาแล้วเรื่องของเขาทำให้ฉันเสียเวลาทำงาน ($t = 3.430, r = 0.371$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. ฉันเชื่อว่าการให้ความเมตตาต่อเด็กที่ดื้อรั้นจะช่วยให้เด็กอ่อนโยนขึ้น ($t = 8.808, r = 0.747$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. ฉันรู้สึกว่าการเคารพสิทธิของเพื่อนร่วมงาน จะทำให้การทำงานราบรื่น ($t = 4.098, r = 0.452$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. ฉันเชื่อว่าการฝึกให้เด็กยอมรับความคิดที่แตกต่าง จะช่วยทำให้เด็กเข้าใจในการอยู่ร่วมกันได้ดีขึ้น
($t = 6.594, r = 0.699$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. ฉันคิดว่าการไต่สวนความผิดที่เด็กมาฟ้องเป็นเรื่องที่เสียเวลา ($t = 6.755, r = 0.558$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

13. ฉันเชื่อว่าการไม่ใส่ใจของครู อาจทำให้เด็กเลือกใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา
($t = 2.794, r = 0.383$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

14. ฉันเชื่อว่าการให้ความเมตตาอย่างเท่าเทียม สามารถเยียวยาความบาดหมางใจระหว่างเด็กได้
($t = 6.232, r = 0.663$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
24. ฉันตั้งใจที่สามารถสอนเด็กใช้คำพูด “ขอบคุณ” และ “ขอโทษ” ได้สำเร็จ (t = 4.382, r = 0.501)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
25. ฉันรู้สึกเกลียดเด็กคนที่ก้าวร้าวใส่ฉัน (t = 2.238, r = 0.313)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
26. ฉันไม่ชอบใช้วิธีลงโทษทางกาย ในการแก้ปัญหาเด็กทะเลาะกัน (t = 4.414, r = 0.447)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
27. ฉันรู้สึกภูมิใจที่ช่วยให้เพื่อนที่มีเรื่องขัดแย้ง เข้าใจกันได้ (t = 2.932, r = 0.474)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
28. ฉันรู้สึกท้อใจที่จะต้องปรับพฤติกรรมเด็กเกรในชั้นเรียนของฉัน (t = 5.801, r = 0.586)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
29. ฉันภูมิใจที่ช่วยเด็กที่ไม่สนใจเรียนให้ตั้งใจเรียนมากขึ้นได้ (t = 5.477, r = 0.573)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
30. ฉันเบื่อที่จะทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยแก้ปัญหาเด็กทะเลาะกัน (t = 5.582, r = 0.448)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
31. ฉันภูมิใจที่สอนให้เด็กเข้าใจเรื่องเมตตา กรุณาต่อกันและกัน (t = 5.078, r = 0.576)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
32. ฉันตั้งใจที่สามารถทำให้เด็กสร้างกติการ่วมกัน ในการแบ่งปันของเล่นในห้องเรียน (t = 6.708, r = 0.609)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
33. ฉันรู้สึกไม่สบายใจที่เห็นเพื่อนครูบางคนพูดตำหนิเด็กแรงๆ (t = 4.198, r = 0.497)					

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
34. ฉันจะสนับสนุนเพื่อนให้ฝึกฟังเด็กพูดอย่างตั้งใจ เช่น สบตา ยิ้ม พยักหน้ารับรู้ (t = 5.032, r = 0.644)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
35. ฉันพร้อมที่จะกล่าวคำขอโทษเด็ก เมื่อฉันทำผิด (t = 3.022, r = 0.469)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
36. ฉันจะหลีกเลี่ยงการพูดวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อนร่วมงานคนที่มีเรื่องกับฉัน (t = 5.231, r = 0.415)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
37. เมื่อเด็กกล่าวคำ “ขอโทษ” ในเรื่องที่เขาทำผิดพลาด ฉันพร้อมที่จะให้อภัย (t = 3.935, r = 0.473)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
38. ฉันจะไม่ใช้วิธีการบังคับให้เด็กขอโทษเพื่อน ในขณะที่เขายังไม่พร้อมยอมรับว่าทำผิดต่อเพื่อน (t = 2.882, r = 0.338)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
39. ฉันไม่พร้อมที่จะรับฟังเด็ก ในขณะที่ฉันกำลังมีงานยุ่ง (t = 2.816, r = 0.344)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
40. ฉันตั้งใจที่จะสอนเด็กๆ ให้รู้จักหยุดพูดแล้วรับฟังเหตุผลที่เพื่อนชี้แจง (t = 5.191, r = 0.685)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
41. ฉันยินดีรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานทุกคน (t = 2.340, r = 0.365)					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
42. ฉันพร้อมที่จะให้ความเมตตากรุณาเด็กๆ เสมอ (t = 4.889, r = 0.575)					

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

43. ฉันจะปลอบเด็กที่ถูกเพื่อนรังแก ร้องไห้ด้วยการกอดเด็ก ($t = 3.408, r = 0.411$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

44. ฉันเต็มใจช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานที่ประสบปัญหา ($t = 2.288, r = 0.369$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

45. ฉันตั้งใจที่จะช่วยเหลือเด็กบางคนที่ได้รับตัวเข้ากับเพื่อนได้ยาก ($t = 2.076, r = 0.359$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

46. ฉันไม่พร้อมที่จะยอมรับเพื่อนร่วมงานที่มีความคิดแตกต่างจากฉัน ($t = 2.801, r = 0.3670$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

47. ฉันจะหลีกเลี่ยงการทำงานร่วมกับเพื่อนที่เห็นสิทธิของเด็กเป็นเรื่องไม่สำคัญ
($t = 4.713, r = 0.391$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

48. ฉันพร้อมที่จะช่วยแนะนำให้เด็กๆ ได้วิเคราะห์ให้เห็นผลดีผลเสีย จากการกระทำของตนที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น ($t = 5.898, r = 0.615$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

49. ฉันพร้อมที่จะเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยแก้ปัญหาข้อขัดแย้งของเพื่อนร่วมงาน
($t = 2.512, r = 0.324$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

50. ฉันจะไม่สนับสนุนให้เด็กใช้ความรุนแรงโต้ตอบเพื่อน ($t = 2.583, r = 0.314$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

51. ฉันตั้งใจที่จะตัดสินปัญหาเด็กทะเลาะกันโดยการลงโทษทั้งคู่ ($t = 2.189, r = 0.348$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

แผนผัง แบบวัด ความรู้สึกของข้าพเจ้า (เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ) ($\alpha = 0.92$)

ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
1, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 24, 26, 27, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 49, 50	2, 3, 7, 8, 12, 18, 20, 22, 23, 25, 28, 30, 39, 46, 51

ฉบับที่ 7 : การทำงานของข้าพเจ้า

คำแนะนำ

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อให้เข้าใจแล้ว พิจารณาว่า ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็น หรือการปฏิบัติของท่านมากน้อยเพียงใด และขีด ✓ ลงบนคำตอบที่ท่านเลือกเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. ฉันใช้คำพูดชมเชยกับเด็กมากกว่าคำพูดดูว่า ($t = 5.386, r = 0.587$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

2. ฉันตั้งใจ คิดก่อนพูดเสมอ ($t = 5.129, r = 0.639$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

3. ฉันพูด “ขอบคุณ” ทุกครั้งที่เพื่อนแสดงน้ำใจช่วยเหลือฉัน ($t = 3.648, r = 0.416$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

4. เมื่อมีใครมาต่อว่าฉัน ฉันมักพูดตอบกลับทันทีโดยไม่ได้คิดถึงผลที่จะตามมา ($t = 5.496, r = 0.621$)

.....
-------	-------	-------	-------	-------	-------

- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
5. ฉันมักเผลอพูดโดยไม่คิด จนบางครั้งคำพูดนั้นนำความเดือดร้อนมาให้ (t = 2.419, r = 0.294)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
6. ฉันแสดงการให้อภัยเด็ก เช่น พักหน้า ยิ้ม ลูบศีรษะ เมื่อเด็กพูดขอโทษ (t = 4.829, r = 0.515)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
7. ฉันไม่ได้พูดขอบคุณเด็กที่มาช่วยเหลือจัดของในห้องให้ฉันทุกครั้ง (t = 3.101, r = 0.343)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
8. ฉันชื่นชมเด็ก เมื่อเห็นเขาแบ่งของเล่นให้เพื่อน (t = 3.085, r = 0.392)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
9. ฉันเคยปรับความเข้าใจกับเพื่อนที่มีเรื่องขัดใจกัน ด้วยการกล่าว “ขอโทษ” ก่อน (t = 3.751, r = 0.369)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
10. ฉันกล่าวให้อภัยเพื่อนที่เคยพูดต่อว่าฉัน เพราะเขาได้ข้อมูลผิดพลาด (t = 2.589, r = 0.325)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
11. ฉันรับฟังการพูดชี้แจงของเด็กอย่างใส่ใจ (t = 6.293, r = 0.718)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
12. ฉันรับฟังปัญหาที่เพื่อนร่วมงานมาปรับทุกข์อย่างตั้งใจ (t = 4.127, r = 0.568)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
13. ปัจจุบันฉันพยายามพูดให้น้อยลงและรับฟังให้มากขึ้น (t = 4.152, r = 0.544)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
14. เมื่อเด็กเข้ามาหา เพื่อจะเล่าเรื่องให้ฉันฟัง ฉันบอกเด็กให้กลับไปก่อนเพราะกำลังมีงานยุ่ง (t = 5.234, r = 0.521)
-

- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
15. ฉันแสดงความชื่นชมเพื่อนที่รับฟังเด็ก ๆ อย่างตั้งใจ ($t = 6757$, $r = 0.684$)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
16. ขณะที่เพื่อนกำลังเล่าปัญหาความทุกข์ร้อนยังไม่ทันจบ ฉันมักสรุปวิธีแก้ไขโดยใช้ประสบการณ์
ของตนเอง ($t = 5.261$, $r = 0.550$)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
17. ฉันวางแผนที่กำลังทำอยู่ไว้ก่อน แล้วรับฟังปัญหาของเด็ก ๆ ที่เข้ามาคุยด้วย
($t = 3.712$, $r = 0.569$)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
18. ฉันรับฟังเรื่องราวที่เพื่อนเล่าอย่างตั้งใจ โดยไม่ด่วนคิดเตรียมพูดโต้ตอบ ($t = 4.469$, $r = 0.495$)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
19. เมื่อเด็กมาฟ้องเรื่องทะเลาะกัน ฉันมักตัดบท บอกเด็กว่า “ครูรู้แล้ว” ($t = 2.896$, $r = 0.442$)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
20. ฉันช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานที่ประสบปัญหา ด้วยความเต็มใจ ($t = 4.323$, $r = 0.569$)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
21. ฉันมีความปรารถนาดีให้เฉพาะคนที่แสดงความเป็นมิตรกับฉัน ($t = 2.766$, $r = 0.342$)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
22. ฉันทำตัวเป็นแบบอย่างควบคู่ไปกับการสอนเด็ก ให้รักและเมตตาต่อเพื่อน ๆ
($t = 4.648$, $r = 0.572$)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
23. ฉันมักมองเพื่อนร่วมงานแง่บวก คิดว่าเขาเป็นมิตรมากกว่าศัตรู ($t = 5.514$, $r = 0.498$)
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

24. ฉันเคยสนับสนุนให้เพื่อนครู ลงโทษให้หนักกับเด็ก ที่แสดงความก้าวร้าวต่อครู
($t = 4.459$, $r = 0.548$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

25. ฉันแสดงความรักและเมตตา กับเด็กที่สนใจเรียนมากกว่าเด็กที่ตื้อดิ่ง ($t = 5.360$, $r = 0.601$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

26. ฉันสอนเด็กๆให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในห้องเรียน ($t = 5.477$, $r = 0.538$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

27. ฉันสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้เด็กๆได้พูดถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นที่เด็กเคยทำ
($t = 3.075$, $r = 0.513$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

28. ฉันยอมรับความคิดที่แตกต่างกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน ทำให้เกิดความขัดแย้งน้อย
($t = 2.360$, $r = 0.349$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

29. ฉันเคยหยิบฉวยวัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอน จากห้องเรียนของเพื่อนครูโดยไม่ทันขออนุญาต
($t = 4.857$, $r = 0.423$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

30. แม่จะเห็นว่าเด็กอ่อนแอกำลังถูกเพื่อนรังแก แต่ฉันก็ไม่มีเวลาพอที่จะไปจัดการ
($t = 5.139$, $r = 0.485$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

31. ฉันสอบสวนเรื่องความขัดแย้งระหว่างเด็ก ทำให้ทราบสาเหตุอย่างชัดเจน
($t = 4.843$, $r = 0.449$)

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

32. ฉันเคยฟังโทษเด็กที่ซุกซน ตี้อันบางคน ว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในห้อง
($t = 2.178$, $r = 0.261$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

33. ฉันสอบถามเด็กถึงเรื่องที่ขัดแย้งกัน และไกลเกลี่ยให้เขาเข้าใจกันและกัน
($t = 4.438$, $r = 0.543$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

34. เมื่อมีคนพูดก้าวร้าวกับฉัน ฉันพยายามอดกลั้นไม่ได้ตอบทันที ($t = 4.412$, $r = 0.419$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

35. เมื่อมีเด็กมาฟ้องว่าถูกเพื่อนแกล้ง บ่อยครั้งฉันตัดสินใจปัญหา ด้วยการให้เพื่อนที่ถูกฟ้องกล่าวขอโทษทันที โดยไม่สอบถามเหตุผล ($t = 4.581$, $r = 0.418$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

36. ฉันใช้วิธีคาดโทษเด็ก เพื่อให้เด็กกลัวการถูกลงโทษ จะได้ไม่รังแกกัน ($t = 4.808$, $r = 0.494$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

37. เมื่อเด็กทะเลาะกัน ฉันลงโทษทั้ง 2 ฝ่ายโดยไม่ถามเหตุผล ($t = 2.718$, $r = 0.341$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

38. ฉันชวนเด็กๆ ร่วมกันคิดหาวิธีการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีปรองดอง ($t = 4.449$, $r = 0.535$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

39. ฉันสนับสนุนให้เด็กวิเคราะห์เหตุการณ์ ให้เห็นผลดี ผลเสียก่อนตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง
($t = 4.325$, $r = 0.564$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

40. ฉันกล่าวชมเด็กที่ช่วยเหลืองานฉัน ($t = 2.185$, $r = 0.307$)

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ที่ตรวจสอบความเหมาะสม ของรูปแบบฝึกอบรม ASAP คู่มือชุดฝึกอบรม และแผนการฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครู ปฐมวัยมีดังนี้

1) รศ. งามตา วนินทานนท์ รองผู้อำนวยการโครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนา ระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ช่วยราชการ) และ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซอยสุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

2) ดร.ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตการศึกษาพื้นที่ ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ถนนไกรเพชร อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000

3) พระไพศาล วิสาโล เจ้าอาวาสวัดป่าสุคะโต (วัดเอราวัณ) ต.ท่ามะไฟหวาน อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ 36150 กรรมการมูลนิธิโกมลคีมทอง กรรมการมูลนิธิสันติวิธี กรรมการสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น กรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ ประธานเครือข่ายพุทธิกา

4) อาจารย์อังคณา มาศรีงสรรค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนพ่อ แม่ ลูก ช 53/275 ถนนสวรรคร์วิถี อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000

5) ผศ.ว่าที่ ร.ต.ดร.สุทธิพร บุญส่ง หัวหน้าภาควิชาการศึกษา ประธานกรรมการ ดำเนินการหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 39 หมู่ 1 ถนนรังสิต-นครนายก อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110

ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำแนะนำเพิ่มเติมในเรื่องการสื่อสารอย่างสันติและसानเสวนา คือ ผศ.ดร.ปาริชาติ สุวรรณบุบผา รองผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี สำนักงานอธิการบดี ชั้น 2 มหาวิทยาลัยมหิดล 999 ถ.พุทธมณฑลสาย 4 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ที่ตรวจสอบความความถูกต้องเหมาะสม
 ประเมินลงความเห็นและให้คะแนน ความสอดคล้องระหว่างข้อความกับจุดประสงค์ (IOC) ของ
 แบบวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ และแบบวัดพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย มีดังนี้

- 1) รศ. ชูศรี วงศ์รัตนะ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซอยสุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
- 2) รศ. งามตา วณิชทานนท์ รองผู้อำนวยการโครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนา
 ระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ช่วยราชการ) และ สถาบันวิจัยพฤติกรรม
 ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซอยสุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ
 10110
- 3) ผศ.ดร.วิลาสลักษณ์ ชัชวาลลี สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
 วิโรฒ ซอยสุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
- 4) ดร.ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตการศึกษาพื้นที่
 ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ถนนไกรเพชร อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
- 5) ผศ.ว่าที่ ร.ต.ดร.สุทธิพร บุญส่ง หัวหน้าภาควิชาการศึกษา ประธานกรรมการ
 ดำเนินการหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย
 เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 39 หมู่ 1 ถนนรังสิต-นครนายก อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110

รายชื่อโรงเรียนที่เข้าร่วมอบรมการพัฒนารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและ
พฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 และเขต 2
และโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมโครงการวิจัยฯ

โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง	โรงเรียนสุลักษณะ
โรงเรียนวัดบางคู	โรงเรียนมูลนิธิปากเกร็ดวิทยา
โรงเรียนวัดวัดเขื่อนเขต	โรงเรียนบ้านบึง
โรงเรียนวัดพีชนิมิตร	โรงเรียนวัดสามัคคิยาราม
โรงเรียนสังข์อำวิทยา	โรงเรียนอนุบาลบ้านวังทอง
โรงเรียนวัดคุณหญิงสัมพันธ์	โรงเรียนคลองสระ
โรงเรียนวัดสระบัว	โรงเรียนปิยวัฒนศาสตร์
โรงเรียนวัดนพรัตนาราม	โรงเรียนคลองบ้านพร้าว
โรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์วิทยา	โรงเรียนมูลนิธิปากเกร็ดวิทยา
โรงเรียนชัยสิทธิ์ศิลป์	โรงเรียนวัดสุวรรณจินดาราม
โรงเรียนวัดโสภณาราม	โรงเรียนวัดมูลเหล็ก
โรงเรียนวัดชัยภูมิจิต	โรงเรียนวัดจตุพิชวารวาส
โรงเรียนบางโพธิ์เหนือ	โรงเรียนอยู่ประชานุเคราะห์
โรงเรียนวัดลานนา	โรงเรียนวัดเกตปุระภา
โรงเรียนวัดแจ้งลำหิน	โรงเรียนชุมชนวัดหน้าไม้
โรงเรียนชุมชนบึงบา	โรงเรียนวัดพิรุณศาสตร์
โรงเรียนวัดสอนดีศรีเจริญ	โรงเรียนชุมชนวัดจันทน์กระพ้อ
โรงเรียนคลองลากค้อน	โรงเรียนอินทราวารีราษฎร์อุปถัมภ์
โรงเรียนชุมชนเลิศพินิจพิทยาคม	โรงเรียนชุมชนประชานิกรอำนวยการ
โรงเรียนชุมชนวัดพิชิตพิติยาราม	โรงเรียนอุดมศึกษารังสิต
โรงเรียนอนุบาลปาริชาติ	โรงเรียนแย้มสอาดรังสิต
โรงเรียนอนุบาลทินนโชติ	โรงเรียนโชคชัยรังสิต
โรงเรียนบรรจบรักษ์	โรงเรียนสาธิตอนุบาลราชวมงคล
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต จังหวัดปทุมธานี	
คณะเทคโนโลยีวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี	

ตาราง คะแนนประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ ASAP โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	เฉลี่ย	S.D.	ระดับความเหมาะสม
		1	2	3	4	5				
1.	การพัฒนาารูปแบบฝึกอบรม ASAP เพื่อส่งเสริมจิตลักษณะ และพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย									
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนาารูปแบบ	4	4	5	4	4	21	4.20	0.45	มาก
	1.2 ความมุ่งหมายของการพัฒนาารูปแบบฝึกอบรม	4	4	5	3	5	21	4.20	0.84	มาก
	1.3 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบฝึกอบรม	5	5	3	3	4	20	4.00	1.00	มาก
	1.4 กระบวนการหรือขั้นตอนการฝึกอบรม	4	5	4	3	4	20	4.00	0.71	มาก
2.	ชุดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมจิตลักษณะและพฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย									
	2.1 จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม	4	5	5	5	4	23	4.60	0.55	มากที่สุด
	2.2 บทบาทของผู้นำกิจกรรม	5	5	5	3	4	22	4.40	0.89	มาก
	2.3 บทบาทของผู้เข้าอบรม	4	5	5	3	4	21	4.20	0.84	มาก
	2.4 ระยะเวลาการฝึกอบรมจำนวน 3 วัน และติดตามผลภายหลังการฝึกอบรม 1 เดือน	5	5	5	5	5	25	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	เฉลี่ย	S.D.	ระดับความเหมาะสม
		1	2	3	4	5				
3.	สาระการฝึกอบรม									
	3.1 ส่วนที่ 1 หน่วยก้าวสู่เป้าหมาย : การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์									
	3.1.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	3	5	5	4	4	21	4.20	0.84	มาก
	3.1.2 ความเหมาะสมของกิจกรรม	4	4	5	5	4	22	4.40	0.55	มาก
	3.1.3 เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4	5	5	5	4	23	4.60	0.55	มากที่สุด
	3.1.4 สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก
	3.2 ส่วนที่ 2 หน่วยมุ่งมั่นสู่นาคต : การส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน									
	3.2.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	3	5	5	4	4	21	4.20	0.84	มาก
	3.2.2 ความเหมาะสมของกิจกรรม	4	4	5	5	4	22	4.40	0.55	มาก
	3.2.3 เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4	5	5	5	4	23	4.60	0.55	มากที่สุด
	3.2.4 สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก

ข้อ	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	เฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความ เหมาะ สม	
		1	2	3	4	5					
3.	สาระการฝึกอบรม (ต่อ)										
	3.3 ส่วนที่ 3 หน่วยเชื่อมั่นใน การกระทำ : การส่งเสริมความ เชื่ออำนาจในตน										
	3.3.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4	5	5	4	4	22	4.40	0.55	มาก	
	3.3.2 ความเหมาะสมของ กิจกรรม	4	5	3	4	4	20	4.00	0.71	มาก	
	3.3.3 เวลาที่ใช้ในการจัด กิจกรรม	4	4	5	4	4	21	4.20	0.45	มาก	
	3.3.4 สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4	5	5	4	4	22	4.40	0.55	มาก	
	3.4 ส่วนที่ 4 หน่วยรวมพลัง สร้างสันติ										
	3.4.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4	5	5	3	3	20	4.00	1.00	มาก	
	3.4.2 ความเหมาะสมของ กิจกรรม	4	5	4	5	5	23	4.60	0.55	มาก	
	3.4.3 เวลาที่ใช้ในการจัด กิจกรรม	4	4	5	5	3	21	4.20	0.84	มากที่สุด	
	3.4.4 สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4	5	5	4	4	22	4.40	0.55	มาก	
	รวม		97	11	11	10	99	520	104	-	-
	เฉลี่ย		4.04	4.67	4.67	4.17	4.13	21.67	4.33	4.04	มาก
	S.D.		0.46	0.48	0.64	0.82	0.54	1.20	0.24	-	-

ตาราง คะแนนประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการอบรมตามแนวคิดของรูปแบบ ASAP โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	เฉลี่ย	S.D	ระดับความเหมาะสม
		1	2	3	4	5				
กิจกรรมที่ 1										
1	วัตถุประสงค์	1	0	1	1	1	4	0.80	0.45	เหมาะสม
2	การดำเนินกิจกรรม	1	1	0	1	1	4	0.80	0.45	เหมาะสม
3	ระยะเวลาที่จัดกิจกรรม	1	1	1	1	1	5	1.00	0.00	เหมาะสม
4	การสรุปกิจกรรม	1	1	0	1	1	4	0.80	0.45	เหมาะสม
กิจกรรมที่ 2										
1	วัตถุประสงค์	1	1	1	1	1	5	1.00	0.00	เหมาะสม
2	การดำเนินกิจกรรม	0	1	0	1	1	3	0.60	0.55	เหมาะสม
3	ระยะเวลาที่จัดกิจกรรม	1	1	1	1	1	5	1.00	0.00	เหมาะสม
4	การสรุปกิจกรรม	1	1	0	1	1	4	0.80	0.45	เหมาะสม
กิจกรรมที่ 3										
1	วัตถุประสงค์	1	0	1	1	1	4	0.80	0.45	เหมาะสม
2	การดำเนินกิจกรรม	1	1	0	1	1	4	0.80	0.45	เหมาะสม
3	ระยะเวลาที่จัดกิจกรรม	1	1	1	0	1	4	0.80	0.45	เหมาะสม
4	การสรุปกิจกรรม	1	1	1	1	-1	3	0.60	0.89	เหมาะสม

ข้อ	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	เฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม
		1	2	3	4	5				
กิจกรรมที่ 4										
1	วัตถุประสงค์	1	1	1	1	1	5	1.00	0.00	เหมาะสม
2	การดำเนินกิจกรรม	1	1	0	1	1	4	0.80	0.45	เหมาะสม
3	ระยะเวลาที่จัด กิจกรรม	1	1	1	1	1	5	1.00	0.00	เหมาะสม
4	การสรุปกิจกรรม	1	1	0	1	1	4	0.80	0.45	เหมาะสม
กิจกรรมที่ 5										
1	วัตถุประสงค์	1	0	1	1	0	3	0.60	0.55	เหมาะสม
2	การดำเนินกิจกรรม	1	1	1	0	1	4	0.80	0.45	เหมาะสม
3	ระยะเวลาที่จัด กิจกรรม	1	1	1	1	1	5	1.00	0.00	เหมาะสม
4	การสรุปกิจกรรม	1	0	1	1	1	4	0.80	0.45	เหมาะสม
กิจกรรมที่ 6										
1	วัตถุประสงค์	1	1	0	0	1	3	0.60	0.55	เหมาะสม
2	การดำเนินกิจกรรม	1	1	1	1	1	5	1.00	0.00	เหมาะสม
3	ระยะเวลาที่จัด กิจกรรม	1	1	1	1	0	4	0.80	0.45	เหมาะสม
4	การสรุปกิจกรรม	1	0	1	1	1	4	0.80	0.45	เหมาะสม
	รวม	23	19	16	21	20	99	19.8	2.59	-
	เฉลี่ย	0.96	0.79	0.67	0.88	0.83	4.13	0.83	0.11	เหมาะสม
	S.D.	0.20	0.41	0.48	0.34	0.48	0.68	0.14	0.12	-

ค่า IOC แบบวัด ฉบับที่ 6 เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสันติ ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	ความเหมาะสม
	1	2	3	4	5		
1.ฉันเชื่อว่าการใช้คำพูดที่สุภาพอ่อนโยน ช่วยให้สื่อสารกับเด็กได้ดี	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
2.ฉันเชื่อว่าการดูว่าเด็กที่ไม่เชื่อฟังด้วย คำพูด “แรงๆ” จะช่วยควบคุมเด็กให้อยู่ในระเบียบได้มาก	1	0	1	1	1	0.80	เหมาะสม
3.ฉันเห็นว่าครูไม่จำเป็นต้องกล่าวขอโทษเด็ก กรณีเข้าใจเด็กผิดพลาด	1	1	0	1	1	0.80	เหมาะสม
4.ฉันเห็นว่าการใช้น้ำเสียงข่มขู่ ไม่สามารถใช้ปราบเด็กที่ดื้อรั้นได้	1	1	1	0	1	0.80	เหมาะสม
5.ฉันเชื่อว่าการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานด้วย ข้อมูลหลายด้าน จะราบรื่นมากกว่าการตีความหรือด่วนสรุปเอาเอง	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
6. ฉันเชื่อว่าการแสดงความเอาใจใส่รับฟัง เรื่องที่เด็กพูด โดยการยิ้ม พยักหน้ารับรู้ จะทำให้เด็กอยากเล่าเรื่องมากขึ้น	1	1	0	1	1	0.80	เหมาะสม
7. การกล่าว “ขอโทษ” เด็กเป็นเรื่องที่ผิดใจ สำหรับฉัน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
8. การให้โอกาสเด็กมาเล่าเรื่องของเขาทำ ให้ฉันเสียเวลาทำงาน	1	1	1	0	1	0.80	เหมาะสม
9. ฉันเชื่อว่าการให้ความเมตตาต่อเด็กที่ดื้อรั้น จะช่วยให้เด็กอ่อนโยนขึ้น	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
10. ฉันรู้สึกว่าการเคารพสิทธิของเพื่อนร่วมงาน จะทำให้การทำงานราบรื่น	1	1	1	0	1	0.80	เหมาะสม
11. ฉันเชื่อว่าการฝึกให้เด็กยอมรับความคิดที่แตกต่าง จะช่วยทำให้เด็กเข้าใจในการอยู่ร่วมกันได้ดีขึ้น	1	1	0	1	1	0.80	เหมาะสม
12. ฉันคิดว่าการไต่สวนความผิดที่เด็กมาฟ้องเป็นเรื่องที่เสียเวลา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	ความเหมาะสม
	1	2	3	4	5		
13. ฉันเชื่อว่าการไม่ใส่ใจของครู อาจทำให้เด็กเลือกใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
14. ฉันเชื่อว่าการให้ความเมตตาอย่างเท่าเทียม สามารถเยียวยาความบาดหมางใจระหว่างเด็กได้	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
15. ฉันเห็นว่าการใช้คำพูดรุนแรง ไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาที่เพื่อนร่วมงาน	1	0	1	1	1	0.80	เหมาะสม
16. ฉันเชื่อว่าถ้าเด็ก ๆ สร้างกฎกติกาหรือข้อตกลงร่วมกันในห้องเรียน จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งได้	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
17. ฉันเชื่อว่าการกระตุ้นให้เด็กคิดถึงผลเสียของการทะเลาะกันในห้องเรียน จะช่วยลดปัญหาขัดแย้งลงได้	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
18. ฉันคิดว่าการตัดสินใจทำโทษเด็กทั้งคู่ โดยไม่ไต่สวนเป็นวิธีการที่เหมาะสม	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
19. ฉันคิดว่าการด่วนสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นทันที จะทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น	1	1	1	0	1	0.80	เหมาะสม
20. เป็นเรื่องยากที่ฉันจะสอนเด็กให้รู้จักวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะที่เด็กกำลังถกเถียงกัน	1	1	1	1	0	0.80	เหมาะสม
21. การที่ฉันยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้ฉันเข้าใจการแสดงออกที่ต่างกันของเด็กมากขึ้น	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
22. ฉันเบื่อกับที่จะรับฟังความคิดเห็นจากนักเรียน	1	0	1	1	1	0.80	เหมาะสม
23. ฉันรู้สึกหงุดหงิดที่ต้องกล่าวคำขอโทษเพื่อน เพื่อหวังพึ่งพาเขาต่อไป	1	1	1	1	0	0.80	เหมาะสม
24. ฉันดีใจที่สามารถสอนเด็กใช้คำพูด “ขอบคุณ” และ “ขอโทษ” ได้สำเร็จ	1	1	0	1	1	0.80	เหมาะสม

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	ความเหมาะสม
	1	2	3	4	5		
25. ฉันรู้สึกเกลียดเด็กคนที่ก้าวร้าวใส่ฉัน	1	0	1	1	1	0.80	เหมาะสม
26. ฉันไม่ชอบใช้วิธีลงโทษทางกาย ในการแก้ปัญหาเด็กทะเลาะกัน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
27. ฉันรู้สึกภูมิใจที่ช่วยให้เพื่อนที่มีเรื่องขัดแย้ง เข้าใจกันได้	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
28. ฉันรู้สึกท้อใจที่จะต้องปรับพฤติกรรมเด็กเกรในชั้นเรียนของฉัน	1	1	1	0	1	0.80	เหมาะสม
29. ฉันภูมิใจที่ช่วยเด็กที่ไม่สนใจเรียนให้ตั้งใจเรียนมากขึ้นได้	0	1	1	1	1	0.80	เหมาะสม
30. ฉันเบื่อที่จะทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยแก้ปัญหาเด็กทะเลาะกัน	1	0	1	1	1	0.80	เหมาะสม
31. ฉันภูมิใจที่สอนให้เด็กเข้าใจเรื่องเมตตา กรุณาต่อกันและกัน	1	1	1	0	1	0.80	เหมาะสม
32. ฉันดีใจที่สามารถทำให้เด็กสร้างกติการ่วมกัน ในการแบ่งปันของเล่นในห้องเรียน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
33. ฉันรู้สึกไม่สบายใจที่เห็นเพื่อนครูบางคนพูดตำหนิเด็กแรงๆ	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
34. ฉันจะสนับสนุนเพื่อนให้ฝึกฟังเด็กพูดอย่างตั้งใจ เช่น สบตา ยิ้ม พยักหน้ารับรู้	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
35. ฉันพร้อมที่จะกล่าวคำขอโทษเด็ก เมื่อฉันทำผิด	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
36. ฉันจะหลีกเลี่ยงการพูดวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงานคนที่มีเรื่องกับฉัน	1	0	1	1	1	0.80	เหมาะสม
37. เมื่อเด็กกล่าวคำ "ขอโทษ" ในเรื่องที่เขาทำผิดพลาด ฉันพร้อมที่จะให้อภัย	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
38. ฉันจะไม่ใช้วิธีการบังคับให้เด็กขอโทษเพื่อน ในขณะที่เขายังไม่พร้อมยอมรับว่าทำผิดต่อเพื่อน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	ความเหมาะสม
	1	2	3	4	5		
39. ฉันไม่พร้อมที่จะรับฟังเด็ก ในขณะที่ฉันกำลังมีงานยุ่ง	0	1	1	1	1	0.80	เหมาะสม
40. ฉันตั้งใจที่จะสอนเด็กๆ ให้รู้จักหยุดพูดแล้วรับฟังเหตุผลที่เพื่อนชี้แจง	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
41. ฉันยินดีรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานทุกคน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
42. ฉันพร้อมที่จะให้ความเมตตากรุณาเด็กๆ เสมอ	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
43. ฉันจะปลอบเด็กที่ถูกเพื่อนรังแก ร้องไห้ด้วยการกอดเด็ก	1	1	1	0	1	0.80	เหมาะสม
44. ฉันเต็มใจช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานที่ประสบปัญหา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
45. ฉันตั้งใจที่จะช่วยเหลือเด็กบางคนที่ปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ยาก	1	1	1	1	0	0.80	เหมาะสม
46. ฉันไม่พร้อมที่จะยอมรับเพื่อนร่วมงานที่มีความคิดแตกต่างจากฉัน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
47. ฉันจะหลีกเลี่ยงการทำงานร่วมกับเพื่อนที่เห็นสิทธิของเด็กเป็นเรื่องไม่สำคัญ	1	1	1	0	1	0.80	เหมาะสม
48. ฉันพร้อมที่จะช่วยแนะนำให้เด็กๆ ได้วิเคราะห์ให้เห็นผลดีผลเสีย จากการกระทำของตนที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
49. ฉันพร้อมที่จะเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยแก้ปัญหาข้อขัดแย้งของเพื่อนร่วมงาน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
50. ฉันจะไม่สนับสนุนให้เด็กใช้ความรุนแรงโต้ตอบเพื่อน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
51. ฉันตั้งใจที่จะตัดสินปัญหาเด็กทะเลาะกันโดยการลงโทษทั้งคู่	1	0	1	1	1	0.80	เหมาะสม
ค่าเฉลี่ย	0.96	0.86	0.92	0.84	0.94	0.91	เหมาะสม
ค่า S.D.	0.20	0.35	0.27	0.37	0.24	0.10	-

ค่า IOC แบบวัด ฉบับที่ 7 พฤติกรรมสันติของครูปฐมวัย ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	ความเหมาะสม
	1	2	3	4	5		
1. ฉันใช้คำพูดชมเชยกับเด็กมากกว่าคำพูดดุว่า	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
2. ฉันตั้งใจ คิดก่อนพูดเสมอ	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
3. ฉันพูด "ขอบคุณ" ทุกครั้งที่เพื่อนแสดงน้ำใจช่วยเหลือฉัน	0	1	1	1	1	0.80	เหมาะสม
4. เมื่อมีใครมาต่อว่าฉัน ฉันมักพูดตอบกลับทันทีโดยไม่ได้คิดถึงผลที่จะตามมา	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
5. ฉันมักเผลอพูดโดยไม่คิด จนบางครั้งคำพูดนั้นนำความเดือดร้อนมาให้	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
6. ฉันแสดงการให้อภัยเด็ก เช่น พยักหน้า ยิ้ม ลูบศีรษะ เมื่อเด็กพูดขอโทษ	1	1	0	1	1	0.80	เหมาะสม
7. ฉันไม่ได้พูดขอบคุณเด็กที่มาช่วยเหลือจัดของในห้องให้ฉันทุกครั้ง	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
8. ฉันชื่นชมเด็ก เมื่อเห็นเขาแบ่งของเล่นให้เพื่อน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
9. ฉันเคยปรับความเข้าใจกับเพื่อนที่มีเรื่องขัดใจกัน ด้วยการกล่าว "ขอโทษ" ก่อน	1	1	1	1	0	0.80	เหมาะสม
10. ฉันกล่าวให้อภัยเพื่อนที่เคยพูดต่อว่าฉัน เพราะเขาได้ข้อมูลผิดพลาด	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
11. ฉันรับฟังการพูดชี้แจงของเด็กอย่างใส่ใจ	1	1	0	1	1	0.80	เหมาะสม
12. ฉันรับฟังปัญหาที่เพื่อนร่วมงานมาปรับทุกข์อย่างตั้งใจ	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
13. ปัจจุบันฉันพยายามพูดให้น้อยลงและรับฟังให้มากขึ้น	1	0	1	1	1	0.80	เหมาะสม
14. เมื่อเด็กเข้ามาหา เพื่อจะเล่าเรื่องให้ฉันฟัง ฉันบอกเด็กให้กลับไปก่อนเพราะกำลังมีงานยุ่ง	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	ความเหมาะสม
	1	2	3	4	5		
15. ฉันแสดงความชื่นชมเพื่อนที่รับฟังเด็ก ๆ อย่างตั้งใจ	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
16. ขณะที่เพื่อนกำลังเล่าปัญหาความทุกข์ร้อนยังไม่ทันจบ ฉันมักสรุปวิธีแก้ไขโดยใช้ประสบการณ์ของตน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
17. ฉันวางแผนที่กำลังทำอยู่ไว้ก่อน แล้วรับฟังปัญหาของเด็ก ๆ ที่เข้ามาคุยด้วย	1	1	1	0	1	0.80	เหมาะสม
18. ฉันรับฟังเรื่องราวที่เพื่อนเล่าอย่างตั้งใจ โดยไม่ด่วนคิดเตรียมพูดโต้ตอบ	1	0	1	1	1	0.80	เหมาะสม
19. เมื่อเด็กมาฟ้องเรื่องทะเลาะกัน ฉันมักตบตบ บอเด็กว่า “ ครูรู้แล้ว ”	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
20. ฉันช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานที่ประสบปัญหา ด้วยความเต็มใจ	1	1	1	1	0	0.80	เหมาะสม
21. ฉันมีความปรารถนาดีให้เฉพาะคนที่แสดงความเป็นมิตรกับฉัน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
22. ฉันทำตัวเป็นแบบอย่างควบคู่ไปกับการสอนเด็ก ให้รักและเมตตาต่อเพื่อน ๆ	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
23. ฉันมักมองเพื่อนร่วมงานแง่บวก คิดว่าเขาเป็นมิตรมากกว่าศัตรู	1	1	0	1	1	0.80	เหมาะสม
24. ฉันเคยสนับสนุนให้เพื่อนครู ลงโทษให้หนักกับเด็ก ที่แสดงความก้าวร้าวต่อครู	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
25. ฉันแสดงความรักและเมตตา กับเด็กที่สนใจเรียนมากกว่าเด็กที่ดื้อดึง	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
26. ฉันสอนเด็ก ๆ ให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในห้องเรียน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
27. ฉันสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้เด็ก ๆ ได้พูดถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นที่เด็กเคยทำ	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	ความเหมาะสม
	1	2	3	4	5		
28. ฉันยอมรับความคิดที่แตกต่างกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน ทำให้เกิดความขัดแย้งน้อย	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
29. ฉันเคยหยิบฉวยวัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอน จากห้องเรียนของเพื่อนครูโดยไม่ทันขออนุญาต	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
30. แม้ฉันจะเห็นว่าเด็กอ่อนแอกำลังถูกเพื่อนรังแก แต่ฉันก็ไม่มีเวลาพอที่จะไปจัดการ	1	0	1	1	1	0.80	เหมาะสม
31. ฉันสอบสวนเรื่องความขัดแย้งระหว่างเด็ก ทำให้ทราบสาเหตุอย่างชัดเจน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
32. ฉันเคยฟังโทษเด็กที่ซุกซน ดีอีร์ บางคน ว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในห้อง	1	1	0	1	1	0.80	เหมาะสม
33. ฉันสอบถามเด็กถึงเรื่องที่ขัดแย้งกัน และไกล่เกลี่ยให้เขาเข้าใจกันและกัน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
34. เมื่อมีคนพูดก้าวร้าวกับฉัน ฉันพยายามอดกลั้นไม่ได้ตอบทันที	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
35. เมื่อมีเด็กมาฟ้องว่าถูกเพื่อนแกล้ง บ่อยครั้งฉันตัดสินใจปัญหา ด้วยการให้เพื่อนที่ถูกฟ้องกล่าวขอโทษทันที โดยไม่สอบถามเหตุผล	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
36. ฉันใช้วิธีคาดโทษเด็ก เพื่อให้เด็กกลัว การถูกลงโทษ จะได้ไม่รังแกกัน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
37. เมื่อเด็กทะเลาะกัน ฉันลงโทษทั้ง 2 ฝ่ายโดยไม่ถามเหตุผล	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
38. ฉันชวนเด็ก ๆ ร่วมกันคิดหาวิธีการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีปรองดอง	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	ความเหมาะสม
	1	2	3	4	5		
39. ฉันสนับสนุนให้เด็กวิเคราะห์เหตุการณ์ ให้เห็นผลดี ผลเสียก่อนตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
40. ฉันกล่าวชมเด็กที่ช่วยเหลืองานฉัน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
41. ฉันใช้วิธีมอบหมายให้เด็ก ๆ ที่โตกว่าไปช่วยไกล่เกลี่ยเพื่อนที่ทะเลาะกัน เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย โดยไม่ได้ติดตาม	1	1	0	1	1	0.80	เหมาะสม
42. ฉันกับเด็ก ๆ ร่วมกันสร้างข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันในห้องเรียน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
43. ฉันสอนเด็กให้พยายามยับยั้งตนเอง ไม่ตอบโต้เพื่อนอย่างรุนแรง	1	0	1	1	1	0.80	เหมาะสม
44. ฉันให้โอกาสเด็กชี้แจงเหตุ และอธิบายอย่างชัดเจนให้เด็กเข้าใจ ถึงความผิดที่เด็กกระทำก่อนลงโทษ	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
45. ฉันจัดการความไม่เข้าใจกับเพื่อนด้วยการยอมรับและหันหน้าเข้ามาพูดจាកัน	1	1	1	1	1	1.00	เหมาะสม
ค่าเฉลี่ย	0.98	0.91	0.89	0.98	0.96	0.94	เหมาะสม
ค่า S.D.	0.15	0.29	0.32	0.15	0.21	0.09	-

การนั่งสมาธิแบบเคลื่อนไหวของหลวงปู่เทียณ จิตะสุโก (2553: ออนไลน์) วัดสนามโน อ.บางกรวย จ.นนทบุรี

๑. วางฝ่ามือทั้งสองไว้บนเข่าสองข้าง

๒. พลิกมือขวาตะแคงขึ้นรู้สึกตัว แล้วหยุด

๕. พลิกมือซ้ายตะแคงขึ้นรู้สึกตัว แล้วหยุด

๖. ยกมือซ้ายขึ้นรู้สึกตัว แล้วหยุด

๓. ยกมือขวาขึ้นรู้สึกตัว แล้วหยุด

๔. ลดมือขวามาไว้ที่สะดือรู้สึกตัว แล้วหยุด

๗. ลดมือซ้ายมาทับมือขวารู้สึกตัว แล้วหยุด

๘. เคลื่อนมือขวาขึ้นมาที่หน้าอกรู้สึกตัว แล้วหยุด

๙. เคลื่อนมือขวาออกรู้สึกตัว แล้วหยุด

๑๐. ลดมือขวาลงไว้ที่หัวเข่ารู้สึกตัว แล้วหยุด

๑๓. เคลื่อนมือซ้ายออกรู้สึกตัว แล้วหยุด

๑๑. คว่ำมือขวาลงรู้สึกตัว แล้วหยุด

๑๒. เคลื่อนมือซ้ายขึ้นมาที่หน้าอกรู้สึกตัว แล้วหยุด

๑๔. ลดมือซ้ายลงที่หัวเข่ารู้สึกตัว แล้วหยุด

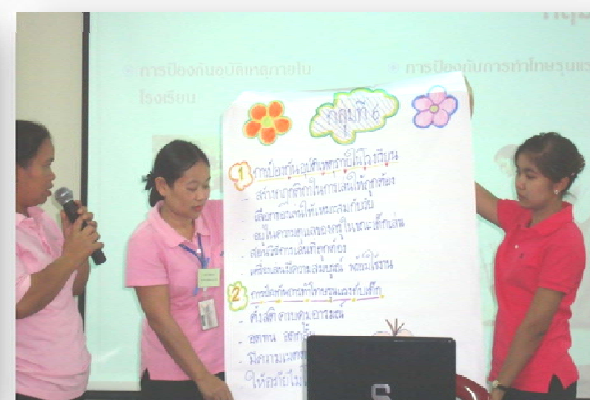

๑๕. คว่ำมือซ้ายลง รู้สึกตัว แล้วหยุด และทำการเคลื่อนไหวตั้งแต่เริ่มต้นมาอีกให้ต่อเนื่องกันไป

กิจกรรมระดมสมองและผลงานขณะฝึกอบรม

ภาพกิจกรรมการฝึกอบรมครูปฐมวัยโดยใช้รูปแบบ ASAP

ภาพกิจกรรมการฝึกอบรมครูปฐมวัยโดยใช้รูปแบบ ASAP

ภาพการติดตามผลหลังฝึกอบรม 1 เดือน

ภาพการติดตามผลหลังฝึกอบรม 1 เดือน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางประดิษฐา ภาษาประเทศ
วันเดือนปีเกิด	23 มีนาคม 2509
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	130/56 หมู่ที่ 4 ซอย ดิวานนท์ 12 ถนนดิวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000 โทร. 02-588-1217, 086-788-0830
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 39 หมู่ 1 ถนนรังสิต – นครนายก อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110 โทร. 02-549 -3161 โทรสาร. 02- 577-2358
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2524	มัธยมศึกษา จากโรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2531	คศ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ 1) เจริญทอง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ศึกษา-คหกรรมศาสตร์ทั่วไป คณะคหกรรมศาสตร์ จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2536	คศ.ม. สาขาวิชาพัฒนาการครอบครัวและเด็ก ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2554	กศ.ด. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร